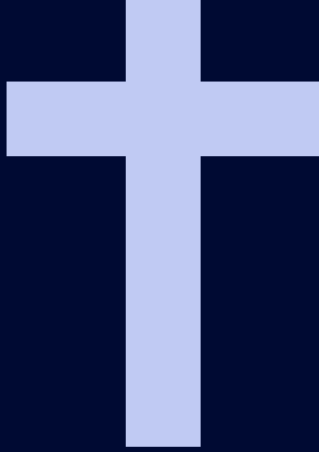

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 2 Aug 2022
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

MATTHEW	1
MARK	45
LUKE	72
JOHN	118
ACTS	150
ROMANS	193
1 CORINTHIANS	215
2 CORINTHIANS	235
GALATIANS	248
EPHESIANS	256
PHILIPPIANS	263
COLOSSIANS	268
1 THESSALONIANS	273
2 THESSALONIANS	278
1 TIMOTHY	281
2 TIMOTHY	287
TITUS	291
PHILEMON	294
Hebrews	295
JAMES	310
1 PETER	315
2 PETER	321
1 JOHN	325
2 JOHN	330
3 JOHN	331
JUDE	332
REVELATION	334

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'ííllí Jesus Christ, David bá nítíni nyáázhí' naltsoos besi'aaní. ² Isaac Abraham bá hizhchíj; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchíj; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchíj; Ésrom Pháres bá náánázhchí; Áram Ésrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchíj; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchíj; Jesse Óbed bá hizhchíj; ⁶ David, ízigo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchíj; Urías n'íi bi'aahíí Sólomon David, ízigo nant'án nlíni, yá yishchíj; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchíj; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manásses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manásses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnáhgo odestíídá', áí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnáhgo odestiíníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchíj; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Elíakim Abíud bá náánázhchí; Ázor Elíakim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadóc bá náánázhchí; Elíud Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Elíud bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíí Mary holzéhi bika' nlii ni', Mary-híí Jesus, Christ holzéhi, yishchíj. ¹⁷ Áík'ehgo Abraham bits'á'dí' David nehená'zhí' dííts'adah hanátolchíj; David bits'á'dí' isnáhgo odestíízhí' dííts'adah hananátolchíj; áídí' isnáhgo odestiíníí bits'á'dí' Christ nyáázhí' dííts'adah hananátolchíj.

¹⁸ Díí k'ehgo nko Jesus gozlii: Báá Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiktíj, ndi doo hwahá yíl niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silíj. ¹⁹ Yíl niinéhihíí, Joseph holzéhi, nnee nt'éégo at'éhi, Mary doo dénchó'égo bich'í' godigháh hát'íí dahíí bigha, doo hadín yígólsinégo bíl ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áídá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeelgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká' dí'ihíí bich'í' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' ílíní, Mary ni'aa ándle'zhí' doo nénldid da; hiltsaa siliíníí Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí Jesus holzeego ádnííí: bik'íí binchó'íí bits'á'zhí' hasdáyihińííí doleelíí bigha. ²² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi áńíí n'íí begolne'go be'ánágót'íí, gáníígo, ²³ Isaa, na'ilíhn doo hwahá nneh dahíí hiltsaa hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí bizhi'íí Emmánuel golzee doleel, áí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwíl nlii, golzeego ágolzee. ²⁴ Áídí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ábiknńiidyú ádzaago Mary yíl nńáá: ²⁵ Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozlii'zhí'; áń Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozliídá' Hérod nant'án nlii lék'e, áídá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhí',

² Gádaaniigo, Jews binant'a' gozliihí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'iksóqsé dah hiit'ijihí bighá daahohiikaahyú dekai. ³ Hérod nant'an níni la'í nnee dawa Jerúsalemyú daagolíni bílgo díi daidezts'aqáda' doo bíl daagozhóq da lék'e. ⁴ Hérod okqáq yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'í begoz'aaní ye'ik'eda'ikchíhi íla'áyílaago, Hayú Christ goleeh? daayilniigo nayídaadilkid. ⁵ Áik'ehgo gádaabihni, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi k'eshchijihí k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem níliní, Júdagee nant'an daanliiní bíl dátedaanlt'éé: nant'an shichagháshé, Israel hat'i'íi, yá nant'aa doleehí nits'á'dí'go goleehí bighá, nii. ⁷ Hérod dánant'í'ego nnee daagoyáníhí yiká o'íl'a'dá' nayídaadilkid, Daadá' ts'iksóqsé dantsé hit'ij silij? niigo. ⁸ Áidí' Bétlehemiyú odaayis'a' gádaabihniigo, Ishkiin alts'íséq nlt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lék'eyúgo shil nanádaagodoñihgo shíi áldó' ákú hoshkaahyú disháh. ⁹ Nant'an ániíhí daidezts'aqáda' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'iksóqsé dahs'aqágo daayo'ij n'íi bádlíhyúgo hiltqot nt'éégo, ishkiin alts'íséhi sitijígee bik'ehdí' dahs'aq silij. ¹⁰ Ts'iksóqsé daayilts'aqáda' dázhq yaa bíl daagozhóq lék'e;

¹¹ Áidí' kih yune' ha'ákaidá' ishkiin alts'íséhi báq, Mary holzéhi, yilgo daayilts'aqáda', yich'í hayaa ádaadzaago daayokqáq: ilnihi nadaayiné'íi yidá'ch'ida'iztaqágo óodo, jeeh didlidgo likáqolchini, frankincense holzéhi, la'í jeeh nch'i'i, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihí'nań, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabihniigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onákai, lahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bíl ch'í'nah ánágodlaa nayeekí bee, gánígo, Nándnáh, mé' hik'e báq bílgo Egyptyú bíl nkáh, ákú nahísóotaq, nohwił nanágosisni'zhí; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áik'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihí hik'e baqhí bílgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵ Hérod daztsaqzhi' da'ákú naháztqá: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíi áni n'íi, ShiYe' Egyptdí' hannáh bíldishni, nniidíi begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áidí' Hérod nnee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yigóksjída' dázhq bágóchijidgo, ishikín naki bíl lédaagodzaadí' hayaa godezt'igo dawa natseedgo yengon'áq Bétlehemiyú, nnee daagoyáni Jesus yaa nayídaadilkid n'íidí' godezt'igo. ¹⁷ Jéremy, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi, gánniidíi begolne', ¹⁸ Rámayú la' bizhii daidits'ag, daachag la'í chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yighá hichago, yati' inesk'azíi bee bich'í' yádaach'ilti' ndi doo hagot'éégo da lék'e, bichagháshé da'ádaadilhi bighá.

¹⁹ Hérod dazts'aqáda' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeekí bee bíl ch'í'nah ánágodlaa, ²⁰ Gánígo, Nándnáh, niye' hik'e báq bílgo Israel hat'i'i bini'yú bíl nádnkáh: niye' daizilhee hádaat'ij n'íi nanezna'. ²¹ Áidí' nádiidzaago biye' hik'e baqhí bílgo Israel hat'i'íi bini'yú onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'an nanásdlij, bitaa Hérod sitij n'íi'gee nnañtizhgo Joseph ya'ikonziidá, ákú digházhí' neldzid: áik'ehgo bindzeekí bee Bik'ehgo'ihí'nań, Doo ákú rúnáh da, bilmniid, áik'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áidí' kih gozníli Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, Án Názarene holzee doleek, daañi n'íi begolne'go.

3

1 Ái benagowaadá' John Baptize ágole'íi nnee yich'í' yakt'igo nyáá, da'igoljyú, Judéa bigodesdzogíi biyi', gáníigo, 2 Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa. 3 Díinko Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, yaa yakt'igo gáníi n'íi, Da'igoljyú hadínshí dilwosh, NohweBik'ehñ bádijhyú ich'í'daagohle', intín ilk'ídezdzohgo bá ádaahle', niigo. 4 John bidiyágé bighán ha'í'áhíi bighaa alzaa, ikañ hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihíi bilgo bihidán lèk'e. 5 Áidá'go Jerúsalem dí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'áqádí' la'íi túnlíni Jórdan holzéhi biñayú dahot'éhé ni' nagoz'áqádí' baa nánzàq, 6 Áik'ehgo bi'ádaat'e' nchó'íi yaa nanádaagosni'dá', túnlíni Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

7 Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhíi yigha neheskaigo yiltsaadá' gáyihni, Nohwíi, ch'osh bik'asda' goljhi k'ehgo daakinot'íihíi, hadín lá nohwádijhyú nohwiniigodilne' goz'aaníi bits'á'nohkáh nohwilniid? 8 Da'anii nohwinchó'íi bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nolsi, nest'a' nt'éégo nádaant'íhíi k'ehgo nohwaa daide'aah. 9 Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo idikdaadoh'ni da: Bik'ehgo'ihí'nañ díi tséé nazníi nnee Abraham bits'á'dí' daadihezná'híi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishni. 10 Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bé'níl'aqadgo ácha nni't'aq: ch'il dawa doo nest'án nt'ééhíi baa dahndéh dayúgo yó'ok'ehgo kó' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. 11 Shihíi tú bee baptize ádaanohwish'íi gádnii, nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishleeíi ndi doo bik'eh sitj da: án Holy Spirit hik'e kó' yee baptize ádaanohwil'íi doleel. 12 Be'í'ch'í'hé dahyotjil, t'oh naghái ich'í'hi goz'aagee nágosho doleel; binest'a'híi ilk'eyihni; áidá' bizhoolíi kó' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidihíi.

13 Áidí' Jesus Gálileedí' Jórdan túnlíjzhí' nyáá, John baptize ábile'híi bigha. 14 Áidá' John doo hat'íi dago gáníi, Shíigo née shaa nyaa, shíi ni baptize áshíile'go dávik'ehdá'? 15 Jesus gábilni, Ch'ík'eh ndi nzhóq k'adíi: nzhóqgo ágot'eehíi dawa be'iidle'go dávik'eh. Áik'ehgo John baptize ábíílaa. 16 Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'í' hanázzaa: áidí' yáá bich'í' ilts'á' ádzaago Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yiltsaaníi dábilgo biká' dahnezdaa: 17 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aq, Díinko shiYe' shil nzhóni, án baa shil gozhóq.

4

1 Áidí' Jesus Holy Spirit nabílaago da'igoljyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. 2 Dá doo iyáné dizdin behiskaq, ái aqal hiskaqadá' shiná' silj. 3 Na'íntaahíi baa nyáago gábilni, Ni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níjyúgo, díi tsééhíi bán náodleeh, nni. 4 Áidá' Jesus gábilni, Ágágozleego k'e'eshchij, Nnee doo dá bán zhá yee hínaa da doleel, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi bizé'dí' behagohigháhíi dawa yee hínaa doleel. 5 Ch'iidn nant'án godiyihgo ízigo kih goznilyú Jesus yil o'áázho kih biyi' da'ch'okáqahíi ts'ídago goz'aaníi bilatahyú yil n'áázho, 6 Gánábildo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níjyúgo góda ch'í'nt'e': ágágozleego k'e'eshchij, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolíni nt'éégo biñadaadeh'íi doleel, ná daayilóni: áidí', Doo tséé hitalgo hayaa ngeeh dahíi bigha anádaanohteel doo. 7 Jesus bich'í' hanánadziigo gábilni,

Ágágozzeego k'ená'ishchijí, Bik'ehgo'ihinañ neBik'ehñ doo nabíntaah da. ⁸ Áídí' dził dážhó yúdahi biká'yú yil hananát'aazhgo nnee iltah at'éego hadaazt'i'íi dawa la'íi bi'ízisgo ágot'eehíi bił ch'í'nah áyílaago; ⁹ Gábilñii, Díi nagoz'aaníi dawa naa dinish'aa doleeł, hayaa áñne'go shonkaḡhyúgo. ¹⁰ Jesus gánábikdo'niid, Yuwehyú, Satan: ágágozzeego k'ená'ishchijí, Bik'ehgo'ihinañ neBik'ehñ zhá honkaḡah, da áñ zhá bá na'iziid. ¹¹ Áídí' ch'iidn nant'án bits'á'zhi' onándaadá' Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

¹² Áídí' Jesus John ha'áneztijigo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; ¹³ Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaníi bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogíi biyi': ¹⁴ Esáias, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, ¹⁵ Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túnljii hanaayú túsikaaníi bich'i' Gálileeyú, doo Jews daanljii dahíi bini'yú; ¹⁶ Godilñihyú naháztḡ n'íi kḡ' bená'dindíingo daayiltsḡ; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztḡ n'íi bich'i' idindláád siljii.

¹⁷ Áídí' godezt'i'go, Nohwinchḡ'íi bits'á'zhi' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, niigo Jesus yałti' nkegonyaa.

¹⁸ Jesus túsikaaníi Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsḡ: ái lóg hadaayihileehíi daanljii.

¹⁹ Áík'ehgo gádaayihñii, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehíi k'ehgo nnee shá nádaahohłángo ánohwishle'. ²⁰ Dagoshch'i' lóg behaidlehé nanest'ólihíi da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lək'e. ²¹ Áídí' dahnáidiidzaago ilk'isyú naki naayiltsḡ, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, ái bitaa Zébedee biłgo tsina'eelíi yiyi' naháztḡ, bilógbehaidlehé nanest'ólihíi nádaikadgo; áík'ehgo yich'i' áñniid. ²² Dagoshch'i' bitaa tsina'eelíi yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus bikié'.

²³ Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánátséh nagozñilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilatł'áhgee begoz'aaníi nt'éego baa na'goni'íi yaa yałti'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éego kah yaa nadaakaihíi hik'e daannihíi náyihilziihgo anádaal. ²⁴ Syria golzeeyú dahot'éhé Jesus baa daach'inii: áku iltah at'éego daannihíi hik'e kah yaa nakaihíi, góyéego bich'i' nadaagowaahíi, ch'iidn yisná ádaabiłsiníi, onádaatłishihíi, la'íi daadi'ilihíi yil nadaaskaigo Jesus nłt'éego ánádaayisłaa lək'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee lḡágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túnlíinií hanaad'i'hi bikié' anátseel lək'e.

5

¹ Jesus nnee bikié' anátseelíi yiltsḡago dziłyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu aldó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gánijigo: ³ Hadíi idaagoch'iyolba'íi biyaa daagozhḡ le': yaaká'yú dahsdaahn bilatł'áhgee daanliinií itah daanljii. ⁴ Chaał nadaakaihíi biyaa daagozhḡ le': bá nádaagodojḡ. ⁵ Bijíidí' isht'edaagodnt'éehíi biyaa daagozhḡ le': ni'gosdzán dá goz'ḡ nłt'éego biyéé doleeł. ⁶ Nzhḡḡo ágot'eehíi dážhó hádaat'ijñii bigḡ shiná' hik'e dibá' daanliinií biyaa daagozhḡ le': ái náda'doldjil. ⁷ Bił daagoch'oba'íi biyaa daagozhḡ le': bíi aldó' baa goch'oba' doleeł. ⁸ Bijíi biyi' daagozhḡoníi biyaa daagozhḡ le': ái Bik'ehgo'ihinañ daidołtséel. ⁹ Ilch'i'gont'éehíi benadaago'aahíi biyaa daagozhḡ le': ái Bik'ehgo'ihinañ bichḡgháshé daabikdi'niid doleeł.

10 Nzhooqo ágot'eehíi ye'adaat'eehíi bigha bich'i' nadaagoch'inlkaadíi biyaa daagozhó le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daanlii. 11 Shíi shigha nnee yati' yee daanohwokaalyúgo, no-hwiniidaagodnksyúgo, la'íi léda'ikchoogo yati' dénehó'éhíi yee nohwaa yádaakti'yúgo, nohwiyaa daagozhó le'. 12 Nohwíl daagozhó le', dázho nohwíl daagozhó le': yaaká'dí'go ízigo ágot'eehíi nohwaa hi'ne' doleeł: nohwíi dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi da'ágát'éégo bich'i' nadaagoch'inlkaad ni'.

13 Nohwíi ni'gosdzán bi'ishíih daanohlii: áidá' ishíihíi doo nk'óqzh da silíiyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánalne'? Doo nt'é bee nkt'éé da, daazhógo ch'élkádgo biká' nach'ikai doo. 14 Nohwíi ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláadíi daanohlii. Dzil biká'yú ízigo kih nagozníl dahgoz'aayúgo, doo hagotéégo nant'i' da. 15 La'íi ik'ah kó'íi ch'idntlah lék'eyúgo, doo táts'aa bíl hayaa nch'i'áah da go'íi, áidá' ik'ah kó'íi biká' dahnásit'áhé biká' dahch'ilt'aah go'íi; áik'ehgo hadíi kih yune' naháztaaníi dawa yee daago'íi. 16 Nnee bináál nohwits'á' idindláad le', áik'ehgo nkt'éégo ánadaaht'íiíi daayo'íigo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn ízigo at'ééhíi bee ch'i'nah ádaanolsi.

17 Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi bek'e'eshchiiníi doo ánábiyishdíihyú níyáa daashoh'níi da: doo ánábiyishdíihyú níyáa da, áidá' dawa begolne'go níyáa. 18 Da'anii gánohwíldishnii, Yáa hik'e ni'gosdzán bílgo bech'igonázhí' begoz'aaníi biyi'dí' ayáhágo isdzohíi la'íi dahts'idilhiíi doo daazhógo dá dahgoz'aq nt'éégo da, aqal alzaazhi. 19 Hadín díi Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi ayáhágo ágot'eehíi ndi doo yikisk'eh at'éé dahíi, la'íi áik'ehgo nnee yil ch'ídaago'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú dázho doo ílíi dahíi bee hojíi doleeł: áidá' hadín díi begoz'aaníi yikisk'eh at'ééhíi la'íi yee ílch'igó'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú ízigo at'ééhíi bee hojíi doleeł. 20 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Pharisees daanlíni bitisigo nkt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daahleeh go'íi, nohwíldishnii.

21 Doo áníidá' díi k'ehgo nnee bángot'aqgo daadesots'aq ni', Doo izilhéé da; hadín izis-híi'íi góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: 22 Áidá' gádaanohwíldishnii, Hadín bik'isn doo nt'é bigha dayú yik'enníihíi góyéégo bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yilniihíi baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáq da, yilniihíi ch'i'idn bikó' dílti' yuyaa bágoz'áni at'éé. 23 Áik'ehgo bech'okaqahíi biká' dahnási'niíi goz'aqgee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánné'yúgo, nik'isn bíl dah-gosín'aqahíi bínálníihyúgo; 24 Da'áígee da'ch'okaqah goz'aqgee nt'éhéta nánné' n'íi siné'dá' nik'isn bich'i' nñángo ík'ínágododóq; áidi' t'aqzhi' nádndángo áníta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánné'. 25 Hadín naa dahgoz'aaníi dagoshch'i' bíl ík'ínágodndóq, yáná'iti'héyú bíl hi'ashdá'; dahyúgo híi dánkoo aayanálthíi yaa nide'ahi at'éé, aayanálthíi aasitíni yaa niltéehgo ha'aníkt'e'. 26 Da'anii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá aqal na'íníilgo zhá, nildishnii.

27 Doo áníidá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanohsi láan shi, Doo nant'i' nahkai da, golzeego: 28 Áidá' shíi gádaanohwíldishnii, Nnee isdzán dázho hát'íigo dénehó'égo yine'íidíi ík'idá' bijíi biyi' yuyaa nant'i' deyaa. 29 Niñáa

dihe'nazhineégohíi nchọ'go ánat'íjil' ánílsiyúgo ha'aahgo yó'ohne': nits'í lahzhi' da'ádihyúgo doo nzhọ da, áidá' nits'í dabiighgo ch'iidn bikọ' dilti' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhọ da. ³⁰ Nigan dihe'nazhineégohíi nchọ'go ánat'íjil' ánílsiyúgo nadnlgeeshgo yó'olt'e': nits'í lahzhi' da'ádihyúgo doo nzhọ da, áidá' nits'í dabiighgo ch'iidn bikọ' dilti' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhọ da. ³¹ Gánádaadi'ni ni, Hadín bi'aa yó'onáyilt'e' hat'íiníi, naltsoos yiká' ilk'ínát'aash: ³² Áidá' shíi gádaanoht'ishni, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá' yil ilk'ínát'aazhyúgo, nant'í' naghaago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nnaáyúgo, ái nneehíi yil nant'í' na'aash hileeh.

³³ Doo ánidá' gádaach'niigo ba'ikonaadaanoht'ishni lán shi, Doo daazhógo nit'á dahnádinl'niih da le', áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee hagot'éego ánniíhíi k'ehgo áne': ³⁴ Áidá' shíi gádaanoht'ishni, Doo yaaká' bee nohwit'á dahnádaadidoht'ishni da; áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíi bigha: ³⁵ La'íi doo ni'gosdzán bee nohwit'á dahnádaadidoht'ishni da; ái Bik'ehgo'ihí'nañ dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; ái izisgo k'ih goznílii nant'án izisíi golínihi at'éehíi bigha. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'á dahnádinl'niih da, nitsizil' da'á ndi doo l'gaigo dagohíi dil'hiigo áóléh at'éé dahíi bigha. ³⁷ Ha'oh, dagohíi, Dah, zhá daadoht'ishni, doo nohwit'á dahnádaadidoht'ishni da ndi da'aníigo ádaadoht'ishni: la'ihíi nchọ'ihíi bits'á'dígo at'éé.

³⁸ Doo ánidá' gádaadi'niigo ba'ikodaanoht'ishni lán shi, Nohwi'naá hayi'áayúgo bináa hanádoh'aal, nohwiwoo hayi'áayúgo biwoo hanádoh'aal: ³⁹ Áidá' shíi gádaanoht'ishni, Nnee nchọ'go nohwich'í' at'éehíi doo bich'í' t'áazhi' ádaanoht'ee da: hadín nit'aaah yonlts'iyúgo, lahzhi'neé bich'í' nnanint'aah. ⁴⁰ Dahadín ni'íi bigha naa yá'ití'dá' nahayilts'oozyúgo, ni'íicho áldó' doo baa nchí' da. ⁴¹ Da'á dahgostoyú ni'ndeyoodyúgo, nakidn dahgostoyú bil' n'áash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíi baa nne', hadín dant'éhéta bá ch'íné'yúgo doo bich'í' t'áazhi' hót'at' da.

⁴³ Doo ánidá' gánádaadi'niigo ba'ikonaadaanoht'ishni lán shi, Nit'ahdí' gólínií zhá ni' nzhọd'á' nik'enníhíi bik'enníh le'. ⁴⁴ Áidá' shíi gádaanoht'ishni, Nohwik'enníhíi nohwil' daanzhọ le', yati' yee daanoht'okáalíi biyaa daagozhọ doleel' daahoh'nií le', hadíi bil' daanoht'och'íi nlt'éego bich'í' ádaanoht'ee le', nchọ'go nohwich'í' ádaat'eehíi la'íi nohwiniidaagodn'sinií bá da'ohk'áah le'; ⁴⁵ Áik'ehgo nohwit'aa yaaká'yú dahsdaahn' bizhaazhé daanoht'ishni: áni nchọ'íi hik'e nzhọhíi dálet'eego biká'zhí' ya'ái hanadángo áyilsi, nlt'éego at'éehíi hik'e doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi dálet'eego biká' nagol't'ihgo áyilsi. ⁴⁶ Hadíi bil' daanoht'ishni zhá nohwil' daanzhọyúgo, nt'é bigha nohwich'í' nahí'nií? Tax bich'í' nadaahi'nií ndi hadíi yil daanzhonií bil' daanzhọ ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá bilák'e nádaadoht'ishniyúgo, la'ihíi hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'í' nadaahi'nií áldó' da'ágát'éé ya'? ⁴⁸ Áik'ehgo nohwit'aa yaaká'yú dahsdaahn' dázhọ nlt'éego at'éé, nohwil' áldó' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'í' nlt'éego ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanoht'ishnií bigha: ágádaht'iyúgo nohwit'aa

yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí doo nt'é nohwich'í' naho'nííł át'éé da. ² Tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné' lék'eyúgo, doo nádih higaakí besh dilwoshé yee aniigo da, daanzhọọ ádaadil'iiníí Jews ha'ánátséh nagoznil yune' la'íí intínyú nnee bada'olíhíí bighą ágádaat'íihí k'ehgo doo ánt'íí da. Da'anii gánohwíłdishnii, Ik'idá' aí bich'í' nahasnili at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhinéé ánát'ííłíí ne'eshganzhinééhíí doo yígótsj da le'. ⁴ Dánant'í'ego baa nné': áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'ííł ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníł at'éé.

⁵ Onkaąhgee doo daanzhọọ ádaadil'íihí k'ehgo ánt'éégo da: aí ha'ánázéh yune' la'íí ik'ída'itingee nazjigo da'okąąhgo bíł daagozhọọ, nnee daabine'jigo. Da'anii gádaanohwíłdishnii, Ik'idá' aí bich'í' nahasnili at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkaąhyúgo, ntééh yune' ha'ánnángo, ídł da'dént'íihdá' niTaa nagont'í'yú honkaąh; án dánant'í'ego ánáda'ch'ol'ííł ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníł at'éé. ⁷ Da'ohkaąhgee be'ádaadohniíhí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohni da, doo Jews daanlij dahíí ádaat'eehí k'ehgo: aí ląągo yádaasilti'yúgo zhą Bik'ehgo'ihí'nań nohwidits'ag, daanzj. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwiTaa hant'é bídaanohdijihí yígótsj, t'ah doo hwahá bíhóhkeed da. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkaąh: NohwiTaa yaaká'yú dahsdaahí, Nizhi'íí dilzjigo bígózj le'. ¹⁰ Nant'án níłjihí begodowáh. Hagot'éégo ánniyyú yaaká'yú benagowaahí k'ehgo ni'gosdzán biká'yú áldó' begodolníł. ¹¹ Díí jji daahiidaą doleekí nohwá ágonłj. ¹² Hadíí nchọ'go nohwich'í' ádaaszaahí bighą baa nágodent'ąhí k'ehgo néé áldó' nchọ'go ádaasiidzaahí bighą nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yune' onohwoníł hela', áídá' nchọ'go at'ééhí bits'á'zhj' hanánohwihí'nił: Dahazhí' dawa bá nant'áá, la'íí ninawodí itisyú át'éhi, la'íí izisgo ánt'éhi dahazhí' bee sínzj doleel. Doleelgo at'éé. ¹⁴ Nnee binchọ'hí bighą baa nádaagodeso'ąąyúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahí áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áídá' nnee binchọ'hí bighą doo baa nádaagodeso'ąą dayúgo, nohwiTaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkaąh lék'eyúgo, daanzhọọ ádaadil'íni doo k'ehgo ádaanoht'ee da: aí dáshiná' da'okąąhgee ídaadaagoch'iyolba'go binii hago ándaayol'íł, nnee dáshiná' oshkaąhí yídaagołs le', daanzigo. Da'anii gádaanohwíłdishnii, Ik'idá' aí bich'í' nahasnili at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkaąh lék'eyúgo, nitszil nnłłag, ninii tángis; ¹⁸ Áí bee nnee dáshiná' onkaąhí doo yídaagołs da, niTaahí zhą na'gont'í' ndi yígótsj: áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'ííł ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníł at'éé.

¹⁹ Ni'gosdzán biká' dawahá nohwł da'ilíiní doo nadaanohni da, dánko gólchoozhi nohwits'á' da'iyąą, beshihii nohwits'á' dichíł, la'íí da'in'íihí nohwee dain'jih: ²⁰ Áídá' yaaká'yú zhą nada'nohni, akúyúgo zhą gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyąą da, beshihí doo nohwits'á' dichíł da, la'íí da'in'íihí doo nohwee daino'jih at'éé da: ²¹ Dahayú nohwł ilíni sinilyú, aí zhą baa natsidaahkees doo. ²² Konáá'íí kots'í bikọ' í at'éé: áík'ehgo konáá nłt'ééyúgo kots'í dahot'éhé bikọ' golíni at'éé. ²³ Áídá' konáá doo nłt'éé dayúgołhí, kots'íhí dahot'éhé dilhíł at'éé. Koyi' ná'dindín n'íí kots'á' dilhíł siljyúgo, aí dážhọ dilhíł at'éé.

24 Doo hadín binant'a' naki da, dała'á bił nchọ'dá' ła'ihúí bił nzhọ doleehi at'éehíí bigha; dagohúí dała'á yotá'dá' ła'ihíí yich'ọ́aa doleehi at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań hik'e hágólđzilíí dała' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. 25 Áí bigha gádaanoħwıldishńii, Nohwi'ihí'na'íí doo baa noħwíl daagoyéé da le', hant'éshá' hishąą doleehi, daanoħsįgo; dagohúí noħwits'í doo baa noħwíl daagoyéé da le', hant'éshá' ágoshđle', daanoħsįgo. Ya' idáńhúí ihí'naahíí bitisgo ilįi gá, ya' diyágé kots'ihíí bitisgo ilįi gá? 26 Dłó' yúdahyú nada'iniihíí baa natsídaahkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ik'edaayihiniííí bá gowa goz'ąą da; da'ágát'éé ndi noħwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diine'. Ya' noħwíí áí bitisgo da'inohłįi gá? 27 Nohwitahyú hadín daahońmeezíí yaa natsékeesíí zhá bee ayáhágo ndi ts'ídag ndikséħgo ádidle' gá? 28 Hant'é bigha diyágé baa noħwíl daagoyéé? T'oh dēnzhónéhíí baa natsídaahkees; doo nada'iziid da, doo da'it'ool da ndi nł'éeégo daanołseek: 29 Da'ágát'éé ndi Sólomon izisgo at'éé lēk'e ndi doo díí t'oh dēnzhóné k'ehgo ik'e'isđlaa da, noħwıldishńii. 30 T'oh díí įįi nołseehíí, áídí' iskaą daadidłidíí ndi Bik'ehgo'ihí'nań nł'éeégo bik'e'isłaadá' danil't'eego ya' áí t'ohúí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań noħwik'e'isłaa gá, noħwíí noħwi'odłá' ádaayáháhi? 31 Áík'ehgo, Hant'é da'iidąą shįhíí? dagohúí, Hant'é da'iidłąą shįhíí? dagohúí, Hant'é ádaagohiidle' shįhíí? doo daadoħńiigo baa noħwíl daagoyéé da le'. 32 (Doo Jews daanłįi dahíí áí zhá itisgo hádaat'įi:) áídá' áí dawa bíđįh daanoħłįi híí noħwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígólįi. 33 Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí hik'e bits'á'dí' nzhọągo ágot'eehíí ntsé biká hádaaht'įi; áík'ehgo díí dawahá áldó' noħwiyéé doleehi. 34 Áík'ehgo yiskaągo hago ágot'eehíí doo baa noħwíl daagoyéé da le': áí dabíí na'idint'og ndi at'éé. Dała'á įįi nagont'ogíí da'ái zhá dábik'eh.

7

1 Doo hadín baa nádaaht'įi da le', áík'ehgo noħwíí áldó' doo noħwaa nádaach'it'įi da doleehi. 2 Aanádaaht'įihíí k'ehgo noħwíí áldó' noħwaa nádaach'it'įi doleehi; dáhołąągo kaa daasohné' lán shį n'íí k'ehgo da'ágáhołąągo noħwaa nádo'né'. 3 Hant'é bigha nik'isn bińáá yune' tsį alts'íséę sitaaníí h'įi, áídá' nihíí nińáá yune' tsį nchaahi sitaaníí doo h'įi da? 4 Ni nińáá yune' tsį nchaahi sitąądá', hagot'éégo nik'isn gáħńii, Shik'isn, ai tsį alts'íséę nińáá yune' sitaaníí ná haoshtįih? 5 Ni, nzhọọ idń'ini, ntsé nińáá yune' tsį nchaahi sitaaníí hatįih; áík'ehgo nł'éeégo go'įi nleehgo áńiita nik'isn bińáá yune' tsį alts'íséę sitaaníí bá hatįih.

6 Nt'é dilziníí doo gósé baa daahoħńiil da, ła'íí noħwiyo' nł'éhíhíí doo góchi bich'įi' odaahołkaad da, ágádaaht'įiyúgo dánko yiká' nakai doleehi, áídí' noħwich'įi' náđiikeego noħwik'idahjeeh.

7 Ídaadoħkeed, áík'ehgo hant'é ídaadoħkeedíí noħwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoħ'įi, áík'ehgo hant'é hádaadoħ'iiníí nádaadoħné'hi at'éé; dáádítįh ndaanołts'įi, áík'ehgo noħwá ch'í'itįihí at'éé: 8 Hadín idókeedíí baa hi'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníí hant'é hádéz'įi shįhíí náidiné'hi at'éé; hadín dáádítįh ndaalts'įihíí bá ch'í'itįihí at'éé. 9 Nohwitahyú ła' nnee biye' golíni, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? 10 Dagohúí lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? 11 Daanołchọ' ndi noħwichągháshé nt'é nł'éhi baa hi'né'íí bídaagonoksįyúgo, itisgo noħwaa natsekeesgo noħwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éheta

nɔ́t'éhihíí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áík'ehgo n̄nee hagot'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaah'tíhíí k'ehgo nohwíí ákód' bich'í' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'ích'ídaago'aahíí bik'ehgohi at'éé.

¹³ Ágołts'óségo ch'ígót'í'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'í'ihíí, goteelgo intínhíí góyée nágost'aayú intín, ląágo ákóne' ha'ánánséh. ¹⁴ Ágołts'óségo ch'ígót'í'ihíí, ágołts'óségo intínhíí, áí zhá ihí'naa bich'í' intín, da'akwíyé zhá ákú ch'ekáh, doo ląágo da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonohsąą, áí dibeljí bikágéhíí daabidiyágégo nohwaa hikáh, áídá' biyi' yuyaaahíí ma'cho dážhó shíná' daanliiní k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binest'ą'híí bee bídaagonołsį doleel. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihinił née, née figs kọ'dahosh baa ndaach'ihinił née? ¹⁷ Ch'il n̄t'éhihíí nest'án n̄t'ééhíí bah dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchọ'éhíí nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il n̄t'éhihíí doo nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé da, la'íí ch'il dénchọ'éhíí doo hagot'éégo nest'án n̄t'éhihíí bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án n̄t'ééhíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kọ' diltł' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áík'ehgo binest'ą'ihíí bee bídaagonołsį doleel.

²¹ SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashihíihíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bílałt'áhgee daanliiní itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ańihíí yíkisk'eh at'ééhíí zhá itah daaleeh. ²² Áí bijjí n̄nee ląágo gádaashihíí doleel, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yałt' da lán? Ya' doo nich'í' ádaan'ńiigo ch'iidn hadaaníidzood da lán? Ya' doo nizhi' bíláhyú íziso ánágot'íhíí be'ádaant'ee da lán? ²³ Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhí' nohkáh, nchọ'go ádaah't'ini, bíkdidishńił.

²⁴ Dahadín shíyést'sąą shiyati' yíkisk'eh at'ééhíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: n̄nee goyáni tsée yiká' bigową ágodlaa: ²⁵ Ląágo nanágotłji, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigową bich'í' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tsée biká' goz'ąąhíí bighą. ²⁶ Áídá' dahadín shíyést'sąą ndi shiyati' doo yíkisk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: n̄nee doo goyánihi sái biká' bigową ágodlaa: ²⁷ Ląágo nanágotłji, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigową bich'í' deyolgo nangóngo': gową nabígozt'íh siljí. ²⁸ Jesus áí ąął yaa nagosni'dá' ích'ígon'ąąhíí bighą n̄nee bíł díyadaagot'ee lék'e: ²⁹ Yebik'ehíí k'ehgo yíl ch'ígó'aahíí bighą, doo n̄nee begoz'aaníí ye'ík'eda'íłchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

¹ Dzil biká'dí' nkenádiidzaadá' ląágo biké' anázeel'lék'e. ² Nt'éégo la' n̄nee kóod doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhí' hayaa adzago gábihńii, SheBik'ehń, náshínłziihíí bik'e sínłjiigo nígonsį, hańt'íyúgo náshínłziih. ³ Áík'ehgo Jesus yich'í' dahdidilńiídí' yiká' ndelńiihgo, Hasht'íí; nándziih, yíłńii. Áí dábilgo kóod n'íí ínásđiíd lék'e. ⁴ Áídí' Jesus gábihńii, Hadín dánkó bíł nagolń' hela'; t'í, okąąh yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádnle'go, nt'éhéta ne'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa nné', Moses ngon'ąą lék'ehíí k'ehgo, áík'ehgo nándziihíí n̄nee yídaagołsį doleel.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nyááadá', áígee silááda dała'á gonenadín binant'a'íí nábokąąhgo baa nyáágo, ⁶ Gábihńii, ShiNant'a', shána'iziidíí

di'il silinihi yaat'éégo bił na'dini'go gowa'yú sitji. ⁷ Jesus gábilnii, Ákú disháhgo nasziih. ⁸ Siláada nant'án gábilnii, ShiNant'a', shigowa yuñe' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitji da: déhadziuhgo ndi shána'iziidi nadziih ndi at'éé. ⁹ Shií addó' shinant'a' golji, shihí siláada bá nanshta: dała'á, Dah nñáh, bildishniiyúgo dahdigháh; la'íi, Yushde', bildishniiyúgo shaa higháh; la'íi shána'iziidi, Díi áíle', bildishniiyúgo áí áíle'. ¹⁰ Jesus áí yidezts'aqadá' débildiyagodzaago nñee biké' nálseelí gábilnii, Da'anii gádaanohwildishnii, Israel hat'i'íi bitahyú ndi doo hadín díi k'ehgo bi'odla' golíni baa nsháh da. ¹¹ La'íi gánádish'nii, Łáqago ya'ái hanadáhdí' la'íi ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac la'íi Jacob yił dahnáhaztaq doleel, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitah: ¹² Áídá' nñee, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlii le'at'éé n'íi, chagotheel yuñe' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo lídaach'idilk'ash doleel. ¹³ Jesus siláada binant'a'íi gábilnii, Nádndáh; hagog'éégo osíndlaqadíi da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo siláada binant'a' bána'iziidihíi da'áígee dagoshch'í' nadziih.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowa yuñe' ha'ayáadá' Peter bi'aahíi bimaa nezgaigo sitjiigo yiłtsaa. ¹⁵ Bigan yedelniih, áík'ehgo nezgai n'íi bits'q' gonyaa: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'i'áqzhí' godeyaago ląqago ch'iidn isná adaabiłsiníi bich'í'yú yił neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íi zhá bee ch'iidn hainiheyood, la'íi daannihíi dawa nádaayilziih: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nán binkááyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, Néé doo daanldzil dahíi, la'íi nohwikah n'íi dawa dabízhá ídá'áyiidlaa.

¹⁸ Jesus binaayú nñee láni íla'at'ééhíi yiłtsaqadá', Hanaazhí' nohwil nada'do'eeł, nñiid. ¹⁹ Áígee begoz'aanii ye'ik'e'ikhihi baa nyaágo gábilnii, Iłh'ígó'aahíi, dahayú anadááyú níké' anáshdaa doo. ²⁰ Jesus gábilnii, Ma' ndi bi'i'án daagolji, dló' yúdahyú nada'iniihíi ndi bit'oh daagolji; áídá' shíi nñee k'ehgo Niyááhíi doo hayú nshtehe at'éé da. ²¹ La' bitsilke'yuhíi gábilnii, ShiNant'a', halaq shítáa ntsé lehissteehyú dósha'. ²² Jesus gábilnii, Shiké' hínáát; áídá' nanezna'íi dabíi ledaaki'niił le'.

²³ Áídí' tsina'eehíi yehiyaadá' bitsilke'yu addó' ehikai. ²⁴ Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eehíi tú nádidáhíi beh nádił'ook: áídá' Jesus- híi ilhosh lėk'e. ²⁵ Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínadaabisidá' gádaanii, NohweBik'ehú, hasdánohwiñíi: dak'azhá tétt'áh nohwil ogo'eeł. ²⁶ Áík'ehgo gádaayilnii, Hant'é lą bighą ndaaldzid, ntsóląq'at'éégo nohwi'odla' doo hwoi da? nii. Áídá' nádiidzaago nyolhíi túhíi biłgo yich'í' hadziigo nkenágohelto'. ²⁷ Áík'ehgo nñee bił díyadaagot'éégo gádaanii, Nñee ląq daat'éhi díi, nyolhíi la'íi túhíi ndi da'áyiłniiyú adaat'íi!

²⁸ Hanaayú Gérgesenes daagoljiyú bił nada'diz'eeldá' nñee lena'niłi goz'aqadí' nñee naki, ch'iidn isná adaabiłsinihíi, Jesus yaa n'ááz, bédaach'ildzidhíi bighą doo hadín alhánego bit'ah ch'egháhi da. ²⁹ Yat'éégo gádaanii, Hago ląq ánohwile'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níłni? Nohwiniigodilne'íi doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née? ³⁰ Áígee da'anahyú góchi da'iyąago nanalse'. ³¹ Áík'ehgo ch'iidn náda'okąqąhgo gádaabiłnii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nansé'íi beh nohwinyóód. ³² Áík'ehgo, Hahkeeh, yiłnñiid. Hakíjídá' góchi nanalse'íi

yeh hikíí: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkíigo túsikáni yeh hikíí, áík'ehgo tú yíl daadesdzii. ³³ Áídí' góchi yinádaadéz'íi n'íi nádnkíigo k'ih goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabíisí n'íi hago ádaabi'deszaahíi dawa yaa nadaagosni'. ³⁴ Áídí' k'ih gozníilgee daagolíinií dawa Jesus yich'i' ch'ínátsáá: áík'ehgo daayiltsááda' náyokaqahgo gádaayilnii, Nohwini'dí' ch'ínnáh.

9

¹ Áídí' Jesus tsina'eelíi yeh hiyaago hanaayú dabíi gólíiyú bíl oná'íéel. ² Nt'éégo lá' nnee di'ili baa daach'iskáa: Jesus daabi'odlá' yígólsíidá' nnee di'ilihíi gáyilnii, Shiye', nił gozhóó le'; ninchó'híi bighá dák'ad naa nágodet'aah. ³ Áídá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ik'ihíi lá' dábiyi'yú, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'íigo ánni, daanzí. ⁴ Natsídaakesíi Jesus yígólsíigo gádaabílnii, Nt'é bighá nohwííi biyi' yuyaa nchó'go natsídaahkees? ⁵ Hadíihíi doo nyeeo ách'íniih da, Ninchó'híi bighá dák'ad naa nágodet'aah; dagohíi, Nádnáhgo dahnnáh? ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee binchó'híi bighá baa nágodet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonósi doleełhíi bighá, (nnee di'ili sitiinií gáyilniiid,) Nádnáhgo biká' síntiinií dahnádné'go gowáyú nádnáh. ⁷ Áík'ehgo nádiidzaago gowáyú onádaa. ⁸ Nnee lágó íla'adzaahíi díi daayo'íidá' bíl díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí, nnee díi k'ehgo á'í'íigo yaa goden'aqahíi bighá.

⁹ Jesus áídí' higaalgo nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'nikíígee sidaago yiltsááda', Shiké' dahnnáh, yilnii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

¹⁰ Jesus iyáago nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niikíihik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi lágó hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yíl da'iyáago dahdinezbi. ¹¹ Pharisees daanlíni daabo'íidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Nt'é bighá nohwilch'ígó'aahíi tax bich'i' nadaahi'niikíi hik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi yíl da'iyáa? ¹² Jesus ái yidezts'ááda' gádaabílnii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanníihíi zhá. ¹³ Hant'é niigo ágodi'niihíi bídaagono'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okaqahíi bitisgo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo: shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne', bíldishniiyú niyáá, áídá' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi ágádishniiyú niyáá da.

¹⁴ John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaanii, Nt'é bighá néé hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohiikaqah, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaqah da? ¹⁵ Jesus gádaabílnii, Ya' ni'ínéhgee nnee íla'ádaat'eehíi nnee niinéhíi yíl nakaiyúgo doo bíl daagozhóó da néé? Dahagee nnee niinéhíi bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaqah doleeł. ¹⁶ Ko'íi dénchó'éhíi doo nak'á' ánídéhíi bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíi ílhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. ¹⁷ La'íi wine áni alzaahú ikágé wine benaktinií dénchó'éhíi doo biyi' tádaach'inił da: ágách'idzaayúgo wine benaktinií kots'á' daidíldoh, áík'ehgo winehíi qal ha'ijook, lá'íi wine bee naktí n'íi da'ílii hileeh: áídá' wine áni alzaahíi wine benaktinií ánídéhíi zhá biyi' tádaach'inił, áík'ehgo da'íla nlt'éé.

¹⁸ Jesus t'ah bich'i' yałti' nt'éégo nant'án lá' baa nyáago biyahzhí' hayaa adzaago gábílniiid, Shitsi' áni daztsáa: ndi yushdé', biká' ndenlnihgo

nnaahó'naa. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus nneehíi yiké' dahiyaago bitsilke'yu áldó' biké' dahiskai.

²⁰ Nt'éégo isdzán díł bighánlǐigo nakits'adah bíł łegodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bí'í bidá'yú yedelñiih: ²¹ Ídíł yakti'go gáníi, Bí'íi zhá ndi bedensñiihyúgo nht'éé náshdleeh. ²² Jesus łédiidzaago bíłtsaa, áík'ehgo gábilñii, Shilah, nił gozhóq le'; ni'odla'íi nht'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' nht'éé násdłłí. ²³ Áídí' Jesus nant'án bigowa yune' ha'ayáago, tsjól yeda'do'aakíi hik'e nnee daagodnch'aadíi yiltśaago, ²⁴ Ch'ínokáh, yilñiid: na'ilíhn doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé. Ái bigha baa daach'odloh lək'e. ²⁵ Nnee íła'adzaahíi dawa ch'ínántsáqáda' Jesus ha'ayáago na'ilíhníi bigan yiltsooda' nádiidzaa. ²⁶ Áík'ehgo ái binaayú dahot'éhé ágodzaahíi baa ch'inii lək'e.

²⁷ Áídí' Jesus dayúweh higaalgo nnee naki binaá adaagodini biké' dahizh'aazh, adíid daadilwoshgo gádaañii, David biye' ríłni, nohwaa ch'onbáah. ²⁸ Kíh yune' ha'ayáago nnee binaá adaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayilñii, Ya' ágá'ishléhgo nohwi'odla' golíi née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabilñii. ²⁹ Áík'ehgo binaá adaagodini binaá yiká' ndelñiigo, Hago nohwi'odla' nel'aaníi dávik'ehgo nohwá begolne', bilñiid. ³⁰ Áík'ehgo binaá nádaagosdłłiigo, Hadíi yígonokśíih hela', Jesus nłdzilgo baa daasni'. ³¹ Da'ágát'éé ndi o'áazhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

³² Áídí' dahnádikáh nt'éégo nnee doo yakti' dahi, ch'iidn isná ábiksini, Jesus baa bíł ch'ikai. ³³ Áík'ehgo nneehíi biyi'dí' ch'iidn habí'dinodzoodá', nnee doo yakti' da n'íi hadzii: áík'ehgo nnee íła'adzaahíi bíł díyadaagot'eego gádaañii, Israel hat'íi bitahyú doo hak'i díi k'ehgo ágot'eehíi daahiltséhi da. ³⁴ Áída' Pharisees daanlíni, Ch'iidn nant'án binawodíi bee ch'iidn hainihiyood, daañii. ³⁵ Áídí' Jesus kíh nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánátséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bíłalt'áhgee begoz'aaníi baa na'gon'íi nht'éhi yaa yakti'go, la'íi nnee bitahyú íłtah at'éégo daanñiihíi hik'e kah yaa nakaihíi dawa náyihilziihgo naghaa.

³⁶ Jesus nnee łáni yo'íigo, dibelíi nadaabinyoodíi da'ádíhgo nakai lehíi k'ehgo doo daanłdzil dago íłtanáhosaqahíi bigha dážhó yaa ch'oba' lək'e. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu gádaayilñii, Nest'án dážhó ląágo nest'aqáda' nada'iziidíi doo ląá dahíi bigha doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'a' yeBik'ehñ bich'í' da'ohkaqahgo gádaabilđohñiih, Nada'iziidíi ninest'a' nádaayihigeshyú daadn'áa.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yushdé' daayilñiidá' spirits daanchó'i hadainihiyóód doleełgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'aq, íłtah at'éégo daanñiihíi hik'e kah íłtah at'ééhíi yaa nadaakaihíi nádaayilziihgo áldó' yaa daagodez'aq. ² Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhíi Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas la'íi Matthew, tax bich'í' nahi'ñii; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite níłni, la'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'íyido'aakíi. ⁵ Díi nakits'adahíi Jesus odaahí'aago gádaayilñii, Doo Jews daanłłi dahíi bitahyú dohkáh hela', la'íi Samáriayú kíh nagoznilyú dohkáh

hela': ⁶ Israel hat'i'íí bitahyú, dibelíí ch'a'onehezdeehí k'ehgo zhá bich'í' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahí biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaalti'. ⁸ Daanñihí nádaaholzihi, nnee kóod doo ínádíh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíí nlt'éégo ánádaahdle', nanezna'íí nádaabiho'ñaah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahñiih. ⁹ Nohwibestso bizis biyi' yuyaa óodo, béshligai, dagohíí zhaali ltsogé odaahñíí hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltinií, dagohíí nohwi'íicho naki, ik'e'an nohwiikee, la'íí tsj be'idiltíshé dahdaadohñíí hela': nnee na'iziidíí bá di'né'go goz'ąą. ¹¹ Dahadíí kñh nagozníl dagohíí gotahyú dohkáhyúgo, hadíí nlt'éégo at'éehíí biká na'ídaadołkidgo, lahyú naadohkáhzhí' bíł nahísotąą le'. ¹² Gową yune' ha'ahkaigee, lch'í'gont'ééhíí díí gową yune' be'ágót'ee le', daadohñii. ¹³ Áígee daagolíníí nlt'éégo ádaat'eeyúgo nohwił lch'í'gont'ééhíí yíl daanlji doo: doo nlt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwił lch'í'gont'ééhíí dánohwíí nohwił nádodleeł. ¹⁴ Dahadíí doo hádaanohwit'ji dayúgo, nohwiya'ti' doo yídaayést'sąą dayúgo, áí gową dagohíí kñh gozníí bits'ą' dahnádohkáhgo, nohwiikee baą leezhíí baa daałhaał. ¹⁵ Da'anii gádaanohwiłdishñii, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijji Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolji n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo áí kñh goznilgee daagolíníí biniigodolñii.

¹⁶ Ma' bitahyú dibelíí k'ehgo daanohwide'la': áí bighą ch'osh goyááhíí k'ehgo daagonohsąą, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'ąązhí' nádaadołghash da. ¹⁷ Nnee baa daagonohsąą: yánádaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleeł, la'íí Jews íla'ánat'jñh nagozníl yune' hanohwínáda'iltas doleeł; ¹⁸ La'íí nant'ánchañ hik'e ízigo nant'ánhíí biyahzhí' nnádaanohwich'ílteeh doleeł, shíí shighą, áí hik'e doo Jews daanlji dahíí áldó' bináál shá nadaagołni' doleeł. ¹⁹ Nohwaa yá'iti'yú nohwił ch'ideskaiyúgo, hagog'éégošą' hasdzii, hant'éshą' dishñii, doo daanohsı da: hant'é daadohñiihíí da'ái bik'ehenkéézzgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. ²⁰ Áí doo dánohwíí hahdziih da, ndi nohwiTaa bits'ą'dígo Spirit- húi nohwinkááyú hadzihi ndi at'éé. ²¹ Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, la'íí nnee la' bizhaazhé ágáyidoliik: chągháshé baą hik'e bitaa yich'j' nanádaagonkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. ²² Shizhi' bee daanohwich'ozhiihíí bighą nnee dawa bíł daanohchọ' doleeł: áídá' dahadíí dąngont'í'zhí' dahildóhíí hasdábí' dolteeł. ²³ La' kñh goznilgee nohwiniidaagoch'idnłsjyúgo, lahyúgo náádohkáh: da'anii gádaanohwiłdishñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdzaazhí' Israel hat'i'í bikñh nagozníí t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. ²⁴ Bíłch'ígót'aahíí bíłch'ígó'aahíí doo yitigo at'éhi at'éé da, la'íí na'iziidíí doo binant'a' yitigo at'éhi at'éé da. ²⁵ Bíłch'ígót'aahíí bíłch'ígó'aahíí yilgo dálekt'eego dávik'eh, la'íí na'iziidíí binant'a' yilgo dálekt'eego dávik'eh. Bigową golíníí Beélzebub daałch'iniigo daabich'ozhííyúgo, bichągháshé itisgo nchọ'go daabich'ozhíí doleeł. ²⁶ Áík'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bíł le'izkaad n'íí ch'í'nah ádolñii; la'íí k'ad dawahá nanl'j' n'íí bígózñhgo ádolñii. ²⁷ Godiłhił yune' nohwił nagoshñi'íí idindláadyú baa nadaagołni: nant'j'ego bee nohwich'j' ha'ozdiihíí kñh biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagołni'. ²⁸ Hadíí kots'j' nadaitseedá koyi'siziinií doo nadaitseed at'éé dahíí doo bédaaldzid da; áídá' ch'iidn biko' diltł' yuyaa kots'j' hik'e koyi' siziinií oyiné'híí, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dlọ'dichiné naki zhaali lch'í'é dala'a íljiigo

nahĩniih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'íi dayúgo daa'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áik'ehgo doo nédaaldzid da, dlq'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohlji da. ³² Dahadín nnee binadzahgee, Án bigonsj, shihniihí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³³ Áída' dahadín nnee binadzahgee, Án doo bigonsj da, shihniihí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³⁴ Ni'gosdzán biká'zhí' ilch'i'gont'ééhí nkeniné' doo daasho'níi da: doo ilch'i'gont'ééhí nkenishné'hí bigha niyáa da, besh be'idilthishé niitáágo niyáa. ³⁵ Nnee la' bitaa bil li nanágonkkaad doleel, isdzán bi'isdza' bil li nanágonkkaad, la'íi isdzán hik'e bá'iyéhí áldó' bil li nanágonkkaadgo ashle'hí bigha niyáa. ³⁶ Nnee dabíi bichagháshé bich'i' nanádaaonkkaad doleel. ³⁷ Dahadín bitaa dagohíi báá shíi shitisgo bil nzhooníi doo shíyée hileehgo dávik'eh da: la'íi dahadín biye' dagohíi bitsi' shíi shitisgo bil nzhooníi doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁸ Dahadín bitsi'ina'áahíi doo dahiditijhgo shiké' dahdigháh dahíi doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁹ Dahadín bi'ihina' bil ilínií bits'á' da'ilíi hileeh: áída' dahadín shíi shigha bi'ihina' doo bil ilíi dahíi, án zhá dahazhí' ihinaahíi yaa higháhi at'éé.

⁴⁰ Dahadín nánohwidntiinií shíi áldó' náshidntini at'éé; dahadín náshidntiinií shides'a'íi áldó' náidntini at'éé; ⁴¹ Dahadín nnee Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi nlijhíi bigha nádnntiinií, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihina' bainé'íi án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dávik'ehyú at'ééhí nlijhíi bigha náidntiinií, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihina' bainé'íi án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadín, Jesus yiké' higaaahíi bigha, díi doo ízisgo at'éé dahíi idee bee tú sik'azíi ndi yá ná'iksijhyúgo, da'aniigo gádaanohwidishni, Bik'ehgo'ihina' bich'i' nayihiniikíi da'aniigo bíyée doleel.

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi aal yil ch'ídaagoz'aqáda' Jews daanlíni bikijh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolnigo onanázzaa. ² John ha'ásitij yune' Christ anát'ijíi ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich'i' oyiPa'go, ³ Gáyihniid, Ya' ni higháhi n'íi ánt'iji née, dagohíi la'i biká daadéet'iji née? ⁴ Jesus gábihni, John bich'i' nádoht'aashgo díi disolts'aanií la'íi ho'íinií baa bil nagolni': ⁵ Bináá ádaagodijh n'íi bináá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee kóod doo ínádijh dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íi nkt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodijh n'íi da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich'i' yáda'iti'. ⁶ Hadín shodlaágo doo t'aqzhí' at'éé dahíi biyaa gozhóq doleel, nii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee íla'at'ééhíi John yaa nagolnigo yich'i' yati'go nkegonyaa gáníigo, Da'igolijyú nt'é hádaadeh'ijyú nasohkai? T'poh bit'aq nteelíi bil godiyokíi née? ⁸ Nt'é hádaadeh'ijyú nasohkai áída'? Nnee nkt'éégo bik'e'izláhi née? Dahíi bidiyagé nkt'ééhíi nant'an golígee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é láá hádaadeh'ijyú nasohkai áída'? Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi yitigo at'éhi, nohwildishni. ¹⁰ Díi baa k'e'eshchij n'íi án át'ijí, Shinal'a'á nádjih dish'aa, nádjih ilch'i'gole'go. ¹¹ Da'aniigo gánohwidishni, Nnee daagozliinií bitahyú doo la' John Baptize ágole'íi

yitiso at'éé da: áídá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní bitahyú hadín dážhó doo íl'í dahí John yitiso at'éé. ¹² John Baptize ágo'e'í ní'godsán biká' nagmaadí' godezt'i'go nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daaleeh dážhó hádaat'jigo idéédaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí begoz'aaní baa k'e'eshchiiní ágo'e'í dabíntsedá' yaa yíl nadaagosní', John nyáázhi'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaat'jyúgo gánohwíldishnii, Elías, hígháh n'íí, át'j. ¹⁵ Hadín bijeyi' golíiní, íyésts'aa le'.

¹⁶ Dzaagee nnee daalinolt'jhi hant'é bíl íshshah nishleego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'aagee chagháshé íla'at'éégo ílch'i' ádaaniigo, ¹⁷ Tsísól bee nohwich'i' da'nt'aał ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'i' daahichag ndi doo hak'i ch'adaashinolzhil da, daakhídniihí nnee díí goldohgee daagolíní bíl dáteł'ee. ¹⁸ John doo iyáago la'íí doo idlaago nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golj, daach'inii. ¹⁹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, isháago la'íí ishđlaago niyáádá' gádaashilch'inii, Áń dichini la'íí idłánihi, tax bich'i' nadaahi'niihí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí bit'eké nłini, daach'inii. Da'anii igoyá'í nt'é ádaat'jhi bee bígózih.

²⁰ Kih nagozníli biyi' Jesus íziso áná'ol'jhi káago ye'ánát'jldá' bincho'í doo yits'á'yúgo ádaane' dahí bigha yíl daaditeh nkegonyaa, gánígo, ²¹ Korázingee daagonohiiní, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonohiiní aldó' nohwá góyéé doleeł! Nohwitahyú íziso ánágot'jhi Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíní doo ánídá' nak'á'dich'ízhé bik'inazlaadá' ílch'ii yiyi' naháztaago bincho'í yits'á'zhí'go ádaasdaa doleeł ní'. ²² Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahí bijj Tyre hik'e Sídón bitisgo nohwiniigodidolnii, nohwíldishnii. ²³ Nohwíí, Capérnaumgee daagonohiiní, yaaká'zhí'go hanohwidí'niihí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'nił: nohwitahyú íziso ánágot'jhi Sódongee ágágodzaayúgo, díí jji Sódóm t'ah goz'aa doleeł ní'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahí bijj ní', Sódóm golzeehí, bitisgo nohwiniigodidolnii, nohwíldishnii.

²⁵ Áídá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nań yokaahgo gání, ShiTaa, yaaká'zhí' hik'e ní'zhí' nant'án nłinihi, díí ílch'ígót'aahí nnee daagoyáago bíl ídaagoznihí baa ch'anank'i' n'íí mé' ga'ádaat'eehí bich'i' ch'i'nah ánleehí nich'i' ba'ihénsi. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'jigo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawa shaa hi'núł: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshłini, shígółsini at'éé da, shiTaa zhá; la'íí doo hadín shiTaa yígółsini at'éé da, shíí biYe' nshłini zhá, la'íí dahadıńta shiTaa bich'i' bígózihgo áshłe'íí aldó' shiTaa yígółsi.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidí la'íí ndaazgo dahda'ohheekí shich'i' nohkáh, áik'ehgo hádaasolgo ánohwishłe'. ²⁹ Izénázwodí łahdí nábiyi'hishaalgo shits'á'dí' ígonł'áah; shijj yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídesht'j da: áik'ehgo nohwiyi' siziiní hanáyoł doleeł. ³⁰ Izénázwodí łahdí nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleeł, da'ighéelgo ánisiní doo ná ndaaz da doleeł.

12

¹ Áídá' Jews daagodnksiní bijj Jesus t'oh naghái hentíiní yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yíl hikaahgo shiná' daasiljigo t'oh naghái binest'á' nadaayiniłgo daayiyaa nkegonyaa. ² Pharisees daanłini daabıltsaadá' gábiknii, Dín'j, godilziní bijj doo baa nach'ighaa dahí nitsilke'yu

yaa nakai. ³ Jesus gádaabiñii, Ya' David hik'e yił nakaihií bilgo shina' daasiljigo, hago ádaasdaa lán shihí doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihina' okaqah goz'aa yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihina' ye' okaqah baa hine'go nuine' ní, doo daayiyago bagoz'anihi daayiyáá, áí báhíí okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyago goz'anihi. ⁵ Da'ch'okaqah goz'aa yune' okaqah yedaabik'ehi godilziní bijji doo daagodnisi da ndi doo bee bida'itah dahí, begoz'aani bek'e' eshchiini biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁶ Dzaagee hadin da'ch'okaqah goz'aani yitigo at'ehi naghá, nohwildishni. ⁷ Dawahá nastseedgo bedaashich'okaqahi bitisgo nnee laadaach'oba'í hasht'í, niigo anihí bidaagonosiyo, shí, doo shaa dahgoz'aa dahí, doo shaa yadaati' da dolee ni'. ⁸ Shí, nnee k'ehgo Niyááhi, godilziní bijji ndi beshik'eh. ⁹ Áidi' dahiyaadá' Jews ha'anáseh goz'aa yune' ha'ayáa.

¹⁰ Áíge nnee bigan da'ázhiéé binawod ásdjidi itah sidaa lék'e. Nnee la' Jesus dant'éheta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayidaadikid gadaaniigo, Ya' godilziní bijji ná'ch'ilzihi begoz'aa née? ¹¹ Jesus gadaabiñii, Nohwitaahyú nnee la' bidibehi da'áhi godilziní bijji o'í'án yune' ogo'yúgo, yitsoodgo hanádishood ya'? ¹² Nnee dibehi yitigo ilji go'í! Áik'ehgo godilziní bijji nte'ego aná'ot'ijigo goz'aa. ¹³ Áidi' nnee bigan binawod ásdjidi yich'i' gani, Yushde' dahdinli. Áik'ehgo bich'i' dahdidilniigo bigan nádzi, lahzhinéehi ga'at'éé násdli.

¹⁴ Áidi' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hago'éego Jesus daayizilhee doleehi yaa nadaagoshchii. ¹⁵ Jesus díi yigósiigo áidi' dahnyaa: nnee bik'e' dahnánssaá, áí dawa náyihilzi; ¹⁶ Áidi' gadaayilni, Ch'idaashinoh'aah hela': ¹⁷ Bik'ehgo'ihina' binkáayú na'iziidi, Esáias holzéhi, ganniidi begolne'go anágot'ijil, ¹⁸ Shinal'a'á, haktini, shil nzhoni, shiyisiziini bil dabik'ehyú at'ehi daane'ji: shiSpirit- hi bik'azhi' ashéngo doo Jews daanli dahí bich'i' dabik'ehyú ágot'eehi yaa nagolni' dolee. ¹⁹ Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da dolee; da'intinyú bizhihi doo hadin yidits'ag da dolee. ²⁰ Dabik'ehyú aná'ot'ijil itis siljigo ayílaazhi' t'oh hichodí doo yitih da, túk'í beh hiit'íi det'ih dalchihi doo yintsees da dolee. ²¹ Bíi bizhi'íi doo Jews daanli dahí bada'okí dolee.

²² Nnee la' ch'iidn isna' áiksini bináa ágodih, la'íi doo yakti' dahi baa bil ch'ikaigo náyilzi: áí nnee doo yakti' da níi yakti' la'íi go'ii násdli. ²³ Nnee dawa bil diyadaagot'eego gadaaniid, An David biYe' at'íi ya'? ²⁴ Phárisees daanlíni áí daidezts'aadá' gadaanii, Ch'iidn nant'an, Beélzebub holzéhi, binawodíi bee díi nnee ch'iidn hainihyood, daanii. ²⁵ Natsidaakeesi Jesus yigósiigo gadaayilni, Nnee daaháyú binant'a' golini dabii ich'i' nanágonkaadyúgo da'íli hileeh; kih gozilgee daagolini dagohi dála' naháztaani dabii ik'idahnajahyúgo doo anahyú bengenowáh at'éé da: ²⁶ Satan nnee biyi'di' Satan hainihyodyúgo, dabii ich'i' nanáidziid; áik'ehgo yebik'ehi hago'éego ízaad begodoh? ²⁷ Shí Beélzebub bee ch'iidn haniisodyúgo, nohwíi daanohwiye'íi hadin bee ch'iidn hadainiyood áidá'? Áik'ehgo daanohwiye'íi ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁸ Áidá' Bik'ehgo'ihina' biSpirit bee ch'iidn haniisodyúgo, Bik'ehgo'ihina' nohwitaahyú ik'idá' nant'aa. ²⁹ Hago'éego la' nnee nalwodi bigowa yune' ha'ach'ighaago dawahá biyéehi ch'in'ijh? Nnee nalwodíi ntsé kich'ilt'ó hik'e go'í. Áidá' dawahá biyéehi bits'á' ch'in'ijh.

30 Hadín doo bił gonsht'iji dahíi shich'i' got'inihi at'éé; hadín doo bił íla'áná'ishdle' dahíi shits'á' ts'iltiigo áile'hi at'éé.

31 Áík'ehgo gádaanohwíldishnii, Konch'ói dawa la'íi Bik'ehgo'ihinañ dénch'ogo baa yách'ilti'híi bigha kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénch'ogo baa yách'ilti'yúgohíi doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dénch'ogo shaa yách'ilti'híi bigha kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénch'ogo baa yách'ilti'híi bigha doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díi jji goldohíi hik'e nágoldohíi ndi. 33 Ch'il nlt'éeyúgo, binest'a' aldó' nlt'éé ngolníi; áídá' ch'il dénch'yúgo, binest'a' aldó' dénch'og' ngolníi; ch'il hago'at'ééhíi binest'a' bee bígózini at'éé. 34 Ch'osh bik'asda' golínií k'ehgo hałinoł'jhi, hagot'éégo nlt'éégo yádaakti', nch'ogo ádaanoht'eedá'? Kojii yune' hagot'éégo goz'aq shihíi bee yách'ilti'hi at'éé. 35 Kojii yune' nlt'éégo goz'aanú bee nlt'éégo ách'it'éhi at'éé: kojii yune' nch'ogo goz'aanú bee nch'ogo ách'it'éhi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijji nnee yati' da' ilinihíi dawa yee hadaadzi' n'ii bigha baa yá'iti'doleel, nohwíldishnii. 37 Niyati' n'ii bee nlt'éégo ánt'ééhíi ná ha'dodzih, dagohíi niyati' n'ii bee nángodot'aal.

38 Begoz'aanú ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanłini la' Jesus gádaayihni, łch'ígó'aahíi, godiyihgo be'ígózinii la' nohwíł ch'í'nah áńle'. 39 Yich'i' hananádziigo gádaayihni, Nch'ogo ádaat'éhi nant'i' nakaihi daalnoł'jhi godiyihgo be'ígózinii yiká daadéz'ji; áídá' be'ígózinii doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'ii, Jonas holzéhi, nnee bich'i' be'ígóził alzaahíi zhá. 40 Jonas taagi jji hik'e taagi t'é' łg nchaahíi bibid sitjhi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, taagi jji hik'e taagi t'é' leyi' sitji doleel. 41 Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijji nnee Nínevehgee daagolji n'ii daahizijigo nnee daalnoł'jhi yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitigo daancho' ni', daadidołnił: Nínevehgee daagolínii Jonas yałti'go daidezts'aqadá' bincho'íi yits'a'zhi' ánadaasdzaa; áídá' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáa. 42 Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijji isdzán nant'ánihi hayaadı'go nyááhíi hizijigo nnee daalnoł'jhi yaa yałti'go, Shíi shitisgo daancho' ni', didołnił: án dázho'ńzaadı'ńyáa, Sółomon bigoyá' yidits'ihgo; áídá' k'adíi Sółomon bitisgo ánsht'éhi niyáa. 43 Spirit nch'ói nnee yiyi'di' háyáadá' tú áđihyú aanádaal, hayú hanayóokii yiká hantaago; áídá' doo hagee da łék'e. 44 Áík'ehgo gánii, Shíi shigowayú hadi' niyáa n'iiyú nádésdzá; bigowá n'ii doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhoggo neheshjaayú nádzá. 45 Áík'ehgo spirits gots'idi daancho'i yil nakai, bił bitisgo daancho'ihii, ái gowá yune' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee ntsédá' at'éé n'ii bitisgo at'éé hileeh. Áík'ehgo díi nch'ogo daalnoł'jhi aldó' ágát'éé doo.

46 Jesus nnee íla'adzaahíi t'ah yich'i' yałti'dá', báq hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'i' hadaadzii hádaat'ijigo. 47 Nnee la' gábiłni, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi, nich'i' hadaadzii hádaat'ijigo. 48 Nnee bił nagosni'ii gáyihni, Hadín shimaa, hadín shik'isyú? 49 Bitsilke'yu yich'i' dahdidilniigo gánii, Kú shimaa hik'e shik'isyú! 50 Dahadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikisk'eh at'ééhíi shik'isn, dagohíi shilah, la'íi shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijji Jesus kłhdí' ch'ínyáágo, túsikaaníi bahgee nezdaa. ² Áígee

nnee láágo baa náálsáá, áík'ehgo tsina'eelí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaayú íla'adzaa. ³ Áígee na'goní'íí yee láágo yíl ch'ígó'aah, gáníigo, K'edileehíí yíl ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileegee k'edilzíí lá' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago aal nádaiezlaa: ⁵ Lá' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dázhó lááyú da: leezh da'ayáhahíí bighá dagoshch'í' hadaazhjeed. ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'áa dahíí bighá nádaahesga. ⁷ Lá'íhíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí igháníisáago nadaistseed. ⁸ Lá' k'edilzííhíí leezh nlt'éeyú nanehezdee, áí zhá nest'án áyíílaa, lá' dala'á gonenadín, lá'íí gostádin, lá'íí tádin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golííníí íyésts'áa le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihíí, Nt'é bighá ílch'ígót'aahgo na'goní'íí bee bich'í' yáánti'? ¹¹ Áík'ehgo gábihíí, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bigózí da n'íí nohwíí bídaagonohsijhgo nohwaa daagodest'áadá' bíhíí doo baa daagodest'áa da. ¹² Dahadín íyésts'áago ígo'aaahíí, bigoyá'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoyá' bá ínágododaak: áídá' dahadín doo íyésts'áa dahíí, ayáhágo ígo'áa n'íí ndi bits'á' da'íííí nádodleeł. ¹³ Áí bighá ílch'ígót'aahgo na'goní'íí bee bich'í' yádaashti': dédaíne'íí ndi doo daayo'íí da; dédaídits'ag ndi doo ídaayésts'áa da, doo bíł ídaagozı da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagolní' n'íí begolzaa, gáníidhi, Dédaadohts'ag ndihíí doo nohwíł ídaagozı da doleeł; dédaane'íí ndihíí doo daah'íí da doleeł. ¹⁵ Díí nneehíí bijíí daant'iz daazlıjı, doo da'dits'ag da daazlıjı, lá'íí daaneshch'il daazlıjı; doo ágádaat'ee dayúgo bináá yee daago'íí doleeł ní', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ní', bijíí yee bíł ídaagozı doleeł ní', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleeł ní'. ¹⁶ Nohwíí nohwináá biyaa gozhóó, go'ííhíí bighá: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híí bighá. ¹⁷ Da'aníigo gádaanohts'áago, Doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, lá'íí nnee nlt'éégo ánát'ííhíí daah'iíníí daayíłtséh hádaat'íí ndi doo hak'i daayíłtsáa da; daadohts'agíí daídits'íh hádaat'íí ndi doo hak'i daidezts'áa da.

¹⁸ Áík'ehgo k'edileehíí ílch'ígót'aahgo baa nagoní'íí nt'é golzeego ágolzeehíí ídaayesółts'áa. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí baa yá'ití'íí íyésts'áago doo bíł ígózı dadá', nchó'i nlijhń baa nyáágo bijíí yune' k'edolzaa n'íí bits'á' haiyiné'. Áń k'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí át'éé; ²⁰ Áídá' tsétahyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago dagoshch'í' bíł gozhóógo náidné'híí át'éé; ²¹ Áídá' biyí'yú bikeghad doo yúyahyú nel'áa dago, da'anahzhí' begodigháh: áídá' yati'híí bighá nagont'ogíí, dagohíí biniigonłt'ééhíí baa gowáhgee dagoshch'í' t'áazhí' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' yidits'agdá' ní'gosdzán biká'zhí' nabi'dint'ogíí, hágöldzilgohíí k'ize'ídilteehíí igháníisáago yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'á' goleeł da. ²³ Leezh nlt'éeyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago bíł ígózíníí át'éé; án nest'án ánáil'ííh, lá' dala'á gonenadín, lá'íí gostádin, lá'íí tádin bitisyú ánáil'ííh.

²⁴ Áídá' Jesus ílch'ígót'aahgo na'goní'íí lá' ch'í'nah anágodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzíí nzhooníí k'eidnláá: ²⁵ Áídá' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ní'íí áígee nyáágo, t'oh naghái bitahyú t'oh dénchó'éhi k'eidnláádá' onádzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéédá' binest'á' gozlıjıgee t'oh

dénchq'éhi áldó' hájééd lék'e. ²⁷ Bik'edolzaa golíiníi bánada'iziidíi baa hikaigo gádaabihíi, Nohwinant'a', k'edilzíi nht'éhi la' k'edíílaa ni'dá' díi t'oh dénchq'éhi hadí'go hájéédhi gá? ²⁸ Gábihíi, Shó'ni'íi át'íi. Bánada'iziidíi gádaabihíi, Ya' ái t'ohíi daahi'nizh née? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihíi dánko bíl daahnizhi at'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nolseeł le', inest'aqzhi': áik'ehgo inest'aqgo t'oh naghái daigeeshíi gádaaldishníi, T'oh dénchq'éhíi ntsé bee da'oht'p'o'go didlid doleełhíi bigħa: áidá' t'oh nagháihíi shit'oh naghái bágowa yune' ndaanohníi.

³¹ Áidí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah ánágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláa. ³² Ái biyigéhií dážhó akts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dážhó nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áidí' ch'il dážhó nneezgo hileehgo dló' yúdahyú nada'iníihíi bits'ádaaz'aahíi biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee nanágołni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'áán táádn ha'okáqgo, bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo qłł dahndiilzoolzhi'. ³⁴ Díi dawa ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi Jesus nnee ila'ádaadzaahíi yee yił nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá yee yich'i' yakti' lék'e. ³⁵ Ái Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi gáníi n'íi begolne'go, Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi bee yashti' doleek; ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go nal'i' n'íi baa nagodishníi, níi ni'. ³⁶ Jesus nnee láni nádohkáh yilnńiidá' kĭh yune' ha'ayáa: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihíi, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentíi, nńiigo nagosińhíi'íi nohwił ch'í'nah áńle'. ³⁷ Áik'ehgo gádaabihíi, K'edilzíi nzhóni k'edileehíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíi ni'gosdzán át'éé; K'edilzíi nzhónihíi yaaká'yú dahsdaahn nnee bilakt'áhgee sińilíi át'éé; áidá' t'oh dénchq'éhíi nchq'i nłiĭhń bichagháshé át'éé; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzíi dénchq'éhíi k'eidnlááhíi ch'iidn nant'án at'éé; qłł inest'aaníi nnágodáhíi át'éé; la'íi náda'igeeshíi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíníi ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhíi dała' alzaago kq' yune' didlidhíi k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleeł. ⁴¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shinal'a'a yaaká'yú daagolíníi daadish'aago, da'ilchq'ohíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi shíi shilakt'áhgee goz'aaníi biyi'dí' hadaayinił; ⁴² Áidí' kq' yáádinah yuyaa oyihılkaad: ákú daach'ichag la'íi kowoo kidaach'idilk'ash doleeł. ⁴³ Áidá' nnee dávik'ehyú ádaat'eehi ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, biTaa bilakt'áhgee goz'aayú. Hadín bijeyi' golíiníi, iyésts'aq le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'ĭi lehíi k'ehgo at'éé; nnee náidnné'go náides'ĭigo bíl gozhóqo biyéé dawa baa nahazniigo ték'ehíi nagohesníi.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: nnee bana'iníihi yoo' lán ilíni, dilkq'ohé holzéhi, yıkantaa: ⁴⁶ Áik'ehgo yoo' lán ilínihíi yaa nyáágo, biyéé n'íi dawa baa nahazni'igo yoo' n'íi nayihesníi'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: lóg behaidlehe nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'ééhíi ląágo bee hanáltaq: ⁴⁸ Dáhal'ılgo, tábaqzhi' ndaidist'go dinezbĭh, nht'ééhíi táts'aa yiyi' odaiheznil, áidá' doo nzhq'q' dahíi yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díi k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíníi

híkáhgo, nnee dá**bik'ehyú** ádaat'eehíi yits'á'zhí' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yita'iláh, ⁵⁰ Áídí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi kọ' yáádinah yuyaa oyihíikaad: ákú daach'ichag la'íi kowoo hídaach'idíik'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabihíi, Ya' díi dawa nlt'éégo bídaagonoksi née? Ha'oh, nohweBik'ehí, daabihíi. ⁵² Jesus gánábíldo'niid, Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi da'á'á ntíigo yaaká'yú dahsdaahí bilakt'áhgee begoz'aaníi baa bíl ch'ígót'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee bikíh golííníi nainoníhíi biyi'dí' dawahá áníidéhi hik'e sá'áhíi ndi hanáyihí'niil.

⁵³ Jesus díi ílch'ígót'aahgo na'goní'íi ąął yaa nagosní'dá' dahnas-dzá. ⁵⁴ Áídí' dabíi bini'yú n'yáágo Jews ha'ánálséh goz'ąą yun'e' yíl ch'ídaago'aahgo, nnee bíl díyadaagot'eego gádaanii, Hadí'go díi nneehíi bigoyá' goz'líni, hagot'éégo ízisgo ánat'íi? ⁵⁵ Díni la' kíh ágole'íi biye', báą la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íi Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahkíiyú la' alód' kú nohwíl daanlíi? Díi nneehíi hadí' díi dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Ái bighą bik'edaach'ishch'ii lẹk'e. Áík'ehgo Jesus gádaabihíi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnłsł, áídá' dągolíígee, bik'íi bitahyú doo hadín bidnłsł da, níi. ⁵⁸ Áígee doo łąągo ízisgo ánat'íi da lẹk'e, doo daabodłąą dahíi bighą.

14

¹ Áídá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánat'íiíi ya'ikonziídá', ² Bánada'iziidi gádaayihíi, Áń John Baptize ágole'íi n'íi át'íi łąą; daztsąądí' naadiidzaa; ái bighą ízisgo ánat'íi.

³ Dabínsédá' Hérod John yíltsoodgo híyist'ooogo ha'áyilt'e' ní', Hérod bik'isn Philip bí'aa, Heródias holzeehíi bighą. ⁴ John gábihniidhíi bighą, Áń doo bíl na'aashgo ná goz'ąą da. ⁵ Hérod John yizilhee hát'íi ndi, nnee láni yénaldzid lẹk'e, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi daanzíhíi bighą. ⁶ Hérod bíl lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inehíigo Heródias bizhaazhé na'ilíhnií bíńáá' ilzhishgo, Hérod yíl goyilshóó lẹk'e. ⁷ Áík'ehgo Hérod bit'á dahdidilniihgo gáyihniid, Dant'éhéta shíhónkeedíi naa nshné'. ⁸ Áík'ehgo na'ilíhnií báą ábíhniigo, Hérod gáyihniid, Bena'ikaahíi biká' John Baptize ágole'íi bitsits'in dahs'ąągo shaa nkáah. ⁹ Nant'ánhíi doo bíl gozhóó da, áídá' bit'á dahdidilniih n'íi bighą, la'íi nnee yíl da'iyąąhíi bighą, Baa daanohkaah, níi lẹk'e. ¹⁰ Ákú í'aaago, ha'ána'ilka' yun'e' John bitsits'in nadain'ąą. ¹¹ Áídí' bena'ikaahíi bee bitsits'in ha'ádaiskąągo na'ilíhnií yaa yinkáą: áídí' báą yaa nainkáą. ¹² John bitsilke'yu ákú hikaigo bits'íhíi nádaidnłíigo, lehdaistíi, áídí' Jesus yaa hikaigo yíl nadaagosní'.

¹³ Jesus díi ya'ikonziídá' dasahn bíl o'í'éél, doo hadín naghaa dayú: áídá' nnee Jesus oyááhíi ya'ikodaanzíídá' í'ánigo kíh nagozníldí' dání' biké' nádesąą. ¹⁴ Jesus ákú n'yáádá', nnee łąągo yo'íi, ái yaa daach'oba'go, daanníhíi nádaayilziih.

¹⁵ K'ad o'í'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadín gólíi da, k'ad o'í'aahzhí' goldoh; áík'ehgo nneehíi dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nadaayilhihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; nohwíigo bá da'dohné', níi, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhíi, Bń dijolé dá'ashdla'á zhą hik'e lóg dánakiyé bílgo nadaahii'né', daabihíi. ¹⁸ Ái shaa daanohné', daabihíi, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbíih, yíhniídá' bń dijolé ashdla'ihíi hik'e lóg

nakihíi bílgo náidnné'go hadag déz'ijgo ya'ihénzigo oskaadí' ílk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', áí nnee dawa yitada'iznii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyaa'go náda'isdjíd lék'e: áídí' ch'ékaadí' táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzáné doo bíl otago da, dá nnee zhágo ashldladn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyaa.

²² Áídí' Jesus bitsilke'yu gáyihni, Tsina'eekí behohkáh, shádihyú nohwíl ido'éel hanaayú, shíí nnee nádohkáh, bíldishniidá'. ²³ Nnee nádohkáh yihniidá', dasahndi wá'yú óyáá, okaqahyú: o'i'áayú ákú dasahndi naghaa lék'e. ²⁴ Áídá' tsina'eekí tú ihni'yú hi'olyú tú nádidáhí nabi-hilnaa lék'e: bidázhí' nyolhí bigha. ²⁵ Doo hwahá ha'i'aaah dayú Jesus bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabilsaa'go, tsidaadolyizgo, Ch'iidn át'íí, daaniigo ndaaldzidyú daadil-wosh. ²⁷ Dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwíl daagozhó' le'; shíí ásh'íí; doo nédaaldzid da, daabihni lék'e. ²⁸ Peter gábihni, SheBik'ehni, da'anii ánt'íyúgo, Tú biká' shich'í' nnaáh, shihni. ²⁹ Jesus, Yushdé', bihni. Áídí' Peter tsina'eekí biyi'dí' gódah ch'eyaágo Jesus yich'í' tú yiká' deyaa lék'e. ³⁰ Áídá' Peter adjíd nyolgo yígoksjidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehni, hasdáshilteeh, niigo. ³¹ Dagoshch'í' Jesus bich'í' dahdidilniidá' yiltsoodgo gábihni, Ni'odla' lántsoh ayáhá, hant'é bigha níl nagoki? ³² Áídí' tsina'eekí yiyi' onát'aazhdá' nyolíí isht'idedzaa. ³³ Tsina'eekí yiyi' naháztánihií Jesus daayokaqah lék'e, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlini laq, daayihniigo.

³⁴ Hanaayú bíl nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolíníí Jesus ya'ikodaanzjídá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihií dawa baa daayihesni; ³⁶ Nidiyagé bidá'yú zhá ndi bedaadenolníh, daabihniigo nádaabokaqah: dawa bedaadelnihií nádaabi'dilziih lék'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlini Jesus yaa hikai, gádaayihniigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ílk'idá' nnee yánazjii n'íí yendaago'aahíí doo yikisk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonisigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabihni, Nohwíí hant'é bigha ílk'idá' nnee ye'ádaanihií zhá daahonohtá'go Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí doo bikisk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ díí k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dinksi, nii: la'íí, Hadín bitaa dagohíí báq yati' yee yokáakí zideego bá goz'aa. ⁵ Áídá' nohwihíí gádaadohni, Hadín bitaa dagohíí báq, Nt'éhéta naa nshné' doleel n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yihnihií; ⁶ La'íí bitaa, báq bílgo doo yidnkj da ndihíí, da'áik'eh nlt'éé, daabildohni. Áik'ehgo ílk'idá' nnee yendaagos'aaníí bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí doo nt'égo ádaanołsi da. ⁷ Nohwíí, nnee nzhóni ádaadołiiníí, Esáias da'aniiigo dabintsé nohwaa nagolni' lék'e, gáníigo, ⁸ Díí nneehíí dáyati' zhá yee alhánégo shit'ah daanljí, dáyati' zhá yee daashidnkj, áídá' bijíí yee doo daashidnkj da. ⁹ Daashokaqah ndi ch'éh ádaat'íí, nnee yegos'aaníí zhá yee ilch'ídaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee lani yushdé' daayihniidá' gádaayihni, Shídaayelts'á'ágo bídaagono'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíí doo ncho'go kodilteeh da; áídá' kozé'dí' behagohigháhíí zhá ncho'go kodilteehi at'éé. ¹² Áídí'

bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayilñii, Ái ánniihíí Phárisees daanlíni daidezts'aago doo bil daanzhoq dahíi bígonksí nées? ¹³ Áidí' gáyilñii, K'edolzaahíi dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláá dahíi hi'nizh doleel. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináá ádaagodiníi la' bináá ádaagodini loqosíi k'ehgo ádaat'ee. Bináá ágodiníi la' bináá ágodini loqosyúgo, da'íla o'i'án yuyaa ohldeel. ¹⁵ Peter gábilñii, Ilch'ígon'áahgo nagosíilñi'íi nohwil ch'i'nah áríle'. ¹⁶ Jesus gádaabilñii, Ya' nohwíi áldó' t'ah doo nohwil ídaagozi da nées? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonolsijhda, hadíi kozé' yune' be'ogohigháhíi kobidyú bendaagowa', áidí' nláhyú bech'íghoháh? ¹⁸ Hadíi kozé'dí' behagohigháhíi kojiídí' behagohigháhi at'éé; ái ncho'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Ncho'go natsí'ikeesíi, izideehíi, nant'i' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, ich'in'ijhíi, lé'ilchoogo ánách'it'ijhíi, ncho'go yách'ilti'íi, díi dawa kojiídí' behagohigháhi at'éé. ²⁰ Ái ncho'go daakodihiniiki at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyaaqahíi doo ncho'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíi binaayú óyáá. ²² Isdzán áizhí' golini, Cánaan hat'i'íi nlíni, baa nyáágo gábilñii, Shi-Nant'a', David biYe' nílini, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilhnií góyéégo bich'i' nagowaa, ch'i'idn biyi' golíigo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'i' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabilñiiigo, Yúwehyú nádñ'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gáníi, Israel hat'i'íi bitahyú nnee dibelíi ch'a'onehesdee'híi k'ehgo ádaat'eehíi zhá bigha niyáá. ²⁵ Áidí' isdzánhíi biyahzhí' hayaa adzaago bokaahgo gábilñii, ShiNant'a', shich'oniih. ²⁶ Jesus gábilñii, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'i' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábildo'niid, Da'anii, shi-Nant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idané biká'dí' nanihidéhíi, gósé daayiyaa. ²⁸ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, dázhó ni'odla' golíi lá! Dá hánt'ijhíi k'ehgo ná lalne' doleel. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nlt'éé násdlíi. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaaníi Gálee holzéhi bit'ahyú nyáá; áidí' dzilyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé baa nántsáágo, nnee doo nakai dahíi, bináá ádaagodiníi, doo yádaakti' dahíi, baa dahnagoz'aaníi, la'íi ik'e'an láágo, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádailzihi: ³¹ Ái bigha nnee íla'at'ééhíi nnee doo yádaakti' da n'íi yádaakti'go nádaasdlíigo daayiltsaágo, la'íi baa dahnagoz'aa n'íi nlt'éé nádaasdlíigo, doo nadaakai da n'íi nlt'éégo nakai nádaasdlíigo, bináá ádaagodijh n'íi bináá nádaagosdlíigo daayiltsaágo bil díyadaagot'ee: áik'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahíi ya'ihédaanzíi lélk'e.

³² Áidí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayilñiiidá' gáyilñii, Díi nnee shaa nántsááhíi baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiskaq, k'adíi doo nt'é daiyaa da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'íi da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiná' yik'e odaatkizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabilñii, Da'igolíige hadí' bán díi nnee doo alch'idé dahíi bá daan'né'go nádaadihi'né'? ³⁴ Bán dijolé da'kwíi nadaahné', daabilñii, Jesus. Gosts'idi, la'íi lóg alts'iséhi ayáhago bilgo, daabilñii. ³⁵ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbijh, daayilñii. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíi, lógíi bilgo náidnné'go ya'ihénzigo oskaqadí' ílk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'iznii. ³⁷ Dawa da'iyaaqo náda'isdjíd lélk'e: áidí' ch'ékaadíi táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezláa. ³⁸ Isdzáné hik'e chagháshé doo bil otago da, dá nnee zhágo díidn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyáá. ³⁹ Áidí'

nnee baa nańńsáá n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mágdala golzeehíí binaayú bíł o'í'éél.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígóziníí nohwił ch'í'nah áńle', daabińńii lék'e. ² Jesus gádaabińńii, O'í'pahgee gádaadohńńii dák'eh, Gonkt'éé doleeł laą ko: yaak'os lichiihíí be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbídá' gádaadohńńii dák'eh, Dégóch'go o'í'pah laą: yaak'os lichiiigo dábégódzidgo bíł hayilkaáńńii be'ígózi. Nohwíí nnee nzhóni ádaagonońńiiníí, yáa daaneńńíigo hago ágonéńńii bídaagonońńi; áídá' k'ad ágonéńńii doo bídaagonońńi da. ⁴ Ncho'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daalinolt'íhíí godiyihgo be'ígóziníí yiká daadéz'í; áídá' be'ígóziníí doo bíł ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózih alzaahíí zhá. Áídá' Jesus bits'á' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhí' bíł naná'diz'eeldá', bání yinádaasnaħ lék'e. ⁶ Jesus gádaabińńii, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni biyééńńii, baa daagonohsáą, nii. ⁷ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakt'igo gádaanii, Bán doo daasii'né' dahíí bighá aníí. ⁸ Jesus ádaańńiihíí yígólsigo gábińńii, Nohwíí nohwi'odla' da'ayáháhi, hant'é bighá bání doo daasooné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagonońńiih da? Bán dijolé ashdla'i nnee ashdladn doo náhótag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahasoolaa n'íí, ya' doo bínádaańńiih da néé? ¹⁰ Łah áldó' bání dijolé gots'idi, nnee díjdn doo náhótag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahasoolaa n'íí, ya' doo bínádaańńiih da néé? ¹¹ Nt'é bighá doo nohwił ídaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni biyééńńii baa daagonohsáą, nohwíłdéniiđi, bání doo baa yashti'go ádishńńii da. ¹² Bitsilke'yu áńíta yádaagońńiid, Bán benilzoolé baa daagonohsáą, doo niigo aníí da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsáą, niigo aníí lék'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyihńńii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee hadín nshńńii daashihńńii? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabińńii, Ła', John, Baptize ágo'í' n'íí át'í, daanilńńii; ła'ihíí, Elías at'í; ła'ihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí át'í daanilńńii. ¹⁵ Jesus gánabiłdo'ńńiid, Nohwíí nohwich'í'yúghíí, hadín át'í daashildohńńii? ¹⁶ Simon Peter gábińńii, Ni Christ ánt'í, Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábińńii, Simon Barjóna, ni niyaa gozhóq le': its'í hik'e díł nlíni doo nił ch'í'nah áyíłaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá nił ch'í'nah áyíłaaago ádíńńiid. ¹⁸ Ła'íí gánidishńńii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaníí kih ágoch'ile'híí k'ehgo díí tséehíí biká' yisht'í: áik'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíí doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'aaníí bá be'igeęsé naa nshńńił: áik'ehgo nt'éhéta ni'godzán biká' lesínł'ooníí yaaká'yú áldó' łest'łq doleeł; nt'éhéta ni'godzán biká' k'e'íin'aahíí yaaká'yú áldó' k'e'dot'aah doleeł. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayihńńii, Shíí Jesus, Christ nshlińńii hadín bíł nadaagolńi' hela'.

²¹ Áídí' godezt'igo Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazini, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ikchíhi bini-idaagodnle'í, ła'íí bidizideedí' taagi jii hileehgo naadiidáhíí dahkodá' bitsilke'yu yil na daagolńi'go nkegonyaa. ²² Peter t'aązhí' bich'í'

hananádziigo gáníí, SheBik'ehń, díí nits'á'zhí' begoz'ąą le': nich'í' begolne' hela'. ²³ Jesus t'ąązhí' adzaago Peter yich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' áńne': ni shíł godńkíš: Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesíí k'ehgo doo natsíńkees da ląą, nńee binatsekeesíí zhá bee natsíńkees, bńńii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayihńii, Dahadín shiké' dahdigháh hár'íyúgo, ídaayo'nahdá' bits'íłna'áhi dahyidot'íhgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bńł goyééhíí, áí bits'á' da'íłíí hileeh: áídá' dahadín ídaayis'nahgo shíí shighą bi'ihí'na' da'íłíí silíj'íí, án ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hńnaa doo. ²⁶ Ni'gosdzán dągoz'ąą nt'éégo ch'ist'íjídá' koyi'siziiníí da'íłíí silíjyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'íh? Dagohíí koyi'siziiníí hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'á'idindláádíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bńł nánshkáh; áígee nńee dałá'á daant'íjgee ánát'íjídíí dábik'ehgo bich'í' nadi'ish'ńil. ²⁸ Da'anii gánohwíłdishńii, Kúgee nadaaziiníí ła' dá doo da'itsaahíí dailíjhé shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, nant'án nshłjigo náshdałgo daashłtsąągo zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaągee Peter, James, hik'e John, bik'isńhíí, bńłgo Jesus dasahndi yíl okai lék'e, dzıl n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silíj: binii bik'ina'didlaad silíj, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíí ligai silíj, idindláádhíí k'ehgo. ³ Nt'éégo áígee Moses hik'e Elías bńł daanłjigo silíj, Jesus yíl yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyihńii, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhqo: hant'íjyúgo dzaągee t'ohdahskán taago ádaagohidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. ⁵ T'ah yałti'go áígee yaak'os dązhq bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'ąą gáníigo, Díńko shiYe' shíł nzhóni, baa shíł gozhóni; án hódąayołts'ąą. ⁶ Díí daidezts'ąągo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáągo bedaadesniigo gádaabihńii, Daohsłh, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'íj hik'e nńee doo ła' dadá' Jesus zhá daayo'íj. ⁹ Dzıldí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabihńii, Daahołtsąą n'íí hadín bńł nadaagołńi' hela', shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, dasitsąđdí' naadiszaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadłkidgo gádaabihńii, Hant'é bighą Elías dantsé hígáh, daanńii, begoz'aaníí ye'ik'eda'łchihí? ¹¹ Jesus gádaabihńii, Elías da'anńii dantsé hígáhgo dawahá łch'í'nádaidle'. ¹² Áídá' gánohwíłdishńii, Elías łk'idá' nýáá, ndi doo bídaagoch'łksł da ni', áídá' dá hádaach'it'íjyú ánádaach'ol'íł lék'e. Áí k'ehgo shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, áłdó' ádaashich'idolił. ¹³ John, Baptize ágoł'íj n'íí, áyihńiigo bitsilke'yu yídaagołsłjđ.

¹⁴ Nńee ląągo ła'at'ééhíí yaa hikaigo nńee ła' Jesus yaa nyáągo yich'í' hılzhizhgo gábihńii, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátłishgo goyéégo bich'í' nagowaa: lahgee kq' yeh naká', lahgeehíí tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bńł ni'áázh ndi doo hagot'éégo łch'í' ánádaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabihńii, Nohwi'odłą' édaadłhgo, dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daalinoł'íłhíí, dahosahzhí' nohwił nahashtąą? Dahosahzhí' ląą nohwidag ánsht'ee? Yushd'é niye' shich'í' bńł nn'áš. ¹⁸ Jesus ch'iidn ndzilgo yich'í' hadziigo ishkiiníí yiyi'dí' háyáá: áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nłt'éé násđłj. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Néehíí hant'é bighą doo hadaandzódóđ da lán? daabihńii lék'e. ²⁰ Jesus gádaabihńii, Nohwi'odłą' da'ayáháhíí bighą: da'anńii

gádaanohwíldishnii, Nohwi'odla' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díí dzihí bich'í' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabiłdohñiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'íi da doleel. ²¹ Áída' díí ga'at'éhíhíí dáshíná' da'ch'okąqągo zhá habidi'nedzódihi at'éé.

²² Gálılee golzeegee naháztaqáda' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaannihíí bilák'e shi'dolteel. ²³ Daashizilheedá' taagi jii hileehgo naadishdáh, ñii. Áí bighą bitsilke'yu bijíí daannih lęk'e.

²⁴ Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'í' nada'ch'inihíí Peter yaa hikaigo, Ya' nikh'ígó'aahíí naná'í'nikihíí nayinił née? daabihñii. ²⁵ Peter, Ha'oh, ñii. Kih yune' oyáágo Jesus ntsé bich'í' hadziigo gábihñii, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Ni'godzán biká' ízigo nant'án daanliiníí, hadín tax dagohíí tribute bich'í' nayinił? Ya' dabíí bichagháshéhíí née, dagohíí nanidí' nakaihíí née? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíí, ñii. Jesus gánabiłdo'niid, Áík'ehgo bichagháshé doo nada'hinił da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleelhíí bighą, túsikaayú ñnáh, lóg behahidleeihíí táyi' oldeelgo, lóg dantsé hánlee'íí bizé' íts'á' áne'; ákone' zhaali siné'ihíí hanné'go tribute bich'í' nada'ch'inihíí shíí shá la'íí ni ná bich'í' nahinił.

18

¹ Áída' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabiñii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú hadín itisgo nlii? ² Áík'ehgo Jesus chagháshé alts'íséhi dala'á yushdé' yihñiigo, bit'ahdi' dahyinesdaago, ³ Gáníí, Da'aniigo gánohwíldishnii, Nohwinch'íí bits'á'zhí' ádaahne'go chagháshé alts'íséhi k'ehgo ádaadohde'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah hohleeh. ⁴ Dahadín díí chagháshéhíí k'ehgo ídaagoch'iyolba'íí, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú da'án itis nlii. ⁵ Dahadín shizhi'íí binkááyú chagháshé díí ga'at'éehíí náidnktiyúgo, shíí nashidnktini at'éé. ⁶ Dahadín díí doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaqáhíí dala'á ncho'go at'íigo áile'íí, án tséé be'ík'áhi nchaahi bik'osyú bidest'ógo tunteel beh hilt'e'go tú yil didziihgo bá nzhqo doleel ni'.

⁷ Ni'godzán biká' nñee nakóntaahíí bá góyéé doleel: nakódintaahíí dá begolnéh go'íí; áída' hadín na'intaahíí bá góyéé doleel! ⁸ Áík'ehgo nigan dagohíí nkee ncho'go ánát'ííí ánílsiyúgo, nadnłgeeshgo yó'olt'e': doo hagot'éégo nanñaa da ndi, nits'í ląhzhí' áđih ndi dahazhí' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áída' nigan nakigo hik'e nkee nakigo kq' dahazhí' dilt'íí biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhqo da. ⁹ Niñáá ncho'go ánát'ííí ánílsiyúgo, ha'aahgo yó'olne': niñáá dala'á áđih ndi dahazhí' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áída' niñáá nakigo ch'iidn bikq' dilt'íí biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhqo da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaą, díí doo ízigo ádaat'ee dahíí la' doo daach'ohłaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á biñádaadéz'iinihíí, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn biniizhí' dahazhí' daabineł'íí, nohwíldishnii. ¹¹ Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, ch'a'onehesdeehíí hasdáhishñiilhíí bighą niyáá. ¹² Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Nñee bidibeł'íí dala'á gonadín gol'íída' dala'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíí dákú nyiniłdá' dzilyú ch'a'oyáá n'íí hantaą gá? ¹³ Da'aniigo gádaanohwíldishnii, Náidnktiyúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíí dawa bitisgo náid nktinií yaa

bił gozhóq. ¹⁴ Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'íí da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nch'ogo adzaayúgo, bich'í' nínángo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yánłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosínbáni at'éé. ¹⁶ Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'í' bił nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bińáál bee yá'iti'íí da'aniigo bee bígózi doleeł. ¹⁷ Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayodlaanı́ ha'ánálséhyú baa nagolńi': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nłií dahíí, tax bich'í' nahi'niiłi k'ehgo baa natsínkees doleeł. ¹⁸ Da'aniigo gádaanohwıldishnii, Nt'éhéta ni'gosdzán biká' lédaasoł'oołhíí yaaká'yú áłdó' łest'oo doleeł; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'éda'so'aahíí yaaká'yú áłdó' k'e'do't'aah doleeł. ¹⁹ Gánánohwıldish'nii, Naki doł't'eego ni'gosdzán biká' nt'éhéta dała' haht'íí lėk'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhi' yee da'okaąhgo íla'at'éeyúgo, áígee ihń'gee shíí nshłií.

²¹ Peter baa nyáágo gábiłnii, SheBik'ehń, shik'isn shich'í' dénch'ogo ánát'ílyúgo, da'kwiidnshá' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? ²² Jesus gábiłnii, Gosts'idn doo niłdishnii da, ndi gosts'idinłií gosts'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanı́ nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí ilk'ídaagodilđooh hádaat'íhíí k'ehgo at'éé. ²⁴ Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi la' gonenán doo náhółtagyú talents golzeego baa ha'áahi baa hıl'a'. ²⁵ Doo hagot'éégo na'inił dahíí bighá, Díí nneehíí, bi'aahíí, hik'e bichągháshéhíí, la'íí dawa bíyééhíí biłgo nahon'íh, áí bee shich'í' nanáhó'ńił, niigo bąngon'ąą, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo bána'iziidíí bich'í' hayaa adzaago nábokąąhgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, ąął nich'í' na'ishniił ndi at'éé, biłnii. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'inił da ndi nzhq, biłniigo nanábines'íid. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo la' yil na'iziidi, dała'á gonenadın pence golzeego baa hayil'áhi, yiłtsąą: án yizidntsoodgo, Shaa hán'aahíí shich'í' nanáhí'ńił, yilnii. ²⁹ Yil na'iziidíí bich'í' hayaa adzaago nábokąąhgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'í' na'ishniił ndi at'éé, biłnii. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyilt'e', baa ha'áahíí na'haznilzhí'. ³¹ La' yil nada'iziidíí daabiltsąągo doo bił daagozhq dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yil nadaagosni'. ³² Áídí' binant'a'íí biká'ıl'aadgo gábiłnii, Ni shána'iziidíí dązhq nch'q' laą, ni shaa hán'áhi doo shich'í' nanáhí'ńił da ndi nzhq, niłdėniid ni', náshonkąąhgo: ³³ Áík'ehgo ni áłdó' bił na'iziidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'áná'ilka' yune' obił'a' biniigodilnéhgo, baa ha'áahíí dawa nanáyiheznilzhí'. ³⁵ Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ádaanohwile', doo nohwijíid' nohwik'isn nohwich'í' nch'ogo at'ééhíí bighá baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díí ąął yee nyánłti'dá' Gálileedí' dahnyaa lėk'e, ni' Judéa golzeeyú, túńłińi Jórdan holzėhi bitisyú nyáá; ² Áígee nnee biké' nánłtsąągo nádaayilziih lėk'e.

³ Phárisees daanłini áłdó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłnii, Ya' nnee hant'éhéta bighá bi'aa yil ilk'ínát'aashgo goz'ąą née? ⁴ Jesus gádaabiłnii, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyíłlaahń, nnee la'íí isdzán áyíłlaa lėk'e, ⁵ Gánłigo,

Díí bighą nnee bitaa hik'e báą yits'á'gháhgo bi'aa yil nlii doleel: áí naki n'íi dała'á nádodleel. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silíj. Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nań łayinlááhíi, dahadínta ilk'íyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabihńii, Ágát'éedá', nt'é bighą naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíi łayile'go isdzánhíi yil ilk'ínát'aashgo Moses ngon'áą lán gá? ⁸ Jesus gádaabihńii, Moses nohwíjii daant'izíi bighą nohwi'aa bil ilk'ínát'aashgo nohwá ngon'áą lək'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíi gádaanohwíldishńii, Hadín bi'aa doo nnee ła' yil nant'í' na'aash dadá', yil ilk'ínát'aazhdá' yil naná'nááyugo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nnááyugo, án aldó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabihńii, Na'i'neehíi ágát'ééyugo, doo nch'inéh da ndi nzhqo. ¹¹ Jesus gádaabihńii, Doo nnee dawa díi yídaanel'ąą da, hadíi ye'at'éé doleelgo baa daadest'aaníi zhá. ¹² Nnee ła' doo nnádaalsé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' ła'íi doo nnádaalsé' dago ádaalne': ła'íi dabíi hádaat'íjgo yaaká'yú dahsdaahn bilatł'áhgee begoz'ąąhíi bighą doo nnádaalsé' da. Hadín díi yínel'aaníi ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chągháshé alts'íséhi baa bil nch'ihczkai lək'e, yiká' ndaadilńiihgo yá okąąh daabich'o'ńiigo: áidá' bitsilke'yu Doo ágádaaht'íi da, daakońii. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh chągháshé shich'í' nihikáh le', doo t'ąązhí' daahínóhtá' da; bíi ga'ádaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn bilatł'áhgee daanlii. ¹⁵ Chągháshé ąął yiká' ndaadesńiihdá' onádzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee ła' Jesus yaa nyáágo gáyihńii, Ich'ígó'aahíi nt'éhi ńlínihi, hago łaą nt'éhi áshne'go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíi yaaká'yú bee hínshnaa doleel? ¹⁷ Jesus gábihńii, Nt'é bighą nt'éhi shílnńii? Doo hadín nt'éé da go'íi, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá: áidá' ihí'naa nt'éhi biyi' onnáh hánt'íjyugo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi bikísk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhíhíi? ńii. Jesus gábihńii, Doo ich'izilhee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íj da, Doo lé' ch'ík'choo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idńsji: ła'íi, Kot'ahdí' gólínií koł nzhqo, dakíi ídíl ch'ijqohíi k'ehgo. ²⁰ Nnee áni nagháhíhíi gábihńii, Ánists'ísédí' godezt'i'go díi dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zhášą' doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábihńii, Nzhqo nleeh hánt'íjyugo, tí'i, dawahá níyééhíi naa nahonńiihgo zhaalihíi tédaat'iyéhií bita'ńińh, áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílíni níyéé doleel: áidá' yushdé' shiké' dahsinńáh. ²² Áidá' nnee áni nagháhíhíi díi yidezts'ąądá', doo bil gozhqo dago onádzaa: dážhó háłdzilhíi bighą.

²³ Jesus bitsilke'yu gádaayihńii, Da'aniigo gánohwíldishńii, Nnee háłdzili yaaká'yú dahsdaahn bilatł'áhgee daanliinií itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánádaanohwíldish'ńii, Ljí bighán ha'í'áhíi bená'kadé bigha'í'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háłdzilíi Bik'ehgo'ihí'nań bilatł'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsilke'yu díi daidezts'ąądá' bil díyadaagot'eego gádaanii, Áidá' hadín zhá hasdáb'ílditeeh? ²⁶ Jesus daabineł'íjgo gáníi, Nneehíi ái doo łayole' at'éé da go'íi; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa łayile'hi at'éé.

²⁷ Peter gábihńii, Isąą, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihíikaidá' níké' dahsiikai ni': áígee nt'é nohwich'í' nahi'ńii? ²⁸ Jesus gádaabihńii, Da'aniigo gánohwíldishńii, Dawa ániidégo ánálzaago, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláádíi biká' dahsidaago, nohwíi shiké' nahkaihíi aldó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'ádah biká' dahnahísóotąą doleel, Israel nakits'ádah hat'i'íi yaa yádaakti'go. ²⁹ Dahadíi bigowa,

bik'isyú, bilahkiíyú, bitaa, báá, bi'aa, bichagháshé, dagohí bini' shizhi'híi bighá yits'á' dahnyaahíi, dała'á gonenadín ánáhołáago baa det'aahi at'éé, la'íi ihí'naa doo ngonel'áa dahíi yee hínaa doleeł, yaaká'yú. ³⁰ Áída' ląágo dantsé daanłi n'íi iké'yú doleeł; la'íi iké'yú daanłi n'íi dantsé doleeł.

20

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní díi k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentíinií bíyéé gólíni dážó t'ahbiyú bánada'iziidíi hantaayú dahiyaa. ² Nnee bánada'iziidíi penny yich'í' na'iniłgo yángo'áqádá' bidahts'aa hentíiyú odais'a'. ³ Ngost'ái bik'ehenkéézyú shí onanádzaago na'hiniih nagoz'áayú la' daazhógo nadaazıigo yıltsáago, ⁴ Gádaayihni, Nohwíi aldó' shidahts'aa hentíiyú dohkáh, dávik'ehgo nohwich'í' nahishnił ndi at'éé. Áik'ehgo áí aldó' ákú okai. ⁵ Isk'áhnyááyú la'íi taagi bik'ehenkéézyú shí onanádzaago da'ágánánádzaa. ⁶ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí onanádzaago ákú la' daazhógo nadaazıigo náyıltsáa, Hant'é bighá daazhógo nasozıigo o'í'áq? yihni. ⁷ Doo hadín na'idziid nohwaidi'aah dahíi bighá, daabihni. Nohwíi aldó' shidahts'aa hentíiyú dohkáh, yihni. Dávik'ehgo nohwich'í' nahishnił ndi at'éé. ⁸ O'í'áayú dahts'aa hentíinií bíyéehíi bik'ehgo na'idziidíi gáyihni, Shánada'iziidíi bich'í' ádaanniigo bich'í' nada'hinił, da'iké'yú náda'nziidíi ntsé, áída' dantsé náda'nziidíi iké'yú. ⁹ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí náda'nziid n'íi ákú hikaigo dała'á ntıigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íi ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'nił, daanzi lék'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntıigo penny zhá bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díi bich'í' nahas'nilhíi bighá nnee bidahts'aa gólínií yída'ıltahgo, ¹² Gádaabihni, Dała'ádn lédihikeezzhí' nada'iziid n'íi néé bił dáteł'eego nohwich'í' nahánił, néé gozdogyú nyee go nada'idziidgo o'í'áq. ¹³ Nant'ánhíi na'iziidíi la' gáyihni, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishnił, nıldishniigo, da'áígee nił nzhoo ni' ya'? ¹⁴ Nich'í' na'henlihií nádnné'go nádndáh: díi iké'yú na'nziidíi án aldó' nich'í' na'hánnilhíi k'ehgo bich'í' na'hishnił. ¹⁵ Dashíi shíyéehíi dashíi hást'ıyyú ánash'ııłgo, áí doo shá goz'áa da néé? Ya' nił nni néé, nt'éégo ánsht'eehíi bighá? ¹⁶ Áik'ehgo iké'yú daanłi n'íi dantsé doleeł, la'íi dantsé daanłi n'íi iké'yú doleeł: ląágo yiká ádaanniid ndi da'akwiyé habi'do'nil.

¹⁷ Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsılke'yu yıl hikaahgo k'ihzhí' yıl nikaigo gádaayihni, ¹⁸ Isáa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleeł, ¹⁹ Áídí' doo Jews daanłi dahíi yaa daashılteehego shaa daadloh doo, hashída'ıltsaas doo, áídí' tsí'ılna'áhi bidaashılkałgo daashizııhee doleeł: áídí' taagi jıi hileehgo naadishdáh.

²⁰ Zébedee bichagháshé bááhíi binne'híi Jesus yaa yıl hikaigo yich'í' daahilzhiizh, nahídoshkid nzigo. ²¹ Nt'é hánt'ıı gá? biłni, Jesus. Isdzán gábihni, Nant'án síniłgo dahnándaago díi shinne'yu nakihíi la' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleełgo, la'íi ni'eshganzhinéé dahsdaa doleełgo bá ngon'áah. ²² Áída' Jesus gádaabihni, Nt'é biká hádaah't'iinií doo bídaagonoksı da laa. Idee be'ishdłáqhíi be'ohdłáago binołdzıl néé, la'íi baptize be'ásh'i dilne'íi bee baptize ánohwi'dilne'go binołdzıl néé? Bındzil, daabihni. ²³ Jesus gánábıldo'niid, Idee be'ishdłáqhíi da'anıi be'ohdłáa

doleel, la'íi baptize áshi'dilne'íi da'anii bee baptize ánohwí'dilne' doleel: áidá' shigan dihe'nazhinéé dagohíi shi'eshganzhinéé sodaa doleelíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da, áí dahadín shiTaa yágoz'aanii zhá bágoz'áni at'éé. ²⁴ Ilk'isyú nakihíi ádaanihíi Jesus bitsilke'yu gonenanhií daidezts'aadá' doo bíl daabik'eh da. ²⁵ Jesus bitsilke'yu íla'áyílaago gádaayihíi, Doo Jews daanlii dahíi binadaant'a'íi isná ádaabilsigo bá nadaant'aah, la'íi bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíi da'áníiyú ádaat'íigo ádaabilsigo bídaagonoŋi. ²⁶ Áidá' nohwihíi nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áidá' dahadín nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzihíi, án nohwá áí'íi le'; ²⁷ Nohwitahyú dahadín nant'án nshlii le' nzihíi, án nohwá na'iziid le': ²⁸ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshlii ndi, doo hadín shich'oníihíi bighá niyáá da, áidá' nnee bich'oshniihíi bighá niyáá, shi'ihí'na'íi nnee láni bá nahishniihíi bighá niyáá. ²⁹ Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezaa.

³⁰ Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lék'e, áí Jesus higaaŋgo ya'ikodaanzíigo nádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nádaabokaqah. ³¹ Nnee Jesus biké' náseehíi, Godnch'áad, daabihniid: áidá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nanádaabokaqah. ³² Jesus ninyáágo bich'í' ánniidgo, Nt'é nohwá áshle'go ádohnií? bíhíi. ³³ NohwiNant'a', gohiit'íigo ánanohwidle', daabihnií. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadolniihgo dagoshch'í' daago'íi nádaasdlíigo biké' dahish'aazh lék'e.

21

¹ Áidí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Bétphage golzeezhí', áí dził Olives holzéhi si'aagee, áidí' Jesus bitsilke'yu naki oyíla', ² Gáyihniigo, Tíi, nohwádihyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bílgo dahst'óogo baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohłoos. ³ Nnee la' nt'éhéta nohwihniiyúgo, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'íi, bíldohniih; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohłoos. ⁴ Díi ánágot'íihíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníi n'íi begolnéhgo ánágot'íi, ⁵ Sion bizhaazhé bíl nadaagoñi, Díi'íi, ízigo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghéel. ⁶ Áík'ehgo Jesus da'áníiyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé bílgo, baa daizłoqzgo bidiyágéhi yiká' dahdaihezníldá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee láágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lék'e; la'ihíi ch'il palm bits'ádaaz'aahíi nadaayihílgeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádiñ náseehíi, la'íi biké'dí' náseehíi daadilwoshgo gádaanii, Hosánna, David bíYe' nílini: NohweBik'ehñ bizhi' yee higaałíi ba'ihégosini at'éé; da'itise goz'aadí' Hosánna. ¹⁰ Áidí' Jerúsalemíi n'yáágo áígee daagolíinií dawa, hago láá ágodzaa daanzigo, Díi hadín at'íi? daanii. ¹¹ Nnee biké' náseehíi gádaanii, Díi Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íi, Názarethdí' nagháhi, áí Gálílee bigodesdzogíi biyi'dí'.

¹² Áidí' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aq yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'inihi la'íi nada'ihnihi ch'íinihiyood, la'íi zhaali yiká' ílkáh ch'ínadainihíi naz'aaníi nanyihesgo', hawúcho baa nadaahinihíi biká'dah'sdáhá ałdó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágáníigo bek'e'eshchíi, Shikíhíi k'ih biyi' da'ch'okaqahíi holzeego hojii doleel; áidá' nohwihíi

daan'ijihí bigowa ádaagosolaa laq. ¹⁴ Bináá ádaagodiníí lá'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okaqah goz'aagee baa hikai; áígee nádaabilziih lék'e. ¹⁵ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jesus íziso áná'ol'ijihí daayiltsaago, lá'íí da'ch'okaqah goz'aagee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlíni, daaniigo daayiltsaago, dázhó doo bil daagozhóq da lék'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabilnii, Ya' díí ádaaniihí dints'ag née? Jesus gábilnii, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, Chagháshé akts'íséhi lá'íí mé' t'ah da'ilbe'i dázhó nt'éégo ihédaanzigo ádaasínlaa?

¹⁷ Áidí' bits'á' dahiyaago kih goznildí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa lék'e. ¹⁸ T'ahbiyú kih goznilyú nádeszaago, shiná' silij. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiltsaago yaa nyáá, binest'á' da'ádihdá' bit'aq zhá gólíígo yígolsjídgo gávilnii, Kodí' godezt'i'go dahazhí' ninest'á' da'ádih doleeł. Áík'ehgo dagoshch'i' ch'il fig náhesgá. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsaago bil díyadaagot'eego gádaanii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'i' náhesgá laq! ²¹ Jesus gádaabilnii, Da'anii gánohwidishnii, Nohwi'odla' golííyúgo, doo nohwil nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahíí k'ehgo zhá ádaahne' da, áidá' díí dzikíí bich'i' hahdziigo, Yúwehégo dihi'náhgo túnteel biyi' onidolné', daadohniiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkaqahgo dant'éhéta daahohkeedíí, da'ohdlaqgo ádaadohniiyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okaqah goz'aq yune' i'ayáágo, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazíni bilgo baa hikaigo gádaabilnii, Hadín bik'ehgo ánánt'ijl? Hadín naa godin'áágo ánt'ijh? ²⁴ Jesus gádaabilnii, Shíí aldo' dała'ándi nanohwidishkid, shil nadaagolni'yúgo, shíí aldo' hadín bik'ehgo ánásht'ijhíí nohwil nagoshni' doleeł. ²⁵ John baptize ádaagole'íí hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Lil yádaalti'go gádaalídi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwidishnii, Áidá' nt'é bighá doo daahohdlaq da lán? ²⁶ Áidá', Nnee bits'á'dí'go, daan'niihyúgo, nnee bédaahildzid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlij daanzihíí bighá. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayilnii, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánábíldo'niid, Shíí aldo' hadín bik'ehgo ánásht'ijhíí doo nohwil nagoshni' da.

²⁸ Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Ła' nnee biye'ke naki; dała'á yaa nyáágo, Shiye', díí jji shidahts'aa hentijyú na'iziidyú nńáh, yilnii. ²⁹ Áń bich'i' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bilnii; áidá' bikédí'go biini' lahgo ánáyidlaago akú óyáá lék'e. ³⁰ Biye' lá'ihíí yaa nanádzago da'ágánáyíldo'niid. Áík'ehgo, Akú disháh, nniid; áidá' doo akú óyáá da. ³¹ Díí nakihíí hadíí bitaa áńíyú ádzaa? Dantséhi, daanii. Jesus gádaabilnii, Da'anii gánohwidishnii, Tax bich'i' nadaahi'niihíí lá'íí nant'i' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihí'nań bilak'áhge daanliini' itah daaleeh. ³² John nt'éégo ágot'eehíí yaa yałt'igo nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaq da; tax bich'i' nadaahi'niihíí lá'íí nant'i' nakaihií zhá daabodlaq: nohwíí bídaagonłsį ndi bikédí'go nohwiini' doo lahgo ánadaasohdlaqgo daahohdlaq da.

³³ Hch'ígót'aahgo nanágonihíí lá' ódaayełts'áá: lá' nnee bidák'eh golíini' dahts'aa k'eidnlaágo yinaayú na'neznil, dahts'aa hahigeęs doleełgee yá ogogeed, biká'dí' ídést'iini' ágólaa, lá'íí bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aqadá' nzaadyú ni' goz'aayú óyáá: ³⁴ Da'nest'aagee ngonyaágo bánada'iziidi

bidahs'aa bá yináadaadéz'ini yich'í' oyi'a', binest'á' la' bá náyíné'go. ³⁵ Áídá' bá ináadaadéz'ini nada'iziidí' yil ndaazdeelgo da'a'á nyída'eshtlzh, la'ihí' daizes-hí'í, la'ihí' tséé bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidí' ntsédá' oyi'a' n'í' bitisgo onayl'a': áí ágánádaayiidlaa. ³⁷ Da'ík'é'yú biye' oyi'a', Shiye' daidnłš doleel, niigo. ³⁸ Áídá' biye' daayltsáqá'dá', dahs'aa yináadaadéz'ini gádaaahí'di'nii, Díí dahs'aa hentí'ni' biyéé doleelí' át'éé; yushd'é, daa-zóldee, áík'ehgo biyéé doleel n'í' daanohwíyéé doleel. ³⁹ Áík'ehgo yil ndaazdeelgo dahs'aa hentí'dí' ch'ídaist'e'go daizes-hí'í. ⁴⁰ Áík'ehgo dahs'aa hentí'ni' biyééhí' nádzáágo bidahs'aa bá yináadaadéz'inihí' hagosha' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayilnii, Bidahts'aa golí'ni' nnee doo bik'ehyú ádaat'í' dahí' naitseedá', bidahs'aa hentí'ni' bá yináadaadéz'ini la'ihí' yá ch'inágohet'aah, áí inest'aágo nest'ánhí' baa daach'ihini' doo. ⁴² Jesus gádaabilnii, Díínko Bik'ehgo'ihí'na' biyati' bek'e'eshchiini' doo hwahá daahohshiih da née? Tséé k'ih ádaagole'í' yó'odaisne'i n'í', hagon'áágee dantsé si'aaní' silj'i: díí nohweBik'eh' bi'ehgo ánágot'í'í, áí daanéel'í'igo nohwil díyadaagot'ee. ⁴³ Áí bighá gádaanohwíldishnii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanohlj'igo nohwaa ch'ígót'i' n'í' nohwaa nágodit'aahgo lahgo hat'i'í, Bik'ehgo'ihí'na' yikisk'eh hikaahí', baa godidot'aal, no-hwits'á'. ⁴⁴ Dahadín áí tséé yiká' nágo'yúgo, alts'íségo nihilt'ood: áídá' dahadín áí tséé biká' nalt'oyúgo, di'ílégo bik'aa doleel. ⁴⁵ Okqah ye bik'ehi itisyú nadaandeehí' hik'e Phárisees daanlíni ikh'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'í' daidezts'aqá'dá', bíí ádaabilniigo yidaagolšj'íd. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'í' ndi nnee láni yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi nlij' daanzihí' bighá.

22

¹ Jesus ikh'ígót'aahgo na'goni'í' yee yil nanágołni'go gání'í, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní' díí k'ehgo at'éé: ízisgo nant'án biye' niin'ehi bá da'idáago ngon'áá. ³ Áík'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú no-hohkáh daayiln'iid n'í', yushd'é' bi'niigo yil'aa: ndi doo ákú h'íkáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyil'a' gání'igo, Daabi'dokeedí' gábil'dohnii, Hidán dawa lalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé hik'ahí' nasiltseed, dawa qal nlt'éégo alzaa: yushd'é' ni'i'néhyú nohkáh. ⁵ Áídá' áí doo akú ádaat'ee da, dabí' hádaat'í'yú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihí' baa na'hinihiyú óyáá: ⁶ La'ihí' nant'án binadaal'a'á yil ndaazdeelgo yiniidaagodezlaadí' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhí' díí ya'ikonzj'ídá' hashkee: áík'ehgo bisiláadahí' dai'p'aago nnee ádaat'í' ndi n'í' nadaistseed, la'í' bik'ih nagozní'í' daidn'lid. ⁸ Áídá' nant'án binadaal'a'á gáyilnii, Ni'i'néhygo da'idáqahí' lalzaa ndi daabi'dokeedí' doo yik'e shijeed da. ⁹ Áí bighá da'ditinyú dohkáh, áígee hadín daah'iini' dawa ni'i'néhyú nohohkáh, daabil'dohnii. ¹⁰ Áík'ehgo nadaal'a'á intink'ehyú okai, hadí' daayiltsáqahí' dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahí' la'í' nlt'éégo ádaat'eehí' íla'ádaizlaa: áík'ehgo nnee láni ni'i'néhyú hikai.

¹¹ Áígee nant'án ha'ayáadá' nnee niheskaihí' yinel'í'igo, nnee la' ni'i'néhygo íhí' doo golj'í dago yiltsaq: ¹² Áík'ehgo gáyilnii, Shit'ekéhe, hagot'éégo kóne' ha'ányaa, ni'i'néhygo íhí' doo ágóndlaa dago? Áídá' nneehí' doo nt'é n'ii da. ¹³ Nant'ánhí' binadaal'a'á gádaayilnii, Bigan hik'e

bikee lídaakt'ooogo godihilyú ch'ídaanołt'e'; akú daach'ichag la'íi kowoo lídaach'idilk'ash doleeł. ¹⁴ Łáągo yiká ádaanniid ndi da'akwiyé habi'do'nii.

¹⁵ Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yałt'gee daabihiljizh doleełgo ndaagoshchijj. ¹⁶ Phárisees biké' anákahíi hik'e Hérod yil daagot'ini Jesus yich'i' odais'a', gádaabilniigo, Ilch'ígó'aahíi, da'aniigo ánniigo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bich'i'zhin'éégo goz'aaníi da'aniigo baa ilch'ígon'áahgo bídaagonlzi, nnee doo beníldzid dago yáńłti': nnee doo la' itisgo sínłtj da. ¹⁷ Ái bighą nohwil nagoln'i', Díi hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'i' tax nadaach'iniilgo begoz'aą née? Née dah née? ¹⁸ Ái nneehíi doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígółsigo gádaayilnii, Nt'é bighą yashti'íi bee daasholjizhgo ádaashildohńii, nohwíi daanohshoq ádaadoł'ini? ¹⁹ Zhaali tax bidená nahi'niilíi shaa noh'aahgo nesh'íi. Áik'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'aą. ²⁰ Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aą? daayilnii. ²¹ Caesar bíyéhi laą, daanii. Jesus gádaabilnii, Caesar bíyéehíi Caesar baa daanohniil, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíi Bik'ehgo'ihí'nań baa daanohniil. ²² Díi daidezts'aądá' bil díyadaagot'eego bits'a'yú dah hiskai.

²³ Da'ái bijjii Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkid, ²⁴ Gádaayilniigo, Ilch'ígó'aahíi, Moses gáníi ni', Ła' nnee bichagháshé doo la' dago daztsaayúgo, bik'isnhíi bí'aa n'íi yil nnádo'neelgo, bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolnii. ²⁵ Ik'isyú gosts'idi nohwitahyú daagoljii ni': dantsé nnááhíi daztsaą, bichagháshé doo la' da, áik'ehgo bí'aa n'íi bik'isn yil naná'náa: ²⁶ Nakigeehíi ágánánázzaa, taagigeehíi áldó', da'áik'ehgo gosts'idzhi' dawa nanezna'. ²⁷ Da'ík'é'yú isdzánhíi áldó' daztsaą. ²⁸ Áik'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díi gosts'idihíi shą' hadíi bí'aa doleeł, dawa yil nadaaznaadá'? ²⁹ Jesus gádaabilnii, Da'olsiih, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi doo bídaagonołsį dahíi bighą. ³⁰ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ilse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'ilse' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagoljiihíi k'ehgo daagoch'iljii. ³¹ Áidá' nanezna'íi naadiikáhíi, Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwich'i' yałt'íi, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníigo, ³² Shíi Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yokaąhíi nshłjii, Isaac, Jacob áldó' Bik'ehgo'ihí'nań yokaąhíi nshłjii. Bik'ehgo'ihí'nań doo nanezna'íi yokaąhíi nłjii da, daahinaahíi zhą. ³³ Nnee íla'at'ééhíi díi daidezts'aągo, ilch'ígó'aahíibighą bil díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'ńii dago áyílaago Phárisees ya'ikodaanzjigo, íla'adzaa. ³⁵ Ái la' begoz'aaníi nt'éégo yígółsini Jesus yich'i' hadziigo nabintaahgo nabíidilkid, ³⁶ Ilch'ígó'aahíi, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? niigo. ³⁷ Jesus gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijii dawa bee nił nzhoo le'. niyi'siziiníi dawa bee, la'íi ninatsekeesíi dawa bee nił nzhoo le'. ³⁸ Ái Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi dantséhi la'íi itisgohi at'éé. ³⁹ Nakigeehíi áldó' ágánánát'éé, Nit'ahd'í gólíníi nił nzhoo le', dani ídł njóóhíi k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda' eshchiiníi dawa díi nakihíi bits'a'dí'hi at'éé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah íla'at'éégee, Jesus nabídaadilkid, ⁴² Gáníigo, Christ-híi hagot'éégo baa natsidaahkees? Hadín biye' nłjii? David biye' nłjii, daabilnii. ⁴³ Jesus gánádi'ńii, Hagot'éégošą' David Holy Spirit yábiyilłt'go,

SheBik'ehń, bińnii, gáníigo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyikńniid, Shigan dihe'nazhinéégo sínúdaa, ni'ina' benik'eh silligo nikekt'ááhyú ninínilzhí'. ⁴⁵ David, SheBik'ehń, bińniigo bozhíyúgo, hagog'éégoshá' biye' nlii áídá'? ⁴⁶ Jesus nnee doo ła' bich'í' hanadzih da lék'e, áí bijjídí' godezt'í'go nnee daaste'go, doo hadín nabínánłkid da.

23

¹ Jesus nnee ła'at'ééhíí hik'e bitsilke'yu yich'í' hadzii, ² Gáníigo, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizii n'íí k'ehgo nnee yá nazii: ³ Áí bighá da'ádaanohwińniyú ádaanoht'eego ádaaht'íi; ndi doo ádaat'íi'íí k'ehgo ádaaht'íi da: áí ádaaníyú doo ádaat'íi da ndi ádaanii. ⁴ Áí nneehíí nnee biwosyú ndaazgo dážhó nyeego dahda'ogheelgo ádaayiks; áídá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. ⁵ Nłt'éégo ánádaat'íi'íí dawa nnee dá bo'íi hádaat'íi'íí bighá ánádaat'íi: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' ła' bídaadest'ł'oghíí nteelgo ádaile', bi'íí bidá'yú áldó' nteelgo na'izlaago ádaayiks. ⁶ Da'idaagee nnee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbìhyú itah dahnaháztąago zhá bił daanzhó, ła'íí Jews ha'ánáséh nagoznil yune' nnee yánazini dahnádinbìhyú itah dahnaháztąago áldó' bił daanzhó, ⁷ Na'hiniih nadaagóz'ąyú bich'í' ádaach'iniigo, ła'íí, Iłch'ígó'aahíí, Iłch'ígó'aahíí, daablińniigo zhá bił daanzhó, ⁸ Áídá' nohwihíí doo hadín, Iłch'ígó'aahíí, nohwíni da le': dała'á nohwil ch'ígó'aahíí nlii, Christ zhá; ła'íí nohwihíí daanohwigha iłk'isyú daanohlii. ⁹ Ni'gosdzán biká' nnee doo ła', ShiTaa, biłdohńii da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahn zhá, nohwitaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwíni da le': dała'á nohwitaa' a' nlii, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízigo at'ééhíí, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídéstiiníí ídaagoch'olba'go ádolńiik; áídá' hadín ídaagoch'olba'íí itisgo at'éégo ádolńiik.

¹³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshóq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Yaaká'yú dahsdaahn bilatt'áhgee goz'áni nnee bits'ą' daanáda'doht': nohwíí doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh doleeł n'íí t'ąazhí' ádaanołsi. ¹⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshóq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Isdzané itsaa daanlíni bigową bits'ą' nádaahohńiik, ła'íí daazhógo ádaadohńniigo nzaad gont'igo da'ohkaąh: áí bighá nohwíí itisgo nohwiniigonłt'éégo nohwá ndaagodot'aal. ¹⁵ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshóq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Tú biká' ła'íí ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiigháhíí bighá; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágołchóqđgo ch'iidn biko' diltł' yuyaa bágoz'ąą. ¹⁶ Nohwińáá ádaagodih ndi ła' báđih nadaahkaihií, nohwá góyéé dolee! Dahadín da'ch'okąąh goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilńiikhdá', áí doo nt'é da, daadohńii: ndi hadín óodo da'ch'okąąh goz'ąą yune'hi biláhyú bitł'a dahnádidilńiikhií, án zhá da'áníyú át'éé le', daadohńii! ¹⁷ Nohwíí doo daagonohsąą da, nohwińáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, óodohíí née, née da'ch'okąąh goz'aaníí bits'ą'dí' óodo dilzihgo alzaahíí née? ¹⁸ Ła'íí, Dahadín be'okąąhíí biká' dahnási'niiki goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilńiikhdá', áí doo nt'é da, daadohńii; ndi hadín Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'niikíí áí yiká' dahsiné'íí biláhyú bitł'a dahnádidilńiikhií, án zhá da'áníyú át'éé le', daadohńii. ¹⁹ Nohwíí doo daagonohsąą da, nohwińáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'né'ihíí née, née yiká' dahsiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań

baa hi'né'ihú dilzjho áile'ihíí nées? ²⁰ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bit'á dahnádidiłñihíí, áí hik'e biká' dah sihi'niikíí dawa aldó' biláhyú bit'á dahnádidiłñih. ²¹ Ła'íí dahadín da'ch'okaqah goz'aanú biláhyú bit'á dahnádidiłñihíí, áí hik'e ákóne' golííníí aldó' biláhyú bit'á dahnádidiłñih. ²² Ła'íí dahadín yaaká'yú biláhyú bit'á dahnádidiłñihíí, Bik'ehgo'ihí'nañ dahsdaagee goz'aanú hik'e áígee dah sdaahíí aldó' biláhyú bit'á dahnádidiłñih. ²³ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohłni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! T'oh mint, ánise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú ilk'é'nilgo, dała'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahné', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú itisgo at'ééłhíí doo bee ádaanoht'ee da, dá bik'ehyú ánách'ot'jłłíí, koł goch'oba'íí, la'íí ko'odłá' golííníí: díí bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihíí doo baa daayolnah dago. ²⁴ Nohwińáá ádaagodjłh ndi la' bádjłh nadaahkaihíí, dó' áłts'iséhí bitádaadołkaal dá' hji bighán ha'i'áhi odaaholmeeh. ²⁵ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohłni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ihí'niikíí la'íí doo ádaagoch'idzaa dahíí zhá biyi' yune' begoz'ąą. ²⁶ Phárisee nłłni, nináá ágodini, idee hik'e its'aahíí biyi' yune' ntsé tángis, áík'ehgo biká'dí' aldó' nł'ée dolee. ²⁷ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohłni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Nnee le'shijeedíí biká'gee alzaahíí lįgaigo análzaahíí k'ehgo ádaanoht'ee, áídá' áí biyi' yune'híí nnee daztsáni bits'in zhá sińil, nchq'íí zhá dawa begoz'ąą. ²⁸ Nohwíí aldó' nohwiká'df'go zhá nnee bináál nł'ée go ádaanoht'ee, áídá' nohwiyi' yune' nzhqo ach'idil'iinií hik'e nchq'híí bee hagolk'ł. ²⁹ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohłni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí le'shijeedíí biká'gee dant'éhéta bee binádaach'ilñihíí ádaagohle', la'íí nnee dá bik'ehyú ádaat'ee n'íí le'shijeedíí biká'gee alzaahíí dénzhónégo ánádaahdle'híí bighą, ³⁰ Gádaadohniigo, Nohwitaa n'íí t'ah daahinaadá' daagondlijyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedgee doo itah daandłj da doleeł ni'. ³¹ Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íí bichagháshé daanohłjgo dánohwí' ádaa nadaagolni'. ³² Nohwitaa n'íí nchq'go ádaat'j n'íí ąałzhj' beda'ohle'. ³³ T'piish k'ehgo daanohłni, ch'osh bik'asda' golííníí k'ehgo hałinoł'jłłíí, ch'iidn bikq' diltłi' yuyaa nohwá goz'aanú hagot'éégoshą' bitis hahkáh?

³⁴ Áí bighą Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi nohwich'j' daadeł'a': áí la' nadaaltseed doleeł, la'íí tsj'ılma'áhi bídaaholkał doleeł; la'ihíí ıla'ánádaahłjgee habıda'oktsaas doleeł, la'íí daabi'odłá'híí bighą yóiyahgo bin'ıda'dołnłh doleeł, kļh goznıdł' ląhyúgo kļh goznłzhj': ³⁵ Áí bighą ni'gosdzán biká' nnee dá bik'ehyú ádaat'eéhíí nadaasztseedíí dawa bidł nohwik'izhj' didot'aał, dá bik'ehyú at'éhi, Abel holzéhi, zesdjıdł' Barakias biye', Zakariás holzéhi, zesdjızhj', Zakariási kļh biyi' da'ch'okaqahíí hik'e be'okaqahíí biká' dahnási'niikíí goz'aanú bigizhgee daazesoljł n'íí. ³⁶ Da'aniigo gánohwıłdishnıi, Díí dawa díí daalinoł'jłłíí bik'izhj' didot'aał. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem nłłni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsıńtseedíí, la'íí nich'j' daahıl'aadıí tsée bee nbida'tsıńne'íí, tazhik'áne bi'aadıí bit'áah in bit'áah yune' bizhaazhé onáyiniłí k'ehgo nichagháshé doo alch'idn

lináhishniil hasht'íí ndi doo hádaaht'íí da ni! ³⁸ Nikíhíí yó'agodot'áa. ³⁹ Gádaanohwiłdishií, Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaakíí ba'ihégosini at'éé, daadohnihií bijji zhá nadaashołtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okaqah goz'aqadi' ch'ínyáadá', bitsilke'yu baa hikai, gádaabiłniigo, Díí da'ch'okaqah goz'aqagee kįh nagoznilií nín'íí. ² Jesus gádaabiłni, Díí dawa daah'íí née? Da'aniigo gánohwiłdishií, díí tséé ilká' dahnagoznilií doo la' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehiłkaad doleel.

³ Áidí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabiłni, Nohwił nagolni' da'os'ah ágonéhi? Nádnáhíí hik'e nnágodáhi biłgo hant'é bee bígózi doleel? ⁴ Jesus gánádaabiłd'ni, Ídaa daagonohdzaa, nnee la' ch'a'onoholt'e' hela'.

⁵ Nnee ląágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshíí, daaniigo; áí nnee ląágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁶ Nagonłkaadií ba'ikodaanohsi, la'íí nagonłkaadií baa ch'inii daadohts'ag doleel: áidá' doo nohwíí natsídaahiltó' da le': díí dawa begolne'hi at'éé, ndihí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ilch'i' nanágonłkaad doleel, la'íí nnee dała'á binant'a' daagolínihíí aldó' ilch'i' nanágonłkaad doleel: da'adzaayú shiná' góyééhíí benagowaa doo, nadaagont'ogíí iltah at'ééhíí benadaagowaa doleel, la'íí ni' nagohi'naa doleel. ⁸ Áí koniidaagont'ééhíí begodigháh doleel. ⁹ Áígeé nohwiní'daach'idilni'go odaanohwiniyood doleel la'íí nadaanohwiłtseed doleel: la'íí shizhi' daanohwich'ozhííhíí bigha nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił daanohcho' doleel. ¹⁰ Áígeé nnee ląágo t'aqzhi' ánada'ne' doo, laa nadaagolni' doo, la'íí ilk'edaadi'niih doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleel, áik'ehgo nnee ląágo ch'a'odaayilkaad doleel. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dážhó ląágo begoz'aqahíí bigha nnee ląágo bi'ijóóníí edįilgo nádaanihik'as doleel. ¹³ Áidá' dahadín dąngont'i'zhí' dahildóhíí hasdábí'dolteel. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgeé begoz'aanií nt'éégo baa na'goni'íí ni' dągoz'aq nt'éégo be'ánágoldoh doleel, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa yidiits'įh doleelhíí bigha; áí bikédí'go nnágodáh doleel. ¹⁵ Áik'ehgo golchqohgo o'ni'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yałti' n'íí, godiyįhgo goz'aqagee sizįigo daah'įidá', (dahadín áí yózhííhíí bił ígózi le'.)

¹⁶ Hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí, dził naz'aanií yich'i' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín kįh biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidiine'go gódah ch'inádáh hela': ¹⁸ La'íí dahadín k'edolzaahíí yiýi' na'iziidi t'aqzhi' bidyagé yaa nánódáh hela'.

¹⁹ Áígeé goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzané mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleel! ²⁰ Haihíí biýi' la'íí godilziníí bijji ágonéh hela', daadohniigo da'ohkaqah. ²¹ Áígeé dantsé godeyaadi' godezt'i'go díí jįzhi' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áí doo be'ágánágo'neh át'éé da. ²² Áígeé goldohíí doo de'igodégo análzaa dayúgo, nnee doo la' hasdáwáh át'éé da: áidá' nnee bitahasdlaahíí bigha áígeé goldohíí de'igodégo ánadolniił.

²³ Áígeé nnee la', Daadeh'íí, Christ kú nagma, dagohíí, nlahyú nagma, nohwiłniyúgo, doo daahohdłaq da. ²⁴ Christ ádaadil'iinií, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iinií hahikáh doleel, áí godiyįhgo be'ígóziníí ch'i'nah ádaile' la'íí ízigo ánda'ol'įh doleel; yídaanel'aqyúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaal'kaad doleel. ²⁵ Ídaayesółts'aq, ilk'idá' dabíntsé baa nohwił

nagosisni'. ²⁶ Christ da'igolíyú naghaa, daanohwilch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'i' goz'aq yune' sidaa, daanohwilch'iniiyúgo; áí doo daahohdlaq da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'í k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaa. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íla'at'éé doleel.

²⁹ Goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái dilhíí doleel, t'égoná'áihíí doo bee got'íí da doleel, ts'iksosé yáadí' nanihidéh doleel, la'íí yáázhi'go inawodíí nagohi'naa doo: ³⁰ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áík'ehgo ní'gosdzán biká' nnee íltah at'éégo hadaazt'íí doo bíl daagozhóq dago daachag doleel, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee la'íí dázhq shits'á'idindláádgo náshdaa'go daashidoitsee. ³¹ Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleel, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí díídí', ní'gosdzán nel'aqadí' yáa nel'aqzhí' íla'adaile'. ³² Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwíl ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'odé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonosí. ³³ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íídá', k'ad náshdaazhí' alhánégo godziilgo bídaagonosí doleel. ³⁴ Da'aníigo gádaanohwíldishnii, Díí daakinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwíldéniidíí dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáá hik'e ní'gosdzán bílgo bech'ígonáh doleel, áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁶ Hadíí bijíí shíhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígótsí da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi doo yídaagótsí da, shiTaa zhá yígótsí. ³⁷ Noe t'ah golíídá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhíí bijíí áldó' ágágot'ee doleel. ³⁸ Tú'idezjoolíí dabíntségo ágot'ee lék'ehíí k'ehgo ágot'ee doleel, da'ch'iyáq ni', da'ch'idlq ni', nnádaach'íkse' ni', la'íí laa daagoch'ihiniilgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eelíí yi'yi' oyaahíí bijíízhí', ³⁹ Tú'idezjoolíí doo yídaagótsí'égo tú idezjoolgo dawa bíl ogo'éél; shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhgo áldó' ágágot'ee doleel. ⁴⁰ Áí bijíí nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, da'á'á nádilteehdá' la'íí da'akú sizíí doo. ⁴¹ Isdzáné naki da'ík'aayúgo, da'á'á nádilteehdá' la'íí da'akú sidaa doo.

⁴² Áí bighá biká nádaadeht'ííh; da'kwíí bik'ehenkéézgo shíí, nohwe-Bik'ehníí, nánsdháhíí doo bídaagonosí da. ⁴³ Díí bídaagonosí, nnee bigowá golíníí da'os'ah in'ííhíí hígháhgo yígótsiyúgo, yiká déz'íí doleel ni', áík'ehgo bigowá doo ch'ínódzís át'éé da. ⁴⁴ Nohwíí áldó' dahkodá' ílch'í'daanoht'ee: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánsdháh, doo ndaashohíí dagee. ⁴⁵ Áídá' hadíí na'iziidi begondlííhíí góyáni, binant'a' bigowáhíí yebik'ehgo nbíltíí n'íí, dahagee idán nana'nííhgee idán nayíniíh. ⁴⁶ Na'iziidíí binant'a' ábílníiyú át'íígo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleel. ⁴⁷ Da'aníigo gádaanohwíldishnii, Nant'an nt'é biyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbíltéeh doo. ⁴⁸ Áídá' áí na'iziidi nchq'ihíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, ídildí'niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e nnee la' nada'iziidíí nadainkaad nkegonyaago bíl nágodizyisíí bílgo da'iyáq hik'e da'idlqayúgo; ⁵⁰ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbilílgéesh, áídí' hadíí daanzhóq ádaagodil'ínihíí bich'í'zhinéégo nílteeh: áígee daach'ichag la'íí kowoo lídaach'idílk'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bílakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí

gonenan kọ' nałbaakíi dahdaayo'aalگو nnee niinéhíi bich'iyú deskai. ² Ashdla'ihíi daagoyáá, áidá' ashdla'ihíi doo daagoyáá da. ³ Doo daagoyáá dahíi kọ' nałbaakíi dahdaayo'aal ndi túkọ'íi ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. ⁴ Áidá' daagoyááníi túkọ'íi tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn'aa lẹk'e, kọ' nałbaakíi biłgo. ⁵ Nnee niinéhíi t'ah doo hwahá hígáh dadá', ch'ekíi bił daanzıigo da'ilhaazh. ⁶ T'pé'is'ahyú la' nádidilghaazh gánıigo, Daadeh'ıı, nnee niinéhíi kodí' higaak; bich'ı' dohkáh. ⁷ Áık'ehgo ch'ekíihíi nádiikaigo bikọ' nałbaakíi ilch'ı'daizlaa. ⁸ Áidá' doo daagoyáá dahíi daagoyááníi gádaayihni, Túkọ'ııla' nohwaa daanohsiid; nohwikọ' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyááníi gádaabilni, Dah; ágádaasiidaazyúgo, doo hwoi da hileeh: áidá' hayú nahiniih goz'ayú dohkáhgo la' nadaahoııih. ¹⁰ Nada'ihnihyú okaidá' nnee niinéhíi nyáá; áık'ehgo ilk'idá' nł'éeego ádaadeszaago naháztaaníi ni'ı'neh yune' okai: áidí' da'det'aa. ¹¹ Bikédı'go la' ch'ekíi n'ıi nákaigo gádaanii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'ı'ıntııh. ¹² Áidá' nnee niinéhíi gádaabilni, Da'anıigo gánohwıkdishni, Doo nohwıdaagonsı da. ¹³ Áık'ehgo biká ndaadeht'ııh; hadıi bijıı shıhıi, da'kwıi bik'ehenkééz shıhıi shıı, nnee k'ehgo Niyááhıi, nánshdáhıi doo bídaagonsı da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidıi yushdé' nnohkáh yiııigo, biyéehıi yınáadaéz'ııgo yaidin'aa lẹk'e. ¹⁵ La' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'aa, la'ıi naki yaidin'aa, la'ıi dała'á yaidin'aa; dawa daantııgee dá yıdaanel'aaagee yaidin'aaago; áidı' nant'ánhıi dagoshch'ı' dahnyaa. ¹⁶ Nnee talents ashdla'i baadet'aaníi hant'é nayihesniihıi baa nanáhazııigo ashdla'i bá ıgoya. ¹⁷ La'ıi talents naki baadet'aaníi áldó' naki bá ıgoya. ¹⁸ Áidá' talent dała'á baadet'aaníi leyı' ogogeed yuyaa binant'a' bibestsohıi náyides'ııd. ¹⁹ Áidı' nzaad godeyaago binant'a'ıi nádzáago yił daayoltağ. ²⁰ Áık'ehgo talents ashdla'i baadet'aaníi talents ashdla'i bá'ıgoyahıi áldó' ákú yinné' gánıigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá nııl n'ıi talents ashdla'i shá ıgoya. ²¹ Binant'a' gábilni, Negondııgo shána'izıııdi, nł'éeego ándzaa laa: da'ayáhahi ndi nł'éeego shá ánlaahıi bigha lani benik'ehgo ánishle': shıı ninant'a' baa shıı gozhóonıi ni áldó' baa nił gozhóo le'. ²² Talents naki baadet'aaníi áldó' kú nyáá gánıigo, Shinant'a', talents naki shá nııaa n'ıi talents naki shá ıgoya. ²³ Binant'a' gábilni, Negondııgo shána'izıııdi, nł'éeego ándzaa laa: da'ayáhahi ndi nł'éeego shá ánlaahıi bigha lani benik'ehgo ánishle': shıı ninant'a' baa shıı gozhóonıi ni áldó' baa nił gozhóo le'. ²⁴ Áidı' talent dała'á baadet'aaníi kú nyáá gánıigo, Shinant'a', nnee doo bee gónedzaa dahi nıııgo nıgonsı, doo k'edııılaa dayú ná'ıgéesh, doo ishıılch'ıi dayú lená'ııla: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-hıi leyı' yuyaa nádé'ı ni'; koh, nıyéé naa nánıne'. ²⁶ Binant'a' gábilni, Nchọ'go shána'izıııdi, bił goyé'ı nııı, doo k'e'diláa dayú ná'ıshgeesh, doo ishıılch'ıi dayú lená'ıshlá bıgonııı: ²⁷ Áı bigha bestso ilkáh ch'ıdaihiııııı shizhaali bánné' le'at'éhi, áık'ehgo nánsdzaago bııagodáhıi bił shaa nánné' doleeł ni'. ²⁸ Áık'ehgo talent-hıi bits'á' nádo'négo nnee gonenan talents biyéehıi baa no'ne'. ²⁹ Dahadıi dant'éheta biyéé gólııııııı bitisgo baa nádo'ne', áık'ehgo láago biyéé doleeł: áidá' dahadıi biyéé da'ayáhahi, biyéé gólıı n'ıi ndi bits'á' nádidó'ne'hi at'éé. ³⁰ Na'izıııı doo bik'ehyú at'éé dahıi chagolheelzı' ch'ıdaanoł'e': ákú daach'ıchag la'ıi kowoo hıdaach'ıdıl'ash doo.

³¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shits'á'idindláádíí bee dahnádisdzaago yaaká'dígo nadaal'a'á dilzini bił nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ła'alnéhgo ilts'á' hishniił, dibelíj nanyoodi bidibelíj hik'e gant'ízi bits'á'yihiniłhíí k'ehgo. ³³ Dibelíj shigan dihe'nazhineégo nnihishniił, áidá' gant'ízi she'eshganzhineégo. ³⁴ Áidí' shíí, Ízigo Nansht'aahíí, shigan dihe'nazhineégo híí gádaaldishnii, Yushdé', shiTaa gozhóóníí nohwá ádaizlaahíí, ni'gosdzán nni't'aadá' bee nadaanoht'aa doleelgo nohwá ilch'i'golzaahíí bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshlįigo shá da'desone' ni': dibá' nshlįigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsį dayú hishaalgo nádaashidołtįi ni': ³⁶ Shidiyáge áđhgo diyáge shá ádaagosolaa ni': dinshniihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásitįigo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áík'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehíí gádaashilniih, Nohwe-Bik'ehń, dadá' shiná' nłįigo daaniit'įigo ná da'de'ne' lán? Ła'íí dibá' nłįigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonsį dayú hínááłgo nádaanideltįi lán? Ła'íí nidiyáge áđhgo naa daasii'nii lán? ³⁹ Ła'íí dadá' dinniihgo dagohíí ha'ásitįigo daaniit'įigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíí, Ízigo Nansht'aahíí, bich'i' hasdziihgo gádaaldishniih, Da'anii gánohwıldishnii, Shik'isyú doo ízigo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíí alđó' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áidí' she'eshganzhineéhíí alđó' díí k'ehgo bich'i' hasdziih, Nohwíí, da'ílii daahleehgo nohwá ndaagost'aahíí shits'á'zh'i' daadohkáh, kq' dahazh'i' dilti' yune', ch'iidn nant'an hik'e binadaal'a'á biłgo bá ilch'i'golzaayú. ⁴² Shiná' nshlįigo doo shá da'desone' da ni': dibá' nshlįigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonsį dayú hishaalgo doo nádaashidołtįi da ni': shidiyáge áđhgo diyáge doo shá ádaagosolaa da ni': dinshniihgo ła'íí ha'ásitįigo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áík'ehgo gádaashilniih, NohwiNant'a', dadá' shiná' nłįigo, dagohíí dibá' nłįigo, dagohíí doo kígonsį dayú hínááłgo, dagohíí nidiyáge áđhgo, dagohíí dinniihgo, dagohíí ha'ásitįigo daaniit'įigo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áík'ehgo gádaaldishniih, Da'anii gánohwıldishnii, Díí doo ízigo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí alđó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Dííhíí dahazh'i' biniigodilne' doleel, áidá' dávik'ehyú ádaat'eehíí dahazh'i' daahinaa doleel, yaaká'yú.

26

¹ Áík'ehgo Jesus díí ałł yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayilnii, ² Nakiskąą hik'e bitis-hagowáh n'íí bee bíná' godińhgo da'idaą doleelíí bídaagonołsį, áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanniihíí bilák'e shi'dolteelgo tsj'ilna'áhi bísh'i'dilkał. ³ Áidí' okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilch'ihi, ła'íí nnee yánazini okąąh yebik'ehi da'itiséyú sitini, Cáiaphas holzéhi, bigowaągee ła'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'i'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchįi. ⁵ Áidá', Doo da'idaąhíí bijįi daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dánkó bádaagochįihgo godnch'aad doleel at'ééhíí bighą, daanii.

⁶ Béthanyú Simon, kóod doo ínądih dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íí bigową yune' Jesus sidaadá', ⁷ Iyaągo sidaago isdzán ła' ch'il bik'ah lán ilini túš alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áy'áągo Jesus baa nyáá, áí ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díí daayiltsąągo doo bił dávik'eh dago gádaanii, Nt'é bighą ik'ahíí da'ílii yishchįi? ⁹ Áí ik'ahíí łaągo ilįigo nahinihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí baa hi'né' le'at'éhi.

¹⁰ Ádaañihíí Jesus yígołsııđgo gábilñii, Nt'é bighą isdzánhíí nadaanołt'og? Nłt'éégo áshı́ııaa. ¹¹ Tédaat'iyéhií dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áída' shihíı doo dahazhı' nohwitahyú nashaa da doleeł. ¹² Doo hwahá łeeh shı'dilteeh dadá' ik'ahı́ı shıts'ı yıká' yaa yiziid. ¹³ Da'anııi gánohwıłdshñii, Nı'gosdzán dągoz'ąą nt'éégo dahayú yatı' baa gozhónı baa na'goñı'gee, díı isdzán adzaahı́ı baa na'goñı' doleeł, bee bıná'godıñıhgo.

¹⁴ Áídı' Judas Iscáriot, nakıts'adahı́ı itah nłni, okaąh yebik'ehi itısyú nadaandeehi yaa nyáágo, ¹⁵ Jesus hayúhı́ı nohwıł ch'ınsh'aahdá', hant'é shaa daanołné'? daayıññii. Zhaali łıgaiı tádin naa do'né', daabilñii. ¹⁶ Áídı' godezt'ı'go hagoť'éégo ch'ıdışh'aał nziıgo yıká hėsdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzookı́ı da'adıñıhgo bán alzaahi daadaanı́ı dantséhı́ı bıjııı Jesus bitsılke'yu baa hikaigo gádaabilñii, Bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'godıñıhgo da'ıdaanı́ı hayú ná ilch'ı'daagoñııdle'? ¹⁸ Jesus gádaabilñii, Kıh goznilyú dohkáh, áıgee nnee łá' gádaabıłdohñii, İlch'ıgó'aahı́ı gánııı, İlł'ıdá' shaa gonyáá; nigowá yune' bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'godıñıhgo shıtsılke'yu bıł da'ıshąą doleeł. ¹⁹ Áık'ehgo Jesus ádaabilñii n'ıı k'ehgo bitsılke'yu ádáát'ııđ; áıgee bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'godıñıhgo da'ıdaanı́ı ilch'ı'daizłaa. ²⁰ Áídı' o'ı'áayú nakıts'adahı́ı da'ıyaągo yıł dahdinezbıh. ²¹ Da'ıyaągo Jesus gánııı, Da'anıııgo gánohwıłdshñii, nohwı́ı łá' ch'ıshınoh'aah doleełı at'éé. ²² Áık'ehgo dązhó doo bıł daagozhóđ dago dałá'á daantııgo, SheBik'ehñ, ya' shı́ı née? daanıı nkegonyaa. ²³ Áık'ehgo gánııı, Dahadıń its'aa bıyı'zhı' dala' bıł éedisht'áhi, án ch'ıshı'aah doleeł. ²⁴ Shı́ı, nnee k'ehgo Nıyááhı́ı, dá shaa k'e'eshchiını́ı shee godolñııł: áída' nnee ch'ıshı'aahı́ı bá góyée doleeł! Áı nneehı́ı doo bı'deshchııı dayúgo nłt'éé doleeł nı'. ²⁵ Áídı' Judas, ch'ıbı'aah doleełıı, Jesus gáyıññii, İlch'ıgó'aahı́ı, ya' shı́ı née? Jesus gábilñii, Da'áıgee áññııđ.

²⁶ Da'ıyaągo Jesus bán náıdn'ąągo ya'ihénzıgo oskaądá' ilł'ıdaızne'go bitsılke'yu yıtaiızñii, Nkóh daohsąą; díı shıts'ı at'éé, ñııgo. ²⁷ Áídı' idee beda'ıskaanı́ı náıdnkaąą, áı ya'ihénzıgo oskaądá' ıłtah daıdeızkaą, Daanohwıgha daohdłąą, yıłñııgo; ²⁸ Díıńko shıdıł k'ehgo at'éé, shıdıł bee ánídıégo łąngont'aahı at'éé, nnee łáągo bá idıjoołıı, bıñchó'hı́ı bighą baa nádaagodeť'aahgo. ²⁹ Gádaanohwıłdshñii, Kodı' godezt'ı'go dahts'aa bıtoohı́ı doo naanášhdłáđ da, dahadıı bıjııı shıTaa bılałt'áhgee goz'ąayú ánídıéhi nohwıł naadaadıshdłııłgo zhá. ³⁰ Áídı' sı łá' hadaıdeız'ąądá', dzıł Olives holzéhi sı'ąayú okai. ³¹ Áıgee Jesus gádaabilñii, Tł'é'go áshı'dılne'hı́ı bighą daanohwıgha t'ąazhı' ádaahne': díı baa k'e'eshchıııhı́ı k'ehgo, Dibelııı Nanyoodı́ı bıñı'dishñih, áık'ehgo dibelıııhı́ı da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ³² Áída' dasııtsąadı' naadısdzaago Gáılıııeyú nohwáđıh dısháh doleeł. ³³ Peter gábilñii, Nnee dawa nıts'á' t'ąazhı' ánadaasdzaa ndı, shı́ı doo ágáoshne' at'éé da. ³⁴ Jesus gánábıłdo'ñııđ, Da'anıııgo gánıłdshñii, Tł'é'go tazhık'áne doo hwahá áñııh dadá' taadn, Án doo bıgonsı da, shıłdınñııł. ³⁵ Áída' Peter gábilñii, Dałá' nıł dastsaał ndı, Án doo bıgonsı da, doo nıłdoshñııh at'éé da. Łá'ıhı́ı bitsılke'yu dawa da'áık'ehgo ádaaññııđ.

³⁶ Áídı' Gethsémane gołzéhi goz'ąayú Jesus bitsılke'yu yıł hikaidá' Jesus gádaabilñii, Dádzaą nahısóotaą, nłáhyú déyáá, oshkaąhyú. ³⁷ Peter łá'ıı Zébedee bıye'ke naki Jesus yıł okai, áídı' dązhó doo bıł gozhóđ dago bıjııı nñııh nkegonyaa. ³⁸ Áık'ehgo gádaabilñii, Shıyı'siziını́ı dązhó doo bıł

gozhóq da, dák'azhá dastsaahíí ga'at'éé: dádzaq nahísóotaqgo sha'ishhah daadeh'íí. ³⁹ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okaqah gáníigo, Bígonedzaayúgo, shiTaa, díí hishdlaq doleehí shits'á'zhí' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyihni, Dala'á ledihikeezhí' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'íí le'at'éé da? ⁴¹ Daadeh'íigo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleehíí bigha: nohwiyi'siziinií da'anii hát'íí ndi nohwits'íhíí doo ndzil da. ⁴² Nakidn onaanázzaagee na'okaqah gáníigo, ShiTaa nílini, díí hishdlaq doleehíí doo hagot'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdlaq, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa naanázzaa: dážhó bíł daanzigo. ⁴⁴ Áídí' yits'á' onaanázzaa, okaqahyú taadngee da'ágánadí'niigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yu yaa naanázzaago gádaayihni, Akú da'olhoshgo hanádaahsok: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'íshi'dot'aahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yałtí'dá' Judas, nakits'adáahíí bíł itah nílini, nnee láágo bésh be'idiltshé lá'íí tsí be'idiltshé dahdaayiniigo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí lá'íí nnee yánazini daabides'a'íí yil nánsáq. ⁴⁸ Ch'íbi'aah doleehí ilk'idá' bebigózi doleehí yengon'áq lək'e, gáníigo, Hadín hist'sqsíí áí án doleek; án daahołtsod. ⁴⁹ Dagoshch'í' Jesus yaa nyáágo, Gozhóq, Ilch'ígó'aahíí, yihniigo yizts'qs lək'e. ⁵⁰ Jesus gábihni, Shik'isn, hant'é bigha nyaa? Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsod. ⁵¹ Nnee dala'á Jesus yil hikaahíí bíłzh be'idiltshé hayidzizigo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yontłzhgo bijaa naidnłgizh lək'e. ⁵² Jesus gábihni, Nibízhíí ilch'í'nántijh: dahadín bésh yee izilheehíí dabíí aldo' bésh bee nabizi'dodeeki at'éé. ⁵³ Ya' doo bígonłsı da née, shiTaa bich'í' oshkaqahyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adáhyú sinili dagoshch'í' shich'í' yidil'aah go'íí? ⁵⁴ Áídá' ágázzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií hagot'éégo begolne'? Da'ágágonéngo goz'aq go'íí. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézzgee Jesus nnee baa nánsáqahíí gádaayihni, Ya' bésh be'idiltshé lá'íí tsí be'idiltshé dahdaanołniigo daashołtsodgo nánolsaq née, in'íhíí daach'iltsoodhíí k'ehgo? Dawa jii lá' da'ch'okaqah goz'aq yune' nohwil ch'ídaagons'h'aahgo dahsidáá at'éé ni', ndi doo hak'i daashołtsod da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí yee K'e'eshchiinií begolne'híí bigha díí dawa ánagot'ííł. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiltsoodíí okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Cáiaphas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Jews yánazini bíłgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikih bináa lé'dit'íh yune' ha'ayáágo nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íí dá'aałzhí' yinel'íí hát'íigo. ⁵⁹ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, yánádaaltihi bíłgo Jesus zidee hádaat'íigo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'íí; ⁶⁰ Ndi doo lá' da: láágo neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo lá' da. Nt'éégo nnee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díí nnee, Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aaníí tagoshniigo, áídí' taagi jii hileengo ánágoshdle'go bínes'háq, níí ni'. ⁶² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini hizí'go Jesus gáyihni, Ya' nihíí doo nt'é nniigo hadziih da née? Díí

naa dahdaago'aahgo naa yádaakti'íi hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é nii da. Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábiḡnii, Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi biláhyú gánidishñii, Nohwił nagolñí', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlii nées? ⁶⁴ Jesus gábiḡnii, Da'áígee áñniid: gádaanoḡwilkidishñii, Díi bikédí'go shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhiñéé dahsídáágo, yaaká'dí' yaak'os shil honáhgo daashidołtséél. ⁶⁵ Áík'ehgo okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé idá nayihesdzíizdá' gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ nchḡ'go yaa yałti'; nt'é bigḡah nnee la'i baa yanánáłti' doleeł? Bik'ehgo'ihí'nañ nchḡ'go yaa yałti'íi daadisots'aḡ. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bángonot'aah daañii. ⁶⁷ Áídí' biniizhí' odaach'idihizheeh, la'íi ndaach'inłts'i; la'ihíi bitł'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaañiigo, Christ nliini, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yánłti'yúgo, hadín náninłts'i shíhíi noḡwił nagolñí'.

⁶⁹ Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'ditł'ih yuñe' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' aldó' Jesus Gálileedí' nagháhi bił na'aash ni', biḡnii. ⁷⁰ Áídá' dawa biñáál, Dah, hant'é nñiigo áñniihíi doo bigonsi da, nñiid. ⁷¹ Kih bahgee ch'ínágoḡen'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi la'i náabiłtsaḡgo, áígee naháztaanił gáyihñii, Díi nñeehíi aldó' Jesus, Názarethdí' gólíni, yił na'aash ni'. ⁷² Bitł'a dahdidilñiihdá' gánádo'ñiid, Ái nñeehíi doo bigonsi da. ⁷³ Dét'ihék'e alhánidí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayihñii, Da'anii ni ái itah nlii, niyati'íi bee nígozi. ⁷⁴ Áídá' Peter bitł'a dahdidilñiihgo hashkeego nchḡ'go yałti' nkegonyaa, Ai nñeehíi doo bigonsi da, níi nt'éégo, áígee tazhik'áné áñniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábiḡniiid n'íi yénálnii, Tazhik'áné doo hwahá áñiih dadá' taadn, Ái doo bigonsinihi at'éé da, shildinníił. Áídí' ch'ínyáágo dázhḡ doo bił gozhḡ dago hichag.

27

¹ Hayiłkááyú okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni biłgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleehíi yaa nadaagoshchii: ² Áík'ehgo kidaistł'ḡgo dahdaínt'e', nant'an, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'aḡ.

³ Judas, ch'íbin'áni, Jesus zideego bángot'aḡgo yígolsjídá', dázhḡ doo bił gozhḡ dago zhaali tádinhií okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Jews yánazíni biłgo t'aqzhí' yaa náyiné', ⁴ Gáníigo, Nnee dábił'ehyú át'ehi ch'ini'ááhíi bigḡah doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabiḡnii, Née doo nanohwinkł'og da. Dani naninłt'og le'. ⁵ Da'ch'okaḡah goz'aḡ yuñe' zhaalihíi nayiłkaadá' ch'ínyáágo da'idodleeḡ. ⁶ Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi zhaali nádaidnne'go gádaañii, Zhaali biyi' ohilkaadii biyi' yuyaa doo o'né'go goz'aḡ da, dił bigḡah nahasnihíi bigḡah. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíi bee nnee goshtł'ish tús áiléhi bini' nahazñii, áígee aḡahdí' nadaakaihíi lehi'níił doleełgo. ⁸ Ái bigḡah áídí' godezt'i'go díi jiižhí' ái ni'híi, Ni' dił bee nahazñiihíi, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jéremy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gáníi n'íi begolzaa, Zhaali tádinhií, Israel hat'i'íi la'i, Ái nnee ilíi, daañiigo, nádaidnne'go, ¹⁰ Goshtł'ish tús áiléhi bini'íi yaa nadaihesñii, sheBik'ehñ áshihñiid n'íi k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'an yidáhzhí' sizjigo nayidilkid gáyihñiigo, Jews ízisgo biNant'a'i nlii nées? Da'áígee áñnii, biḡnii, Jesus. ¹² Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Jews yánazíni biłgo baa dahgoz'aḡ ndi doo nt'é nii da lék'e. ¹³ Áík'ehgo Pílate gábiḡnii, Łáḡgo

naa yádaakti'íi ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biiñii da, yati' dala'á ndi; áí bigha nant'an dážhó bił díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íi bíná'godinłhgo da'idaagee ha'ashijeedíi dala'á, hadíi nnee hádaat'iiníi, nant'an bá ch'inádaayiltéeh lék'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitji lék'e. ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'adzaago Pílate gádaabiñii, Hadíi nohwich'í' ch'inánshteeh hádaah'tíi? Barábbas née, dagohíi Jesus, Christ holzeehíi née? ¹⁸ Pílate yígótsi nnee dawa Jesus bił daanzhóqhi bigha okqah yedaabik'ehi Jesus yik'edaanñihgo baa daabidez'aq.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíi, la' yich'í' yi'aa gábiñiiigo, Áí nnee dábi'ehyú át'ééhíi doo baa nanña da, díi jjiigo baa naiseelgo shiniigonkt'éé. ²⁰ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini biłgo nnee íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayihniigo, Barábbas nohwá ch'ináñt'eedá' Jesus-híi zodéé, daadohñii. ²¹ Nant'ánhíi gádaabiñii, Díi nnee nakihíi hadíi nohwich'í' ch'inánshteeh? Barábbas zhá hádaahit'íi, daañii. ²² Pílate gánádaabiłdo'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago laq nohwá áshle' áidá'? Dawa gádaabiñii, Tsí'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhíi gádaabiñii, Nt'é bigha, hant'é bee ncho'go adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsí'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé, daabiñii.

²⁴ Pílate doo hagot'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íi godnch'áad nkegonyaago yígótsiidá', nnee íla'adzaahíi bináál tú náidnkąago bigan tayizgis, gániiigo, Díi nnee dábi'ehyú át'ééhíi bidihíi shíi doo nashinkt'og da: dánohwíi nadaanohwinkt'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabiñii, Bidihíi nohwiká'zhí' at'éé doleel, la'íi nohwichagháshéhíi alđó' biká'zhí' at'éé doleel.

²⁶ Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ináinkt'íi, áidá' Jesus-híi habi' oltsaazdá' tsí'ılma'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíi yaa daidez'aq. ²⁷ Nant'an bisiláádahíi yáná'itih goz'aq yune' Jesus odaizt'e' lék'e, áígee silááda dawa baa íla'adaizlaa. ²⁸ Áidí' bidiyagé yaa daidnłtsoozdá' diyagé lich'i yá ádaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aq, bigan dihe'nazhiñéégo tsí yaa daiztąq: la'íi bich'í' nádaahilzhishgo baa daadloł, Gozhóq, Jews ízisgo biNant'a' nłini! daañiiigo. ³⁰ Áidí' bik'ídaadihizheeh, la'íi tsíhíi naanádaidntąqago bitsits'inyú nádainłtłish. ³¹ Aqł baa daadlohdá', diyagé yaa daidnłtsoozdá' dabíi bidiyagé yá ánádaagosdlaa, áidí' tsí'ılma'áhi yiká' daizilheeyú bił nádezaq lék'e. ³² Ch'ináñsáayú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, silááda daabiltąqago, Tsí'ılma'áhi bá dahngheeh, daabiñii. ³³ Áík'ehgo Gólgotha golzeegee náñsáq, áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'íi bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizkąq: yizłh ndi doo yodłaq da. ³⁵ Áígee tsí'ılma'áhi yídaabiskaldá' bidiyagé ilta'isniigo yigha da'diljoł lék'e: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníi n'íi begolne'go ánágot'íił, Shidiyagé ilta'isnii, la'íi iká' shi'íhíi yigha da'diljoł. ³⁶ Áidí' áígee naháztąqago daabineł'íi lék'e. ³⁷ Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagozlaago bitsit'á'gee díinko dahdaiztąq, DÍI JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NŁINI, golzeego k'e'eshchij. ³⁸ Áígee nnee da'in'íhíi naki alđó' Jesus ba'ashhadí' tsí'ılma'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhiñéégo, la'íi be'eshganzhiñéégo.

39 Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáa, 40 Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okaqahíí tanágoshnīlgo taagi jji hileehgo ánágoshdle', nni ni', halaq, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliyyúgo dani hasdá'ánlteehego tsj'ihna'áhi biká'dí' gódah ch'innáh. 41 Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanú ye'ik'eda'ikchihi, la'íi Jews yánazini aldó' baa daadloh lèk'e, gádaaniigo, 42 Nnee hasdáyiniidá' bíhíi doo hasdá'ádilteehe da. Israel hat'i'íi ízisgo biNant'a' nliyyúgo, tsj'ihna'áhi yiká'dí' naadowáh, áik'ehgo daahohiidlaqah. 43 Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ohí; án hát'íiyyúgo hasdábólteehe: Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlii, niidá', daanii. 44 Da'n'íiíhíí áígee tsj'ihna'áhi yidaayiskahíí aldó' da'áik'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'íid lèk'e. 45 Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzhí' ni' biká' dahot'éhé godilhií gozlii lèk'e. 46 Taagi nehenkéézzgo shi Jesus nádidilghaazhgo gáníi, Éli, Éli, láma sabákthani? ái, Bik'ehgohinshnaahíi, Bik'ehgohinshnaahíi, nt'é laq bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. 47 La' áígee nadaaziinií daabidits'ago, Díi nneehíi Elías yich'í' anii, daanii. 48 Dagoshch'í' nnee la' nádilwodgo túdaabits'osíi vinegar yiyi' naiz'aa, áidí' tsj' yaa dahyiz'aaqo Jesus bizé'zhí' dahyída'nltsih. 49 La'ihíi gádaanii, Ntsént'ah, bídaagonolzihi, Elías baa higháhgo hasdábílteehe shi.

50 Jesus nanádidilghaazhgo dabíi biyi'siziinií be'ogoyáago áyílaa lèk'e. 51 Áígee kñh biyi' da'ch'okaqahíí biyi' yune' daadintsoozíi bighá'dí' hayaago ilch'idláád lèk'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; 52 Nnee leyi' nazjeedíi bá ilts'á' ádaagosdzaago ínashood daanlii n'íi láqgo naadiikai. 53 Ái Jesus naadiidzaahíi bikédí'go leyi'dí' hakaidá' kñh dilzini goznilyú okaigo, nnee láqgo daabits'aa. 54 Siláada gonenadín binant'a'íi, la'íi yil nakaihi Jesus daine'íni, ni' nagohi'naago la'íi áígee ágodzaahíi daayilts'aaqá' dážhó ndaakdzid, áik'ehgo gádaanii, Díi da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlini laq. 55 Isdzané láqgo Gáíleedí' Jesus biké' anakahi, bich'odaanlihi, anahdí' nazji daabine'íiigo: 56 Mary Mágdalene, la'íi Mary, James hik'e Joses báq, la'íi Zébedee bichagháshéhií báqhi aldó' itah nazji. 57 K'ad o'i'aahyú, nnee háldzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáa, án Jesus yodláni: 58 Án Pílate yich'í' oyáago Jesus bits'ihíi yíyókeed. Áik'ehgo Pílate ániigo Jesus bits'ihíi baa daach'idez'aa. 59 Joseph Jesus bits'ihíi baa det'aaqá' nak'á'ligaihi nlt'éhi yik'íyidesdizgo, 60 Dabíi bitsébi'i'án áníidéhi goz'aa yune' nyinltíi, ái tséé biyi' yune' hayik'éhgo áyílaahi: áidí' tséé nchaahi yidaidenłhizdá' onádzaa. 61 Mary Mágdalene, la' Maryhíi bílgo, tsébi'i'áníhíi bidázhí' sikee lèk'e.

62 Ilch'í'golne'íi bijji hiskaqo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehií, Phárisees daanlíni bílgo, daa' Pílate yaa hikai, 63 Gádaabiłniigo, Nohwinant'a', bínadaahiłnihi, ái k'izé'idilteehií t'ah hinaadá', Taagi hileehgo bijji naadishdáh, ni ni'. 64 Ái bigha nik'ehgo tsébi'i'áníhíi ch'í'itingee dážhó nt'izgo áolne', taagi hileehíi bijjizhí', doo ágát'éé dayúgo dánko bit-silke'yu t'égo hikáhgo bits'í daayin'íi, áidí', Jesus dazts'aaqá' naadiidzaa, nnee daayilnihi: áik'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaanii dahíi ntségo ádaanii n'íi bitisgo ádaanii doleeł ákoh. 65 Pílate gádaabiłni, Siláada tsébi'i'án yináadaadz'ini nohwaa sinil: ti'i, nzhqogo nt'izgo ádaahle'. 66 Áidí' okaigo, tsébi'i'áníhíi nzhqogo nt'izgo ádaizlaa, la'íi áígee siláada yináadaadz'íiigo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnɩnsiníí bijjii hiskaago hayoŋkaalyú ínashood daagodnɩnsiníí bijjii, Mary Mágdalene, la' Maryhíí bilgo tsébi'i'ányú daadéz'jiiyú ó'áázh.

² Nt'éégo adjíd ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' nkenyáago, tséé daadin'áání yó'oyilɩhizdá' yiká' dahnezdaa lék'e.

³ Biniizhí' hada'didla'híi k'a'at'éé, bidiyágé zas k'ehgo dázhó ligai:

⁴ Inádaadéz'ini tsídaadesyizyú daadithid daasilij, nnee nanezna'híi k'ehgo ádaasdzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á isdzáné gáyilɩnii, Doo nédaaldzid

da: Jesus tsj'ılna'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohtaago bígonsj. ⁶ Án doo hak'i da: naadiidzaa ni', áńii n'íi k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehń

bits'í siné' n'gee daadeh'jii. ⁷ Ti'i, dáháte bitsilke'yu Jesus daztsaądí' naadiidzaahíi baa nagońi'yú doh'aash; nohwáđih Gálilee golzeeyú óyáá;

ákú daahołséh: da'aniigo ádishnii. ⁸ Tsébi'i'ándi' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bil daagozhóq lék'e; bitsilke'yu yil nagoln'i'yú ots'ilteel.

⁹ Nt'éégo bitsilke'yu yil nadaagoln'i'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóq, bilɩniigo. Akú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokaąh

lék'e. ¹⁰ Jesus gábilɩnii, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, bilɩdohńii, ákú daashłtséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzáné ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihíi la' kih goznilyú hikaigo, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yil nadaagosni'.

¹² Okaąh yedaabik'ehi, Jews yánazini bilgo ıla'adzaago baa nagoshchjidi' siláada bestso láągo bitasnii, ¹³ Gádaayilɩniigo, Nnee gádaabildohńiih, Bit-

silke'yu t'é'yú nádaabinešt'jii, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'an ya'ikonzjyúgo, nohwá bich'j' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Siláada

bestso nádaidnné'go, da'ádaabildi'niiyú ádaasdzaa: díi jji ndi siláada ádaanii n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu la'ts'ádahíi dziilyú okai, Jesus bándagoz'ąą n'yú, Gálileeyú.

¹⁷ Akú Jesus daayiltsaądá' daayokaąh: ndi la'ihíi bil nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáago gádaabilɩnii, Yaaká'yú, ni'godzán biká'gee áldó', dawa beshik'ehgo shaa godet'ąą.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, i'aniyú hadaazt'i'íi dawa bil ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, hik'e biYe', la'íi Holy

Spirit bizhi'ú bilázhj' baptize ádaagoł'jigo: ²⁰ Ádaanohwildéniidíi dawa bikisk'eh ádaat'eego bil ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazhí' nohwił nshłj,

nnágodzaayú ndi. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

¹ Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus Christ, baa na'goni'íi baa gozhóni díinko begodezt'í; ² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi'dí díi baa k'e'eshchij, Shíi, Bik'ehgo'ihí'nań, shinal'a'á nádijhyú ilch'í'gole' doleeńi de'a'. ³ Da'igoljyú hadínshí dilwosh, NohweBik'ehń bádijhyú ilch'í'daagohle', intún ilk'ídezdoqho bá ádaahle', niigo. ⁴ Áik'ehgo John da'igoljyú baptize ádaagole', nnee yich'í' yádaakti'go gádaayilnii, Nohwinch'íi bits'á'zhí' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwinch'íi hígħa nohwaa nágodit'aah doleeł. ⁵ Judéa dahot'éhé ni' goz'aqadı' lá'í Jerúsalem golzeedi' baa nánzáq, ái dawa bi'ádaat'e' ncho'íi yaa nanádaagosni'dá' túnlíini Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. ⁶ John bidiyagé bighán ha'i'áhú bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihi bílgo bihidán lék'e; ⁷ Nnee yich'í' yádaakti'go ganii, Shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, ts'iyaa ashnehgo biket'óol k'e'ish'adzhí' ndi doo bik'eh sitji da. ⁸ Shíhi tú bee baptize ádaanowishlaa: áidá' án Holy Spirit yee baptize ádaanowil'ij doleeł. ⁹ Ái benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Nazareth holzeedi' ch'ínyáadá', túnlíini, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábíilaa. ¹⁰ Tú biyi'dí hanádzada' dagoshch'í' yáa ilts'á' ádzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'enijhgo yiltsaq: ¹¹ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gánijgo yidezts'aq, ShiYe' shil nzhóni níij, naa shil gozhóq. ¹² Dagoshch'í' Holy Spirit nabilaago da'igoljyú obinyood. ¹³ Satan nabintaahgo ákú da'igoljyú dizdin behiskaq; tsétahgo daagoláni bílgo; áígee Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolíni baa hikaigo bich'odaazni' lék'e. ¹⁴ John ha'áneztijhú biké'dí'go Jesus Gálileeyú nyáá, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaní baa na'goni'íi baa gozhóni yaa yałti'go, ¹⁵ Gánii, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihí'nań nant'aahí biká' nagowaa; nohwinch'íi bits'á'zhí' ádaahne', yati' baa gozhóni daahohdlaq le'. ¹⁶ Jesus túsikaaní Gálilee holzéhi bahyú higaakdá', Simon bik'isn Andrew bílgo lóg behaidléhé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaq: ái lóg hadaayileehii daanlij. ¹⁷ Jesus gádaabijhii, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehii k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. ¹⁸ Áik'ehgo dagoshch'í' lóg behaidléhé nanest'ólihi da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lék'e. ¹⁹ Áidí' dahnáidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bílgo yiltsaq, ái tsina'eehii yi' naháztaq, nanest'ólihi nádaikadgo. ²⁰ Dagoshch'í', Yushdé', bilnii: áik'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidi bílgo da'ákú tsina'eehii yi' naháztaqadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'. ²¹ Áidí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'í' Jews daagodn'sini' bijij ha'ánátséh goz'aq yune' ha'ayáago ilch'ígó'aah lék'e. ²² Áígee ilch'ígót'aahii yaa bíl díyadaagot'ee: yebik'ehi k'ehgo yil ch'ígó'aahii bigha, doo begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehii k'ehgo da. ²³ Jews ha'ánátséh goz'aq yune' nnee la' spírit ncho'i biyi' golínihi sidaa lék'e; án nádidilghaazhgo, ²⁴ Gánii, Doo nohwaa nanna da; hago lqá at'éégo nohwich'í' goń'aahgo ant'ij, Jesus, Nazarethdí' nannáhi? Ya' da'ilí nohwilch'íyú nyaa nee? Shíi nígonsi, hadín ant'ijhii, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go Dilzihgo Nlíni. ²⁵ Jesus

nłdzilgo hadziigo gáyihni, Handziih hela', an biyi'dí hannáh. ²⁶ Áík'ehgo spirit ncho'ihí nnee nádinigsdá' ádiid nádildilghaazhgo biyi'dí' halwod. ²⁷ Nnee dawa bił díyadaagot'eego naháadilkid gádaaniigo, Díi nt'é lăhi? Áni zhă ilch'ígó'aahi laq. Yebik'ehgo spirits daanchot'íi yich'í' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'í' Gálilee golzeehí dahot'éhé nł'éégo baa ch'inii didezlaad lėk'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John bilgo ha'anázehdi' ch'inákaigo Simon hik'e Andrew bigowa yune' ha'ákai. ³⁰ Ákone' Simon bi'aahíi báa nezgaigo siti; áík'ehgo dagoshch'í' Jesus yił nadaagosni'. ³¹ Baa nyáádá' bigan yiltsoodgo hadag áyíílaa; dagoshch'í' nezgai n'íi bits'á' gonyáá, áidi' nádiidzaago yá da'dezné'. ³² O'í'áázhí' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihií dawa, la'íi ch'iidn isnáh ádaabiłsinii Jesus bich'í'yú bił nch'eheskai. ³³ Ái kih goznilgee daagolínii dawa dadángee baa íla'adzaa. ³⁴ Áígee kah iltah at'éhi yaa nakaihií lăago nádaayilzii, la'íi ch'iidn lăago haineheyood; ch'iidnhíi bídaagolsihíi bighă Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłni lėk'e. ³⁵ T'ahbiyú doo hwahá got'íih dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadín naghaa dayú óyáá, ákú oskaqad. ³⁶ Simon hik'e yił nakaihií bilgo biké'yú okai. ³⁷ Baa hikaigo gádaabiłni, Nnee dawa hadaanintaah. ³⁸ Áík'ehgo Jesus gánii, Noo', lahyúgo kih nagoznilyú náádokáh, ákú nnee bich'í' yánadaahoshti'; dii bighă niyáhi. ³⁹ Áidi' Gálilee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'anáséh nagoznil yune' nnee yich'í' yakti'go naghaa, la'íi ch'iidn haineheyood lėk'e. ⁴⁰ Nnee lóód doo ínadih dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'í' hilzhi-izhgo náyokaqah, gániiigo, Nashíılzihií bik'eh síntiigo nígonsi, hánt'íiyúgo náshíılzihi. ⁴¹ Áík'ehgo nneehíi Jesus yaa ch'oba'go yich'í' dahdidilniid' yee delniihgo, Hasht'íi; nándziih, yihni. ⁴² Ái yihniidá' dagoshch'í' lóód n'íi ínásdiidgo nneehíi nádzii lėk'e. ⁴³ Jesus bich'í' hadziidá' obiła'; ⁴⁴ Gábiłniigo, Hadín dánkó bił nagolní' hela': ti'i, okaqah yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádnle'go, Moses ngon'áq lėk'ehíi k'ehgo hanánidelzaahíi bighă Bik'ehgo'ihinañ dant'éhéta baa nné', áík'ehgo nándzihií nnee yídaagolsi doleel. ⁴⁵ Áidá' da'ádaayú yaa nagolní'go deyaa, dahot'éhé ch'inii didezlaad, ái bighă Jesus doo dayúweh kih goznilýú ch'í'nah aanádaa da, da'igoliiyú zhă naghaa: áidá' ilch'í'dí' nnee baa nániłsáq lėk'e.

2

¹ Áidi' da'kwii iskaqgo Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowayú sidaa, daanii. ² Dagoshch'í' nnee lăago baa nániłsáq, dázhó doo hagee nágot'áq da, dáádiłh bahyú ndi: áígee yati' nł'éhi yaa yakti' lėk'e. ³ Áígee nnee la' baa hikai, dii hilt'eego nnee di'ili baa daiskaqgo, ⁴ Ch'ílaqdhíi bighă Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áík'ehgo kih biká'híi yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: ái aqł ch'í'ánaigo ádaizlaadi' di'ilihíi yiká' sitiinii bee nkedaizti. ⁵ Daabi'odla' Jesus yígotsiida' di'ilihíi gáyihni, Shiye', nincho'híi bighă dák'ad naa nágotet'aah. ⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la' naháztaq, dábiyi'yú na'ídaadilkidgo gádaanii, ⁷ Hant'é bighă dii nnee Bik'ehgo'ihinañ adil'iigo anii laq? Hadín lă koncho'híi bighă kaa nágotet'aah? Bik'ehgo'ihinañ zhă go'ii. ⁸ Na'ídaadilkidíi Jesus dagoshch'í' biyi'siziinii bee yígotsiido gáyihni, Nt'é bighă na'ídaadołkid? ⁹ Hadíhií doo nyeeo di'ilihíi ách'iniih da, Nincho'híi bighă naa nágotet'aah; dagohíi, Nádnáh, biká' sítiinii

dahnádné'go dahnṅáh? ¹⁰ Ni'goszán biká' nṅee binchọ'híi bigḥa baa nágotet'aahíi shíi, nṅee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonoksi doleeḥíi bigḥa, (nṅee di'ili sitiiníi gáyihṅiid.) ¹¹ Nádnáhgo biká' síntiiníi dahnádné'go gowayú nádnáh, nildishṅii. ¹² Dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitijí n'íi dahnáyiné'go dawa bináál ch'ínyáá; áik'ehgo nṅee dawa bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzigo gádaañii, Doohwahá áik'ehgo daahiiltséhi da. ¹³ Áidí' Jesus túsikaanii bahyú ch'inánázaadá' nṅee baa nanántsáá, áígee yil ch'idaagoz'aa. ¹⁴ Jesus higaalgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'nihígee sidaago yiltsaáda' gáyihṅii, Shiké' dahnṅáh. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. ¹⁵ Áidí' Levi bigowa yune' Jesus iyaágo nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niihíi la'íi nṅee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi láágo Jesus hik'e bitsilke'yu bilgo itah da'iyáago dahdinezbih; nṅee gádaat'eehíi láágo Jesus biké' anáseeł lèk'e. ¹⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ikchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo tax bich'i' nadaahi'niihíi la'íi nṅee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi Jesus yil da'iyáago daayiltsaáda' bitsilke'yu gádaayihṅii, Nt'é bigḥa tax bich'i' nadaahi'niihíi la'íi nṅee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi Jesus yil da'iyáa? ¹⁷ Jesus ái yidezts'aáda' gádaabiṅii, Doo hago'adaat'ee dahíi izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíi zhá: shíi nṅee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinchọ'íi bits'á'zhí' ádaahne', bildishṅiiyú níyáá, áidá' nṅee dábi'ehyú ádaat'eehíi doo ágádishṅiiyú níyáá da. ¹⁸ John bitsilke'yu hik'e Phárisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okaḥ ni': áik'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníi, Nt'é bigḥa John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okaḥ, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaḥ da? ¹⁹ Jesus gádaabiṅii, Ya' ni'i'néhgee nṅee íla'adaat'eehíi nṅee niinéhíi yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaḥ née? Dah, nṅee niinéhíi yil nakaiyúgo doo dáshiná' da'okaḥ at'éé da. ²⁰ Dahagee nṅee niinéhíi bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaḥ doleeł. ²¹ Ko'íi dénchọ'ehíi doo nak'á' ánídéhíi bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíi íhanigháhgo dayúwehégo onanálaad. ²² La'íi wine áníi alzaahíi ikágé wine benaktiníi dénchọ'ehíi doo biyi' tádaach'inił da; ágách'idzaayúgo wine áníi alzaa'ihíi ikágé yidildohgo na'nil, áik'ehgo winehíi aḥ ha'ijool, la'íi ikágéhíi kots'á' yilchọḥ: áidá' wine áníi alzaa'ihíi wine benaktiníi ánídéhíi zhá biyi' tádaach'inił. ²³ Lah Jews daagodnksinii bijji Jesus t'oh naghái hentíiníi yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayinił nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayihṅii, Dí'ij, nt'é bigḥa godilziníi bijji doo baa nach'ighaa dahíi nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabiṅii, Ya' David hik'e yil nakaihíi bilgo idán ádjhgo shiná' daasilijigo, hago ádaasdzaa lán shihíi doo hwahá baa da'ohshihíi da née? ²⁶ Abiathar okaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitijidá' Bik'ehgo'ihinañ daach'okaḥ goz'aa yune' ha'ayaágo, bán Bik'ehgo'ihinañ ye'okaḥgo baa hi'né'go nii'né' n'íi náidné'go yiyáa, la'íi yil nakaihíi áldó' la' yá'nné' lèk'e; ái bánhíi okaḥ yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabiṅii, Godilziníi bijji nṅee bá alzaa, doo nṅee godilziníi bijji bá alzaa da: ²⁸ Ái bigḥa shíi, nṅee k'ehgo Niyááhíi, godilziníi bijji ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'ánátséh goz'aa yune' ha'anánázaago nṅee bigan dała'ázhiinéé binawod ásdjidi ákóne' itah sidaa. ² Áik'ehgo Jesus

daabich'in'íí, godilziníí bijíí áí nneehíí náyilziih shí daabich'o'níigo; ágádaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bighą. ³ Jesus nnee bigan binawod ásdíidi, Kodé' hizíí, yíhíí. ⁴ Áídí' nnee daabine'íínií gádaayíhíí, Ya' godilziníí bijíí nht'éégo ách'ít'íigo goz'ąą née, dagohíí nchọ'íí bee ách'ít'íigo née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? Áídá' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijíí daant'ízíí bighą Jesus doo bíl gozhógo dago déhashkeego nnee yitah déz'íídá' nnee bigan binawod ásdíidi, Yushdé' dahdinlíníí, yíhíí. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinéehíí ga'at'éé násdlíí. ⁶ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'íni bílgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchíí. ⁷ Jesus bitsilke'yu bílgo túsikąyú dahiskai: nnee ląągo Gálileedí' la'íí Judéadí' biké' onalsáą, ⁸ Jerúsalemdí' áldó', la'íí Iduméadí', Jórdan túnlínií hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízisgo ánát'ííhíí ya'ikodaanzíigo baa náńsáą. ⁹ Akú nnee ląąhíí bighą Jesus bitsilke'yu gádaayíhíí, Nnee doo daashíjizh da doleełgo t'ahkodá' tsina'eeł aks'íséhi kozh'í' shá nno'eeł. ¹⁰ Nnee ląągo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzigo bik'izh'í' daakhshjizh lék'e. ¹¹ Spirits daanchọ'íí dahagee daabo'íígee biyahzh'í' hayaa ádaadzaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíni ánt'íí, daaniiigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayíhíí. ¹³ Áídí' Jesus wá'zh'í' hayaadá' yil nakai doleełíí, Yushdé', daayíhíí: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleełíí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yadaakti'yú daido'aałgo, ¹⁵ Itah at'éégo daannihíí nádaayilziihgo, ch'iidn áldó' hadainihiyóodgo binawod baa daadest'ąą: ¹⁶ Simon holzéhi Peter áldó' yizhi' yá áyílaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John bílgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayizlaa, í'niihíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, ¹⁹ La'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aałíí: áí hayinildá' k'ih yuńe' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígee nnee dázhó ląągo íla'ánánádaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyąą da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzíídá' biká okai; Biini' éđih ląą, daaniiigo.

²² Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemdí' hikaihíí gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizíí lągo, áí binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabihíí lék'e. ²³ Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Yushdé', daayíhííigo, na'gon'íí bee bíl ch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzood doleeł? ²⁴ Nnee dálaháyú binant'a' golínií dabíí ích'í' nanádaagonkaadyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁵ Dala' naháztaaníí dabíí ík'ídahnájahyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁶ Áík'ehgo Satan dabíí ích'í' naná'idziidgo ádaagodet'ąyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da, daazhógo bengońah. ²⁷ Doo hadín nnee nalwodi bigową yuńe' ha'agháhgo dawahá bíyéehíí yino'íh at'éé da, ntsé nnee nalwodíí íhílt'óoyúgo zhá; áídá' dawahá bíyéehíí yits'á' yin'íh. ²⁸ Da'aniigo gádaanohwíldishníí, Nnee binchọ'íí dawa baa nágodit'aah doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go baa yách'ílti'íí ndi áldó': ²⁹ Áídá' Holy Spirit dénychọ'go baa yách'ílti'yúgohíí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazh'í' bíl ch'ígodeehíí bee bá goz'ąą: ³⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Ch'iidn biyi' golíí ląą, daabihííhíí bighą Jesus díí k'ehgo yałti' lék'e.

³¹ Jesus bik'isyú bimaá bílgo akú hikai, dadányú nadaazí'dá' bich'i' oda'is'a', Yushdé', daabilniigo. ³² Nnee láágo binaayú naháztaaní gádaabilni, Nimaá lá'íi nik'isyú dadányú nazii, nika daantaahgo. ³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bilni. ³⁴ Jesus nnee binaayú naháztaaní yitah déz'iidá' gánii, Kúnko shimaa lá'íi shik'isyú. ³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ihinañ dáhat'íyú ánát'íi, shik'isn dagohíi shilah lá'íi shimaa at'éé.

4

¹ Jesus túsikaaní bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee láágo baa náínsáá, áik'ehgo tsina'eehíi yihiyaago dahnezdaa; áidá' nneehíi tábaayú íla'adzaa lék'e. ² Áígee na'goni'íi yee láágo yił ch'ígó'aah gániiigo, ³ Ídaayesóts'aq; k'edileehíi yił ke'go k'edileeyú óyáá, ⁴ K'edileege k'edilzii lá' intín bahyú nanehezdee, áik'ehgo dló' íla'adzaago ał nádaihezlaa. ⁵ Ła' k'edilzii tsétahyú nanehezdee, akú leezh doo dážhó lááyú da; leezh da'ayáhahíi bighá dagoshch'i' hadaazhjeed: ⁶ Áidá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aq dahíi bighá nádaahesga. ⁷ Ła'ihíi hosh bitahyú nanehezdee, áik'ehgo hoshihíi igháínsáágo nadaistseedgo binest'a' da'ádih. ⁸ Ła' k'edilzii leezh nł'éeyú nanehezdee, aí zhá hadaazhjeedí' nchaá daasiliiigo nest'án áyúílaa, lá' tádin, lá'íi gostadin, lá'íi dał'a'á gonenadín bitisyú análzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golíinii íyéstsaq le', nii, Jesus. ¹⁰ Jesus dasahndi nnee lá' t'ah binaayú nadaazí'íi bitsilke'yu bílgo nabídaadikidgo gádaabilni, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosinhi'íi nt'é nniigo ánnii? ¹¹ Áik'ehgo gáyilni, Bik'ehgo'ihinañ bilat'áhgee begoz'aaní doo bigózi da n'íi nohwil bídaagonołiihgo nohwaa daagodest'aq: áidá' doo néé zhinéé daanlii dahíi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bil na'goni': ¹² Áik'ehgo dédainel'ii ndi doo daayo'ii da doleek; dédaidits'ag ndi doo bil idaagozi da doleek; doo ágát'éé dayúgo binchó'ii yits'a' t'aqzhi' nakáhgo binchó'híi bighá baa nágodit'aah doleel ni'. ¹³ Ya' ilch'ígót'aahgo nohwil nagosisni' n'íi doo nohwil idaagozi da néé? Áidá' hagot'éégo ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi dawa nohwil idaagozi doleel? nii, Jesus.

¹⁴ K'edileehíi Bik'ehgo'ihinañ biyati' k'eidilee. ¹⁵ K'edilzii intín bahyú nanehezdee n'íi aí nnee yati' biyi' k'edolzaahíi ádaat'ee, áidá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijii yune' yati' k'edolzaa n'íi bits'a' hayiné'. ¹⁶ Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago dagoshch'i' bil daagozhógo nádaidnmé'hi; ¹⁷ Áidá' daabiyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aq dago dá'anahzhi' begodigháh; áidá' yati'híi bighá nagont'ogii bee, dagohíi nnee daabich'olaaíi bighá biniigonł'éehíi begowáhgee dagoshch'i' t'aqzhi' nanánihidéh. ¹⁸ Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ag, ¹⁹ Áidá' ni'gosdzán biká'zhi' nabi'dintl'ogii, hágoldzilgohíi k'izé'idilteehíi, lá'íi dawahá biká hágot'iinú bijii biyi' bitis siliiigo, hosh igháínsáágo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áik'ehgo doo binest'a' goleeh da. ²⁰ Leezh nł'éeyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago nádaagodin'aq, áik'ehgo nest'án ánádail'iih, lá' tádin, lá'íi gostadin, lá'íi dał'a'á gonenadín bitisyú ánádail'iih.

²¹ Jesus gánádaayi'ni, Ik'ah kó'íi ch'otiiigo táts'aa bil hayaa nch'í'áh néé? Kástiné yit'ááhyú nch'í'áh néé? Ik'ah kó'íi biká' dahnásit'áhé biká' dahch'i'aahgohi at'éé. ²² Dawahá nanli' n'íi ch'í'nah ádolniik; dawahá doo hit'ii da n'íi bigózihgo ádolniik. ²³ Hadín bijeyi' golíinii

iyésts'aa 24 Da'dohts'agii nlt'éégo ídaayesólt's'aa. Dáholaaqo kaa daasohné' lánshí n'íi k'ehgo da'ágáholaaqo nohwaa nádo'né'; la'íi nohwíi daadohts'agii dayúweh bitisyú ínágodáhgo nohwaa nádo'né', bilnii. 25 Dahadíi iyésts'aaqo ígo'aaahíi, bigoyá'íi itisgo baa nádo'né'; áidá' dahadíi doo iyésts'aa dahíi ayáhágo iyésts'aa n'íi ndi bits'á' da'ílii nádodleel.

26 Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: la' nnee k'edilzíi yil ke'go k'edilee; 27 Anágoldohgo t'é'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláa n'íi hadaazhjeedí' ndaandésaa, hagot'éégo shíhíi doo yígólsj da ndi. 28 Ni' dabíi inest'á' yíndílsé, bit'aa ntsé hadaajah, áígeehíi bilatáhé daagoleeh, áidí' binest'á' nlt'éégo nt'í. 29 Nlt'éégo nest'aaqee dagoshch'í' t'oh bená'it'íshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'aaqee ngonyááhíi bigha.

30 Jesus gánadí'nii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi hant'é bil íshhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'éshá' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi baa nadaagohiilni'? 31 Ch'il mustard holzéhi biyigéhi k'ehgo at'éé; áik'edilzeegee k'edilzíi dawa bitahgee bízhá alts'íséhihi at'éé: 32 Áidá' k'edolzaadá' hadag nokséel, áidí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'adaaz'aaahíi nchaa hileeh, áik'ehgo dló' yúdahyú nada'iníihíi bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. 33 Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi ágadaat'eehíi láágo Jesus Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee bil nagosni' lék'e, bil ídaagozhíi bik'ehgo. 34 Dá'ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá bee bich'í' yakti' lék'e: áidá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaaháztaayúgo, dawahá bil ch'í'nah áyíílaa. 35 Da'ái bijjii o'í'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Noo', hanaazhí' nohwil nada'do'éel. 36 Nnee baa nánílsáa n'íi nádiho'séh daayilnñiidá', Jesus t'ah tsina'eelíi yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bil oda'iz'éel. Tsina'eel ádaalts'íséhi akdó' ba'ashhah dahi'eel lék'e. 37 Nt'éégo yat'éégo deyolgo tsina'eelíi tú nádidáhíi beh nádiik'oolgo bee ha'dezbiih. 38 Áidá' tsina'eelíi biyi' iké'dí' tsi'aal biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabihñii, Ilch'ígót'aahíi, goyéégo nohwich'í' godegháhíi doo nil hago'at'éé da née? 39 Áik'ehgo ch'ínádzidgo nyolhíi yich'í' hadzii, áidí' túsikaaníi gáyihñii, Dáko'hégo, nkegohin'áá le'. Áik'ehgo oyólgo nkenágo'heltó' lék'e. 40 Áidí' Jesus gádaabihñii, Hant'é lá bigha ndaakdzid? Hant'é bigha doo Bik'ehgo'ihí'nań bada'ohkíi da? 41 Áik'ehgo bitsilke'yu dázhó tsídaadesyizgo gádaakíidí'nii, Nnee láá daat'éhi díi, nyolhíi la'íi tú ndi da'áyihñiiyú ádaat'íi.

5

1 Hanaayú Gadarénes daagoljyú bil nada'diz'eel. 2 Jesus tsina'eelíi yiyi'dí' háyáágo nnee lena'níi goz'aadí' nnee spirit nchó'íi biyi' golíni baa nyáá, 3 An nnee lena'níi goz'aayú golínihi; doo hadíi knábólt'óh adzaa da, bésh hishbizhíi bee ndi: 4 Golaan bésh hishbizhíi la'íi kokee bee knádaach'ilt'óhíi bee líbi'dest'óo ndi bésh hishbizhíi ilk'ínáyidziis, la'íi bikee knádaach'ilt'óhíi nyihidziiz lék'e: doo hadíi nzhóogo ábólé' ágódzaa da. 5 T'é'gee la'íi jiiígee dziyú nnee lena'níi bitahyú dádiilwoshgo zhá naghaa, tséé yee n'íidilgeeshgo. 6 Áidá' dánzaadí' Jesus yiltsáadá' yich'í' nádiilwodgo yiyahzhí' hayaa adzaago, 7 Yat'éégo gáníi, Hago láá áshíle'go ant'íi, Jesus, da'tiséyú at'éhi biYe' nílni? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nánoshk'aa. 8 Jesus spirit nchó'íi ilk'idá' gáyihñiid, An biyi'dí' hannáh, spirit nchó'íi nílni. 9 Jesus nabídiikidgo, Hant'é honlzéé? bilnii. Shíi Láni honszee: hiidlaqahíi bigha, nii. 10 Díi

goz'aqadi' ch'idaanohwinyood hela', niigo nayokaqah. ¹¹ Aígee dził binahzhí'yú góchi da'ayaago nanaksé' lèk'e. ¹² Aík'ehgo ch'iidn dawa nádaayokaqah, Góchi biyi' onohwinyood, aí beh náhiilzéh, daaniigo. ¹³ Aík'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daanchò'íi nneehíi yiyi'dí' hanaksááadá' góchi yiyi' onaksáá; áidí' góchi n'íi (nakidn doo náhóltagyú shj.) hayaa nádnkíigo túsikáni yeh naksáágo tú yil daadesdzii. ¹⁴ Góchi yináadaadz'íi n'íi nádnkíigo kih goznilyú la'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yil nadaagosni'íi aí ágodzaahíi daineł'íiyú oheskai lèk'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi, spirits daanchò'i láni biyi' golíi n'íi, bidiyagé golíigo, biini' ndi golíigo sidaago daayiltsaa lèk'e; aík'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináál ágodzaahíi hagot'éégo nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíi, la'íi góchi hago ádaaszaahíi yaa nadaagosni'. ¹⁷ Aík'ehgo, Nohwini'dí' ch'innáh, yilniigo nayokaqah nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eekíi yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi nábokaqahgo, Nil nádósh'taash, nii lèk'e. ¹⁹ Áidá' Jesus, Dah, bilnii, gowayú nádndángo nit'eké Bik'ehgo'ihina'na' dážhó ná áyílaahíi baa bil nadaagolní', la'íi hagot'éégo naa ch'oba'íi. ²⁰ Áidí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyílaahíi yaa nagolní' nkegonyaa; aík'ehgo nnee dawa bil díyadaagot'ee lèk'e. ²¹ Jesus hanaayú bil naná'dez'eeldá' ákú nnee láágo baa nánsáá; án tábaayú sizíi lèk'e. ²² Aígee Jews ha'ánálséhíi yebik'ehi la' Jáirus holzéhí nyáá; án Jesus yiltsaaadá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Nayokaqahgo gáníi, Shitsi' alts'íséhí k'azhá datsaah: noo', nt'éé nádleeh doleelgo bik'enlníh; aík'ehgo hínaa doo. ²⁴ Aík'ehgo Jesua yil onát'aazh; higaalgo nnee láágo biké' nalseelgo daabiljizh lèk'e. ²⁵ Aígee isdzán díł bigháníiigo nakits'adah bil legodzaa, ²⁶ Izee nant'an lán ch'éh ádaabił'íid, la'íi bizhaali dawa nayihiniil ndi doo nzhoq nádleeh da, áidá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonzíigo bine'dí' ch'ilaagee ninyaago bi'íi yedelniih lèk'e. ²⁸ Idił yalti'go gáníi, Bi'íi zhá ndi bedenshniihyúgo, nt'éé náshdleeh. ²⁹ Dagoshch'í' díł bigháníi n'íi esdjiid; aík'ehgo kah yaa naghaa n'íi nábi'dilziigo yígolsjiid lèk'e. ³⁰ Jesus, binawodíi bits'á' haghó adzaago yígolsjiidgo, dagoshch'í' nnee biké' nánsááhíi yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shi'íi yedelniih? ³¹ Bitsilke'yu gádaabilnii, Nnee ninaayú daakiljizhgo hí'íi; nt'é bighá, Hadín shedelniih, nnií áidá'? ³² Hadín át'íiníi yígolsjiihgo, nnee yitah dez'íi. ³³ Isdzánhíi ábi'dilzaahíi yígolsjiidgo néldzidgo ditlidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahíi da'aniigo yaa yil nagosni' ³⁴ Jesus gáyilnii, Shilah, ni'odla'íi nt'éégo ánániidlaa; ilch'í'gont'éégo nadáál, kah baa nannaa n'íi nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yahti'dá' Jews ha'ánálséhíi yebik'ehi bigowadí nnee hikaigo gádaabilnii, Nitsi' dastsaa; nt'é bighá ilch'ígó'aahíi dayúweh naant'og áida'? ³⁶ Ádaaniihíi Jesus yidezts'aago ha'ánázéh yebik'ehi gáyilnii, Doo néndzid da, Bik'ehgo'ihina'na' hondláá. ³⁷ Áidí' Peter, James hik'e bik'isn John-híi zhá yil dikángo ngon'áá. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú rýáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éégo daachago yiltsaa. ³⁹ Gowá yune' ha'ayáago gádaabilnii, Nt'é bighá daagodinołch'aadgo daachag? Na'ilíhn doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bighá nnee dážhó baa daadloh lèk'e. Nnee íla'adzaahíi, Ch'ínohkáh, daayilniidá', na'ilíhnhií báá, bitaa hik'e yil nakai n'íi bilgo na'ilíhn sitíi yune' ha'akai. ⁴¹ Aígee bigan yiltsodgo gáyilnii, Talítha cúmi; aí, Na'ilíhn, nádndáh, (nildishnii,) golzeego

ágozlee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiyaa; án nakits'ádah bił łegodzáhi. Áígee dážhó koł díyadaagodzaa lěk'e. ⁴³ Ágodzaahíí hadín baa bił nadaagołmí' hela', daayihni, Jesus; ła'íí gánádaabikdo'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áidí' dahiyaa, dabíí gólíyú nádzáá; bitsilke'yu biké' hikaahgo. ² Jews daagodnśiníí bijji, ha'ánálséh goz'ąą yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee łąągo daidits'ago bił díyadaagot'eego gádaanii, Hadí' łąą yígolsiđiđi? Bigoya'íí hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánágot'íłhí ndi ánáyol'ijlgo? ³ Díń la'k'ih ágole'hi nłji, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíí áldó' la' akú bił nahéąą? Áí bighą bik'edaach'ishch'ii lěk'e. ⁴ Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnśj, áidá' dągólłłgee, bik'íłhí ła'íí dała' naháztaaní bitahyú zhą doo hadín bidnśj da. ⁵ Áí bighą akú doo ízisgo ánát'ijł da ndihíí daannihíí da'kwíyé zhą yik'e daadilniihgo nádailzii. ⁶ Doo daabodłąą dahíí bighą bił díyagot'ee lěk'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'ádahíí, Yushdé', daayihniidá', dánaki nłáągo zhą odaayihł'aago spirits nchó'íí daabidits'ago yá ndaagoz'ąą; ⁸ Gádaayihniigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhą; izis bena'iltiníí dahgo, bán áldó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'ądihgo: ⁹ Kee biká'na'ast'ónihíí biyi' desoł'eez, ni'íicho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayikdo'niid, Dahagee gowayú ha'ahkąhgo, da'áígee dinohbih le'gá, łahyú desohkaizhí'. ¹¹ Dahagee nnee daagolíníí doo hádaanohwit'ij dayúgo, nohwiyatí' doo yídaayést'sąą dayúgo, áidí' dahdohkąhgo nohwikee baą łeezhíí baa daalhaal, áí bee doo hádaanohwit'ij dahíí bígozi doo. Da'aniigo gánohwidishni, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yandaago'aahíí bijji Sódóm hik'e Gomórrah gołzeegee daagolłj n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolíníí biniidaagodolnił. ¹² Áík'ehgo nakits'ádahíí dahdikaigo nnee yich'í' yádaaktí', Nohwinchó'íí bits'ą'zhí' ádaahne', daaniigo. ¹³ Ch'iidn łąągo nnee biyi'dí' hadainihyood, ła'íí daannihíí łąągo ik'ah yil yedaadilniihgo nádailzii. ¹⁴ Nant'án Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bígoziđgo;) áík'ehgo gáníí, John Baptize ágole' n'íí daztsąądí' naadiidzaa łąą, áí bighą ígozisgo ánát'ijł. ¹⁵ Áidá' ła'íí, Elías at'ij, daanii. Ła', Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'ij, dagohíí doo ániidá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daanii. ¹⁶ Hérod Jesus ánát'ijłíí ya'ikonziđá' gáníí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí at'ij: daztsąądí' naadiidzaa łąą. ¹⁷ Dabintsédá' Hérod oda'is'a'go John daayiltsoodgo ha'ádaayist'e', Heródias holzéhihíí bighą, án Hérod yil nnaa lěk'e, bik'isn Philip t'ah yil nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyihniid, Nik'isn bi'aa doo bił na'aashgo ná goz'ąą da. ¹⁹ Áí bighą Heródias John yik'ennihgo bidizidee hat'ij ndi doo hagot'éégo da lěk'e: ²⁰ Hérod John yidnśj, nnee dávik'ehyú át'ééhíí, dilzihgo bá habi'delzaahíí nłjigo yígolsigo bińádéz'ij lěk'e; Hérod yidits'ago yaa bił gozhóq, bił nagodint'ee ndi. ²¹ Áidá' Heródias bá ilch'í'golzaa, Hérod bił lénągodąhgo nnągodzaagee bá da'odaągo nadaant'aahíí, siláada bá nant'án daanliiníí, ła'íí Gálileege nnee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyąą. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhnií ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod ła'íí yil da'iyąąhíí yil daagoyilshóq, áík'ehgo Hérod na'ilíhnií gáyihni, Dant'éhéta hánt'iiníí

shíhónkeed, áík'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'la dahdidilñiihgo gánáyíldi'nii, Dant'éhéta shíhónkeedíí, dawahá bánansht'aahíí ilñ'go ndi naa densh'aa. ²⁴ Áídí' na'ilíhníí onándaayú bimaá gáyílnii, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaá gábílnii, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áík'ehgo na'ilíhníí dagoshch'í' ha'ánándaadá' hwéhego Hérod yich'í' nnilwodgo gáníí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahíí biká' dahs'áago dagoshch'í' shaa nkaah. ²⁶ Nant'ánhíí dázhógo doo bíl gozhóq da; áídá' bit'la dahdidilñiih n'íí bighá, la'íí nnee yil da'iyáqahíí bighá doo hagot'éégo, Dah, yilñii da. ²⁷ Áík'ehgo dagoshch'í' nant'ánhíí siláada John bitsits'in náyíí'aahgo oyil'a': áík'ehgo ha'áná'ilka' yune' bitsits'in nadain'áádá', ²⁸ Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskáago, na'ilíhníí yaa yinkáq; áídí' na'ilíhníí bimaá yaa nainkáq. ²⁹ John bitsilke'yu ya'ikodaanzíídá' bits'ihíí nádaink'ijgo tsébií'i'án yune' odaizt'ij lék'e. ³⁰ Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánadaát'íídíí, la'íí nt'é ilch'ídaagos'áqahíí dawa baa bíl nanádaagosni'. ³¹ Áídí' Jesus gádaabilñii, Noo', danéé zhá da'igolííyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoolyú; nnee láágo baa nihikáhíí bighá doo da'iyáq da le'ágot'ee lék'e. ³² Áík'ehgo doo hadín naghaa dayú dabíí zhá bíl oda'iz'eel. ³³ Áídá' nnee bíl oda'iz'eelgo daabiltsáq lék'e, áík'ehgo láágo Jesus yídaagolsíidgo il'anigo k'ij goznildí' dani'go akú dantsé nk'íí, áídí' baa nántsáq. ³⁴ Jesus akú bíl nda'iz'eelgo nnee láágo íla'adzaahíí yo'íigo yaa daach'oba', dibel'íí nanyoodíí da'ádijhgo nakai lehíí k'ehgo ádaat'eehíí bighá; áík'ehgo láágo yil ch'ídaago'áh nkegonyaa. ³⁵ O'i'áqzhí' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilñii, Kú da'igolííyú doo hadín gólíí da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh: ³⁶ Nneehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayihñiihyú; bí'idán da'ádijhíí bighá. ³⁷ Áídá' Jesus gádaabilñii, Nohwíigo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabildo'niid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dávik'ehgo nadaahiilñiihyú nkáh néé, bá da'n'négo? ³⁸ Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? nii, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'íí. Yídaagolsíídá' gádaañii, Ashdla'i láq, lógíí naki bílgo. ³⁹ Jesus gádaabilñii, Nnee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú il'anigo dinohb'ij daabildohñii. ⁴⁰ Áík'ehgo da'á gonenadíngo la'íí ashdladingo dinezb'ij. ⁴¹ Áídí' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bílgo náidnné'go hadag déz'íigo ya'ihénzigo oskáqadí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'inñiihgo; la'íí lóg nakihíí nnee dawa yitada'izñii. ⁴² Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdíid lék'e. ⁴³ Ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihzlaa, bán hik'e lóg bílgo. ⁴⁴ Nnee ashdladn doo náhóltagyú áholánishí bán daiyáq. ⁴⁵ Áídí' Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Tsina'eehíí beh hohkágho shádijhyú nohwil ido'ée' hanaayú, Bethsáidanyú, shihíí nnee nádohkáh bildishñiidá'. ⁴⁶ Nádohkáh yilñniidá' dasahndi wá'yú óyáá, okáqahyú. ⁴⁷ O'i'áq ni' tsina'eehíí tú ilñ'yú hi'ol, áídá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lék'e. ⁴⁸ Bíl da'o'olgee bidázhzhí' nyolgo bich'í' nagont'ogo Jesus yiltsáq; áík'ehgo doo hwahá ha'i'aah dayú bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'eghángo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsáqadá', ch'iidn at'íí daanzigo nádaadidilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabiltsáago tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwil daagozhóq le': shíí ásht'íí; doo nédaaldzid da, daabilñii lék'e. ⁵¹ Áídí' tsina'eehíí itah yiyi' oyáago nyolú isht'idedzaa: áí bighá dázhó bíl díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bán godiyhgo láágo alzaa n'íí doo bíl

ídaagozì da; áídá' bijíí nt'iz daasilíj. ⁵³ Hanaayú bił nada'dez'eeldá' nì' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehí dah daayihizt'óó. ⁵⁴ Áígee tsina'eehí biyi'dí hakaidá' dagoshch'í' nnee Jesus yídaagoksíj. ⁵⁵ Áík'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daanníhí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus nagmaa ch'iniiyú anádaayoktéeh. ⁵⁶ Dahayú nagmaayú kìh nagoshjaayú, la'í kìh nagoznilyú, la'í gotahyú, daanníhí intínk'ehyú ndaayihiniil, Jesus náyokaqahgo, Ní'í bidá'yú zhá ndi bedaadenlníh, daabilniigo: áík'ehgo bedaadesniíhí dawa nádaabi'dilzii.

7

¹ Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la' bilgo Jerúsalemdí' hikaihíí Jesus yaa íla'adzaa. ² Jesus bitsilke'yu la' bigan dáchìzhágo da'iyáago daa yiltsaa, áí dá doo daagodnłsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; áí daayiltsaadá' yida'iltah lèk'e. ³ Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnłsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíj, ík'idá' nnee yánazj n'íi yendaago'aahí k'ehgo. ⁴ Na'hinih nagoz'aad' nnákihágee daagodnłsigo táda'digisigo zhá da'iyaa. Ík'idá' nnee n'íi yedaagos'aaní ląágo aldó' yee ánadaat'jil, idee, isaa, be'ibízhé bésh litsogi alzaahí daagodnłsigo tádaasgigo, biká'idané aldó'. ⁵ Phárisees hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus nayídaadikidgo, Hant'é bighá nitsilke'yu ík'idá' nnee yánazj n'íi yendaagos'aaní doo yikisk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnłsigo táda'digiségo da'iyaa? daanii. ⁶ Jesus gádaabilni, Nohwí nnee nzhóni ádaado'íni, Esáias da'aniigo dabíntsedá' nohwaa nagolni' lèk'e, díi k'ehgo nohwaa k'e'eshchijigo, Díi nnee dá yati' zhá bee daashidnłs, áídá' bijíí bee doo daashidnłs da. ⁷ Da'íljzhí' daashokaqah, nnee yegos'aaní zhá yee ích'ídaago'aah. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań yengon'aaní k'ihzhí' ádaasolaadá' ík'idá' nnee n'íi yendaagos'aaní zhá bikisk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinłsigo tádaahgigo; la'í da'áík'ehgo ląáyú ánadaaht'jil. ⁹ Áíd' gánádaabikdi'nii, Ík'idá' nnee n'íi nohwá yendaagos'aaní zhá nkdzilgo daahonoht'ahí bighá Bik'ehgo'ihí'nań yengon'aaní daazhógo k'ihzhí' ádaanłs. ¹⁰ Moses gánniid, Nitaa hik'e nimaa dinłs, la'í, Hadín bitaa dagohí bąá yati' yee yokáahí zideego bá goz'aq: ¹¹ Áídá' nohwíi gádaadohni, Hadín bitaa dagohí bąá, Nt'éhéta bee nich'oshni doleeł n'íi Corban at'éé, yihniíhí, áí golzeego Bik'ehgo'ihí'nań baa nshné' golzeego ágolzee; áík'ehgo án doo zideego bá goz'aq da, daadohni. ¹² Adohniigo bitaa dagohí bąá doo dayúweh bich'onni da ndi nzhq, daadohni; ¹³ Áík'ehgo ík'idá' nnee n'íi yendaagos'aaní nohwichagháshé bił ch'ídaagono'aahí bikisk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi doo nt'égo ádaanłs da: la'í da'áík'ehgo ląáyú ánadaaht'jil.

¹⁴ Áíd' nnee dawa, Yushde', daayilniidá' gádaayilni, Daanohwigha shídaayekt'sáago bídaagono'aah: ¹⁵ Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhí doo nchq'go kodilteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohigháhí zhá nchq'go kodilteehi at'éé. ¹⁶ Hadín bijeyi' golíni íyést'saa le'. ¹⁷ Nnee íla'at'éé n'íi bits'a' Jesus kìh yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ích'ígó'aahgo nagolni' n'íi yaa nabídaadikid. ¹⁸ Áík'ehgo gádaabilni, Ya' nohwí aldó' t'ah doo nohwil ídaagozì da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhí doo nchq'go kodilteeh dahí, ya' doo hwahá bídaagonłsijh da née? ¹⁹ Áí kojíi doo biyi' yune' ogohigháh da go'íi,

áidá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áidí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus áníihíí bee idán dawa nlt'ée, nii. ²⁰ Gánádaabíldo'niid, Koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchọ'go koditēehi at'ée. ²¹ Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díinko behagohigháh: nchọ'go nats'iikeesíí, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, na'iltseedíí, ²² Ich'in'íihíí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiníí, nchọ'go ách'it'éehíí, nach'ich'aahíí, nchọ'íí doo bich'í' t'aazhí' ách'it'ée dahíí, biyéehíí hách'it'íihíí bighá hach'ishkeehíí, nchọ'go yách'ilt'íí, ída'ch'odlíihíí, koni' ádiníí áldó': ²³ Díí nchọ'íí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchọ'go daakodihíniiki at'ée.

²⁴ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí binaayú óyáá, áígee kiy yuné' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yígołsijih da, nzigo: áidá' doo hagot'éeego nádaabido'íihgo da. ²⁵ Áidá' isdzán bizhaazhé na'ilíhnií spirit nchọ'í biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áík'ehgo baa nyáágo biyahzhí' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhíí Greek k'ehgo yati'íhi, Syropheniciadi' golíni; án nábokaqah, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, bíhniigo. ²⁷ Jesus gábiñii, Chagháshé ntsé bá daach'idiné'go nlt'ée: bán chagháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánábíldi'nii, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'ée ndi gósé biká'idané bich'í' nakaihíí bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhíí daayiyaa. ²⁹ Jesus gábiñii, Áññihíí bighá nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. ³⁰ Isdzánhíí bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstine yiká' dahstij ląą, ch'iidn da'ádihgo.

³¹ Áidí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníí Gálilee golzeezhí' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ínyáágo. ³² Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nlt'éeego yati'í, Jesus baa bíł ch'ikai lék'e; Biká'nlñíh, daabíłch'iniigo nádaabich'okaqah. ³³ Nnee íla'at'éehíí bits'á' dasahndi yíł o'áázhdá' bijeyi' odolñiih, áidí' hadnzhéédgo nneehíí bizaad yedelñiih; ³⁴ Hadag déz'íigo deyoldá', Éphphtha, bíhñii, áí, Ch'inádenláad, golzeego ágolzee. ³⁵ Dagoshch'í' bijeyi' ch'inádenláad, íla'í bizaad n'íí nlt'ée násdłíigo, nlt'éeego yati'í. ³⁶ Hadín bíł nadaagolñi' hela', bíhñii, Jesus: ádaabíhñniid ndi da'tiségo yaa nanádaagolñi'; ³⁷ Dázhó bíł díyadaagot'ee lék'e, gádaañiigo, Dawahá dázhó nlt'éeego ładaile': kojeyi' ágodih n'íí ich'idits'ago ánáidle', íla'í doo yách'ilti' da n'íí ndi yách'ilti'go ánáidle'.

8

¹ Áí benagowaadá' nnee ląągo íla'adzaa, doo nt'é daiyaa dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yíhñniidgo gádaayihñii, ² Nnee íla'at'éeehíí baa daach'oshba', dá bíł nashkaigo taagiskaą, k'adíí doo nt'é daiyaa da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasił'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatkish: íla'í nzaadí' neheskaihíí bighá. ⁴ Bitsilke'yu gádaabíhñii, Da'igolíígee hadí' bán nádaach'idiné', díí nnee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabíhñii, Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? Gosts'idi, daañii. ⁶ Áígee nneehíí, Ní'yú dinohbíh, daayihñii: áidí' bán gosts'idi náidnné'go ya'ihénzigo oskaadı' íł'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; áík'ehgo yitada'izñii. ⁷ Łóg alts'íséhíí da'ayáhago áldó' nadaané': áí ya'ihénzigo oskaądgo, Díí áldó' nnee bitadaahñiih, nii, Jesus. ⁸ Áík'ehgo da'iyaaago náda'isdijid: áidí' ch'ėkaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezláa. ⁹ Nnee díjdn doo náhółtagyú áhólánishí da'iyaa: áidí' onádaihes'a' lék'e.

¹⁰ Dagoshch'í' bitsilke'yu bilgo tsina'eelí beh hikai, áidí' Dalmanútha golzeeyú bil nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yil lahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantááh daanzigo gádaabilníi, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígózini nohwil ch'í'nah ánlé'. ¹² Jesus biyi'siziiní doo bil gozhóq dago gáníi, Nt'é bighá díi daakinolt'íhí be'ígózini yiká daadéz'íi? Da'aníi gádaanohwíldishníi, be'ígózini doo bil ch'í'nah ádaalnéhi at'éé da. ¹³ Áidí' tsina'eelí yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bil naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínádaasnah ní, da'á zhá tsina'eelí biyi' sí'aa lèk'e. ¹⁵ Jesus bil ch'ígó'aahgo gádaabilníi, Bán benilzoolé Phárisees daanlíni bíyééhíi, lá'íi Hérod aldó' bíyééhíi baa daagonohsaa. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakti'go gádaaníi, Bán doo daasii'né' dahíi bighá aníi. ¹⁷ Jesus ádaaníihíi yígólsigo gábilníi, Hant'é bighá bán doo daasoné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aah da, doo nohwil ídaagozi da nee? Ya' nohwíi t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwínáá daagolídá' doo bee daadeh'íi da nées? Nohwijeyi' daagolídá' doo bee ídaayesóts'aa da nées? Ya' doo binádaaníih da nées? ¹⁹ Bán díjolé ashdlá'i ik'ídaasiiné'go nnee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadí da'kwíi táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daaníi. ²⁰ Bán díjolé gosts'idi ik'ídaasiiné'go nnee díidn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadí da'kwíi táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daaníi. ²¹ Áik'ehgo Jesus gánádo'niid, Nt'é bighá doo nohwil ídaagozi da?

²² Áidí' Jesus Bethsáidayú rýáá; áígee nnee bináá ágodini baa bil ch'ikaigo, Bik'enlníh, daabilníigo nádaabokaa. ²³ Áik'ehgo nnee bináá ágodinihíi bigan yiltsoodgo kíh goznílii bits'á'yú oyilqóz; áku bináá yik'ídihihheedá' yiká' ndelníihgo gáyíhíi, Nt'éhéta hí'íi nées? ²⁴ Déz'íigo gáníi, Nnee hikahgo daash'íi ndi t'íis hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíi bináá yiká'nnádelniihdá', Díi'íi, bilníi; áníita bináá nágosdliigo nnee dawa nkt'éégo yo'íi lèk'e. ²⁶ Áidí' Jesus gowayú onábí'a' gábilníigo, Kíh goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bil nagolní' hela'.

²⁷ Áidí' Jesus bitsilke'yu bilgo Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú kíh nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadikidgo gáyíhíi, Nnee hadín át'íi daashíhíi? ²⁸ Gádaabilníi, Lá', John, Baptize ágole' n'íi át'íi, daaníhíi; lá'ihíi, Elías at'íi, lá'ihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi n'íi lá' at'íi, daaníhíi. ²⁹ Jesus gádaabilníi, Nohwíi nohwich'í'yúgohíi, hadín át'íi daashíldohníi? Ni Christ ánt'íi, yíhíi, Peter. ³⁰ Jesus gádaabilníi, Hadín shaa bil nadaago'ni' hela'. ³¹ Áidí' bil ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gáníigo, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo alch'ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazini, okaaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, lá'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ílhíi doo hádaashit'íi dago shidizideedá' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Ái doo nain'í' dago aníi. Áidá' Peter bich'í' ya'kti' nkegonyaago, Doo ánníi da, bilníigo. ³³ Áidá' Jesus t'aaqzhí' adzaago bitsilke'yu lá'ihíi yich'í' déz'íidgo Peter ndzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' á'ne': Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekesíi k'ehgo doo natsínkees da laa, nnee binatsekesíi zhá bee natsínkees, bilníi.

³⁴ Áígee nneehíi bitsilke'yu bilgo yiká ánníidgo gádaayíhíi, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ína'áhi dahyidotíihgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadín bí'ihí'na' yaa bil goyééhíi ái bits'á' da'ílii hileeh: áidá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shighá lá'íi yati' baa gozhónihíi bighá

b'i'hi'na' da'ilíi silij'íí, án ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hi'naa doleeł. ³⁶ Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo ch'ist'iidá', koyi'sizini da'ilíi silijiyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'ijih? ³⁷ Dagohíi koyi'sizini hant'é bidená nch'iné'? ³⁸ Díi nch'ogo nant'í' nakaigo daalinolt'ijihíi bitahgee dahadíi shik'e ídaayándzihíi, la'íi shiyati' yik'e ídaayándzihíi, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, aldó' án bik'e ídaayánsdzí doo, nánsdháhgee, shiTaa bits'á'idindláádíi bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníi dilzini bil nánskhángo.

9

¹ Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwíkdishñii, kúgee nadaaziiníi la' dá doo da'itsaahíi dailíhé Bik'ehgo'ihi'nañ binawod golíigo nant'aa nkegonyaago daayiltséh.

² Áídí' gostán iskaagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yil okai lèk'e, dzil n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silij. ³ Bidiyagé bik'ina'didlaad silij, zas k'ehgo ligoigo, nnee ni'gosdzán biká'gee doo hadín ágát'éégo ligoigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bil daanliigo silij: Jesus yil yádaati'go. ⁵ Peter Jesus gáyilñii, NohweBik'ehñ, kú nkaihíi nohwá nzh'og; t'ohdahskán táágo ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá. ⁶ Nt'éshq' dishñii nzí lèk'e; ndaaldzidhíi bigha. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'aa gáníigo, Díinko shiYe' shil nzhóni; hódaayełts'áá. ⁸ Dagoshch'í' bitsilke'yu lédaadnhalgo, nnee doo la' dadá' Jesus zhá itah sizijigo daayo'ij. ⁹ Dzildí' nkenádikaigo, Jesus gádaabiñii, Daahotsaq n'íi hadín bil nadaagolñi' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasitsaqdí' naadiszaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo áníi n'íi doo hadín yil nadaagolñi' da lèk'e, áídá' gádaakíldi'ñii, Nt'éshq' áilñii, dasitsaqdí' naadishdáh, ñiihíi?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabiñii, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daañii, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi? ¹² Jesus gádaabiñii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'; áídí' shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, díi k'ehgo shaa k'e'eschchij lèk'e, doo alch'ídn shiniigodilne' da, la'íi doo shil da'ch'oltag da doleeł. ¹³ Áídí' gánohwíkdishñii, Elías ilk'idá' nyááadá' baa k'e'eshchiiníi k'ehgo nnee dabií hádaat'ijiyú ánadaayol'ijil lèk'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yu la'ihíi yaa nákaídá' nnee láágo binaayú nadaazijigo begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi yil ládaadit'áhgo Jesus yiltsaq. ¹⁵ Nnee dawa Jesus daayiltsaqgo bil díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'í' baa bil daagozhógo bich'í' nádnkij. ¹⁶ Áígee begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi gádaayilñii, Nt'é baa bil ládaadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'at'ééhíi la' gáníi, Ilch'ígó'aahíi, shiye' naa bil ní'ááz, spirit nch'og' biyi' golíigo doo yałt'í' da. ¹⁸ Dahagee nabihílaagee nádinigis; áídí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íi líidik'ash, la'íi doo ndzil da hileeh: nitsilke'yu hadaini-hiyoodgo nádaahoshkaqah: ndi doo hagot'éégo da ni'. ¹⁹ Jesus gábiñii, Nohwi'odla' édaadihgo daakintolt'ijihíi, dahosahzhí' nohwil nahashtaq? Dahosahzhí' laq nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bil nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíi baa bil hikai: nt'éégo spirit nch'og'ihíi Jesus yiltsaqdá' dagoshch'í' ishkiinhíi nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lèk'e, bizédí' tánwosh hahigháhda'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíi nayidíikid gáníigo, Dadá' át'ijí godeyáhi? Alts'í éqéda' át'ini, ñii. ²² Lahgee spirit nch'og'ihíikog biyi' onábikt'ee, tú aldó' biyi' onábikt'ee, biziltheego ch'éh ábil'ijigo; binił'ááyúgo

nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onni. ²³ Jesus gábilñii, Ondlaayúgo, dahadín odlaaní dawahá bá laalne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'i' ishkiinhú bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníí, Shíí oshdláq; doo oshdláq dagee oshdláqgo áshíínsj. ²⁵ Jesus nnee ląągo bich'i' dahikeego yiltsąądá' spirit nchq'i nłdzilgo yich'i' hadziigo gáníí, Spirit nchq'i nłíni, doo yáńt'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'ąązh'i' onándáh hela', nıkdishñii. ²⁶ Áídí' spirit nchq'íí nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábílaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhú daztsáni k'a'anolih silji; áík'ehgo nnee ląągo, Daztsąą ląą, daanii lék'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhú bigan yiltsoodí' náidnłqozgo hiz'i'. ²⁸ Áídí' Jesus kih yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihií nt'é bighą doo hadaandzood da lání? daabilñii. ²⁹ Jesus gádaabilñii, Spirit nchq'i ga'at'éhíhíí dąshiná' da'ch'okąąhgo zhą habidi'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi nnee doo la' bígłsji hat'íí da. ³¹ Bitsilke'yu bil ch'ídaago'aah gáníigo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee bilák'e shi'dolteełgo daashizilhee; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é niigo aníhíí doo bil ídaagozi da, áídá' nabídaadiłkidzh'i' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nýáá: áígee kih yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu nayídaadiłkid gáníigo, Hohkaahyú nt'é baa kł nadaagołni'? ³⁴ Áídá' doo hant'é daanii da: Nohwitaahyú hadín itisgo at'éhi? daahłdi'nii ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'adahíí yiká anñiidá' gádaayilñii, Dahadín shíí dantsé le' nziyúgo, án iké'zh'i' hileeh doo, án dawa ya ái'íi doo. ³⁶ Chągháshé la' íhni'gee nyinłqoz: áídí' dahyinkłjigo bitsilke'yu gádaabilñii, ³⁷ Dahadín shizhi'íí binkááyú chągháshé díí ga'at'ééhíí náidnłtjiyúgo, shíí náshidnłtini at'éé; la'íí dahadín náshidnłtiiní doo shíí zhą náshidnłtji da ndi shides'a'íí alđó' náidnłtini at'éé.

³⁸ John gábilñii, ShiNant'a', nnee la' doo bil daandłji dahíí nizhi'íí binkááyú nnee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ji; áík'ehgo, Doo ágánt'ji da, daabih'niid, doo bil daandłji dahíí bighą. ³⁹ Áídá' Jesus gábilñii, Doo ágádaabiłdohnii da: dahadín shizhi'íí binkááyú godiyihgo án'ol'íhíí, doo dénchq'égo áshıłdoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nchq'go nohwich'i' na'iziid dahíí, án bil daagohiit'ji. ⁴¹ Hadín shizhi'íí bighą, Christ bíyéé daanohłjhií bighą, idee bee tú nohwá nayiziidíí, da'aniiigo gánohwiłdishñii, Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' nayihniłkíí da'aniiigo bíyéé doleeł. ⁴² Dahadín díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaníí dala'á nchq'go at'jigo áile'íí, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'łqozgo túnteel beh hilt'e'go bá nzhqz doleeł ni'. ⁴³ Nigan nchq'go ánát'jil ánılsiyúgo nadnłgeesh; nigan dala'á áđih ndi dahazh'i' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikq' dilti'i, kq' dahazh'i' dilti'íí biyi' yuyaa onnáhyúgo doo ná nzhqz da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq' doo nłtséés da. ⁴⁵ Nikee nchq'go ánát'jil ánılsiyúgo nadnłgeesh; nikee dala'á áđih ndi dahazh'i' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikq' dilti'i, kq' dahazh'i' dilti'íí biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhqz da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq' doo nłtséés da. ⁴⁷ Nińáá nchq'go ánát'jil ánılsiyúgo ha'aah; nińáá dala'á áđih ndi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'ąq yune' ha'annáhgo doo hago at'éé da, áídá' nińáá nakigo ch'iidn bikq' dahazh'i' dilti'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhqz da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq'

doo nłtséés da. ⁴⁹ Daakówa kọ' bee hadaakodilne' doleel, ishijih k'ehgo, be'okaańhí natseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'ńiikí ishijih bee daadilk'osh doleel. ⁵⁰ Ishijih nłt'ée ndi doo nk'ózh da silijyúgo, nt'é bee nk'ózhgo ánalne'? Nohwiyi' ishijih daagoljí le', áidí' ilch'í' daanohjọọ le'.

10

¹ Áidí' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa golzéhi goz'aayú túńlíní Jórdan holzéhi hanaayú ńyáá: ákú nnee baa nanáńtsáá; áígee ilch'ígó'aah n'íi k'ehgo yich'í' yałti'go nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabilńii, Ya' nnee bi'aa ilk'ínát'aashgo goz'aqá née? ³ Gábilńii, Moses nt'é nohwińigo nohwá ngon'áá láń? ⁴ Áidí' gádaanńii, Naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíi layile'go isdzánhíi yil ilk'ínát'aashgo Moses bá ndaagoz'aqá ni'. ⁵ Jesus gádaabilńii, Nohwijíi daant'izíi bighą díi begoz'aaníi Moses bee nohwich'í' k'e'eshchijí lẹk'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyílaadí' godezt'i'go nnee la'íi isdzán áyílaa. ⁷ Díi bighą nnee bitaa hik'e báqá yits'á'gháhgo bi'aa yil nlijí doleel; ⁸ Ái naki n'íi dała'á nádodleel; áik'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á siljí. ⁹ Áik'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań layinláahíi, dahadíńta ilk'iyóléh hela'. ¹⁰ Áidí' kih yune' bitsilke'yu da'ái baa nabínadaadilkid. ¹¹ Jesus gáyilńii, Hadíń bi'aa yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'ńááyúgo nant'í' nagháhi at'ée. ¹² Dagohíi isdzánhíi biká' yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'ńááyúgo, isdzánhíi ch'a'onaá hileeh.

¹³ Jesus chągháshé alts'ísẹhi baa bil nch'izekai lẹk'e, yiká' ndaadilńiih daabich'o'ńiigo; áidá' bitsilke'yu, Doo ágádaaht'ijí da, daakońii. ¹⁴ Áidá' Jesus daabiltsaągo doo bil bik'eh da lẹk'e, áik'ehgo bitsilke'yu gádaayilńii, Ch'ík'eh chągháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aązhí' daahínóhtá' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlijí. ¹⁵ Da'aniigo gádaanohwíldishńii, Dahadíń chągháshé alts'ísẹhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlińii itah hileeh. ¹⁶ Áik'ehgo dahnáidítéehgo yiká' ndaadelńiiigo yá da'oskaąd.

¹⁷ Áidí' lahyúgo Jesus dahnasdaadá' nnee bich'í' nádilwodgo biyahzhí' hilzhiizhdá' nabídilkid, Ilch'ígó'aahíi nłt'éhi ńlínihí, hago laqá áshne'go ihí'naa doo ngonel'aqá dahíi bee hinshnaa doleel? ńiigo. ¹⁸ Jesus gábilńii, Nt'é bighą nłt'éhi shilńii? Doo hadíń nłt'ée da go'íi, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá lẹk'ehíi bígonłsı go'íi, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'ijih da, Doo lé'ch'ilchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnłsı. ²⁰ Nneehíi gábilńii, Ilch'ígó'aahíi, áńists'ísẹdí' godezt'i'go díi dawa bee ánsht'ee. ²¹ Jesus bil nzhọogo binel'ijigo gábilńii, Dała'á zhá doo bee ánt'ée da: ti'i, dawahá ńiyéehíi naa nahonńihgo zhaalíhíi tédaat'iyéhíi bita'inqil, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ilíni ńiyée doleel: áidí' yushdé' ts'i'ılma'áhi dahntijigo shiké' dahsinńáh. ²² Jesus áńíidá' nneehíi ádaatsídézkeezgo doo bil gozhọọ dago onádzaa; dázhọ hádzilhíi bighą.

²³ Áidí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'ijidá' gádaabilńii, Nnee hádaaldzilíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlińii itah daaleehgo dázhọ bá nyee! ²⁴ Bitsilke'yu Jesus áńíhíi bighą bil díyadaagot'ee lẹk'e. Áidá' Jesus gánádaabildó'ńiid, Shichągháshé, nnee hádaaldzilíi zhá ya'okíhíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlińii itah daaleehgo dázhọ bá nyee!

²⁵ Łíí bighán ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háldzilíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Bitsilke'yu díí daidezts'aqádá' dážhó bił díyadaagodaago gádaakídi'nii, Áídá' hadín zhá hasdábí'dilteeh? ²⁷ Jesus daabine'íigo gáníí, Nneehíí aí doo łayole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań zhá go'íí: Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa łayile'hi at'éé.

²⁸ Peter gábiłnii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ní'. ²⁹ Jesus gádaabiłnii, Da'anii gádaanohwíldishnii, dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkíyú, bitaa, báq, bichagháshé, bi'aa, dagohíí bini' shíí shighá łá'íí yati' baa gozhónihíí bighá yits'á' dahnyaayúgo, ³⁰ Áń díí goldohíí biyi' gowa, bik'isyú, bilahkíyú, báq, bichagháshé, łá'íí bini' dała'á gonenadín k'a'ánáhołaga, biniigodilnéhíí bíhii'né'go, baa det'aahi at'éé, łá'íí łahgo nágodesdzaago ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee hińaa doleel.

³¹ Áídá' łáqgo dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel; łá'íí iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel.

³² Áídí' Jesus áđih higaalgo Jerúsalemyú wá'yú intínk'eh ch'okaah lək'e; áígee bił díyadaagot'ee; łá'íí biké' hikaahíí nédaaldzid lək'e. Nakits'adahíí k'ihzhí' ył nnanákaigo bich'í' ágonéhíí baa bił nadaagoln'igo nkenágodidzaa, ³³ Gáníigo, Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí nnee k'ehgo Niyááhíí, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ılchíhi biłgo baa shí'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, áídí' doo Jews dannlii dahíí yaa daashikéehgo, ³⁴ Shaa daadloh doo, hashída'ıltsaas doo, shik'ídaadiihizheeh doo, łá'íí daashizilheeh doleel; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíí, Jesus yaa n'áázhgo gáyilnii, NohwiNant'a', nt'é níhókeedíí nohwá łanle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshle' haht'íí gá? biłnii, Jesus. ³⁷ Gádaabiłnii, Ízigo ánt'ee síńliiígee łá' nigan dihe'nazhińéé dahsdaa doleelgo, łá'íí ni'eshganzhińéé dahsdaa doleelgo nohwá ngon'áah. ³⁸ Áídá' Jesus gádaabiłnii Nt'é shíhóhkeedíí doo bigonoksí da łaq: idee be'ishdłaqhíí be'ohdłaqgo binołdzil née? Baptize be'áshí'dilne'eií bee baptize ánohwi'dilne'go binołdzil née? ³⁹ Bínłdzil, daabiłnii. Jesus gánábıłdo'niid, Idee be'ishdłaqhíí da'anii be'ohdłaq doleel, baptize áshí'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleel, ⁴⁰ Áídá' shigan dihe'nazhińéé dagohíí shi'eshganzhińéé sodaa doleehíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da; aí dahadín bá ılch'ı'golzaahíí zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíí James hik'e John ádaaniihíí daidezts'aqádá' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lək'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu ıła'áyıılaago gádaayılñii, Doo Jews daanlii dahíí bánant'án daanliigo ha'ńilíí isná ádaabiłsigo bá nadaant'aah; łá'íí bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíí da'áníyú ádaat'ıigo ádaabiłsigo bídaagonoksí. ⁴³ Áídá' nohwiłhíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadín nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzihíí, án nohwá ái'ıı le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadín nant'án nshıı le' nzihíí, án nohwá na'ızıid le'. ⁴⁵ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshıı ndi, doo hadín shich'onııhíí bighá niyáá da, áídá' nnee bich'oshnııhíí bighá niyáá, shi'ihí'na'ıı nnee łáni bá nahishnııhíí bighá niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee łáqgo biłgo náńısqágo nnee bińáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híí, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názarethdí' gólíni, higaalgo nnee bińáá ágodini ya'ıkonziıdád' nádidilghaazh nkegonyaaago gáníí, Jesus,

David biYe' n̄líni, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ N̄nee l̄áágo, Godnch'áad, daabil̄nii: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'n̄iid, David biYe' n̄líni, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáágo gáníí, Yushde' daabil̄doh̄nii. Áík'ehgo n̄nee biṇáá ágodiníí yich'í' ánn̄iidgo gádaabil̄nii, Nił gozhóógo nádndáh: yushde' niłnii. ⁵⁰ Íicho ídáidiltsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'í' nyáá. ⁵¹ Jesus gánábik̄do'n̄iid, Nt'é ná áshle' hánt'íí gá? N̄nee biṇáá ágodiníí gábil̄nii, SheBik'eh̄n, desh'íígo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábil̄nii, Ti'i, ni'odl̄á'íí n̄t'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' biṇáá nágosdliigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsil̄ke'yu bil̄go Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage l̄a'íí Béthany golzeezhí', dził Olives holzéhi si'áagee, áídí' bitsil̄ke'yu naki oyił'a', ² Gáyil̄niigo, Ti'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óogo baa noh'aash, doo hwahá hadín yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánoh̄łoos. ³ Dahadín, Nt'é bigh̄a k'e'oh'ad? nohwil̄niiyúgo, gábil̄doh̄niih, NohwiNant'a' há't'íígo áhiit'íí; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádoh̄łoos. ⁴ Áík'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé k̄ih bitah na'izt̄inhíí bahyú ch'íná'it̄hgee dahast'óogo yaa n'áázh, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee l̄a' nadaaziiníí gádaabil̄nii, Nt'é bigh̄a túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus ánííhíí bee ágádaabil̄nii; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayéhíí Jesus yaa daizl̄oogzo bidiyágéhíí biká' dah-daiheznildá' Jesus túlgayéhíí yiká' dahnezdaa. ⁸ N̄nee l̄áágo bidiyágé int̄inyú yídaagosteel l̄ek'e; l̄a'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayi-hilgeeshgo int̄inyú yídaagosteel. ⁹ N̄nee bád̄ih náseehíí l̄a'íí biké'dí' náseehíí daadilwoshgo gádaan̄ii, Hosánna: NohweBik'eh̄n bizhi' yee higaahíí ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaałinelt'áahíí, nant'aa n'íí k'ehgo nohweBik'eh̄n bizhi' bee kú ngowáhíí ba'ihégoši: da'tiséyú goz'áadı', Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemyú n̄yáágo da'ch'okáah goz'áa yune' oyáá: ákú dawahá daineł'íídá' il̄k'dá', o'i'áágo Béthanyú nakits'adahíí bil̄go onákai.

¹² Isk̄aą hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' silij; ¹³ Dańzaadí' ch'il fig bit'áa golíigo o'áágo yil̄tsáago yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nol̄i nziigo: áídá' yaa nyáadá' doo nt'é baa dahsné' da l̄aą, bit'áa zhá, figs doo hwahá daant'áa dagee goldohíí bigh̄a. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábil̄nii, Kodí' godezt'íigo doo hadín nits'á'dí' nest'a' náyódáą át'éé da. Ánííhíí bitsil̄ke'yu daidezts'áa.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okáah goz'áa yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'inihi l̄a'íí nada'ih̄nihi ch'inihiyood nkegonyaa, l̄a'íí zhaali yiká' il̄káh ch'ínádainiíhíí naz'aaníí nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahiniíhíí biká' dah'sdáhá al̄dó' nanyihesgo'; ¹⁶ Áídí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okáah goz'aaníí ih̄n'íyú ch'ínayine' dago ngon'áa. ¹⁷ Áídí' bil̄ ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabil̄nii, Ya' diínko doo bek'e'eshchij̄i da née? Shik̄ihíí n̄nee il̄tah at'éégo hadaazt'í'íi dawa k̄ih biyi' da'ch'okáahíí holzeego hoj̄i doleeł, áídá' nohwihíí daan'íihíí bigowá ádaagosolaa l̄aą. ¹⁸ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ih̄lchihi hik'e okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi díí ya'ikodaanzj̄idá' hagot'éégo daabizil̄heehíí ch'eh yaa natsidaakees: áídá' bee yil̄ ch'ígó'aahíí n̄nee dawa bil̄ díyadaagot'eehíí bigh̄a yédaaldzid l̄ek'e. ¹⁹ Áídí' o'i'ááyú k̄ih gozn̄ildí' onádaa.

20 T'ahbiyú ch'il fig o'áhi n'íi naach'okahgo bikeghadi' náhesgágo daayiltsaa lèk'e. 21 Jesus áníi n'íi Peter yénálniihgo gáyihni, NohweBik'ehñ, isaá, ch'il fig doo nant'áá át'éé da bilñii n'íi náhesgá laá. 22 Jesus gádaabilñii, Bik'ehgo'ihinañ baa daahohlígo daahohdlaá. 23 Da'anii gádaanohwíldishñii, Dahadíñ díi dził bich'i' hadziigo, Yúwehégo dihi'náhgo túnteel biyi' oni'dolné', yihniyúgo, la'íi bijíi biyi'dí' doo bil nagoki dago, áidá' áníihíi begolne' yodlaayúgo, da'áníihíi k'ehgo bá ádolníf. 24 Ái bighá gádaanohwíldishñii, Dant'éhéta da'ohkqaahgo daahohkeedíi nohwaa do'négo daahohdlaá, áik'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. 25 La'íi dahayú nasozíigo da'ohkqaahgee dahadíñ nohwil dahgoz'áá lèk'eyúgo baa nágodenoh'aah; áik'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíi doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah áldó'. 26 Áidá' doo baa nádaagodeso'áá da lèk'eyúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíi áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

27 Áidí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okaah goz'áá yune' Jesus anádaalgo okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchihí la'íi Jews yánazini baa hikaigo, 28 Gádaabilñii, Hadíñ bik'ehgo ánánt'íi? Hadíñ naa godin'áágo ánt'íi? 29 Jesus gádaabilñii, Shíi áldó' dała'ándi nanohwíldishkid, shíi nadaagoñi'yúgo, shíi áldó' hadíñ bik'ehgo ánásht'íi nohwil nagoshni' doleeł. 30 Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká' dí'go née, dagohíi nnee bits'á'dí'go née? Shíi nadaagoñi'. 31 Eil yádaakti'go gádaakídi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwihñii, Áidá' nt'é bighá doo daahohdlaá da lán? 32 Áidá', Nnee bits'á'dí'go daan'niihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihinañ binkáayú na'iziidi nlii n'íigo yídaagolsihíi bighá. 33 Áik'ehgo Jesus gádaayihñii, Néé doo baa nadaagohiilni'da. Jesus gánábildo'niid, Shíi áldó' hadíñbik'ehgo ánásht'íi doo nohwil nagoshni' da.

12

1 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'i' yádaakti' nkegonyaa. La' nnee dahts'aa k'eidnláadá' yinaayú ná'nezñil, dahts'aa hahigeęs doleełgee yá ogogéed, biká'dí' idést'iiníi ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'áadá' nzaadyú ni' goz'áayú óyáá. 2 Da'nest'aagee ngonyáágo bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'i' oyił'a', binest'a' la' bá náyné'go. 3 Áidá' bil ndaazdeelgo nyída'eshtlzhdá' dádílkqohgo onádais'a'. 4 Áidí' bána'iziidíi la'ihíi onaayíł'a'; án bitsits'in yinída'desñih, la'íi nch'ogo ánádaabil'íidá' án áldó' onádais'a'. 5 Áidí' la' onaayíł'a'; án daizes- hñ; áidí' da'áik'ehgo láágo odaihes'a', la' nyída'eshtlzh, la'ihíi nadaistseed. 6 Áidá' dała'á ná'godzii lèk'e, biye' bil nzhóni, án da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsı doleeł, niigo. 7 Áidá' bidahts'aa yinádaadéz'ini gádaakídi'nii, Díi dahts'aa hentíiníi bíyéé doleełíi át'éé, yushdé', daazoldee, áik'ehgo biyéé doleeł n'íi daanohwiyéé doleeł. 8 Áik'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-hñdá' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'. 9 Áidá' dahts'aa hentíiníi bíyééhíi hago ádaabile'sh'a'? Án nádáhgo dahts'aa bá yinádaadéz'íi n'íi naitseedá' dahts'aa hentíiníi la'ihíi yá ch'ínágohet'aah. 10 Díinko Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e' eshchiiníi doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kñh ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áágee dantsé si'aaníi silji; 11 Díi nohweBik'ehñ bik'ehgo ánágot'íi,

ái daanéel'ijgo nohwil díyadaagot'ee, niihíí daahohshíí née? ¹² Áídí' Jesus ha'adaik'e' hádaat'ij ndi nnee láni yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'gon'íí bíí ádaabihniigo yídaagotsj lèk'ehíí bigha; áík'ehgo bits'á' okai.

¹³ Áídí' la' Phárisees daanlíni, la' Hérod yil daagot'ini bilgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yakti'gee daabihiljizh, daabich'o'niigo. ¹⁴ Áí baa hikaigo gádaabihni, Ilch'ígó'aahíí, da'anii ánniigo, nnee doo béndldzid dago yánti'go bídaagonljz; nnee doo la' itisgo sínt'ij da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'zhinéégo goz'aaníí da'aniiigo baa ilch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniigo begoz'aa née? Née dah née? ¹⁵ Bich'í' nadaahii'niil née, née doo bich'í' nadaahii'niil da née? Áídá' daazhógo ádaaniigo Jesus yígótsigo gádaabihni, Nt'é bigha yashti'íí bee daasholjizhgo ádaashldohnii? Zhaali la', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'íí. ¹⁶ Áík'ehgo la' baa daiz'aa. Jesus gádaabihni, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aa? Caesar bíyéhi laa, daabihni. ¹⁷ Áík'ehgo Jesus gádaabihni, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohniil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanohniil. Áígee nneehíí bil díyadaagot'ee lèk'e.

¹⁸ Áídí' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daanihi, Jesus yaa hikaigo nayídaadikidgo gádaanii, ¹⁹ Ilch'ígó'aahíí, Moses gáníígo nohwá k'e'eshchij lèk'e. La' nnee bik'isn bí'aa yits'á' daztsaayúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, nneehíí bik'isn n'íí bí'aa yil nnádo'neelgo bik'isn n'íí chagháshé bá ágodolniil, niigo. ²⁰ Lah nnee ilk'isn gosts'idi daanlij lèk'e, áí dantséhií nnaágo bichagháshé doo la' dago daztsaa. ²¹ Bik'isn nakigeehíí yil nnaná'náago dananástsáá, bichagháshé doo la' dago; taagigeehíí da'ágánánádzaa. ²² Ilk'isyú gosts'idíí dawa nanezna', bichagháshé doo la' dago. Dá'iké'yú isdzánhíí aldó' daztsaa. ²³ Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíí bí'aa doleel? Ilk'isyú gosts'idihíí dawa yil nadaaznaadá'. ²⁴ Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí doo bídaagonotsj dahíí bigha da'óksiih shj ya? ²⁵ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ilse' da, doo ndaagoch'ihiniigo nnádaach'ilse' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagoch'ilíí. ²⁶ Áídá' ya' Moses binaltsoos biyí'dí' anííhíí k'ehgo nanezna'íí naadikáhíí doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch'il biyí'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ Moses gáyilni, Shíí Abraham yokaa'híí nshlíí, Isaac, Jacob aldó' yokaa'híí nshlíí. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íí yokaa'híí nlij da, daahinaahíí zhá: áígee nohwíí dázho da'óksiih.

²⁸ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi da'á nneehíí Jesus yil lahadaadit'ángo yidezts'aadá' Jesus goyáágo t'aazhi' yich'í' hadziigo yígótsjídá' nayídikid gáníígo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hadíí itisgo at'éé? ²⁹ Jesus gábilni, Dantsé begoz'aaníí díinko, Israel hat'íí daanohlíni, idaayesóts'aa; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'eh' Nant'án da'á nlij; ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'eh' níjii dawa bee nil nzhoo le', niyí'siziiníí dawa bee, ninatsekeesíí la'íí ninawodíí dawa bee; áí dantségee begoz'aaníí at'éé. ³¹ Nakigeehíí ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíiníí nil nzhoo le', dani idil njóóhíí k'ehgo. Díí begoz'aaníí bitisgo at'ééhíí doo la' da. ³² K'e'ichihíí gábilni, Bik'ehgo'ihí'nañ da'á nlij, nniihíí da'anii ánnii, Ilch'ígó'aahíí, ba'ashahíí doo la' da, dabíí zhá: ³³ Án kojíí dawa bee kol nzhoo, konatsekeesíí dawa bee, koyí'siziiníí la'íí konawodíí dawa bee, la'íí kot'ahdí' gólíiníí kol nzhoo, dakó idil ch'ijóóhíí k'ehgo, áí okaa'hgo Bik'ehgo'ihí'nañ

bich'í' nch'ihiniihí dawa didlidí, la'íí natseedí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nch'ihiniihí dawa bitisgo at'éé. ³⁴ K'e'ílkchihí góyáágo hadziigo Jesus yígolsjídá' gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilatt'áhgee daanliiní k'azhá itah nleeh laq. Ái bikédí'go nnee daaste'go doo hadín nabínánlkid da.

³⁵ Jesus da'ch'okqah goz'aq yune' ilch'ígó'aahgo gání, Hagot'éégoshá' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi Christ David biye' nlij, daanii? ³⁶ David dabíí Holy Spirit yábiyilt'go gání, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilniiid, Shigan dihe'nazhinéégo sínada, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'ááhyú ninilzhi'. ³⁷ David dabíí sheBik'ehñ bilniigo bozhí; hagot'éégoshá' biye' nlij áidá'? Áígee nnee láágo bil daagozhógo daidezts'aq lèk'e.

³⁸ Jesus ilch'ígó'aahgee gání, Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsaa, ái bidiyagé daanneezihi daagolíigo nakaigo, la'íí na'hiniih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo bil daanzhoq, ³⁹ Jews ha'ánálséh nagoznil yune' nnee yánazini dahnádinbilyú itah dahnánáztáago, la'íí da'idaqgee nnee ízisgo ádaat'eehí dahnádinbilyú itah dahnaháztáago aldó' bil daanzhoq: ⁴⁰ Ái isdzáné itaa daanlíni bigowá yits'á' nádaagohi'aa, la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okqah: ái itisgo biniigon't'éégo bándagodot'aa.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadí bit'ahgee dahnezdaa, nnee ái biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yinel'íigo: nnee láágo hádaaldzilí bizhaali doo alch'idé odaayihilkaad da lèk'e. ⁴² Áidá' isdzán itaa nlíni tét'iyéhi ákú nyáágo zhaali naki doo ílínihi da oyilkaad, ái nakigo zhaalich'éé ílí. ⁴³ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká ánniigo gádaayilnii, Da'anii gádaanohwidishnii, Ái itaa tét'iyéhi nnee dawa zhaali odaiheskaadí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴⁴ Nnee hádaaldzilí bizhaali dálahzhi' zhá odaiheskaad, áidá' bíhí tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íí oyilkaad.

13

¹ Áidí' Jesus da'ch'okqah goz'aadí ch'ínyáágo, bitsilke'yu dala'á gábilnii, Ilch'ígó'aahí, dín'í, tséé ntso laq nlt'éhi, la'íí k'ih ntso laq gonlt'éhi goznill

² Jesus gábilnii, Ya' díí k'ih ízisgo ádaagoszaahí hí'íí néé? Díí tséé ilká' dahnagoznilí doo la' ilká' dahnast'áq da doleel, dawa nanehilkaad doleel.

³ Áidí' da'ch'okqah goz'aanii hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew bilgo zhá nabídaadilkid, gádaaniigo, ⁴ Nohwił nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágo'go hant'é bee bígózí doleel? ⁵ Jesus gádaabilnii godeyaa, Ídaa daagonohdzaq, nnee la' ch'a'onoho't'e' hela': ⁶ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshíj, daaniigo; ái nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁷ Nagonlkaadí ba'ikodaanohsi, la'íí nagonlkaadí baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwijí natsídaahiltó' da le'; ái dawa begolne'hi at'éé ndihí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁸ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ilch'í' nanágonlkaad doleel, la'íí nnee dala'á binant'a' daagolínihíí aldó' ilch'í' nanágonlkaad doleel: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleel; shiná' góyéehí benagowaa doo, la'íí nyé'i daats'idits'ag doleel: ái koniidaagonl't'éehí begodigháh doleel.

⁹ Áidá' ídaa daagonohdzaq: yánadaaltihí yaa nádaanohwide'aah doleel; Jews ha'ánálséh nagoznil yune'hanohwináda'ítsa doleel; la'íí nant'ánchañ hik'e ízisgo nant'án daanliiní daabináál shaa yadaakti'go biyahzhi' nadaasozij doo. ¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ntsé bil na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Nohwaa yá'iti'yú

bił desohkaigo yánadaaltihíi yaa daanohwidez'aayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'ésha' dishniih doo daanohsı da, la'ıı doo nohwiini' ląá da le': áidá' daazhógo nohwaa hi'né'ıı baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézege: doo dánohwıı yádaaktı' da, Holy Spirit nohwıláhyú yaktı' doleeł. ¹² Nnee la' bik'isn zideeyú nyiikteeł doleeł, la'ıı nnee la' biye' ágáyidoliik; chagháshé bitaa, bąá biłgo yich'i' nanáda'idziidgo, ádaanıigo nabi'ditseed doleeł. ¹³ Shizhi' bee daanohwich'ozhıhıı bighą nnee dawa bił daanohcho' doleeł; áidá' dahadıń dąngont'i'zhı' dahildohıı hasdabi'dolteeł.

¹⁴ Áik'ehgo gołchoghgo o'n'ihıı, Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yaktı' n'ıı, doo bągoz'aą dagee sizıigo daah'ııdá', (dahadıń áı yózhıhıı bił igózi le',) hadıı Judéa golzeeyú daagolıınıı dzil naz'aanıı yich'i' okeeh doo. ¹⁵ Dahadıń bikıh biká'yú dahsdaahıı gódah ch'ınádahgo bikıh yune' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. ¹⁶ La'ıı dahadıń k'edolzaahıı yiıı' na'iziidi t'aązhi' bidiyáge yaa nánódah hela'. ¹⁷ Áıgeee goldohıı daaltsaanıı la'ıı isdzané mé' daabilbe'ıı bá góyéé doleeł! ¹⁸ Haihıı biyi' ágónéh hela', daadohniigo da'ohkaąh. ¹⁹ Áıgeee goldohıı Bik'ehgo'ihı'nań dawahá áyılaadı' godeztı'go díı jıızhı' goyéégo nagowaahıı áı ga'at'éhi doo hwahá be'ágoıe' da, áı doo be'ágánágo'neh át'éé da. ²⁰ Áıgeee goldohıı nohweBik'ehń doo dé'igodégo áyılaa dayúgo, nnee doo la' hasdawáh át'éé da: áidá' nnee bitahasdlaahıı, dabıı yitahezlaahıı bighą áıgeee goldohıı dé'igodégo áyılaa. ²¹ Áıgeee nnee la', Daadeh'ıı, Christ kú naghaa; dagohıı, Daadeh'ıı, nlahyú naghaa, nohwılñiiyúgo, doo daahohdlaą da: ²² Christ ádaadil'iınıı la'ıı Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iınıı hahikáh doleeł, áı godiyıhgo be'igózinıı ch'i'nah ádaile', la'ıı izisgo ánda'ol'ııh doleeł, yıdaanel'aayúgo áı bee nnee bitahasdlaahıı ndi ch'a'odailkaad doleeł. ²³ Áik'ehgo ídaa daagonohdzaą: ídaayesołts'aą, ilk'idá' dabıntsé dawa baa nohwıl nagosisıı'.

²⁴ Áı benagowaadá', goyéégo nagoyaahıı bikédi'go ya'ái dilıł doleeł, t'égona'áihıı doo bee got'ıı da doleeł, ²⁵ Ts'ılsqosé yaádı' nanihidéh doleeł, la'ıı yaázhi'go inawodıı nagohı'naa doleeł. ²⁶ Áıgeee shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, shinawodıı bee, la'ıı dązhó shıts'á'idindláadgo yaak'os biyi'dı' náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁷ Áidá' shinadaal'a'á yaaká'dı' ohish'aa doleeł, bitahelááhıı dııdı', ni'gosdzán nel'aadı' yáá nel'aązhi' ıł ıta'ádaile'. ²⁸ Ch'ıl fig holzéhi bits'á'dı' nohwıl ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahıı dit'ódé daalehdı' bit'aą daagoleehyúgo k'ad shıı nągodleehgo bídaagonoıı: ²⁹ Da'áik'ehgo áı be'ádaagone'ıı goldohgo daah'ııdá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziihgo bídaagonoıı: ³⁰ Da'anıı gánohwıłdishnıı, díı daalnołt'ııhıı doo nohwee ch'ıgonáh da, díı ádaanohwıłdeńııdıı dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáá hik'e ni'gosdzán biłgo bech'ıgonáh doleeł; áidá' shiyati'ıı doo bech'ıgowáh da doleeł.

³² Hadıı bijıı shıhıı dagohıı da'kwıı bik'ehenkéézege shıhıı ágoıe'ıı nnee doo la' yıgólıı da, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıınıı la'ıı biYe' ndi doo yıdaagoıı da, shıTaa zhá yıgólıı. ³³ Da'os'ah begonáh shıhıı doo bídaagonoıı dahıı bighą ídaa daagonohdzaą, biká nádaadeht'ııh, la'ıı da'ohkaąh. ³⁴ Shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nnee la' bigowa yits'á dahiyaago lahyú óyááhıı k'ehgo ánsht'ee; áń bánada'iziidiıı biyéé gólıınıı yebik'ehgo áyılaa, dałá'á daantııgeee binasdziid golııgo; la'ıı dáadııh yaasidaahıı

nádét'íhgo yángon' áá. ³⁵ Áík'ehgo nádaadeht'íh: bikíh goliíní da'os'ah nadáh doleekí doo bídaagonósi da, o'i'áágo shí, t'í'ís ahgo, tazhik'áné ádaaniigo, dagohí t'ahbí shí nadáh doleek. ³⁶ Doo nádaadeht'íh dayúgo dahíko nádaalgo da'ólhoshgo nohwiká niigháh. ³⁷ Ádaanohwíldishníhí da'ái nnee dawa ádaabíldishníi, Nádaadeht'íh.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'idaqzhí, la'íi bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daadaqzhí' naki yilkaah godziih: okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi bílgo hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchíi lék'e.

² Áídá, Doo da'idaqahíi bíjii daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochíihgo godnch'aad doleehi at'éehíi bighá, daanii.

³ Béthanyú Simon, lóod doo ínádih dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íi, bigowá yune' Jesus iyaágo sidaadá, isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ílíní, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áágo baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'ilgo ik'ahíi Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lék'e.

⁴ Áígee la' doo bíl dávik'eh dago gádaahíldi'nii, Nt'é bighá ik'ahíi da'ílii yishchíi? ⁵ Ik'ahíi taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlíigo nahazníi lánshí n'íi zhaalihíi tédaat'iyéhií bitahi'niih le'at'éhi, daanii.

Áík'ehgo isdzánhíi yída'íltah lék'e. ⁶ Áídá' Jesus gáníi, Doo nt'é daabíldohníi da; hant'é bighá nadaanoht'og? Nt'éégo áshíílaa. ⁷ Tédaat'iyéhií dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, ái hádaaht'íigee nt'éégo ádaa'íi doleel: áídá' shihíi doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleel. ⁸ Yínel'qahíi aqal layiílaa: doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíi shits'í yiká' yaa yiziid.

⁹ Da'aníi gádaanohwíldishníi, Ni'godsán dágoz'aa nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, dúi isdzán adzaahíi baa na'goni' doleel, bee bíná'godínihgo.

¹⁰ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adahíi itah níni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'íyí'aah doleelgo. ¹¹ Ái daidezts'aqadá' bíl daagozhóó lék'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'aa. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'íyí'aahíi yiká' déz'íi.

¹² Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daadaaníi, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgee díbelíi zhaazhé zesdíídá', bitsilke'yu Jesus gádaayilníi, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godínihgo da'idaaníi hayú ná ílch'í'daagohíidle'?

¹³ Áídí' bitsilke'yu naki oyí'la', gáyilníigo, Tí'i, kíh goznilyú doh'aash, áígee nnee la' tús tú beyo'áhi nohwaa hináh doleel: án biké'doh'aash. ¹⁴ Dahayú ha'ayááyú, nnee bigowá goliíníi gábilohníi, Ílch'ígó'aahíi gáníhíi, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'aa, ákóné' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godínihgo shitsilke'yu bíl da'ishaa doleel?

¹⁵ Áík'ehgo ik'ehyú dahnágoz'aa yune', ík'idá' dawa sínili, nohwiba' goz'aa'yú bíl nkáh doleel: ákóné' nohwá ílch'í'gohle'. ¹⁶ Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kíh goznilyú ó'ááz, ákú Jesus da'ádaabílníi n'íi k'ehgo yaa n'ááz: áígee bitis hagowáh n'íi bee bíná'godínihgo da'idaaníi ílch'í'daizlaa.

¹⁷ Áídí' o'i'ááyú Jesus nakits'adahíi yil hikai. ¹⁸ Áígee da'iyaa'go naháztaqadá' Jesus gáníi, Da'aníi gánohwíldishníi, Nohwíi la' ch'íshinoh'aah doleel, hadín bíl da'la' ishaaníi. ¹⁹ Áík'ehgo doo bíl daagozhóó dago da'la'á daant'íigo, Ya' shíi née? daabílníi nkegonyaa.

²⁰ Jesus gádaabiñii, Nakits'adah daanohliiníi dała'á, hadíi its'aa biyi'zhi' dała' bił éedisht'áhi. ²¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shaa k'e'eshchiiníi shee godolñiik: áidá' nnee ch'ishí'aahíi bá góyéé dolee! Ái nneehíi doo bi'deshchiji dayúgo bá nht'éé dolee! ni'.

²² Da'iyáago Jesus bán náidn'áago ya'ihénzigo oskaáadá' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitazñiih, Nkóh, daohsáq: díi shits'í át'éé, ñiigo. ²³ Áidí' idee beda'iskaanií náidnkaá, ái ya'ihénzigo oskaáadá' iltah daizkaáago dawa daayodlaá. ²⁴ Jesus gádaabiñii, Díinko shidił nnee láágo bá idi-joołíi bee ániidégo Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee biłgo lángont'aahi at'éé. ²⁵ Da'aniiigo gádaanohwiłdishñii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíi doo naanášdlaá da, dahadíi bijji Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee goz'ąayú ániidéhi naadishdlaágo zhá.

²⁶ Áidí' sį ła' hadaidez'áadá', dził Olives holzéhi si'ąayú okai. ²⁷ Áígee Jesus gádaabiñii, T'É'go áshi'dilñe'híi bighą daanohwigha t'ąazhi' ádaahne': díi baa k'e'eshchiiníi k'ehgo, Dibelji Nanyoodíi biní'dishñih, áik'ehgo dibelji'híi da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ²⁸ Áidá' dasiitsáádí' naadis-dzaago Gálileeyú nohwáđih disháh doleeł. ²⁹ Peter gábiñii, Nnee dawa nits'á' t'ąazhi' ánadaasdzaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'éé da. ³⁰ Jesus gánábildo'ñiid, Da'aniiigo gániłdishñii, T'É'go tazhik'áné doo hwahá nakidn áñiih dadá' taadn, Án doo bígonsį da, shiłdinníił. ³¹ Áidá' Peter nawode gábiñii, Dała' nił dastsaañ ndi, Án doo bígonsį da, doo niłdoshñiih at'éé da. Ła'ihíi bitsilke'yu dawa da'áik'ehgo ádaanñiid. ³² Áidí' Gethsémane golzéhi goz'ąayú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayiiñii, Dádzaą nahísóotąą, oshkaąhyú déyááadá'. ³³ Áidí' Peter, James, ła'íi John yił okai, áígee Jesus dážhó doo bił gozhóq dago bijjiñ nñiih nkegonyaa lək'e. ³⁴ Áik'ehgo gádaabiñii, Shiyi'siziiníi dážhó doo bił gozhóq da, dák'azhą dastsaañii ga'at'éé; dádzaą nahísóotąągo daadeh'ji. ³⁵ Áidí' da'anahyú óyááyú ni'zhi' adzaadá' okąąh, gániiigo, Bígonedzaąyúgo, díi shich'į begodigháhíi shits'á'zhi' begodogał. ³⁶ Gánadí'ñii, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díi hishdlaą doleełíi shits'á'zhi' ánle': áidá' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ³⁷ Áidí' bitsilke'yu dá'ilhoshgo yaa nadzaa, áik'ehgo Peter gáyiiñii, Simon, ilhosh née? Dała'á ledihikeezhzi' ndishą' doo dín'ji le'ągot'ee da née? ³⁸ Daadeh'jiigo da'ohkaąh, nanohwída'dintaah bídaanoldzil doleełíi bighą. Nohwiyi'siziiníi da'anii hat'ji ndi nohwits'ihíi doo niłzil da. ³⁹ Áidí' onaanádzaayú da'ágánadí'niigo naa'okąąh. ⁴⁰ Áidí' bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa nánádzáá, (dážhó bił daanzigo,) áígee hant'é daanñiih shihíi doo yídaagoksį da lək'e. ⁴¹ Taadngee baa naanádzáágo gádaabiñii, Akú da'ołhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bilák'e shi'dilteehgo ch'ishí'det'ąąhíi ilk'ídá' biká' ngonyáá. ⁴² Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíi kodí' higał.

⁴³ Dagoshch'į' Jesus t'ah yałt'ídá', Judas, nakits'adahíi bił itah nłini, nnee láágo bésh be'idiltkishé ła'íi tsį be'idiltkishé dahdaayiníiłgo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, ła'íi Jews yánazini daabides'a'íi yił náłsáá. ⁴⁴ Ch'ib'í'aah doleełíi ilk'ídá' bebígózi doleełíi yengon'ąá lək'e, gániiigo, Hadín hist's'qsíi án doleeł; daahołsoodgo binádaadeh'jiigo bił dohkáh. ⁴⁵ Áik'ehgo Judas ákú nyáágo dagoshch'į' Jesus yich'į' daheswodgo, Ilch'ígó'aahíi, Ilch'ígó'aahíi, yiłniigo yizts'qs.

46 Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsood. 47 Áídá' bit'ahgee naziiníí da'á bibéshbe'idiltíshé hayidzízgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yonthízhgo bijaa naidnlgízh lèk'e. 48 Áídí' Jesus nnee baa nánsaqáhi gádaayíhii, Ya' besh be'idiltíshé la'íi tsj be'idiltíshé dahdaanoñiigo daashohtsoodgo nánoisqá née, in'íhíi daach'iltsoodhíi k'ehgo? 49 Dawa jji la' da'ch'okaqah goz'aa yune' nohwil ch'idaagonsh'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashohtsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi begolne' doleelhíi bigha anágot'jil. 50 Áígee bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaasdaago bits'á' ihadeskai. 51 Nnee ániid nagháhihi nak'á'higaihi zhá binasti'go Jesus yiké' itah higaal lèk'e; an nnee ániid nakaiyéhi bil ndaazdeel: 52 Áídá' nak'á' binasti' n'íi yiyi' halwodgo dálichiiigo ch'a'olwod.

53 Nnee Jesus daabiltsoodíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yil hikai: áígee okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo íla'adzaa lèk'e. 54 Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikíh binaa lé'dit'jiih yune' ha'ayáa: áígee kq' diltí'zhí' aasinilíi yil naháztaq, nániidzúigo. 55 Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yánádaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'jigo, yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'jii ndi doo la' da lèk'e. 56 Lááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yádaakti' ndi doo la' lèk'ee da. 57 Áígee nnee la' daahizí'go léda'ilchoogo baa yádaakti', gádaaniigo, 58 An gáníigo daadihiits'ag ni', Díi kíh biyi' da'ch'okaqahi nnee ayúlaahíi taanágoshni, áídí' taagi jii hileehgo la'ihíi nnee doo ayúlaa dahíi anágoshle', niigo. 59 Gádaanii ndi doo lèk'eego ádaanii da. 60 Áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ilní'gee hizí'go Jesus nayídkidgo gáníi, Ya' nihíi doo nt'é nniihgo hadziih da née? Díi naa dahgo'aahgo naa yádaakti'íi hago'at'éé? 61 Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'aaqzhí' hanádzii da. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínádkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ Dilzini biYe' níjii née? bilnii. 62 Jesus, Ha'oh, an nshíi, nii: shú nnee k'ehgo Niyááhíi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéégo dahsídaágo yaaká'dí' yaak'os shil honahgo daashidohtséel. 63 Áík'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé idánayihesdzíizdá' gáníi, Nt'é bigha nnee la'íi baa nanaagolní' doleel? 64 Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yakti'íi daadisots'qá: hago'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaanii, Zideego bāngonot'aah. 65 Áídí' la' bik'idaadihizheeh nkegonyaa, la'íi binii yináda'isti'dá' nádaints'í, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yáñti'yúgo, hadíi náninkt'í shíhíi nohwil nagolní', daabilniigo; la'íi aasinilíi bit'adaayika' lèk'e.

66 Peter yúyahyú kíh binaa ledn'aahíi biyi' yune' sidaadá' isdzán, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáa: 67 An Peter kq'zhí' nániidzúigo yo'jídá', Ní la' aldó' Jesus, Nazaréne níni, bil na'aash ni', bilnii. 68 Áídá', Dah, hant'é nniigo anñihíi doo bígonsí da, nii. Áídí' kíh bahgee ch'ínágoheh'ááyú ch'ínyáa; áígee tazhík'áné ánniid lèk'e. 69 Áígee isdzán na'iziidi naabiltsqá, áík'ehgo áígee naziiníi gáyíhii, Díi nneehíi áí itah níjii. 70 Áídá', Dah, naado'niid. Dét'ihék'e áígee naziiníi Peter gánadaayikdo'niid, Da'anii ni áí itah níjii: Gáililedí' gonlíi, áí yádaakti'híi k'ehgo yáñti'. 71 Áídá' Peter bit'á dahdidilniihgo hashkeego nchq'go yakti' nkegonyaa gáníigo, Nnee baa yádaakti'íi doo bígonsí da. 72 Nt'éégo

tazhik'áné ánádo'niid nakidngee. Peter Jesus gábiłnıid n'ıı yénálnıih, Tazhik'áné doo hwahá nakidn ániih dadá' taadngee, Án doo bıgonsı da, shıldınnııl. Áı yaa natsekeesgo hichag lək'e.

15

¹ Hayılkááyú okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazını, bezoz'aanıı ye'ık'eda'ılchıhi, la'ıı yánadaaltihi dawa bıłgo ıla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchıı, áıdı' kıdaist'ııdada' dahdainlózgo Pılate yaa daidez'aa. ² Áıgee Pılate Jesus nayıdıkkid, Ya' ni Jews ızisgo bıNant'a'ı nlıı née? Da'áıgee ánnıi, bıłnıi, Jesus. ³ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı doo alch'ıdıyú baa dahgoz'aa da; ndı doo nt'é nıi da lək'e. ⁴⁻⁵ Áık'ehgo Pılate nabınadıkkid, Nıhıı doo nt'é shıłnıi da née? Doo alch'ıdıyú naa dahgost'aa da laa akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'ıı bee bıná'godıniıhgo da'ıdaagee ha'áshıjeedıı dała'á, hadıı nınee hádaat'ıınıı, Pılate bá ch'ınáyılteeh lək'e. ⁷ Áıgee nınee, Barábbas holzéhi, ha'ásıtıı lək'e; áı nınee nant'an agohet'aa nkegonyaago nada'ıltseedıhi yıl ha'áshıjeed. ⁸ Áık'ehgo nınee Pılate yaa náıtsáágo daadılwohshgo gádaayılıı, Da'ánál'ııhıı k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ızisgo bıNant'a' nohwá ch'ınánshteeh hádaht'ıı née? bıłnıi, Pılate. ¹⁰ Pılate yıgólı, nınee dawa Jesus bıł daanzhııhıı bıgha okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı Jesus yık'edaannııhgo baa daabidez'aa. ¹¹ Áıdá' okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nınee ląágo ıla'adzaahıı bıni' yá ádaagozlaa, gádaayılııgo, Barábbas nohwá ch'ınáılteeh, daadohıı. ¹² Áık'ehgo Pılate gánadaabıldo'niid, Jews ızisgo bıNant'a', daadohııgo daahohshıhıshı' hago ląa nohwá áshléh áıdá'? ¹³ Áıdá' nnádaadılghaazhgo, Tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zodée, daanıı. ¹⁴ Nt'é bıgha, hant'é bee nchı'go adzaago? nıi, Pılate. Áıdá' da'tiségo nanádaadılghaazhgo, Tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zodée, daanıı.

¹⁵ Áık'ehgo Pılate nıneehıı yıl daagoyılshıı hıt'ııgo Barábbas bıch'ı' ch'ınáınłıı, áıdá' Jesus habı'oltsaazdá' tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zıdeego nıneehıı yaa daidez'aa. ¹⁶ Áıdı' sılááda yáná'ıtıh goz'aa yune', Pretórium holzéhi, Jesus odaızıt'e'; áıgee sılááda dawa baa ıla'adaızlaa. ¹⁷ Áıdı' diyáge hıchııgo dot'ızıhi Jesus yá ádaagozlaadá' hoshdıwozhi nánihezwozgo nant'an bıch'ah k'ehgo alzaahi bıke daidez'aa. ¹⁸ Áıdı' daıdnłsıgo ádaadıl'ııgo, Gozhıı, Jews ızisgo bıNant'a' nlıni, daabıııgo yaa daadılwohsh nkegonyaa lək'e. ¹⁹ Áıdı' tsı'ıı bee bıtsıts'ınyú nádainłtsh, áıdı' bık'ıdaadıhızeeh, áıdı' bıyahzhı' nádaahılzhıshgo daayokqah nádaadı'niıhé lək'e. ²⁰ Aaı baa daadılhdá' diyáge hıchııgo dot'ızıh n'ıı yaa daıdnłsoozdá' dabıı bıdıyáge yá ánádaagosılaa, áıdı' tsı'ılna'áhi yıká' daızılheeyú bıł nádezza. ²¹ Nınee la', Sımın holzéhi, Alexánder hık'e Rúfus bıtaahi, Cyréne golzeedı' gólını, k'edolzaadı' nádaalgo, sılááda tsı'ılna'áhi yogeelgo ádaabızlaa. ²² Áık'ehgo Gólgotha golzeeyú bıł nánzaa; áı golzeego itsıts'in sı'áni golzeego ágolzee. ²³ Áıgee wıne, jeeh nch'ıı, myrrh holzéhi, bıł nadesdııdgo Jesus yaa daızkáá; áıdá' doo yodlaa da. ²⁴ Áıgee tsı'ılna'áhi yıdaabıskaldá' bıdıyáge ıłta'ısniıgo yıgha da'dıljoı lək'e, hadıı gonesnaahıı bıyéé hıleehgo. ²⁵ Ngost'ái bık'ehenkéézge tsı'ılna'áhi yıdaabıskal lək'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aanıı ádaagozlaago díıno bık'ehge dahgoz'aa, JEWS ızisgo BİNANT'A' Nlıni, golzeego k'e'eshchıı. ²⁷ Áıgee nınee da'in'ııhıı

naki áldó' Jesus ba'ashhahdí' tsj'ılma'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhınéégo, ła'ıı be'eshganzhınéégo. ²⁸ Áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e' es-hchiınıı, Begoz'aanıı doo yıkısk'eh ádaat'ee dahıı bıł da'ch'oktag lėk'e, nii n'ıı begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'ıhıkáhıı bitsits'in daadiltasgo yati' yee daabokáałgo gádaanıı, Háhái', biyi' da'ch'okáqahıı taagoshılgo taagi jıı hıleeħgo ánágoshdle', nııı ní', ³⁰ Haláq, dáni hasdá'idnlteehgo tsj'ılma'áhi biká'dı' gódah ch'ınnáh. ³¹ Okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi bıłgo Jesus yaa daadloh, gádaahıldı'niigo, Nınee ła'ıı hasdáyhıniik; áıdá' bıhııı doo hasdá'idılteeh da. ³² Christ, Israel hat'ı'ıı ízisgo bıNant'a' nlıınıı, haláq tsj'ılma'áhi yıká'dı' naadowáh, áık'ehgo daahıhiıltsaągo zhá daahohııdlaqah. Áıdı' bit'ahyú tsj'ılma'áhi bıł bídaach'ıskahıı yati' yee daabokáał lėk'e. ³³ Isk'áhnyáadı' taagi nehenkéezzhı' nı' biká' dahot'éhé godıhıł gozlıı lėk'e. ³⁴ Taagi nehenkéezgo Jesus nádidılghaazhgo gánıı, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áı, Bik'ehgohınshnaahıı, Bik'ehgohınshnaahıı, nt'é laq bighá shıts'á'zhı' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ Ła' áıgee nadaaziınıı daabıdıt's'ago, Isaq, Elıas yıch'ı' anıı, daanıı. ³⁶ Ła' nádıłwodgo tú daabıt's'osıı vinegar yıı' naız'áq, áıdı' tsj' yaa dahyız'áągo Jesus bizé'zhı' dahyıda'nıtsııh, gánııgo, Ntséń't'ah; bídaagonolzııh, Elıas baa hıgháhgo nanábıdıłteeh shı. ³⁷ Áıdı' Jesus nádıdıłghaazhgo oyol. ³⁸ Áıgee kıh biyi' da'ch'okáqahıı biyi' yune' daadıntsoozıı bighá'dı' hayaago ılch'idláad lėk'e.

³⁹ Siláada dała'á gonenadıń bınant'a'ıı Jesus bıch'ı'go sızıınıı Jesus nádıdıłghaazhdá' oyolgo yıgolsııdá' gánıı, Díı nıneeıı da'anıı Bik'ehgo'ihı'nań bıYe' nlıni laq. ⁴⁰ Isdzáné anahdı' nazıı daabıne'ııgo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Joses baqahıı, ła'ıı Salóme bıłgo, itah nazıı lėk'e. ⁴¹ Áı Jesus Gálıleeıú nagháadá' bıké' anakah lėk'e, bıch'odaanııgo; ła'ıı isdzáné Jerúsalemyú bıł hikahııı áldó' ląágo itah nadaazıı.

⁴² K'ad o'ı'aaıyú ılch'ı'golne'ıı bıjıı, áı iskaq hik'e Jews daagodnınsıınıı bıjıı doleeıhıı bighá. ⁴³ Nınee Joseph holzéhi, Arımáthea golzeeyú gólını, doo bıını' hah dago Pılate yıch'ı' oyáá, Jesus bıts'ıhıı yıyókeedgo; án nınee godnınsıını, yánadaaltıhıı itah nlıni, Bik'ehgo'ihı'nań nant'aa doleeıhıı yıbad sıdáhi. ⁴⁴ Pılate, Jesus daztsaq shı dashá'at'ée nzıgo, siláada bınant'a' yıká anıııdgo nayıdıłkid, ıłk'ıdá' daztsaq nee? yıhııgo. ⁴⁵ Áık'ehgo siláada bınant'a', Ha'oh, daztsaq, bıhıniıddá' Pılate Jesus bıts'ıhıı Joseph yaa yıden'áq. ⁴⁶ Áık'ehgo Joseph nak'a'lıgahıhi nıt'ehı nayıhesnıı, áıdı' Jesus bıts'ıhıı tsj'ılma'áhi yıká'dı' nanáıdnıtııgo nak'a'lıgahıhi yık'ıyıdesdıı, áıdı' tsébiı'ı'ángo ágolzaa yune' nyınkıtııdá' tsée yıdaıdenhız lėk'e. ⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Joses báq bıłgo hayú nıılıtıınıı daayo'ıı nı'.

16

¹ Jews daagodnınsıınıı bıjıı aqłdá' Mary Mágdalene, Mary, James baqahıı, Salóme bıłgo, ik'ah kıkagolchınihiı nadaahesnıı nı', Jesus bıts'ı yee yıdızhısh doleełgo. ² Áık'ehgo dázhó t'ahbı godılzıınıı bıjıı ya'ái hagaaldá' tsébiı'ı'ányú hikai. ³ Áıgee, Hadıńshá' tsée daadıń'áqahıı nohwá yó'ıdołhıs? daahıldı'niı. ⁴ Áıdı' hadag daadéz'ııgo tsée n'ıı yó'olyızgo daayıłtsaq; tsée dázhó nchaago. ⁵ Tsébiı'ı'án yune' ha'ákaidá' nınee anıı nagháhihi, bı'ıı nıneezi ııgahıhi dihe'nazhınéégo sıdaago daayıłtsaq; áık'ehgo tsıdaadolyız

lèk'e. ⁶ Áídá' n̄neehíí gádaabih̄nii, Tsídaadoh̄eez hela': Jesus, Názaarethdí' gólíni, ts̄'ílna'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohtaago bígonsi: án naadiidzaa ni'; doo hak'i da: nnilt̄í n'íígee daadeh'íí. ⁷ Ti'i dohkáh, bitsilke'yu, Peter biłgo, Jesus Gálileeyú nohwád̄ih deyaa, bildoh̄niih: ákú daabidołtséel, da'ánohwiłn̄iihíí k'ehgo. ⁸ Áídí' tsébi'i'áándí' dahale ch'ínákaidá' nádnk̄ij; daiditid̄i ká'íi bił díyadaagot'ee daasil̄ij; nédaıldzidgo doo hadín nt'é daayih̄nii da lèk'e.

⁹ Godilziníi bij̄ij t'ahbi Jesus daztsaądí' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'í' hit'ij̄go ádelzaa, ái isdzánhíi biy'ídí' ch'iidn gots'idi hanyóod n'íi. ¹⁰ Án n̄nee Jesus yil nakai n'íi doo bił daagozhóq dago chaal naháztaąyú yaa nyáágo yil nagosni'. ¹¹ Áídá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'ij̄go ya'ikodaanzij̄ ndi doo daayodłq̄a da lèk'e.

¹² Ái bikédí'go Jesus yil nakai n'íi naki itínk'ehyú hi'aashgo bich'í' łahgo hit'ij̄go ádelzaa. ¹³ Áídí' onát'aazhgo łá'ihíi yil nadaagosni' ndi doo daabodłq̄a da lèk'e.

¹⁴ Ái bikédí'go bitsilke'yu łats'adahíi da'iyąągo naháztaągo Jesus bich'í' hit'ij̄go ádelzaa, áígee doo da'odłq̄a dago bij̄ij daant'izii bighq̄ bich'í' yádaakti', daztsaądí' naadiidzaahíi bikédí'go łá' daabo'ij̄híi doo daayodłq̄a dahíi bighq̄. ¹⁵ Áídí' gábih̄nii, Ni'gosdzán dągoz'ąq̄ nt'éégo yati' baa gozhóni n̄nee dawa baa bił nadaagołni' le'. ¹⁶ Dahadín odłq̄adí' baptize ábi'delzaahíi hasdádolteeł; áídá' dahadín doo odłq̄a dahíi dahazh̄i' bini-igonkt'éégo bá ngodot'aal. ¹⁷ Áídí' díinko godiyih̄go ánagot'ij̄híi da'odlaaníi ádaadoliił; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleeł; ká'íi yati' łahgo at'éégo yee yádaakti' doleeł; ¹⁸ Ch'osh bik'asda' gólíni nádaih̄niił doleeł; dant'éhéta kozih̄eehíi daidłq̄a ndi doo hago ádaabile' da doleeł; ká'íi daan̄niihíi yiká' ndaadil̄niigo nádaadziih doleeł.

¹⁹ Áík'ehgo Jesus ąq̄ł bich'í' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'dolt̄ij̄, áígee Bik'ehgo'ih̄i'nań bigan dihe'nazh̄in'éégo dahnezdaa. ²⁰ Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagołni' lèk'e, beBik'eh̄n yil n̄ij̄go nada'iziidgo, godiyih̄go ánagot'ij̄híi bee biyati' da'anii at'éhi ch'í'nah áile'go. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

¹ Nnee ląągo nohwitahyú hago ánágot'ííhí daliké'go yek'eda'ishchíigo, ² Nnee da'ítsé godezt'i'gé' bináál ánágot'ííhí, Jesus biyati' yaa nadaagolní'íi nohwil nadaagosni'híi k'ehgo yek'eda'ishchíi; ³ Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo ánt'éhi, shíi áldó' da'ítsé godezt'i'gé' hago ánágot'ííhí bígosíisíidgo daliké' ánágot'ííhí bee nich'í' k'e'eshchíi hasht'íi, ⁴ Hago ánágot'ííhí nil na'gosni' n'íi da'aníigo bígonksííhí bighą nich'í' bek'e'eshchii.

⁵ Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okąąh yedaabik'ehi Abía hat'i'íi itah nlii lé'e: án bi'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'íi nlii. ⁶ Zakarías la'íi bi'aad bílgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánł'éeego ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ááníi la'íi biyati'íi nzhóogo yikísk'eh hí'ash lé'e. ⁷ Bichągháshé doo hwaa da, Elísabeth doo íchiih dahíi bighą; sáan la'íi hastiin daasilíi'. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okąąh yebik'ehgo baa gonyáána', ⁹ Nnee okąąh yedaabik'ehi dahgos'aaníi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąh goz'ąą yune' dilidgo híkągolchinihíi yidíłł'go habi'dółłi lé'e. ¹⁰ Líkągolchinihíi díłłi'go bík'á' ngonyaana' nnee ląągo dadányú dała'adzaago da'okąąh lé'e. ¹¹ Ákóne' híkągolchinihíi bík'á' dahsi'ąągo yidíłłi'íi dihe'nazhíneégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaak'agé'hi bíł ch'í'nah adzaa. ¹² Zakarías yíłłsąągo yik'e tsídolyizgo bíłgoyée'go gozłi. ¹³ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyíłłii, Doo nénłdzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań ni'okąąhíi yidezts'ąą; ni'aad Elísabeth bizhaazhé ishkiini ná yíłłchii, ái mé'ihíi bizhi' John bá áńle'. ¹⁴ Baa nil gozhóq doleel, dázhóq nil gozhóq doleel; nnee ląągo mé' goleehíi yaa bíł daagozhóq doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízisgo at'ée doleel, wine dagohíi ímágodíłłhisíi doo yidłłą da doleel; t'ah bima bibishch'id yiyi' sitíigé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa godet'ąą doleel. ¹⁶ Díi mé' goleehíi nnee Israel hat'i'íi ląągo beBik'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhń, yich'í' nnáhiikángo áidoliłł. ¹⁷ Elías biyi'siziiníi la'íi binawodíi k'ehgo beBik'ehń yádn dahdidogał doleel, nnee bichągháshé nł'éeego yaa tsínádaadikeesgo áidoliłł, la'íi hayíi doo ídaayést's'ąą dahíi nnee nł'éeego ádaat'eehíi bigoyą' yídaayést's'ąągo áidoliłł; beBik'ehń yaa higháhíi nnee bijíi yune' bá íłł'í'gole'go áidoliłł. ¹⁸ Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyíłłii, Hago at'éeego shiye' goleehíi bígonsł doleel, shíi hastiin silíina' shi'aadń áldó' sá silíi? ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'í' hananádzii, gáníigo, Shíi Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee sizíi; shíi nich'í' hasdziihgo díi nł'éeego ágone'íi baa nil nagoshni'go shi'dol'aad. ²⁰ Doo yánti' da nleeh, díi ágone' dishníihíi begolzaahíi bijíi zhá hanándziih, doo shondłłą dahíi bighą, ágone' dishníihíi da'anii begolne'hi at'ée. ²¹ Nnee dała'at'ée n'íi Zakarías ch'éh yiba' nahátząą, hat'íi bighą doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo. ²² Ch'ínádaana' doo hago'at'éeego nnee yich'í' hadzii da: áík'ehgo hat'íhíta bich'í' ch'í'nah adzaa shí daanzí; t'ah doo yałłi' dago daazhógo na'ígizł lé'e. ²³ Áígee binasdziidíi ąął áyíłłana' bigowayú onádzaa. ²⁴ Ái bíkédé'go bi'aad Elísabeth híłłsąą silíina' yaa ch'anant'í'go ashđla'í dahitąą, gáníigo, ²⁵ Nnee bich'í' siste' n'íi shich'ą'zhí'go shá áile'híi bighą sheBik'ehń

shaa ch'ozbaago díi k'ehgo shá ágólaa. ²⁶ Isdzán holtsaaníhíi gostán behitáago Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á, Gábríel holzéhi, yaaká'gé' k'ih gozñil Názaresh golzeezhí' yí'aad, áí k'ih gozñilíí Gálíleehíí biyi', ²⁷ Áígee it'eedn k'ad n'nee, Joseph holzéhi, baa hiiltíni yich'i' oyáá lé'e, áí n'neehn David hat'i' n'lii; it'eedn Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyihíi, Níi gozhó' le', Bik'ehgo'ihí'naán dázhó naa ch'oba'go nohweBik'eh'n níl n'lii: dázhó niyaa gozhó' doleelgo isdzáné bitahgé' haniltíí. ²⁹ Án yo'íigo ábilniihíí bighá tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'íshá' niigo aní n'zi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á gábilnií, Doo n'ndzid da, Mary: Bik'ehgo'ihí'naán naa ch'oba'go haniltíí. ³¹ Isáa, hínk'sáá n'leehgo ishkiiníí hínk'híi, án Jesus golzeego ánlíí. ³² Ízisgo at'éé doleel, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; án David yá niltíigo godoleel, Bik'ehgo'ihí'naán nohweBik'eh'n David yánant'aa lé'e n'íi yánant'aago ábile': ³³ Jacob hat'i' daanliiníí dahazhí' yánant'aa doleel; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á gáyihíi, Hago'at'éégo díi, shiká' doo hwaa daná'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á gábilnií, Holy Spirit níká'zhí' at'éé doleel, Da'tiséyú At'éhi binawodíí níká'zhí' áiléh: áik'ehgo n'ímé' goleehíí dázhó dílzini doleel, Bik'ehgo'ihí'naán biYe' holzee doo. ³⁶ Elisabeth, ní'íí, doo ík'híi da daakch'iníi n'íi, sá silíi ndi áldó' hilt'sáa, gostán bedahitáa, bi'ímé' ishkiin doleel. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'naán doo hat'íi ch'éh áil'íi da. ³⁸ Mary gáníí, Shíi Bik'ehgo'ihí'naán biyéé nshlíi; ha'aa dishnií, da'anníihíí bikísk'ehyú áshidolíí. Áíge' Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á bich'á' onádzaa. ³⁹ Áíge' Mary dahaleego anahyú beezhí'yú k'ih gozñilyú Judahíí biyi' oyáá lé'e; ⁴⁰ Ákú Zakarías bigowá yune' ha'ayáágo Elisabeth yich'i' hadzii. ⁴¹ Elisabeth Mary biyati' yidezts'áago biyi' mé' dehes'naa lé'e; la'íi Elisabeth Holy Spirit bee baa godet'áa lé'e: ⁴² Án nawode hadzii láa gáníigo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhó' doleel, mé' nibishch'id biyi' sitiiníí áldó' biyaa gozhó' doleel. ⁴³ Hago'at'éégo láhi sheBik'eh'n bimaa shaa ch'oba'go shaa nyáá? ⁴⁴ Niyati'íi disets'áana' mé' bíl gozhó'go shiyi' dehes'naa láa. ⁴⁵ Isdzán osdlaqadíí biyaa gozhó': Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á yaaká'gé'híi binkááyú ábilniihíí da'aníi begolne'híi bighá. ⁴⁶ Mary gáníí, Shíjii dawa bee sheBik'eh'n Ízisgo at'ééhíi baa nagoshni', ⁴⁷ Shiyi'siziiníí Bik'ehgo'ihí'naán Hasdášhíitíiníi yaa bíl gozhó'. ⁴⁸ Shíi binal'a'á nshlíni doo hat'íi be'ánsht'ee da ndi nlt'éégo shaa tsínádeskeez: kogé' godezt'i'go n'nee daakinolt'íihíi dawa, isdzán biyaa gozhóni daashínií doleel. ⁴⁹ Dázhó k'a'at'éhi dázhó nlt'ééhíí áshíílaa; án bizhí'íi dílzih. ⁵⁰ Ilké' nánót'íihíí dahadn Bik'ehgo'ihí'naán bíl diyinihíi baa ch'oba' doleel. ⁵¹ Binawod ch'í'nah áyíílaa: bíjii yune' dázhó ádaadilkahíi yíl nadaagodesgeed, ⁵² N'nee hayíi ízisgo ádaat'ee n'íi hayaa ánáyiidlaaná' doo ízisgo ádaat'ee da n'íi hadag ánáyiidlaa. ⁵³ Hayíi dáshiná' nakai n'íi dawahá nlt'ééhíí yá ná'nné' ní'; áiná' ízis da'it'iinihíi dádilkoqogo oná'yis'a' lé'e. ⁵⁴ Bána'iziidíí, Israel holzéhi, bich'ozni', bílgoch'oba'íi yee yénálníihgo; ⁵⁵ Dahazhí' Abraham la'íi bich'á'gé' hadaakínolchiíhíí bíl goch'oba', daanohwitaa n'íi ágáyihíi n'íi k'ehgo, níi, Mary. ⁵⁶ Mary Elisabeth yíl sikeego taagi dahitáa lé'e, áíge' bigowáyú onádzaa. ⁵⁷ Elisabeth íkchiígee ngonyaa lé'e; áígee ishkiin yizhchíi. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elisabeth Bik'ehgo'ihí'naán baa ch'ozbaadíí, ba'ashhahgé' daagolíníi la'íi daabik'íihíi yaa t'ídaanzigo bíl daagozhó'

lé'e. ⁵⁹ Mé' tsebii beyiskaago circumcise alnéhgo baa ch'ikai; Zakariás holzee doleeł, bitaa bizhi'hii k'ehgo, daach'inii. ⁶⁰ Áiná' mé' bimaahii, Dah; John bizhi' hileeh, nii. ⁶¹ Nik'ii doo la' ágágolzee da, daabilch'inii. ⁶² Áik'ehgo mé'ii bitaahii bich'i' na'ida'ch'igizhgo, Díi mé'ii hat'ii holzee doo? daabilch'inii. ⁶³ Áik'ehgo Zakariás biká' k'e'elchiihii hát'íigo na'igizh, áigé', Díi mé'ii John holzee doo, niigo biká' k'e'eshchii. Ái bigha nneehii bil díyadaagot'ee lé'e. ⁶⁴ Áigé' dahko Zakariás hanádziigo, Bik'ehgo'ihina'na ya'ahénzi lé'e. ⁶⁵ Áigé' ba'ashhahgé' daagolínii tsidaadesyiz: díi ágodzaahii ni' Judéa biyi' dahyisk'idyú daagoch'ilínii dawa bitahyú didesdlaad. ⁶⁶ Hayii ái ch'inii daidezts'aanii bijii yuyaa naznégo, Díi mé'ii hagosha' at'éé hileehi! daanii. Áigé' Bik'ehgo'ihina'na yił nlii lé'e. ⁶⁷ Zakariás, mé' bitaahii, Holy Spirit yábiiłti'go Bik'ehgo'ihina'na binkáayú yałti', gániiigo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihina'na Israel hat'i'i beBik'ehna ba'ahégo; nnee biyéehii yaa nyáago hanáyinlii bigha, ⁶⁹ Bána'iziidii, David holzéhi, bich'á'gé' hadaalinolchiihi bitahgé' dážhó nalwodi hasdánohwiinił doleehi nohwa hayiłti; ⁷⁰ Ni'goszán alzaagé' yúshde' godezt'igo Bik'ehgo'ihina'na binkáayú nada'iziidi daadilzini yinkáayú nohwich'i' hadziigo gánohwiiniid: ⁷¹ Nohwik'edaanniihi la'ii hayii bil daanlch'ii dawa nohwidás sizii doleeł; ⁷² Daanohwitaa n'ii áyilnii n'ii k'ehgo nohwaa daach'oba', la'ii ái bilgo godiyihgo lángot'aa n'ii yénálniih, ⁷³ Bik'ehgo'ihina'na bit'pa dahdidilniigo díi k'ehgo nohwa ngon'áá, ⁷⁴ Nohwił hayii nohwik'edaanniihi nohwidás siziiigo, doo nídaahiłdzidgo da Bik'ehgo'ihina'na bá nada'iidziid doo, ⁷⁵ Dáhandaaahinna'zhi' daagodinlziigo la'ii nł'éégo binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ni, mé'ii, Da'tiséyú At'éhi binkáayú na'iziidii honlzee doo: ni nohweBik'ehna bádnyú ilch'i'goléhgo dahnnah; ⁷⁷ Nnee Bik'ehgo'ihina'na biyéehii hago'at'éégo binch'ii bá da'izlii ánánlne'go hasdaakáh doleełgo yídaagol'ihgo áne', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihina'na daahohiikaahna nohwaa ch'oba'ii binkáayú; da'an bik'ehgo yaaká'gé' idindláadii nohwaa nyáa, ⁷⁹ Hayii chagolheelyú naháztaanii da'itsaah yédaaldzidii bá idindláádgo ágole', la'ii ilch'i'gont'éégo yikisk'eh hiikaahgo áile', nii lé'e, Zakariás. ⁸⁰ Mé' nchaa siliiigo biyi'siziinii dážhó nalwod silii, Israel hat'i'i bich'i' ch'i'nah ádilne'ii bijiiłzhi' da'izliiyú naghaa lé'e.

2

¹ Áiná' nant'an Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantii'gee tax nahi'nił doleełgo bizhi' ádaagole'go yángon'aa lé'e. ² (Cyrénius, Síriayú nant'an nliina', díi nach'ihinił doleełgo kozhi' ádaagoch'ile'ii da'iltse álzaa lé'e.) ³ Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lé'e, hayú kih goznilgé' daagoliiyú. ⁴ Joseph akdó' itah onádzaa, Gálilee bigodzogii biyi' Nazareth golzeegé' Béthlehem golzeezhi', Judéahii biyi'gee, David golii n'iiyú, (Joseph David yił hat'i'i lé'ehii bigha.) ⁵ Mary dak'adégo ilchiihi, Joseph baa hiłtini yił hi'ash lé'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áigee sikeená' ilchiihi biká' ngonyaa lé'e. ⁷ Da'iltse ilchiihi ishkiin yishchii, mé'ihii nadik'a' bik'idisdizgo magashi yiyi' náda'idiihi yiyi' nyinkti; na'ch'injahii doo la' hayú bá goz'aa dahii bigha. ⁸ Mé' sitiinii da'anahyú nnee nada'nyoodii bidibelii yinádaadéz'ii lé'e, tlé'yú. ⁹ Áigé' Bik'ehgo'ihina'na binal'a'a yaaká'gé'hi bich'i' ch'i'nah

adzaago Bik'ehgo'ihinaan bich'á'idindláádí bee ike'dendláád; áik'ehgo nnee nada'nyoodíí tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á gábihni, Doo nédaakdzid da: iyínkts'aa sáá, yati' dážhó nlt'éhi nnee dawa bee bíl daagoyikshódo doleelí baa nohwíl nagoshni'. ¹¹ Díí jii David goljii n'íyú nnee hasdáyihiñí nohwá gozljii, Christ nohweBik'ehñ. ¹² Díí bee bídaagonoksj doleel, mé'ihíí nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idjiihí yiyi' sitjigo daahoktséh. ¹³ Dahiko Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á da'iltse ch'i'nah ádilzaahíí láágo yaaká'gé' yil ch'i'nah ánadedlaa, áí Bik'ehgo'ihinaan ya'ahédaanzigo gádaanii, ¹⁴ Bik'ehgo'ihinaan da'tiségo at'éhi yaaká'zhjigo daach'inksj le', la'íí ni' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihinaan bílgoch'oba'íí bee ilch'i'gont'éehíí bíyéé le'. ¹⁵ Áigé' Bik'ehgo'ihinaan binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Béthlehemýú dokáh, daakildi'nii, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ihinaan nohwíl ch'i'nah ágolaahíí daanel'ijiyú dokáh. ¹⁶ Áik'ehgo áigé' dagoshch'i' deskaigo Mary, Joseph, la'íí mé' magashi yiyi' náda'idjiihí yiyi' sitjigo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsaana' mé'ihíí ábikdi'nii n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aanii nada'nyoodíí ádaabihnihíí yaa bíl díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíí díí dawa yénálniihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees lé'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabikdi'niihíí k'ehgo hayíí daidezts'aahíí la'íí daayo'ijihíí bigha Bik'ehgo'ihinaan ízigo at'éehíí yaa nadaagolnigo, la'íí ya'ahédaanzigo t'aazhi' onákai. ²¹ Tsebi' beyiskaana' mé' círcumcise ábi'delzaana' Jesus bizhi' bá álzaa, bá bizhi'íí doo hwaá goleeh daná' Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyíílaahi. ²² Moses ngon'aa n'íí k'ehgo Mary godnlsigo ilch'i'bi'dilne'íí biká' ngonyáágo, mé' Bik'ehgo'ihinaan baa hiltéehgo Mary la'íí Joseph bílgo Jerúsalemýú odaistjii lé'e; ²³ (Mé' da'iltse ishkiin daagolehíhí Bik'ehgo'ihinaan bá sanigo nihi'niiigo ngon'áágo k'e'eshchijihí bigha.) ²⁴ La'íí Bik'ehgo'ihinaan hat'ihíta ye'okaahíí yaa daayiné'go odaistjii lé'e aldó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nlt'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihinaan yidnksini naghaa lé'e; án Israel hat'i'í yil goyikshógo ányáidle'íí hígháhíí yiká déz'ii lé'e: Holy Spirit biká'zhj' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bíl ch'i'nah ágolzaago gábi'idi'nii, T'ah doo hwaá dantsaah daná' Bik'ehgo'ihinaan Its'áltini, Christ holzéhi, hinktséh. ²⁷ Holy Spirit nábihilaago da'ch'okaah goz'aa yune' nyáá; ákú Jesus bimaá la'íí bitaa bílgo begoz'aanii k'ehgo bá okaahgo ádaabistjina', ²⁸ Áigee Símeon mé' náyinktjigo Bik'ehgo'ihinaan ya'ahénzigo gáníí, ²⁹ SheBik'ehñ, ániita áshilnñii n'íí k'ehgo nána'isiidíí shil gozhógo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shí shinaahíí bee hago'at'éégo hasdá'íiníí doleelíí hish'jii, ³¹ Áí nnee dawa biba' ilch'i'ndlaa n'íí; ³² Án bich'á'idindíiníí nnee doo Jews daanljii dahíí bee bá got'jii doleel, la'íí nnee niyéehíí, Israel hat'i'í, án bee ízigo ádaat'ee doleel. ³³ Jesus ábikdi'niihíí bitaa, bimaá bílgo yaa bíl díyadaagot'ee lé'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaadná' Mary, Jesus bimaahíí, gáyihni, Iyínkts'aa sáá, díí mé'ihíí Israel hat'i'í láágo bigha naanándéh, la'íí láágo nádikáh doleelíí bigha habi'doltini at'éé; godiyihgo be'ígózini baa yádaach'ilti' doleeki; ³⁵ (Bésh be'idiltshé nijú bighálgeedhíí k'ehgo nijú nñiih doleel;) nnee bijjígé' natsekeesíí ch'i'nah alnéh doleelíí bigha. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'í itah nlíni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihinaan binkááyú yalt'i'í nlijí lé'e; án sá siljii, nanneego gosts'idn legodzaa; ³⁷ Itsaa nlijgo tsebidin díí'í bíl legodzaa, da'ch'okaah goz'aaagé' dá doo ch'igháhá

dajji biigha la'ii dat'le' biigha dashina' okaqahgo Bik'ehgo'ihina' naan ya na'iziid le'e. ³⁸ An aldó' da'áígee nyaágo, Bik'ehgo'ihina' yich'i' ahenzi, áíge' Jerúsalemgee daagolínii hago'at'éégo hasdábidi'niil doleehi yika daadéz'iinii Jesus yaa yil nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ihina' hago'at'éégo gos'aanii aqal yikisk'eh ádaasdzaana' dabii daagoliiyú, Gálilee bigodzogú biyi' Názaresh golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'ii nokseema' biyi'siziinii ndzil silii, goyáá silii; la'ii Bik'ehgo'ihina' bilgoch'oba'ii biká'zhi' at'éé le'e. ⁴¹ Jesus bima la'ii bitaa bilgo dalenágodáhgee Jerúsalemyú onat'ash le'e, bitis-hagowáh n'ii bee biná'godinihgo náda'idijihii bigha. ⁴² Jesus nakits'adah bil legodzaana', dalenágodáhgee ákú onakáhií k'ehgo ákú okai le'e; ⁴³ Aqal bengonyaana' onákai, ndi Jesus t'aqzhi' idestaq le'e Jerúsalemgee; bima la'ii bitaahii dá doo yidaagolsi dago. ⁴⁴ Jesus bil hikah daanzigo názeelgo o'i'áayú; bik'ii la'ii hayii bidaagosinii bitahyú ch'eh yika daantaa le'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaantiji dahii bigha t'aqzhi' Jerúsalemyú biká daantaayú onat'aazh. ⁴⁶ Taagiskayú da'ch'okaqah goz'aq yune' nnee daagoyáanii ilch'idaago'ahii iyests'aqgo la'ii nayidikiidgo naháztaayú itah sidaago yaa hikai le'e. ⁴⁷ Bi'igózinii la'ii nabidikiidgo yigolsigo hadzi'hií bigha nnee daabidezts'aanii bil diyadaagot'ee le'e. ⁴⁸ Jesus bima la'ii bitaahii daabils'aqgo bil diyadaagot'ee: áik'ehgo bima gábilnii, Shizhaazhe, hat'ii laq bigha ant'ini? Nitaa la'ii shii ch'eh níka hantaahii bigha doo nohwil daagozhó da ni'. ⁴⁹ Jesus gábilnii, Hat'ii bigha shika hanoltaa? ShiTaa binasdziidii baa nashaago sha goz'aq, ya' doo bigonolsi da nee? ⁵⁰ Hat'ii niigo anii shihii doo yidaagolsi da le'e. ⁵¹ Áik'ehgo yil onákai Názareshyú, bima la'ii bitaa da'adaabihniiyú at'éé le'e: bimaahii bizhaazhé ábilniiidii dawa yaa natsekees le'e. ⁵² Áik'ehgo Jesus goyáágo honaak, la'ii Bik'ehgo'ihina' da'áígeego bil at'éé, áíge' nnee aldó', dayúweh begoldoh le'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'anchna' njiigo ashdla'adah legodzaa le'e, áiná' iké'gee sitiin, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yanant'aa, taagígee sitiin, Hérod, ni' Gálilee golzéhi yanant'aana' bik'isn Philip Ituréa la'ii Trakonítis yanant'aa, la'ii Lysánias Ábilene yanant'aa le'e, ² Ánnas la'ii Cáiaphas okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini daanljina' Zakarías biye', John holzéhi, da'izliiyú Bik'ehgo'ihina' bich'i' hadzii. ³ Jórdan túnlínihií binaayú nnee yich'i' yakti'go gadaayihii, Nohwincho'ii bich'á'zhi' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwincho'ii nohwá da'izlii ánalne'; ⁴ Bik'ehgo'ihina' binkáayú na'iziidi, Esáias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díi bak'e'eshchii, Da'izliiyú hadrúshii gáníigo dilwosh, NohweBik'ehni bádnyú ilch'i'daagole', intin ilk'idezdohgo bá ádaake'. ⁵ Nadaashwozhii hanágodibih, la'ii dziil naz'aanii, nadaask'idii hayaa álne'; la'ii godigizii ilk'inádoldol, la'ii godilwohii dilkqh ánalne' doo; ⁶ Áígee nnee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihina' hasdá'iiniil doleehi daidoitsee. ⁷ Áíge' nnee John baptize ádaabile' hádaat'ijigo yaa hikaihií gáyiijigo yich'i' yakti', Nohwii t'iiish bik'asda' golíinii k'ehgo daakinoht'ihii, hadn lá nohwádnnyú nohwiniigodilne'ii bich'á' nohkáh nohwihniid? ⁸ Da'anii nohwincho'ii bich'á' ádaaldzaayúgo ch'i'nah ádaadi'noisi, nest'a' nt'éégo nádaant'ihii k'ehgo nohwaa daide'aa, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo idikdaadol'ni da: Bik'ehgo'ihina' díi tséé nazniilii nnee Abraham

bich'á'gé' daadihezna'íi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishnii. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godes't'aa; tsint'áni dawa doo nest'án nht'éehíi baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo k'p' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nneehíi John nayidaadikidgo gádaabihíi, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gáníi, Hadn bi'íicho naki shíhíi, la'ihíi bi'íicho da'ádih shíhíi yaa yinohtsós; hadn bich'iyán láá shíhíi hadn bich'iyán da'ádih shíhíi la' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'i' nadaahi'niiíi áldó' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayihíi, Ilch'ígó'aahíi nílni, hago láá ádaahi'ne'? ¹³ John gábihíi, Da'kwíi nohwich'i' nadaahi'niiigo goz'aa shíhíi doo bitisyú daahołkeed da. ¹⁴ Silááda áldó' nabídaadikidgo gádaanii, Nohwihíi hago láá ádaahi'ne'? John gábihíi, Hadn biní'doñih hela', hadn da'izliiyú baa dahdaago'p'aah hela'; la'íi hanádaadéhíi, da'ái nohwil daanzhóogo nzhóo. ¹⁵ Nada'olíigo nnee dawa bijíi yune' gádaanzi, Díi nnee, John holzéhi, Christ at'íi née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'i' hananádziigo gáyihíi, Shíhíi tú bee baptize ádaanohwish'íi, áiná' shiké'gé' la' shitisgo at'éhi higháh, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitíida; án Holy Spirit la'íi k'p' yee baptize ádaanohwi'íi doleeł. ¹⁷ Be'ılch'íhé dahyotíi, t'oh naghái ilch'íhi goz'áagee nágosho doleeł, binest'á'híi náyiziidgo ilk'eyihiniílná' bizhoolíi k'p' doo ntsésihíi biyi' yuyaa yidilid. ¹⁸ Áigé' nnee yich'i' yakti'go láágo yilch'ígó'aah lé'e. ¹⁹ Hérod, nant'án nílnihíi, nchó'go at'íigo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltíi, la'íi nchó'go ánát'íidíi John yee bich'i' yakti' lé'e, ²⁰ Hérod nchó'go ánát'íidíibitigo adzaa, John ha'áyilt'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus áldó' baptize ábi'delzaago yáá bich'i' alch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'i' nke'eníihgo yaaká'gé' yati' gáníigo yidezts'aa, ShiYe' shil nzhóni níli; naa shil gozhóó. ²³ Áigee Jesus tádin shí bil legodzaa, án Joseph biye' (bido'níi), Josephíi Héli biye', ²⁴ Hélihíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', Levihíi Mélki biye', Mélkihíi Jáanna biye', Jáannahíi Joseph biye', ²⁵ Josephíi Mattathías biye', Mattathíasíi Amos biye', Amosíi Náum biye', Náumíi Ésli biye', Éslihíi Nágge biye', ²⁶ Nággehíi Máath biye', Máathíi Mattathías biye', Mattathíasíi Sémei biye', Sémeihíi Joseph biye', Josephíi Júda biye', ²⁷ Júdahíi Joánna biye', Joáannahíi Rhésa biye', Rhésahíi Zoróbabel biye', Zoróbabelhíi Saláthiel biye', Saláthielhíi Néri biye', ²⁸ Nérihíi Mélki biye', Mélkihíi Áddi biye', Áddihíi Cósam biye', Cósamhíi Elmódah biye', Elmódamhíi Er biye', ²⁹ Erhíi Jóse biye', Jósehíi Eliézer biye', Eliézerhíi Jórím biye', Jórímhíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', ³⁰ Levihíi Símeon biye', Símeonhíi Júda biye', Júdahíi Joseph biye', Josephíi Jónan biye', Jónanhíi Eliákim biye', ³¹ Eliákimhíi Mélea biye', Méleahíi Ménan biye', Ménanhíi Mátthata biye', Mátthatahíi Náthan biye', Náthanhíi David biye', ³² Davidhíi Jesse biye', Jessehíi Óbed biye', Óbedhíi Bóoz biye', Bóozíi Sálmon biye', Sálmonhíi Náasson biye', ³³ Náassonhíi Amínadab biye', Amínadabíi Áram biye', Áramhíi Ésrom biye', Ésromhíi Pháres biye', Pháresíi Júda biye', ³⁴ Júdahíi Jacob biye', Jacobíi Isaac biye', Isaacíi Abraham biye', Abrahamhíi Thára biye', Tharáhíi Nákor biye', ³⁵ Nákorhíi Sárúk biye', Sárúkhíi Rágau biye', Rágauhíi Phálec biye', Phálecíi Héber biye', Héberhíi Sála biye', ³⁶ Sálahíi Caínan biye', Caínanhíi Arfáxad biye', Arfáxadíi Sém biye', Semhíi Noe biye', Noehíi Lámek biye', ³⁷ Lámekhíi Mathúsala biye', Mathúsalahíi Enok biye', Énokhíi Járed biye', Járedhíi Maléleel biye', Maléleelhíi Caínan biye', ³⁸ Caínanhíi

Énos biye', Énosíí Seth biye', Sethíí Adam biye', Adamíí Bik'ehgo'ihí'nañ biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bił nłjgo Jórdan túńłłgégé' t'aqzhi' nádesdzaa lé'e, Spirit-híí nabılmaago da'izlıjıyú óyáá, ² Áígee dizdin behiskaq, ákú ch'iidn nant'án nabıntaah lé'e. Akú naghaaná' doo hat'ıı yiyq da: áı dizdin aqł iskaqaná' shıná' siljı lá. ³ Ch'iidn nant'án bich'ı' hadziigo gábilnıı, Ni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlıjıyúgo dıı tséhıı bán náodleeł, nııı. ⁴ Áıná' Jesus gábilnıı, Ágágołzeego k'e'eshchjı, Nnee doo dá bán zhá yee hınaa da doleeł, áıná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'ıı dawa yee hınaa doleeł. ⁵ Áíge' ch'iidn nant'án dzıl dážhó yúdahi biká'yú yıl hananásh't'aazhgo, áíge' nnee iltah at'éégo hadaazt'ıı dawa ch'inesk'okıı dábich'ı' bił ch'ı'nah áyıláa lé'e. ⁶ Áíge' ch'iidn nant'ánhıı gánábıldo'nııd, Dıı dahot'éhé ızisgo ágot'eehıı naa nishné', dawa bee nik'ehgo: dıı ak'ıná' dawa shaa hıné'hi at'éé; dahadıta baa nishné' hásh't'ııyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaqahıyúgo dıı dawa nıyéé doleeł. ⁸ Jesus gánábıldo'nııd, Ágágołzeego k'ená'ishchjı, Satan, shiké'gé' nııh: ágágołzeego k'ená'ishchjı, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ zhá honkaqah, da'án zhá bá na'ızııd. ⁹ Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yıl o'áazhgo, kıl biyi' da'ch'okqahıı hadago goz'aanıı bilatahyú yıl n'áazhgo gáyıııı, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlıjıyúgo kogé' gódah ch'ı'nt'e': ¹⁰ Ágágołzeego k'e'eshchjı, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolıınıı nt'éégo bıńadaadeł'ıı doleeł, ná daayıldonıık: ¹¹ Áíge', Doo tséé hitaıgo hayaa nageeh dahıı bighá ánadaanoleeł doo, gołzeego k'e'eshchjı. ¹² Jesus ch'iidn nant'án yich'ı' hananádziigo gáyıııı, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ doo nabıntaah da, gołzee. ¹³ Ch'iidn nant'án dawa yee nayıneztqad hik'e, Jesus yich'á'zhıgo dahnasdzaa, dé't'ıhézhı'.

¹⁴ Áíge' Jesus Holy Spirit nabılmaago Gálıleeıyú onázzaa: ákú dahot'éhé nt'éégo baa ch'ııııgo dıdezdlaad lé'e. ¹⁵ Jews ha'ánálséh nagoznııl yune' ıłch'ıgó'aahgo naghaago nnee dawa daabıdnııj.

¹⁶ Názarethyú góljı n'ııyú nadzaa: ákú Jews ha'ánálséh goz'aq yune' oyáá, Jews daagodnıınıı bıjıı ákóne' onadáhgee, áíge' ozhııhgo hizı', ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bınkááyú na'ızııd n'ıı, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiıııı Jesus baa hit'áq. Áı naltsoosıı ıłch'á' áyıláa, gánııgo k'e'eshchjıgee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ bıSpirit- híı shiká'zhı' nlıj, nnee tédaat'ıyéhıı yati' baa gozhónı bee bich'ı' yadaashti' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ hashıdılaahıı bighá; dážhó doo bıł daagozhóo dahıı nt'éégo ánáshde' doleełhıı bighá shıdol'aad, isnáh daanlııııı hago'at'éégo yich'ákáhgo la'ıı bıńáá adaagodıııı hago'at'éégo ch'ınádaaghaıgo ánadaadle'go bıł nagoshnı'go, hayıı bich'ı' nagont'ogıı biyi'gé' hahıshnıı doleełgo, ¹⁹ La'ıı Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yaa ch'oba'ıı biká' ngonyaagee baa nagoshnı'hıı bighá shıdol'aad. ²⁰ Áíge' naltsoosıı ıłch'ı' ánáyııdaago, nal'a'a yaa náyin'áqgé' nánezdaa. Ha'ánálséh goz'aq yune' yıl naháztaanıı dawa daabıneł'ıı lé'e. ²¹ Nnee yich'ı' yałt'ı' nkegonııyago gánıı, Dıı Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiıııı dııjıı daasıdoł't'aanıhıı begolne'. ²² Nnee dawa nt'éégo baa yadaaktı' lé'e, yati' nzhónı yee hadziıhıı yaa bıł díyadaagot'eeıgo gádaakıdı'nıı, Dıı la' Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábilnıı, Yati' ıłch'ıgó'aahıı bee gádaashıldo'nıı, Izee nant'án ılııı, dáıı na'ıłziıh:

Capérnaumyú ánát'íhí yaat'ídaandzigo kú áldó' dáni gonlíyyú ágánt'íhí. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dá golíjgee doo habí'dit'íhí da, da'aniigo ádaanohwíldishníi. ²⁵ Shíi da'aniigo nohwił nadaagoshní', Elías t'ah hinaaná' dá doo nagołtíjhe taagi legodzaagé' gostán dahitąą, áigee shiná' góyéehí benagowaa lé'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzané bika' da'adini láągo daagoljí; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa ła' bich'í' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon godzogí biyi' křh gozñil Sarépta golzeeyú gólínihi zhá bich'í' bi'dol'aad lé'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hinaaná' Israel hat'i'i bitahgee nnee láągo łóđ doo ínádřh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo ła' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Sýriayú gólíni, zhá nádzii lé'e. ²⁸ Ha'ánázéh yune' naháztaaní díi Jesus áníhí daideztsąąná' bádaagoshchíid, ²⁹ Áík'ehgo daahizí'go Jesus ch'ídaaniyood, dzil nan'aahíi biká' gotahyú yil náiseel lé'e, áigé' gódah ch'ídaahilt'e' daanzí. ³⁰ Áíná' nneehíi bigizhyú ch'ínyáá lé'e. ³¹ Áigé' Capérnaum golzeeyú nýáá, Gálilee godzogí biyi', ákú Jews daagodnksinií bijíi dawahn ilch'ígó'aah lé'e. ³² Yebik'ehgo ilch'ígó'aahíi bighą nnee bil díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'ánátséh goz'ąą yune' ła' nnee ch'iidn biyi' golínihi sidaa lé'e, án nawode ³⁴ Gáníi, Doo nohwaa nanńaa da; hago láą át'éégo nohwich'í' gon'aahgo ánt'íhí, Jesus, Názarethgé' nanńáhi? Ya' da'izlįyyú ánohwiléhíi bighą nýaa née? Shíi nígonsř hadń ánt'íhíi; Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ą'gé'go Dilzřhgo Nlíni. ³⁵ Jesus ndzilgo hadziigo gáyłńii, Handzřih hela', an biyi'gé' hannáh. Nnee ilń'gee nnee ch'iidn biyi' golínihíi ch'iidn nkłbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. ³⁶ Nnee dawa bil díyadaagot'eego gádaahłdi'ńii, Díi yati'íi hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo ła'íi binawod golłjigo spirits daanchř'i haołkáh yłńiigo hainiyood. ³⁷ Dahot'éhé nnee bitahyú nł'éégo baa ch'ini didezđlaad lé'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínáđzaago Simon bigową yune' ha'ayáa. Simon bi'aadú bimaa yóiyahgo nezgai; ái bighą nádaach'okąąh. ³⁹ Yit'ahgé' sizįigo hat'íi binesgai shřhíi náines'řhgo nł't'éé násdłj: áík'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá da'dezné'.

⁴⁰ O'i'ąązři' godeyaago hayíi bik'íi kah iltah at'éhi yaa nakaihíi Jesus bich'í'yú yil neheskai; áík'ehgo dała'á daantjigo yik'e daadilńiigo nádaailzřih lé'e. ⁴¹ Nnee ch'iidn biyi' daagolínií láągo ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaanńii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłni. Ch'iidn Jesus, Christ nłjigo yídaagokřhíi bighą, ndzilgo yich'í' hadziigo, Hadaakdzřih hela', yłńńiid. ⁴² Hayołkaayú ch'ínyáágo da'izlįyyú óyáa: áíná' nnee biká hadaantaago, áike'égo baa hikai, doo yich'ą' digháh hádaabit'jđ dahíi bighą. ⁴³ Áík'ehgo yich'í' hadziigo gáníi, Łahyú křh nagozñilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakł'áhgee begoz'aaníi baa yashti' doleek: ái bighą shi'dol'aad. ⁴⁴ Gálileeyú Jews ha'ánátséh nagozñil yune' nnee yich'í' yaktigo naghaa lé'e.

5

¹ Jesus túsikaaníi Gennésaret holzéhi bahyú sizįiná' nnee daahłjřh, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' daidits'řh hádaat'řhíi bighą, ² Túsikaągee tsina'eelíi naki silaago yıltsąą, nnee łog hadaileehíi tsina'eel' yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigisgo. ³ Jesus tsina'eelíi dała'á Simon biyéehíi yeh hiyaaná', Simon gáyłńii, Da'anahzři' shł

ń'peel. Áígé' tsina'eehí yiyi' dahnezdaa, áígé' nnee yil ch'ígó'aahgo yich'i' yakti'. ⁴ Aał nyáńti'ná' Simon gáyihńii, Tú ląáyú idń'eelgo áígé' nilógbehaidléhé ténłtsosgo beha'íílee. ⁵ Áík'ehgo Simon gábihńii, lch'ígó'aahí, ch'éh ádaaahit'jigo iskaąą ndi doo la' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'ashihńiiyú ashne'go shilógbehaidléhé hayaa ashle', nii. ⁶ Ágáadaazaago lóg dážhó ląágo hayíleego bilógbehaidléhé bich'ą' ndaasdlaad lẹ'e. ⁷ Ła' yil hada'ileehí anahyú tsina'eehí bil dahna'eehí yich'i' yida'dishgish, Nohwich'odaahńiih, daanńigo, Áík'ehgo áí bich'i' bil nda'iz'eelgo tsina'eehí da'ála lóg biyi' ha'desbįhgo tsina'eehí hayaa téł'pá'o'eel nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díi yiltsąągo Jesus biyahzh'i' hayaa adzaago gání, SheBik'ehń, shich'ą'zh'i'go dahńńáh, nnee binchọ' láníhi nshłjįhí bighą. ⁹ Simon la'íi yil hada'ileehí bilgo dawa bil díyadaagot'ee, lóg dážhó ląágo hadaizlee'hí bighą. ¹⁰ James la'íi John bilgo, Zébedee biye'kehi, Simon yil nada'iziidi, ałdó' bil díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyihńii, Doo néndzid da; kodé' godezt'i'go lóg hayihileehí k'ehgo nnee shá náhiláh doleel. ¹¹ Áík'ehgo bitsina'eehí tábaąyú ndaayisńilná' dawahá akúyaa ndaizńilná', Jesus yiké' dahiskai lẹ'e.

¹² Jesus kįh goznilyú nyáágo nnee lóód doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiltsąąná' hayaa adzaago náyokąąhgo gáyihńii, She-Bik'ehń, náshínłziihí bik'e sńtįjigo nígonsį, háńt'įjyúgo náshínłziih. ¹³ Jesus yich'i' dahdidilńiigé' yedelńii'go gáyihńii, Hasht'įj, nándziih. Áí dábilgo lóód n'íi ínásđid lẹ'e. ¹⁴ Jesus gábihńii, Hadń dánko bil nagolń' helá: t'íi, okąąh yebik'ehń bich'i' ch'í'nah áđńdle'go, Moses ngon'ąą lẹ'ehí k'ehgo hat'ihita be'okąąhí Bik'ehgo'ih'i'nań baa nné, hanánidelzaahí bighą, áík'ehgo nándziihí nnee yidaagolsį doleel. ¹⁵ Áíná' yúwehyú ch'inii didezdaad: áík'ehgo nnee doo alch'ígé Jesus yakti'íi daidits'įh hádaat'įj la'íi kah iltah at'éhi yaa nakaihí nádaabi'dilzii hádaat'įj hí bighą baa hikáh lẹ'e.

¹⁶ Áígé' Jesus dasahn da'izłjyú óyááyú oskaąąd. ¹⁷ Áíná' la' jįi Jesus ilch'ígó'aahgo Phárisees daanłni la'íi begoz'aaní ilch'ídaago'aahi itah naháztaą lẹ'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé, la'íi Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ih'i'nań binawodíi bilńjigo nádaizłziih.

¹⁸ Jesus yakti'ná' la' nnee di'ili Jesus bich'i' ndaach'łteehgo biyahzh'i' ndaach'łteehgo ch'éh ádaach'it'jį lẹ'e. ¹⁹ Dážhó ch'ilaąądo doo hayú Jesus bich'i' ch'ígót'i' dahí bighą kįh biká'yú hádaach'istjįgo Jesus szi-iníi bik'ehgé' ch'í'f'ángo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istjį lẹ'e. ²⁰ Jesus nnee bi'odłą yígolsjįdná' di'ilihí gáyihńii, Shik'isn, ninchọ'íi da'izłiné nádleeł. ²¹ Begoz'aaní ye'ik'eda'ılch'ılı la'íi Phárisees daanłni bilgo dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaanńii, Hadń láhi án Bik'ehgo'ih'i'nań ádil'jigo aníi? Hadń konchọ'íi da'izłiné áile'? Bik'ehgo'ih'i'nań zhą go'jį. ²² Jesus áí natsídaakeseíi yígolsjįdná' gáyihńii, Hat'íi bighą dánohwiyi'yú na'ídaadołkid? ²³ Hayíhí doo nyeego ách'inqih da, Ninchọ'íi da'izłiné nádleeł, dago-hí, Nádnáhgo dahńńáh? ²⁴ Ni'gosdzán biká' nnee binchọ'íi da'izłjį alne'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, beshik'ehgo bídaagonolsį doleehí bighą, (nnee di'ili sitińii gáyihńid,) Nádnáhgo biká' síntińii dahńádné'go gowayú nádnáh, nildishńii. ²⁵ Nnee bináál dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitjį n'íi dahnýiné'go gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ahéńzigo. ²⁶ Nneehí dawa dážhó bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ahédaanzj, áígé' tsídaadesyzigo gádaanńii, Díi jįi áńagot'jįhí doo hwaa la' hat'íi gát'éego daahit'jį da.

27 Díí bikédé'go Jesus ch'ínádzaago tax nanáhi'nílgée nnee tax bich'i' nahí'níihí, Levi holzéhi, sidaago yiltsaa lé'e: áík'ehgo gáyiñii, Shiké' dahnnáh. 28 Áík'ehgo dawahá da'akú nazñilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lé'e. 29 Levi bigowayú Jesus bá da'odaq: áígee nnee láágo tax bich'i' nadaahi'níihí, nnee la'ihí bílgo, Jesus la'íi bitsilke'yu itah da'iyaaqzhí' naháztaq. 30 Áiná' Phárisees daanlíni la'íi bitahyú begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bílgo Jesus bitsilke'yu yída'iltahgo gádaayiñii, Hat'íi bigha tax bich'i' nadaahi'níihí la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bíl da'oksaq? 31 Jesus gádaabiñii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihíi zhá. 32 Shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinchó'íi bich'á'zhí' ádaa'ne', bíldishñiiyú níyáá, áiná' doo nnee dábi'ehyú ádaat'eehíi ágáldishñiiyú níyáá da.

33 Phárisees Jesus gádaayiñii, Hat'íisha' bigha John bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah, la'íi Pharisees bitsilke'yu aldó' ágádaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhíi doo dáshiná' da'okaqah da? 34 Jesus gádaabiñii, Ya' ni'i'néhgee nnee da'ádaat'eehíi nnee niinéhíi yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaqah née? 35 Dahagee nnee niinéhíi bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaqah doleel.

36 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi aldó' yee hadziigo gábiñii, Doo hadn'íi ánídéhíi haizqosgo íi dénchó'éhíi yenádi'aah da; ágádaayúgohíi ánídéhíi biká' ch'ída'i'án hileehná' íi dénchó'éhíi ánídéhíi béedit'aago doo lakt'ee da. 37 La'íi wine áni alzaahíi ikágé wine bee naktiníi dénchó'éhíi doo biyi' tádaach'iníi da; ágách'idzaayúgo wine áni alzaa'ihíi ikágé yidíldohgo na'nil, áík'ehgo winehíi aqal ha'ijool, la'íi ikágéhíi koch'á' yilchqoh. 38 Áiná' wine áni alzaahíi wine bee naktiníi ánídéhíi zhá biyi' tádaach'iníi; áík'ehgo daanlt'éé nt'éé. 39 Hadn'íi wine da'iltse alzaahíi yodlaaníi, doo áni alzaahíi hát'íi da; Wine da'iltse alzaahíi zhá nlt'éé, ñiihíi bigha.

6

1 Jews daagodn'siníi bijii nakigeehíi Jesus t'oh naghái hentíiníi yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'a' nadaayinií; áígé' daidnzshishgo daayiyaaq lé'e. 2 Phárisees daanlíni la' gádaabiñii, Hat'íi bigha godilziníi bijii doo hat'íi baa nach'ighaa dahíi ádaat'íi? 3 Jesus gánii, Ya' David la'íi yil nakaihíi bílgo shiná' daasiliiigo hago ádaasdzaa lán shíhíi doo hwahá baa da'okshiih da née? 4 Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aq yune' ha'ayáágo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okaqahgo baa hi'né'go ni'né' n'íi náidm'égo yiyaaq, la'íi yil nakaihíi aldó' la' yá'rne' lé'e; áí bánhíi okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyaaqgo goz'ánihi. 5 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, godilziníi bijii ndi beshik'eh, ñii, Jesus. 6 Lah Jews daagodn'siníi bijii ha'ánálséh goz'aq yune' Jesus ha'ayáágo ilch'ígót'aah lé'e: akóne' nnee bigan dihe'nazhinéégo binawod ásdjidi itah sidaa. 7 Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bílgo Jesus daine'l'íi lé'e, godilziníi bijii nneehíi náylziih shí daanzigo; ágádaayúgo Jesus hat'íhita yee yaa dahdaago'aahíi bigha. 8 Áiná' Jesus áí natsídaakeesíi yígótsihíi bigha nnee bigan binawod ásdjidi gáyiñii, Nádnáhgo kodé' hizii. Áík'ehgo nádiidzaago áígee hizí' lé'e. 9 Jesus begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees bílgo gádaayiñii, Da'á'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníi bijii nlt'éégo ách'it'íigo goz'aq née, dagohíi dénchó'ého ách'it'íi née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíi ch'izilheego née? 10 Jesus nnee yitah

déz'ii lé'e, áigé' nnee bigan binawod ásdjidi gáyihii, Yushdé' dahdin-
lñih. Ágádaana' bigan nlt'éé násdlii, lahzhinééhíi ga'at'éé. ¹¹ Nnee Jesus
yik'edaannihíi hadaashkeego gádaahidi'nii, Jesus hagoshá' ádaahidle'?
¹² Áiná' Jesus dasahn dziyú óyáá okáqgho, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i'
okáqgho iskaá.

¹³ Hayikááyú biké' hikahíi, Yushdé', daayihniidná' nakits'adah hayinil:
ái shinadaal'a'á daayihii; ¹⁴ Simon, (Peter yízhí' yá áyílaahíi,) bik'isn
Andrew, la'íi James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'íi
James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'íi
Judas Iscariot, ch'íbido'aal doleehi.

¹⁷ Dziłgé' yił nkenákainá' dzihíi bitl'ááhgee sizji, áigee biké' hikahíi,
la'íi nnee lqágo Judéagé', Jerúsalemgé', la'íi tádá'yú Tyre la'íi Sidongé'
daagolínihí daabidits'ih hádaat'jigo, la'íi daanezgaihíi nádaabidilziih
hádaat'jigo baa nánsáá; ¹⁸ Hayíi spirits nchó'i biyi' daagolíníi áldó' baa
hikai: áik'ehgo náda'bidilzii lé'e. ¹⁹ Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'ji
lé'e: binawodíi nádaabilziihíi bighá.

²⁰ Biké' hikahíi yine'jigo gáyihii, Nohwíi tédaanoł'iyéhíi nohwiya
gozhóq doleek: Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah daanołji.
²¹ K'adíi shiná' daanołiníi nohwiya gozhóq doleek: náda'dołdoł.
K'adíi daałchagíi nohwiya gozhóq doleek: daałdloh doleek. ²² Shíi,
nnee k'ehgo Niyááhíi, shighá nnee nohwik'edaanniihyúgo, la'íi doo
hádaanołwit'ji dayúgo, nchó'go nohwich'i' yádaakt'yúgo, nohwizhi'
nchó'go yaa yádaakt'yúgo nohwiya gozhóq doleek. ²³ Ái bijji dázhó
nohwil daagozhóqgo yaadaołjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i
dázhó nchaa doleek: nnee nohwik'edaanniihíi bich'á'gé' nnee daanlínihíi
Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi áldó' ágádaayiksí lé'e. ²⁴ Áiná'
nohwíi izisgo da'okt'iiníi, nohwá góyéé doleek! alk'iná' dawa hádaakt'iiníi
nohwíyéé. ²⁵ K'adíi náda'sołjidi, nohwá góyéé doleek! shiná' daanołji
doleek. K'adíi daałdlohíi, nohwá góyéé doleek! ik'edaadoł'nii la'íi daołchag
doleek. ²⁶ Nohwíi nnee dawa nlt'éégo nohwaa yádaakt'ihíi, nohwá
góyéé doleek! ái bich'á'gé' nnee daanlínihíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú
nada'iziidi daazhógo ádaadil'ini n'íi ágádaayihniid áldó'.

²⁷ Shihíi daashidołts'agíi gádaanołwíidishnii, Nohwik'edaanniihíi no-
hwil daanzhóq le', hayíi bil daanołchó'íi nlt'éégo bich'i' ádaanoł'tee le',
²⁸ Yati' yee daanołwókaahíi nlt'éégo bich'i' natsidaakkes le', la'íi nchó'go
nohwich'i' ádaat'eehíi bá da'ołkqah le'. ²⁹ Hadn nit'lah yonłts'iyúgo
lahzhinéé bich'i' nnanint'aah; hadn ni'íicho nich'á' náidiltsóozyúgo n'íi
áldó' doo baa nchí' da. ³⁰ Dahadn hat'íi níyókeedíi baa nné'; hadn
dahat'ihíta níyééhíi nich'á' náidmné'yúgo doo t'qazhi' bínáhońkeed da.
³¹ Nnee hago'at'éégo nohwich'i' ádaat'eego hádaakt'jiihíi k'ehgo nohwíi
áldó' bich'i' ágádaanoł'tee. ³² Hayíi bil daanołshooníi zhá nohwil
daanzhóqyúgo, hago'at'éégo nlt'éé ái? Nnee doo daagodnłsđ dahíi ndi
hayíi bil daanzhooníi bil daanzhóq. ³³ Hayíi nlt'éégo ádaanłsđ shihíi
zhá bich'i' nlt'éégo ádaanoł'teeyúgo, hago'at'éégo nlt'éé ái? Nnee doo
daagodnłsđ dahíi ndi ágádaat'ini at'éé áldó'. ³⁴ Nohwíi hadn hat'íi bá
ch'ídaashołné'yúgo t'qazhi' shaa nné' daanołsđgo, hago'at'éégo nlt'éé ái?
nnee doo daagodnłsđ dahíi ndi dawahá lách'inádaí'né'i at'éé, da'áigee
shaa nai'né' daanzjigo. ³⁵ Nohwik'edaanniihíi nohwil daanzhóq le', la'íi
nlt'éégo ádaakt'ji, dahat'ihíta ch'ídaanołné' le' doo shaa nané' daanołsđ

dago; áík'ehgo yaaká'gé' láágo nohwaa nané' la'íí Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanohí doleel: án nnee doo ahédaanzí dahíí la'íí daanch'íí ndi yich'í' nlt'éégo at'éé. ³⁶ NohwiTaa bíl goch'oba'híí k'ehgo nohwíí áldó' nohwíl goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadn baa nádaalt'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleel: nnee doo nch'ogo baa natsídaalkees da le', áík'ehgo doo nch'ogo nohwaa natsída'ikees da: nnee nohwich'í' nch'ogo ánát'ííhí baa nádaagodeno'laah le', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nágodet'aah: ³⁸ Nnee baa daano'mé', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa na'né'; áí nlt'éégo bínel'áqadgo, hayaa ílk'ínábénisdzilgo, nlt'éégo áqł nnésgohgo haláh odaazliigo nohwaa nach'iné'. Dáhołáqgo kaa daasomé' láńshí n'íí k'ehgo da'ágáhołáqgo nohwaa nádo'né'. ³⁹ Ílch'ígót'aahgo na'goni'íí yee hadziigo gádaabihniid, Ya'nnee bináá ágodiníí la' nnee bináá ágodini lolqos née? ágádaaszaayúgo shá' da'ála ínłwozh yuyaa olıdeel? ⁴⁰ Bílch'ígót'aahíí bílch'ígót'aahi doo yitísigo at'éhi at'éé da: áiná' daakówa nlt'éégo kol ch'ídaakost'áayúgo, áí bíl ch'ígót'aahíí ga'ách'ít'éé daach'ileeh. ⁴¹ Hat'íí bighá ník'isn bináá yune' tsjáłch'íséę sitaaníí hí'íí, áiná' nihíí nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴² Ni nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí daná', hat'íí bighá ník'isn gámni, Shik'isn, ai tsj alch'íséę nináá yune' sitaaníí ná haoshťjłh? Ni nzhqo ádnł'ini, íłsé nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí hat'jłh, áík'ehgo nlt'éégo go'íí nleehgo, ánita ník'isn bináá yune' tsj alch'íséę sitaaníí bá hat'jłh. ⁴³ Tsint'áni nlt'éhíhí doo nest'án dénch'ó'éhíí baa dahnándahi at'éé da; la'íí tsint'áni dénch'ó'éhíí nest'án nlt'éhíhí doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni dałá'á hent'jłgo nest'án baa dahnándahíí bee bígózj. Figs doo hosh baa ndaach'ihiniłłhi at'éé da, la'íí dasts'aa'íí doo hosh diwozhíí baa ndaach'ihiniłłhi at'éé da. ⁴⁵ Nnee nlt'éhíhí bíjij yune' nlt'éégo goz'aaníí bich'á'gé' nlt'éhíhí zhá bee hagowá; áiná' nnee nch'ó'íí bíjij yune' nch'ogo goz'aaníí bich'á'gé' nch'ó'íí zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'íłti' shłhíí kojíí yune' hago'at'éégo goz'áq shłhíí bich'á'gé' ách'inqihi at'éé.

⁴⁶ Hat'íí bighá, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashılđołniigo shich'í' ádaadołniiná' da'ánohwıłdışhniiyú doo ádaanołt'ee da? ⁴⁷ Dahadń shaa nyááhń shíyést'sáqgo shiyati' yikísk'eh at'ééhń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé: ⁴⁸ Nnee yuyahgo hagogéedgo tséé biká' bigowá ágodłaa: áík'ehgo tú idezjoolgo bigowáhíí bídik'ol ndi doo hago adzaa da; nłdzilgo tséé biká' ágolzaahíí bighá. ⁴⁹ Áiná' dahadń shíyést'sáq ndi doo yikísk'eh at'éé dahń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee bigowá dá sái zhá yiká' ágodłaa, doo tséé biká' dahgoz'áq dago; áí gowáhíí yich'í' tú idezjoolgo dagoshch'í' nangóngo'; áík'ehgo aanábıgot'jłł gozłj.

7

¹ Jesus nnee bídaayést'saaníí áqł yich'í' nyánłti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Silááda dałá'n gonenadín binant'a'íí yána'iziidi bíl nzhóni nezgaigo dak'azhá datsaah lé'e. ³ Nant'ánhíí Jesus yaat'ínzigo nnee Jews yánadaazíni Jesus bich'í' odais'a' gánıigo, Yushdé', kú nńáhgo shá na'iziidíí shá nánłziłh, daabıłđołniłh. ⁴ Áík'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokáqahgo gádaanıı, Díí áłłniłhíí bá ándle'go dávik'eh: ⁵ Bíl daanjqogo ha'ánálzéh goz'aaníí nohwá ágolaa. ⁶ Áík'ehgo Jesus yıl onákai. Nant'ánhíí bigowá t'ah bich'í' hikahná' nant'án bit'eké Jesus bich'í' hil'aad gánıigo, Shi-Nant'a', nich'í' nagóntłogıí bighá dáko akú nóđáh hela'; shigowá yune' ha'ánńáhgo ndi doo bik'eh sit'jı da: ⁷ Naa nsháhgo doo bik'eh sit'jı da

nsihíi bighá doo dashíi naa niyáá da: déhadziihgo ndi shána'iziidn nádziih ndi at'éé. ⁸ Shíi áldó' shinant'a' golíi, shihíi silááda bá nansht'aa, dała'á, Dahnnáh, bíldishñiiyúgo dahdigháh; la'íi, Yushdé', bíldishñiiyúgo shaa higháh, la'íi shána'iziidi, Díi ánlé', bíldishñiiyúgo ái áile'. ⁹ Jesus ái yidezts'aaná' dé bíl díyagodzaa, nnee biké náseełíi yich'i' adzaago gáyihñii, Gánohwíldishñii, Israel hat'i'i bitahyú ndi doo hwaa hadn díi k'ehgo bi'odla' golíni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'i' oda'is'a'íi gowayú nákaína' nezgai n'íi nlt'éé násdliigo yaa nakai lé'e.

¹¹ Ái iskaqá hik'e Jesus kih gozníl, Nain golzeeyú óyáá; bitsilke'yu la'íi nnee yíl okai. ¹² Ái kih gozníl ch'íná'it'ih goz'aaníi yich'i' higaalgo, nnee éđihi ch'ídaach'ilteeh lé'e, bimaá itsaaná' dabíi zhá bizhaazhé ishkiin dała'áhi; ái isdzánhíi nnee láágo yíl náseeł lé'e. ¹³ Jesus yiltsaaná' bijíi nñiihgo gáyihñii, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáágo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aakíi daahiz'i'. Áigé' hadziigo gáníi, Shik'isn, nádndáh, nildishñii. ¹⁵ Éđihgo sitíi n'íi nezdaago yałt' nkegonyaa. Áik'ehgo Jesus isdzánhíi bizhaazhé yaa náántíi. ¹⁶ Nnee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo gádaañii, Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi ízigo at'éhi nohwitah silíi; la'íi, Bik'ehgo'ihí'nań nnee hayihezniłii yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'aqá nt'éégo, la'íi binaayú daagotahyú Jesus nlt'éégo baa ch'inii lé'e. ¹⁸ John bitisłke'yu díi ánágot'íidíi dawa yaa bíl nadaagosni'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé', daayihñiidná' gádaayihñii, Jesus bich'i'yú doła'aashgo gáldoñi', Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi née? dagohíi la'i biká daadéet'íi née? ²⁰ Nnee nakihíi Jesus yaa n'áazhgo gádaabiñii, John Baptize ágole'íi nich'i' nohwides'a', gániłn'ñiihgo, Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi née? dagohíi la'i biká daadéet'íi née? ²¹ Yaa n'áazhná' Jesus nnee láágo náyihilzii, kah íłtah at'éhi yaa nakaihíi áldó', spirits nchó'i biyi' daagolíníi bá hanesdzood; la'íi binaá ádaagodinií daago'íigo ányaidlaa. ²²⁻²³ Áik'ehgo ái nnee bich'i' hil'aadíi gáyihñii, John bich'i' nádołt'aashgo díi ho'íinií la'íi disokt'aaníi baa bíl nagolni': binaá ádaagodih n'íi binaá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee lóod doo ináđih dahi yaa nadaakai n'íi nlt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodih n'íi da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'i' yáda'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íi t'aqzhi' onát'aazhná', Jesus nnee dała'at'ééhíi John yaa nagolni'go yich'i' yałt' nkegonyaa gániigo, Da'izlıyyú hat'íi hádaadel'íyyú nasołkai? T'oh bit'aqá nteelíi bíl godiyohíi née? ²⁵ Hat'íi hádaadel'íyyú nasołkai áiná'? Nnee nlt'éégo bik'e'izłáhi née? Hayíi bidiyagé nlt'ééhíi la'íi ízigo daagolíníi nant'án golíjgee nadaakaihi at'éé. ²⁶ Hat'íi láá hádaadel'íyyú nasołkai áiná'? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi yitiso at'éhi, nohwíldishñii. ²⁷ Díi bak'e'eshchíi n'íi án át'íi, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn íłch'i'gole'go. ²⁸ Gánohwíldishñii, Nnee daagozlınií bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi doo la' John Baptize ágole'íi yitiso at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihí'nań bilałt'áhgee daanliinií bitahyú hadn dázhó doo íłł dahíi John yitiso at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aaníi la'íi tax bich'i' nadaahi'ñiłíi John baptize ádaabizlaa n'íi, Bik'ehgo'ihí'nań dázhó nlt'éégo at'éé, daañii. ³⁰ Áiná' Phárisees la'íi bezoz'aaníi nlt'éégo yídaagolnsini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíi

bigha Bik'ehgo'ihina'ngon'aani doo hadaat'iji dago yich'a'zhi' adaat'ee le'e.

³¹ Jesus gani, Nnee daalinolt'ihii hat'ii bil hshah nishleego baa nagoshni? hat'ii bil dalekt'ee? ³² Na'iniih nagoz'aagee chagháshé da'at'éego ilch'i' adaanigo, Tsisol' bee nohwich'i' da'nt'aal ndi doo hwaa ch'adaashinolzhil da, daalkidi'niihi bil dalekt'ee. ³³ John Baptize ágole'ii doo ban yiyaa dago la'ii doo wine yidlaa dago nyaana'; Ch'iidn biyi' golii, daadohii. ³⁴ Shii, nnee k'ehgo Niyáahii, ishago la'ii ishdlaago niyaana' gadaashikdohii, Án dichini la'ii idlanihi, tax bich'i' nadaahi'niihi la'ii nnee doo bik'ehyu' adaat'ee dahii bit'eké nlini! ³⁵ Da'anii igoyá'ii hat'ii adaat'ihii bee bigozh.

³⁶ La' Phárisee nlini Jesus, Shigowayú nnaa, yihii. Ák'ehgo Jesus áí Phárisee bigowayú nyaayú iyaago nezdaa. ³⁷ La' isdzán bincho' lanihi áí kih goznilgee golinihi, Jesus Phárisee bigowayú iyaago yaat'inziigo tús tsée, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'áago, ³⁸ Jesus des'eezi yine'gé' hichago hizi', binaa túhii bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizil yee k'eyildé, áigé' daayits'osgé' ik'ah yaa yiziid le'e. ³⁹ Phárisee yil iyaq'n dii isdzán at'ini yoiigo dabií gadiidi'nii, Dii nneehii Bik'ehgo'ihina'ngon' binkáayú na'iziidi niyyúgo, dii isdzán bidilchi'ii hadn at'ii shihii hago'at'éé shihii yigótsi doleel ni'; bincho' lanihi at'ééna'. ⁴⁰ Jesus bich'i' hadziigo gani, Simon, hat'ii shi nikdishii. Ák'ehgo Simon gabihii, Anni, ilch'igó'aahii. ⁴¹ La' nnee zhaali ách'inihi nnee naki yaa yil'aa le'e: nnee da'á ashdlá'i gonenadin zhaali, penny holzéhi, baa ha'aa, la' nneehii ashdladin baa ha'aa, ⁴² Doo hago'at'éégo nanada'i'niil da le'e, da'agát'éé ndi nzhoo yihniid. Dii nnee nakihii hayiihi nnee zhaali ách'inihi itisgo bil nzhoo ga? ⁴³ Simon hananadzii, Hayii dázho itisgo baa ha'aa shihii go'ii. Jesus gabihii, Da'áigé adinhiid. ⁴⁴ Jesus isdzánhii yich'i' adzaana' Simon gayihii, Ya' dii isdzánhii hi'ii néé? Nigowayune' ha'ayáana' doo hwaa tú shikee bee tánágisii shaa rziid da: áina' dii isdzánhii binaa túhii bee shikee shá táyigisgé' bitsizilii bee k'e'ildee. ⁴⁵ Ni doo hwaa shisiints'os da: áina' ha'ayáagé' yushde' godezt'i'go dii isdzánhii shikee daayits'os nkegonyaa ni'. ⁴⁶ Doo hwaa ik'ah shitsit'a' bidínzhizh da: áina' dii isdzánhii ik'ah shikee yidezhizh. ⁴⁷ Ák'ehgo ganikdishii, Isdzán bincho' dázho láchii da'izliné bá ánalne', dázho bil nshoohii bigha: áina' hadn bincho' ayáhahii da'izliné bá ánalne'ii, ayáhago bil nshóni at'éé. ⁴⁸ Jesus isdzánhii gayihii, Nincho'ii da'izliné ná ánalne'. ⁴⁹ Nnee yil da'ayaanii gadaakidi'nii, Hadn láhi dii, koncho'ii da'izliné ká ánaidle'i? ⁵⁰ Jesus isdzánhii ganayikdo'niid, Ni'odla'ii hasdaniitii; ilch'i'gont'éégo dahnadndáh.

8

¹ Áí bikédé'go Jesus kih nagoznilyú la'ii gotahyú dahot'éhé nnee áigee daagolínii yich'i' yakti'go la'ii Bik'ehgo'ihina'ngon' bilakt'áhgee begoz'aanii nkt'éégo baa na'goni'ii yaa nagolni'go naghaa le'e: bitsilke'yu nakits'adah yil nakai, ² La'ii isdzané spirits ncho'ii biyi' daagolii n'ii la'ii kah itah at'éehii yaa nadaakai n'ii nádaabi'dilzii le'ehi yil nakai áldó', Mary, Mágdalene daalch'inihi, ch'iidn gots'idn biyi'gé' hakaihi, ³ La'ii isdzán Joánna, nant'an Hérod bikih yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; la'ii Susánna, la'ii isdzané doo ach'idé dahi, áldó' yil nakai, áí isdzánhii biyéehii lahzh'i' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ If'ánigé' k̄ih nagozn̄ilgé' n̄nee l̄áágo Jesus yaa náńłsáá, áígee na'goni'íi yee yił ch'ígó'aahgo gánii: ⁵ K'edileehee' yił ke'go k'edilee'ú óyáa: k'edileegee k'edilzi' l̄a' itín bahyú nanehezdee; áí l̄a' n̄nee yiká' naskai, l̄a'ihii dló' nádaiheezlaa. ⁶ L̄a' k'edilzi' tsééká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'i' daan̄hago nádaahisgá, doo n̄t'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahii bighá. ⁷ L̄a'ihii hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihii ighánłsáago nadaistseed. ⁸ L̄a' k'edilzi' leezh n̄t'ééyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedgo dałá'á gonenadín bitisyú análzaa. Aqł nagosni'ná' gán̄niid, Hadn̄ bijeyi' golíini' iyésts'áq le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabih̄nii, l̄ch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwił nadaagosíniłni'íi hat'íi niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gánii, Bik'ehgo'ih'i'nań bilakt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'íi nohwił bídaagonolsiıhgo nohwa daagodest'áq: áiná' l̄a'ihii l̄ch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bił na'goni'; áík'ehgo dédainel'ii ndi doo daayo'ii da doleeł, l̄a'íi dédaidits'ag ndi doo bił ídaagozi da doleeł. ¹¹ l̄ch'ígót'aahgo na'goni'íi hat'íi niigo ádishn̄ii shihii baa nohwił nagoshni': K'edilzi'ihii Bik'ehgo'ih'i'nań biyati' at'éé. ¹² K'edilzi' itinyú nanehezdee n'íi áí n̄nee yati' daidezts'áq, ndi ch'iidn̄ nant'án nyáago yati' bijii yune' benagoz'aani' bich'á' náyihezlaa'íi ádaat'ee, doo da'osdláqđgo hasdákai dahii bighá. ¹³ K'edilzi' tséé yiká' nanehezdee n'íi n̄nee bił daagozhógo daidezts'áq; áiná' t'oh bikeghad ádijihii k'ehgo ádaat'eego, dé't'ihézh'i' yati' daayodlāq, áiná' nabída'dintaahgee t'áqzh'i' nanánihidéh. ¹⁴ K'edilzi' hosh biyi' nanehezdee n'íi n̄nee yati' daidezts'áq, ndi dahikáhyú ni'gosdzán biká' ágot'eehii, ízisgo it'íini', l̄a'íi gonedliini' zhá yaa natsídaakeesii ádaat'ee, áík'ehgo doo nest'á' goleeł da. ¹⁵ K'edilzi' leezh n̄t'ééyú nanihezdee n'íi yati' daidezts'áqaná' daabijii n̄t'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyolta', áík'ehgo nest'á' n̄t'éehii yint'áq dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn̄ ik'ah k̄o'íi yidiłłaadgo dahat'ihita yit'ááh ch'aanáidiłii da, dagohii doo kástiné yit'ááhyú nyilt'áah da; áiná' ik'ah k̄o'íi biká' dahnásikt'áhé yiká' dahy'aah, áík'ehgo hayii ha'áhikáhi' áí k̄o'íi yee daago'ii. ¹⁷ Dawahá nanl'i' n'íi ch'i'nah ádoln̄ii; dawahá doo hit'ii da n'íi bigóziıhgo hit'ii doo. ¹⁸ Áí bighá da'dołts'agii n̄t'éégo ídaayesółts'áq: dahadn̄ iyésts'áqgo ígoł'aahn̄ bigoyá'íi itisgo baa nádo'né'; áiná' dahadn̄ doo iyésts'áq dah̄n, ayáhágo ígoł'áq n'íi ndi bich'á' da'ílii nádodleeł.

¹⁹ Jesus bimaa l̄a'íi bik'isyú biłgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ilaqahii bighá doo hago'at'éégo baa hikáh da lé'e. ²⁰ Nimaa l̄a'íi nik'isyú biłgo naa hikáh hádaat'iihi' bighá dadányú nadaazi, daabiłch'in̄niid. ²¹ Jesus hadziigo gánii, Bik'ehgo'ih'i'nań biyati' yidezts'áqgo yikísk'eh ádaat'eehii shimaa l̄a'íi shik'isyú ádaat'ee.

²² L̄ah jii Jesus tsina'eehii yeh hiyaa, bitsilke'yu biłgo: bitsilke'yu gádaayih̄nii, Noo', hanaazh'i' nohwił nada'do'éel. Áík'ehgo bił dahda'n'eeł. ²³ Bił da'o'olyú Jesus il̄haazh lé'e: áigé' dát'éégo deshch'iidgo tú nádídáh siljigo tsina'eehii bidaades'olgo n̄godzid lé'e. ²⁴ Áík'ehgo Jesus ch'inádaabisidgo gádaabih̄nii, NohweBik'eh̄n, nohweBik'eh̄n, k'azhá tétt'áh nohwił ogo'eeł. Áík'ehgo ch'inádzidgo n̄ch'iidii l̄a'íi tú hashkeego nádídáhii yich'i' hadziigo óch'iidgo nkenágeheltó'. ²⁵ Jesus bitsilke'yu gáyiłn̄ii, Hago'at'éégo nohwi'odlā'íi doo bada'okii da? Tsídaadolyiz l̄a'íi bił díyadaagot'eego gádaakid'ni, Hago'at'éégo lāq, díi n̄neeh̄n tú l̄a'íi n̄ch'iidii ndi da'ayih̄niyú ádaat'ee!

26 Gadarénes daagolíyyú Gálílee binaazhí'yú bił nada'diz'eel. 27 Jesus tsina'eehí yiyi'gé' háyáágo k̄ih gozn̄ilgé' n̄nee la' doo áná'á' godezt'i'go ch'iidn biyi' golíni baa nyáá, á'án bidiyá'gé da'ád̄ihgo nagháhi, n̄nee lena'n̄ihí goz'aayú golíni, doo k̄ih biyi' da. 28 Jesus yiltsá'q̄ná' nádidilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gáníí, Hago l̄á'á áshíle'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'na'ń da'tiseyú at'éhi biYe' n̄líni? Nánoshk̄a'q̄h, shiniigodoléh hela'. 29 (Jesus spirit ncho'íi alk'iná' gáyih̄n̄niid, An biyi'gé' hannáh. Doo ałch'idn ch'iidn̄hí nabihesłaa da: besh hishbizhíi la'íi kokee bee l̄inádaach'ilt'óhíi bee l̄ibi'dest'p̄oq; ndi l̄ibi'dest'pooníi nyihidz̄iz̄go ch'iidn da'ilijyú onábinyo'.) 30 Jesus nabidilkidgo, Hat'íi honlzéé? biłn̄ii. Shíí Láni honszee, n̄niid: ch'iidn doo ałch'idé biyi' oheskai dahíi bigh̄a. 31 Jesus nádaayok̄a'q̄hgo, Doo yúyahgo o'í'á'nyú dołkáh nohwildon̄ii hela', daann̄iid. 32 Áígee dzilyú góchi da'aya'q̄go nanaksé': ch'iidn Jesus nádaayok̄a'q̄hgo gádaa'ni, Góchi behokáh. Áík'ehgo Jesus yaa goden'á'á. 33 Áík'ehgo n̄neehí yiyi'gé' hakaigo góchi nanaksé'íi yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníi yeh naksá'q̄go hayaa nádnk̄ijgo tú yil daadesdzii. 34 Góchi yinádaadé'íi n'íi díi ágodzaahí daayiltsá'q̄ná' nádnk̄ijgo, k̄ih gozn̄ilyú la'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. 35 N̄nee bił nada'gosni'íi á'í ágodzaahí daine'íiyyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' n̄nee ch'iidn biyi' golíi n'íi Jesus bikeeyú sidaago daayiltsá'q̄, á'í n̄neehí ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adíi biini' golíi'go bidiyá'gé gólíi'go sidaa, áík'ehgo ndaaldzid lé'e. 36 N̄nee bina'á'á ágodzaahí hago'at'éégo n̄nee ch'iidn isná ábiks̄i n'íi biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihi' yaa nadaagosni'.

37 N̄nee Gadarénes daanliini' bini'yú daagolínihíi dawa ndaaldzidhíi bigh̄a Jesus, Nohwich'á'zhí' dahnnáh, daayih̄n̄ii; áík'ehgo tsina'eehí yeh nádzago t'aazhí' bił oná'í'éeł. 38 N̄nee ch'iidn yiyi'gé' hanaksá'q̄ n'íi nábok̄a'q̄hgo, Nił nádósht'aash, n̄ii: áiná' Jesus t'aazhí' onábí'á', gáníi'go, 39 Nigowayú nádndáhgo Bik'ehgo'ihí'na'ń hago n̄t'éégo ánániidlaahíi baa nagoln̄i'yú. Áík'ehgo Jesus hago n̄t'éégo ánániidlaahíi k̄ih dágozn̄il n̄t'éégo yaa nagoln̄i'go anádaa. 40 Jesus hanaayú bił naná'dez'eelna' akú n̄nee l̄á'q̄go biba' dała'at'éégo Jesus baa nyááhíi yaa bił daagozh̄o' lé'e.

41 N̄nee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánalséhíi yebik'eh̄n, Jesus yaa nyáá lé'e; yiyahzhí' hayaa adzaago náyok̄a'q̄hgo gáníi, Shigowayú n̄náh: 42 Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'adah sh̄i bił légodzáhi k'azh̄a datsaahíi bigh̄a á'ni. Jesus higaalyú n̄nee daabiljizh lé'e.

43 Áígee isdzán dił bigháníi'íi'go nakits'adah bił légodzáhi itah lé'e, dawahá bíyéé n'íi izee nant'án yich'í' nayihezn̄il ndi doo hwaa la' nábilzihi da.

44 Á'ń Jesus yine'gé' ninyaago bi'íi bidá'yú yedeln̄ih: dagoshch'í' dił bigháníi' n'íi ésd̄iid. 45 Jesus gáníi, Hadn̄ shedeln̄ih? N̄nee baa ná'ńsá'q̄híi, Nohwíi doo hwaa ádaahiit'íi da, daann̄iidgo, Peter la'íi yil nakaihíi Jesus gádaayih̄n̄ii, NohweBik'eh̄n, n̄nee l̄á'q̄go ninaayú ná'ńsá'q̄go daak̄ijizh, hat'íi bigh̄a, Hadn̄ shedeln̄ih? n̄nii, áiná'? 46 Jesus gáníi, Shinawodíi l̄ahzhí' shich'á'zhí' adzaahíi bigh̄a hadn̄sh̄i shedeln̄ihgo bígons̄i. 47 Isdzánihíi doo nant'í' dago yígołs̄idná' tsídolyizgo ditkidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago hat'íi bigh̄a Jesus yedeln̄ih sh̄ihíi, la'íi hago'at'éégo dagoshch'í' nábi'dilzihi' n̄nee dawa yiná'á'ł nagosni' lé'e. 48 Jesus isdzánihíi gáyih̄n̄ii, Shilah, nił gozh̄o' le': ni'odl̄á'íi n̄t'éégo ánániidlaa; ilch'í'gont'éégo dahnádndáh.

⁴⁹ Áígee t'ah yakti'ná' Jews ha'ánálséhíí yebik'ehń bigowáǵé' nnee la' baa nyáágo gábilńii, Nitsi' daztsaa; Jesus doo dayúweh nańlt'og da. ⁵⁰ Jesus dú yidezts'áago gáníí, Doo ńńldzid da: ondlaǵo zhá nitsi' nńt'éé nádodleeł. ⁵¹ Jesus gowayú nyáána' Peter, John la'íí James bilgo la'íí it'eedn daztsaanihíí bitaa la'íí bimaa zhá bil ha'ashkáh, nńiid lé'e. ⁵² It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag la'íí baa ch'aadaaneshzhil: áiná' Jesus gáníí, Doo daalchag da, it'eedn doo daztsaa da, daazhógo athoshgo at'éé. ⁵³ Áí bigha nnee dázhó baa daadlo, it'eedn da'anii daztsaa yídaagolsihíí bigha. ⁵⁴ Jesus nnee dała'adzaahíí, Ch'ínołkáh, daayihńńiidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyihńii, Shina'ilí, nádndáh. ⁵⁵ Bi'ihí'na' nágosdljigo dagoshch'í' nádiidzaa lé'e: áíge' Jesus, Bá'dołné', nńii. ⁵⁶ Bitaa la'íí bimaa bil díyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilńii, Dúí ágodzaahíí hadń baa bil nadaagołńi' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'ádahíí dała'áyílaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagoljigo yedaabik'ehgo, la'íí kah iltah at'ééhíí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo yaa daagodez'aa. ² Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań bilatt'áhgee begoz'aaníí yaa nadaagolńi'go, la'íí daanezgaihíí nádaayilziihgo odais'a'. ³ Áígee gádaabilńii, Desołkaiyú doo hat'íí daakné'go da, gish, izis bena'iltiníí, bán, dagohíí zhaali; doo íicho naki nadaańilgo da. ⁴ Dahayú gowáǵee ha'álkaigee, lahyú nádesołkaizhí' da'áígee nasóttaa le'gá. ⁵ Dahadń doo nádaanohwidilteeh dayúgo dahdołkáhgo nohwikee baǵ leezhíí baa daalhaal, áí bee doo hádaanohwit'ij dahíí bigózih doo. ⁶ Áík'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolńi', la'íí dahayú nakaiyú náda'ihilziih lé'e.

⁷ Hérod nant'an Jesus ánát'ijlilí dawa yaat'inzigo, hadńsha' ádaayihńii, nzj lé'e, la', John daztsaaǵé' naadiidzaago án át'ij, daanihíí bigha; ⁸ La'ihíí, Elías n'íí nádzáá, daanii; la'ihíí, Doo áńiná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí naadiidzaahi at'ij, daanii. ⁹ Hérod gánńiid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadń ląáhi áiná', dín dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiltséh hat'ij lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'íí nákaigo hago ánadaat'ijl n'íí Jesus yil nadaagosńi'. Áíge' anahyú da'izljyú, kih goznil Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yil okai lé'e. ¹¹ Áiná' nnee yídaagolsjigo biké' onalsaa: áík'ehgo Jesus baa bil gozhógo Bik'ehgo'ihí'nań bilatt'áhgee begoz'aaníí yaa bich'í' yakti', la'íí hayú nádaabi'dilziih hádaat'iiníí nádaayilzii lé'e. ¹² O'í'áázhi' godeyaayú nakits'ádahíí Jesus gádaayihńii, Ai nnee dała'at'ééhíí dahayú gotahyú nádaadń'áá, dahayú njeehíí nádaagodi'aahgo, la'íí dahat'ihita daiyaanú yiká daadéz'ijyú; kú da'izljyú nahétaǵhíí bigha. ¹³ Áiná' Jesus gádaabilńii, Nohwihíí bá da'dołné'. Áík'ehgo gádaanii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahíí'né', lóg dánakiyé bilgo; dúí nneehíí dawa idán bá nadaahilńiihyúgo zhá bá da'n'é'. ¹⁴ Nnee dała'at'ééhíí ashdladn doo náhóltag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyihńii, Nnee dała'at'ééhíí ashdladingo i'anigo dinobih daabildołńiih. ¹⁵ Ágádaanńiidná' nnee dawa dinezbih. ¹⁶ Áíge' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bilgo náidmné'go hadag déz'ijigo ya'ahéńzigo oskaǵadná' ilk'ídaizdlaad, áíge' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo. ¹⁷ Áígee nnee dawa da'iyaaǵo náda'isdjíd lé'e: áíge' ch'ékaadíí táts'aa nakits'ádah bik'ehgo nádaach'ihézlaa.

18 Łah Jesus dasahn okaqah, bitsilke'yu zhá bił naháztaaqo; áigé' Jesus bitsilke'yu nayídiłkidgo gádaabihni, Nnee hadn át'í daashihni? 19 Áik'ehgo gádaabihni, Ła' John Baptize ágole' n'í daanihni: ła'ihí Elías at'í; ła'ihí doo áníná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'í daztsaaqé' naadiidzaahi at'í daanihni. 20 Jesus gánádo'niid, Nohwhí hadn át'í daashihni? Peter gání, Bik'ehgo'ihí'nań Ats'áltíni, Christ holzéhi, ánt'í. 21 Bitsilke'yu nłdzilgo yich'í' hadziigo gáyihni, Hadn á bił nadaagohni' hela'; 22 Shí, nnee k'ehgo Niyááhí, doo alch'ídn shiniigodilne' da, Jews yánazíni, okaqah yedaabik'ehi bánadaant'aahi, ła'í begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi doo hádaashit'ıdago shidizideená' taagi jii hileehgo naadishdáh.

23 Dawa yich'í' hananádiigo gánádo'niid, Dahadn shiké' dahdigháh hát'ıyúgo ıdaayo'nahná' dajii biigha bitsi'ılna'áhi dahyidotıgho shiké' dahdowáh. 24 Dahadn bi'ihí'na' yaa bił goyééhń, á bich'á' da'izlıi hileeh: áiná' dahadn ıdaayis'nahgo shı shighá bi'ihí'na' da'izlıi silii'ń, án ihí'naa doo ngonel'aq dahıi yee hınaa doo. 25 Ni'gosdzán dágoz'aq nt'éego ch'ist'ınná' koyi'sizini da'izlıi silii'go ch'a'och'ıt'ızhıyúgo, á hat'ı bich'á'gé' ch'ıt'ıgh? 26 Hadn shik'e ıdaayándzihı ła'ı shiyati' yik'e ıdaayándzihı, shı, nnee k'ehgo Niyááhí, áldó' nánshdáhgo bik'e ıdaayánsdzı doo, shich'á'idindláádo, shıTaa bich'á'idindláadı ła'ı binal'a'a yaaká'yú daagolıniı dilzini bich'á'idindláadı bee shich'á'idindláádo. 27 Shı da'aniigo nohwı nadaagoshni', kúgee nadaaziiniı ła' dá doo da'itsaahı dailihé Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago daayıltséh.

28 Díi ánniıdı dáhı tsebıskaaqo Peter, James, ła'ı John biłgo, Jesus yıl okai lé'e, dzıl n'ááyú okaqahı. 29 Jesus okaqahná' biniihı łahgo at'éego silii, bidiyágéhı dáhı hıgaigo bik'ina'didlaad silii. 30 Áıgee nnee naki, Moses holzéhi ła'ı Elías holzéhi Jesus yıl yádaaktı' silii: 31 Áı nneehı dáhı bich'á'idindláád silii, áigé' Jesus datsaah doleeıi yaa yádaaktı', Jerúsalemyú áne'ihı. 32 Peter ła'ı yıl nakaiihı dáhı bił daanzii: ndi t'ah daadez'ınná' Jesus bich'á'idindláádo ła'ı nnee naki yıl nadaazi'ı daayıltsaa. 33 Áı nnee nakihı Jesus yich'á'zhı'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'í' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaiihı nohwá nł'éé: chagosh'oh taagi ádaagohıidle'; ła' ni ná, ła'ihı Moses bá, ła'ihı Elías bá, ni lé'e: dá doo natsekéesé da. 34 T'ah yałt'ıná' yaak'os biká' dahiyaa lé'e: biyaa nágonahgo tsıdaadolyiz. 35 Áı yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aa, gánıgo, Díınko shıYe' shı nzhóni: hódaayołts'aa. 36 Áihı aqł yałt'ıná' Jesus dasahn daayıltsaa. Bitsilke'yu díi ágodzaahı nadain'ıı'go doo hadn yıl nadaagosni' da.

37 Áı iskaa hik'e dzılgé' gódah nákaigo nnee łáago baa náńtsáq lé'e. 38 Áı nneehı ła' nádidilghaazhgo gánı, łch'ıg'oaahi, nánoshkaa, shıye' shá nı'ı; da'ái zhá shizhaazhéhi. 39 Łahgee spirit ncho'ı nabihıaa, áıgee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itawosh haigháh nádlee, áigé' biniigonł'éego doo bich'á'digháh da. 40 Nitsilke'yu nádaahoshkaa hadainihıyoodgo; ndi doo hago'at'éego da. 41 Jesus gánı, Nohwi'odłá' édaadhıgo dánohwi zhá daanohwik'ehgo daakinolt'ıhı, dahónksahzhı' nohwı nahashtáq, dahónksahzhı' lqł nohwıdah ánsht'ee? Yushde', niye' shich'ı' bił nń'aash. 42 T'ah yich'ı' hıgaahná' ch'ıidn yaabıl't'e'gé' nádinigis lé'e. Áiná' Jesus spirit ncho'ı nłdzilgo yich'ı' hadziigo haiıyood, áik'ehgo ishkiiniı náyilziigo bitaa yaa náńłtıı.

43 Daakowa Bik'ehgo'ihinañ binawodii baa kil diyadaagot'ee le'e. Dawaha yaa anati'ihii baa kil diyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gayihii, 44 Dii yati'ii nte'ee go idasinot'saago nohwijii yune be'ogohighah le': shii, nnee k'ehgo Niyaa'hi, nnee baa daashich'ide'aah. 45 Aik'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'ii niigo aniihi doo bil idaagozi da, doo yidaagotsi da dolee'go yaa ch'anan'i' le'e: aige' na'odaadikidzhi' bil daagoyee.

46 Jesus bitsilke'yu ladaadit'ah nkegonyaa, Nohwita'hu hadn itisgo at'ehi? daakidi'niigo. 47 Jesus bitsilke'yu natsidaakesii yigotsiidgo, chaghahshe alch'ise'ehi naidnloqzgo ba'ashhahge' yinesdaago, 48 Bitsilke'yu gayihii, Dahadn shizhi'ii binkaayuu dii chaghahshe'hi naidnltijyugo shii aldo' nashidnltini at'ee; dahadn nashidnltini shides'a'n aldo' naidnltini at'ee: dahadn nohwita'hu doo ilii dahii izisgo at'ee dolee'.

49 John gani, SheBik'ehn, nnee la' nizhi'ii binkaayuu nnee biyi'ge' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ii go, Doo agant'ii da, daabilde'niid; doo bil daago-hiit'ii dahii bigha. 50 Jesus John gayihii, Doo agadaabikdohni da: hadn doo ncho'go nohwich'i' na'iziid dahii bil daago-hiit'ini at'ee.

51 Jesus yaaka'zhi'go nabidi'dilteehii bik' ngonyaago, Jerusalemyu dighahgo biini' layilaa, 52 Aik'ehgo badnyu ba'ich'i'daagole'go binadaal'a'a odai'a': ai Samaritans bigotahyu hikai. 53 Ndi aige' daagoliiii Jesus doo hadaayit'ii da le'e, Jerusalemyu deya' daanzhi'ii bigha. 54 Jesus bitsilke'yu John la'ii James bilgo dii yidaagotsiidgo gadaanii, NohweBik'ehn, ya' yaaka'ge' ko'ii daahwiikedgo dii nneehii daadndlid nee, Elias adzaahii k'ehgo? 55 Jesus bich'i' adzaago ndzilgo bich'i' hadziigo gadaabihii, Spirit nohwiyi'sizini hago'ateehii doo bidaagonotsi da. 56 Shii, nnee k'ehgo Niyaa'hi, doo nnee da'izli' ishchiihi' bigha niyaa da, aina' hasdahishni'ii bigha niyaa. Aige' lahyu go gotahyu onanakai.

57 Itinyu cho'kaahyu nnee la' Jesus yich'i' hadziigo gani, Dahayu anadaayuu niki' anashdaa' doo. 58 Jesus gabihii, Ba' ndi bi'i'an daagolii, dlq' yudahyu nada'niihii bit'oh daagolii; aina' shii, nnee k'ehgo Niyaa'hi, doo hayu nshteehi at'ee da. 59 Jesus nnee la'ihii gayihii, Shik' dah-nah. Ai nneehii gani, ShiNant'a', halqa shita' ilse' lehishteehyu dosha'. 60 Jesus ai nneehii ganayildo'niid, Nanezna'ii dabi' ladaalii'niil le': aina' nihii Bik'ehgo'ihinañ bilakt'ahge' bego'zanii baa nagolni'go dah-nah. 61 Nnee la'ihii ganado'niid, ShiNant'a', niki' dahdishah dolee; aina' ilse' shigowayu nadishdahgo aige' nahaztaanii bil nanagoshni' hik'e. 62 Jesus gabihii, Dahadn bengohildzise' alk'ina' yiltsoodna' t'aaqzhi' nade'st'ii Bik'ehgo'ihinañ bilakt'ahge' daanliinii itah hileehii doo yik'eh siti da.

10

1 Dii bikede'go Jesus la' gosts'idin hanayiniilii badn da nakigo nlaago kih nagozniyu hayu deyaa shiyu odaihes'a'. 2 Jesus gadaabihii, Nest'a' dazho laago nest'a'ana' nada'iziidii doo hwoi da: aik'ehgo nest'a' yeBik'ehn bich'i' da'olka'ahgo gadaabikdohniil, Nada'iziidii ninest'a' nadaayihigeeshyu daadn'aa. 3 Dahdo'kakh: ba' bitahyu dibehii bizhaazhe k'ehgo daanohwide'a'. 4 Bestso bizis, izis bena'iltinii, dagohii nohwikee ik'e'an dahdaadome' hela': itinyu daahokahyu nnee da'adzaayuu doo bil nadaago'ni da. 5 Gowu yune' ha'alkaigee ilse' gadaado'niil dolee, Ich'i'gont'eehii dii gowa' yune' be'agot'ee le'. 6 Nnee nte'ee go at'eehii aige' sidaayuu nohwil' ich'i'gont'eehii yiil nlii doo: aina' nnee doo

hwaa ágát'ée da lẹ'eyúgo, nohwil ilch'i'gont'ééhíí dánohwíí nohwíyée nádodleeł. ⁷ Gową yune' ha'alkaagee, da'áige e dinolbìh le'gá, áige dahat'ihíta nohá daach'idiné'íí daaholsáago, la'íí dahat'ihíta nohá náda'ch'isjìhíí daaholdlāago: hadn na'iziidíí bich'i' na'í'niilgo goz'aa. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kìh goznilgee ha'alkaigo, áige hādaanohwich'it'i'yúgo, idán nohwidāhgee daach'izné'íí daaholsaa doleeł: ⁹ Áige daanezgaihíí nádaaholsiigho bich'i' gādaabikdoñiil, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee kìh goznilgee ha'alkaigo, áige doo hādaanohwich'it'i' dayúgo, áige da'ditinyú nołkahgo gādaadidoñiil, ¹¹ Daagonohjige da leezh zhá ndi nohwikee bídaahit'íhíí k'eda'ildéh, áí bee doo hādaanohwit'i' da bigózìh doo, ndi díí bídaagonołsì, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i' nì'. ¹² Shíí nohwil nagoshni', Bik'ehgo'ihí'nañ yāndaago'aahíí bijjì Sódóm biniigodilne'íí bitisgo áí kìh goznilíí biniigodolñiil. ¹³ Korázinge daagonohiiníí, nohwá góyée doleeł! Bethsáidagee daagonohiiníí, nohwá góyée doleeł! Nohwitahyú ízigo ánágot'ijhíí Tyre la'íí Sídongee ágagodzaayúgo, áige daagolíníí doo áníná' nak'a' dich'izhé bik'inazlaaná' ilch'ii yiyi' naháztaago binch'íí yich'á'zhì' ádaasdaa doleeł nì'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yāndaago'aahíí bijjì Tyre la'íí Sídon bitisgo nohwiniigodidolñiil. ¹⁵ Nohwíí, Capernaumgee daagonohiiníí, yaaká'zhì'go hanohwidí'niihíí, nohwil ch'iidntahzhì'go nohwidido'niil. ¹⁶ Hadn daanohwíyést'saaníí shíí shíyést'saa aldó'; hadn daanohwich'olāahíí shíí aldó' shich'olaa; hadn shich'olāahíí shides'a'n aldó' yich'olāhi at'ée.

¹⁷ Gost'idinhíí bil daagozhógo nákaigo gādaañii, NohweBik'ehñ, nizhi'íí binkááyú ch'iidn ndi benohwik'eh. ¹⁸ Jesus gādaabihñii, Ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'hú k'ehgo gódah ch'íngo'go hish'ijjì nì'. ¹⁹ Shíí t'íish la'íí ch'ígodahistas doo la' lanohwile' dago, la'íí nohwik'edaannihíí binawod bitisgo nohwinawod goljigo nohwaa godin'áq; áik'ehgo doo hat'íí nohwiní'dóhìh át'ée da. ²⁰ Da'ágát'ée ndi ch'iidn da'ádaadoñiiyú ánádaat'ijhíí doo da'ái zhá baa nohwil daagozhógo da le'; áiná' yaaká'yú daanohwizhì' ágolaahíí baa nohwil daagozhógo le'.

²¹ Áiná' Jesus Holy Spirit bee bil gozhógo gánñiid, ShiTaa, yaaká'zhì' la'íí nì'zhì' nant'án nlinihi, díí ilch'ígót'aahíí nnee daagoyáago bil ídaagozinihíí baa ch'anank'i' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'i' ch'i'nah áñlaahíí ba'ahénsì: da'áik'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áik'ehgo hánt'ijjigo ágónlaahi. ²² ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'núil: doo hadn shíí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlìni shígółsini at'ée da, shiTaa zhá; doo hadn shiTaa yígółsini at'ée da, shíí biYe' nshlìni zhá, la'íí dahadn shiTaa bich'i' bigózìhgo áshle'íí aldó' shiTaa yígółsì.

²³ Bitsilke'yu zhá yich'i' adzaago gáyihñii, Hadn hat'íí daa'iiníí daayo'iiníí biyaa gozhógo doleeł: ²⁴ Shíí nohwil nagoshni', doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi la'íí nant'án daanlìni daa'iiníí daayiltséh hádaat'ijjì ndi doo hwaa daayiltsaa da; daadołts'agúí daidits'ìh hádaat'ijjì ndi doo hwaa daidezts'aa da.

²⁵ Begoz'aaníí nlt'éeego yígółsini la' Jesus hat'íí nayintaahgo gánjigo hizì', Ilch'ígót'aahíí, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'aa dahíí bee hinshnaa doleeł? ²⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí hago'at'éeego k'e'eshchjì? Hónzhiiigo hat'íí ni'idi'ñii? ²⁷ Nneehíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ nijjì dawa

bee nił nzhqo le', niyi'siziinií dawa bee, ninawodíí la'íi ninatsekeesí dawa bee; na'ashhahgé' gólíinií nił nzhqo le', dání idił njóphií k'ehgo. ²⁸ Jesus gánábildo'niid. Da'áígee ádíiniid: díi bee ánt'éeyúgo hinnáá doleeł. ²⁹ Begoz'aanú nlt'éégo yígótsini nnee binadzahgee nzhqo ádil'íi hat'íigo Jesus hanánádziigo gáníi, La' nnee Jerúsalemgé' Jéríko yuyaa higaalyú nnee da'n'íihi bik'idahishjeedgo dawahá bíyéehíi bich'á' nádaidnñilgo yóiyahgo biní'da'disnihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistiñiná'. ³¹ Okaqah yebik'ehi ái itín yuyaa higaalyú, ái nnee sitiinií yiltsaa, ndi lahzhiñéégo lédnyaago ch'ínyáá l'é'e. ³² La' nnee Levi hat'í'íi nłini áldó' ái nnee sitiinií yiltsaa, ndi án áldó' lahzhiñéégo ya'ishhah ch'ínánádzaa. ³³ Áiná' la' nnee Samáritan nłini higaalyú, ái nnee sitiinií yiltsaago yaa nyáá; áik'ehgo yaa ch'oba'go, ³⁴ Ik'ah la'íi wine bilgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áigé' Samáritanhíi dabíi bitúlgayé yiká' dahyistiñigo ná'ch'injahyú yinktíi, áik'ehgo nlt'éégo áyíłsł l'é'e. ³⁵ Iskaq hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíi yebik'ehñ yaa yinné' gáyilñiigo, Díi nneehñ shá nlt'éégo áńłsł: díi zhaali naa niné'íi bitisyú izłiyúgo, nich'í' naná'dihishñil, nánsdzaago. ³⁶ Ái nnee taagihíi hayíihíi nnee be'nest'íidihíi ba'ashhahgé' gólíihíi k'ehgo ábúlaa nńzi? ³⁷ Begoz'aanú nlt'éégo yígótsinií gáníi, Nnee bilgoch'ozbaadíi. Jesus gábilñii, Dahññáh, ni áldó' ágánt'íi le'.

³⁸ Ch'okaahyú Jesus la' gotahzhí' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'áññáh bilñiigo ha'ayáá. ³⁹ Ákóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, bilch'igó'aahíi yiyésts'aago. ⁴⁰ Martha ląágo nabi'dint'ogo Jesus yaa nyáágo gáníi, SheBik'ehñ, ya' shik'isn doo shich'onñi dago dasahn na'isiidíi doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onñii, bilñne'. ⁴¹ Jesus gábilñii, Martha, Martha, nani'dint'ogíi zhá ląágo baa natsííkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá íziso ilini; ái Mary nágodn'aq, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'ne' da.

11

¹ Lahn Jesus okaqah l'é'e; qal oskaqadná' bitsilke'yu dała'á gábilñii, SheBik'ehñ, da'ohiikaqahgo nohwil ch'ígon'áah, John bitsilke'yu yil ch'ígon'aq l'é'ehíi k'ehgo. ² Áik'ehgo Jesus gáníi, Da'okaaqahgee gádaadidoñnił, NohwiTaa yaaká'yú dahsiñdaahñ, Nizhi'íi dilzihgo bígózih le'. Nant'án nłíihíi begodowáh. Hago'at'éégo áññiyú yaaká'yú benagowaahíi k'ehgo ni'gosdzán biká'yú áldó' begodolñil. ³ Dajji biigha daahiidaaníi nohwá ágonłsł. ⁴ Nohwinch'ohíi nohwá da'izlíné ánáñdle'; nohwíi áldó' nnee nch'ogo nohwich'í' ádaadzaahíi baa nádaagodent'aah. Nanohwída'dintaah yune' onohoníi helá'; áiná' nch'ogo at'ééhií bich'á'zhí' hanánohwihí'nił. ⁵ Jesus gádaabilñii, Tł'é'is'ahgo nohwíi la' dánkó nit'eké bich'í' nñáhgo gábilñnił, Shit'éké, bán dijolé taagi shá ch'íhinjáh; ⁶ La' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íi bá'dishné' da. ⁷ Bigowayú yune' nit'ekéhi dánkó gániłdñihíi, Doo nashíłt'og da: ałk'iná' dáadíłh da'dint'áq, shichagháshé bil shiijéed; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'ihita naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwíłdishñii, Ái nneehñ nádiidáhgo nnee idókeedíi dahát'íigee yaa yiné', doo bit'ekéhií zhá bigħa da, dayúweh idókeedhíi bigħa. ⁹ Áik'ehgo gádaanohwíłdishñii, Da'dołkeed, áik'ehgo hat'íi daadołkeedíi nohwaa hi'ne'hi at'éé; nadaanołtaad, áik'ehgo hat'íi bika

daanołtaadihií nádaadołné'hi at'éé; dáádítłh nádaanołts'į, áík'ehgo nohwá ch'í'ítłhi at'éé. ¹⁰ Hadń ídókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'íi yíka ntaadń náidiné'hi at'éé; hadń dáádítłh nýinłts'įhń bá ch'í'ítłhi at'éé. ¹¹ Nohwitaahyú la' nnee biye' golni, biye' bán biyókeedyúgo, ya' t'íishgo yaa yilteeh gá? ¹² Dagohíi lóg biyókeedyúgo, ya' t'íishgo yaa yilteeh gá? ¹³ Daanołchq' ndi nohwichagháshé nł'ehi baa hi'né'íi bídaagonołsiyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń hadń Holy Spirit biyókeedíi yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yałti' dahíi hainyood lę'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nnee doo yałti' da n'íi hadzii; áík'ehgo nnee dała'adzaahíi bił díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaañii, Ch'iidn nant'án Beélzebub holzéhi binawodíi bee Jesus ch'iidn hainihiyood. ¹⁶ Ła'ihíi nayídaantaahgo gádaañii, Yaaká'gé' godiyłhgo be'ígóziníi nohwił ch'í'nah ánle'. ¹⁷ Áiná' Jesus, ái nnee natsídaakeesíi yígółsi go gáyilńii, Nnee ilch'į' t'ekédaas'anihíi dabíi ilch'į' nanádaagonłkaadyúgo da'izłłi hileeh; nnee dała' naházaaníi dabíi ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh át'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabíi ich'į' naná'idziidyúgo hagosłq' yebik'ehíi bínágoñaal doleel? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóód daashiłdołńiihíi bighą ádishńii. ¹⁹ Shíi Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíi daanołhwiye'íi hadń bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanołhwiye'íi ch'í'nah ádaanołhwiłe'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'aniigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaahyú alł'iná' nant'aa. ²¹ Nnee nłdzili yenagonłkaad doleelíi alł'iná' dahyoné'go bigowa yinádéz'įiyúgo, dawahá biyééhíi doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nnee bitisgo nłdzilihi bich'į' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonłkaadíi ya'ohíi n'íi bich'ą' náyidinńiiłgo nnee yitah'iniih. ²³ Hadń doo bił gonsht'įi dahń shich'į' got'įi'hi at'éé; hadń doo bił dała'á ná'ášhde' dahń shich'ą' ts'iltłgo áile'. ²⁴ Spirit nchq'íi nnee yiyi'gé' háyáána' tú ádihyú aanádaal, hayú hanayóohíi yíka ntaago; áiná' doo hagee dahíi bighą gánłi, Shigowayú hagé' niyáá n'íiyú nádésdzá. ²⁵ Bigowa n'íi nłt'éégo nágołzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áík'ehgo spirits gots'idi daancho'i yil nakai, bíi bitisgo daancho'ihí, ái gowa yuńe' yil ha'akáhgo áige nndaagoleeh: áík'ehgo nnee iltséna' át'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yałti'ná' la' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziiigo Jesus gáyilńii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go síłłiigo nnłbe' n'íi biyaa gozhqó doleel. ²⁸ Áiná' Jesus gánłi, Hadń Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yidits'ago yikisk'eh at'ééhń, ángo biyaa gozhqó doleel.

²⁹ Nnee ląągo dała'adzaaná' Jesus gánłi nágodidzaa, Dážq nchq'go daalnołt'įi: godiyłhgo be'ígóziníi yíka daadéz'įi; áiná' be'ígóziníi doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'į' be'ígóził alzaahíi zhą. ³⁰ Jonas nnee Nínevehge daagolíníi bich'į' be'ígóził alzaahíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, daalnołt'įi bich'į' be'ígóził doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijłi isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhń hizłgo daalnołt'įi yaa yałti'go, Shíi shitisgo daancho' ni', didonłi: án dážq nzaadgé' nyáá, Sólonon bigoya' yidits'łhgo; áiná' k'adíi Sólonon bitisgo ánsht'ehi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehge daagolłi n'íi daahizłgo

nnee daalinolt'ijihí yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitisgo daanch'õ' ni', da-didonii; Nínevehgee daagolínii Jonas yakti'go daidezts'aaná' binch'õ'í yich'á'zhí'go ánádaasdzaa; áiná' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadn' ik'ah k'õ'í yidiltlaadgo nagont'iyú nyilt'áah da, dagohíi doo táts'aa yil' yaa nyí'aah da, áiná' ik'ah k'õ'í biká' dahnásilt'áahyú daach'ilt'aah, áik'ehgo hayíi ha'áhikáhíi áí k'õ'í daayo'ij' doleel. ³⁴ Kináá'íi kits'í bik'õ'í at'éé: kináá nlt'éeyúgo kits'í dahot'éhé bik'õ' golíni at'éé; áiná' doo nlt'éé dayúgohíi kits'íhíi dahot'éhé dilhíi at'éé. ³⁵ Áik'ehgo ádaagots'idzaa, dahyúgo kiyi' ná'dindíin n'íi kich'á' dilhíi nádleeh. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dilhíigo baa dahgoz'aá dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíin doo, ik'ah k'õ'í bich'á'idindíinhíi k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yakti'ná' Phárisee nlínihi, Shil' ináá, bilhii: áik'ehgo Jesus itah iyáago nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'híi k'ehgo dá doo táadígisé itah iyáago nezdaago Pháriseehíi bil' díyagot'ee l'è'e. ³⁹ Jesus gábilhii, Nohwíi Phárisees daanolíni, idee lá'íi its'aa biká'yú zhá' táadaakgis; áiná' nohwiyi'yú aadaach'ihí'niihíi lá'íi daanch'õ'í zhá' begoz'aá. ⁴⁰ Nohwíi doo daagonóksáni da, hadn' nohwits'í áyíílaahn' shá' da'án nohwiyi'ihíi áldó' áyíílaa? ⁴¹ Dawahá nohwijíi biyi'gé' nlt'éehíi nnee bá daadohné'; áik'ehgo dawahá nohwá nlt'éé doleel. ⁴² Phárisees daanolíni, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, lá'íi rue holzéhi, lá'íi t'oh iltah at'éehíi dágonenanyú ilk'é'nilgo da'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahné', áiná' nlt'éégo ágot'eehíi doo bikisk'eh ádaano'ee da, Bik'ehgo'ihí'nañ bil'ijóónii doo baa natsídaakkees da: áí bee ádaano'ee doleel ni', lá'ihíi doo baa daayo'nah dago. ⁴³ Phárisees daanolíni, nohwá góyéé doleel! nohwíi Jews ha'ánálséh nagoznil yune' nnee ízisgo ádaat'eehíi dahnádinbilyú itah dahnasólt'aago zhá', lá'íi nahi'niih nagoz'aayú nohwich'ij' ádaach'iniigo nohwi' daagozh'õ. ⁴⁴ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi lá'íi Phárisees daanolíni, daano'lh'õ' ádaagonó'ini, nohwá góyéé doleel! l'è'ch'izhjeegíi doo daat'ij' dahíi ga'ádaano'ee, áí l'è'ch'izhjeegíi biká' ch'í'ch'ihikáh, dá doo bídaagoch'ílsinégo.

⁴⁵ Lá' Jews bich'ij' begoz'aaníi nlt'éégo yígó'sini Jesus gáyihii, l'ch'íg'õ'aahíi, ágán'niiyú nohwíi áldó' ánohwi'nhii. ⁴⁶ Jesus gáníi, Begoz'aaníi nlt'éégo bídaagonó'sini, nohwíi áldó' nohwá góyéé doleel! heel' ndaazi nnee biká' dahda'oholtheeh, áiná' nohwi'ihíi dážh'õ da'ayáhágo ndi doo bich'odaahnii da. ⁴⁷ Nohwíi nohwá góyéé doleel! nohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi nadaistseedi l'è'shijeegíi biká' dahat'ihíta bee bínádaach'il'niihíi ádaagole'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íi ánádaat'ij' n'íi nohwi' dábik'ehgo ch'í'nah ádaat'ij': daano'hwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nadaistseed, nohwíi l'è'shijeegíi biká' dahat'ihíta bee bínádaach'il'niihíi ádaagole'. ⁴⁹ Áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'íi gán'niid l'è'e, Binkááyú nada'isiidíi lá'íi shinadaal'a'á koch'ij' daadish'aa, lá' nadaach'iltseed doleel, lá'íi biniidaagoch'idile' doleel. ⁵⁰ Áik'ehgo ni'gosdzán alzaagé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi dawa bidil' nada'ijóóhíi, daalinolt'ijihíi bik'izh'ij' didot'aal, ⁵¹ Ábel zesdijigé' Zekariás zesdijzh'ij' nnágot'igo, Zekariásii bech'okáahíi biká' dahnási'niihíi goz'aaníi lá'íi k'ih biyi' da'ch'okáahíi bigizhgee daztsaa l'è'e: da'anii ádaano'hwildishnii, daalinolt'ijihíi bik'izh'ij' didot'aal. ⁵² Begoz'aaníi nlt'éégo bídaagonó'sini, nohwá góyéé doleel! nohwíi igoyá' bich'ij' bená'igisé nádaado't'aag: nohwíi doo ha'á'káah daná' nnee ha'ákáh doleel

n'íí t'aazhí' ádaanołsı. ⁵³ Jesus ágáníná' begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi ła'íí Phárisees daanlíni bá daagoshchııdgo łąágo nayıdaadıkkid: ⁵⁴ Yá nakıda'ıl'áágo, k'ızé hadzii daanzıgo, dahat'ıhıta yik'ızhı' daıdı'aahıı bıghı.

12

¹ Díí bee ánagot'ıılná' nnee doo náhóltag dayú dała'adzaago dázhó daahıjizhná' Jesus bitsılke'yu ıltsé gáyııńnıi nkegonyaa, Phárisees daanlíni binchot'ıı bání benılzoolé ga'at'éhi baa daagonołsaq, áı nnee binadzahgee nzhóni ádaadıł'ını at'éé. ² K'ad dawahá bıł le'ızkaad n'ıı ch'ı'nah ádolńıı; ła'ıı k'ad dawahá nanlı'ı' n'ıı bıgózıhgo ádolńıı. ³ Áık'ehgo godılhıyú hat'ıı daadońnıi n'ıı got'ıızhı' didots'ıı; kıh biyi' yune' dataqanégo hat'ıı daadońnıi n'ıı kıh biká'gé' didots'ıı. ⁴ Shıt'ekéhıı, gádaanohwıkdıshńnıi, Hayıı kits'ı nadaıltseedná', bikédé'go doo hago ádaaneh dahıı doo bédaaldzıd da. ⁵ Shıı nohwıł nadaagoshńı' hadń bédaaldzıd: ıch'ızıshıınıı bikédé'go ch'ııdn bıko' dıltı' yuyaa kaa o'ılkaadı áń bédaaldzıd; gánohwıkdıshńnıi, áń bédaaldzıd. ⁶ Ya' dıo'dıchiné ashdıa'ı zhaalı kich'é naki ızlııgo nahıııh gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ıhi'nań dała'a ndi doo yaa yınah da. ⁷ Nohwıtsızıl dawa ak'ıná' hotagi at'éé. Áık'ehgo doo nédaaldzıd da: dıo'dıchiné doo alch'ıde bıtısgo da'ınolıı da. ⁸ Gánádaanohwıkdıshńnıi, Dahadı nnee binadzahgee, Áń bıgonsı, shııııhń, shıı nnee k'ehgo Nıyááhıı Bik'ehgo'ıhi'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıınıı binadzahgee ágadıkdıshńıı: ⁹ Áıná' hadń nnee binadzahgee, Áń doo bıgonsı da, shıııııhń, Bik'ehgo'ıhi'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıınıı binadzahgee, Doo yıgótsı da, bıldıdıshńıı. ¹⁰ Dahadı shıı, nnee k'ehgo Nıyááhıı, nchot'go shaa yaıtı' ndi binchot'ıı bá da'ızlıné ánadolńıı; áıná' dahadı Holy Spirit nchot'go yaa yaıtı'n binchot'ıı doo bá da'ızlıné ánálne' at'éé da. ¹¹ Jews ha'ánálséhıı, ła'ıı nadaant'aahıı, ła'ıı aasınlıı binadzahgee ndaanohwıdel'aago, hago'at'éégo sha' hasdzııh, dagohıı hat'ıısha' dıshńnıi gádnıi, doo daanołsı da: ¹² Holy Spirit da'ái bik'ehen'áágee biyi' hat'ıı daadońııhıı nohwıł ch'ıgó'aah ndi at'éé.

¹³ Nnee dała'at'ééhıı ła' Jesus yıch'ı' hadziigo gáníı, ılch'ıgó'aahıı, shık'ısın hat'ıı nohwıyéé doleekıı ıahzhı' shaa no'né, bıhńnıi. ¹⁴ Jesus gábıhńnıi, Dawahá nanohwıntł'ogıı hadń nohwá ılch'ı'ıshle'go hashıktıı? ¹⁵ Áıgé' Jesus gánádo'ńııd, Daagonołsaq le', dawahá dayúwehégo ádáhadaakt'ıınıı baa daagonołsaq: kıyééhıı łąá ndi doo áı bee ch'ıhınaa da. ¹⁶ ılch'ıgót'aahgo na'gonı'ıı yee yıch'ı' hadziigo gáyııńnıi, Nnee ızısgo it'ıınıı łąágo na'ınkt'ıh: ¹⁷ Dabıı gáadı'ńnıi, Hago áshnéh, shınest'q'ıı doo hayú bá nágot'aq da. ¹⁸ Áıgé' gánadı'ńnıi, Hago áshnéhıı bıgonsı; dawahá bá gowa shıyééhıı nanágohıshńııgo nchaago ánágoşhıdléhgo, shınest'q'ıı ła'ıı dawahá shıyééhıı ákone' oshńıı. ¹⁹ Shıyı'sızıınıı gábıldıshńnıi, Shıyı'sızıınıı, dawahá nıyééhıı da'kwıı łegodzaayú dábık'ehyú ılke'yıhıııl; áık'ehgo hanányoł, ináá, ıdláá, nıł gozhóo le'. ²⁰ Áıná' Bik'ehgo'ıhi'nań gábıhńııd, Doo gonyáá da; díı t'é' nıyı'sızıınıı nıhókeed: dawahá nıyééhıı ılke'hııılıı hadń bıyéé doleekıı áıná'? ²¹ Hadń dabızhá nzhoonıı zhá ádáhát'ııgo ılke'yıhııılıná' Bik'ehgo'ıhi'nań binadzahgee doo nzhot da, áń nneehń ágát'éé.

²² Jesus bitsılke'yu gáyııńnııd, Áı bıghı gánohwıkdıshńnıi, Nohwı'ıhi'na'ıı doo baa daanohwıł goyéé' da le', hat'ıısha' hıshaq doleekıı, daanołsıgo;

dagohíí nohwits'í doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íishá' ágoshdle', daanołsigo. ²³ Ki'ihí'na'íí idán bitisgo ilíni at'éé, kits'ihíí diyagé bitisgo ilíni at'éé. ²⁴ Gaagé baa natsídaakkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ilk'edaayihiniíhí bá gowa goz'ąą da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań bá da'diiné': nohwíí dlo' bitisgo da'inołłi! ²⁵ Nohwitahyú hadń daaholneezií yaa natsekeesíí zhá bee ayáhágo ndi hadag ndiśehgo ádidle' gá? ²⁶ Áík'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná', hat'íí bighá la'ihíí baa daanohwił goyéé'? ²⁷ T'oh dénzhónéhíí baa natsídaakkees, hago'at'éégo nadaanse'íí: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízigo at'éé l'é'e ndi, doo díí t'oh dénzhóné ga'at'éégo ik'e'isdlaa da, nohwíłdishńii. ²⁸ Áík'ehgo t'oh díí jii nołseehíí, áigé' iskaą daadidliđií ndi Bik'ehgo'ihí'nań nł't'éégo bik'e'islaaná'; áí t'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwik'e'islaa, nohwíí nohwi'odłá' ayáháhi. ²⁹ Áík'ehgo hat'íí da'iidaą shihíí dagohíí hat'íí da'iidlaą shihíí zhá doo baa natsídaakkees da, doo nohwiini' hah da le'. ³⁰ Ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'ííí áí zhá itisgo hádaat'íí: áiná' hat'íí bidń daanołiinií Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa nohwá yígółsį.

³¹ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí itisgo biká hádaat'íí, áigé' díí dawahá akdó' nohwíyéé doleeł. ³² Doo nédaakdzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bilakt'áhgee daanliinií itah daanołłigo nohwá ngon'ąą, áí bil goyiłshóó. ³³ Dawahá nohwíyééhíí nohwaa nahinił le', tédaat'iyéhíí baa daanołmé'; bestso bizis doo sa'i hileeh dahíí nádaado'aaah, yaaká'zhí' ilínihíí doo éđłłhi nádaado'aaah, ákú da'in'íłłhíí doo keda'in'íłłh dayú, la'ihíí doolé doo nohwich'ą' da'iyąą dayú. ³⁴ Dahayú nohwił ilíni sinilyú áí zhá baa natsídaakkees doo. ³⁵ Ik'eda' sołłlaago t'alkoná' nohwiko' daadilthi' le', ³⁶ Nnee binant'a' ni'ni'nehgee k'ad nadáhgo yiba' naháztaąhíí k'ehgo ádaanoł't'ee le'; nadzáągo dáadıłłh nyínłts'igo dagoshch'į' yá ch'ida'it'łłh doleeł. ³⁷ Nadaal'a'a binant'a' nadzááná' daadéz'íłłhíí biyaa gozhóó doleeł: da'anii gánohwiłdishńii, ik'e'idleego, Dinolłbłh, yłłniigo yich'į' iikaah. ³⁸ K'ad t'ł'és'ahzhį' godeyaayú, dagohíí hadiyeskaayú biká daadé'łłgo nadzááyúgo, áí nadaal'a'a biyaa gozhóó doo. ³⁹ Díí bidaagonołsį, nnee bigowa golínií da'os'ah in'íłłhíí hígháhgo yígółsįyúgo yiká déz'íí doleeł ni', áík'ehgo bigowa doo ch'ł'nodziis at'éé da. ⁴⁰ Nohwíí akdó' t'alkoná' ilch'į'daanoł't'ee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashołíí dagee.

⁴¹ Peter gábilńii, SheBik'ehń, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee yánłti'íí, ya' nohwíí zhá nohwá ánnii née, dagohíí dawa bá ánnii née? ⁴² Jesus gáníí, Hadń begondłłigo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowałhíí yebik'ehgo nbilłłi n'íí, dahagee idán nana'niłłhgee idán nayiniih. ⁴³ Na'iziidíí binant'a' ábilłniiyú at'łłgo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóó doleeł. ⁴⁴ Da'aniiigo gádaanołłishńii, nant'án hat'íí bíyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbilłteeh doo. ⁴⁵ Áiná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idilłi'niiyúgo; isdzáné la'íí nnee nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaayúgo, iyąą la'íí idłłago bil nágodezyizyúgo; ⁴⁶ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyołłi dagee nadáhgo nbihłłgeesh, áigé' hayíí doo da'odłłá dahíí bich'į'zhin'éégo nilteeh. ⁴⁷ Áí na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iinií yígółsį ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ilch'į'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. ⁴⁸ Áiná' na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iinií doo yígółsį dahíí, nábi'diltsas dábi'ehyú adzaayúgo ndi, déłłh nbi'diltsas doleeł.

Hadn láágo baa hi'né'íí, án láágo bínádokil; hadn nnee láágo yá'né'yúgo, án láágo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí kọ' ni'gosdzán biká'zhí' nkedinshniilgo niyáá: alk'iná' dilti' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ni'gosdzán biká'zhí' ilch'i'gont'éehíí nkeniiné' daanołsı née? Dah, nohwildishni; nnee ilk'idaashniilyú niyáá: ⁵² Kodé' godezt'i'go ashdla'i kįh dała'a biyi' daagoliiyúgo, taagi yich'i' nakilt'éé doleel, dagohíí naki yich'i' talt'éé doo. ⁵³ Nneehń biye' yił nanágonłkaad doo, biye'n bitaa yił nanágonłkaad doo aldó'; la'íí isdzán bi'isdza' yił nanágonłkaad doo, bi'isdza'n bimaa yił nanágonłkaad doo aldó'; isdzán yá'iyéhn yił nanágonłkaad doo, isdzán bá'iyéhn yił nanágonłkaad doo aldó'.

⁵⁴ Jesus nnee dała'at'éehíí yich'i' hadziigo gánniid, O'i'áh biyaayú yaak'os dahnantse'go daal'iyyúgo dagoshch'i' gádaadołni, Nagołtį ląą; áik'ehgo da'ágánágot'įł. ⁵⁵ Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleel ląą, daadołni; áik'ehgo ágánágot'įł. ⁵⁶ Nohwíí nnee nzhóni ádaagonoł'ini, yaak'os la'íí ni'gosdzán hago ágonéhií bídaagonołsına', hat'íí bighą k'ad ágonéhií doo bídaagonołsı da? ⁵⁷ Hat'íí bighą doo dánohwíí nohwí'at'e' hago'at'éé shińi bídaagonołsı dashą'?

⁵⁸ Hadń naa dahgoz'aani nant'án yaa bił hi'ashyú dagoshch'i' bił ilk'inágonłdóq; dahyúgohíí aayanáltihíí yaa nidot'eelgo at'éé, áik'ehgo aayanáltihíí aasitini yaa niłtéehgo, aasitiiníí ha'ániłt'e'. ⁵⁹ Doo ch'inánódáh at'éé da, dá ałł na'ínniigo zhą, niłdishni.

13

¹ Áiná' la' nnee áígee dała'at'éehíí Jesus yił nadaagolni'go gádaayilni, La' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidilíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa dainé'íí bidilíí bił nanádisgeed lé'e. ² Jesus gádaabilni, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíníí nnee la'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo binchọ' ye'adaat'eehíí bighą biniidaagodeszaa daanołsı née? ³ Dah, nohwildishni: áiná' nohwíí daanohwinchọ' doo bich'á'zhí' ádaałne' dayúgo, nohwíí aldó' áí k'ehgo nanołne'. ⁴ Dagohíí lah nnee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tséé ilk'ehist'ini nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí la'ihíí Jerúsalemgee daagolíníí bitisgo binchọ' ye'adaat'eehíí bighą adzaa daanołsı née? ⁵ Dah, nohwildishni: áiná' nohwíí daanohwinchọ' doo bich'á'zhí' ádaałne' dayúgo, nohwíí aldó' áik'ehgo nanołne'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nanágonni'go gáníí, La' nnee bidasts'aa hentíiníí biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áik'ehgo nneehń áí fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'įigo nyáá ndi doo la' da ląą. ⁷ Nnee bidasts'aa hentíiníí bá yaa nádéz'iiníí gáyilni, Kú dín'į, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí biká nádisht'įigo taagi łegodzaa, t'ah doo la' nádish'aa da: k'ínk'é; hat'íí bighą o'áá doleel, doo bah dahná'ndah daná'? ⁸ Áik'ehgo gáníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áágo łenágodángo nzhọq, áik'ehgo dahat'íhita bich'i' int'aanií bił k'enádishdlee: ⁹ Áik'ehgo bah dahnis-deeyúgo nłt'éé: dahyúgohíí k'ídnk'i. ¹⁰ Jews daagodnłsiníí bijįi Jesus la' Jews ha'ánánséh goz'aą yune' ilch'ígó'aah lé'e.

¹¹ Áígee la' isdzán spirit nchọ'i kah nagmaago ábiłsini biyi' golįigo tsebiits'adah bił łegodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'idídóqhi da. ¹² Jesus yiłsąągo yich'i' ániigo gáyilni, Isdzán, kah nannaahíí bich'á' ni'doltį. ¹³ Yiká ndelniigo dagoshch'i' isdzánhíí ilk'inádezđod,

áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ náshilziihgo bich'í' ahénsi, nii lé'e. ¹⁴ Áígee Jews ha'ánátséh yebik'ehñ hashkee, Jesus Jews daagodnksiníí bijjii ná'ilziihíí bighá, áik'ehgo nnee dała'at'éehíí yich'í' hadziigo gáníí, Gostán iskaqzhi' na'iziidíí bee goz'áa: áí gostán iskaaníí biyi' nádaanohwidilziihyú no-hokáh, doo godilziníí bijjii da. ¹⁵ Jesus hananádziigo áí nneehíí gáyilnii, Ni, nzhoq ádn'íni, nohwíí dała'á nołtjigo godilziníí bijjii nohwimagashi dagohíí nohwitúlgayé dahast'oonú k'eda'ol'adgo túyú daadołoqz góya? ¹⁶ Díí isdzánihíí, Abraham bich'á'gé' bi'dishchini, Satan dahbih-estł'ooqgo tsebiúts'ádah bił łegodzaahi, godilziníí bijjiišhá' doo k'e'it'ad da née? ¹⁷ Ágánniidná' nnee Jesus yich'í' daagot'iiníí ádaa yádaaniidzjii: áiná' nnee la'ihíí dawa bił daagozhóq, Jesus dázhó nł'éeqo adzaahíí bighá.

¹⁸ Áígé' Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hago'at'éehíí? Hat'íí bił hışt'a nshné' baa nagoshni'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dázhó ałch'íséhi náidn'áago bikiyaayú k'eidnláá; áí ch'il dázhó nchaahi silijigo bich'ádaaz'aahíí biyi'yú dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagozlaahíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. ²⁰ Áígé' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hat'íí bił hışt'a nshné'go baa nagoshni'? ²¹ Isdzán ik'áán taadn ha'okáqo bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo ałł dahndilzoolíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. ²² Jesus Jerúsalemyú higaalqo kłh nagoznilyú la'íí daagotahyú ilch'ígó'aah lé'e. ²³ La' bich'í' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáhágo hasdáhikáh doleeł née? Gáyilniiid,

²⁴ Ágolch'óshígo ch'ígót'í' ch'inołkáh bich'í' dahdaanołdqh: ląáqo ha'akáh hádaat'jii doleeł ndi ch'éh ádaat'jii doleeł, nohwildishnii. ²⁵ Bigowá golínií nádidáhgo dáádítłh nohwich'á' da'ditjinná' da'dányú nasozijigo dáádítłhíí ndaanolks'jigo gádaadołniil, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntjijh; nohwich'í' hadziigo gádaanohwidłoniil, Hagé' nałkaihi shj, shíí doo nohwídaagonsj da: ²⁶ Áiná' gánádaadoł'niil, Niñáál da'iidqá ni', nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. ²⁷ Áiná' gánohwidłoniil, Hagé' nołkaihi shj doo nohwídaagonsj da, nohwildishnii; yúwehzhj' nołkáh, daanohwigha nchoqo ádaakt'íni. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, la'íí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áq yune' naháztaqgo daal'jigo, áiná' nohwíí nohwich'á' da'detaqgo, daalchag la'íí nohwiwoo' lídaadołk'ash doo. ²⁹ Nnee ha'í'áh biyaadé'go, la'íí o'í'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, la'íí hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áq yune' dahnaháztaq doo. ³⁰ Nnee la' iké'yú daanljii n'íí da'iltse doleeł; la' da'iltse daanljii n'íí iké'yú doleeł.

³¹ Da'ái bijjii la' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayilnii, Kogé' dahnnáh; Hérod nizilhee hát'jii. ³² Jesus gábilnii, Ti'i, áí ba'íí k'ehgo nlíni gádaadołnii, Díí jji la'íí iskaq shíí ch'iidn nnee biyi'gé' ch'ínihisood, la'íí ná'isziil; nakiskaqgo ániłta shinasdziid ałł ashleh. ³³ Da'ágát'éé ndi díí jji la'íí iskaq la'íí nakiskaqgo da'ái k'ehgo hishgaal: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dávik'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem nílni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsíntseedíí, la'íí nich'í' daahi'aadíí tsée bee nabida'tsisiñme'íí; tazhik'áné' bi'aadíí bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyiniłkí k'ehgo nicháqgháshé doo ałch'ídn línáshishniil hasht'jii ndi doo hádaat'jii da ni! ³⁵ Nikjhi yó'agodot'áq: da'ániigo gádaanohwidishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaalñ ba'ahégosini át'éé, daadołniihíí bijjii zhá nadaashołtséh.

14

¹ Lah Jews daagodnłsiníi bijji Jesus Phárisee nant'án nłini bigową yune' iyąąyú óyáágo, dé'at'éégo daayinł'íi lẹ'e. ² Jesus ła' nnee nádaanilzohi yiłtsąą. ³ Áík'ehgo nnee begoz'aaníi nł't'éégo yídaagołsini ła'íi Phárisees daanłini yich'i' hadziigo gáyihłnii, Ya' godilziníi bijji na'ch'ilziihgo goz'ąą née, dah née? ⁴ Doo hadn bich'i' hanadzii da lẹ'e. Áík'ehgo nnee kah yaa nagháhiihí náidnłożgé' náilziih, áigé' onáyil'aad. ⁵ Áigé' gánádaabiłn'niid, Hadn godilziníi bijji bitúlgayé dagohíi bimagashi o'i'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'i' hanáidishood ya'? ⁶ Áigee doo hadn hananádzii da lẹ'e.

⁷ Nnee kú neheskaihií hagee nnee itisgo ádaat'eehií dahnádaadinibihgee dahnihabiłłgo yiłtsąąn'á ich'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáníi, ⁸ Ni'i'néhgee da'idąąyú řnáh, niłn'niidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehií dahnádinibihyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú řnáh, biłdo'niid n'íi; ⁹ Áík'ehgo nnee bá da'idaaníi nich'i' nigháhgo gánikdidoniłłgo at'éé, Ai dahsındaageehíi díi nneehíi baa goń'aah; ádaayándziigo dá'ich'i'égee goz'ąągee dahńdaał. ¹⁰ Kú řnáh golzeego naa ch'inihít'ąągo akú řyaago dá'ich'i'égee goz'ąągee dahńdaał; áík'ehgo nnee bá da'idaaníi řyáágo, Shit'eké, yúdahgee dahńdaał, niłniigo, kú neheskaihií bińáái itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadn itisgo ádéstijhń ádaagoch'olba'go ádolnił; áiná' ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolnił.

¹² Jesus nnee bá da'idaaníi áldó' yich'i' hadziigo gáyihłnii, Nigowągee ha'iz'ąągo da'idąąyúgo, dagohíi o'i'ąągo da'idąąyúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íi, dagohíi ízis da'it'iinií na'ashhahgé' daagolińnií zhá, Kú nohołkáh da'olsąąyú, biłn'ni da; ágándzaayúgo ni áldó', Kú řnáh, nádaanildo'niili at'éé, t'ąązhi' ni nich'i' naná'doho'nił. ¹³ Ná da'idąąyúgo tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, ła'íi bińáá édaagodinií, Da'olsąąyú nohołkáh, daabiłn'ni doo: ¹⁴ Áík'ehgo niyaa gozhóq' doleeł; ái doo hat'íi nich'i' nanádaihi'nił dahíi bighą: nnee nł'éhi nanezna'íi naadikaihií bijji nich'i' nanádo'nił.

¹⁵ Nnee ła' Jesus yił iyaaníi díi yidezts'ąągo gábihłnii, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'ąą yune' hadn bán yiyąą doleełií biyaa gozhóq' doleeł. ¹⁶ Jesus gábihłnii, Nnee ła' ízisgo bá da'idąągo, nnee ląągo, Kú da'olsąąyú nohołkáh, yiłn'niid lẹ'e: ¹⁷ Áigé' da'idaaníi biká' ngonyáágee binal'a'á gáyihłnii, Hayíi, Kú nohołkáh, daabildéniidíi, Yushdé', daabiłn'ni; alł'iná' ąął á'ilzaa. ¹⁸ Áiná' nnee dała'á daant'íigo, Doo akú disháh da, daanii nkegonyaa. Nnee da'iltséhíi gáníi, Ni' nagohéłnii ni', ái nish'íyú díyáá: shá ch'igon'aah, nánoshkąąh. ¹⁹ Ła'ihíi gánádo'niid, Shíi magashi bena'ibąąsé gonenan nahéłnii ni', ái binshtááhyú díyáá: shá ch'igon'aah, nánoshkąąh. ²⁰ Ła'ihíi áldó' gánádo'niid, Shíi shi'aad gozłji ni', ái bighą doo akú nsháh da. ²¹ Nał'a'á binant'a' ái nneehíi hat'íi daaniihíi yił nagosni'. Nant'ánhií bágóchjido binal'a'á gáyihłnii, Ti'i, dahale, křh gozniłií biyi' da'itinyú, křh bigizh ch'énádaagozt'i'yú nnee tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, ła'íi bińáá édaagodinií, Yushdé', daabiłn'ni. ²² Áigé' nał'a'áhií binant'a' gáyihłnii, Shinant'a', áshihłniihíi alł'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'ąą. ²³ Nant'ánhií binal'a'á gáyihłnii, Ti'i, da'itinyú ła'íi křh bińaayú ch'il lédaant'i'yú nihiyóód, áík'ehgo shigową yune' ch'iląą doleeł. ²⁴ Nnee, Kú da'olsąąyú nohołkáh, ch'éh ádaabildéniidíi shi'idáń doo daayolił at'éé da.

²⁵ Jesus nnee lą́ągo yil nń́seeł: ń́ yich'į́' adzaago gáyılńńńiid, ²⁶ Dahadń́ shaa nyááńń bitaa, bima, bĩ'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkíyú, la'íı́ dabı́ı́ bı'ihı'ńa' ndi shitisgo bıl nzhoonı́ı, ń́ doo shiké' hı́gaalı́ı́ át'ée da. ²⁷ Dahadń́ bitsı'ılma'áahı́ı doo dahiditı́ıghgo shiké' dahdigháh dahń, doo shiké' hı́gaalı́ı́ át'ée da. ²⁸ Nohwı́tahyú dahadń́ yúdahyú nil'ą́ago ı́k'e'isht'ı' nziyúgo, ń́ ı́łtsé ndaahgoshą' da'kwı́ı́ ileeh shı́hı́ı yotag, dá bı́nil'ą́ą shı́ ą́ął ashłéhzhı́' nziıgo? ²⁹ Dahyúgohı́ı kį́h bit'ń́ááh lédn'aahı́ı ą́ął áyıláana' hat'ı́ı áı́le'ihı́ı doo ą́ął áı́le' yı́nés'ą́ą dayúgo, nnee bı́ńáál doo ą́ął áı́le' dahı́ı baa daadloh nkegonyaa, ³⁰ Gádaanı́ıgo, Áı́ nneehı́ı it'ı' nkegonyaa ndi doo ą́ął áı́le' yı́nés'ą́ą da. ³¹ La'ı́ı́ nant'ń́an, nant'ń́an la' yil nagonłkaad doleelyúgo, ı́łtsé ndaahgoshą' yaa natsekees, shı́siláada gonenango doo náhółtag dayú la' nant'ń́anhı́ı bisiláada nadin doo náhółtag dayúhi bıl nagonshkaad dáı́k'eh shı́, nziıgo? ³² Dahyúgohı́ı, yil nagonłkaadı́ı t'ah nzaadgé' hı́kaahná', bá ch'ı́ńı́h nadaı'áahı́ı bidáhzhı́' daı́dı'aa gádaayılđıńııghgo, ı́łt'eké náodleeh. ³³ Áı́k'ehgo nohwı́tahyú dahadń́ bı́yééhı́ı dawa bıl nzhọ́phı́ı bighą doo yich'ą' hı́gháh hat'ı́ı dahń, doo shiké' hı́gaalı́ı́ át'ée da.

³⁴ Ishı́ıh nłt'ée, ndi ishı́ıh doo nk'óózh da silı́ıyúgo, hat'ı́ı bee nk'óózhgo ń́anńne'? ³⁵ Lı́ı bı́chan ndi bıl nadı́geedgo kı́yaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkád. Hadń́ bı́jeyı' golı́ńıı ı́yésts'ą́ą le.

15

¹ Tax bich'į́' nadaahi'ńńı́ı la'ı́ı nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahı́ı dawa Jesu yıdaayésts'ą́ago yich'į́' nihıkáh lę'e. ² Phárisees daanłńıı la'ı́ı begoz'aanı́ı ye'ık'eda'ılchı́ıhı́ı Jesu yı́da'ıltağgo gádaanı́ı, Áı́ nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahı́ı yich'į́' nihıkáh, la'ı́ı yil da'ayaą.

³ Áı́k'ehgo Jesu ı́k'h'ı́gót'aahgo na'gonı'ı́ı yee yil nagolńı' gńńı́go, ⁴ Nohwı́tahyú la' dahadń́ dibehı́ı dała'á gonenadıń da'izlı́ıyú yınoyolgo, dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'áđın ngost'áıhı́ı dakú nyıńı́łshą', ń́nń' dała'á bich'ą' ch'a'oyááhı́ı yıka ntaah, dá náıđntı́ızhı́'ı? ⁵ Náıđntı́ıńá' yaa bıl gozhógo bıwosyú dahılteeh. ⁶ Bigowayú nádzáago bit'eké la'ı́ı ba'ashhahgé' daagolıńıı dała'áyıláago gádaayılńńıı, Shı́ł nohwı́ł daagozhó le'; shı́dibehı́ı ch'a'oyáá n'ı́ı náđı́ııh. ⁷ Da'áı́k'ehgo ałdó' nnee dała'á nchọ'go at'éeńń bıńchọ' yich'ą'zhı́' adzaahn, ngost'áđın ngost'ái nnee daanjọ daanzıgo bıńchọ' doo yich'ą'zhı́' ádaane' dahı́ı bitisgo yaaká'yú baa koł daagozhógo doleel, nohwı́łdışńıı.

⁸ Isdzń la' zhaali beshkıgai be'alzaahi gonenan nainılgo, dała'á baa ch'a'oltọ'yúgo, kọ' yıđılłtaadgoshą' nágołshóhgé' yıká déz'ıı, danáıđń'ą́ązhı́'ı? ⁹ Náıđń'ą́ąńá' bit'eké la'ı́ı ba'ashhahgé' daagolıńıı dała'áyıláago gádaayılńńıı, Shı́ł nohwı́ł daagozhó le'; zhaali shı́ch'a'oltọ' n'ı́ı náđı'ą́ą. ¹⁰ Da'áı́k'ehgo ałdó' nnee dała'á nchọ'go at'éeńń bıńchọ' yich'ą'zhı́' adzaahı́ı bighą Bik'ehgo'ihı'ńań binal'a'á yaaká'yú daagolıńıı bıńáál gózhógo doleel, nohwı́łdışńıı.

¹¹ Jesu gńńádo'ńńıđ, La' nnee bıye' naki golı́ı lę'e: ¹² Iké'gee nagháhıhı́ı bitaa gáyılńńıı, Shı́taa, dawahá bıyééhı́ı łahzhı́' shı́yéé doleelı́ı shaa nné'. Áı́k'ehgo bá ı́k'ı́ıyıne'go yaa yıne'. ¹³ Da'kwı́ı iskaą hik'e iké'gee nagháhıhı́ı dawahá bıyééhı́ı dała'áyıláago nzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú análwołgo dawahá bıyéé n'ı́ı ą́ął ch'ayıshchı́ıh. ¹⁴ Dá ą́ął ch'ayıshchı́ıńá' áı́gee shıńá' góyéégo daagodeyaa lę'e; áı́k'ehgo dawahá

yídn nliigo nkenyaa. ¹⁵ Nnee la' áígee daagolíníí yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bi'idán dák'azhá yiyáa ndi nnee doo la' bá'diné' da. ¹⁷ Ídinágosziidgo gádildí'nii, Shitaa yánada'iziidíí ląágo bi'idán daagolíí, ik'e'an naznilgo, áiná' shihíí shiná' dák'azhá shizilhee! ¹⁸ Shíí nádishdáhgo shitaa bich'í'yú nádésdzá, áík'ehgo gábildishniih, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ni nich'í' nchọ'go asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíí da: nánada'iziidíí k'ehgo nashíłteeh. ²⁰ Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah nzaadgé' nádaahná' bitaa biltsąago baa ch'ozbaadgo bich'í' nádilwod, bizénáschidgo bizts'os lé'e. ²¹ Biye' gábilnii, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ni nich'í' nchọ'go asdzaa, doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíída. ²² Áiná' bitaahíí yánada'iziidi gádaayilnii, Diyágé dązhó itisgo nlt'éhiií kú ndaanoltsoosgo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daado'aa, kee aldó' bá ádaagole': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí nádaadołt'e'go bá daazołhee; áík'ehgo daahiidaągo nohwil daagozhó le': ²⁴ Díí shiye' daztsąa nsí n'íí t'ah hínaa ląá; ch'a'otłizh n'íí nádiltłih. Áík'ehgo bil daagozhó nkegonyaa. ²⁵ Biye' iltsé nagháhihíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádaał: án kih yit'ahzhí' nnyáána' bésh dilwoshé bee idot'aahná' da'ch'ilzhishgo yidezts'ąą. ²⁶ Nada'iziidi la' yiká ánniido go nayidilkid, Hat'íí bighą ágot'łih? ²⁷ Gábilnii, Nidizhé nádzáa; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí bá zesdłi, nidizhé dánłt'ée n't'éego baa nadzááhíí bighą. ²⁸ Áík'ehgo bągóchiidgo doo ha'agháh dahíí bighą bitaa bich'í' ch'ínyáago, Ha'ánnáh, bilniigo nábokaąh lé'e. ²⁹ Bitaa yich'í' hadziigo gáyilnii, Doo alch'idé łegodzaa da nich'oshniigo áshihniihíí dawa bikisk'eh ánsht'ee ni'; ndi gant'ızı zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa nłteeh da, shit'eké bil shil daagozhó le'at'éhi: ³⁰ Áiná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yil anákeelgo dawahá níyéé n'íí ąął ch'ayishchijná' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íí bá zínłhii. ³¹ Bitaa gábilnii, Shiye', ni nil gonshłi, shiyééhíí dawa níyéé. ³² Nohwil daagozhó, nohwil gonedłiigo dábik'eh go'łi: díí nidizhé daztsąago daandzi n'íí hínaa; ch'a'otłizh n'íí nádiltłih.

16

¹ Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzii, Łah nnee ízigo it'ini la' nnee bána'iziidihi bíyééhíí dawa yinádéz'igo nyinkłi lé'e; áí nnee ízigo it'łi n'íí gádaabilch'inii, Níyééhíí yinádéz'iiníí dawahá nich'ą' da'izłi áil'łi. ² Áík'ehgo bána'iziidíí, Yushdé, yilniido go gáyilnii, Hat'íí ląá daanilch'inii go naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shiyééhíí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shiyééhíí doo shá binádín'łi da. ³ Na'iziidíí gádildí'nii, Hago ląą ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'łi n'íí shich'ą' nágodn'ąą: doo nagoshgeed bik'eh da; idóshkeedyúgohíí ádaayánsdzł. ⁴ Shíí hago ashne' bígonsł, kodé' ch'ináshí'dolt'e'go nnee bitashaa doleelgo. ⁵ Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé, daayilniigo, da'iltséhiihíí gáyilnii, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áa? ⁶ Mazhíł dala'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'ąago, nii. Áík'ehgo gánáyildo'nii, Dagoshch'í' ndaahgo ashłladin zhá shaa ha'áa ánágódle'go k'e'ılchíí. ⁷ Ła' gánáyildo'nii, Nihíí da'kwíí naa ha'áa? Áík'ehgo gáníí, T'oh naghái ízis nchaahíí dala'á gonenadín dądeskadgo. Áík'ehgo gánáyildo'nii, Tsebídín zhá shaa ha'áa ánágódle'go k'e'elchíí. ⁸ Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahn, Gonyááyú ándzaa ląą, yilnii:

díi jji ni'gosdzán biká' ágot'ee zhinéé nakaihií daalinolt'ijhií, idindíin zhinéé nakaihií bitisgo daagoyáá. ⁹ Ni'gosdzán biká' ízis it'iiníi bee nohwit'eké ádaago'dle'; áik'ehgo ásdjido dahazhi' daagolíiyú nohwá ch'ídaadotijj, nohwildishñii. ¹⁰ Hadn da'ayá'hágo ágot'eehií ndi begondljiigo nayik'í'iziidyúgo ízigo ágot'eehií áldó' begondljiigo nayik'í'iziidi doleel: hadn ayá'hágo doo bik'ehyú át'éé dayúgo dážhó itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleel. ¹¹ Áik'ehgo ni'gosdzán biká' it'iiníi doo nzhqogo ádaanołsi dayúgo, hadn yaaká'yú it'iiníi nohwaa yiné' áiná'? ¹² Ła' biyéhi doo bá nzhqogo ádaanołsi dayúgo, hadn dánohwíi nohwíyéhií nohwaa yiné' áiná'?

¹³ Doo hadn binant'a' naki da: dała'a bił nchona' la'ihíi bił nzhqo doleehi at'éehíi bigha, dagohíi dała'a yota'ná' la'ihíi yich'olaa doleehi at'éé. Bik'ehgo'ihí'nañ la'íi it'iiníi dała' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ¹⁴ Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'inihi, díi dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yádaakti'go yaa daadloh lé'e. ¹⁵ Áik'ehgo gáyihñiid, Nnee binadzahgee daanołshqo ádaanołji ndihíi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíji yune'íi yígółsi: nnee hat'íi itisgo ádaayonihií, ái Bik'ehgo'ihí'nañ bił ncho'. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi la'íi binkááyú nada'iziidi ádaanihií yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhi': áigé' yushde' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ bilat'á'ahgee begoz'aaníi nt'éégo baa na'goni'íi t'ah baa nadaagolni' goldoh, áik'ehgo nnee dała'a daantjige dážhó hádaat'ijigo idéédaalnaa. ¹⁷ Yáá la'íi ni'gosdzán biłgo bech'igonałhgo doo nyee da, áiná' begoz'aaníi dážhó da'ayá'hágo ndi bech'igowáłhgo nyee. ¹⁸ Dahadn bi'aad yił ilk'ínát'aazhgo la'i yił nnaná'nááyúgo án nant'ij' naghaa: la'íi dahadn isdzán biká' yó'onáyilt'e'n yił nnaáyúgo ái nnee nant'ij' naghaa.

¹⁹ Łah nnee ízigo it'iiníi, nak'a' nt'éhi lichiiigo dot'izhi bidiyágé lé'e, dajji biigha idán lán ilíiníi zhá yiyáni. ²⁰ Ái nnee bich'igót'i'gee la' nnee idókeedi dá lóód zháhi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istji. ²¹ Nnee ízis it'iiníi iyaaqé' bán bizhool nanidéhíi shá dó'né' hadó' nzi lé'e: la'íi licháné baa hikáłhgo biká' lóódii daayihnaad. ²² Nnee tét'iyé n'íi daztsaaqo Bik'ehgo'ihí'nañ bin'al'a'á yaaká'yú daagolíníi Abraham bijilázhzi' idéyółta'go onádaabistji lé'e: nnee ízis it'ij n'íi áldó' daztsaaqo łektji. ²³ Ch'iidntahyú dážhó bini-igonłt'éégo hadag déz'ijigo nzaadyú Abraham Lázarus idéyółta'go yiłtsaa. ²⁴ Áik'ehgo Abraham nawode yich'ij' áñniid, Abraham, shitaa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'ij' n'áá, bilázhoozhíi tú bee náyółt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díi ko'íi biyi' nyeego shich'ij' nagowaahíi bigha. ²⁵ Áiná' Abraham gábihñiid, Shiye', t'ah hinnááná' binánñih, dawahá nt'éehíi nýyéé ni', áiná' Lázarus doo hat'íi nt'éhi biyéé da ni': k'adíi án nt'éégo ábi'dilzi, áiná' nihíi k'adíi niniigonłt'éé. ²⁶ Nohwíi nohwizhgee dážhó yúyahgo nalwozh áldó': áik'ehgo kodé' azhi' nach'idikáh doleel n'íi doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé da; áiná' doo yushde' nach'idikáh át'éé da. ²⁷ Áik'ehgo nnee ízis it'ij n'íi gánñiid, Shitaa, nánoshkałh, Lázarus shitaa bigowayú n'áá: ²⁸ Shik'isyú ashda'i golji; ái doo kúyaa góyéégo goz'aq yuyaa dikáh da doleehíi bigha Lázarus bił nagolni'go n'áá. ²⁹ Abraham gábihñiid, Bíi Moses la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiiníi yedaagoyihíi; ái yidaayést'saa le'. ³⁰ Ágánñiid, Dah, shitaa Abraham: áiná' dahadn daztsánihi bich'á'gé' nán'ááyúgo shik'isyú bincho'íi yich'á'zhí' ádaane' doleel. ³¹ Abraham gánábildo'niid, Moses la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiiníi doo daidits'ag

dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagolni' ndi doo da'odlq̄a da doleel go'ii.

17

¹ Jesus bitsilke'yú gáyihniid, Nakídintaahíi dábegolne' go'ii, áiná' hadn na'intaahíi bá góyéé doleel. ² Tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídest'q̄oogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhq̄o doleel ni', díi doo ízisko ádaat'ee dahíi dała'á nchq̄'go at'íjgo doo áile' da doleelhíi bighq̄.

³ Ídáadaesólt'ii: nik'isn nich'i' nchq̄'go at'íjyúgo bee bich'i' yáñti'; áik'ehgo, Shaa nágodin'áah, niñiiyúgo baa nágodin'áah. ⁴ Dała'á jii gots'idn nich'i' nchq̄'go ánádzaayúgo, gots'idn nich'i' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niñiiyúgo, baa nágodin'áah. ⁵ Jesus binadaal'a'á gádaabihni, Nohwi'odlq̄'ii dayúweh nohwá bínáhodaalgo áñtsi. ⁶ Áik'ehgo Jesus gádaabihni, Nohwi'odlq̄' mústard biyigé ga'at'éeyúgo ndi, díi tsj sýcamine holzéhi gádaabihni, Dáni nkeghadgé' hádnłts'q̄oogo túnteel biyigee ik'endléé; áik'ehgo da'ánñiiyú ane' doleel. ⁷ Nohwitaahyú la' bána'iziidií bá nagodzjizyúgo, dagohíi magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáago gáyihni née, Yushde', dák'ad ndaahgo ináa? ⁸ Dah, áiná' gáyihni, Shá á'ile', áigé' ik'e'idleego shich'i' n'úkáah, q̄q̄ iyáagé' q̄q̄ ishdlq̄ayúgo; bikédé'go ináa la'ii idlq̄á. ⁹ Ya' bana'iziidií da'áiyihniyú adzaahíi bighq̄, Ahíy'ee, yihni née? Dah, nsj. ¹⁰ Nohwíi áldó' da'ánohwídi'nihií dawa ádaasolaayúgo gádaadohni, Nohwíi doo nił daandlij dago ná nada'iidziid: hat'ii, Ádaale', nohwídi'nihií zhq̄ ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'ii Gálilee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáago nnee gonenan kóod doo ínádñ dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, ái da'anahyú nazjigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaani, Jesus, Nant'án, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus ái nneehíi yiltsq̄ago gádaayihni, Daadołkáhgo okaq̄ah yedaabik'ehi bich'i' ch'i'nah ádaadołde'. Hikahná' nł'éé nádaasdljilé'e. ¹⁵ Ái nnee dała'á nábi'dilzihií yigolstjido t'q̄azhí' Jesus yaa nadzáa, nádzihií Bik'ehgo'ihni'nañ ya'ahénzigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhí' hayaa adzaa, Ahíy'ee, yihniigo: án Samáriagé' gólini. ¹⁷ Áigé' Jesus gábihni, Gonenan nádaadzihihá' ngost'áihíi hayú? ¹⁸ Dadín zhq̄ lahgé' nneehi t'q̄azhí' nadzáa, Bik'ehgo'ihni'nañ ya'ahénzigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínaál, ni'odlq̄'ii nł'éégo ánániidlaa, yihni.

²⁰ Phárisee daanłini Jesus nayídaadiłkidgo gádaayihni, Da'os'ah Bik'ehgo'ihni'nañ nant'aa doleehí kú bengowáh? Jesus gánii, Doo hwit'jigo kú bengowáh da: ²¹ Kúnko dín'jii! dagohíi, Nláhyú nłáh! doo daach'ini da: Bik'ehgo'ihni'nañ ałk'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yú gáyihni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi bijjii dała'á nách'oltséh hádo' daanolsjñ doleel, ndi doo ndaaholtséh át'éé da goldohíi dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadeł'ii, dagohíi, Kú daadeł'ii, daanohwilch'ini doo: áiná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'ii bee yáa dáfázhiéé'ge' lahzhinéégo bee got'ii nágodleeh; áik'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ánsht'ee doleel ch'i'nah áshi'delzaahíi bijjii. ²⁵ Dab'ıltsé lq̄ágo shiniigodilne'go daaholst'jii doo hádaashit'jii da doleel. ²⁶ Noe t'ah goljina' ágot'ee n'ii k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhíi bijjii áldó' ágágot'ee doleel. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eełii yiyi' oyaazhí' da'ch'iyq̄a ni', da'ch'idlq̄a ni', nnádaach'ılse' ni', la'ii laa daagoch'ihniilgo nnádaaze' ni', áigé' tú idezjoolgo q̄q̄ tú bił daach'idesdzii'. ²⁸ Lot t'ah goljina'

aldó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyaaq ni', da'ch'idlāq ni', nada'ch'ihiiñiih ni', kaa nadaahi'ñiih ni', k'eda'ch'idilee ni', la'íi gowa' ádaagoch'ile' ni';²⁹ Áiná' Lot Sódongé' ch'ínyááhíi bijii kq' la'íi tsée' h'k'oi, brimstone holzéhi, yaaká'gé' náltáágo aq' daakowáá'.³⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'i'nah ádideshde'híi bijii aldó' ágágot'ee dolee'.³¹ Ái bijii hadn' bik'ih biká'yú dahsdaahn' bik'ih yuñe' bíyééhíi siné'i, gódah yiká' o'ánaodáh hela': da'áik'ehgo aldó' nnee k'edolzaahíi yiyi' nagmaahn' t'aaqzhí' ánao'ne' hela'.³² Lot bi'aadn' bínadaahñiih.³³ Dahadn' bi'ihí'na' yaa bi' goyééhí, ái bich'á' da'izl'íi hileeh; áiná' dahadn' ádaayis'nahgo bi'ihí'na' da'izl'íi sil'íi'ñ' ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee h'inaa doo.³⁴ Shíi gánohwíldishñii, Ái bit'é' nnee naki dashteezhgo, da'la'á nádilteehná' la'íi da'akú sit'íi doo.³⁵ Isdzáné naki h'isht'a da'ik'aayúgo, da'la'á nádilteehná' la'íi da'akú sidaa doo.³⁶ Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, da'la'á nádilteehná' la'íi da'akú siz'íi doo.³⁷ Hayú, nohweBik'ehñ? daabiññii. Jesus gádaabiññii, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi da'la'at'éé dolee'.

18

¹ Da'ch'okaqah nt'éégo doo kil iyeeh dago Jesus na'goni'íi bee ilch'ígó'aahgo² Gánñiid, Lah k'ih gozñilyú yánáltihñ gól'íi, Bik'ehgoihí'nañ doo yidn'síni da, nnee doo bi' il'íni da:³ La' isdzán, itsaa n'líni, áígee gol'íni dakozhá baa nadáhgo gábiññii, Shá ilk'ígodn'ldoqoh, nnee la' shik'enn'ihíi bigha.⁴ Dé't'ihézh'í, Dah, yihñii: ndi bikédé'gohíi dabíi gádild'í'ñii, Bik'ehgo'ihí'nañ doo dins'í da, nnee doo shil' il'íi da;⁵ Da'ágát'éé ndi díi itsaahíi ts'ishild'íi'ñii bigha bá ilk'ígodishdoqoh; dahyúgohíi kú nádáh nt'ééyúgo shiyilhá.⁶ Jesus gánado'ñiid, Yánáltihñ doo dábi'ehyú át'éé dahñ ánniidíi ídaayesóts'aa.⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee hayin'ilíishá' dajji biigha la'íi dat'é' biigha bich'í' ádaañiihíi bich'í' ídést's'aaqgo n'zaad godihigháh ndi yá ilk'ígodildoqoh.⁸ Dagoshch'í' yá ilk'ígodildoqoh, nohwíldishñii. Da'ágát'éé ndi shíi nnee k'ehgo Niyááhíi nánsdaagoshá', ni'gosdzán biká' nnee daashodlaaníi la' daastséh shí? ⁹ Jesus nnee la' dázhq' nshoq' daanzigo dabíi zhá ádaa da'odlíigo, la'íi doo hadn' yil' da'óltagi da, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáyihñii:¹⁰ Lah nnee naki wá'yú da'ch'okaqah goz'aa yuñe' o'áázh l'é'e; da'la'á Phárisee n'líni, la'ñ tax bich'í' nadaahi'ñii.¹¹ Phárisee n'líni'ñ idá'okaqahgo gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ, shíi la' nnee ádaat'eehíi k'ehgo doo ánsht'ee dahíi bigha naa ahéns'í, ái aadaanch'íi, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, nant'í' nadaakaihíi, díi tax bich'í' nahi'ñihñ ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da.¹² Shíi dalán godilzini' biyi' nakidn' dáshiná' oshkaqah, la'íi dawahn shíyééhíi dágonenanyú ilk'é'ñilgo da'la'á Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nanáhishñil.¹³ Áiná' tax bich'í' nahi'ñihñ da'anahyú siz'íigo bijíilázh'í' nyin'ts'í, dá doo hadag dighaalé gáníigo okaqah, Bik'ehgo'ihí'nañ, shíi shincho' láníhi shaa ch'onba' le'.¹⁴ Shíi nohwil' nadaagoshñi', Ái nneehñ gowayú onádzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee bízhá bincho' n'íi bich'á'né'ná' la' nneehñ, dah: hadn' itisgo ádést'íi'ñii ádaagoch'olba'go ádolñii; áiná' hadn' ádaagoch'olba'ñ itisgo at'éégo ádolñii.¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'íhezn'íl l'é'e, yiká' ndaadil'ñiih daabich'ido'ñíigo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayilts'aaqgo, Doo ágádaalt'íi da, daabiññiid.¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayihñigo, Ch'ík'eh ch'agháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aaqzh'í' daahinó'taq' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daan'lii, ñiigo.¹⁷ Da'añiigo

gádaanohwídkidishnii, Dahadn chagháshé ałch'íséhií k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aanii nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliinii itah hileeh. ¹⁸ Łah nant'an Jesus nayidídkidgo gáyihii, Ich'ígó'aahii nłt'éhi ílínih, hago ląą áshne'go ihinań doo ngonel'aą dahii bee hinshnaa doleeł? ¹⁹ Jesus gábihii, Hat'íi bighą nnee nłt'éhi shihnnii? doo hadn nłt'éé da go'íi, dala'a zhá, Bik'ehgo'ihinań zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihinań ngon'aą lẹ'ehii bígońsį go'íi, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo ich'izilhee da, Doo ich'in'ijih da, Doo lẹ'ch'ilchoo da. Kitaa ła'ii kimaa ch'idnįsį. ²¹ Nneehii gábihii, Áni nashaagé' godezt'i'go ái dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus ái yidezts'aana' gábihii, Dala'a zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawa niyéehii naa nahonihgo, zhaalihii tédaat'iyéhií bita'inih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá łań ílínii niyéé doleeł: áiná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Ái yidezts'aana' doo bił gozhóq da silįi: dážhó izis it'ijihii bighą. ²⁴ Doo bił gozhóq da silįigo Jesus bígońsįdná' gánii, Nnee izis da'it'inií Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliinii itah daaleehgo dážhó bá nyee! ²⁵ Łii bighán ha'i'áhii bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyee'na' izis it'inií Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliinii itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee ái daidezts'aanii gádaanii, Áiná' hadn zhá hasdáb'dilteeh? ²⁷ Jesus gánii, Nnee dahat'ihíta doo łąyole' at'éé dahii Bik'ehgo'ihinań łąyile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábihii, Nohwii nohwiyéé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gánaadaabildonii, Da'anii gádaanohwídkidishnii, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanlijizhi' itah nlijihii bighą bigowa, bi'aad, bik'isyú, bimaa, bitaa, dagohii bichagháshé yich'á' dahnyáayúgo, ³⁰ Án dii goldohii biyi' ái bitisgo doo ałch'idn baa na'né' doleeł, ła'ii łahgo náhodeszaago ihinań doo ngonel'aą dahii yee hinaa doleeł.

³¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahii yił its'akaigo gádaayihniid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihinań binkáayú nada'iziidi n'íi shii, nnee k'ehgo Niyááhii, shaa k'eda'ashchiinii dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlij dahii baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleeł, yúyahgo shini-idaagodile' ła'ii shik'idaadihizheeh doleeł: ³³ Hashída'ıltsaas doo, ła'ii daashizilhee doleeł, áigé' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'ii niigo aniihii doo ła' yidaagoįsį da: aniihii baa ch'anani'įgo doo bił idaagoįsį da.

³⁵ Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', ła' nnee bináá ágodini idókeedgo itin bahyú sidaa: ³⁶ Nách'ólseehii yidezts'aągo, Hat'íi ląą ágodzaa, niigo na'ídídkid lẹ'e. ³⁷ Áik'ehgo gádaabılch'ini, Jesus, Názarethgé' gólíni, kúk'e higaal. ³⁸ Áik'ehgo nádídlghaazhgo gánii, Jesus, David biYe' ílínii, shaa ch'onbáah. ³⁹ Ła' ádn náłseehii bił daadestehgo, God-nch'áad, daabihii, áiná' da'tiségo dilwosh, gánii, David biYe' ílínii, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáągo, Yushdé' bił dołkáh, nii: bit'ahzhii' nyáána' nayidídkidgo ⁴¹ Gáyihii, Hat'íilá ná áshle' hánt'ii gá? Nnee bináá ágodinií gábihii, SheBik'ehni, desh'iiigo ánáshidle'. ⁴² Jesus gábihii, Nińáá nágódleeh, ni'odla' nłt'éégo ánániidlaa. ⁴³ Dagoshch'i' go'íi nasdlįigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihinań ba'ahénzięo: áik'ehgo nnee dawa daayiltsaana' Bik'ehgo'ihinań ya'ahédaanzl lẹ'e.

19

¹ Jesus Jérikoýú ch'ínyáá lẹ'e. ² Ákú ła' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'i'

nadaahi'niihí da'tiséyú sitíni, ízis it'ini golíí lé'e. ³ Jesus holzeehn yiltséh hat'íí; áiná' nnee daahijizhgé' bíí alch'iséhíí bighá ch'éh histseh nzi lé'e. ⁴ Áík'ehgo náseehí yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleeýú gashdla'á nan'áhi yiká'zhi' hayáá. ⁵ Jesus áígee nyááná' hadag déz'íiná' gábihíí, Zacchéus, dáhale gódah ch'ínnáh; díí jii nich'í' hasta' deyaá. ⁶ Áíge' dáhalego gódah ch'ínádzaaago yaa bíl gozhóógo gowayú yil onát'aazh. ⁷ Nnee áí daayiltsaáná' bída'iltahgo gádaanii, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahí yaa hasta' oyáá. ⁸ Zacchéus nnyáágo Jesus gáyihíí, ShiNant'a', dawahá shíyéehíí ihní'gé' tédaat'iyéhíí baa hishnií; áiná' dahat'íhíta bee bich'í' nashich'a'yúgo, díídn dábitisyú da'ágánaóláago bich'í' nanádihishnií. ⁹ Jesus gábihíí, Díí jii behasdách'igháhíí kogee naháztaaníí bee bá goz'áq, Zacchéus áldó' Abraham bich'á'gé' bí'dishchini at'éégo. ¹⁰ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee ch'a'onezdeehíí biká daadesh'íí lá'íí hasdáhishniíhíí bighá niyáá. ¹¹ Nneehíí ídaayést'sáago Jesus ilch'ígót'aahgo na'goní'íí yee bíl nanádaagoñí', Jerúsalemyú dák'azhá hígháhíí bighá, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehíí dagoshch'í' ch'í'nah áile' daanzihíí bighá. ¹² Lah nnee ízisgo at'éhi nzaadyú oyáá, nant'án ábi'dilne'go, áíge' nádahgo. ¹³ Nnee gonenan bánada'iziidií, Yushdé', daayilniidgo, bestso pounds holzéhi da'áago daant'íígee yita'iznií gáyihíígo, Díí zhaalihíí bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhi'. ¹⁴ Áiná' nnee áígee daagolíínií daabich'ólaahíí bighá ch'ínii nadai'aahíí biké' odais'a' gádaaniigo, Díí nneehíí doo nohwinant'a' hileeh hádaahiit'íí da. ¹⁵ Nant'án ábi'delzaagé' nádzáago, Shánada'iziidi zhaali baa daasiñilíí yushdé' shá daabildohííh, nii lé'e, da'á daant'íígee zhaali da'kwíí ádaizlaahíí bígonsíhíí bighá. ¹⁶ Da'íltse' baa nyááhn gábihíí, Shinant'a', nizhaalihíí gonenan itisyú ánáyiidlaa. ¹⁷ Áík'ehgo gáyihíí, Nlt'éégo shána'izíídi, nlt'ééyú ándzaa láá: da'ayáhá ndi nlt'éégo shá ánlahíí bighá gonenáago kíh goznili bá nant'áago ánishle'. ¹⁸ Iké'gee nanádzááhn gáníí, Shinant'a', nizhaalihíí ashdla' itisyú ánáyiidlaa. ¹⁹ Áík'ehgo gáyihíí, Nihíí ashdla'go kíh goznili bá nant'áa doo. ²⁰ Lá' nanádzáago gáníí, Shinant'a', kóh nizhaali, bíl isíídisgo ná sílné' ní': ²¹ Nnee doo begónedzää dahi nííhíí bighá nénásdzid: hat'íí doo ninne' dahíí dahnné', hat'íí doo k'edínláa dahíí náhigéesh. ²² Nant'ánhíí gábihíí, Dáni niyati'íí bee ch'é'édént'áq, nch'ogó shána'izíídi. Nnee doo begónedzää dahi nshíígo bigoñksí, doo ní'niné' dahíí nádishné'hi, lá'íí doo k'edílláa dahíí náhishgeeshi: ²³ Hat'íí bighá áiná' shizhaalihíí doo shá ha'áñil da, kú nánsdzaago bínágodzaaahíí bíl hanañil doleeł ní'? ²⁴ Nnee bit'ahyú nadaaziinií gáyihíí, Bizhaali bich'á' nadaadoñniígo nnee bizhaali gonenanhn baa daanoñnií. ²⁵ (Nohwinant'a', án lá' atk'iná' gonenan bíyéé, daabihíí.) ²⁶ Gádaanoñnií, Dakówa hat'íí kíyéehíí kaa nado'né' doleeł; lá'íí doo hat'íí kíyéé dahíí, kíyéé lé'e ndi kich'á' nadido'ne' doleeł. ²⁷ Áiná' díí daashich'ólaahíí, doo binant'a' hishleehe hádaashit'íí dahíí, kú shidáhyú ndaahoł'e'go shínaál nadaaltseed.

²⁸ Jesus aqł nagosni'ná' ádn dahiyaa wá'yú Jerúsalemyú. ²⁹ Béthphage lá'íí Béthany k'ad yaa híghánná', dził Olives holzéhi sí'áagee nyááná' bitsilke'yu naki oyi'á', ³⁰ Gáyihíígo, Ti'i, nohwádneyú gotahyú do'áash; dáhá'al'aashgee túlgaye zhaazhé dahast'óógo baa no'áash, t'ah doo hwahá hadí yiká' dahndaahi da: áí k'e'ol'adgo kú nánołqos. ³¹ Dahadń, Hat'íí bighá k'e'ol'ad? nohwíñiyúgo, gábididoñnií, NohwiNant'a'

hát'íígo áhiit'íí. ³² Doŋaash, yílnii n'íí dahazh'aazh, álk'ehgo Jesus dá ábilnii n'íí k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa n'áázh. ³³ K'edaayi'adná' nnee áí túlgayé biyéhihi gádaabilnii, Hat'íí bighá túlgayé zhaazhé k'e'oŋad? ³⁴ Gádaayihnii, NohwiNant'a' hát'íígo áhiit'íí. ³⁵ Áígé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizlōzgo bidiyágéhií biká' dahdaiheznílná' Jesus yiká' dainesdaa. ³⁶ Bíl higaalyú bídnyú nnee bidiyágé yídaagosteel l'é'e. ³⁷ Jerúsalemý k'ad yaa higháhgo, dził Olives holzéhi si'áágé' hayaa iditingee biké' náseełí ízigo áná'ol'íłhí daayiltšaqhí bighá bíl daagozhōógo Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo nádaadidilghaazhgo gádaanii nkegonyaa: ³⁸ Ízigo Nant'án, nohweBik'ehñ bizhi' yee higaahn ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú ilch'í'gont'éé, da'tisé goz'áágee idindíin. ³⁹ Nnee biñáál ágot'íłdíí ła' Phárisees daanlíni Jesus gádaayihnii, Ilch'ígó'aahíí nłíni, níké' náseełí, Doo daagonłch'aad da, daabilnii. ⁴⁰ Áíná' gádaayihnii, Áí doo daagonłch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'ínohwildishnii.

⁴¹ Athánégé' higaahná' kłh gozníłí yiltšaqgo yaa hichag. ⁴² Gáníigo, Díí jii ndi hat'íí bee niyi' ilch'í'gont'éé doleełí bigoñksiyúgo nł'éé doleeł ni'! Áíná' naa ch'analı'í. ⁴³ Nik'edaannihíí ninaa leedaagodigeedgo leezh ninaa leedn'aago doo hwaa ch'ígót'í' da doleełí bich'í' goldoh. ⁴⁴ Nkínádaanidilt'eeh doo, ni ła'íí nichagháshé niyi' daagolíníí; doo ła' hayú tséé ilk'idaanasdláágo ádaanile' da; Bik'ehgo'ihí'nañ naa nyááná' doo bigoñksí dahíí bighá. ⁴⁵ Da'ch'okqah goz'áá yune' Jesus ha'ayáágo ákóné' baa nada'iniihíí ch'íinihiyood nkegonyaa l'é'e; ⁴⁶ Gádaayihniigo, Díínko bek'e'eshchij, Shikihíí kłh biyi' da'ch'okqahíí át'éé, áíná' nohwihíí daan'íłhíí bigowa' ádaagosolaa łaq. ⁴⁷ Dawa jii da'ch'okqah goz'áá yune' ilch'ígó'aah l'é'e. Okqah yedaabik'ehi ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi ła'íí nnee itisgo nadaandeehi daabizilhee hádaat'íí. ⁴⁸ Ndi doo hago ádaabile' da: nnee nł'éégo bich'í' idayésts'qahíí bighá.

20

¹ Łah da'ch'okqah goz'áá yune' Jesus nnee yil ch'ígó'aahgo nł'éégo na'goni'íí yaa nagoln'igo okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, ła'íí Jews yánazini baa hikaigo, ² Gádaabilnii, Hadn bik'ehgo ánant'íłł, nohwil nagoln'í, hadn naa godin'áágo ánt'íłh? ³ Jesus gádaabilnii, Shíí áldó' dała'á nanohwidishkid; áí shil nadaagohi': ⁴ Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká'gé'go née, dagohíí nnee bich'á'gé'go née? ⁵ Líl yádaati'go gádaakildi'nii, Yaaká'gé'go daan'niihyúgo gánohwidiníih, Áíná' hat'íí bighá doo daahołdlaq da lán? ⁶ Áíná', Nnee bich'á'gé'go, daan'niihyúgo: nnee nohwil ledaats'ılne': John da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nłii ni' daanzihíí bighá. ⁷ Áík'ehgo, Doo baa nadaagoln'í da, daanii. ⁸ Jesus gánábikdo'niid, Shíí áldó' hadn bik'ehgo ánasht'íłhíí doo nohwil nagoshni' da. ⁹ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nnee yil nanagoln'í nkegonyaa; Ła' nnee dasts'aa k'eidnláágo bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aaná' ła'hyú ni' goz'áayú óyáá, ákú sidaago nzaad begodigháhyú. ¹⁰ Da'nest'áágee ngonyáágo ła' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyil'a', binest'a' ła' bá náyiné'go: áíná' dasts'aa bá yinádaadéz'inihi nbída'eshtłizhná' dá díłkqohgo onádaabis'a'. ¹¹ Bána'iziidií ła'ihí onaayil'a': án áldó' nyída'eshtłizhgo yiniidaagodezlaaná' dádíłkqohgo onádais'a'. ¹² Áígé' taagiee onaayil'a': án áldó' yinída'desnihgo ch'ídaist'e'. ¹³ Dasts'aa

hentiíní bíyééhíí, Hago ashle'? nii. Shiye' shil nzhónihi dish'aa: án zhá daayiltsaągo daidnłsı doleel shı. ¹⁴ Áíná' dasts'aa yinádaadéz'ini án daayiltsaąná' gádaahıd'i'nii, Díi dasts'aa hentiíní bíyéé doleehı át'éé: haląą, daazoldee, áigé' bíyéé doleel n'ıi daanohwıyéé doleel. ¹⁵ Áık'ehgo dasts'aa hentiínı yiyi'gé' ch'ıdaist'e'go daizes-hıı. Áíná' dasts'aa hentiínı bíyéhi hago ádaabile'shą? ¹⁶ Án nádahgo dasts'aa bá yinádaadéz'ıı n'ıi naitseedná' dasts'aa hentiínı la'ıhi yá ch'ınágohet'aah. Nnee áı daidezts'aąaná' gádaanııid, Begolneh hela'. ¹⁷ Áíná' yinel'ııgo gádaabıhıı, Áíná' díi bek'e'eshchiınıı hat'ıı golzeego ágolzee, Tsée kıh ádaagole'ıı yó'odaisne' n'ıı, ilhagon'áagee da'ıltsé si'aanıı silıı? ¹⁸ Dahadn áı tsée yıká' nágo'yúgo bizéıgo ábile'; áíná' dahadn áı tsée bıká' naltı'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel.

¹⁹ Da'áigee begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi la'ıı okąąh yedaabik'ehi itisyú nandeehıı, ilch'ıgót'aahgo na'gonı'i yee hadzii n'ıı bıı ádaabıhııgo yıdaagokshıı bighą ha'ádait'e' hádaat'ıı, ndi nnee dała'adzaahıı yédaaszıı'. ²⁰ Daabinel'ııgo anadaal'izi bich'ı' odais'a', nnee nzhónı ádaadıl'ııgo, Jesus biyati'ıı bee daahıljızh daanzıgo, nant'ánchań baa daanłteehgo baa yá'iti' doleelgo. ²¹ Áık'ehgo nabıdaadılkidgo gádaabıhıı, Ilch'ıgót'aahıı, nłt'éégo yánłti', la'ıı da'áigee ilch'ıgón'aahgo bıdaagonłzı, nnee doo la' itisgo sínlłtı da, dawa nich'ı' dálekt'ee, Bik'ehgo'ıhi'nań bich'ı'zhınéé goz'aanıı da'ańııgo baa ilch'ıgón'aah: ²² Ya' Caesar bich'ı' nadaach'ınııłgo begoz'aą née, dah dó'nołı? ²³ Áíná' nadaach'aahıı yıgótııgo gádaabıhıı, Hat'ıı bighą yashtı'ıı bee daashıljızhgo ádaashıdłhıı? ²⁴ Zhaali, penny holzéhi, la' shaa noł'aahgo nesh'ıı. Hadń be'ilzaa, hadń bizhi' bıká' dahgoz'aą? Caesar bíyéhi laą, daabıhıı. ²⁵ Jesus gánádaabıdł'niid, Caesar bíyééhıı Caesar baa daanłhııł, áíná' Bik'ehgo'ıhi'nań bíyééhıı Bik'ehgo'ıhi'nań baa daanohııł. ²⁶ Nnee bıńááı Jesus anııhıı doo bee daahıljızh at'éé da: áíná' t'aązhı' hanadzııhıı baa bıł díyadaagot'eego, doo hat'ıı daanıı da lé'e.

²⁷ Áigé' la' Sádducees daanłını, nanezna' n'ıı doo naadııkáh da daanıhi, Jesus yaa hikaigo nabıdaadılkid, ²⁸ Gádaanııgo, Ilch'ıgót'aahıı, Moses gánııgo nohwá k'e'eshchıı lé'e, La' nnee bık'ısn bı'aad yich'á' daztsaąyúgo, bichągháshé doo la' dayúgo, nneehń bık'ısn n'ıı bı'aad yıl nnádo'neelgo bık'ısn n'ıı chągháshé bá ágodolııł, niigo. ²⁹ Lah nnee ilk'ısn gosts'ıdı daanłı lé'e: áı da'ıltséhıı nnáágo bichągháshé doo la' dago daztsaą. ³⁰ Bık'ısn nakıgeehıı isdzánhıı yıl nnaná'náágo bichągháshé doo la' dago dananástsáą. ³¹ Taagıgeehıı áldó' isdzánhıı yıl nnaná'náágo dananástsáą; gosts'ıdıhıı dawa da'ágánádaadzaa: bichągháshé doo la' dago nanezna'. ³² Dá'ıké'yú isdzánhıı áldó' daztsaą. ³³ Áık'ehgo nanezna'gé' naach'idıkáhgee hayıı bı'aad doleel, ilk'ısyú gosts'ıdıhıı dawa yıl nadaaznaana'? ³⁴ Jesus gádaabıhıı, Nnee díi nı'gosdzán bıká' nakaihıı nnádaalse', ndaagohıııłgo nnádaalse': ³⁵ Áíná' yaaká'go yıl da'otagıhıı nanezna'gé' naadıkaigo doo nnádaalse' da, doo ndaago-hıııłgo nnádaalse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ıhi'nań bınal'a'á yaaká'yú daagolıını k'ehgo daagolıı; naadıkaıhıı itah daanłıgo, Bik'ehgo'ıhi'nań bichągháshé daanłı. ³⁷ Nanezna'ıı naadıkaıhıı Moses, ch'ıl yaa nagosnı'ıı bee nohwıch'ı' dá'ıgótııgo ágolaa, gánııgo, Bik'ehgo'ıhi'nań, Abraham yokąąhı, da'án Isaac, Jacob áldó' yokąąhı, yılııgo yozhıı. ³⁸ Án doo nanezna'ıı yokąąhı nlıı da, daahınaahıı zhá:

nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee t'ah daahinaa.

³⁹ Áigé' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabihñii, Ilch'ígó'aahíi, nkt'éégo hándzii. ⁴⁰ Ái bikédé'go nnee daaste'go doo hadn nabínánkid da. ⁴¹ Jesus gánádaabildo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'inií áiná'? ⁴² David dabíi naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchijí gáníigo, Bik'ehgo'ihinañ sheBik'ehñ gáyihñniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ⁴³ Nik'edaanñihíi ni'isna' ashle'go nicket'áahyú ninílzhí'. ⁴⁴ David, she-Bik'ehñ bilñiigo bozhíi, áik'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áiná'?

⁴⁵ Nnee dawa bídaayésts'aago Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, ⁴⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonolsaa, ái bidiyáge daanneezihi daagolíigo nakaigo, la'íi na'hinihi nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo zhá bil daagozhóó, la'íi Jews ha'ánátséh nagozníl yune' nnee yánazini dahnádinbìhyú itah dahnaháztáago, la'íi da'adaagee nnee ízigo ádaat'eehíi dahnádinbìhyú zhá itah dahnaháztáago bil daagozhóó. ⁴⁷ Ái isdzané itsaa daanlíni bigowa yich'á' nádaagohi'aa la'íi daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaqah: ái itisgo biniigonkt'éégo bándagodot'aal.

21

¹ Jesus hadag déz'ijigo nnee ízis da'it'iinií zhaali biyi' ohilkaadíi biyi' yuyaa bizhaali odaayihñkaadgo yiltsaa. ² Áigé' isdzán itsaa nliini tét'iyéhi zhaali naki doo ilíi le'at'éhi oyilkaadgo yiltsaa. ³ Áik'ehgo gáníi, Da'aniigo gádaanohwíldishñii, ái itsaa tét'iyéhi nnee dawa zhaali odaiheskaadíi bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴ Nnee ízis da'it'iinií bizhaali Bik'ehgo'ihinañ yaa daayiniigo zhaali biyi' ohilkaadíi biyi' yuyaa odaiheskaad: áiná' itsaahñ tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyilni oyilkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okaqah goz'aanii tséé dénzhónéhi la'íi dawahá dénzhónéhi ndaayihezñilíi be'ágozlaahi yaa yádaakti'ná' Jesus gáníi, ⁶ Díi daol'iinií tséé ilká' dahnagozníilíi doo la' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel. ⁷ Áik'ehgo nabídaadilkidgo gádaabihñii, Ilch'ígó'aahíi, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágone'go hat'íi bee bigózi doleel? ⁸ Áik'ehgo gábihñii, Ádaa daagonoldzáa, nnee la' ch'a'onohok'e' hela': láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshlii; alk'iná' Christ nádaaktíi biká' ngonyáá, daaniigo: ái biké' dahdoikáh hela'. ⁹ Áigé' nagonkaadíi la'íi ilch'í' nadaagont'ogíi baat'idaanołsi ndi doo ndaaldzid da: ái iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíi doo dagoshch'í' begolne' da. ¹⁰ Áigé' gánádaabildo'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'í' nanágonkaad doleel, la'íi nnee dała'á binant'a' daagolínihíi aldo' ilch'í' nanágonkaad doleel: ¹¹ Da'adzaayú ízigo ni' nagohi'naa doleel, shiná' góyéehíi benagowaa doo, la'íi nadaagont'ogíi iltah at'éehíi benadaagowaa doleel; dázhó négodzidíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi yaaká'gé'go bee ádaagot'íi doleel. ¹² Ái dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiltsoodgo nohwiniidaagodile' doleel, Jews ha'ánátséhíi bich'í' daanohwilt'e' doleel, la'íi ha'ádaanohwiltkaad doo, la'íi shizhi' bee daanohwich'ozhíhíi bighá ízigo nant'án la'íi nant'ánchañ biyahzhí' nádaanohwilt'eeh doo, nohwaa yádaakti'go. ¹³ Dzagaagee shá nadaagołni' doleel. ¹⁴ Doo iltsé hat'íi dishñii shíhíi baa natséskees dago nohwiini' ladaale': ¹⁵ Shíi yati' nohwaa hishñii doo, góyáágo ádaanohwish'íi doleel, hayíi nohwaa dahdaagoz'aanii doo nohwitigo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú,

³ Áigé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'ádahíi itah nlíni. ⁴ Judas dahnyaago okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi bisiláada yánadaant'aahíi hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleehíi yaa yil yádaaktí'. ⁵ Áí yaa bil daagozhóógo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'áqá lé'e. ⁶ Judas bil dávik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíi yiká déz'íi, nnee dala'at'éehíi doo la' daná'.

⁷ Bán benilzoolé da'adíhgo bán álzaahi daadaaníi bijíígee ngonyáá, dibelíi zhaazhé zesdíigo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né', bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo. ⁸ Jesus Peter la'íi John oyí'a' gáníigo, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'adaaníi nohwá ilch'í'gole', da'iidáq doleelgo. ⁹ Áigé' gádaabilíi, Hayú ná ilch'í'gohiidle' hánt'íi? ¹⁰ Jesus gádaabilíi, Kíh goznil yune' ha'á'aashgee la' nnee tús tú beyo'áli nohwaa higháh doleel; hayíi goz'áqá yune' ha'agháhíi biké' ha'á'aash; ¹¹ Áigee bigowa golíiníi gáyildohíi, Ilch'ígó'aahíi gáníi, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'áqá, ákóne' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godíníihgo shitsilke'yu bil da'asháq doleel? ¹² Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'áqá yune' al'k'iná' dawa siníli bil nkáh doleel; ákóne' nohwá ilch'í'gole'. ¹³ Ákú ó'ááz, ák'ehgo Jesus da'adaabilíi n'íi k'ehgo yaa n'ááz: áigee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godíníihgo da'adaaníi ilch'í'daizlaa. ¹⁴ Da'adaáqee ngonyáágo bitsilke'yu bilgo dahdinezbíh lé'e. ¹⁵ Gádaayíihíi, Doo hwahá shiniigodilne'é díi bitis hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'adaaníi dázho nohwíi daasháq hást'íi ni': ¹⁶ Doo naanáshdáq da, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áqáyú díi bee bíná'goníihíi begolzaago zhá, nohwíldishíi. ¹⁷ Idee yee náidnkáqgo ya'ahénzigo oskáqádgé' gáníi, Díi nádaado'aahgo daanoítíígee la' da'odlqáq: ¹⁸ Gánohwíldishíi, Kogé' godezt'í'go dasts'aa bitohíi doo naanáshdláq da, Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehíi begodeyaago zhá.

¹⁹ Áigé' bán náidn'áqgo ya'ahénzigo oskáqádná' il'k'ídaizné'go bitsilke'yu yitáizníih gáníigo, Díi shits'í át'éé, nohwaa hi'né'hi: díi be'ánádaakt'íi, bee shínádaadolíihgo. ²⁰ Da'áik'ehgo aldó' da'ch'iyááníi bikédé'go idee beda'iskaáníi náidnkáqgo gáníi, Díi idee besikanihíi shidíi nohwá idijookíi bee ánidégo Bik'ehgo'ihí'nañ la'íi nnee bilgo lángont'aahi at'éé. ²¹ La' ch'ishí'aahíi kú bil isháq, biká'da'adáné yiká' dahdésníi. ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shá ngolchíiníi shegodolníi: áiná' ch'ishí'aahíi bá góyéé doleel! ²³ Bitsilke'yu náidaadilkidgo nkegonyaa, gádaahíidí'niigo, Hadn nohwitahyú nlíni ágáne'?

²⁴ Lada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn itisgo at'éhi baa ch'iníi doo? daahíidí'ni lé'e. ²⁵ Jesus gádaabilíi, Doo Jews daanlíi dahíi ízigo binadaant'a'íi isná ádaayíisigo yá nadaant'aah; la'íi nnee yánadaant'aahíi ich'odaaníhi daaholzee. ²⁶ Áí k'ehgo doo ádaano't'ee da: nohwitahyú la' itisgo at'éehíi dá'iké'yú nagmaahíi ga'at'éé le'; itisgo nandeehíi kánada'iziidíi ga'at'éé le'. ²⁷ Hayíihíi itisgo at'éehíi, biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi née, ya' bána'iziidhíi née? Biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi go'íi. Áiná' shihíi nohwá na'iziidhíi k'ehgo nohwitah nshíi. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi nohwíi da'akú shíi daanoítíi ni': ²⁹ Beshik'eh doleehíi shiTaa shaa gon'ááníi k'ehgo, benohwik'eh doleehíi nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdíihíi nohwíi da'asháq doleel, la'íi nant'án dahsdaagee dahnadaasóltáq doleel, Israel nakits'ádah hat'í'íi bá nadaano't'aah doleel.

31 Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidiniil hat'íí, t'oh naghái ch'ilch'íhí k'ehgo ádaanohwidoliigo: 32 Áiná' ni ná osékaad ni', ni'odl'íí doo bee yó'ogonáhgo da: shich'í' nnándzaago nik'isyú ndzilgo ánádaandle'. 33 Peter Jesus gáyihii, SheBik'ehń, nił ha'ánshteeshgo, nił shidizideego ndi alk'iná' naa ádinsht'aa. 34 Jesus gánábildo'niid, Peter, tazhik'áne doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Án doo bígonsi da, shildi'niil, nildishnii. 35 Jesus gádaabihii, Nohwibestso bizis la'íí izis bena'iltiní la'íí nohwikee ik'e'anhi da'ádihgo odaanohwil'a'ná', ya' dahat'íhita bídaanođih lá née? Doo hat'íí da, daabihii. 36 Áigé' Jesus gádaabihii, K'adii hadń bibestso bizis la'íí izis bena'iltiní gólínií daidoné': hadń bibéshbe'idiltishé da'ádiní bi'ícho baa nahónihgo la' nayóhíh. 37 Díi bek'e'eshchiiní dá be'ashi'dilne' goz'aa, nohwildishnii, Begoz'aanú doo yikisk'eh ádaat'ee dazhí' bił da'ch'ótag lé'e: hat'íí baa shak'e'eshchiiní dawa begolne'go goz'aa. 38 Bitsilke'yu gádaabihii, NohweBik'ehń, dín'íi, kúnko bésh be'idiltishé naki silaa. Jesus gáníi, Dá'aał.

39 Da'ch'iyáágé' ch'inyáago dził, Olives holzéhi, si'aaýú onadáhi k'ehgo ákú onádaa; bitsilke'yu biké' onakai. 40 Akú nyááyú gádaabihii, Nakida'dintaahí bídaanođzil doleehíi bigha da'okaał. 41 Tséé bee its'idesne'i hayú nalt' shihíi dábi'ehyú yich'á' nyááyú hilzhiizhgo okaah gáníigo, 42 ShiTaa, ni hánt'iyú ána'got'ílyúgo, díi hishdlaa doleehíi shich'á'zhí' áne': áiná' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. 43 Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a bił ch'í'nah adzaago, ndzilgo ánábiidlaa. 44 Dázhó biniigodelzaago dázhó ndzilgo okaah lé'e: áik'ehgo bidihí biká'zhí' dasta'go ni'yú nahikaad. 45 Okaahgé' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bił daagozhó dahi yik'e da'íhoshgo, yaa nyáágo, 46 Gádaayihii, Hat'íi bigha da'ołhosh? Nádołkáhgo, nakida'dintaahí bídaanođzil doleehíi bigha da'okaał.

47 Jesus t'ah yakti'na' nnee baa náńsáa lé'e, nnee Judas holzéhi, nakits'adahíi bił itah nlínihi, bádń higaal'go, Jesus yit'ahzhí' nyáágo yizts'os lé'e. 48 Jesus gábihii, Ya' shíi, nnee k'ehgo Niyáahíi, shizaa nint'aaago ch'ishí'naah née? 49 Jesus yit'ahzhí' naziiníi hago ágone' shihíi bił ídaagoziigo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' bésh be'idiltishé bee da'ntish née?

50 Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi la' yónt'izhgo dihe'nazhineégo bijaa naidn'gizh lé'e. 51 Jesus, Dákozhí' áshle', daabihii lé'e. Án bijaa'íi yedelniigo náyilzii. 52 Áigé' Jesus okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi siláada yánadaant'aahíi, la'íi nnee yánaziiníi nádaabidilteehgo baa hikaihi gádaayihii, Ya' bésh be'idiltishé la'íi tsj be'idiltishé dahdaanołniigo nánolsaa née, in'íhíi daach'iltsoodhíi k'ehgo? 53 Dawa jji da'ch'okaał goz'aa yune' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashole' da ni': k'adii bee nohwik'eh, godihíi bee nohwinawod gozłj.

54 Áigé' daayiltsoodgo onádaizt'e'go okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini bik'iyú yił hikai. Peter da'anahgé' iké' higaal. 55 Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini bik'ih bínaa lé'dit'íh yune' ihń'gee dedaach'idishjeego ch'íidnezbih, Peter ákú itah nezdaa. 56 Isdzán na'iziidii Peter k'ozhí' nezdaago yiltsaa, yineł'íigo gáníi, Dín nneehń Jesus yił na'aash ni'. 57 Áiná' Peter isdzánhíi gáyihii, Dah, án doo bígonsi da. 58 Áigé' dé't'ihé hik'e la' nnee biiltsaaago gánábildo'niid, Ni ák'ó' ái itah nlii. Áiná' Peter nneehíi gáyihii, Doo ái itah nshłj da. 59 Dał'a'á lenádihikeez hak'e la'ihíi gánábildo'niid, Da'aniiigo dín nneehń Jesus yił nlii ni'; Gálileegé' nneehi

nlii. ⁶⁰ Áiná' Peter nneehíí gánáyíldo'niid, Shíí hat'íí nniigo ánnii shíhíí doo bígonsi da. T'ah yałt'igo tazhik'áné ánniid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'i' nánese'go yineł'íid. Peter Jesus, Tazhik'áné doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Doo bígonsi da, shíłdinnił, biłnii n'íí yénálniih. ⁶² Áíge' ch'ínyáágo dážhó doo bił gozhóq dago hichag lé'e.

⁶³ Nnee Jesus yináadaadéz'iinihíí baa daadloh la'íí ndaabinłhaal lé'e; ⁶⁴ La'íí bináá nada'ist'igo biniyú nádainłs'íná' nayídaadiłkid gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yánłti'yúgo, hadn úninłs'i' shíhíí nohwił nagólni'. ⁶⁵ Dayúweh ncho'go yich'i' yádaakt'igo daayoch'íid lé'e.

⁶⁶ Hayíłkááyú nnee báyaníí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi dała'adzaage' yánadaaltihíí bich'i'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabiłnii, ⁶⁷ Ni Christ nlii née? nohwił nagólni', Áiná' Jesus gádaabiłnii, Shíí nohwił nadaagoshni'yúgo doo daasholdłą da doleeł go'íi: ⁶⁸ La'íí shíí nanohwídaadishkidyúgo doo shich'i' hanádaadołdziih da, doo ch'ínadaashidoł'aa da go'íi. ⁶⁹ Koge' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binawodi dihe'nazhineégo shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahnshdaa doleeł. ⁷⁰ Dawa gádaabiłnii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biye' nlii née? Áík'ehgo gádaayiłnii, Da'áige' ádaashıłdołnii. ⁷¹ Hat'íishá' bighą la' nnee baa yánánalıti' doleeł? Alk'iná' dabíi bizé' yee ánniidhíí daadesiits'ąą, daani.

23

¹ Nnee dała'adzaahíí dawa nádiikaigo Pílate bich'i'yú Jesus yił onalsáą. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaaniigo, Dín nneehń dénchó'ego ılch'ígó'aahgo nnee ch'aoyihıłkaad, Caesar doo bich'i' nadaahołnił da, nohwiłnii la'íí, Shíí Christ, ızisgo nant'an nshlii, nii. ³ Pílate Jesus nayıdıłkid gáyihniigo, Ya' ni Jews ızisgo binant'a'ı nlii née? Da'áige' ánnii, biłnii, Jesus. ⁴ Pílate okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí nnee dała'at'éehíí yich'i' hadziigo gánıí, Dín nneehń doo nagont'og ye'at'éé dago bígosıłsıid. ⁵ Ndi dayúweh gádaani, Gálileegé' ılch'ígó'aah godeyaa lé'e, Jews daagolııgee nnee dahot'éhé yił daagoshkish, áige' kú ben-gonyaa. ⁶ Pílate díı yidezts'ąąná' na'odıłkid gánıigo, Ya' dín nneehń Gálileegé' nagháhi née? ⁷ Hérod yánant'a'ıı yiyi' naghaa lągo yıgolsıid, áige' Hérod bich'i' obidol'aad, Hérod k'adıı Jerúsalemyú naghaa lé'e.

⁸ Hérod Jesus yiłtsąąná' dážhó yaa bił gozhóq: ląągo baat'ınzihíí bighą doo ániná' yiłséh hat'ıı da lé'e; godiyıhgo áná'ol'ıılıı la' hostséh nzigo. ⁹ Áík'ehgo na'odıłkidgo ńzaad godeyáá ndi Jesus doo hat'ıı biłnii da. ¹⁰ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi bit'ah nazıı, baa dahdaagoz'aaníí yee nawode ádaaniigo. ¹¹ Hérod la'íí bisiláádahıı Jesus yaa daadlohgo yedaandı't'ııh lé'e, áige' dážhó nłt'éégo yik'e da'ılaago Pílate bich'i'yú onádaıs'a'.

¹² Hérod la'íí Pílate díı dabı'ıłtséná' dážhó doo ılch'i' at'éé da n'ıı, ánıta áı bıııı ıłt'eké silıı lé'e.

¹³ Pílate okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nadaant'aahıı la'ıı nnee dała'áyıılaago, ¹⁴ Gáyihni, Dín nneehń nnee ch'aoyihıłkaad daadołniigo shaa bił nolkaihń nohwińáál nahódełkid ndi baa yádaakt'ihıı doo da'ani dago bi'at'e' nłt'éégo bígosıłsıid: ¹⁵ Hérod bich'i'yú odaanołwił'a' ni; áiná' Hérod díı k'ehgo bígolsıid: doo hat'ıı yıghą zıdee bik'eh da, doo hago ánat'ııł da. ¹⁶ Áík'ehgo habı'ıłtsaasge' ch'ínanshteeh. ¹⁷ (Da'adaąge kogo goz'ąą lé'e, nnee la' ha'ásitini bich'i' ch'ínálteeh.)

18 Nnee dála' nádidilghaazhgo, Ái nneehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínánłteeh, daanńi lẹ'e: 19 (Nnee Barábbas holzéhi křh goznńlńi biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, ła'ńi nnee nastseedhńi bighą ha'ábı'dolt'e'.) 20 Nnee dála'adzaahńi Pílate bich'ńi' hananádzi, Jesus ch'ínáyılłteeh hat'ńıgo. 21 Áiná' nnee dawa daadilwoshgo gádaanńi, Tsi'ılna'áhi bíhołkałgo zodeé, tsi'ılna'áhi bíhołkałgo zodeé. 22 Taadngee Pílate gánadı'ńiid, Hat'ńi bighą, hat'ńi bee nchọ'go adzaago? Shńi dńn nneehń doo hat'ńi yighą datsaah dago bigosńłsńıd: áık'ehgo habı'ıltsaasgé' ch'ínánsłteeh. 23 Áiná' nnee dála'at'éełńi nawode daadilwoshgo gádaanńi, An tsi'ılna'áhi bíhołkałgo datsaah dálık'eh: daadilwoshńi bee nnee dála'at'éełńi ła'ńi okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehńi itis okai. 24 Áık'ehgo Pílate nnee dahádaat'ńiinńi begolne'go ngon'ąą. 25 Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'ńi, nnee nastseedhńi bighą ha'ábı'dolt'e'ihńi ch'ínáınłłńi, nnee nádaabokeedhńi bighą: áıgé' Jesus nneehńi dahádaat'ńıyú ádaabile'go yaa yidin'ąą. 26 Siláada Jesus yń dahnasááyú ła' nnee Simon holzéhi, Cyrénege' gólńi, k'edolzaage' nadalı yıká ádaanńıdgo tsi'ılna'áhi yıká' dahdaıstaą, án Jesus bıne'ge' yá yogheelgo hıgaal.

27 Nnee dázhó káągo bıké' nałseel, isdzáné alđó' Jesus yaa chał daadilwosh lẹ'e. 28 Jesus bich'ńi' adzaago gádaabılńı, Isdzáné Jerúsalemgee daagonońńi, doo shńi shaa daalchag da, dánohwń ła'ńi nohwıchągháshé baa daalchag. 29 Isdzáné doo da'ılchńi dahńi, bíbishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahńi, doo daabi'dılbe' dahńi biyaa daagozhóq doleel, daach'idıdoońıkńi dahadı' bıjńi bıká' ngowáh. 30 Ła'ńi gádaanńi doleel, Dził ncha'a'i, nohwıká'zhńi nahıgeeh le'; ch'ínálk'idńi, nohwık'i goziid le'. 31 Ch'ıl daadot'ńızhná' dńi ye'ádaadzaayúgo, náhısęayúgońı hago ágońe'? 32 Ła' nnee naki nchọ'go ádaadzaahńi bıłgo kıl onazáá lẹ'e, nadaaki'dıtseedyú. 33 Akú Cálvary golzeeyú kıl nánzáyú tsi'ılna'áhi bídaahaskał, nnee nchọ'go ádaadzaahńi alđó', Jesus ba'ashhahgé' dá'a'lan, ła' dihe'nazhńıégo, ła'ńi be'eshganzhńıégo.

34 Jesus gánńi, ShiTaa, dńi nchọ'go ádaat'ńıhńi bighą baa nádaagodńı'aah; doo yıdaagołńi dago ádaat'ńı. Áıgé' bıdıyágeńı ılta'ısńıgo yighą da'dılloł. 35 Nnee bıta'ahgé' nazńıgo daabınełńı. Nant'án daanłńıńi alđó' Jesus yaa yádaaktı'go yaa daadloh gádaanńıgo, Ła' nnee hasdádaayıńıh'ńı' bıı alđó' hasdá'adólłteeh le'at'ehi, bıı Christ, Bık'ehgo'ihı'nań habıłtıńıńı nńıyúgo. 36 Siláada alđó' bedaanıt'ńıhgo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bich'ńi' dahyıda'okısi lẹ'e, 37 Gádaabılńıgo, Ni Jews ızıgo bıNant'a'ı nńıyúgo, dani hasdá'ánłłteeh. 38 Jesus bık'ehgee Greek, Latin, ła'ńi Hebrew k'ehgo k'e'eshchńı lẹ'e, gágołzeego, DÍ JEWIS ızıGO BİNANT'A'ı NŁı.

39 Nnee nchọ'go ádaadzaahńi, áıgee tsi'ılna'áhi yıdaayıskahńi dála'a beńđıt'ńıhgo gábılńı, Christ nńı lẹ'eyúgo hasdánohwıléh, ła'ńi ni alđó' hasdá'ánłłteeh. 40 Áiná' ła'ihńi áı áńıhńi gáyılńı, Ya' doo Bık'ehgo'ihı'nań beńđıd da, ni alđó' dákoł nıńıgonłł'ée, dáleł'eego nohwá ngot'ąą? 41 Nohwń da'ánohwıdılne' dálık'ehyú ánohwı'delzaa: áına' dńn nneehń doo nagontı'og ye'at'ehi da. 42 Áıgé' Jesus gáyılńı, SheBık'ehń, nant'áayú nıyaago shéńalńıh doleel. 43 Jesus gábılńı, Shńi da'anńıgo ganıłdışńı, Dńi jńı dázhó gózhóq goz'ąayú shńı nńı doleel. 44 Dáha'ız'ąage' taanı nehenkéézo dołó'ehé godılńı gozłńı lẹ'e. 45 Ch'ıgona'ái bich'ńı'ıdındıńıńı ásdńıd, křh biyi' da'ch'okąąhńı biyi' yune' daadıntsoozı ılł'edłáad lẹ'e.

46 Jesus nádidilghaazhgo gáníí, ShiTaa, shiyi'siziiníí naa nshné': díí yee ánniidná' dá'íké'yú nádeyol. 47 Siláada yánant'aahi díí ánágot'íidíí yiltsaana' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo gáníí, Da'aniigo dín nneehñ nnee nt'éhi nlii lè'e. 48 Nnee daadéz'íigo lǎágo dała'adzaahíí dawa ánágot'íihíí daayiltsaago bijíílázhí' nádaints'íná' onáskai. 49 Jesus yídaagolsiníí dawa la'íí isdzáné Gálileegé' biké' hikai n'íí aṅahgé' nazíigo díí ánágot'íihíí daayiltsaą lè'e.

50 La' nnee Joseph holzéhi, nnee yánadaaltihíí itah nlini; nnee nt'éhi, dávik'ehyú át'éhi nlii: 51 (Nnee yánadaaltihíí nadaagoshchíigo ánáda'ol'íidíí Joseph doo hwaa itah ánát'íid da:) án Jews daanlini bikíh gozníl Arimathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehíí ya'ohíí lè'e. 52 Díí nneehñ Pílate yich'i' oyáá, Jesus bits'ihíí yiyókeedgo. 53 Tsí'ílna'áhi yiká'gé' nanáidnhtíigo nak'ǎ'ǎgaihíí yik'iyidesdiz, áigé' tsébií'i'ángo ágolzaa yuṅe' nyinktíí lè'e, doo hwahá hadn ákóne' nnilteehi da. 54 Jews daagonksiníí bijíí bee nkegonyaago ilch'i'golne'íí bijíí lè'e. 55 Isdzáné Gálileegé' Jesus yil hikahíí tsébií'i'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'ihíí hago'at'éégo nniltíí shíhíí daayiltsaą lè'e. 56 Onákaiyú hikagolchini la'íí ik'ah yil ilch'i'daizlaa; áigé' Jews daagodnksiníí bijíí hádaayoł, dangot'aą lè'ehíí k'ehgo.

24

1 Ái iskaą hik'e godilziníí bijíí dázhó t'abígo tsébií'i'ányú hikagolchini ilch'i'daizlaa n'íí odaizné', la'i áldó' yil hikai. 2 Tsébií'i'ányú hikaigo tséé daadin'áą n'íí yó'olyiz lè'e. 3 Ákóne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehñ bits'ihíí doo hwaa da lè'e. 4 Hayúshǎ' daanzíná' nnee naki bidiyagé dázhó bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazíí silíi: 5 Isdzáné tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo nneehíí gádaabilnii, Hat'íí bighǎ hiṅáhi nanezna'íí bitahyú hádaadel'íí? 6 Án doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwiṅnii n'íí bénádaakniih shí, 7 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee binchǎ' daagolíníí baa shich'ilteehgo tsí'ílna'áhi biká' dastsaah, áiná' taagi jíi hileehgo naadiishdáh. 8 Áik'ehgo áí áníí n'íí yénadaalniih. 9 Tsébií'i'ángé' nákaiyú lats'adáhií la'íí la' Jesus biké' hikahíí áldó' bíł nadaagosni'. 10 Mary Mágdalene, Jóanna, la'íí Mary, James bimaa, la' isdzáné bíłgo nadaal'a'á díí yil nadaagosni'. 11 Ndi daazhógo ádaanii daanzigo doo daayodłǎą da. 12 Áiná' Peter nádiidzaago tsébií'i'ányú nádidwod; hayaa adzaago ákóne' déz'íid, nak'ǎ'ǎgai n'íí daazhógo sinilgo yiltsaą, áik'ehgo t'aązhí' gowayú onádzaa, hagosha' ágodzaa nzigo.

13 Da'ái bijíí la' naki dilt'eego Jerúsalemhíí da'dányú gots'idi dah-gostǎ'yúshigetah, Emmáus golzeeyú dezhaazh. 14 Díí ánágot'íihíí dawa yaa hł nagolnigo goldoh. 15 T'ah yádaakti'go hł nagoln'íí nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bíł dahiskai. 16 Áiná' daineł'íí ndi hadn át'íiníí doo bídaagotsíid da alzaa lè'e. 17 Jesus gádaabilnii, Hat'íílná baa hł nagoln'íí goldoh, doo nohwił daagozhógo dago? 18 Dała'á, Cléopas holzéhihíí, gábihnii, Ya' dání zhǎ Jerúsalemyú asta'nyáhi, áníí áigee ánágot'íihíí doo bígonłsǎ da née? 19 Hago ágolzaahi áldolnii? nii, Jesus. Áik'ehgo gánádaabildo'niid, Jesus, Názarethgé' nlinihi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, dázhó íziso ánáol'íihí, biyati' nłdzili, Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí nnee dawa binááłhi ánn'ni. 20 Án dánohwíí nohwi'okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nohwá nadaant'aahíí bángot'aahgo bidizideego ndaistíi, áigé' tsí'ílna'áhi yiká'

daizes-hij. ²¹ Áiná' nohwí Israel hadaasiit'í'íí hasdánohwiñiil láá daandzi: n'íí díí ánágot'ííí n'íí yúshdé' taagi jii silii. ²² Nohwitahe' lá' isdzané nohwí díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, án dázhó t'áábná' tsébi'í'ányú okai láá; ²³ Ndi Jesus bits'íhíí ákú doo hwaa da láágo, t'áazhi' nakai gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'í' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwiñii, Jesus hiñaa. ²⁴ Lá' bíl nahikaihíí tsébi'í'ányú okai, isdzané da'ádaanii n'íí k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsaa da. ²⁵ Áíge' Jesus gádaabiñii, Nohwíí nnee doo daagoyáni daanoñinihi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí nadaagosni'íí doo dáhah daahóldlaah da: ²⁶ Christ áik'ehgo biniigodilne'go áíge' yee ízigo at'éehíí baa godidot'aalgo dávik'eh láá née? ²⁷ Mosesgé' godezt'í'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí ádaaniihíí dawa, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiinií dahot'éhé dabíí baa k'eeshchiinií hat'íí golzeego ágolzeehíí yíl nadaagosni'. ²⁸ Gotah dezh'aazh n'ííyú dák'ad nikáh: Jesus bádn dayúweh dahiyaa nt'éego, ²⁹ Niñ nahátáq le', daabiñiiigo nádaabokáq; alk'iná' o'í'áá, k'ad t'é' goleeh, daabiñii. Áik'ehgo yíl ha'ákaiyú yíl nahátáq. ³⁰ Da'iyáago bíl dinezbihgo bán náidn'aago ya'ahénzigo oskáqdná' ík'íyíné'go baa daizné'. ³¹ Áníta áígee hadn' á't'íí shíhíí nzhogo daayiltsaa; nt'éego Jesus dádainel'íízhí' yit'áq tsídaazghal. ³² Gádaaíld'í'nií, Nohwijíí dázhó dílti' ngonoligo at'éé, itínyú nohwich'í' ya'ti'ná', án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiinií hat'íí niigo aníhíí baa nohwíí nagolni'ná'. ³³ Áíge' dagoshch'í' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú láts'adáhií lá'íí nnee lá' ishah dála'ádaat'eego baa n'ááz, ³⁴ Nt'éego gádaabiñii, NohweBik'ehñ da'anii naadiidzaa lá, Simon bich'í' ch'í'nah ádilzaa áldó'. ³⁵ Nnee áni n'áázhií itínyú hago ágodzaahíí, lá'íí hago at'éego Jesus bán ík'íyíné'gee yínadaagosdzíídíí yaa nadaagosni'.

³⁶ Gádaaniiná' Jesus dabíí áí bitah sizíí siliiigo gádaayiñii, Ílch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'áq le'. ³⁷ Ndi bíl díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsaa daanzigo. ³⁸ Jesus gádaabiñii, Hat'íí bighá tsídaadoiyiz? Hat'íí bighá na'ódikidíí nohwiini' biyi' begoz'áq? ³⁹ Shigan lá'íí shikee daanél'íí, da'anii shíí ásh't'íí: shídaadoñih, áik'ehgo bídaagonol'sh; ch'iidn bits'í lá'íí bits'in doo golíí da go'íí, daal'íí go'íí nkoh, shíí shits'í lá'íí shits'in golíí. ⁴⁰ Ánniidná' bigan lá'íí bikee yíl ch'í'nah áyíílaa. ⁴¹ Dázhó bíl daagozhóq lá'íí bíl díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odlaq daná' Jesus gádaabiñii, Dahat'íhita hidáqahíí lá' daasolné' née? ⁴² Lóg sit'éédhíí lá'íí gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnné'go bináál yíyáá lé'e. ⁴⁴ Áíge' gádaayiñii, T'ah nohwíí nshííná' díí bee nohwíí nadaagosisni' go'íí, Moses ngon'áá lé'ehi shaa k'eeshchiinií, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'áq, daanohwíldishnií ni'. ⁴⁵ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eeshchiinií hat'íí niigo aníí shíhíí bíl ídaagozigo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabiñii, Shíí Christ nshííni, shiniigodilne'go taagi jii hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchii, áik'ehgo dávik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ Lá'íí Jerúsalemgé' godezt'í'go shizhi'íí bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'í'íí bitahyú, bídaancho'íí yich'á'zhí' ádaane'go bincho'híí bighá baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Díí daal'íí go'íí ákoh baa nadaagoñi'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'áání nohwaa dishné': Jerúsalem yuné' nahísóltáq, yaaká'gé' nawodíí bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áígé' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yił ch'ékai, Béthanyzhí', yádn ninyáágo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskaqad, Nohwiyaagozhó doleeł, nii. ⁵¹ Yá da'oskaqadná' yich'á' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaqadgé' Jerúsalemyú onákai, dázhó bił daagozhógo: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ahédaanzigo da'ch'okqah goz'aa yune' dáda'okqah nt'ée lé'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihí'nañ yíl nlií, Yati'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nlií. ² Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ yíl nlií. ³ Án dawahá áyíílaa; án doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihi'naahíí nnee yee daago'íí. ⁵ Got'iiníí godíhíyú idindláád; godíhííí got'iiníí doo yitis nlií da.

⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Án Begot'inihíí nnee yíl nagolní'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlaq̄ doleeq̄go. ⁸ John doo Begot'iiníí nlií da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolní'go nyáá. ⁹ Da'aníí Begot'inihíí nnee ni'gosdzán biká' daagolííníí dawa bee daayo'íí. ¹⁰ Án ni'gosdzán nneehíí yitah silíí, án ni'gosdzán áyíílaa, ndi ni'gosdzán biká' nneehíí doo bídaagotsí da lèk'e. ¹¹ Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihíí doo hádaabit'íí da. ¹² Áídá' hadíí hádaabit'iiníí, daabosdlaq̄adíí, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daaleehgo yaa goden'áq̄: ¹³ Áí nádaagosdliiníí doo nnee hadaazt'i'íí bee da, doo kots'ihíí bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nádaagosdlií. ¹⁴ Yati'íí nnee silíígo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bílgoch'oba'íí lá'íí da'aníí ágot'éhi nlií, (Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' da'á'áhi nliíhíí bighá ízisgo at'éégo bits'á'idindláád, áí bits'á'idindláádíí daahihíiltsaq̄ ni'.)

¹⁵ John baa nagolní'go nádidilghaazh lèk'e gáníígo, Dín áldishnii ni', ágádéníid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golííhíí bighá shitisgo at'éé. ¹⁶ Dawahá yegoyíííníí nohwaa hi'né', bílgoch'oba'íí daliké'go nohwaa hi'níí. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí Moses biláhyú ngot'aa lèk'e, áídá' bílgoch'oba'íí hik'e da'aníí ágot'éhi Jesus Christ yíl nyáá. ¹⁸ Doo hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yo'íí da; biYe' da'á'áhi Bik'ehgo'ihí'nañ ádíbóltq̄'ihí, án zhá ch'í'nah áyíílaa.

¹⁹ Jerúsalem golzeedí' okaq̄ah yedaabik'ehi hik'e Lévités daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín láq̄ ánt'ee? daabihíígo nabídaadikídá' John gáníí lèk'e, ²⁰ Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayí'í'go da da'aníígo ádaa nagolní'. ²¹ Áídí' nayínádaadikíd, Hadín ánt'éé gá? Elías nííí née? Dah, doo án nshíí da, níí lèk'e. Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nííí née? Dah, níígo hadzii. ²² Gánádaayíldo'níid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwíl nagolní'go hadín daanohwides'a'íí bíl nadaagohíilní'. Hant'é nniigo ádaa nagolní'? ²³ Áídí' gáníí, NohweBik'ehí' bádíhyú ílch'ígodezdq̄hgo ádaahle', dishniiigo shíí da'igolííyú dilwoshi nshíí, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi áníí n'íí k'ehgo. ²⁴ Nnee na'ídaadikíidihíí Phárisees daanlíni daabin'á'. ²⁵ Nabídaadikíidgo, Doo Christ nííí dadá', lá'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidihíí nííí dadá', nt'é bighá baptize án'íí? daanii. ²⁶ John bich'í' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'íí: áídá' lá' nohwitahyú sizíí, doo bídaagonofsí dahí; ²⁷ Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sííí da. ²⁸ Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túníííníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

²⁹ Iskq̄ah hik'e John Jesus bich'í' higaalq̄o yo'íígo gáníí, Daadeh'íí, dibelíí bíZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéhi áídí' higaal! Án ni'gosdzán biká'

nnee bincho'íi da'ííí yilchihih. ³⁰ Díń áldishńii ni' gádéńiid n'dá', Nnee la' shikédí' hígháh, án dashíntsé gólíhíi bighá shitisgo at'éé. ³¹ Dashíi ndi doo bigonş da ni': áidá' Israel hat'i'i bil ch'i'nah ágolne'híi bighá tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. ³² John yaa nagolni'go gáníi, Holy Spirit yaaká'dí' hawu k'ehgo Jesus yich'i' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hish'íi. ³³ Shíi ndi doo bigonş da ni': áidá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'n shich'i' gánńiid ni', Hadín Holy Spirit yaaká'dí' bich'i' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hí'ínií, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íi at'éé. ³⁴ Díi hiltşaq hik'e baa nagosisni', Díń da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' laq, dishńiigo.

³⁵ Iskaq hik'e John bitsilke'yu naki yil nadaazí; ³⁶ Jesus higaalyú ndaine'íi'go gánńiid, Daadeh'íi, dibehíi biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíi ágáníigo daabidezts'aqgo Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aazhí' déz'íigo biké' hí'ashgo yiltsaqgo gáyihńii, Hant'é biká hanohtaago aht'íi? Áík'ehgo gádaanńii, Rábbi, (Iłch'ígó'aahíi golzeego ágolzee,) hayú gonlíi? ³⁹ Jesus gádaabihńii, Yushdé' ákú dokángo bigonokşih. Áík'ehgo yil okaigo hayú sidaahíi yídaagoşiid, t'ahbídi' gonenádn ledihikeęzyú nákaigo, ákú dá yil naháztaq lek'e. ⁴⁰ Nnee nakihíi John áńíhíi daidezts'aanńii, Jesus yiké' ó'áázhíi dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi. ⁴¹ Andrewhíi ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáágo gáyihńii, Messías baa nt'áázh, ái Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áidi' Simon Jesus yaa yil n'áázh. Jesus Simon yinel'íi hik'e gáyihńii, Simon, Jona biye' nńini, Céphas honlzéé doleel, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaq hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáágo, Shiké' hínáál, yilńii. ⁴⁴ Andrew la'íi Peter Bethsáida golzeedi' na'aash, la'íi Philip áldó' áidi' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáágo gáyihńii, Jesus, Joseph biye', Názarehdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanńi biyi' Moses bak'e'eshchíi lek'e'ehi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi áldó' bak'eda'ashchíi lek'e'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábihńii, Hant'é nzhooníi Názarehdí' behagowáhshá'? Philip gánábikdo'ńiid, Ákú dot'aashgo bigonokşih. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'i' higaalgo yo'íigo gáníi, Da'anńii Israel hat'i'íi nńini kudi' higaal, doo k'izé'at'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábihńii, Hagot'éégo shigonokşí? Jesus gábihńii, Philip doo hwahá níká áńíi dadá', fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'íi ni'. ⁴⁹ Nathánael gábihńii, Ni ilch'ígó'aahíinńini, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nńii laq; Israel hat'i'ihí ízigo biNant'a' nńii laq. ⁵⁰ Jesus gábihńii, Fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'íi nildishńii n'íi bighá shondlaq née? Díi bitisgo ágot'éhi hí'íi doleel. ⁵¹ Jesus gánábikdo'ńiid, Da'anńii, da'aniigo gánohwíldishńii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, yáá ilts'á'álnéhego shik'ehdi' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi hadagodi' hayaago ildenánádikahgo daah'íi doleel.

2

¹ Taagi hileehíi bijíi Gálileehíi biyi' Cána golzeegee ni'i'néh; ákú Jesus bááhi itah lek'e: ² Jesus áldó' bitsilke'yu bilgo ni'i'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdíidá' Jesus báq gábihńii, Dasts'aa bitoo ásdíid. ⁴ Jesus gábihńii, Shimaa, hago laq ánishléhgo áńńii? Shágoz'aanńi doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báq nada'iziidíi gáyihńii, Hant'é daanohwíłńiiyú dakú ádaat'íi doleel. ⁶ Áígee tús tséé álzaahi gostán şinil, Jews daanńini daagos'aahíi k'ehgo yee táda'digisíi bighá, túsíi dała'ágo nadin dagohíi tádin

gallons dábi'eh lèk'e. ⁷ Jesus gádaabiñii, Túsíí tú bee hada'do'bi. Áík'ehgo dáhalk'í'go hada'desbi. ⁸ Jesus gánádaabi'ndiid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaanií bich'í' dohkaah. Áík'ehgo odaiskaq. ⁹ Bik'ehgo da'idaanií tú dasts'aa bitoo silíihí yizlìh, hadí' hídziid shíhí doo yígó'si dago, (nada'iziidí tú hadaiziidí zhá yídaago'si ndihí,) bik'ehgo da'idaanií nnee niñéhi yiká ánniidgo, ¹⁰ Gáyilñii, Nnee dawa da'idaq débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihí ntsé yita'ikaah; áidí' dahádaat'í'zhí' da'odlaqad' doo nzhog dahí yita'ikaah: áidá' nihí dasts'aa bitoo nzhónihí áníta bitasínkaq. ¹¹ Áí Jesus dantsé godiyìhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegé, áik'ehgo ízisgo ye'at'éhi bee bígozìid; áidí' bitsilke'yu daabosdlaqad lèk'e.

¹² Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bí hik'e báq, bik'isyú la'í bitsilke'yu yil okai; akú da'akwii bedahiskaq.

¹³ Bitis-hagowáh n'íí bíná'godinìhgo Jews daanlíni da'iyaa'híí biká' ngonyáago Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Akú da'ch'okaqah goz'aq yune' nnee la' magashi, dibelí, hawúcho baa nadaahinihi, la'í zhaali ílkáh ch'ídaihinií binasdziid yaa naháztáago yiká nnyáá. ¹⁵ T'óól íkénásgisí í'áyí'laago dawa, dibelí, magashita bílgo da'ch'okaqah goz'aq biyi'dí' ch'ínihiyood; la'í zhaali ílkáh ch'ídaihinií bizhaalihí yayinkáq, áidí' zhaali yiká' ílkáh ch'ínadainií naz'aanií nanyihesgo'. ¹⁶ Áidí' hawúcho baa nadaahinií gáyilñiid, Díihí ch'ídaahohnií; shiTaa bikíhí kìh biyi' na'inihi ádaagole' hela'. ¹⁷ Nikíhí dázho godilziní begoz'aq dolee'go dázho hásh'íhí bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiní bitsilke'yu yínadaalñii.

¹⁸ Áidí' Jews daanlíni gádaabiñii, Nt'é godiyìhgo be'ígóziní nohwìl ch'í'nah áne', díí ánánt'íhí bigha? ¹⁹ Jesus gádaabiñii, Díí kìh biyi' da'ch'okaqahí qal nanádaagolñilgo, taagi jii hileehgo ánágoshdle'. ²⁰ Jews daanlíni gábiñii, Díí kìh biyi' da'ch'okaqahí ágolne'go dzidin gostán legozaa, áidá' nihísha' taagi jii hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíí bits'íhi kìh biyi' da'ch'okaqahí k'ehgo yaa yakti'. ²² Jesus daztsaqadí' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é nii n'íí yínadaalñii; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní la'íí Jesus áníí n'íí daayosdlaqad lèk'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinìhgo da'idaanií bijii, Jesus akú itah nliigo nnee l'áqo daabosdlaqad, godiyìhgo áná'ol'íhí daayiltsaqadá'. ²⁴ Áidá' Jesus nneehí doo yada'okí da, nnee dawa yígó'sihí bigha. ²⁵ Doo hadín nnee ye'at'éehí baa bí nagolni' bik'eh da; dabíí nnee ye'at'éehí dawa yígó'sihí bigha.

3

¹ Nnee Phárisees daanliiní itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lèk'e. ² Án t'é'yú Jesus yaa nyáago gáyilñii, Ni, Ích'ígó'aahí nlíni, doo hadín godiyìhgo áná'ol'íhí ání'íhí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yil nli'yúgo zhá: áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ích'ígó'aahí nli'igo bídaagonlzi. ³ Jesus gábiñii, Da'anii, da'aniiigo gánidishñii, Nnee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiní itah nlii doo. ⁴ Nicodémus gábiñii, Hagot'éégo nnee nágodleeh, báyán silíidá'? Ya' komaa bíbishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh nee? ⁵ Jesus gání, Da'anii, da'aniiigo gánidishñii, nnee tú bee la'íí Holy Spirit bee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aq yune'

ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliiní kots'í át'éé, áídá' Holy Spirit bee gozliiní spirit at'éé. ⁷ Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, niłdishniihí bighá. ⁸ Nyolí da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolí, hayúgo nyolí doo bigonśí da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiní ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábiñii, Hagot'éégo laą ágohñihi? ¹⁰ Jesus gábiñii, Ni Israel hat'i'i yił ch'ígó'aahi nłjídá', díishá' doo bigonśí da? ¹¹ Da'anii, da'aniiigo gánidishñii, néé bídaagonzinií zhá baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iiní zhá baa nadaagohiilni'; áídá' baa nadaagosiilni'í doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'gosdzán biká' ágot'eehí baa nohwil nagosisni' ndi doo shondlaą dadá', yaaká'yú ágot'eehí baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondlaą? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bił ogoyáá da, shíi nnee k'ehgo Niyááhí zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshlii.

¹⁴ Moses da'igolñiyú t'iish dahyidnłñiñi k'ehgo, shíi áldó' nnee k'ehgo Niyááhí dahshidi'dolteek: ¹⁵ Hadín shosdlaądihí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hiąaa doleełhí bighá.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ ni'gosdzán biká' nnee dázhó bił daanzhóqhií bighá biYe' dała'áhi yaa yinłñi, áík'ehgo dahadín bosdlaądihí doo da'íłi hileeh da, áídá' ihi'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hiąaa doleeł. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ni'gosdzán biká'zhí' nkeyin'a'íi ni'gosdzán biká' nnee doo yił ch'ígóweh doleełhí bighá nkeyin'a' da, áídá' ni'gosdzán biká' nnee bíi bee hasádokaahí bighá.

¹⁸ Hadín bosdlaądii doo bił ch'ígódeeh da: áídá' hadín doo bosdlaąd dahíi ilk'idá' bił ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' dała'áhi doo yosdlaąd dahíi bighá. ¹⁹ Díi bighá nnee bił ch'ígóđi, begot'iiní ni'gosdzán biká' begonyáá, áídá' nnee doo got'iiní bił daanzhóq da, chagołheel zhá bił daanzhóq, nchó'go ádaat'eehí bighá. ²⁰ Dahadín nchó'go at'éé lək'yúgo, got'iiní bił nchó', bi'at'e' nchó'íi doo bígoziñ hat'íi dahíi bighá, doo got'íyú ch'égháh hat'íi da. ²¹ Hadín nł't'éégo at'ééhi, bi'at'e'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éégo bígoziñ doleełhí bighá got'íyú ch'égháh.

²² Ái bikédí'go Jesus, bitsilke'yu biłgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dé't'ihézhí' yił naháztąą lək'e.

²³ John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágoł'íi, Sálimhíi bit'ahyú, akú tú ląáhíi bighá: áígee nnee nehaskaigo baptize ádaaszaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteeh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu la'íi Jews daanlíni la' okąqzhin'éégo táko'digisií yaa ládaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áídí' John yaa hikaigo gádaayihii, Ich'ígó'aahíi nłini, nnee Jórdan túnlíni hanaayú bił na'aash n'íi, baa nagolni' n'íi, án kú naghaa, baptize ádaai'íigo nnee dawa bich'í' ni-hikáh. ²⁷ Áík'ehgo John gáníi, Nnee doo hant'é yót'íi át'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíi shídaanołsigo, Shíi doo Christ nshlii da, dishñii ni', dabíntségo bidol'aadí nshlii. ²⁹ Ishkiin niñéhíi na'ilíln yił niñéhíi, bíi niñéhi at'éé: niñéhíi bit'ekéhíi, bíyést'sąągo sizíigo, bizhii yidits'ago dázhó bił gozhóq: ái k'ehgo shíi áldó' dázhó shił gozhóq silíi. ³⁰ Bíi itisgo bá godigháh, áídá' shihí t'ąqzhí' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíi dawa yitismo nlii: hadín ni'gosdzán biká'gee nliiní ni'gosdzán ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'gosdzán biká' ágot'eehí zhá yaa yałti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíi dawa yitismo nlii. ³² Án nt'é yo'iiní, nt'é yidezts'aani, ái dawa yaa nagolni'; áídá' doo hadín bosdlaąd da. ³³ Hadín yaa nagosni'íi bosdlaądii, Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii laą niigo

yiká' iskał. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihinañ bides'a'íi Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee yakti': Bik'ehgo'ihinañ Holy Spirit doo yidaanel'aago baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihinañ biYe' bił nzhogo dawa yebik'ehgo yaidin'aq. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihinañ biYe' yosdlaqadii, ihinaa doo ngonel'aq dahii yee hinaa doo: dahadín doo yosdlaqad dahii ihinaa doo yiltséh da; áida' Bik'ehgo'ihinañ bihashke' biká'zhi' siné'.

4

¹ John biké' hikaahii bitisgo Jesus biké' anátseehíi áyidedlaago, la'íi baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzijgo Jesus yígolsiidá', ² (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize ál'íi da, bitsilke'yu zhá.) ³ Judéadi' Gálileeyú naadesdzaa. ⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lék'e. ⁵ Áígee kñi goznilyú nyáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'aq n'íi bit'ahgee goz'áni. ⁶ Áígee Jacob bitúhahidleez goz'aq. Jesus higaalgo isk'ahníyáayú hiyaago túhahidleezgeé dahnezdaa. ⁷ Isdzán, Samáritan nlíni, tú haileehyú nyáá: Jesus, Tú shá ná'ílsiih, biñii. ⁸ (Bitsilke'yuhii kñi goznilyú hidán nadaihiñiihyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan nlinihii gábiñii, Hant'é lá bigha ni, Jew nlíni, shii Samáritan nshlíni tú shídokeed? Jews daanlíni Samáritans daanliini doo ilch'i'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábiñii, Hant'é Bik'ehgo'ihinañ kaa yiné'íi, la'íi hadín, Tú shá ná'ílsiih, niñiihii bígonlsiyúgo shí'okeed doleeł ni', ák'ehgo tú bits'á'dí' ihinahi naa niziid doleeł ni'. ¹¹ Isdzán gábiñii, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleezii yúyah: áida' hadi' tú bits'á'dí' ihinahi nádniid? ¹² Nisha' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díi túhahidleez nohwá ágolaago, bits'á'dí' bíi la'íi bichagháshé la'íi bimagashi da'idlaq ni'. ¹³ Jesus gánábildo'niid, Dahadín díi tú yodlaanii dibá' nánádleeh: ¹⁴ Áida' dahadín tú baa nsiidgo yodlaanii doo dibá' nánáodleez at'éé da; tú baa nsiidii túhahidleezii k'ehgo biyi'dí' tú hanánílji doleeł, dayúweh ihinaa doo ngonel'aq dayú nílji doleeł. ¹⁵ Isdzán gánábildo'niid, Díi tú ahñiihii la' shaa nziid, doo dibá' nánáshdleehgo da, la'íi doo kú nánshdáhgo tú hanáshidleez dahii bigha. ¹⁶ Jesus gábiñii, Ti'i, nika' biká nádndáhgo bił nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shika' da'adíh, biñii. Jesus gánábildo'niid, Shika' da'adíh, nñiihii da'anii áñii: ¹⁸ Nika' ashdlá'adá' k'adyúgo bił na'aashii doo nika' at'éé da: díi da'anii áñii. ¹⁹ Isdzán gábiñii, Bik'ehgo'ihinañ binkáayú na'iziidi nílji bígosílsiid. ²⁰ Daanohwitaa n'íi díi dzihi biká' da'okaaq ni'; áida' nohwihii, Jerúsalemyú zhá nnee da'okaaqgo bá goz'aq, daadohñii. ²¹ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, shondlaq, dahagee díi dzihi biká'yú, dagohii Jerúsalemyú shiTaa doo daahokaaq da doleeł. ²² Nohwii nt'é daahokaaq shihii doo bídaagonlsi da: néehii nt'é daahohiikaq shihii bídaagonlzi; hasdáchi'igháhii Jews daanliini bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodi' begoldoh, da'anii go da'okaaq hii biyi'siziinii bee da'anii go shiTaa daayokaaq doleeł kú begoz'áni at'éé: shiTaa hii ágát'éégo da'okaaq hii yiká déz'ii. ²⁴ Bik'ehgo'ihinañ spirit niñii, hadín daabokaaq hii biyi' siziinii bee da'anii go daabokaaqgo dábi'eh. ²⁵ Isdzán gábiñii, Messías, Christ holzéhi, hígháhgo bígonsi: án nyáágo dawa nohwil nagolni' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábiñii, Shii nich'i' yashti'ihii án ánsht'ee.

²⁷ Ák'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'i' yakti'hii bigha bił díyadaagot'ee lék'e: áida' doo la' gániiid da, Nt'é bigha na'idníkid? dagohii, Nt'é bigha bił ilch'i' yánti'? ²⁸ Ák'ehgo isdzán bitús da'akú si'aqadá' kñi

goznilyú onálwodgo nnee yil nadaagolni', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásh't'íidíi yaa shil nagosni'íi daahoktséh: ánásh' Christ at'íi? ³⁰ Áík'ehgo kih goznildí' dahnádnzqaq, bich'í' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokqaq, NohwiNant'a', ináá, daabiñiigo. ³² Áídá' gádaabiñii, Hidán hishaaníi doo bídaagonotsi da. ³³ Bitsilke'yu gádaahildí'ni, Hadín la' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabiñii, Shin'a'n dabíi hát'íiyú ánásh't'íilgo, la'íi binasdziid bá laashke'go shi-hidán át'éé. ³⁵ T'ah díi' daahiit'íih yidziisha' int'aqzhí', daadohni? Nohwil nagoshni', hadag ádaahnéhgo daadeh'íi; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ildlaadíi nest'án dála'áile'go ihi'naa doo ngonel'áni bich'í' nahi'niik: áík'ehgo k'e'dileehíi la'íi ildlaadíi bilgo dála' bil daagozhóó dolee. ³⁷ Díi beha'odzihíi da'anii ágolzee, La' k'e'dilee, la'íi ildlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daahokldlaadyú nohwidé'a': nnee la'i k'ednláhi, binasdziid n'íi daahisolldlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásh't'íid n'íi dawa yaa shil nagosni', nihií bigha kih goznildí' Samáritans daanlíni láágo Jesus daayosdlaad lék'e. ⁴⁰ Samáritans daanlíni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabiñii: da'áígee sidaago naki beiskaq. ⁴¹ Biyati'híi bigha dayúwehégo láágo nádaabosdlaad; ⁴² Ái isdzánhií gádaayíni, K'adíi doo daniyati' zhá bigha da'osiidlaad da, danéé da'disiit'aqhií bigha, la'íi da'anii ni'goszdan biká' nneehíi hasdáyiniíi, ái Christ nliigo bídaagonlzi.

⁴³ Nakiskaq hik'e Gálileeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus ádaanagolni'go gánniid, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi dabíi bini'yú doo hadín bidn'síni at'éé da. ⁴⁵ Gálileeyú nyááda' Gálileeyú daagolínií bil daagozhóogo k'edaabiñniid, Jerúsalemyú da'idaqagee ánat'íid n'íi dawa daayo'íi n'íi bigha: bíi áldó' da'idaqayú naaskai ni'go. ⁴⁶ Áídí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyílaa n'yú. Áígee nant'án la' biye' nniih lék'e, Capérnaum golzeegee. ⁴⁷ Ái nneehíi Jesus Judéadí' Gálileeyú nyáágo ya'ikonziidá' yaa nyáágo náyoskaq, Shiye' nánlzihiyú nnáh, yilniigo, dak'azhá datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábiñii, Godiyihgo be'idaagozini la'íi izisgo ánágot'íiíi daah'íiyúgo zhá da'ohdlaq. ⁴⁹ Nant'ánhií gábiñii, Shigowayú nnáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábiñii, Nádnáh; niye' hi'naa, nht'éé násdlií. Nnee Jesus ánihií yosdlaadgo dahnasdzáá. ⁵¹ T'ah nádaadá' bánada'iziidíi bidááh hikaigo bil nadaagolni', Niye' hi'naa, daabiñiigo. ⁵² Nneehíi na'idn'lkid, Da'kwíi bik'ehenkéézdá' t'aqzhí' bá nágodesdzaa lán? biñiigo. Gádaabiñii, Adaqadá' hayaazhi' dála'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'íi bits'á' gonyáá ni'. ⁵³ Bitaa yígótsi, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hi'naa, biñii ni': áík'ehgo osdlaad, la'íi bikih yune' naháztaaníi dawa áldó' da'osdlaad. ⁵⁴ Jesus Judéadí' Gálileeyú nyááda' díi nakigee godiyihgo adzaa lék'e.

5

¹ Díi bikédí'go Jews daanlíni da'iyaaqhií begonyááda', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá. ² Jerúsalemyú dibelíi nahinih goz'aaníi bahgee túdahskaq lék'e, Hébrew biyati'íi k'ehgo Bethesda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aa. ³ Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihií láágo, bináá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilíhi áldó', tú dihi'náhií yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaníi yeh nadángo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhií, nt'é yaa naghaa láshj

n'íí nádzii. ⁵ Nnee la' tádin tsebíí bíl legodzaago kah yaa naghaago áígee sitíí lèk'e. ⁶ Jesus bo'íídá' dásitíigo nzaad ogoyááhíí yígólsigo gábilnii, Ya' nándzii hánt'íí nées? ⁷ Nnee kah yaa naghaahíí gábilnii, Tú nahí'naagee doo hadín téh shílteeh da: dá doo téh hisháhé dashíntsé la' téh nádáh. ⁸ Jesus gábilnii, Nádnáh, biká'sínííhíí dahnádné'go dahnádnáh. ⁹ Nneehíí dagoshch'í' nádziigo yiká' sitíí n'íí dahnáyidné'go dahnásdzáá: áí Jews daagodnlsíníí bijíí lèk'e.

¹⁰ Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziíhíí gádaayílnii, Díí godilziníí bijíí: biká'ntéhíí anané'go doo begoz'áá da. ¹¹ Áík'ehgo gábilnii, Nnee náshilziíhíí gáshílníid, Biká'sínííhíí dahnádné'go dahnádnáh. ¹² Áídí' nabádaadílkid, Nnee daat'éhi, Biká'sínííhíí dahnádné'go dahnádnáh, nílníid? ¹³ Nnee nádziíhíí hadín nábilzii shíhíí doo yígólsí da: áígee nnee láádá' Jesus lahyúgo oyáá lèk'e. ¹⁴ Díí bikédí'go da'ch'okáqah goz'áá yune' Jesus nnee nádzii n'íí yaa nyáágo gáyílnii, Nlt'éé násíndlíí gádnii áko: nchó'go ánáo'ne' hela', ágánándzaayúgo dánko da'tiségo nich'í' nágodíidáh. ¹⁵ Nneehíí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziíhíí Jesus at'íí, daayílnii. ¹⁶ Díí daagodnlsíníí bijíí adzaahíí bighá Jews daanlíni Jesus yaa yádaaktí'go daizííhee hádaat'íí.

¹⁷ Áídá' Jesus gádaabilnii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. ¹⁸ Godilziníí bijíí begoz'aaníí doo yíkísk'eh at'éé dahíí bighá, la'íí Bik'ehgo'ihí'naán shiTaa yílniiigo Bik'ehgo'ihí'naán yíl dála' nliigo ádilziíhíí bighá Jews daanlíni dayúwehégo daabizííhee hádaat'íí. ¹⁹ Jesus gánádaabíldo'níid, Da'anii, da'aniiigo gádaanochwíldishnii, Shíí, Bik'ehgo'ihí'naán biYe' nshkíiníí, dashí zhá doo nt'é laoshléh át'éé da, shiTaa ánát'íígo hish'íiníí zhá: shiTaa ánát'ííhíí k'ehgo shíí áldó' ánásht'íí. ²⁰ ShiTaa shíí biYe' nshkíiníí dázhó bíl nshqó, dabíí ánát'ííhíí dawa shíí ch'í'nah áyílsí: díí bitisgo áná'ol'ííhíí shíí ch'í'nah áile'gee nohwíl díyadaagot'ee doleeł. ²¹ ShiTaa nanezna'íí nádaayihílnahíí k'ehgo shíí, biYe' nshkíiníí, áldó' hadíí hásh't'íiníí nádaabihishnāh doleeł. ²² ShiTaa nnee doo la' yángo'áah da, shíí, biYe' nshkíiníí, dawa bāndaagosh'a'go shaidin'áá: ²³ Nnee dawa shiTaa daayidnlsíhíí k'ehgo shíí, biYe' nshkíiníí, áldó' daashidnlsí doleełhíí bighá adzaa. Hadín doo shidnlsí dahíí shiTaa shides'a'n áldó' doo yidnlsí da. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanochwíldishnii, Hadín shiyatí' yidits'agíí, la'íí shin'a'n yodlaaníí, ihí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hínaa doleeł, án doo bíl ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihí'naazhí'go. ²⁵ Da'anii, da'aniiigo gádaanochwíldishnii, Nanezna'íí shíí, Bik'ehgo'ihí'naán biYe' nshkíiníí, shizhííhíí daidiits'íh doleełíí baa gowáh, ílk'idá' kú begoz'áá: hadíí áí daidezts'aaníí daahínaa doleeł. ²⁶ ShiTaa ihí'naa dabíí biyi' nliíhíí k'ehgo, shíí, biYe' nshkíiníí, áldó' ihí'naa dashíí shiyí' nliigo shaa godin'áá; ²⁷ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshkííhíí bighá nnee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'áá. ²⁸ Doo nohwíl díyadaagot'ee da le': leyí' naznílíí dawa shizhíí daidezts'áago nádiikáhíí baa gowáh, ²⁹ Áí nádiikáhge nlt'éégo ádaadzaa n'íí yaaká'yú dahazhí' daahínaa doleeł; áídá' nchó'go ádaadzaa n'íí bíl ch'ígódeeh. ³⁰ Dashíí shik'ehgo doo nt'é áoshléh át'éé da: diists'sagíí k'ehgo aayash'tí': dashíí hásh't'íiníí doo be'ánsht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'n dabíí há't'íiníí zhá be'ánsht'eehíí bighá aayash'tí'íí dábík'eh. ³¹ Dashíí ádaa nagoshn'i'yúgo, ádaa nagoshn'íí doo da'anii da.

³² La' shaa nagoln'íí gólíí; áí shaa nagoln'íí da'aniiigo bígonsí. ³³ John bich'í' oda'so'fa', án da'aniiigo shaa nagosn'í'. ³⁴ Da'aniiigo shaa

na'goni'íí doo nnee bits'á'dí' da: áídá' hasdánohwidi'nííí doleełhíí bighá ágánohwíldishnii. ³⁵ John dilti'íí hik'e bits'á'idindláádíí k'ehgo at'éé lèk'e: áík'ehgo bits'á'idindláádíí biyi' dé't'ih nohwíl daagozhoghgo ádaasoh't'íid.

³⁶ John shaa nagosni'íí bitisgo shaa na'goni'íí góllíí: na'idziidíí shiTaa laashle' doleełgo shaa yidin'áání, áí ánasht'íígo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'. ³⁷ ShiTaa shides'a'n dabíí shaa nagolni'. Bizhihíí doo hak'i daadesohts'aa da, ánoliníí doo hak'i daahots'aa da. ³⁸ Biyati'íí doo no-hwiyi' góllíí da: shíí shin'á'íí doo daashohdla'aa dahíí bighá.

³⁹ Bik'ehgo'ih'i'nań biyati' bek'e'eshchiiníí nzhoggo daahohshíí; áí biláhyú dahazhí' daahii'naa doleeł daanohts'igo: da'ái shaa nagolni'. ⁴⁰ Ndi doo shich'i' nohkáh hádaah't'íí da, dahazhí' daahinoht'naa doleełgo. ⁴¹ Nnee shídnkshíí doo biká desh'íí da. ⁴² Nohwídaagonsi, Bik'ehgo'ih'i'nań nohwíl daanzhooníí doo la' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'íí bee niyáá ndi doo hádaashoh't'íí da: áídá' la'i dabíí bizhi'íí yee nyááyúgo, áń zhá hádaah't'íí doo. ⁴⁴ Dánohwíí daakinohtsiníí hádaah't'íí dá, Bik'ehgo'ih'i'nań dała'áhi bits'á'dí' idilziníí doo hádaah't'íí da, áídá' hagot'éégo da'ohdla'aa? ⁴⁵ ShiTaa binááí nohwik'izhí' dish'aah doo daanohts'í da le': Moses nohwik'izhí' dez'aa, bada'ohlíí n'íí. ⁴⁶ Moses daahohdla'aa yúgo shíí daashohdla'aa doleeł ni', shaa k'e'eshchiíhíí bighá. ⁴⁷ Áídá' bíí k'e'eshchiiníí doo daahohdla'aa dayúgo, hagot'éégo shiyati'íí daahohdla'aa áídá'?

6

¹ Díí bikédí'go Jesus túsikaaníí, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. ² Áígee nnee láágo biké' onals'aa, godiyíhgo ána'ol'íííí kah yaa nakaihíí yá ánat'íííí daayo'íígo. ³ Jesus dzilyú háyáá, akú bit-silke'yu yił dinezbi. ⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyaa'áíí biká' ngonyáá.

⁵ Jesus déz'íígo nnee láágo bich'i' nálseelgo yilts'aa dá' Philip gáyilnii, Hagot'éégo bán nadaahiilniih, díí nnee dawa da'iyaa'go? ⁶ Díí ánííhíí daazhógo Philip bebigozihgo ánniid: dabíí hagot'éégo áile' yígósi ndi. ⁷ Philip gábilnii, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahaznii ndi dała'a ntíígo ayá'hágo bita'isné' ndi, doo binenol'aa at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'a Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábilnii, ⁹ Kú la' ishkiin bán dijolé ashdla'i barley alzáhi yisné', lóg naki bilgo: áídá' hagot'éégo dawa bínel'aa, nnee lánihíí? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyilnii, Nnee dinohb'ih, daabildohnii. T'oh dázho láágo lèk'e. Áík'ehgo nnee dinezbi, ashdla'nd doo náhóltagyú áhołáni shí. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzi'go oska'aa dá, bitsilke'yu yaa daizné', áíd' bit-silke'yu nnee nadaaháztaaníí yitada'iznii; lógíí áldó' da'ái k'ehgo, dá daabilh'wiihzhí'. ¹² Dawa náda'isdíí'go, bitsilke'yu gádaayilnii, Ch'ékaadíí nádaaholá, doo la' da'ííí hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo ał nádaihezlaago táts'aa nakits'adah hadaidesbi, bán ashdla'i bits'á'dí' ch'éné'íí, nnee yi'oh da'iyá'áíí. ¹⁴ Nneehíí Jesus godiyíhgo adzaahíí daayilts'aa dá' gádaanii, Áń da'anii Bik'ehgo'ih'i'nań binkááyú Na'iziidihíí, ni'gosdzán biká'zhí' hináhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígósi dá, dasahn dzilyú ch'a'onánóot'íí. ¹⁶ O'í'ááyú bitsilke'yu túsika'ayú onanákaí, ¹⁷ Akú tsina'eehíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bíł dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godilhił gozli'íí dá' Jesus doo hwahá

baa hináh da. ¹⁸ Tú nádidáh, adjíd nyolhúí bighá. ¹⁹ Taagi dagohíí díí'i shí dahgostoyú bíl oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eelí yich'í' higaalgo daayiltsaa: áik'ehgo tsídaadesyiz lék'e. ²⁰ Áidá' Jesus gádaabihni, Shíí ásh't'íí, doo ndaaldzid da. ²¹ Áidí' bíl daagozhóogo tsina'eelí beh nḡáh, daabihniid: dagoshch'í' n'izh'í' bíl nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskaqá hik'e nnee túsikaaní hanaayú naháztaaní akú tsina'eelí dala'á zhá si'aa n'go daayo'íí, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eelí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áidá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'íí. ²³ (Jesus bán ya'ihénzigo oskaadí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eelí ndaahaz'eel:) ²⁴ Áik'ehgo nnee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagokšídá', dabíí tsina'eelí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bíl oda'iz'eel, Jesus yíka daantaago. ²⁵ Túsikaaní hanaadí' baa hikaidá' gádaabihni, Ih'ígó'aahíí, dadá' kú nyaa? ²⁶ Jesus bich'í' hadzii, Da'anii, da'aniiigo gádaanohtwíldishni, Doo godiyihgo ánásh't'íí daah'íí n'íí bighá shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldjíd n'íí zhá bighá ádaah't'íí. ²⁷ Doo hidán da'íí hilee-híí bighá nada'ohsiid da, hidán dahazh'í' ih'i'naazh'í' nnel'aahíí zhá hádaah't'íí, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ih'i'nañ shiTaa, biyéé nshl'igo shebígozh'igo shiká' izkał. ²⁸ Áidí' gádaabihni, Hago ádaah'íí'ne'go Bik'ehgo'ih'i'nañ binasdzidíí nadaah'idziid? ²⁹ Jesus gádaabihni, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ih'i'nañ bá na'idziidi at'éé, án shíí shides'a'n daashohdlaqo. ³⁰ Áik'ehgo gádaabihni, Godiyihgo be'ígóziníí daat'éhi nohwíł ch'í'nah áne'go daahíłtséhgo daanohtwíldlaq doleeł? Itah ána'ol'íí'kíí daat'éhi ánk'íí? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íí da'igol'ííyú manna daayiyáq leh lék'e: díínko bek'e'eshchiiníí k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyáq. ³² Jesus gánádaabíldo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohtwíldishni, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'ne' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'. ³³ Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ih'i'nañ bits'á'dí' bánhi at'éé, án n'igosdzán biká' nneehíí ih'i'naa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabihni, NohweBik'ehni, díí bánhíí dayúweh nohwá dihi'ne' le'. ³⁵ Jesus gádaabihni, Shíí bán be'ih'i'naahíí nshl'íí: dahadíí shaa nyááhn doo shíná' holeeh at'éé da; shodlaqahn doo dibá' holeeh at'éé da. ³⁶ Ih'ida' gádaanohtwíldéniid, Daashoh'íí ndi doo daashohdlaq da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíí dawa shaa hikáh; dahadíí shaa nyááhn doo yó'osht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' níyáá, doo dashíí hásh't'ííyú ánásh't'íí'go da, ndi shin'a'n dabíí há't'ííyú ánásh't'íí'go níyáá. ³⁹ Díínko shiTaa shin'a'n há't'íí, shaa yinilíí doo la' shich'a'otłísh da, áidá' nnágodzaahíí bijj'íí dawa nádaabihishnah doleeł. ⁴⁰ Díínko shin'a'n há't'íí, hadín shíí, biYe' nshliiníí, sho'iiníí la'íí shodlaaníí ih'i'naa doo ngonel'aq dahíí yee hináa doleeł: áik'ehgo nnágodzaahíí bijj'íí nábihishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íí nshl'íí, nihií bighá Jews daanlíni baa daanet'íí lék'e. ⁴² Áí gádaah'íí'dí'ni, Díí la' Jesus, Joseph biye', báqá bitaa bílgo bídaagonlzhíí at'íí ya? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, nii áidá'? ⁴³ Áik'ehgo Jesus gádaabihni, Doo shaa daaneht'íí da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'a'n shich'í' ábíílaayúgo zhá: nnágodzaahíí bijj'íí nábihishnah doleeł. ⁴⁵ Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú nada'iziidi binaltsoos biy' k'e'eshch'íí gán'igo, Dawa Bik'ehgo'ih'i'nañ bíł ch'íídaago'aah doleeł. Dahadíí shiTaa yidezts'aqo bits'á'dí' ígo'aaníí shaa hináh. ⁴⁶ Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'íí da, shíí bits'á'dí' nshliiníí zhá shiTaa yiltsaa.

47 Da'anii, da'aniigo gádaanohwĩdishnii, Shodlaanii ihi'naa doo ngonel'aq dahii yee hináhi at'éé, 48 Bán be'ihí'naahíi nshlji. 49 Bits'á'dí' daadesona'íi da'igoljyú manna daayiqa n'íi nanezna'. 50 Díinko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nnee yiyaago doo datsaah da. 51 Shíi bán hináahíi, yaaká'dí' nkenyaáahíi nshlji: dahadíi díi bánhíi yiyaqyúgo dahazhí' hĩnaa doleeł: ni'godszań biká' nnee bán yee daahĩnaa doleełgo baa daanshné'íi shitsi' at'éé. 52 Jews daanlíni lahada'dit'áhgo gádaahĩd'ĩnii, Hagot'éégo díi nneehíi bitsi' nohwaa yiné'go daahiidaq? 53 Jesus gádaabiñnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwĩdishnii, Shíi nnee k'ehgo Niyáahíi shitsi' daahsaago, la'íi shidił daahdlaqyúgo zhá ihi'naahíi nohwiyi' golji. 54 Hadín shitsi' yiyaanii la'íi shidił yidlaanii ihi'naa doo ngonel'aq dahii yee hináhi at'éé; nnágodzaahíi bijji nábihishnah doleeł. 55 Shitsi' da'anii hidán at'éé, la'íi shidił da'anii hidlaanii at'éé. 56 Hadín shitsi' yiyaanii la'íi shidił yidlaanii shiyi' golji, bíi aldo' biyi' gonshlji. 57 ShiTaa hináhi shin'a'híi k'ehgo, la'íi shiTaa bee hinshnaahíi k'ehgo hadín shiyaanii shee hĩnaa doleeł. 58 Án bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiqa ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín díi bán yiyaanii dahazhí' hĩnaa doleeł. 59 Capérnaum golzeegee ilch'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánałséh goz'aq yuñe'. 60 Łáqago bike' hikaahíi aí daidezts'aqadá' gádaanii, Dázhó doo bígózí dahi yee aníi; hadín aí yígótsi? 61 Bike' hikaahíi Jesus aníihíi yaa yida'iltahgo yígótsi, áik'ehgo gádaabiñnii, Díi ádishniihíi doo nohwĩł daabik'eh da née? 62 Shíi, nnee k'ehgo Niyáahíi, dabínsé sídáa n'yú shĩł onágodzaago daashoh'jyúgo, nt'é daadohni? 63 Spirit-híi ihi'naa aayiné'hi at'éé; kots'ihíi doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'i' hasdziihíi spirit hik'e ihi'naahíi at'éé. 64 Áídá' nohwitahyú la' doo da'ohdlaq da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíi doo daabodlaq dahii, la'íi hadín ch'ibido'aalń yígótsi. 65 Áik'ehgo gánadí'nii, Díi bigha gádaanohwĩdéniiid, Doo hadín dabíi bik'ehgo shaa hĩnáh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

66 Díi bikedí'go bike' hikaah n'íi łáqago t'aqzhí' ádaadzaago, doo dayúweh yil nakai da lək'e. 67 Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi gádaayilnii, Nohwíi aldo' shits'á' dahdohkáh née? 68 Simon Peter gábiñnii, NohweBik'ehń, hadín bich'i' nkáhgo áídá'? Dani zhá yati' dahazhí' be'ihí'naahíi bee yánłti'. 69 Ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biYe' nłjgo, daahosiidlaqadgo da'aniigo bídaagonłzi. 70 Jesus gánadaabiłdo'niiid, Nohwíi nakits'adah hoł'eehíi hanohwinil, ndi nohwitahyú dał'a ch'iidn nłji. 71 Ái Judas Iscáriot, Simon biye' áyilnii: án nakits'adah itah nłni ch'ibido'aalń nłji.

7

1 Díi bikedí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanlíni daabizilheego hádaat'jhihíi bigha. 2 Jews daanlíni t'ohdahskán yuñe' náda'idjhihíi biká' ngonyáa. 3 Jesus bik'isyú gádaabiñniiid, Kodí' dah-nnáhgo Judéayú nnáh, ákú níké' hikaahíi ana'il'jhihíi daayiltséh doleełhíi bigha. 4 Nnee shígózi le' nzinii doo dánant'i'ego anát'jil da. Díi baa nannaaayúgo, ni'godszań biká' nnee bil ch'i'nah adnlzi. 5 Bik'isyú ndi doo daabodlaq da. 6 Jesus gádaabiñnii, Shíi t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíi zhá da'adzaagee nohwaa gowáh. 7 Ni'godszań biká' nnee nohwíi doo nohwik'edaanniih da; dénch'go anádaat'jil dishniigo baa nagoshni'híi bigha shíi zhá shik'edaanniih. 8 Dánohwízhá da'idaqyú dohkáh: shíi t'ah

doo shaa gowáh dahíí bighá doo dak'ad da'idaayú déyáá da. ⁹ Ágánniidá' da'akú Gáilee golzeeyú sidaa lèk'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idaayú okaihií bikédi'go, bíí akdó' dánant'i'ego akú óyáá. ¹¹ Da'idaagee Jews daanlíni biká daadéz'jigo, Ánhíí hayú? daabiñii. ¹² Nnee bitahyú lágó baa daanet'íí lèk'e: la', Nnee nkt'éhi nlii, daaniidá' la'íí, Dah, nnee ch'a'oyilkaadi nlii, daanii. ¹³ Áidá' Jews daanlíni yédaaldzidhií bighá doo ch'i'nah baa yádaakti' da.

¹⁴ Da'idaqahíí da'ihni'yú goldohdá' Jesus da'ch'okaqah goz'aayú óyáágo ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanlíni bíí díyadaagot'ee gádaaniigo, Hagot'éégo díí nneehíí dawahá yígótsi, doo óltagyú nayaa dadá'? ¹⁶ Jesus gádaabiñii, Ilch'ígonsh'aahíí doo dashíí ádishñii da, shin'a'n ániíhií át'éé. ¹⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihni'nań dáhat'ííhií ánát'íí hat'íyúgo, ilch'ígonsh'aahíí Bik'ehgo'ihni'nań bits'á'dí'hi at'éé, dagohíí dashinik'ehgo yashti'íí yígótsi doleeł. ¹⁸ Dahadín dabínik'ehgo yakti'íí dabíí íziso gádestjii hat'íí: áidá' hadín bin'a'n íziso ágot'eehií yá hát'ínií, án da'anii ánií, áík'ehgo án biyi' lé'gochoohíí da'áđi. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aaní yee doo nohwá ngon'áá da néé? Áidá' doo la' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighá daashizołhee hádaakt'íí? ²⁰ Nneehíí gádaabiñii, Ch'iidn niyi' golíí lágó: hadín niziłhee hat'íí? ²¹ Jesus gádaabiñii, Dalán áná'íí'jidgee nohwil díyadaagot'ee ni'. ²² Moses círcumcise ádaanoht'ee'go yee nohwá ngon'áá; (ndi Moses doo bits'á'dí' begodeyaa da, daanoht'ee'go n'íí bits'á'dí';) áík'ehgo godilziníí bijjii nnee círcumcise ádaaht'e'. ²³ Godilziníí bijjii Moses yegos'aaní doo k'ich'idziis da doleełhií bighá nnee círcumcise alzaayúgo, godilziníí bijjii nnee bits'í dawa nkt'éégo ánáshdlaahíí bighá shich'i' hadaashohkee néé? ²⁴ Doo da'anoliníí zhá bee aayádaakti' da, áidá' da'anii ágot'eehií bee aayádaakti' le'. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la' gádaanii, Díni daayiziltheego hádaat'iiníí shi ya'? ²⁶ Án kú doo biini' hah dago yakti'go naghá, áidá' doo nt'é daayilñii da. Nant'án daanlíni díni da'anii Christ nliigo yídaagoksjid shi. ²⁷ Áidá' díí nnee hadi' naghá shihíí bídaagonljí: Christ nyáágo hadi' naghá shihíí doo hadín yígótsi da doleeł. ²⁸ Áík'ehgo Jesus da'ch'okaqah goz'aá yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Shídaagonoksi, la'íí hadi' nashaahíí bídaagonoksi: doo dashíí hásh't'jigo niyáá da, shin'a'n da'anii, án doo bídaagonoksi da. ²⁹ Shíi bígonsi; shin'a'go bits'á'dí' niyááhií bighá. ³⁰ Áík'ehgo ha'ádaabił'e' hádaat'jii: ndi doo daabiłsood da, doo hwahá bidizi'deehií biká' ngowáh dahíí bighá. ³¹ Nnee lágó daabosdłáadgo gádaanii, Christ nyáágo, díí nnee godiyihgo áná'ol'jii bitisgo áná'ol'jii doleeł néé?

³² Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'ikodaanzjídá', okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bílgo aasinilíí bich'i' odais'a', daabiłsoodgo. ³³ Jesus gádaabiñii, Dét'ihézhí' t'ah nohwil nashkai, áidí' shin'a'n bich'i' nádésdzá. ³⁴ Shika daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú niyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaahí'ndii, Díí nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago anii? Jews daanliinií doo Jews daanlii dahíí bitahyú íltanáhosaq n'íí yich'i' deyaayú, doo Jews daanlii dahíí yil ch'ídaago'aahgo anii shi? ³⁶ Nt'é níigo anii, Shika daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: la'íí, Hayú niyááyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaanií bennágódáhíí bijjii, nnee lágó íla'adzaahíí bijjii, Jesus hizí'dá' adjii hadziigo, Dahadín dibá' siljiihn shich'i' nowáhgo odláq, nii. ³⁸ Dahadín shodłáahn biyi'dí' tú hináhi háłjii

doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo. ³⁹ (Díí k'ehgo Holy Spirit yaa yahti', án hadíí daabodlaanií bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwahá hadíín baa det'aah dadá', Jesus íziso go ye'at'ééhíí doo hwahá ch'í'nah ábi'dilne' dahíí bighá.)

⁴⁰ Nnee ląágo díí yati'íí daidezts'aądá' gádaanńiid, Díń da'anńii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidií át'íí ląá. ⁴¹ Ła'íí gádaanńii, Díń da'anńii Christ nńii ląá. Ła'íí gádaanńii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiniíshá' gánńii, Christ David hat'í'íí bits'á'dí' goleeh, Bétlehem golzeedí' hígháh, David golńii lẹk'egee? ⁴³ Áík'ehgo áígee Jesus bighá nnee ilts'á'kai. ⁴⁴ Ła' daabiltsood hádaat'ńii ndi doo daabiltsood da.

⁴⁵ Aasińilíí okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi łá'íí Phárisees daanńini bílgo yaa nákaigo gádaabńii, Nt'é bighá doo daahołtsood da? ⁴⁶ Aasińilíí gádaabńii, Doo łá' nnee díí nneehíí k'ehgo yahti' da. ⁴⁷ Phárisees daanńini gánádaabıkdo'ńiid, Ya' nohwíí akdó' nohwich'ńi' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' łá' nant'án daanńini dagohíí Phárisees daanńini daabosdląą née? ⁴⁹ Áídá' díí nneehíí begoz'aanńii doo yídaagołsı dahíí nchọ'íí bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nńini, (łah ł'é'yú Jesus yaa nyáá lẹk'e n'íí,) gádaabńii, ⁵¹ Bedaagosiil'aanńii k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'ńh, łá'íí dá doo ánát'ńilíí bídaagonłzńh baa yáhiilti' née? ⁵² Áík'ehgo gánádaado'ńiid, Ya' ni akdó' Gálileedí' nanna née? Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií biyi' dńńii, áík'ehgo bígonłsńh ndi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi doo łá' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áídí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lẹk'e.

8

¹ Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. ² Dážhọ t'ahbı da'ch'okąąh goz'aayú nádzáá lẹk'e, akú nnee dawa baa íta'adzaa; áík'ehgo nezdaago bích'ídaago'aah. ³ Begoz'aanńii ye'ik'eda'ılchíłhi hik'e Phárisees daanńini bílgo isdzán łá' baa yił hikai, án nant'ńi' naghaago bígozńid lẹk'e; áík'ehgo isdzánhíí ılńi'zńi' ndaist'e'dá', ⁴ Jesus gádaayńii, ılch'ígó'aahíí, díí isdzánhíí nant'ńi' naghaago, da'anńii ánát'ńilgo bígozńid. ⁵ Ágádaat'iiníí bíł ndaats'inohne' le'gá, ńiigo Moses nohwee ngon'aą ni', begoz'áni biyi': nihíí áńńiiyúgo nt'é ńńii? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayńii, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leełh yi'ı'yú k'e'eshchńii lẹk'e, doo yidezts'aą da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadiłkidgo Jesus hizi'go gádaabńii, Nohwitahyú łá' binchọ' da'ádńií ntsé idohne'. ⁸ Áígee hayaa ánádzaago bigan yee leełh yi'ı'yú k'ená'eshchńii lẹk'e. ⁹ Nnee díí daidezts'aądá' binchọ' daagolńiníí yídaagołsńidgo, báyanđi' áńi nagháhiyú onáhezkaı: áík'ehgo Jesus dasahn ch'íntłizh, isdzán bádńhgee siziiníí bílgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zńá sizińgo yiłsąągo yich'ńi' hadzii, Isdzán, nnee nchọ' daanńińińi' hayú okai? Ya' doo łá' nnee nıl ch'ıgonyńi' da? ¹¹ Isdzánhíí gábińii, SheBik'ehń, doo hadíín da. Jesus gánábıldo'ńiid, Shíí ndi doo nıl ch'ıgonoshheeh at'éé da: ti'ı, nchọ'íí bee ánáo'ne' hela'.

¹² Łah Jesus nnee gánádaayıldo'ńiid, Shíı ni'godzán biká' nnee begot'iiníí nshńii: dahadıń shiké' higaakń doo chagołheelyú higaal da doleel, áídá' ihí'naa be'idindláadıí biyéé doleel. ¹³ Phárisees daanńini gádaabńii, Dani zńá ádaa nagolńi'; ádaa nagolńi'íí doo da'anńii da. ¹⁴ Jesus gábińii,

Dashíí ádaa nagoshni' ndihíí ádaa nagoshni'íí da'anii: hadí' níyááhíí lá'íí hayú déyááhíí bigonsihíí bigha; áídá' nohwihíí hadí' níyááhíí lá'íí hayú déyááhíí doo bídaagonosj da. ¹⁵ Nohwihíí nnee k'ehgo zhá aayáadaakti'; shihíí doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áídá' shíí aayashti'yúgo, aayashti'íí da'aniihi: shíí doo dasahn aayashti' dahíí bigha, shíí lá'íí shiTaa shin'p'a'n bílgo aayáahiilti'. ¹⁷ Bedaagoso'aaaní biyi' nnee naki dálekt'éégo yaa nadaagolni'yúgo da'anii golzeego dahgoz'aa. ¹⁸ Dashíí ádaa nagoshni', lá'íí shiTaa shin'p'a'n addó' shaa nagolni'. ¹⁹ Áík'ehgo gádaabiñni, NiTaaahíí hayú? Jesus gánádaabildó'niid, Shíí doo shídaagonosj da, shiTaa ndi doo bídaagonosj da: shídaagonosjyúgo shiTaa addó' bídaagonosj doleeł ni'. ²⁰ Jesus zhaali ilch'i'nihí'niil goz'aa yune' aníí, da'ch'okaqah goz'aa yune' ilch'igó'aahgo: áídá' doo hadín bíltsod da laq: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh dahíí bigha. ²¹ Jesus gánádaabildó'niid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'íí doleełgo t'ah nch'ogo ánádaah't'íílgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ²² Jews daanlíni gádaani, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, nihiíshá, dabíí ádizilkeego anii néé? ²³ Áídí' gádaayilni, Nohwíí yáá bit'ááhdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ni'gosdzán biká' nnee daanoh'íí; shihíí doo ni'gosdzán biká' nnee nsh'íí da. ²⁴ Áí bigha, T'ah nch'ogo ánádaah't'íílgo nanohne', daanohwíldishni: án nsh'iinií doo daahohdlaq dayúgo, t'ah nch'ogo ánádaah't'íílgo nanohne' doleeł. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabildó'niid, Hadín láq ánt'íí? Jesus gádaabiñni, Dantsé nohwíl nagosisni'dá' ánsht'ee daanohwíldishni n'íí, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah láqgo nohwich'i' hasdziih godziih, láqgo nohwaa yádaashti' doleeł: áídá' shin'p'a'n da'aniiigo, án shil nagosni'íí zhá ni'gosdzán biká' nnee baa bíl nagoshni'. ²⁷ Jesus biTaa baa yahti'íí doo yídaagosj da. ²⁸ Jesus gánádaabildó'niid, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashołteehdá', án nsh'ííhíí bídaagonosj ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshle' da; áídá' shiTaa shil ch'ígon'áanii bee yashti'. ²⁹ Shin'p'a'n t'ah bíl nsh'íí: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshiłt'e' da; dávik'ehn dá bíl bik'ehyú ánásht'íí. ³⁰ Ágáníigo yahti'gee láqgo daabosdlaq. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdlaqdíí gádaayilni, Shiyati'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'anii shiké' hikaahíí daanoh'íí; ³² Áík'ehgo da'anii ágot'eehíí bídaagonosj doleeł, áídí' da'anii ágot'eehíí ch'ídaanohwíniil.

³³ Gádaayilni, Abraham hat'i'íí daandlíni ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiid'íí da: áídá' hagot'éégo ánníhi, Ch'ídaanohwíde'niil, nnihií? ³⁴ Jesus gádaabiñni, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishni, Dahadín nch'ogo ánát'ííhíí nch'og'íí yisna' nlií. ³⁵ Isna' nliinií doo dahazh'i' binant'a' bigowá yune' golíí da: áídá' biye'híí zhá dahazh'i' bigowá yune' golíí. ³⁶ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ch'ídaanohwiznilyúgo, da'aniiigo ch'ídaanohwí'des'niil. ³⁷ Abraham hat'i' daanoh'íígo nohwígonsj; da'ágát'éé ndi daashizołhee hádaah't'íí, shiyati'íí doo hak'i nohwiyi' bá goz'aa dahíí bigha. ³⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' bigo'qahíí bee nohwich'i' yashti': nohwihíí nohwitaa bits'á'dí' bídaagono'qahíí ánádaah't'íí. ³⁹ Áídí' gádaabiñni, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabiñni, Abraham bichágháshé daanoh'ííyúgo Abraham at'ínií k'ehgo ánádaah't'íí doleeł ni'. ⁴⁰ Áídá' k'adíí daashizołhee hádaah't'íí, shíí da'anii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' disiits'áni baa nohwíl nagoshni': díí doo Abraham ye'at'éé da

ni'. ⁴¹ Nohwíí nohwitaa ánat'ííhí k'ehgo ádaah'tíí. Áídá' gádaabiñnii, Néé nant'í' na'ildeehíí doo bits'á'dí' daagosiidlii da; néé nohwiTaa dała'á, áí Bik'ehgo'ihí'nañ. ⁴² Jesus gádaabiñnii, Bik'ehgo'ihí'nañ daanohwiTaa nliyyúgo, nohwił daanshoq doleel ni': Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go niyááhíí bigha; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihí'nañ shinł'a'. ⁴³ Nt'é bigha'shiyati'íí doo bídaagonołsı da? Shiyati'íí doo ídaayekts'ąą hádaah'tíí dahíí bigha. ⁴⁴ Daanohwitaa, ch'iidn nant'án, án hat'í'íí daanohlii, áik'ehgo nohwitaa ncho'go hat'í'íhí k'ehgo ádaah'tíí: dantsé godeyaadi' nnee naitseedi nlii, bíí ła'íí da'anii ágot'eehíí doo nahínt'og da, da'anii ágot'eehíí doo ła' biyi' golíi dahíí bigha. Lé'ılchoogo yakti'dá' dabíí ye'at'éhi yee yakti': lé'ılchóhi nliigo, lé'ichoohíí bitaa nlii. ⁴⁵ Áídá' shíí da'anii ádishñiihíí bigha doo daashohdlaą da. ⁴⁶ Hadín ła' déncho'go ánasht'ííhí ch'ishinoh'áah? Áídá' da'anii ádishñiiyúgo, nt'é bigha doo daashohdlaą da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biyééhíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí yidést'sąą: Bik'ehgo'ihí'nañ doo bíyéé daanohlii dahíí bigha doo ídaayekts'ąą da. ⁴⁸ Jews daanlíni gádaabiñnii, Samáritan nílini, ch'iidn niyi' golíni, daaniñ'niihíí da'anii ádaan'nii shı ya'? ⁴⁹ Jesus gáníí, Ch'iidn doo shiyi' golíi da; áídá' shiTaa dinisı, nohwihíí doo daashidinołsı da. ⁵⁰ Nnee daashidn'sinií doo biká desh'íi da: dała'árhíí zhá áí yiká déz'íi, án aayanáltih doleel. ⁵¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishñii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'ééhíí, da'itsaahíí doo yo'íi da doleel. ⁵² Jews daanlíni gánádaabíldo'niid, K'adíí nídaagosiilzıid, ch'iidn niyi' golíihíí. Abraham daztsąą, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí nanezna'; áídá' ni ánnii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'ééhíí da'itsaahíí doo yolih at'éé da, nnii. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham daztsąą n'íí bitisgo ánt'éhi néé? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí nanezna' n'íí al'dó': hadín láą ánsht'ee nñzi? ⁵⁴ Jesus gábiñnii, Shíí ádiłdinsziyúgo, ádiłdinszihíí doo nt'é da: shidi'dilzihi shiTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaąhń, daabíldohñii: ⁵⁵ Áídá' nohwíí án doo bídaagonołsı da; shíí zhá án bígonsı: Doo án bígonsı da, dishñiiyúgo, nohwíí k'ehgo lé'ishchóhi yishłeeh: áídá' shíí án da'aniigo bígonsı, biyati'íí bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íí shee hayılkaahíí yiłtséhgo bíł gozhóq ni': áí yiłtsądá' bíł gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanlíni gádaabiñnii, Doo hwahá ashldadin nił légódáh dadá', hagog'éégo Abraham hí'íí lán? ⁵⁸ Jesus gádaabiñnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishñii, Abraham dabínt'ségo shíí ánsht'ee. ⁵⁹ Áik'ehgo tséé nádaayiheslaago daabołne' nt'éégo Jesus bits'ąą ndest'ıidgo, da'ch'okaąh goz'ąadı' nnee biyi'dí' ch'inádzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bináá ágodiñgo gozłini sidaago yiłtsąą lék'e. ² Bitsılke'yu nabídaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bigha díí nneehíí bináá ágodiñgo gozłii? Hadín ncho'go adzaa, díí nneehíí néé, dagohíí báą hik'e bitaa néé? ³ Jesus gádaabiñnii, Díí nneehíí, ła'íí báą hik'e bitaa doo ncho'go ádaadzaa da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ áná'ol'íiíhíí bee ch'í'nah alne'híí bigha at'éé. ⁴ T'ah got'ıidá' shinł'a'ń binasdziidíí áshłe': t'é'gohíí doo hadín na'iziid da. ⁵ T'ah ni'gosdzán biká' nashaadá' ni'gosdzán biká' nnee begot'iiníí nshlii. ⁶ Ágánniidá' ni'zhı' hadnzhéégo bizhígíí leezh yił naidiziidgo nnee bináá ágodinihíí bináágee yídezshizh, ⁷ Gábiñniigo, T'i,

tá'ngisyú ñnáh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo nñeehí tá'digisyú óyáá, áídí' go'jigo nadzá.

⁸ Nñee bit'ahdí' daagolíní, la'íi bináá ágodíhdá' daabo'jii n'íi gádaañii, Díi nñeehíi ídókeedgo sidaa n'íi ya'? ⁹ La'íi gádaañii, Án át'jii: la'íi, Án ga'anolini at'jii, daañii: bíi, Shíi ást'jii, ñii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosdljii? daabilñii. ¹¹ Gáníi, Nñee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyúlaago, shináá yídezhizhdá' gáshilñiid, Tí'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shináá nágosdljii. ¹² Ánhíi hayú? daabilñii. Doo bígonsi da, ñii.

¹³ Nñee bináá ágodíh n'íi Phárisees daanlíni yaa yil hikai. ¹⁴ Jews daagodñsiníi bijii Jesus gosht'ish áyúlaago nñee bináá nágosdljii lèk'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabídaadikid, Hagot'éégo nináá nágosdljii? Gádaayilñii, Jesus gosht'ish shináá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosh'jii násisdljii. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaañii, Díi nñeehíi doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi da laa, godilziníi bijii doo godnłsi dahíi bigha. La'íi gádaañii, Hagot'éégo nñee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsi dahíi godiyihgo áná'ol'jii? Áík'ehgo bigha ilts'á'kai. ¹⁷ Nñee bináá ágodíh n'íi gánádaayikdo'ñiid, Nihíi nináá ánágodlaahíi nt'é bilñii? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'jii bildishñii, ñii. ¹⁸ Jews daanlíni nñee bináá ágodíh n'íi bináá nágosdljiihí doo daayodlaa dago báá hik'e bitaa yiká ánniidgo, ¹⁹ Nayídaadikid, Ya' díi nohwizhaazhé bináá ágodíhgo gozłjii dohnii n'íi née? Hagot'éégo go'jii k'adíi? ²⁰ Báá hik'e bitaa gádaabilñii, Díi nohwizhaazhé át'éégo bígonłzi, bináá ágodíhgo gozłjii ni': ²¹ K'adíi hagot'éégo go'jii, hadín bináá ánágodlaahíi doo bígonłzi da: án goyaa silii; nahódaadołkid: dabíi ádayálti' le'. ²² Báá hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíi bigha ádaañii lèk'e: dahadíi, Christ at'jii, ñiigo baa nagolñi'yúgo Jews ha'ánáshéhdí' ch'élt'e'go ik'idá' ndaagoz'aa lèk'e. ²³ Ái bigha báá hik'e bitaa ágádaañiid, Án goyaa silii; nahódaadołkid. ²⁴ Nñee bináá ágodíh n'íi yiká ánádo'ñiidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá ba'ihénzi: díi nñeehíi Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsi dago bídaagonłzi, daañii. ²⁵ Nñeehí gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsi da shíhíi, yidnłsi shíhíi doo bígonsi da: da'ágát'éé ndi da'á zhá bígonsi, shináá ágodíh n'íi, k'adíi gosh'jii. ²⁶ Phárisees daanlíni gánádaabildo'ñiid, Hagot'éégo ánílaa? Hagot'éégo nináá ná ánágodlaa? ²⁷ Nñeehí gádaabilñii, Ik'idá' nohwil nagosisni' ndi doo daashidołts'aa da ni': nt'é bigha nohwil nanágošhni'? Ya' nohwíi ákó' biké' hikaahíi daahleeh née? ²⁸ Áídí' dénehq'égo bich'jii yádaakti'go gádaañii, Ni zhá biké' higaahíi níi dagá; néehíi Moses biké' hikaahíi daandjii. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ Moses yich'jii yakti' n'go bídaagonłzi: áídá' díi nñeehíi hadí' naghaa shíhíi doo bídaagonłzi da. ³⁰ Nñeehí gánádaabildo'ñiid, Hagot'éégo hadí' naghaa shíhíi doo bídaagonłsi da, áídá' shináá shá ánágodlaa. ³¹ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayidnłsi dahíi doo bídaayésts'aa dago bídaagonłzi: áídá' dahadíi Bik'ehgo'ihí'nañ yokaahíi, la'íi án dábil bik'ehgo ánat'jiihí Bik'ehgo'ihí'nañ bíyésts'aa. ³² Ni'gosdzán álzaadi' yushdí' godezt'igo nñee bináá ágodíhgo gozłjii n'íi go'jii nasdljii t'ah doo golzee da. ³³ Díi nñeehíi doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabilñii, Nch'jii zhá bil gosinilinihi, nohwil ch'ídaagoonsh'aah nihó'ñii née? Áík'ehgo Jews ha'ánáshéhdí' ch'ídaabist'e'. ³⁵ Ch'ídaabist'e'íi Jesus ya'ikonziidá' baa nyáágo gábilñii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' hondlaa

née? ³⁶ Nneehń gáníí, Hadínhíí baa shíł nagolńi', sheBik'ehń, áík'ehgo hoshdląą doleeł. ³⁷ Jesus gábıńńii, Ik'idá' hí'íí, nich'í' yakti'íí án át'íí. ³⁸ Nneehń, SheBik'ehń, noshdląą, ńii. Áídí' yoskaąđ.

³⁹ Jesus gáníí, Aayá'iti'híí bighą ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, hadíí doo daago'íí dahíí daago'íí nádaadleehíí bighą; áídá' hadíí daago'iiníí bınáá ádaagodıh daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni ła' bit'ahyú nadaaziiníí dıí daidezts'aądá' gádaabińńii, Ya' nées áldó' nohwináá ádaagodıh née? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'ńiid, Nohwináá ádaagodıhyúgo nohwinchó'íí áđih doleeł ni': áídá' k'adıí, Daagohiit'íí, daadohńii; áík'ehgo nohwinchó'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishńii, Dahadín dibehíí ha'ánáńikí ch'ígót'i'dí' doo ha'ánádáh dadá' ła'hyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, án in'íhi dagohíí aayihı'ńiikí nlıj. ² Hadín ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhíí dibehíí nanyoodi nlıj. ³ Ch'íná'itıh yaa sidaahn bá yó'o'itıh; án bidibehíí yich'í' anıigo daidıts'ag: dabıí bidibehíí bizhi' yee yich'í' anıigo ch'iyihıńiik. ⁴ Dabıí bidibehíí ch'iyihıńiikdá', yádıh dahdigháh, áík'ehgo dibehíí bike' dahnáđikséh: bizhiihıí yıdaagolsıhıí bighą. ⁵ Nnee doo yıdaagolsı dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnáđikséh; án bizhiihıí doo yıdaagolsı dahíí bighą. ⁶ Áí Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabińńiid; áídá' nt'é ńiigo anii shıhıí doo bił idaagozi da. ⁷ Jesus gánádaabiłdo'ńiid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishńii, Shıí ch'ígót'i'ıí nshıj, dibehíí ha'áná'ńikgee. ⁸ Dashıntsé híkaihıí dawa da'in'ıhıí ła'ıí aadaayihı'ńiikí daanlıj; áí dibehíí doo daabidıts'ag da. ⁹ Shıí ch'ígót'i'ıí nshıj: hadín shıí shinkááyú ch'inyááhıí hasdádogaal, áík'ehgo ha'ánádáhđí' ch'ínádáhgo da'iyąą doleeł. ¹⁰ In'ıhıí in'ıhıí bighą nadáh, ła'ıí na'iktseedhıí bighą, dawahá da'ılıí yılchiihıí bighą: shihıí ko'ihı'na' daagolıj doleełhıí bighą niyáá, dązhó bitisyú ch'ıda'izkaadyú ihı'naahıí bee daach'ihınaa doleeł. ¹¹ Shıí dibehíí nanyoodıí nt'éhi nshıj: dibehíí nanyoodıí nt'éhi bi'ihı'na' ndi bidibehíí yá nyiné'. ¹² Hadíí na'iziidıí, doo dibehíí nanyoodıí nlıj dahıí, doo dibehíí bıyéé dahıí, ma'cho higaalgo yo'ııdá' dibehíí yits'á'yúgo nádilwo'i; áík'ehgo ma'chohıí dibehíí ła' yıl ndaadeel, ła'ihıí náhókséh. ¹³ Na'iziidıí daazhógo na'iziidhıí bighą, dibehíí doo yaa bił goyéé dahıí bighą yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shıí dibehíí nanyoodıí nt'éhi nshıj, shidibehíí bıdaagonsı, shıyééhıí shıdaagolsı. ¹⁵ ShiTaa shıgótsıhıí k'ehgo shıí áldó' shıTaa bıgonsı: shı'ihı'na'ıí dibehíí bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibehíí ła'hyúgo ha'ánsinil: áí áldó' bił nánishkáh, áí shizhiihıí daidıits'ıh doleeł; áí dała'ázhi' nádleeł, dibehíí nanyoodıí dała'á hileeh. ¹⁷ Shi'ihı'na'ıí nniishné', nádidiishné' doleełgohıí bighą shıTaa bił nshọ. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashınik'eh ndiishné'. Dashıí shinawodıí bee ndiishné', dashıí shinawodıí bee nádidiishné'. Díí shıTaa yee shá ngon'ąą ni'.

¹⁹ Díí yati'hıí bighą Jews daanlíni itks'á'kai. ²⁰ Łąągo gádaannıid, Ch'iidn biyi' golıj, biini' áđih; nt'é bighą hídaayołts'ąą? ²¹ Ła'ıí gádaannıid, Ch'iidn biyi' golıńıí doo dú k'ehgo yakti' da go'ıí. Ya' ch'iidn nnee bınáá ágodinıí yınáá yá ánagodle' née?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okąąh goz'aanıí Bik'ehgo'ihı'nań bá its'ágót'ąą bee bıná'gonıihgo da'ıdąągee ngonyáá. ²³ Da'ch'okąąh goz'ąągee Solomon bich'ínághohin'ąą yuńe' Jesus anádaal lék'e. ²⁴ Jews daanlíni baa ıla'adzaago gádaabińńii, Da'os'ahzhı' ląą nohwıł nagolńi'go

ánt'ee? Christ nííyúgo dabígóziigo nohwil nadaagolní'. ²⁵ Jesus gádaabiñii, Nohwil nadaagosisni' ni', ndi doo daashohdlaa da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'íhíí dabígóziigo yee shaa nagolní'. ²⁶ Áídá' doo shidibekíí daanohkíí dahíí bigha doo daashohdlaa da. ²⁷ Shidibekíí shizhihíí daidits'ag, áí bídaagonsí, áí shiké' anákah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'aa dahíí baa daasiiné'; doo da'íííí daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoniil at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainilíí dawa yitisgo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiniil yínel'aa da. ³⁰ Shíí hik'e shiTaa bilgo dała'á ndlii. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabohne'go. ³² Jesus gádaabiñii, ShiTaa bits'á'dí nlt'éégo áná'ol'íhíí doo alch'idn nohwil ch'í'nah ashlaa da; hadíhíí bigha ndaashidohne'? ³³ Jews daanlíni gádaabiñii, Nlt'éégo áná'íl'íhíí bigha doo ndaaninlne' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ dénch'ogo baa yánti'híí bigha; ni nnee níni Bik'ehgo'ihí'nañ áná'nl'íhíí bigha. ³⁴ Jesus gádaabiñii, Dilzini daanohkíí nohwikdénii, golzeego nohwá begoz'aaníí biyi' bek'e'eshchíí shí ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daasné'íí nnee dilzini daiñiiigo yozhiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií doo k'ihzhí' ngot'aa dago; ³⁶ Ya' shíí shiTaa its'á'shíntíígo ní'gosdzán biká'zhí' nkeshin'a'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ nch'ogo baa yánti', daashidohñii née; Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshíí, dishñihíí bigha? ³⁷ ShiTaa áná'tíí k'ehgo doo ánasht'ííí dayúgo, doo daashohdlaa da. ³⁸ Áídá' be'ánasht'ííyúgo, doo daashohdlaa da ndi, ánasht'íííí daahohdlaa; áí bee shiTaa shiyi' golíhíí, lá'íí shiTaa biyi' gonshííhíí bídaagonoksí, lá'íí daahohdlaa doleel. ³⁹ Áí bigha daabiltsoodgo ch'éh ánáádaabi'íí; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áídí' Jesus Jórdan túnlínií hanaayú onaanádzaa, John dantsé baptize ágólaa goz'áazhí'; akú nagmaa. ⁴¹ Nnee láágo baa heskaigo gádaanii, John doo godiyíhgo áná'ol'íííí áyíílaa da: ndi John díí nneehíí yaa nagolní' n'íí dawa da'anii lék'e. ⁴² Áík'ehgo áígee láágo daabosdlaad.

11

¹ Béthany golzeegee nnee lá', Lázarus holzéhi, nñih lék'e, áí kih goznilgee Mary lá'íí bik'isn Martha daagolíí. ² (Án Maryhíí Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizil bee bikee yá k'eyildee n'íí, án bilah Lázarus holzéhi nñih.) ³ Lázarus bilahkíí Jesus yich'í' yati' bá ot'áá, Nohwe-Bik'ehñ, niñ nzhóni nñih, daayilñiiigo. ⁴ Jesus yidezts'aqád' gáníí, Díí nñihíí doo datsaahgo at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah álnéhgo ágot'íí, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah hileeh doleelíí bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn lá'íí Lázarus bilgo bil daanzhoo. ⁶ Lázarus nñihgo ya'ikonziidá', da'akú sidaago naki bee náyiskaa lék'e. ⁷ Áí bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Judéayú náádookáh. ⁸ Áídá' bitsilke'yu gádaabiñii, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni niñ ndaaziñé'go hádaat'íí ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née? ⁹ Jesus gánádaabikdo'ñii, Ya' dała'á jii doo nakits'adah kénadíhikos da née? Dahadín jiihíí yiyi' naghaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díí ní'gosdzán biká' begot'iinií yo'íhíí bigha. ¹⁰ Dahadín t'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iinií adíhíí bigha. ¹¹ Anniidíí bikédí'go gánádaayildo'ñii, Nohwit'éké Lázarus íhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu gádaabiñii, NohweBik'ehñ, Lázarus íhoshyú nlt'éé nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo aníí: áídá' bitsilke'yuhíí hánáyołgo íhoshgo áyilñii láá daanzí lék'e. ¹⁴ Jesus ánita

ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaa doleełhíi bigha doo ákú nashaa dahíi nohwá shíł gozhóó; ndi halaá bich'iyú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídymus holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayihni, Néé áldó' ákú dookáh, Jesus bil nadaan'ne' doleełgo. ¹⁷ Lázarus ilk'idá' le'sitijgo díj'i bee yiskaayú Jesus nyaá lèk'e. ¹⁸ Jerúsalemdí' nakidin dahgostoyú shí Béhany goz'aa: ¹⁹ Áídí' Jews daanlíni lágago Martha hik'e Mary bilah n'íi bigha bidag yádaati'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'i' yich'i' ch'ínyáágo yaa nyaá, Mary kih yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyihni, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bíhónkeedíi naa yiné'go bígonsi. ²³ Jesus gábihni, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábihni, Nnágodzaahíi bijijí nách'idikáhgee naadidodaalgo bígonsi. ²⁵ Jesus gábihni, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihí'naahi nshijí: dahadíń shodlaayúgo daztsaa ndi, hińaa nádodleeł: ²⁶ Dahadíń hińaago shodlaaní doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondlaa née? ²⁷ Martha gábihni, Ha'oh, sheBik'ehń: Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'goszán biká' hígháhi níjigo hoshdlaa. ²⁸ Gánniidá' onádzaago dant'éhego bik'isn Mary gáyihni, lch'ígó'aahíi kú nyaágo nokéed. ²⁹ Mary ái yidezts'aađá' dagoshch'i' nádiidzaago yich'i' oyáa. ³⁰ Jesus Martha baa nyaá n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kih goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaati'go kih yune' yil naháztaa n'íi Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyááhíi daayo'ijgo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitijyú hichagyú deyaa shí, daanii lèk'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyaáđá' yiltsaaago yiyahzhí' hayaa adzaa gáníigo, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ³³ Jesus Mary la'íi Jews daanlíni yil hikai n'íi bilgo daachago yo'iidá' biyi'siziiniú doo bil gozhóó da lèk'e, ³⁴ Áík'ehgo gáníi, Hayú ndaasołtjij lání? NohweBik'ehń, yushdé' ákú dín'ij, daabihni. ³⁵ Jesus hichag lèk'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bil nzhoo lèk'e! daanii. ³⁷ Áídí' la' gánádaado'niid, Nnee bináa ágodini déz'ijgo ánýiidlaa n'íi, díi nnee áldó' doo datsaah dago áyíílaa doleeł lán shí ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitijyú nyaá. Tsébi'i'án yune' sitij, tséé binásgee daaden'áago. ³⁹ Jesus gáníi, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaní bilah Martha gábihni, SheBik'ehń, k'adíi nłchó' silij go'ij, díj'i yiskaáđá' daztsaa n'íi bigha. ⁴⁰ Jesus gábihni, Ondlaayúgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' izisgo ágot'eehíi hłtséh doleeł, ya' doo ágániłdéniiid da lá née? ⁴¹ Áík'ehgo daztsaaníi sitijgee tséé binásgee daaden'aaníi yó'odaiz'aa. Jesus hadag déz'iidá'gáníi, ShíTaa, shidints'agíi na'ihénsi. ⁴² Dábik'ehn shidints'ago bígonsi, ndi kú nnee nadaazihíi bigha ádéniiid, shin'la'íi daayodlaa doleełhíi bigha. ⁴³ Ágánniidá' adijid yiká áníi, Lázarus, aadı' ch'íinnáh, yihni. ⁴⁴ Nnee daztsaa n'íi bigan la'íi bikee nadik'á' bik'ídaadesdizgo; binii áldó' nadik'á' bik'ídesdizgo ch'ínyáa. Jesus gádaabihni, K'eda'oh'ad, áík'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áídí' Jews daanlíni lágago Mary yil hikai n'íi, Jesus adzaahíi daayo'ijgo daabosdlaad lèk'e. ⁴⁶ Áída' la', Phárisees daanlíni yich'i' okaigo, Jesus ánát'iidíi yaa yil nadaagosni'.

⁴⁷ Áík'ehgo okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bilgo nnee yánádaaltihíi íla'ádaizlaago gádaayihni, Hago láá ádaahi'ne'? Díi nneehíi godiyihgo ána'ol'ijhíi lágago ánát'ij. ⁴⁸ Dayúweh díi k'ehgo ánát'ijlyúgo nnee dawa dánko daabodlaah doleeł at'éé; la'íi Romans daanlíni nalsééhgo nohwi'okaah goz'aaníi la'íi nohwini'íi nohwaa

daagohet'aah. ⁴⁹ Áídí' áí ádaanniidíí lá', Cáiapas holzéhi, áí legodzaahíí biyi' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabihniid, Doo nt'é bídaagonoŋsɔ da, ⁵⁰ Nnee dala'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílíi hileeh da, áí doo nohwił bídaagozɔ da láá. ⁵¹ Díí doo dabínik'ehgo aníí da: áí legodzaahíí biyi' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíjgo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleełíí dabínsé yaa nagolnɔ; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé dawa ilts'á'yú nadaakaihíí dala'ázhi' ánálnehgo ałdó' bá datsaah doleeł. ⁵³ Áí bijjídí' godezt'i'go hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee nadaagoshchijj. ⁵⁴ Áí bigha Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndi áídí' da'igoljıyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kɔh goznıl Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yıl naháztaq.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinıhgo Jews da'iyaaqahíí bich'ı' goldo-hdá', Jews daanlíni láágo okaqah zhinéégo ilch'ı' ádaach'idilne'hií bigha i'aniídí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaqah goz'aq yune' nadaazi'go Jesus yiká daadéz'ijgo gádaahıdı'nii, Nt'é daanohsɔ, da'idaqayú hináh doleeł shı ya'? ⁵⁷ Okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'ıí Phárisees daanlíni, dahadıń Jesus hayú naghahíí yígótsıyúgo bıł nadaagolnı'go yá ndaagoz'aq, daayiltsoodhíí bigha.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinıhzhı' gostán yılkaah godziihdá' Jesus Béthanyú nyáá, Lázarus daztsaqadı' náyihılna' n'íí goljıyú. ² Áígee o'ı'áayú bá áda'ch'izlaago Martha koch'ı' ndaahazkaq, Lázarus itah bıł da'ch'iyaa lék'e. ³ Mary ik'ah lán ilni, spikenard holzéhi, dala'á dahdidleego Jesus b-kee biká'zhı' yaa yiziidgo bitsizil yee k'eyıldée: kɔh yune' ik'ah hikagolchiníí dahot'éhé godidezagı. ⁴ Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlıni, ch'ıbido'aalı gánıí, ⁵ Zhaalihíí tét'iyehíí bitah'ı'niihıí bigha nt'é bigha díí ik'ah doo taagi gonenadın penny izlijgo nahaznii da? ⁶ Díí ánıhıí doo tédaat'iyehíí yaa bıł goyéégo anıi da; ndi in'ıhı nlıhıí bigha anıi, bestso bizis nayı'aago bestso biyi' odaach'ihılkaadıí náyihıniı. ⁷ Jesus gánıí, Ch'ık'eh at'ıı: leeh shı'dilteehıí bijjı doleełhıí bigha da'áık'ehgo nainé' nzhoo. ⁸ Tédaat'iyehıí dávik'ehn nohwitahıyú nadaakai; shihıí doo dávik'ehn nohwitahıyú nashaa da doleeł. ⁹ Jews daanlíni láágo Jesus ákú naghago yıdaagolsıgo baa náńsáá, doo dá Jesus zhá bigha da, Lázarus daztsaqadı' náyihılna' n'íí daayiltsehıí bigha ałdó'.

¹⁰ Áídá' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus ałdó' zideego doleełıí yaa nadaagoshchijj; ¹¹ Bíí bigha Jews daanlíni láágo Jesus daayos-dlaqđgo bits'á' daheskaihıí bigha zideego hádaat'ıı.

¹² Áí iskaq hik'e nnee láágo da'idaqayú hikaihıí Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzııdá', ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahıí daayonıłgo, yıdááhzhı' deskaigo nádaadılghaazhgo gádaanıi, Hosánna: Israel hat'ııı bıNant'a' nlıni, Bik'ehgo'ihı'nañ bizhi' yee higaałıí bits'á'dı' gózhoo le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiinıí k'ehgo, ¹⁵ Doo nénldzid da, Sion bizhaazhé nlıni: nıń'ıı, niNant'a' higaał, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nıi. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bıł ıdaagozı da: ndi Jesus izısgo ye'at'éehıí ch'ı'nah ágolzaada, díí bak'e'eshchijj n'ıı la'ıı ábı'dilzaahıí yınádaalnıi. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaqadı' náyihılna'go tsébiı'ı'ándı' ch'ı'ınáh yılhnıid

n'dá' nnee bináál'ánágot'ijl n'íi yaa nadaagosni'. 18 Godiyihgo ágodzaahíi ya'ikodaanzijhíi bigha nnee Jesus yidáázhí' onakáá. 19 Áik'ehgo Phárisees daanlíni gádaahikdi'nii, Doo hagot'éégo ladaahodle'go da laq; daadeh'ij, ni'gosdzán biká' nnee dawa biké' dahnádnkásá.

20 Nnee Greeks daanlíni la' itah nááksáá, da'idáagee da'ch'okaqahyú.

21 Ái Philip yaa hikai, Gáilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áik'ehgo gádaabihni, Jesus daahihiltseh hádaahit'ij. 22 Philip Andrew yil nagolni'yú óyáá: Andrew, Philip yil o'áazhgo Jesus yil nadaagosni'.

23 Jesus gádaabihni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah hileehíi bee biká' ngonyáá. 24 Da'anii, da'aniigo gádaanohtwídishni, T'oh naghái biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsáa dayúgo da'ágát'éé nt'éé: áidá daztsáayúgo zhá binest'á' láá hileeh.

25 Dahadín bi'ihí'na' bil ilíhíi bi'ihí'na' bits'á' da'ílii hileeh; áidá' dahadín díi ni'gosdzán biká'gee bi'ihí'na' doo bil ilíi dahíi ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hinaa doo. 26 Dahadín shá na'iziidyúgo shiké' higaal'le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíi ákó' nagháa dolee: dahadín shá na'iziidíi shiTaa bidnkshíi at'éé. 27 Shiyi'sizini doo bil anii da k'adíi; nt'éshá' dishniih? ShiTaa, díi shich'í' ágonéhíi bits'á' hasdásht'eeh, dishniih née? Dah, díi shich'í' ágonéhíi bigha niyááhi at'éé. 28 ShiTaa, ízigo nizhí'íi ch'í'nah ánlé'. Áik'ehgo yaaká'dí' hadziihíi gánniid, Ik'idá' ízigo nizhí'íi ch'í'nah áshlaa ni', áik'ehgo ch'í'nah ánánáshdle'.

29 Nnee bit'ahgee nadaaziini' la' ái daidezts'aqgo gádaanii, Ides'ni: la'íi gádaanii, Bik'ehgo'ihí'naa binal'a'a yaaká'dí'hi bich'í' hadzii. 30 Jesus gáníi, Díi hadziihíi doo shíi shigha da, nohwíi nohwhigha ánniid. 31 K'adíi díi ni'gosdzán biká' ágot'eehíi baa yá'iti': áik'ehgo ni'gosdzán binant'a' ch'idolt'eel. 32 Shíi ni'dí' ts'idag dahshidi'diiltijiyúgo nnee dawa ich'igo ashdléh. 33 Hagot'éégo datsaah doleeíi bebígózhíi bigha ágánniid.

34 Nnee gánáadao'niid, Begoz'aaní biyi', Christ dahazhí' golji, golzeego née daasidiits'aq: nt'é bigha, Nnee k'ehgo Nyááhíi ts'idago dahbidi'dolteel, nii áidá'? Nnee k'ehgo Nyááhíi nnihi' hadín ánnii? 35 Jesus gádaabihni, Be'idindláadíi dé't'ihézhí' t'ah nohwá begot'ij. Be'idindláadíi t'ah goljídá' bee nahkai, dahyúgo godilhíi nohwitis hileeh: dahadín godilhíiyú naghahíi hayúgo higaahíi doo yígótsi da. 36 Be'idindláadíi t'ah nohwá begot'iidá', be'idindláadíi daahohdlaq, áik'ehgo idindláadíi bichagháshé daadolee. Jesus díi yee hadziidá' yits'á' nyáágo yits'aq nádest'iid lék'e.

37 Godiyihgo ánal'ol'ijhíi láágo bináál'áyíllaa ndi t'ah doo daabodlaq da: 38 Esáias, Bik'ehgo'ihí'naa binkááyú na'iziidi gánniid n'íi begolne'hi' bigha ágodzaa, NohweBik'ehni, nadaagosiihni'íi hadín yosdlaqad? La'íi hadín nohweBik'ehni bigan binawodíi bil ch'í'nah alzaa? 39 Ái bigha doo da'odlaq da, Esáias gánado'niidhíi bigha. 40 Bináá ádaagodihgo, la'íi bijíi daant'izgo áyíllaa; dahyúgo bináá yee daayo'ij, la'íi bijíi bee bil ídaagozi, áik'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziid dolee. 41 NohweBik'ehni bits'á'idindláadíi yo'iidá' yaa yakti'go Esáias ágánniid lék'e.

42 Da'ágát'éé ndi nant'án daanlíni láágo Jesus daayosdlaqad ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo. 43 Bik'ehgo'ihí'naa bil nzhooníi doo dázhó hádaat'ij dadá' nnee bil nzhooníi zhá itisgo hádaat'ij. 44 Jesus hadjíd hadziigo gánniid, Dahadín shodlaqahíi doo shíi zhá shodlaq da, áidá' shin'a'n ákó' yodlaq. 45 Hadín sho'ini' shin'a'n yo'ij.

46 Be'idindláádíí nshl̥iigo ni'gosdzán biká'zh̥i' niyáá, dahadín shodlaḡh̥ií doo godil̥hiyú naghaa le' at'éé da. 47 Dahadín ádishn̥iíhíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíí, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishn̥iíl̥go niyáá. 48 Dahadín doo háshit'ḡiigo shiyati' doo nágodí'aah dahíí baa yakti'íí gól̥j̥i: yati' bee yásílti'íí nnágodzaahíí bij̥j̥i baa yakti' doleel. 49 Doo dashnik'eh yásílti' da, shiTaa shin'á'n nt'é dishn̥iigo yashti'íí, nt'é dishn̥iigo hasdziihíí shá ngon'áḡ. 50 Díí bígons̥j̥, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíí ihi'naa doo ngonel'ḡḡ dahíí yee hiḡaa doleel: áík'ehgo shiTaa áshil̥n̥iíhíí bikísk'eh yashti'.

13

1 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godin̥l̥h̥go da'idaḡh̥ií dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'ḡi' nádiidáhíí biká' ngonyaágo yígótsj̥dá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíí bil̥ nzhḡḡgo dāngonyáázh̥i' bil̥ nzhḡḡ. 2 O'í'áá'yú da'ch'iyáḡdá' Simon biye', Judas Iscáriot holzéhi, Jesus ch'íbidí'aahgo ilk'idá' ch'iidn nant'án natsibil̥keesgo ábils̥j̥; 3 Jesus biTaa dawa baidin'ḡḡgo yígótsj̥, la'íí Bik'ehgo'ih̥i'nañ yits'á'dí' nyáá, Bik'ehgo'ih̥i'nañ yich'ḡi' nádesdzaago áldó' yígótsj̥; 4 Áík'ehgo da'iyáḡdí' nádiidzaago iká' bi'íhíí ídaa yidiltsooz; áidí' niibek'e'ildéhé náidnltsoozgo ídináisti'. 5 Betádígisé biyi'zh̥i' tú yaa yiziidgo, bitsil̥ke'yu bikee yá tádaizgizd̥i' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayildéh nkegonyaa. 6 Áidí' Simon Peter baa gonyáágo gábil̥n̥i, SheBik'eh̥n, ya' shikee shá tánángis née? 7 Jesus gábil̥n̥i, Nt'é bighḡ asht'íníí k'adyúgo doo bígonks̥j̥ da, ndi bígonks̥j̥h̥ ndi at'éé. 8 Peter gábil̥n̥i, Shikee doo shá tánógis at'éé da. Jesus gánábildo'n̥iid, Nikee doo ná tásigiz dayúgo, doo nil̥ gonsht'ḡi' da. 9 Simon Peter gábil̥n̥i, SheBik'eh̥n, doo shikee zh̥á shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in áldó' shá tánángis. 10 Jesus gábil̥n̥i, Dahadín ténálti'íí bikee zh̥á táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizj̥i nt'éégo tanásgiz: nohwíí tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. 11 Hadín ch'íbidí'aahíí yígótsj̥h̥ií bighḡ ágánn̥iid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. 12 Aḡḡ bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhíí ánágodlaa, áidí' dahnánezdzaago gádaabil̥n̥i, Nohwá ásdzaahíí bídaagonok̥s̥j̥ née? 13 Ilch'ígó'aahíí la'íí nohweBik'eh̥n daashil̥doh̥n̥i: da'áígee ádaadoh̥n̥i áí; án nshl̥iíhíí bighḡ. 14 Shíí nohweBik'eh̥n la'íí nohwil̥ ch'ígó'aahíí nshl̥ni nohwikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo nohwíí áldó' nohwikee látádaahgigo dávik'eh. 15 Be'ol̥ḡi' doleelíí nohwináál áshl̥aa, áík'ehgo nohwíí áldó' ágádaht'ḡi' le'. 16 Da'an̥i, da'an̥iigo gádaanohwíldishn̥i, Na'iziidíí doo binant'a' yitisgo at'éé da; hadín hil'a'íí bin'a'íí doo yitisgo at'éé da. 17 Díí bídaagonok̥s̥j̥go, be'ánadaht'ḡi'lyúgo nohwil̥ daagozh̥ḡḡ doleel.

18 Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíí hanohwin̥il̥i bígons̥j̥: ndi Bik'ehgo'ih̥i'nañ biyati' bek'e'eshchiin̥ií begol̥ne' doleelhíí bighḡ, Hadín bán bil̥ hishaanú shich'ḡi' got'ḡi'ih̥. 19 Doo hwahá begol̥ne' dadá' baa nohwil̥ nagoshni', áík'ehgo be'ágodzaago da'án nshl̥iigo daahohdlaḡ doleel. 20 Da'an̥i, da'an̥iigo gádaanohwíldishn̥i, Dahadín de'á'n náidnltj̥yúgo, shíí áldó' náshidil̥teeh; hadín náshidnltj̥h̥ií shin'á'a áldó' náidil̥teeh. 21 Jesus ágánn̥iidá' biyi'siziin̥i doo bil̥ gozh̥ḡḡ dago, nagol̥ni'go gáníí, Da'an̥i, da'an̥iigo gádaanohwíldishn̥i, Nohwíí la' ch'íshinoh'aah doleel. 22 Hadínshḡ' áyih̥n̥i daanz̥igo bitsil̥ke'yu nádaal̥n̥é'ḡi'. 23 Bitsil̥ke'yu la', Jesus bil̥ nzhónihi, Jesus bitil̥zh̥i' bínent̥j̥i l̥ék'e. 24 Áík'ehgo Simon Peter áí

nay'izhgizhgo gáyihñii, Nahódñlkid, hadín áyihñii áí? ²⁵ Bitílzhi' bínentííníí Jesus gáyihñii, SheBik'ehñ, hadín áññii áí? ²⁶ Jesus gáníí, Ee'sí'áágo baa dish'akíí, án áldishñii. Yee'iz'aago Judas Iscariot yaa yin'áá, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'aqahíí náidn'aqadá' ch'iidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábihñii, Nt'é áñle'íí dahale áñle'. ²⁸ Da'iyáago naháztaaníí nt'é bighá ágábihñiidíí doo la' yígolsjíd da. ²⁹ Judas zhaali bizis nayi'aahíí bighá Jesus ágábihñii, daanzí ląą, Da'idaaníí bá hidán nayihñiihgo, dagohíí, Tédaat'iyéhíí nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníí ląą daanzí. ³⁰ Judas ee'ist'aqahíí náidn'aqahíí bikedí'go dagoshch'í' ch'ínyáá; áídí' t'é' gozłjį.

³¹ Ch'ínyááadá' Jesus gáníí, K'adíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ízisgo be'ansht'eehíí ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí shíí shee ch'í'nah alne'. ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí shíí shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań áldó' ízisgo be'ansht'eehíí dabíí ch'í'nah áidolíí, dagoshch'í' ch'í'nah áidolíí. ³³ Shichagháshé, dét'ihézhí' t'ah nohwil nashkai. Shiká daadeh'íí doleeł; Jews daanlíni ádaabildéñiidíí k'ehgo nohwíí áldó' gánohwíldishñii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁴ Begoz'aaníí áñidéhi bee nohwá ngonsh'aah, lį daanohjoo; dashíí shil daanohshoohíí k'ehgo nohwíí áldó' lį daanohjoo doleeł. ³⁵ Díí bee shiké' hikaahíí daanohłjįgo nnee dawa yídaagolsj doleeł.

³⁶ Simon Peter gábihñii, SheBik'ehñ, hayú dinyaa? Jesus gábihñii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' nńáh da; áídá' ikedí'go shiké' nńáh doleeł. ³⁷ Peter gábihñii, SheBik'ehñ, nt'é bighá k'adyúgo doo nıké' disháh da? Shíí nighá dasiitsaa ndi dávik'eh. ³⁸ Jesus gábihñii, Ya' shíí shighá dantsaah née? Da'anii, da'aniiigo gánildishñii, Tazhik'áné doo hwahá áñiih dadá', taadn doo bígonsj da shihñiih ndi at'éé.

14

¹ Doo nohwijíí natsídaahiltó' da le': Bik'ehgo'ihí'nań daahohdłą, shíí áldó' daashohdłą. ² ShiTaa goljįyú ląągo nohwiba' goz'aą: doo ágát'éé dayúgo doo nohwil nagoshñi' da doleeł ni'. Ákú nohwá ilch'í'goshléhyú déyáá. ³ Ákú nohwá ilch'í'goshłaadá' nánshdángo t'aqazhi' nohwil nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí áldó' ákú nasółtaą doo. ⁴ Hayú déyááyú bídaagonolsj, itínhíí áldó' bídaagonolsj. ⁵ Thomas gábihñii, NohweBik'ehñ, hayú dinyaahíí doo bídaagonłj dadá' hagot'éégo itínhíí bídaagonłj? ⁶ Jesus gábihñii, Shíí itínhíí nshłjį, da'anii ágot'eehíí, la'íí ihí'naahíí nshłjį: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'éé. ⁷ Shídaagonolsjyúgo shiTaa áldó' bídaagonolsj doleeł ni': kodí' godezt'í'go bídaagonolsj, la'íí daahołtsaa. ⁸ Philip gábihñii, NohweBik'ehñ, niTaa nohwil ch'í'nah áñle', áík'ehgo nohwil dádaabik'eh. ⁹ Jesus gábihñii, Philip, ya' nohwil nashkaigo nzaad ogoyááadá' t'ah doo shígonłjįh da née? Hadín sho'iíníí shiTaa yo'jį; áídá' nt'é bighá, NiTaa nohwil ch'í'nah áñle', nñii? ¹⁰ ShiTaa biyi' gonshłjį, la'íí shiTaa shiyi' goljį doo hondłąąh da née? Yati' bee yashti'ú doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' goljįnii ánasht'jłhíí dabíí ánýol'jłj. ¹¹ ShiTaa biyi' gonshłjįgo, la'íí shiTaa shiyi' goljįgo shondłąąh: dagohíí ánasht'jłhíí zhá bighá shondłąąh. ¹² Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishñii, Hadín shodlaaníí ánasht'jłhíí k'ehgo ánat'jłj doleeł; ánasht'jłhíí bitisgo ndi ánat'jłj doo; shíí shiTaa bich'í' nádésdzáhíí bighá. ¹³ Shizhi' hohshiiigo nt'éhéta daahóhkeedíí nohwá łashłe', shiTaa ízisgo ye'at'ééhíí biYe' bee

ch'í'nah ádolñiil doleełgo. ¹⁴ Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá lashle'.

¹⁵ Nohwił daanshooyúgo bengoni'áání bikísk'eh ádaanoht'ee. ¹⁶ ShiTaa hoshkaah doleeł, áík'ehgo lá' Kich'onñihíí nohwaa naadit'aah, án dahazhi' nohwil nlii doleeł. ¹⁷ Án Spirit da'anñi ágot'éhi ch'í'nah áile'hi; da'án ni'gosdzán biká' nnee doo hagot'éégo nágodí'aah da, doo daayo'ii da, doo yídaagołsı dahıı bigha: áídá' nohwıı bídaagonołsı; nohwil nlii, lá'ıı nohwiyi' golñihıı bigha. ¹⁸ Nohwits'á' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleeł: áídı' nohwich'ı' nádishdáál. ¹⁹ Dét'ihézhı' ni'gosdzán biká' nnee doo nádaashıltséh da; da'ágát'ée ndi nohwıı daashołtséh: shıı hinshnaahıı bigha nohwıı áldó' daahinoñnaa doleeł. ²⁰ Áı bijıı shıı shıTaa biyi' nshñı, nohwıı shiyi' daanoññı, shıı nohwiyi' daansññıhıı bídaagonołsı doleeł. ²¹ Hadıń bengoni'áání yígółsıgo yikísk'eh at'ééhıı, án bıł nshoq: hadıń bıł nshoonıı shıTaa bıł nzhónı at'éé, áík'ehgo án shıl nzhooqgo bich'ı' ch'í'nah ádinsı doleeł. ²² Judas, doo Iscáriot dahi, gábilñı, NohweBik'ehń, nt'é bigha ni'gosdzán biká' nnee doo bich'ı' ch'í'nah ádnłéh dadá', néé zhá nohwich'ı' ch'í'nah ádnłéh doleeł? ²³ Jesus gábilñı, Nnee bıł nshooyúgo shiyati'ıı yikísk'eh at'éé doleeł: shıTaa bıł nzhoo doleeł, áík'ehgo baa nt'aashgo bıł daagondlii doleeł. ²⁴ Hadıń doo bıł nshoq dahıı shiyati'ıı doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadohts'agıı doo dashıı shiyati' at'éé da, shıTaa shinł'a'ń biyati' at'éé. ²⁵ Díı ágot'eehıı bee nohwich'ı' yásıłtı', t'ah nohwitahyú nshñıdá'. ²⁶ Kich'onñihıı, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shıTaa nohwich'ı' daidıl'aa doleełıı dawa nohwil ch'ígó'aah doleeł, nohwil nagosisni'ıı dahot'éhé bınádaaññihgo ánohwıłsı doleeł. ²⁷ İlch'ı'gont'ééhıı nohwaa nshné', ilch'ı'gont'ééhıı shits'á'dı' begoz'anihıı nohwaa daansné': doo ni'gosdzán bits'á'dı' ágot'eehıı k'ehgo nohwaa daansné' da. Doo nohwııı natsıdaahılto' da le', doo nédaaldzid da le'. ²⁸ Gádaanohwıłdénııdıı daadisots'aq, Deyáadı' nohwaa náshdáh doleeł. Nohwił daanshoq lək'eyúgo nohwil daagozhóo doleeł ni', shıTaa bich'ı' nádésdzá dishñihıı bigha; shıTaa shıtısgo at'éhi nlii. ²⁹ Doo hwahá begolne' dadá' nohwil nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdláq doleełhıı bigha. ³⁰ Kodı' godezt'ıgo doo ląágo nohwich'ı' yádaashti' da: díı ni'gosdzán binant'a' higaahıı bigha, án doo shebik'eh da. ³¹ Ni'gosdzán biká' nnee shıTaa shıl nzhooqgo yídaagołsı doleełhıı bigha, shıTaa shá ngon'áání k'ehgo ánáshı'ıı. Daohsñıh, hikaah le'.

15

¹ Shıı dasts'aa dahnanlé'ıı da'anñihıı nshñı, shıTaahıı dahnanlé'ıı nł'éégo áyılınıı nlii. ² Shits'ádaaz'aahıı doo nest'a' áile' dahıı dawa shits'áyınıı: áídá' shits'ádaaz'aahıı nest'a' áile'ıı náyigeesh, nest'án dayúweh ląágo áiléh doleełhıı bigha. ³ Nohwıı ilk'idá' yati' bee nohwich'ı' yásıłtı'ıı bee daanoññıdoq. ⁴ Shiyi' daanoññı, shıı áldó' nohwiyi' nshñı. Its'ádaaz'aahıı doo dabızhá nest'a' áyółéh át'éé da, bá'ó'ahi yiı' nliıyúgo zhá; nohwıı áldó' nest'a' doo ádaahle' da, shiyi' daanoññıyúgo zhá. ⁵ Shıı dasts'aa dahnanlé'ıı bá'ó'ahi nshñı, nohwıı shits'ádaaz'aahıı daanoññı. Dahadıń shiyi' nliınıı, lá'ıı biyi' nshlıınıı, án nest'a' ląágo áiléhi nlii; shıı da'anshdıhyúgo doo nt'é ádaahléh át'éé da. ⁶ Nnee lá' doo shiyi' nlii dayúgo, its'ádaaz'aahıı lá' yó'olt'e'go náhasganhıı k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee áı its'ádaaz'aahıı lenádaihezlaago kq' biyi' odaiskaadgo nlıd. ⁷ Shiyi' daanoññıyúgo,

shiyati' nohwiyi' begoz'aayúgo, dahádaaht'ijihíí daahóhkeedgo nohwá ádaadolniil. ⁸ Nohwinest'a' láágo ánádaal'ijihíí bee shiTaa ízigo at'éehíí ch'í'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'aníigo shiké' hikaahíí daanohljij. ⁹ ShiTaa bíl nshqohíí k'ehgo nohwíí shíí daanohshqo: dayúweh shíí daanohshqo le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehn bíl nshqohíí k'ehgo bengoni'áaníí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dábik'ehn shíí daanohshqo doleel. ¹¹ Shits'á'dí' kol'ijóóníí nohwiyi' daagoljij doleelgo, la'íí dážhó nohwíí daagozhqó doleelhíí bighá be'ánohwíldéniid. ¹² Díínko bengoni'áni at'éé, Shíí daanohshooníí k'ehgo nohwíí áldó' líl daanohjoo doleel. ¹³ Ip'ijóóníí díí bitisgo at'éhi doo hadín ye'at'éé da, nnee bí'ihí'na' bit'eké yá nyiné'i. ¹⁴ Bengoni'áaníí be'ádaanoht'eeyúgo shít'eké daanohljij. ¹⁵ Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíí daanohwíldishniigo daanohwoshíí da; na'iziidíí binant'a' ánát'ijihíí doo yígólsj da: áídá' shít'eké daanohwíldishniigo daanohwoshíí; shiTaa bits'á'dí' disiits'á'á'íí dawa nohwíí ígózigo ashlaahíí bighá. ¹⁶ Nohwíí doo hadaasisoljij da, shíí hanohwiheñil, nest'a' ánádaal'ijijyú dahdohkáhgo nohwaa godini'á'á, áí nest'a' daagoljij nt'éé doleelgo; áik'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. ¹⁷ Díínko nohwá ngoní'á'á, líl daanohjoo le'. ¹⁸ Ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, nohwik'edaanniihíí dabíntse shik'edaanniihgo bídaagonolsj. ¹⁹ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bich'i'zhinéé daanohljijyúgo, ni'gosdzán biká' nnee dabíí bich'i'zhinééhíí bíl daanzhóni at'éé; áídá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo bich'i'zhinéé daanohljij da, ndi bits'á' nohwiníñil, áí bighá ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniih. ²⁰ Nohwich'i' hasdzii n'íí bínádaalnii, Na'iziidíí doo binant'a' yitigo at'éé da, nohwíldéniid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíí áldó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíí yikísk'eh ádaat'ee lék'eyúgo, nohwíí áldó' ádaadohniihíí yikísk'eh ádaat'ee doleel. ²¹ Shizhi'híí bighá díí dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'n doo yídaagolsj dahíí bighá. ²² Doo niyáágo bich'i' yádaasilti' dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleel ni'; k'adíí binchq'íí bighá doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. ²³ Dahadíí shik'enniihíí shiTaa áldó' yik'enniih. ²⁴ Bitahyú áná'ol'ijihíí doo hwahá hadín áile'hi ashlaa dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleel ni': k'adíí shíí hik'e shiTaa bílgo daanohwíltsaago nohwik'edaannii. ²⁵ Dabíí bich'i' begoz'aaníí biyi' k'e'eshchiinií, Doo nt'é bighá shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aaníí begolne'go ánágot'ijij. ²⁶ Kich'oniihíí, án shiTaa bits'á'dí' nohwich'i' dish'aa doleelíí nyáágo, Holy Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí' nlíni, án shaa nagolni' doleel: ²⁷ Nohwíí áldó', dantsé godezt'i'dí' nohwíí nashkaihíí bighá shaa nadaagoñi' doleel.

16

¹ Doo t'aazhij' nanánohohdéh da doleelhíí bighá díí dawa bee nohwich'i' yádaasilti'. ² Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleel: la'íí dahadíí nohwizes-hiiníí Bik'ehgo'ihí'nañ bá ásh't'ijij nzi doleelíí baa gowáh. ³ Áí shiTaa doo yídaagolsj da, shíí ndi doo shídaagolsj dahíí bighá ánádaat'ijij doleel. ⁴ Díí baa nohwíí nagosisni'íí baa gonyáágo, bínádaalniih doleelhíí bighá nohwíí nagosisni'n'. Ich'ígonsh'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwíí nagosisni' da ni', t'ah nohwíí nashkai n'íí bighá. ⁵ K'adíí shides'a'n bich'i' deyaá; áídá' doo la', Hayú dinyaa? daashíldohniigo nashídaadołkid da. ⁶ Díí baa nohwíí nagosisni'híí bighá nohwíí biyi' doo nohwíí daagozhqó da daasoljij. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aníigo ánohwíldishnii;

dahdisháhíí nohwá nzhòq: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oníihíí doo nohwaa hináh da; áídá' óyááyúgo zhá nohwich'í' dish'aa doo. ⁸ Án n'yáágo nchò'go ágot'eehíí, nzhòqgo ágot'eehíí, la'íí aayá'ití'íí nì'gosdzán biká' nnee yíl ch'í'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlāq dahíí bighā nchò'go ágot'eehíí bíl ch'í'nah ádaile' doleek; ¹⁰ ShiTaa bich'í' de'yáágo doo nádaashòtséh dahíí bighā nzhòqgo ágot'eehíí bíl ch'í'nah ádaile' doleek; ¹¹ Díí nì'gosdzán binant'a' baa yá'ití'híí bighā aayá'ití'íí bíl ch'í'nah ádaile' doleek. ¹² Lāáqgo t'ah nohwich'í' yashti' ndi k'adíyúgo doo nohwíl ídaagozì da. ¹³ Áídá' Spirit da'aníí ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'aníí ágot'eehíí dawa nohwá yígòtsì doleek: doo dabínik'eh yałtí' da doleek; nt'éhéta yidits'agú zhá yaa yałtí' doo: la'íí begoldohíí nohwíl ch'í'nah áidoliil. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwíl nagolnì' doleehíí íziso be'ánsht'eehíí nohwíl ch'í'nah áidoliil. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíí dawa shíyéhi at'éé. áí bighā shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwíl ch'í'nah áidoliil, déñiid. ¹⁶ Dét'íhézhi' doo nádaashòtséh da: áídí' dé't'íhézhi' nanádaashòtséh, shiTaa bich'í' de'yááhíí bighā. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaahíidí'níí, Dét'íhézhi' doo nádaashòtséh da: áídí' dé't'íhézhi' nanádaashòtséh: la'íí, ShiTaa bich'í' de'yááhíí bighā, daanohwílñíihíí, nt'é ñiigo aníí? ¹⁸ Gádaañíí, Nt'é ñiigo aníí, Dét'íhézhi', ñíihíí? Néé doo bídaagonlzi da nt'é ñiigo aníihíí. ¹⁹ Jesus nabídaadiłkíd hádaat'íjgo yígòtsígo gádaabíñíí, Dét'íhézhi' doo nádaashòtséh da: áídí' dé't'íhézhi' nanádaashòtséh, dishñíihíí bighā nalídaadołkíd néé? ²⁰ Da'aníí, da'aníigo gádaanohwíldishñíí, Daahchag, la'íí chaal ádaanoht'eedá' nì'gosdzán biká' nnee bíl daagozhòq doleek; doo nohwíl daagozhòq da doleek, áídá' doo nohwíl daagozhòq dahíí nohwíl daagozhòq nádaadodleek. ²¹ Isdzán íłchiigo doo bíl gozhòq da, íłchiigee ngonyááhíí bighā: áídá' ishchíihíí bikédí'go, nì'gosdzán biká'zhì' nnee yishchíihíí yaa bíl gozhòqgo, ñíih n'íí doo yínálníih da. ²² Áík'ehgo doo nohwíl daagozhòq da k'adíí: ndi nádaanohwíłtsāqgo nohwíl daagozhòq doleek, doo hadín nohwíl gozhóóníí nohwíłts'á' náidoné' át'éé da. ²³ Áí bíjji doo nashídaadołkíd da doleek. Da'aníí, da'aníigo gádaanohwíldishñíí, Nt'éhéta shiTaa shizhi' bíláhyú bídaahóhkeedíí nohwaa daayiné' doleek. ²⁴ Doo nt'é shizhi' bíláhyú daahóhkeed da ngoheya: da'óhkeedgo nohwaa hí'né', áík'ehgo dázho nohwíl daagozhòq doleek. ²⁵ Díí íłch'ígót'aahgo na'goní'íí bee nohwíl nagosisñí': ndi íłch'ígót'aahgo na'goní'íí doo dayúweh bee nohwíl nadaagoshñí' dahíí baa gowáh, áídá' dabígóziqgo shiTaa baa nohwíl nadaagoshñí' doleek. ²⁶ Áí bíjji shizhi' bíláhyú da'óhkeed doleek: shiTaa nohwá hoshkaqah doo daanohwíldishñíigo da: ²⁷ ShiTaa dabíí bíl daanohshòq, nohwíl daanshòqohíí bighā, la'íí shiTaa bits'á'dí' n'yáágo daahosohdłāqdahíí bighā. ²⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' nì'gosdzán biká'zhì' nkeniyáá: k'adíí nì'gosdzán bits'á'dí' shiTaa bich'í' nádédszá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaañíí, Áníta dabígóziqgo yántí', íłch'ígót'aahgo na'goní'íí dee bee yántí' da. ³⁰ Dawa bígonłsigo k'adíí bídaagosíilzjid, doo hadín nanóđkíd bik'eh da: díí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' n'yaago daanosí-íłłāđ. ³¹ Jesus gádaabíñíí, Áníta da'osohdłāđ néé? ³² Isāq, íłtahosohkaigo danohłjigee gowáyú onáhasohkaidá', shízhā dasahndi ch'índíłkizh da, shiTaa bíl nash'aashíí bighā. ³³ Shíí shíláhyú íłch'í'gont'ééhíí be'ádaanoht'ee doleehíí bighā díí bee nohwich'í' hasdzii. Nì'gosdzán biká' góyéégo

nagowaahíi biyi' nahkai: áidá' nohwíl daagozhóq le'; ni'gospdzán biká' ágot'eehíi bitis silíi.

17

¹ Jesus díi ąął ánniida' yaaká'yú déz'jigo gáníi, ShiTaa, baa gowáh n'íi biká' ngonyaá; shíi, niYe' nshliinií, ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah ánle'go, shíi áldó' ízigo ánt'éehíi ch'í'nah ánshe'. ² Daahinaahíi dawa beshik'ehgo shá ngon'ąą, hadíi shaa daadín'ąąhíi dawa dahazhí' ihí'naahíi baa daadínsh'aa doleełgo. ³ Díinko dahazhí' ihí'naahíi át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihí'nań da'aníhi níliihíi nídaagolsi, la'íi shíi, Jesus Christ shííní'a'íi, áldó' shíidaagolsi doleeł. ⁴ Ni'gospdzán biká' ízigo be'ánt'éehíi ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa díń'ąą n'íi ąął ashłaa. ⁵ ShiTaa, k'adíi ni'gospdzán t'ah doo álne' dadá' ízigo nił be'ánsht'ee n'íi bee dani ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah ánle'. ⁶ Ni'gospdzán biká' nnee bitahdí' la' shaa nńilíi bich'i' nizhi' bigóziigo ashłaa: níyéé daanlii ni', shaa nńil; niyati' yikisk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá shaa díń'ąąhíi ni nits'ą'dígo yídaagolsi. ⁸ Yati' shaa díń'ąąhíi bee bich'i' yádaasikti'; ái nádaidnné', nits'ą'dí níyááhíi da'aniigo yídaagolsi, la'íi shííní'a'íi daayosdłąą. ⁹ Bá da'oshkąąh: ni'gospdzán biká' nneehíi doo bá da'oshkąąh da, áidá' hadíi shaa nńilíi zhá bá da'oshkąąh; ái níyéé daanliihíi bighá. ¹⁰ Shíyéehíi dawa níyéé, níyéehíi dawa shíyéé; áik'ehgo ái bee ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah áshi'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'gospdzán biká' nashaa da doleeł, áhíi ni'gospdzán biká' nakai, shihíi nich'i' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíi shaa nńilíi nizhi' binawodíi bee daahóntą', dała'á ndliihíi k'ehgo dała'á daanlii doleełgo. ¹² Ni'gospdzán biká' t'ah bił nashkaidá', hadíi shaa nńilíi nizhi' binawodíi bee daahóshą' ni'; binádaadesh'jigo doo la' ch'a'otłizh da, ndi da'ílii hileeh yá gozlíni zhá, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne'híi bighá. ¹³ K'ad nich'i' nádesdzá; shil gozhóóníi dážhó bee bił daagoyilshóq doleełhíi bighá díi ni'gospdzán biká'zhí' bee yashti'. ¹⁴ Niyati'íi baa bił nadaagosisni'; ni'gospdzán biká' ágot'eehíi doo be'ánsht'ee dahíi k'ehgo ni'gospdzán biká' ágot'eehíi doo be'ádaat'ee dahíi bighá ni'gospdzán biká' nnee bik'edaanníih. ¹⁵ Ni'gospdzán bits'ą'nńilíi doo dishniigo oshkąąh da, áidá' ncho'íi bits'ą'go ádaanłsi, dishniigo oshkąąh. ¹⁶ Ni'gospdzán biká' ágot'eehíi doo be'ánsht'ee dahíi k'ehgo ni'gospdzán biká' ágot'eehíi doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'aníihíi nits'ą'dí' begoz'aaníi bee hadaanle': niyati' da'aníhi. ¹⁸ Ni'gospdzán biká'zhí' shidín'a' n'íi k'ehgo, bíi ni'gospdzán biká'zhí' odaa'a'. ¹⁹ Bíi bighá godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíi áldó' da'aníhi bee hadaadilne' doleełhíi bighá. ²⁰ Doo dabíi zhá bá da'oshkąąh da, hadíi díi nnee biyati'híi bighá daashodłąą doleełíi áldó' bá da'oshkąąh; ²¹ Ái dawa dała'á daanlii doleełgo; ni ShiTaa nílinihíi shiyi' nlii, la'íi niyi' nshliihíi k'ehgo bíi áldó' dała'á daanliigo nohwíyi' daanlii doleeł: shííní'a'go ni'gospdzán biká' nnee daayodłąą doleełhíi bighá. ²² Ízigo be'ánsht'eehíi shaa nńé'íi baa daasiiné'; dała'á ndliihíi k'ehgo dała'á daanlii doleełhíi bighá. ²³ Shíi biyi' daanshliigo, ni shiyi' nliigo, díi nnee dážhó nłt'éégo ádaabile'go dała'á daanlii doleeł; áik'ehgo ni'gospdzán biká' nnee shidín'a'go yídaagolsi doleeł, la'íi nił nshoqhií k'ehgo nił daanzhoqhií áldó' yídaagolsi doleeł. ²⁴ ShiTaa, hadíi shaa nńilíi hayú nashaayú bił daanshlii doleełgo hasht'ii; áik'ehgo ízigo be'ánsht'eehíi shaa nńé'íi daidołtsééł, ni'gospdzán doo hwahá nnit'aa dadá' nił nshoq lék'ego. ²⁵ ShiTaa, dážhó nłt'éégo ánt'éehíi, ni'gospdzán biká' nnee doo

nídaagoksi da lék'e: ndi shíí nígonsi, la'íí díí nneehíí shiín'á'go yídaagoksi. ²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanádaagoshni' doleeł; i'ijóni bee nił nshooníí biyi' daagoljí doleeł, la'íí biyi' daanshłji doleełhíí bigha.

18

¹ Jesus ágánniidá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayahágo nłini, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'aqzhi' yil okai. ² Judas, ch'ibi'aahíí, áldó' dégózhónégo goz'aaníí yígótsi: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yil onákah lék'e. ³ Akú siláada la'íí aasinilíí, okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, ko'nalbaahíí, ko'diltkishíí la'íí benagonika-adíí daayonilgo Judas yil hikai. ⁴ Jesus díí bee bich'í' ágonéhíí dawa yígótsigo áí nneehíí yich'í' nyáágo gádaayihni, Hadín biká hadaanohtaa? ⁵ Nneehíí gádaabihni, Jesus, Názarehdí' gólíni. Shíí án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'ibi'aahíí, áldó' itah sizji lék'e. ⁶ Shíí án ánsht'ee, daabihniidá' dagoshch'í' t'aqzhi' deheskaigo ni'zhi' nanehezdee. ⁷ Jesus gánadaabikdo'niid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názarehdí' gólíni, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánadí'ni, Shíí án ánsht'ee, daanohwildéniid: shíí shika hadaanohtaayúgo, díí nneehíí ch'ík'eh nádókáh: ⁹ Nnee shaa nniłíí doo la' shaa ch'a'okáad da, ánií n'íí begolne'híí bigha anii. ¹⁰ Simon Peter, bésh be'idiltkishé naitjihíí hayidziigo, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí bijaa dihe'nazhinéégo naidnłgizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyihni, Nibízh be'idiltkishé bizis biyi' onántji: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdlaq ndi at'éé. ¹² Ádí' siláada la'íí binant'a' la'íí aasinilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiltsoodgo kdaayist'oo, ¹³ Ádí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlqoz; án Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híí áí legodzaahíí biyi' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitji lék'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanlíni yich'í' yakti'go gánniid lék'e, Nnee dała'a nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'i áldó': án okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bígótsigo kih yune' Jesus yil ha'a'aazh. ¹⁶ Ádá' Peter dáádítłhgee sizji. Ádí' Jesus bitsilke'yu la'ihíí, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígótsini, ch'inyáágo, isdzán dáádítłh yaa sitíni yich'í' hadziigo Peter yil ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáádítłh yaa sitíni Peter gáyihni, Ni áldó' la' áí nneehíí bitsilke'yu itah nłji nsj. Dah, shí doo áí nshłji da, nii, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíí la'íí aasinilíí gozk'azíí bigha deda'deshjeedgo nádaaniikdziilgo ko'zhi' nadaazi: Peter áldó' itah nániikdziilgo sizji lék'e.

¹⁹ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíí la'íí ilch'ígó'aahíí yaa nabidilkid lék'e. ²⁰ Jesus gábihni, Ni'gosdzán biká' nnee ch'í'nah bich'í' yadaashti' ni'; Jews ha'ánátséh nagoz'aq yune', la'íí da'ch'okaqah goz'aq yune' dávik'ehn ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni íla'ánadaat'ijhgee; doo nt'é nash'igo yashti' da ni'. ²¹ Nt'é bigha nashidnkid ádá'? Hadíí daashidezts'aaníí nt'é daabikdénidíí yídaagoksi: áí nahódaanłkid. ²² Ágánniidá' aasinilíí la', Jesus bit'ahd'í' sizíni, bonłts'í, gániigo, Ya' áik'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bich'í' yách'ilti' née? ²³ Jesus gábihni, Doo bik'ehgo hasdzií dayúgo baa shil nagolní: ádá' da'aniigo hasdziiyúgo nt'é bigha shónłts'í? ²⁴ Ánnas, Jesus łest'ooogo Cáiaphas, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'í' oyi'la' ni'. ²⁵ Simon Peter nániikdziilgo sizji lék'e. Gádaabikch'ini, Ni áldó' la' bitsilke'yu nłji daandzi. Dah, shí doo án nshłji da, nádo'niid. ²⁶ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí la', án

Peter yijaa naidnlgizh n'íi bik'íi nlíni, gáníi, Ni née, dégózhóné goz'aagee áí nñeehíi bíl nish'íi ni'? 27 Peter, Dah, nádo'niid; áígee tazhik'áne ánniid.

28 Cáiphas bik'ih goz'aad'í yáná'itihé yuñe' Jesus odaizl'óó: dážhó t'ahbí l'ék'e; Jews daanlíni ákóné' ha'á'ikaiyúgo bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'ihgo da'idaagee doo itah daahiidleeh da, okaah zhin'éego doo ilch'í'daandl'eh dahíi bighá daanzigo, doo ha'akáh da l'ék'e. 29 Áík'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'í' ch'ínyáágo gádaabih'ni, Áí nñeehíi hago láá adzaago bíl nohkai? 30 Jews gádaabih'ni, Doo nch'ógo adzaa dayúgo doo naa bíl nokáh át'éé da. 31 Pílate gánadí'ni, Dánohwíi bedaagosol'aaníi bee baa yádaakt'i. Jews daanlíni gánádaadi'ni, Nñee zideego begoz'aaníi doo bee daagosil'aq da. 32 Jesus hagog'éeego datsaah dolee'íi dabíi yaa nagol'ni' n'íi begol'ne'go ánagog'íi. 33 Pílate yáná'itihé yuñe' onanádzaago, Jesus yich'í' hadziigo gáyih'ni, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' n'íi née? 34 Jesus gábih'ni, Ya' danínik'eh ánnii née, dagohíi lá' ágádaashih'niigo nił nadaagol'ni'hú bighá ánnii née? 35 Pílate gáníi, Ya' shíi Jew nsh'íi gá? Dani bíl hánt'i'íi lá'íi ni'okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'aq: hago ándzaa áidá'? 36 Jesus gábih'ni, Beshik'ehíi doo díi ni'gosdzán biká' begoz'aq da: beshik'ehíi díi ni'gosdzán biká' begoz'aqyúgo, Jews daanlíni doo baa shi'delt'íi dahíi bighá shinadaal'a'á nadaagonkaad dolee'íi ni': n'íi beshik'ehíi díi ni'gosdzán doo bits'á'dí' begoz'aq da. 37 Pílate gábih'ni, Nant'án n'íi láá ya'? Jesus gábih'ni, Da'áígee ánnii, Nant'án nsh'íihíi. Da'anii ágot'eehíi baa nagosh'ni' dolee'íi bighá gosil'íi, lá'íi áí bighá ni'gosdzán biká'zh'í' niyáá. Nñee daant'íígee da'anii zhin'éé ádaat'eehíi shiyati' yidits'ag doo. 38 Pílate gánábild'i'ni, Da'anii ágot'eehíi nñihíi nt'é golzeeo ágolzee? Díi ánniidá' Jews daanlíni yich'í' ch'ínánádzaago gádaayih'ni, Díi nñeehíi doo hago adzaa dago bígosil'síid. 39 Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'ihgo da'idaagee nñee lá' nohwá ch'ínálteehgo daagosol'aq: áík'ehgo Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? 40 Nanádaadilghaazhgo gádaan'ni, Díi nñeehíi dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánl'teeh. Barábbas-híi in'íihni n'íi l'ék'e.

19

1 Pílate aniiigo Jesus hab'oltsaz. 2 Siláada ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aq l'ék'e, lá'íi diyágé hichíi dot'izhi bá ádaagozlaa, 3 Áid'í' bich'í' hayaa ánádaat'íigo, Gozh'ó le', Jews ízigo biNant'a' n'íi! daan'iidá' daayo'lt'sí. 4 Pílate ch'ínánádzaago nñee gádaayih'ni, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosil'síid, áí bídaagonol'sí dolee'íi bighá nohwich'í' bíl ch'ínánsht'aazh. 5 Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahd'á' bí'íhíi nñeezi hichiigo dot'izhi gol'íigo ch'ínyáá. Pílate gádaabih'ni, Kú nñeehíi siz'íi nko! 6 Okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi lá'íi aasin'íi daabih'saqdá' nádaadilghaazh, Ts'í'ina'áhi bího'ka'go zodéé, ts'í'ina'áhi bího'ka'go zodéé, daan'iiigo. Pílate gánádaabild'o'niid, Dánohwíi ts'í'ina'áhi bídaaho'ka'go daazo'héé: shíi doo hago adzaa dago bígosil'síid. 7 Jews daanlíni gádaabih'ni, Da'ák'ehgo nohwá goz'áni bik'isk'eh datsaah dá'abik'eh, Bik'ehgo'ih'i'na' biYe' ádil'íihíi bighá.

8 Pílate díi yidezts'aqdá' dayúwehégo biini' háh sil'íi; 9 Yáná'itihé yuñe' ha'ánánádzaago Jesus gáyih'ni, Had'í' nan'áhi? Ndi Jesus doo bich'í' hadzii da. 10 Áík'ehgo Pílate gábih'ni, Ya' doo shich'í' handziih da née? Ya' ch'ínánshteehgo dagohíi ts'í'ina'áhi bíni'dilka'go beshik'ehíi doo bígon'sí

da née? ¹¹ Jesus gábilnii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí' doo naa godet'aa dayúgo: áí bigha hadín naa shink'tíiní itisgo ncho'go adzaa.

¹² Áídí' Pílate ch'ínábílteeh hat'íí: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí nnee ch'ínánkteehyúgo doo Caesar bit'éké nííí da: dahadín íziso nant'an ádil'íiní Caesar yits'á'zhí'go na'ídiltee.

¹³ Díí yidezts'aqáda' Jesus yíl ch'ín'áazhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee ánágot'ííí, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi, ¹⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godíníhíí bá ilch'í'golnéhíí bijíí, gostán bik'ehenkéézyú shí: Pílate Jews daanlíni gádaayínnii, Kú no-hwiNant'a' sizíí nko! ¹⁵ Áídá' nádaadidilghaazh, Zodée, zodée, tsí'ílna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabíłdo'niid, Ya' nohwiNant'a' tsí'ílna'áhi bíhishkałgo zis-hée née? Okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaanii, Caesar zhá nohwinant'a' nlií. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistíí, tsí'ílna'áhi yídaabíłkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnł'e'go yíl onalsáá lək'e. ¹⁷ Jesus dabíí bitsí'ílna'áhi yogheelgo, itsits'in sí'áni, golzeegee ágolzéhi goz'aqzhí' bíł nánzáá, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus tsí'ílna'áhi yídaayiskał, la'íí nnee naki aldó' ba'ashhadí' tsí'ílna'áhi bídaabi'deskał, Jesus ilní'gee dahdaistíídá' nneehíí dá'il'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchíí, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeegee dahgoz'áni tsí'ílna'áhi yiká' yiyiskał. ²⁰ Jews daanliiníí láágo k'e'eshchiiníí daayozhí'; Jesus tsí'ílna'áhi bíheskałíí kíh goznííí da'alhánégo goz'aq: áík'e'eshchiiníí Hebrew, Greek, la'íí Latin k'ehgo k'e'eshchíí lək'e. ²¹ Jews bí'okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayínnii, Jews bíNant'a' nlií, doo ágoléh da; Jews bíNant'a' nshííí niigo ágoléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshlaahíí ilk'idá' ágoshlaa, nii lək'e.

²³ Siláada Jesus tsí'ílna'áhi yídaiskałdá', bidiyágéhíí dííyú ilk'ídaiznil, dántííígee dała'á bíyéégo; iká'íhíí doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhí' ngont'í'go hist'pool. ²⁴ Áík'ehgo gádaahíłd'i'nii, Díí doo k'ad ndaahidzqqs da, daazhógo bigha da'doljołgo, hadín gonesnaahíí bíyéé doleeł: díínko Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begolné'go ánágot'ííí, Shidiyágéhíí ilta'is'nii, shi'íhíí bigha da'diljoł. Áík'ehgo siláada díí ye'ánadáat'ííid.

²⁵ Jesus tsí'ílna'áhi bíbideskałíí ba'ashhahgee báá la'íí báá bik'isn, Mary, Cléophas bí'aad, la'íí Mary Mágdalene nazíí lək'e. ²⁶ Jesus báá hik'e bitsilke'yu dała'á bíł nzhónihíí ba'ashhahgee nazíigo yiltsaqáda', báá gáyínnii, Shimaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bitsilke'yu dała'á siziiníí, Kú nimaal! yínnii. Áídí' godezt'í'go yíl onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díí bikédí'go Jesus dawa qal alzaahíí yígółsigo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begolné'go gáníí, Dibá' séłíí. ²⁹ Áííge nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaq: tú daayíł'o'íí vinegar yee daiz'aqad'í' tsí' nneezi híssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aqago, Jesus bízé'zhí' dahyída'nłtsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óqzdá' gáníí, Aqal alzaa: áídí' hayaa onot'aqáda' dabíí biyi'sizini be'ogoyáago áyíílaa lək'e. ³¹ Ich'í'golné'íí bijíí lək'e, áí godilziníí bijíí (dážhó nzhóqgo godilzihgo,) Jews daanlíni kots'í' tsí'ílna'áhi biká' dahnaztíigo doo bíł dádaabik'eh dahíí bigha bijád daahot'ihgo nanáhó'nííł, daayínniiigo Pílate nádaayoskaqad. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhadí' tsí'ílna'áhi bídaahiskałíí dantséhíí bijád daayihéstí', la'ihíí aldó'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsaqago

yídaagoksiidhíi bigha yíjád doo daayihezti' da. ³⁴ Siláada la' ba'ask'eh yune' bésh nneezíi oyiłgeed, ádí' dagoshch'i' díł la'íi tú bíł ha'ijool. ³⁵ Ái yo'ijhñ yaa nagoln'i, na'goni'íi da'anii; da'aniigo nagoln'i'go yígółsi, nohwíi áldó' da'ohdlaa doleełgo. ³⁶ Díi be'ánágot'íidíi Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi, Bits'in doo la' k'e'ıltood da doleeł, ñiihíi begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi la'i áldó' gánadí'ñii, Hadín yighátsi'ngeedíi án daineł'ij doleeł.

³⁸ Díi bikédí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígoł'aahíi nłíni, dánant'í'ego Jews daanłíni yénáldzidhíi bigha, án Jesus bits'ihíi yíyókeed: áík'ehgo Pílate baa godin'áa. Akú ñyáago Jesus bits'ihíi naidnné'. ³⁹ Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyaá n'íi, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, aloes bíł nadesdziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i shí yogheelgo nyaá. ⁴⁰ Jesus bits'ihíi nádaiddné'go nak'a'łigaihi yik'ídaiidesdz, kikałolchiníi bíłgo, Jews daanłíni nnee ledaihiñiiłhíi k'ehgo. ⁴¹ Ts'i'ılna'áhi biheskałgee dégózhóné goz'aa: ái biyi' tsébi'i'án ánídéhi goz'aa, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehi da. ⁴² Jews daanłíni ilch'i'golne'íi bijijhíi bigha, la'íi tsébi'i'án da'alhánedí' goz'aałhíi bigha Jesus bits'í ákóne' ndaizné' lék'e.

20

¹ Godilziníi bijij Mary Mágdalene, t'ahbj, t'ah godilhíidá' tsébi'i'ányú Jesus le'sitij n'íige nyáa, nt'éégo tséé daadin'áa n'íi yó'ot'aaago yiltsaa. ² Ádí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íi, Jesus bíł nzhoo n'íi, yilgo yaa hılwodgo gáyilñii, NohweBik'ehñ tsébi'i'ándí' ch'ídaistij láa, hayú ndaistij shihíi doo bidaagonłzi da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ihíi bíłgo ch'ín'áazhgo tsébi'i'ányú ó'áazh. ⁴ Dała' nátsidnteel: ndi bitsilke'yu la'ihíi Peter yaa dilwod, tsébi'i'ányú dantsé hılwod: ⁵ Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'ijidgo nak'a'łigaihíi zhá akú siñilgo yiltsaa, ndi doo ha'ayáa da. ⁶ Simon Peter ákú ñyáa dábiké', án tsébi'i'án yune' ha'ayáago nak'a'łigaihíi zhá siñilgo yiltsaa, ⁷ Nak'a'łigai bitsits'in bik'ídesdz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'a'łigai la'ihíi bíł siñil da. ⁸ Bitsilke'yu la'i tsébi'i'ányú dantsé hılwodíi áldó' ha'ayáago yiltsaago osdlaad. ⁹ Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi, Daztsaadí' naadiidáh doleeł, ñiihíi doo hwahá bíł idaagozjih da. ¹⁰ Ádí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'ángée hichago sizij: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébi'i'án yune' déz'ijid, ¹² Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyagé daaligaihi, Jesus bits'í siné' n'íige sikeego yiltsaa, la' nés'aa n'íige sidaago, la'íi dés'eez n'íige. ¹³ Gádaabiñii, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábiñii, SheBik'ehñ nádaidnłtij laa, hayú ndaistij shihíi doo bígonsi da. ¹⁴ Ágánniidá' t'aazh'i' adzaago Jesus sizijgo yiltsaa, ndi Jesus at'ijhíi doo yígółsiid da. ¹⁵ Jesus gábiñii, Isdzán, nt'é láa bigha nchag? Hadín biká dín'ij? Ái ni' goz'aaníi dégózhónégo ágółsiníi át'íi láa nziigo gáyilñii, Jesus bits'ihíi nádnłtij lék'eyúgo, hayú nłtij shihíi shil nagoln'i, áík'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, bíłñii. Mary lediidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, bíłñii; shilch'ígó'aahíi golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábiñii, Shedi-nołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'i' dahnádishdáh dahú bigha: áídá' shik'isyú bich'i' ñnáhgo shá bíł nadaagoln'i, ShiTaa, nohwíi áldó' nohwíTaa, Bik'ehgo'ih'i'nañ hoshkaqhñ, nohwíi áldó' Bik'ehgo'ih'i'nañ

daahohkqaahn bich'i' nádésdzá. ¹⁸ Áík'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayihni, NohweBik'ehñ hish'íí, áídí' ábíhni n'íí yíl nadaagosni'.

¹⁹ Da'ái bijji o'í'ááyú, godilziní bijji, Jesus bitsilke'yu ía'adzaa lèk'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighá dáadítíhíí da'dentáádá' Jesus bitahyú sizijgo daayiltsaa, nt'éégo gábihni, lch'i'gont'ééhíí bee nohwich'i' goz'aa le'. ²⁰ Ágánniidá' bigan la'íí ba'ask'ehgeehíí yíl ch'i'nah áyíílaa. Bitsilke'yu beBik'ehñ daayiltsaadá' bíl daagozhóqd. ²¹ Jesus gánádaabíldo'niid, lch'i'gont'ééhíí bee nohwich'i' goz'aa le'. ShiTaa shides'a'híí k'ehgo nohwíí aldó' daanohwidish'aa. ²² Ágánniidá' yiká'zhí' deyoigo gádaayihniid, Holy Spirit nohwaa det'aa: ²³ Dahadíí binchó'híí bighá baa nágodenoh'aa'híí, áí binchó'íí baa nágodet'aa; dahadíí binchó'híí bighá doo baa nágodenoh'aa dahíí, binchó'íí t'ah yegoyíí.

²⁴ Thomas, nakits'adáhíí itah nííni, Dídyms holzéhi, Jesus nyáádá' doo áígee itah sidaa da lèk'e. ²⁵ Bitsilke'yu la'ihíí bíl nadaagolni', Nohwe-Bik'ehñ daahiiltsaa, daabihniigo. Thomas gáníí, Bigan biyi' besh bikisk'eh nagoz'aa'híí hish'ííyúgo zhá, besh odaaz'aa n'íí yune' nadishniihgo, la'íí ba'ask'ehgee o'í'án yune' nadishniihyúgo zhá oshdláa doleel.

²⁶ Tsebíí yiskaa hik'e Jesus bitsilke'yu kih yune' naháztaa lèk'e, k'adíí Thomas bílgo: áígee dáadítíh da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú sizijgo nanádaayiltsaa'go gábihni, lch'i'gont'ééhíí bee nohwich'i' goz'aa le'. ²⁷ Áídí' Thomas gáyihni, Dzaa bedenihgo shigan níí'í; yushdé' dahdenihgo sha'ask'ehgee o'í'ánhíí nabik'ííniih; doo odláa dahíí doo níí'ígo da, ondláa le'. ²⁸ Thomas gábihni, SheBik'ehñ, Bik'ehgohinshnahñ níí'í l'áá. ²⁹ Jesus gábihni, Shi'ííhíí bighá shosííndlaad: hadíí doo sho'íí da ndi shodlaaníí biyaa gozhóq doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu bináát godiyihgo aná'ol'ííhíí l'áágo áyíílaa, la' díí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchíí da: ³¹ Áídá' Jesus, Christ níí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níí daahohdláa doleelgo; áídí' daahohdláago bizhi'íí biláhyú daahinohnaa doleelhíí bighá díí bak'e'eshchíí.

21

¹ Díí bikédí'go túsikaaníí Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'i' ch'i'nah aná'delzaa; díí k'ehgo ch'i'nah aná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídyms holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, la'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa da'la' naháztaa lèk'e. ³ Simon Peter gádaabihni, Ha'ishleehyú déyáá. Yíl nakaihíí gádaabihni, Néé aldó' ákú níí nkáh. Dahiskaigo dagoshch'i' tsina'eelíí yiyi' okai; áí bit'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayolkaadá' Jesus tábaayú sizíí; áídá' bitsilke'yu Jesus at'ííni doo yídaagolní da. ⁵ Jesus gádaabihni, Shichagháshé, lóg la' hadaa-solee née? Dah, daabihni. ⁶ Gánádaayíldo'niid, Tsina'eelíí dihe'nazhinéégo lóg behaidlehé nanest'ólihíí tédaalkaad, áík'ehgo la' hadaahleeh. Áídí' áí tédaiskaad nt'éégo lóg dázhó l'ááhíí bighá doo hagot'éégo hadaitíí bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu da'la'á Jesus bíl nzhónihíí Peter yich'i' gáníí, Nohwe-Bik'ehñ at'íí l'áá. Simon Peter hadíí at'ííni yaa idezts'aa'dá', na'idziid bighá bííí ádayidiltsooz n'íí anágodlaago tayi' yáhít'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu la'ihíí, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg bee halk'íígo daido'kshoolgo, tsina'eelíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, da'la'á gonenadíí da'des'eezye shí.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsííd diltí'go, lóg la'íí bán bílgo kó'ká'

siñilgo daayiltsaa. ¹⁰ Jesus gádaabilñii, Łóg hadaasolee'íi ła' deda'nohñii. ¹¹ Simon Peter; tsina'eehíi yiyi' oyáágo, łóg behaidlehe nanest'ólihií łóg nchaahíi bee halk'ılgo tábaazhí' nyidentłshóod, łógíi dała'á gonenadin biká'yú ashdladin taagi: łóg dázhó łaá ndi łóg behaidlehe nanest'ólihií doo odláád da. ¹² Jesus gádaabilñii, Yushdé' da'ohsaa. Bitsilke'yu daaste'go doo ła', Hadín ánt'íi? daabilñii da, beBik'ehń át'íiigo yídaagolsíidhíi bigha. ¹³ Áidí' Jesus bán náidnne'go bita'izné', łóg aldó'. ¹⁴ Díi bilgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah ádelzaa, daztsaađí' naadiidzaahíi bikedí'go.

¹⁵ Aađ da'iyaađá' Jesus Simon Peter gáyilñii, Simon, Jonas biye' ńlını, ya' díi bitisgo nił nshoq née? Peter gábilñii, Ha'oh, sheBik'ehń; shił nzhóóníi bígonłsí. Jesus gánádo'niid, Shidibeljí bizhaazhé shá biza'hinií. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' ńlını, nił nshoq née? Peter gábilñii, Ha'oh, sheBik'ehń, shił nzhóóníi bígonłsí gádnii. Jesus gánábildo'niid, Shidibeljí shá biza'hinií. ¹⁷ Taadngee gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' ńlını, nił nshoq née? Peter doo bil gozhóq da, taadn, Nił nshoq née? bilñniidhíi bigha. Áik'ehgo Peter gábilñii, SheBik'ehń dáwa bígonłsí gádnii; shił nzhóóníi bígonłsí. Jesus gánábildo'niid, Shidibeljí shá biza'hinií. ¹⁸ Da'anii, da'aniiigo gániłdishñii, Aníi nannaadá' dani ák'ená'idléehgo, dahánt'íiyú nannaai ni': hastiin síniłigohíi ilts'á' dahdńłnihdá', ła' n'íi ná ágole'go, doo hant'íi dayú nidilteeh doo. ¹⁹ Díi Jesus yee ánñiid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'éehíi ch'í'nah ádolñiiłgo. Ágánñiidá' Peter, Shiké' hínáál, yilñii. ²⁰ Peter t'aazhí' déz'íidgo, Jesus bitsilke'yu bil nzhónihíi biké' higaalgo yiltsaa; án da'iyáá n'íige Jesus bitíldí' yinent'íidá', SheBik'ehń, hadíihíi ch'íní'aah doleeł? nñiid lék'e. ²¹ Peter biltsaađá' Jesus gáyilñii, SheBik'ehń, lái nneehń hago anneh áidá'? ²² Jesus gábilñii, Hasht'íiyúgo nánisdzaazhí' hínaa, hant'é naninłt'og áizhí'? Nkú shiké' hínáál! ²³ Ái bitsilke'yu dała'á doo datsaah da, ch'inihií Jesus yil nakaihií bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo bilñniid da; daazhógo, Hasht'íiyúgo nánisdzaazhí' hínaa, hant'é naninłt'og áizhí', bilñniidá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'inihií bináál díi dawa ánágot'íił lék'ehíi yaa nagolni'dí' yak'e'eshchíi aldó': yaa nagosni'íi da'aniiigo bídaagolzi. ²⁵ Ła'íi łaágo aldó' Jesus ánát'íid; ái dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'gosdzán biká' doo hayú bá goz'aa da doleeł shí nsí.

THE ACTS OF THE APOSTLES

¹ Theóphilus nílni, alk'iná' Jesus ánát'íikí la'íi ilch'ígó'aah nkegonyaahíi dawa naltsoos biká' ashlaa, ² Binadaal'a'á hahesnílíi Holy Spirit binkááyú bíl ch'ídaagoz'aaná' yaaká'yú onádzazhí' áí naltsoos biyi' baa nago-sisni': ³ Jesus binuigodelzaahíi bikédé'go dizdin yiskaaníi biyi' bi-nadaal'a'á bich'í' ch'í'nah ánádil'íih, da'anii hinaago yídaagó'síihíi bighá, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee bégoz'aaníi bich'í' zhínéégo ágot'éhihíi baa yił nadaagolní': ⁴ T'ah yił naháztaaná' gádaabilníi, Jerúsalem bich'á' daadołkáh hela' shiTaa aníihíi begolzaazhí', áí baa nohwil nagosisni' n'íi. ⁵ John da'anii tú bee baptize áil'íi ni'; áiná' nohwíi da'kwíi yiskaągo Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolníi. ⁶ Łaahikaiyú nayídaadilkid gádaaniigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíi naalidziidgo ánánde' née? ⁷ Áíge' Jesus bich'í' hananádzii, Hagee ágone'ihíi nohwíi doo hago'at'éégo bídaagonó'sj bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. ⁸ Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod goleeh: áígee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú la'íi ni'godzán nánel'aayú shaa nadaagolní' doleel. ⁹ Aął yaa hadzii'íi bikédé'go binadaal'a'á t'ah daineł'íigo dahbi'didiltíigo yaak'os biyi' yune' bíl ogoyáá. ¹⁰ Bíl ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'íigo nnee naki bidiyágé daahigaihi bit'ahgé' daahizi'go; ¹¹ Gádaabilníi, Gálileegé' nnee daanołni, hat'íi bighá yaaká'yú daadeł'íi? Díi Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábi'doltíigo daal'iiníi da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. ¹² Áíge' binadaal'a'á dził Olivet golzeegé' Jerúsalemzhí' nákaí, áí da'áiháni, Jews daagodnksiníi bijíi oná'ıldahíi ga'áhosahyú goz'aą lé'e. ¹³ Nákaíyú dák'ehéyú nágot'aą yune' onákai, áígee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, la'íi Judas, James bik'isn, naháztaą. ¹⁴ Kóne' áí dawa isdzáné la', Mary, Jesus bimaá, la'íi Jesus bik'isyú bílgo dała'á daabiini'go da'okaąh lé'e. ¹⁵ Áiná' Jesus daayodlaaníi dała'an gonenadínhíi biká'yú nadin shi dała'adzaagee Peter da'ihí'gé' hizí'go gáníi, ¹⁶ Nnee daanołni, shik'íiyú, Judas, Jesus ha'ádaizt'e' n'íi yágo'iiníi, doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałt'go baa nagolní' n'íi, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biy-ati' bek'e'eshchiiníi baa nagolní'íi begolne'hi at'éé. ¹⁷ Judas nohwitah nliigo bíi bílgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'aą ni'. ¹⁸ Áí nnee nchó'go adzaahíi bidená bich'í' nahesnílíi bee ni' nagohesníi', áíge' ts'iyaa nago'go bibid desdohgo bich'íi haago'. ¹⁹ Díi Jerúsalemgee daagolíníi dawa yídaagó'sigo ni'ihíi dabíi biyati' k'ehgo Akéldama daayihni, áí Díi Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíi biyi' gát'éégo bek'e'eshchíi, Golíi n'íigeé dénchó'go yó'ogolne'go, doo hadń gólíi da doleel: la'íi, Na'iziid n'íigeé la' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghaná' nnee la' bíl nahikai ni', ²² John nnee baptize ádail'íigé' godezt'igo Jes-us nohwich'á' onábi'doltíizhí', áí nneehíi la' hanábi'doltéeh, án Jesus naadiidzaahíi yo'iiníi bíi ádó' bíl baa nadaagohiilní' doleel. ²³ Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bárabas holzéhi, iké'yú bizhi'íi Jústus holzee, la'íi Matthías bílgo. ²⁴ Áígee da'okaąhgo gádaanii, NohweBik'ehń, ni nnee bijíi dawa bígonó'sj, díi nnee naki halzaahíi hayíi hanłtiiníi nohwil ch'í'nah ánle', ²⁵ Judas dabíi bá goz'aayú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íi, ninal'a'á

nlii n'íi yich'á'zhí' adzaa, áík'ehgo nnee hánktiinií áígee nnaltéeh doleel. ²⁶ Dahadn halteehíi bee bígoz'íihíi ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltji: án nadaal'a'a itah silji, lats'adah zhágo ni'.

2

¹ Péntecost-híi bijji Jesus daayokáahíi da'á daabiini'go dalahágee da'áadzaa. ² Dahíko yaaká'gé' nawode nch'iidhíi k'ehgo áhílt's'á'ágo naháztaq yune' dahot'éhé bengonyáa. ³ Kq' izaad ga'at'éhi ilts'á'go adzaago da'á daant'íigo biká'zhí dahilthi'go bil ch'i'nah ádelzaa. ⁴ Holy Spirit bee baa daagodest'áago yati' iltah at'éhi yee yádaakti'go nkegonyaa, Holy Spirit ái k'ehgo yádaabiyilti'. ⁵ Áiná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihí'nañ daidn'síni, ni'goszán nanel'áagé' Jerúsalemyú nádaagosdle' lé'e. ⁶ Díi baa ch'iniiná' nnee lá'ágo da'áadzaago hago laq ágodzaa daanzi, da'á daant'íigo bíi biyati' yee yádaakti'go da'dezts'á'á'híi bigha. ⁷ Dázhó bil díyagodaago gádaakíldi'nii, Sqa'a, aisha' dawa Gálileegé' nneehíi ádaanii? ⁸ Áiná' hago'at'éego dánohwíi daanohwiyati'íi yee yádaakti'go daadiits'ag? ⁹ Párthians, Medes, Élamites, la'íi nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, ¹⁰ Phrýgia, Pamphýlia, Egypt la'íi Líbya Cyréne binaayú il'angé' ledaadiltíni, la'íi Romegé' dé't'ih hasta' hikaihi, Jews la'íi nnee Jews bi'okáahíi k'eh da'okáah daazlíni, ¹¹ Cretes la'íi Arábians daanlíni, dánohwíi daanohwiyati' yee yádaakti'go Bik'ehgo'ihí'nañ íziso ánát'íihíi yaa nadaagolni'go daadiits'ag. ¹² Áík'ehgo dawa bil díyadaagodzaa la'íi hago laq ágodzaa daanzigo gádaakíldi'nii, Díisha' hago ánágot'íihíi? ¹³ La'íi daazhógo déyaadaadlohgo gádaanii, Díi nneehíi wine áníidéhi daayodlaqgo ádaanii. ¹⁴ Áiná' Peter lats'adahíi yil daahizí'go nnee da'áadzaahíi yich'i' hadzii, Nnee Judéagé' la'íi Jerúsalemgee daagonohíni, díi ádishniihíi nkt'éego hódaayisólt's'áago nohwil'ídaagozi le': ¹⁵ Díi nneehíi bil nádaagodiyyis ádaanołsi ndi doo ágát'éé da, ánaazhá ngost'ái bik'ehenkééz la'. ¹⁶ Áiná' Joel, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi n'íi díi ánágot'íihíi dabi'ilt'sená' yaa nagosni' ni' gánniidgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ gánii, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágodonił, nnee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleel: nohwiye'ke la'íi nohwitsi'ke dawa ágodoniłi shá yaa nadaagolni' doleel, nnee áni nakaiyehíi bil ch'i'nah ádaagol'ii doleel, hastiyúhíi nadaayeel doleel: ¹⁸ Ái benagowaaná' nnee shánada'iziidií la'íi isdzané shánada'iziidií shiSpirit baa daadish'a' doleel; áík'ehgo ágodoniłi shá yaa nadaagolni' doleel: ¹⁹ Yáa biyi' íziso ánágot'íihíi ch'i'nah ádeshił, ni' biká' godiyihgo be'ígóziníi, ái dił, kq', la'íi lid aad k'ehgo at'éego ałdó' ch'i'nah ádeshił: ²⁰ Dá doo nohweBik'ehñ nadáhíi bijji, dázhó gonł'ééhíi bijji biká' ngowaa daná' ch'ígona'áihíi dił doleel, t'é'gona'áihíi dił doleel: ²¹ Áiná' hadn Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi'íi yee yiká ániihñ hasdádogaal. ²² Israel hat'íi daanohíni, díi yati'íi ídaayesołts'áq; nohwíi bídaagonołsi go'ii, Jesus Názarethgé' níni, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiñáal Jesus binkáayú íziso áná'ol'íihíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi ánáyo'iiłgo nohwich'i' bee bígózigo áyíłaa: ²³ Ái Jesus-híi Bik'ehgo'ihí'nañ dabínt'sé yaa natsekeesgo yaa nagoshchjiigo nohwaa híłt'íigo nnee begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi nohwíi ádaabildohniigo tsj'ilna'áhi yídaayiheskałgo daayizes-híi: ²⁴ Áiná' Jesus nezgaigo da'itsaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ nláhyú áyíłlaaná' nábihil'na': da'itsaahíi doo dayúweh botq' bik'eh dahíi bigha. ²⁵ David

Jesus yaa nagolni'go gáníí, SheBik'ehń dawahn shádnýú hish'íí; shi-nawod shá ágótsihíí bighą shigan dihe'nazhinéégo nlii: ²⁶ Áí bighą shijíí bíł gozhóqo la'íí sizaa gozhóqo yashti'; la'íí án zhá ba'oshlíigo shits'í hanayoł doleel: ²⁷ Shiyi'siziinií ch'iidntahýú doo nyinoné' at'éé dahíí bighą, Dilzini Nlíni niyééhíí dildzidihíí bich'á'zhi' ánsł doleel. ²⁸ Hago'at'éégo ch'ihińaa doleelíí shł ch'í'nah áńlaa; shł nliigo dázhó shł gozhóqo áshłsł. ²⁹ Nnee daanohinií, shik'íyú, bich'á'gé' daagosiidlíni David holzéhi, doo siste' dago da'aniigo baa nohwıl nagoshni', daztsąągo ilch'í'nniltíí ni', ilch'í'nniltíí n'íí díjji t'ah dzaągee begoz'ąą. ³⁰ David Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidií nlii ni', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bit'ła dahdidilniigo gábikniid, Nich'á'gé' hadaakishchiinií la', Christ holzéhi, benik'eh n'íí yebik'ehgo ádishkıl, nniigo yígótsł; ³¹ Áík'ehgo áí dab'ıltsé yígótsłgo Christ nábi'dihil'na'húí baa nagolni' gánniidgo, Biyi'siziinií ch'iidntahýú doo yó'oyone' da, la'íí bits'ihíí doo dildzid da. ³² Díí Jesus-híí Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'húí daanohwigha nohwinááł ágodzaa. ³³ Ízigo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéégo sidaago, la'íí Holy Spirit higháh doleelíí biTaa bee bąngon'ąągo díí daal'ijihíí la'íí daadołts'agíí bíí áyíłlaa. ³⁴ David yaaká'yú doo bíł ogoyáá da; ndi dabíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyikniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ³⁵ Ni'ina'íí benik'eh siljigo nikelł'ááhyú nininilzhi'. ³⁶ Áí bighą Israel hat'í'í dawa da'aniigo díí yídaagołsł le', Jesus- híí ts'i'ina'áhi bídaahesołkał n'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Christ nliigo nohwá áyíłlaa. ³⁷ Nnee díí daidezts'ąąná' bíł daagoshch'ii' lé'e, áigé' Peter la'íí la' nadaal'a'áhíí yich'í' gádaanii, Nnee daanohinií, nohwik'íyú, hago ádaahii'ne'? ³⁸ Peter gádaabikni, Nohwinchó'íí bich'á'yúgo ádaakne'go dał'a' daanokłjige Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolne', nohwinchó'íí nohwá da'izłł alne'híí bighą, áík'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleel. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwíí díí bee nohwąngot'ąą la'íí nohwíí nohwich'á'gé' daakidilchihíí, la'íí doo daanohwik'íí dahíí alđó' bąngot'ąą, dahadń Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń ich'í' yojíłhíí. ⁴¹ Hadíí bíł daagozhóqo biyati' nádaidné'íí baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijji nnee taadn doo náhółtag dayú shł Jesus daayodlaaníí yedikai. ⁴² Áí nnee nadaal'a'á bee bíł ch'ídaago'aahíí, la'íí kł daanliigo, bán nihi'né'íí, la'íí okąqahíí dayúweh nłdzilgo yaa nakai. ⁴³ Dał'a' daantjigo daidnłsłgo ndaaldzid: izigo ánágot'ijł la'íí godiyłgo be'ígóziníí nadaal'a'á binkááyú bee ánágot'ijł. ⁴⁴ Jesus daayodlaaníí dawa dałahágee naháztąą, dawahá dałaházhi' daabiyéégo; ⁴⁵ Daabiyééhíí baa nadaahazniigo hadíí yídaadiníí yitaada'izni. ⁴⁶ Dajji biigha dał'a' daabiini'go da'ch'okąqah goz'ąą yune' dał'a'ánát'ijł, bíł daagozhóqo, doo ilch'í' yaa daagoch'igo da daabigowąyú kł náda'idijł lé'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ahédaanzigo nnee dawa bíł dádaabik'ehgo ádaat'ee lé'e. Áigé' la' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú hayíí hasdákaihíí dajji biigha ínáhihkah lé'e.

3

¹ Ha'iz'ąągé' hayaazhi'yú Peter la'íí John bíłgo da'ch'okąqah goz'ąáyú dez'h'aah lé'e. ² Nnee dágozłjigé' doo naghaa dahi dajji biigha da'ch'okąqah goz'aaníí ch'íná'itłhíí Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'iltééh lé'e, da'ch'okąqah goz'ąą yune' ha'áhiháhií yídókeedgo; ³ Peter la'íí John bíłgo da'ch'okąqah goz'ąą yune' hi'ashgo yłtsąągo, Dahat'íhíta shaa nohne',

niigo yídókeed. ⁴ Peter la'íi John bílgo nnee sitiinií da'as'ah daayiné'íina' Peter gáníi, Nohwín'íi. ⁵ Nnee sitiinií hat'íhíta shaa daayiné' nziigo yine'íid. ⁶ Áiná' Peter gáníi, Shihíi beshhigaihíi la'íi óodo doo la' nashné' da; ndi hat'íi bigonshlíi'ihíi naa nshné': Jesus Christ Názarethgé' gólíni bizhi' binkááyú nádnnahgo dah nnáh. ⁷ Bigan dihe'nazhinéé' yiltsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'í' bieke la'íi bikegod bílgo ndzil daazlíi. ⁸ Hadag yáhlwodgo hizi', áigé' dahnyaagé' da'ch'okqah goz'aa yune' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' ahénzigo higaal la'íi yáhlwo'go Peter la'íi John bílgo yíl okai. ⁹ Higaaná' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' ahénzigo nnee dawa daabo'íi. ¹⁰ Da'ch'okqah goz'aanií ch'íná'itíh Dénzhóné holzéhi bahgee idókeedgo sitíi n'íi át'íigo nnee yídaagotsi: áik'ehgo hago'at'éégo bich'í' ágodzaahíi daanzigo bíl díyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nnee doo nagháhi da n'íi Peter la'íi John bílgo dayúweh yota'ná' nnee láágo bich'í' nádnkíigo bíl díyadaagot'eego baa dała'adzaa ch'ínághohin'áágee, Sólomon's holzéhi. ¹² Peter nnee dała'adzaahíi yiltsaaná' yich'í' yakti' gáníigo, Israel hat'i'i daanoíni, hat'íi bigha nohwíl díyadaagot'ee? Hat'íi bigha dánohwíi nohwinawodíi bee dagohíi dánohwíi njophíi bee díi nneehíi nagmaago ánáhiidlaa daanoksigo da'os'ah daanohwine'íi? ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham, Isaac, Jacob la'íi bich'á'gé' hadaakilshchíi' daayokaqah, biYe' Jesus íziso at'éégo áyíílaa; Pílate baa daadeso'áago ch'ínábíi'teeh hat'íi, ndi nohwíi, Doo hádaahiit'íi da, daadohni, Pílate bináál. ¹⁴ Dilzini, Nt'éégo Ánat'íi'íi, Doo hádaahiit'íi da, daabíldohniiná', Nnee yizes-híni nohwá ch'ínáno'teeh, daabíldohni ní'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'eh'na daazesohlíiná', án Bik'ehgo'ihí'nañ daztsáagé' nábihil'na; ái dawa nohwináál ánágot'íi' ní'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodlaago díi nnee daal'iinií la'íi bídaagonolsinií ndzilgo ánábíidlaa: bi'odla'íi díi nneehíi doo hayú baa dahgoz'aa dago ánábíidlaa, daanohwigha nohwináál. ¹⁷ Shik'íiyú, doo bídaagonolsiyú ádaaldzaa dago bígonsi, nohwá nadaant'aahíi áldó'. ¹⁸ Áiná' díi k'ehgo Christ biniigodilné doleeł, nihií Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidií dab'íltсэнá' yaa nadaagolni' n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'íílaa. ¹⁹ Áik'ehgo nohwinch'íi bich'á'yúgo ádaalne', áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' dahdołkáh, áik'ehgo nohwinch'íi nohwá k'ená'ildéh, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' nohwíl gozhóóníi begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áigé' Jesus Christ nohwich'í' náidi'aa doleeł, án al'ká'iná' baa nohwíl na'gosni' ní': ²¹ Án ni'gosdzán alzaagé' yushdé' godezt'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi daadilzini dab'íltсэнá' yaa nagolni' n'íi begolne'go dawahá ilch'í'nágodle'híi begonyaazhi' yaaká'yú gólíi. ²² Moses daanohwitaa n'íi da'aniigo gáyinniid, Nohwik'íiyú bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwe Bik'eh'na binkááyú Na'iziidií nohwá hailteeh, shíi hashiltíinií k'ehgo; án ádaanohwínihií dawa nlt'éégo ídaayesóts'aa doleeł. ²³ Díi k'ehgo doleeł, dahadn' ái Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidií doo íyést'saa dahn nnee bitahgé' da'izlíi doleeł. ²⁴ Samuel golíige' yushdé' godezt'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidií dawa yadaakti' n'íi díi bijiyúgo ánágot'íi'íi dab'íltsé yaa nadaagolni' ní'. ²⁵ Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi bich'á'gé' hadaakilshchíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bich'í' hadzii, Nich'á'gé' daalideshchíinihií la' binkááyú ni'gosdzán biká' i'pangé' ídaadilchíinihií dawa biyaa gozhó' doleeł, niigo daanohwitaa n'íi yíl lángodest'aa n'íi nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', Jesus, hayiltíigo da'íltse nohwich'í' oyi'á' ní',

dała'á nohtjigo nchog'o ágot'eehíi bich'á'yúgo ádaanoł'eego nohwiya gozhóq doleełhíi bigha nohwich'j' oyił'a' ni'.

4

¹ Peter la'íi John bilgo nnee t'ah yich'j' yadaakti'ná' okaqah yedaabik'ehi, siláada da'ch'okaqah goz'aanií yináadaadz'ini binant'a' la'íi Sáducees daanlíni baa hikai, ² Ái hadaashkee le'e, Peter la'íi John bilgo nanezna'íi Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaniigo, nnee yił ch'ídaago'aahíi bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íi Peter la'íi John bilgo daayiltsoodgo ha'ánezhteezh iskaqzhj': alk'iná' o'í'áahíi bigha. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee láágo Peter la'íi John bilgo biyati' daidezts'aanií daayosdlaq; ashdladn doo náhóltag dayú shj' da'osdlaq. ⁵ Iskaq hik'e Jews binadaant'a'íi, Jews yánazini la'íi begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíli Jerúsalemyú dała'adzaa, ⁶ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ánnas holzéhi, Cáiphas, John, Alexánder, la'íi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bik'íi dawa aldó' dała'adzaa le'e. ⁷ Díi nneehíi Peter la'íi John bilgo da'ahnj'gee daayineskeego nayídaadikid, Hat'íi binawod, hadn bizhi' bee díi ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bil nlijgo yábiyilti'go gádaabilnii, Nnee bánadaanoł'aahíi la'íi Israel hat'íi bánasozinií, ⁹ Nnee doo nagháhihíi bich'osii'níi, díi nnee hago at'éego nábi'dilzihií bigha díi jji nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíi la'íi Israel hat'íi dawa bídaagonosj' le', Jesus Christ, Názarethgé' gólíni, tsj'ilna'áhi bídaahesołkał n'íi, daztsaqgé' Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na' n'íi, án bee díi nnee nł'éé nasdljigo nohwidáhyú sizji. ¹¹ Díi tséhíi kjh ádaagole'íi daanolíni yó'odaasolne' n'íi ilhagon'aagee da'iltse si'aanií silji. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadn hasdákółteehíi gólj' da, díi yáa das'aanií bit'ááhyú hizhíihíi bee hasdáhikáh doleełíi dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aa da. ¹³ Peter la'íi John bilgo nnee doo da'otag dahi, débaagoch'oba'íi daanlij ndi doo bil daagoyéé dago yadaakti', nnee nadaant'aahíi yídaagołsjidgo bil díyadaagot'ee; áik'ehgo Jesis yił nakai n'íi yinádaagołsjid. ¹⁴ Nnee nábi'dilzihií bit'ahgé' sizjigo daayo'jhií bigha doo hat'íi nádaado'niid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'íi John bilgo ch'ino'aash daayihniidná', dasahn ich'j' yadaakti', ¹⁶ Díi nneehíi hago ádaahiidle'? Godiyhgo ágodzaahíi binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolínii dawa yídaagołsj; nohwíi doo daahohiidlaq da daan'nihií doo bik'eh da, daaniigo. ¹⁷ Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halqá gádaabildo'niih, Án bizhi'íi bee hadn bich'j' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áik'ehgo yushde' daayihniigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíi ich'inánágonof'aah hela', daabihniigo bándagoz'aa. ¹⁹ Áiná' Peter la'íi John bilgo gádaabilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwíi nohwich'j' idíłts'aaqgo née, dagohíi Bik'ehgo'ihí'nańgo née, hayíi dávik'ehíi bendaagonof'aah. ²⁰ Nohwíi hayíi hiit'inií la'íi dihiits'agíi baa nagohiilni'hi at'éé. ²¹ Nnee nadaant'aahíi, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabildo'niidná' nádoł't'aash daabihniid; nnee dawa ágodzaahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ahédaanzigo doo hago at'éego ádaile' da. ²² Nnee nábi'dilzihií dizdinhíi bitisyú bil legodzaahi. ²³ Peter la'íi John bilgo ch'inát'áazhná' yił nakai n'íi yich'j' onát'aazhgo okaqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi la'íi Jews yánazini ádaabilnii n'íi yaa nadaagosni'. ²⁴ Ái daidezts'aaná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'j' da'okaqahgo gádaanií, NohweBik'ehni, yáa, ni'gosdzán, túnteel la'íi daabiyi' daagolínii dawa Bik'ehgo'ihí'nañ níjigo ánláa; ²⁵ David, nánal'a'á, binkááyú yánti'go

gánńii ni', Hat'íi bigha doo Jews daanlii dahíi hadaashkee, la'íi nnee dawahá doo begolne' dahíi yaa natsídaakees? ²⁶ Ni'gosdzán biká' íziso nant'án daanliinií ik'izhi' ádaadzaa, la'íi nnee yánadaant'aahíi dała'adzaa, Bik'ehgo'ihinań la'íi Its'ántini, Christ holzéhi, bilgo yich'i' náda'nziidgo. ²⁷ Da'aniigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'ántini, yich'i' náda'nziidgo Hérod la'íi Póntius Pílate, doo Jews daanlii dahíi, la'íi Israel hat'i'íi bilgo dała'adzaa, ²⁸ Nigan binawodíi la'íi niini' be'ágodoníi dabi'iktsé bengón'aa n'íi yee ádaane'go dała'adzaa. ²⁹ K'adíi nohwe-Bik'ehń, nowhenadaago'aahíi hóyínłts'aa, áik'ehgo nánada'idziidíi niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwinkł, ³⁰ Dahdnłńłhgo na'ılziih; la'íi niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íi binkááyú godiyłhgo be'ídaagoziníi la'íi íziso ánágot'ııłıi ánán'ııł le', da'okaałhgo daanii. ³¹ Aał da'oskaądná' dała'adzaagee godihes'naa; áige' Holy Spirit bee baa daagodest'ąago Bik'ehgo'ihinań biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lę'e. ³² Nnee ląągo da'osdłaađii biini' dała'a, bijii dała'a nasdlii: daabiyéehii doo dasahn shiyéé daanzı da; ndi dawahá dałahazhi' daabiyéé lę'e. ³³ Nadaal'a'a dayúweh beBik'ehń Jesus daztsaağé' naadiidzaahii dážhó nł'éeego yaa nadaagolni', Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi zhá bitisgo biká'zhı' at'ée daazlii lę'e. ³⁴ Tédaat'iyéhií bitahyú doo la' da silii: hayii bini' dagohii bikłh daagoliińii baa nadaagohezniigo, bich'ą'gé' daayist'ııđii ³⁵ Nadaal'a'a bádńgee ndaayihenzil: áige' hayii tédaat'iyéhií hat'íi yádaadinii daantııgee yitah da'izni. ³⁶ Joses, nadaal'a'a Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yałti'íi ye'at'ehi golzeego ágolzee), Cýprusge' Levi hat'i'íi nłini, ³⁷ Ni' biyéehii baa nagohezniigo zhaali baa hi'ne'íi nadaal'a'a bádńgee nyine'.

5

¹ Áiná' nnee la', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphıra holzéhi, bilgo ni' baa nadaagoheznii, ² Bi'aad yígółsigo zhaali baa hi'ne'íi la' t'aažhi' yota'ná' la' zhá nadaal'a'a bádńgee nyine' lę'e. ³ Áik'ehgo Peter gánii, Ananías, hat'íi bigha ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nanılaago Holy Spirit bich'i' nashínch'a', ni' bich'ą'gé' zhaali naa hi'ne'íi łahzhi' t'aažhi' hónta'go nńné'? ⁴ Doo hwahá nahıniih daná' niyéé ni' ya'? Nahezniihii bikédé'go zhaali naa hi'ne'íi dáni benik'eh ni' ya'? Hago at'éeego tsidıńkeezgo díi bee ándzaa? Doo nnee bich'i' nashínch'a' da, Bik'ehgo'ihinań bich'i' nashínch'a'. ⁵ Díi yati'íi Ananías yidezts'aańá' nágo'go daztsaa: nnee dawa yaat'ídaanzıhií tsídaadesyz. ⁶ Nnee áni nakaiyéhií náđikaigo ch'id bił daizdis, áige' ch'adaabizyiyú łehdaabistıı. ⁷ Áige' taadn łedihikeezyú shı nnee daztsaanii bi'aad ágodzaahii doo yígółsı dago ha'ayáa. ⁸ Peter gáyıłni, Shił nagolni', gáhołaağo izliigo ni' nohwaa nagoheznii née? Áige' gánii, Ha'aa, akohgo izlii. ⁹ Peter gánábıldo'niid, Hat'íi bigha Bik'ehgo'ihinań biSpirit nabınołtaahgo bich'i' godeso'aa? Isaa, niká' łehdaistiinií ch'ígót'ı'yú nadaazı, áı ni ałdó' ch'ıdaaniłteeh. ¹⁰ Áik'ehgo dagoshch'i' Peter bádnyú nágo'go daztsaa: nnee áni nakaiyéhií ha'ákaigo isdzán daztsaağo yıdaagokııđ, áige' ch'adaabizyiyú biká' le'sitii n'íi bahgee łehdaistıı. ¹¹ Nnee da'osdłaađii dała'ánat'ııłıi tsídaadesyz lę'e, la'íi hayii yaat'ídaanzıhií ałdó' tsídaadezyiz. ¹² Nnee bitahyú godiyłhgo be'ídaagozinii ląągo, la'íi iziso ánádaagot'ııłıi nadaal'a'a binkááyú ánágot'ııł; (Sólonon bich'ınághin'ąáğee dała'a

daabiini'go dała'ánát'íjh. ¹³ Jesus doo daayodlaq dahí ndaaldzidgo doo yéhikai da ndi nnee nlt'éégo baa natsídaakees. ¹⁴ Nnee dayúweh láágo la'íi isdzáné bílgo Jesus daayodlaaní yénáhkai;) ¹⁵ Áík'ehgo daanezgaihí da'intinyú ch'ínadá'nikgo biká'da'astiné la'íi ch'id biká' nazhjeed, Peter higaalgo bichagosh'oh zhá ndi biká'zhi' áone' daanzigo. ¹⁶ Jerúsalem binaayú kih nagoznílgé' addó' nnee láágo daanezgaihí la'íi nnee spirits daanchó'íi biyi' daagolíníi yil nihikáh, aí dawa nádaadziih lé'e. ¹⁷ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yil nakaihí dábilgo (Sádducees daanlíni,) dázhó hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayiltsoodgo ha'áná'ilka'á yune' ha'ádaiskaad lé'e. ¹⁹ T'é'yú Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'ágee ch'íná'itíhíi yá ch'intáágo ákú yil ch'íkai, áigé' gábilnii, ²⁰ Ti'i, da'ch'okqah goz'aayú dołkáh, áigee nasozjigo díi nlt'éégo ihi'naahí baa yati'íi dawa nnee baa bíł nadaagołni'. ²¹ Díi daidezts'aqaná' hayilkaalyú da'ch'okqah goz'aqá yune' ha'ákaigo bíł ch'ídaago'aah. Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yil nakaihí bílgo hikaigo nnee yánádaaltihíi la'íi Israel hat'i'i yánaziiníi dała'áyílaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'ila'. ²² Áíná' aasitíni ha'áná'ilka'áyú okai, n'íi nadaal'a'á n'íi doo hwaa da lé'e, áigé' nákaigo nadaagosni', ²³ Gádaaniigo, Ha'áná'ilka'áyú nlt'éégo o'ogęęzná' aasitíni dáádítjhege t'ah nazjina' baa nkai ndi ch'ídaasiitqá hik'e doo hadn ákone' naháztaq da laq. ²⁴ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi siláada da'ch'okqah goz'aaníi yinádaadz'ini binant'a' la'íi okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díi daidezts'aqaná' bagoshá' at'éégo laq dayúweh bá daagowáh daanzí lé'e. ²⁵ La' nyáágo gádaabilnii, Nnee ha'ádaasolkaad n'íi da'ch'okqah goz'aqá yune' nazji, nnee yil ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áík'ehgo siláada da'ch'okqah goz'aaníi yinádaadz'ini la'íi binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yil nakai: nnee tséé bee daanohwiłné' doleełhi at'éé daanzigo ndaaldzidhíi bighá. ²⁷ Yil nakainá' nnee yánádaaltihíi naháztaqagee yil hikai baa ya'ití'híi bighá: áigee okqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadilkid, ²⁸ Gáníigo, Díi yizhíhíi bee ilch'ínágonofaah hela', daanohwiłniigo nohwá ndaagosit'aqá ni', n'íi kú lá Jerúsalem dágoz'aqá nt'éégo bíł ch'ínánágonolt'aah, la'íi aí nnee zesdiiníi nohwíi nohwik'izhí' daadoł'ahgo ádaalt'ji. ²⁹ Peter la'íi nadaal'a'á la'ihíi bílgo hadaasdziigo gádaanii, Nohwíi Bik'ehgo'ihina' da'áníyú ádaant'eego dávik'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus ts'ihna'áhi bídaahesolkałgo daazesolhíi n'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihina' daayokqahń daztsaqagé' nábilh'na'. ³¹ An Nant'an la'íi Hasdá'iniíi nliigo Bik'ehgo'ihina' abíilaago bigan dihe'nazhineégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i bincho'i bich'á'zhí'go ádaile'go bincho'íi bich'á'gé' baa nádaagodet'aqahíi bighá. ³² Díi ánágot'íhíi daahiit'jigo baa nádaagohiilni'; Holy Spirit aldó' yaa nagolni', aí Holy Spirit-híi hayíi Bik'ehgo'ihina' biyati' yikísk'eh ádaat'eehíi yaa daidez'aqá ni'. ³³ Yánádaaltihíi aí daidezts'aqaná' bíł daagoshch'iigo, nadaitseed hádaat'jigo yendaagoshchíi lé'e. ³⁴ Áíná' Phárisee la' nnee yánádaaltihíi itah nlini, Gamálieł holzéhi, begoz'aaníi ilch'ígó'aahi, nnee dawa nlt'éégo baa natekeesi hizí'go, Díi nneehíi dé't'ihézhí' nláhyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áíná' gáníi, Israel hat'i'íi daanołni, díi nnee hago ádaale'íi baa daagonolkaq. ³⁶ Doo ániná' nnee la' Theúdas holzéhi ízigo at'éhi ídeshchíigo nnee láágo díigo nanadinyú shí béhikai ni': an zesdijgo bikísk'eh ádaat'ee n'íi dawa iltanáhosaqago begoldoh n'íi doo hat'íi da silji ni'. ³⁷ Aí bikédé'go Judas,

Gálileegé' gólíni, nnee tax nahi'níiil doleehíi bigha daaholtag ni'ná' nyáá, án aldó' nnee láágo its'áínnil: án aldó' daztsaa, áigé' bikísk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhosaa ni'. ³⁸ K'adíi gánohwildishnii, Díi nneehíi doo baa naikai da, doo nadaanolt'og da: díi begoldohíi nnee bich'á'gé' bee ánágot'íiil lé'eyúgo, doo hat'íi da hileeh: ³⁹ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' lé'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíi dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nadaagonkaadgo nohwígózi. ⁴⁰ Nnee yánadaaltihíi Gamáliei aníihíi bíl dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayilniiigo ánáakai, áigé' Jesus bizhi'íi bee yánánáti' hela', daabihíiná' ndaabinestsaz, áigé' onádaabis'a'. ⁴¹ Áik'ehgo yánadaaltihíi yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híi bigha ádaayágosíhyú ádaats'izlaa lé'e ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nkt'éégo ádaat'eego yidaagolsíhíi bigha bíl daagozhóó lé'e. ⁴² Dajji biigha da'ch'okqah goz'aq yune' la'íi daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolnigo yaa ilch'ídaago'aah lé'e.

6

¹ Áiná' Jesus daayokqahíi láágo siljina' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaakti'íi doo bíl daagozhóógo Hebrews daanlíni gádaayilniiid, Dajji biigha ch'iyán na'niihgee nohwíi nohwitahyú isdzané biká' nanezna'ihíi doo yich'í' zhinéé ádaat'ee da lé'e. ² Áik'ehgo nakits'adahíi nnee Jesus daayokqahíi dawa yushdé' daayilniiid, áigé' gádaayilnii, Ch'iyán nadaahii'niihíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nadaagoln'íi doo k'ihzhi' ndaagont'aa bik'eh da. ³ Áik'ehgo, nohwik'íiyú, nnee gots'idi, nkt'éégo baa yádaakti'íi, Holy Spirit ye'ádaat'eehíi, daagoyáanii nohwitahgé' hadaahíi, ái nnee díi na'idziidíi yedaabik'ehgo ádaahiidle'. ⁴ Áiná' nohwíi dágodest'iyú da'ohiikaqah la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa yádaahiilti' doleel. ⁵ Ádaaniihíi nnee dawa bíl dádaabik'eh: áik'ehgo Stephen dázhó ndzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'íi Nicolás, Jews bi'okqahíi yenyáhi, Antiochgé' gólíni, hadaiheznil. ⁶ Ái hadaisnilíi nadaal'a'á yidázhhi' yil nnikaigee yiká' ndaadesniiigo yá da'oskaqd. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokqahíi láágo bináhiikai; okqah yedaabik'ehi aldó' láágo odlaaníi yikísk'eh ádaat'ee lé'e. ⁸ Stephen, dázhó ndzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod gólíni, ízisgo ánágot'íiil la'íi godiyihgo be'ídaagoziníi nnee bitahyú ye'ána'ol'íiil. ⁹ Nnee la', Líbertines daaholzéhi, la'íi Cyrénegé' la'íi Alexándriagé' daagoláni, la'íi nnee Cilíciagé' la'íi Asiagé' nakaihi ha'ánáséhíi bitahgé' Stephen yil ládaadit'ah nkegonyaa. ¹⁰ Áiná' Stephen goyáágo la'íi Holy Spirit yábiyikti'go nneehíi doo la' bitisgo hadzihi da lé'e. ¹¹ Áik'ehgo nnee la' yich'í' na'daaheznilgo gáyilnii, Nadaalch'aago Stephen baa yádaakti', áik'ehgo gádaanii, Moses la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nch'oggo yaa yaakti'go daadihiits'ag. ¹² Áigé' nnee Stephen yik'edaanniihíi, Jews yánazáni, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiltsood, áigé' nnee yánadaaltihíi yil yaa hikai. ¹³ Nnee nadaach'áhi yil hikai, áik'ehgo gádaanii, Díi nneehíi díi godiyihgo goz'aaníi la'íi begoz'aaníi dawahn nch'oggo yaa yaakti'; ¹⁴ Gániigo daadihiits'ag, Jesus Názaarethgé' gólíni díi godilzihgo goz'aaníi nagohilkaad, la'íi Moses nohwá yengon'áq n'íi lahgo ányidle'. ¹⁵ Nnee yánadaaltihíi dawa Stephen da'is'ah

daine'íigo binii Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'gé'hi binihií k'ehgo at'éego daayiltsaa.

7

¹ Okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitini gábiñii, Ádaanikḥ'iniihií da'anii née? ² Stephen gáníí, Nḥee daanoḥni, shik'íyú, nḥee báyaán daanoḥni, shídaayesóts'aa; nohwitaa n'íí Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámíayú gólíí ni'ná' Bik'ehgo'ihinañ bich'á'idindláád nḥini bich'í' ch'í'nah ádelzaa, ³ Áígee gábiñniid, Nini' la'íí nik'íí bich'á' dahnnáḥgo ni' niḥ ch'í'nah áshle'yú ḥnáál. ⁴ Áík'ehgo Abraham Kaldéans bini'gé' dahnyaago Charran golzeegee golíí lé'e: bitaa daztsaañá' díí ni' biyi' daagonoḥiizhí' Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo onágódle' lé'e. ⁵ Áíná' ni' bíyééhíí doo la' baa gon'áá da, doo ndi daḥnndi nch'idel'eezgo da: áíná' bichagháshé doo la' da ndi bú la'íí bich'á'gé' daakideshchiinihií daabiyéé doleelgo yágon'áá lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bich'í' hananádziigo gáñniid, Nich'á'gé' daakideshchiinií ni' doo yidaagótsi da n'íí yiyi' daagolíí doleel; áígee nnee ni' daabiyééhíí isná ádaabidle'go díídn gonenadín legodzaazhí' biniidaagont'éé doleel. ⁷ Nḥee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishle' doleel; áí bikédé'go áíge' ch'ékáḥgo dzaagee daashokaḥ doleel, nií lé'e, Bik'ehgo'ihinañ. ⁸ Áíge' Bik'ehgo'ihinañ circumcisión bee Abraham yiḥ lángot'aa: áík'ehgo Abraham biye' Isaac gozliigo tsebíí behiskaanií bijíí circumcise áyíílaa; áíge' Isaac biye' Jacob gozlii; Jacobhíí biye'ke nakits'adah daagozlii, áí bich'á'gé' nakits'adahyú nḥee hat'i' silíí. ⁹ Jacob biye'kehíí daabidizhé Joseph daayoḥch'íí'go, yik'edaanniihgo Egyptyú baa nadaahezni: áíná' Bik'ehgo'ihinañ biḥ nliigo, ¹⁰ Bich'í' nadaagont'ogíí bigha dawa yich'á' bintíí, áíge' Pháraoh, Egypt yánant'aahíí, yiḥ nzhogo la'íí binadzahgee goyáago Bik'ehgo'ihinañ ábiḥsi; Pháraohíí Egypt dahot'éhé la'íí bikíḥ biyi' daagolíínií yánant'aago ábíílaa. ¹¹ Egypt la'íí Cánaanyú dahot'éhé shina' góyéego daagodeyaa: áígee daanohwitaa n'íí bich'iyá' n'íí bich'á' ádaasdiigo biniidaagont'éé lé'e. ¹² Egyptyú nadá' gólíí káago Jacob yaat'inziina' daanohwitaa n'íí da'iktsé ákú odais'a' lé'e. ¹³ Iké'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshlíí n'íí shíí ánsht'ee, daayihniigo bídaagótsiid; la'íí Joseph bik'íí Pháraoh yígótsiid. ¹⁴ Áíge' Joseph bitaa la'íí bik'íí dawa bílgo gots'idin ashdla' hilt'eego yiká'o'í'pa', ¹⁵ Áík'ehgo Jacob Egyptyú o'niil, ákú Jacob daztsaa, la'íí daanohwitaa n'íí áldó' da'ilké'go nanezna', ¹⁶ Áí dawa Síkemyú onádaihezniigo iḥch'í'ndaahi'niil goz'aa yune' da'ilké'go ledaahasniil, áí goz'aanií Abraham Síkem biye' Emmor biye'ke bich'á'gé' zhaali bee nagohesni ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bāngon'áá n'íí begolne'íí alhánégé' goldohná' Abraham bich'á'gé' daakideshchiinihií Egyptgee káá silíí lé'e. ¹⁸ Áíná' Egyptyú la' nant'án nanásdlíí, án Joseph doo yígótsi da lé'e. ¹⁹ Án nohwíí hahiit'í'í yik'edaanniih lé'e, la'íí daanohwitaa n'íí gádaayihniigo bāndaagoz'aa, Mé' daagozliihíí da'izliiyú ch'ídaahoḥkaadgo da'akú nanne' le'. ²⁰ Áígee Moses gozliigo dázhó dénzhóné lé'e, án bitaa golíí yune' nadaach'ilteego taagi daahitaa: ²¹ Áíge' da'izliiyú ch'ídaach'istíiyú Pháraoh bitsi' nábinḥiigo dabíí bizhaazhé k'ehgo yihíḥna'. ²² Egyptyú daagolíínií bigoyá'íí dawa Moses biḥ ch'et'áago dázhó nḥ'éego yakti' la'íí nḥ'éego anát'íí

silijj. ²³ Moses dizdin bił łegodzaaná', shik'íyú Israel hat'i'íi bich'i' dosháh nzi lé'e. ²⁴ Áik'ehgo ła' inaghanaghaago yiłtsaągo, án yik'izhi' onálwodgo yił nałts'ihgo daztsaą: ²⁵ Shii hat'i'íi biniidaagonł'éełii biyi'gé' Bik'ehgo'ihinań shich'oniigo bił ch'ídishkaahii yidaagoksi shi nzi lé'e; ndi doo bidaagoksi da. ²⁶ Iskaą hik'e dabii hat'i'i naki ich'i' dahnadilwo'go yika'nyáá, nkenágeholtqod nziigo gádaayihni, łk'isyú nołłiina' hat'ii bigha ihni'dołni? ²⁷ Áiná' ba'ashhahgé' gólíni doo bik'ehyú ánáyo'ijł dahń Moses k'ihzhi' yenyilná' gánił, Hadń nohwinant'a' ła'ii nohwaa yałti'i ániłlaago ánt'ii? ²⁸ Adaąná' nnee Egiptian nłini zínihijihii k'ehgo shii aldó' shiziniłhée' née? ²⁹ Dii ániłhii bigha Moses dabii hat'i'i yich'ą' halwodgo Mádiangee golji ngohéyáá, áige' biye'ke naki gozłji. ³⁰ Áigé' dizdin łegodzaa bikédé'go Dzil Sína holzéhi binaayú da'izłjiyú ch'il dilt'i' biyi'gé' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'i' ch'i'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'ijná' bił díyagot'ee lé'e: ilhánégo yineł'igo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihinań bich'i' hadzii, ³² Gániłgo, Shii daanitaa n'ii Bik'ehgo'ihinań daayokaąhń nshłji, Abraham, Isaac ła'ii Jacob Bik'ehgo'ihinań daayokaąhń nshłji. Moses tsídolyizgo ditłidgo doo ázhi' nádést'ijł da. ³³ Bik'ehgo'ihinań gábiłni, Nikee ádaandlee: ni' biká' síziinił ni' godiyini at'éé. ³⁴ Egiptyú shichagháshé biniidaagonł'ée'go hish'ji, ái hish'jigo ik'ídaadi'niihii dists'ag, áik'ehgo ái bich'ą' nshniłyú nýyáá. Ti'i, dák'ad Egiptyú nideł'a'. ³⁵ Dadii Moses Israel hat'i'i doo hádaabit'jigo gádaani n'ii, Hadń nohwinant'a' ła'ii nohwaa yałti'ii ániłlaa? Da'ái Moses n'ii Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'i' ch'i'nah ádelzaa n'ii binkááyú Bik'ehgo'ihinań bides'a', nant'an nłjigo ła'ii Israel hat'ii biniidaagonł'éełii yich'ą' yiniłigo bides'a'. ³⁶ Ái Moses n'ii izisgo ánágot'ijł ła'ii godiyihgo be'ídaagozinił Egiptyú ła'ii Red Seayú ánat'ijł ni'ná' Egiptgé' ch'iniłgo da'izłjiyú nanase'go dizdin łegodzaa. ³⁷ Da'ái Moses-hii Israel hat'i'ii gádaayihni ni', Bik'ehgo'ihinań binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń nohwá habilteeh, shii hashiłt'ijł k'ehgo; án hodaayesólts'aą. ³⁸ Da'izłjiyú ha'ánálséh n'ná', dii Moses-hii Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi Dzil Sína holzeeyú bich'i' yałti' n'ii ła'ii daanohwitaa n'ii bigizhgee yałti'ii nłjigo yati' hináhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Án daanohwitaa n'ii doo bidaayéstsa'ą hádaat'jł da ni', doo hádaabit'jł da, áiná' Egiptyúgo nádiikáhił zhá bijijé' hádaat'jł lé'e. ⁴⁰ Aaron gádaayihni, Hat'ihita daahohiikaąhii nohwá ánle', ái nohwá go'ji doleek: dii Moses Egiptgé' ch'inohwinił n'ii hago adzaa shihii doo bidaagonłzi da. ⁴¹ Áiná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'ihita yiyaa odaayihniłgo daayokaąh, dabii ádaizlaahii yaa bił daagozhógo. ⁴² Áik'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhił daayokaąhgo Bik'ehgo'ihinań dabiini'zhi' ch'idaabiznił; Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'ii binaltsoos biyi' k'eshchijihii k'ehgo, Israel hat'i'i daanołni, da'izłjiyú dizdin nohwee łedaagosdzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibelji bizhaazhéta nadaaltseedii ła'ii dahat'ihita shaa daaholnił lá née? ⁴³ Gowąolgai biyi' Mólok holzéhi daayokaąhii nadaalnil, ła'ii daaholkaąhii Rémphan holzéhi bits'łsoyés k'ehgo be'ilzaahii aldó' nadaalnil, dii be'ilzaago ádaasolaahii daaholkaąhgo: áik'ehgo Bábylon bitisyú ch'inołkážgo ánohwishłe'. ⁴⁴ Daanohwitaa n'ii gowąolgai biyi' da'okaąhi Bik'ehgo'ihinań yił daanłjigo bebígózini da'izłjiyú goz'aą, ái hago'at'éégo alnehii Bik'ehgo'ihinań Moses yił

ch'i'nah áyílaahí k'ehgo alzaa. ⁴⁵ Daanohwítáa n'íí Jesús bá nant'aago Bik'ehgo'ihí'nañ doo Jews daanlii dahíí bá ch'íineheyoodná' gowaǵolgai biyi' da'okaǵahíí ni' daabiyéé gozliiyú daistsoozgo hikai, áí doo Jews daanlii dahíí David dánant'aa sillizhí' Bik'ehgo'ihí'nañ daanohwítáa n'íí dábidáhgee ch'ídaaniheyood; ⁴⁶ David Bik'ehgo'ihí'nañ yil nzhog silii, áík'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihí'nañ yokaǵahíí yiyi' golíí doleehí bá ágóshle' nzi lé'e. ⁴⁷ Ndi Sólomon holzéhigo Bik'ehgo'ihí'nañ kih yiyi' goliíníí bá ágólaa. ⁴⁸ Áiná' Da'tiséyú At'éhi kih dá nnee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' golíí da; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíí gáníí n'íí k'ehgo, ⁴⁹ Yaaká'yú goz'aaníí biká'dah'asdáhá biká'gé' nansht'aahíí át'éé, ni'godzánhíí biká'dahnádes'isíí át'éé: kih hago'at'éhi shá ágóle'? níí lé'e Bik'ehgo'ihí'nañ: hayúshá' hanasólo áiná'? ⁵⁰ Aishá' shiganíí doo dawa bee ashlaa da lé'e? ⁵¹ Doo nohwee daagondlii dahi, nohwíííí la'íí nohwijeyi' doo círcumcise ádaano't'e'i dahíí k'ehgo doo daagodinoksíni da, dawahn Holy Spirit bich'á'zhí'go ádaano't'ee, daanohwítáa n'íí ánádaat'íí n'íí k'ehgo nohwíí aldó' ánádaat'íí. ⁵² Hagee daanohwítáa n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nlt'éégo Ánat'íííí yíghahíí dab'íítséná' yaa nadaagoln'i'íí nadaistseed; áí Nlt'éégo Ánat'íííí nyee'íí biyi'zhí' ch'ídaasotliigo daazesotlii: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'a yaaká'gé'hi begoz'aaníí nohwaa daidez'aǵa ndi doo bikísk'eh ádaano't'ee da. ⁵⁴ Nnee da'a'adzaahíí Stephen ánííhíí daidezts'aǵaná' dázhó bíl daagoshch'ii'go biwoo nádaagai. ⁵⁵ Áiná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláadíí la'íí Jesús Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhíneégo sizíigo yiltsaǵa, ⁵⁶ Áíge' gáníí, Yáa ilch'á' adzaago yaaká'yú nnee k'ehgo Nyááhn Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhíneégo sizíigo hish'íí. ⁵⁷ Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'í' nádnkíí. ⁵⁸ Kih gozníííí bich'á'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tséé yee da'dilniihíí bidiyáge' nnee áníí nagháhá, Saul holzéhí, dées'eezgee ndaayiheznil. ⁵⁹ Stephen t'ah nyída'ilne'ná' gáníigo oskaǵad, Jesús sheBik'ehí, shiyi'siziiníí nádnné'. ⁶⁰ Hayaa adzaago nawode gáníid, SheBik'ehí, díí ncho'ihíí dákoh bik'izhí' ádaaholé hela'. Ánniidná' daztsaǵa.

8

¹ Stephen daabizilheehíí Saul da'áígee bíl dávik'eh lé'e. Áíge' godeyaago Jesús daayokaǵahíí Jerúsalemgee ha'ánákséhíí biniidaagonlt'éégo inaghanakai begodeyaa; áík'ehgo dawa iltanáhosáǵo Judéayú la'íí Samáriayú oheskai, nadaal'a'a zhá da'akú naháztǵa lé'e. ² Nnee daagodn'síni Stephen dát'eego yaa daachagná' ledaistíí. ³ Áiná' Saulhíí Jesús daayokaǵahíí dayúweh binaghanakai, gowaǵhíí da'a'a gon'áǵago nantaago, nnee la'íí isdzáné daayiltsoodgo ha'áyilkaad lé'e. ⁴ Jesús daayokaǵahíí iltanáhosáǵa n'íí dahot'éhé anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'i'. ⁵ Philip Samáriayú óyáá, áí biyi' kih goznilgee Christ yaa yil nadaagoln'i'. ⁶ Nnee láǵago Philip yakt'ihíí daidezts'aǵago la'íí godiyíhgo ánágot'íííí ye'ánát'íííí daayiltsaǵago, ánííhíí dalet'eego yaa natsídaakeesgo bidaayésts'aǵa lé'e. ⁷ Spirits daancho'i' nnee láǵago biyi' daagolíí n'íí daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesaǵa, la'íí láǵago daadi'il n'íí la'íí doo nadaakai da n'íí nádaabi'dilziih. ⁸ Áík'ehgo áí kih goznilgee dázhó kol daagozhóq lé'e. ⁹ Áí kih goznilgee nnee la' Simon holzéhí dab'íítséná' nnee Samáriayú daagolíníí daabo'n'i'go k'izéyoníki golíí

l'é'e, n'nee ízigo at'éhi ádil'íigo: ¹⁰ Án n'nee dawa bídaayésts'aa, n'nee doo ízigo ádaat'ee dahíi, n'nee ízigo ádaat'eehíi ndi gádaaniigo, Díi n'nee Bik'ehgo'ihí'nañ binawod bił nliı l'á. ¹¹ Daabo'ní'go n'zaad ogoyaahíi bigha n'nee yédaaldzidgo daayidnksı l'é'e. ¹² Áiná' Philip, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nt'éégo baa na'goní'ı la'ıı Jesus Christ bizhi' daayozhıigo yaa nagolnı'go n'nee la'ıı isdzáné daayosdlaagdgo baptize ádaaszaa. ¹³ Simon dabıi ndi osdlaagdgo baptize ábí'delzaa: áigé' Philip yil dahizh'aazhgo godiyihgo be'idaagozinıı la'ıı ízigo áná'ol'ııhıı yiltsaago bił díyagot'ee l'é'e. ¹⁴ Jerúsalemgee nadaal'a'á n'nee Samáriayú daagolıınıı Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nádaagodn'áá yaat'idaanzııná' Peter la'ıı John biłgo bich'ı' odais'a': ¹⁵ Ákú n'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzıgo yá da'oskaaq: ¹⁶ (BeBik'ehn' Jesus bizhi' bee baptize ádaaszaa ndi doo hwahá hadn' la' Holy Spirit bee baa godet'aah da l'é'e.) ¹⁷ Peter la'ıı John biłgo biká' ndaadelnıigo Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ¹⁸ Nadaal'a'á n'nee yıká' ndaadezıniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aa hıı Simon yiltsaana' nadaal'a'á zhaalı yaa náiné, ¹⁹ Gánıigo, Shıı ákdó' díi beshik'ehgo shaa godinot'aah, ák'ehgo dáhayıı biká' ndaadeshnıihıı Holy Spirit baa daadit'aah doleel. ²⁰ Áiná' Peter gábıhıı, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' aahi'né'ıı nahashnıih n'zıhıı bigha nizhaalihıı dábił da'izliı nleeh. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nijıı doo bik'ehyú át'éé dahıı bigha díi ánáhiit'ııhıı doo hwaa ná goz'aa da. ²² Ninchı'ıı bich'á'yúgo ánné'go onkaah, ák'ehgo nijıı biyi'gé' dénchı'ého tsidınkeeziı da'izliné da'ánadolnıı. ²³ Nchı'go ágot'eehıı zhá niyi' begoz'aaago ninchı'ıı hınest'ı'oo bígosııııd. ²⁴ Ák'ehgo Simon gádaabıhıı, Ashıldolnıihıı doo shich'ı' be'ágone' dahıı bigha Bik'ehgo'ihí'nañ shá honokaaah. ²⁵ Peter la'ıı John biłgo daayo'ıı' n'ıı yaa nadaagosnı', la'ıı Jesus biyati'ıı yaa yil nadaagosnı'ná' Jerúsalemyú onát'aazh; nát'aashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolnı'go ánágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'ı' hadziigo gáyıhıı, Dahnnáhgo yagiıı n'náh, Jerúsalemgé' Gázazhı' intınhıı bich'ı'go, da'izliııı. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áigé' n'nee Ethiópián eunuch nlıni, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópiáns yánant'aahıı yiké'gee sitıni, dawahá lán ilıni Cándace bíyéehıı yebik'ehi, Jerúsalemyú okaaahyú nagmaagé' ²⁸ T'aaazhı' nádaal l'é'e, bitsinaghái bijad nakihıı yiıi' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziıdi n'ıı, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhıı goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyıhıı, Tsınagháihıı ahánégo bich'ı' n'náh. ³⁰ Ák'ehgo Philip bich'ı' nádilwodgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziıdi n'ıı, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhııhıı yidezts'aaago gáyıhıı, Ya' áı hónzhıihıı bígonksı née? ³¹ Ethiópián gánıı, Hago'at'éégo bígonsıni, dahadn' shıł ch'ígó'aahyúgo zhá go'ıı? Hasiınáhgo shit'ahgé' dahndaa, nıi. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiınıı díi k'ehgo anıhi yozhıı l'é'e, Dibehlıı zideeyú ch'olqosıı k'ehgo, dagohıı dibehlıı bizhaazhé bilshéhıı yádngée sitiıgo doo hat'ıı nıı dahıı k'ehgo bizé' doo ilch'á' ágole' da: ³³ Ádaayágosııyú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadn'sha' bich'á'gé' daahideshchiinihıı yaa nagolnı'? Nı'godsán bich'á'gé' bi'ihı'na' nádi'né', niigo. ³⁴ Áigé' n'neehn' Philip gánábıldıı, Nánoshkaah, díi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziıdi n'ıı ánııhıı hadn' ák'ııhıı? Dabıı ádaayalti' née, dagohıı n'nee la' yaa yałti' née? ³⁵ Ák'ehgo da'ái Bek'e'eshchiınıı biyi'gé' Philip yałti' nkegonyaago Jesus

yaa yił nagołni'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'i' dahch'idikaigo nneehń gánii, Kú tú ła' łaq; hat'ii bighą doo baptize áshi'dilne' da doleeł? ³⁷ Philip gánii, Nijii dawa bee ondląyúgo ágáni'dilne'. Nneehń gábilnii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihinań biYe' nliigo hoshdląq. ³⁸ Tsinaghái nnólgehe, nniid: áigé' tú yiyi' o'áázggo Philip nneehń baptize áyíłaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazhgo Bik'ehgo'ihinań biSpirithii dagoshch'i' Philip onábíłtjii: nnee Ethiópián nłini doo hwaa nábiltsąq da, ndi bił gozhógo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsąq: áigé' kłh nagoznilyú yati' baa gozhóni yaa nagołni'go naghaa, áigé' Caesaréa golzeezhi' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokaąhii nagont'og yá hát'jigo ła'ii naotseed yo'niigo okaąh yebik'ehi da'tiseyú sitini yaa nyáá, ² Áigee gáyilnii, Damáscusgee Jews ha'ánátséhii bich'i' naltsoos shá áńle', áik'ehgo nnee ła'ii isdzané hayii Jesus yikísk'eh daahikahii ła' baa niyááyúgo lıdaasht'qoogo Jerúsalemyú shinaghadokah. ³ Áigé' Saul Damáscus golzeehii bit'ahyú higaałgo, dahiko yaaká'gé' bich'i' nke'idindláád lę'e: ⁴ Áigee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'ąq lę'e, gániiigo, Saul, Saul, hat'ii łaq bighą shiniigonk'téego áshińki? ⁵ Saul gánii, Hadń áńt'jii, shiNant'a'? Áigé' nohweBik'ehń gábilnii, Shiniigonk'téego áshińksinihii shii ásh't'jii, Jesus honszéhi: tsjidik'iłhii bee nits'i'ishgo'yúgo dayúweh t'ąązhi' hónatayúgo dayúweh dáni ídída'nłni'. ⁶ Saul bił díyagot'eego ditłidgo gánii, SheBik'ehń, hat'ii áshłéhgo háńt'jii? Jesus gábilnii, Nádnáhgo kłh goznilyú nńáh, ákú hat'ii áńléhii baa nił na'goni' ndi at'éé. ⁷ Nnee yił hikah n'ii doo hadaadzii dago nazjina' yati' daidits'ag ndi doo hadń daayo'jii da lę'e. ⁸ Saul ni'gé' nádiidzaago bináá ich'ą'ágolaa ndi doo go'jii da lę'e: áik'ehgo bigan daach'otą'go Damáscusyú odaach'izłqoz. ⁹ Doo go'jii dago taagi be'iskaą, dáshiná' ła'ii dáđibá'. ¹⁰ Damáscusgee nnee Jesus yokaąhń Ananías holzéhi goljii lę'e; án Jesus bił ch'i'nah ágóląago, Ananías, bilnii. Ananías gánii, Kú sídáá, sheBik'ehń. ¹¹ Jesus gábilnii, Nádnáhgo kłh bigizhyú itin Ts'ígodezdq golzeegee nńáh, áigee nnee Saul holzéhi, Társusgé' gólini, Judas goljige biká na'ínłkid: áigee án okaąh łaq. ¹² Áigee nnee Ananías holzéhi ha'ayáągo, go'jii nádleeh doleełhii bighą ndelniigo Saul bił ch'i'nah ágolzaa lę'e. ¹³ Ananías gábilnii, SheBik'ehń, án nneehń Jerúsalemgee nnee daanokaąhii nyeego yiniidaagodezlaahii baat'insj ni': ¹⁴ K'adıi án kú hígháhgo hayii nizhi'ii yeda'okaąhii lıdaikt'p'ogo baa godet'ąq lę'e, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaaniigo. ¹⁵ Jesus gábilnii, Ti'i: án ich'ą'nłłtini at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanłjii dahii, izisgo nadaant'aahii, ła'ii Israel hat'ii'ii shizhi'ii yídaagoksj áiléh doleełgo: ¹⁶ Shii shighą hago'at'éégo biniidaagonk'téé doleełii baa bił ch'i'nah ágoshłe'. ¹⁷ Áik'ehgo Ananías dahiyaago kłh yune' ha'ayáá; Saul yiká' ndelniiná' gánii, Shik'isń, Saul, Jesus nohweBik'ehń, itinyú yushde' hínááńá' nich'i' ch'i'nah ádelzaahń, gon'jii nándleeh doleełgo, ła'ii Holy Spirit bee nagodet'aago nich'i' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'i' bináá biká' siltsooz siljii lę'e n'ii yó'ózhóódgo go'jii násdłjii. Áigé' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áigé' iyąągo nalwod nasđłjii. Damáscusgee Jesus daayokaąhii yił naháztaągo da'kwíishj behiskaą. ²⁰ Dagoshch'i' Jews ha'ánátséh nagoznil yune' Saul, Christ Bik'ehgo'ihinań biYe' nlii, niigo yaa nagołni'. ²¹ Nnee daabidezts'ąq'ii dawa bił díyadaagot'eego gádaanii,

Dínshá' nneehń Jerúsalemgee nnee Jesus bizhi' daayozhúigo da'okaqahí naistseedń át'í; áí bighá kú nyáá ni', kídait'ó'go okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'í' yíl dikáhgo? ²² Áiná' Saul dayúweh nńdzilgo yałt'igo Jesus da'anii Christ nlii ląá, niigo Jews Damáscusgee daagolínii doo bich'í' hanádaaszii dago áyílaa. ²³ Łąágo hiskaanii bikédé'go Jews daanliinii Saul daizilheego ndaagoshchii. ²⁴ Áiná' ndaagoshchiinii Saul yígotsiid ni': daabizilhee hádaat'iiigo dajii biigha, dat'é' biigha kih goznilií binaayú lėda'dilt'ihgee dáada'dit'ihii nzhógo yinádaadéz'ii. ²⁵ Áiná' Jesus daayokaqahii t'é'yú lėda'dilt'ihii bitis yuyaa gódah ch'idaabileeh, táts'aa yiyi' dahsdaago. ²⁶ Saul Jerúsalemýú nyáána' Jesus daayokaqahii yedigháh hát'ii ndi bédaaldzid lė'e, da'anii Jesus yokaqahn silii ndi doo daabodląa dahii bigha. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidilt'iiigo nadaal'a'a yaa yil n'áazhgo gániiigo yaa nagolni', Dín nneehń higaalyú Jesus yo'iiigo bich'í' yałt' ni', la'ii Damáscusgee doo biini' hah dago Jesus yá siziiigo yaa yałt' ni'. ²⁸ Áigé' Jerúsalemýú da'adzaayú yil nkedikai. ²⁹ Áigee doo biini' hah dago Jesus yá siziiigo yaa yałt', Jews daanliinii Greek biyati' yee yádaalti'ii yich'í' yałt'igo yil lahadaadit'ahná' daabizilhee hádaat'ii lė'e. ³⁰ Áí odlá' bee ik'iiyú yidaagotsiidná' Caesaréayú yil hikai, áigé' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áik'ehgo Jesus daayokaqahgo ha'ánalséhii Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolínii bil nkenádaagodez'aago hadag bá nádaagodeyaa lė'e, áí Bik'ehgo'ihina' na' daidnłsigo dayúweh bá daagowáhgo, la'ii Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhó ląá silii. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokaqahii Lýdda golzeeyú daagolínii aldo' yaa nyáa. ³³ Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáa, di'ilhii bigha sitiigo tsebií legodzaahi. ³⁴ Peter gáyihii, Enéas, Jesus Christ nánilziil: nádnáhgo nitsesk'eh ilch'í' nandle'. Áigé' dagoshch'í' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áik'ehgo Lýddagee daagolínii la'ii Sárongee daagolínii daayiltsaago Jesus yich'í' dahaskai. ³⁶ Áigé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokaqahn gólíi, Tábitha holzéhi. Tábitha golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: án nłt'éégo at'éhi, tédaat'iyehii yich'oníhi. ³⁷ Áiná' án yóiyahgo ndezgaa'go daztsaa, áigé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú kih dahnágost'aa yune' ndaistii lė'e. ³⁸ Lýdda golzeehii Jóppa dábit'ahyú goz'aą, áik'ehgo Jesus daayokaqahii Peter akú naghago yaat'idaanziiigo nnee naki yich'í' odais'a' nádaayokaqahyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú nńáh, daabiłniigo. ³⁹ Áigé' Peter dagoshch'í' yil onákaigo ik'éhéyú kih dahnágost'aaayú yil okai. Ákone' itsaahii Peter yit'ahgé' daachago nazii, íicho la'ii diyagé Dórcas t'ah hiinaaná' áyílaa n'ii dahdaayiniłgo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'inołkáh yilnńiidgo, ch'ékainá' Peter hishzhiihgo oskaqad; áigé' its'í siné'zhí' déz'iidná' gánii, Tábitha, nádnáh. Áik'ehgo ch'iríhgalgo Peter yiltsaąná' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'í' dahdidilniigo náidnłqs; áigé' Jesus daayokaqahii la'ii itsaa daanliinii dawa yushd'é' daayilnńiidgo gádaabiłnii, Kú Tábitha náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidezdlaadgo láníhi Jesus daayosdląad. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikágé yildzehl yil sikeego doo alch'idé hiskaą da.

10

¹ Caesaréa golzeegee nnee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nliini, gólíi lė'e. ² Án nneehń godnłsini, la'ii yil naháztaanii bilgo Bik'ehgo'ihina' na' daidnłs lė'e, tédaat'iyehii

yich'í' odaagohijáhi, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'aaqé' hayaazhí' taagi ledihikeezuyúshí Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a yaaká'gé'hi bíl ch'í'nah ádelzaa, ái baa nyaágo, Cornélius, bihñiid. ⁴ Yine'íidná' tsídolyizgo gáníi, Hat'íi lááhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'áhi' bich'í' hadziigo gábiñii, Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee ni'okaqahíi la'íi niłgoch'oba'íi bíl neta'. ⁵ Nnee Jóppa golzeeyú daadn'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yił nánókáh: ⁶ Simon iká'gé' yildzehń yił sikee, bigowa túnteel sikaaníi bit'ahyú goz'aa: hago áñne' shíhíi yaa nił nagolñi'. ⁷ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a bich'í' yahtí' n'íi da'aazhí' ásdjiddná' Cornélius binal'a'a naki yich'í' áññiid, siláada godn'sinihi dawahn nai'a'ihí áldó'; ⁸ Áik'ehgo bíl ch'í'nah ágolzaahíi dawa yaa yił nadaagolñi'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áigé' hiskaq hik'e odais'a' n'íi kñh goznílii yich'í' athánégo hikahná' ha'iz'aaqzhí' godeyaayú Peter kñh biká'yú okaqah lé'e. ¹⁰ Dázhó shiná' siljigo dahat'ihíta hoshaa nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bíl ch'í'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'í' ilch'á' ágodzaago yiłtsaa, hat'íishíi ligaihi bich'í' bíl nkegonyáá, nadik'a' ligaihi k'a'at'éhi, dijigé' daayota'go ni'zhí' yił nkedaistsooz: ¹² Ái biká'gee ba' itah at'éhi, dzilká'yú daagolñi, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo yiłtsaa. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'aa gáníigo, Peter, nádndáh; la' naktseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníi, SheBik'ehń, doodah, da'izlíne' dagohíi doo daahidaqago nohwá goz'aa dahíi doo hwaa hishaq da. ¹⁵ Yati'íi náyidezts'aa gáníigo, Bik'ehgo'ihina'na' nt'éégo áyíilaahíi doo da'izlíne' bihñii bik'eh da. ¹⁶ Díi k'ehgo taadn da'iké'go bich'í' ágodzaa: áigé' nadik'a' ligaihíi yaaká'yú bíl onágodzaa. ¹⁷ Peter, shíł ch'í'nah ágolzaahíi hagosha' ágot'eego shich'í' ágót'íid, nzi'ná' nnee Cornélius daades'a' n'íi hikai, Simon hayú góljii? daañiigo na'ódaadiłkidgo ch'í'itinyú nazi. ¹⁸ Ya' Simon, Peter áldó' bizhi'ń kú sidaa née? daañiigo na'ónádaadiłkid. ¹⁹ Peter bich'í' ágodzaahíi t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábiñii, Nnee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádnáhgo gódah ch'ínñáh. Bíl nádńkáh, doo t'aaqzhí' nt'éégo da: shíi kú odaasi'á'i at'éé. ²¹ Áik'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íi yich'í' gódah ch'ínyáágo gádaayihñii, Nnee bíka daanołtaahíi shíi ásh'tíi. Hat'íi bigha kú nołkai? ²² Gádaabiñii, Cornélius, siláada da'án gonenadín yinant'a' nłini, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihina'na' yidn'sini, Jews dawa nt'éégo baa yádaakt'i, Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a dılzini yaaká'gé'hi bich'í' hadziigo níka idol'áa ñiigo, bigowayú ñnáhgo niyati' yidits'ihyú. ²³ Áik'ehgo Peter, Ha'alkáh, yihñiid, áigé' da'akú bedaiskaq. Iskaq hik'e Peter yił onákai, la'íi la' odla' bee ilk'isyú daanliini Jóppagé'hi áldó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskaaqee Caesaréa golzeeyú hikai. Áigee Cornélius bik'íiyú la'íi daabit'ekéhi' dala'áyíilaago biba' naháztaa. ²⁵ Peter t'ah bich'í' higaahná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhí' hayaa na'ádolt'e'go yokaqah nágodiidzaa. ²⁶ Áiná' Peter nábidnłoqzgo, Hizjii: shíi áldó' dani k'ehgo nnee nshlíni ánsht'ee, biñii. ²⁷ Ilch'í' yahtí'go ha'a'ááz, áigee láqago biba' dala'ách'it'éégo yiłtsaa. ²⁸ Peter gádaayihñii, Nnee Jew nłini nnee lahgo hadaazt'íi' yił na'aashgo, dagohíi yich'í' onadáhgo doo bee bá goz'aa da nohwíi bídaagonoksj; ndi shíi Bik'ehgo'ihina'na' gáshihñiigo shíł ch'í'nah áyíilaa, Nnee da'izljii ádaat'ee, dagohíi déncho'go ádaat'ee, doo daabiñii da. ²⁹ Ái bigha shiká odaaso'á'ná' doo t'aaqzhí' ánsht'eego da, dagoshch'í' niyáá: k'adii nanohwídishkid, hat'íi bigha shiká odaaso'á'

lâá? ³⁰ Cornélius gábilñii, Dí'i hiskaaná' dákogee in'áázhí' dáshiná' oshkaqah ni'; áigé' ha'iz'aaagé' hayaazhí' taagi ledihikeezyú oshkaqah nt'éego nnee bidiyagé bich'á'idindládi shich'í' sizíj ni', ³¹ Gáshilñiid, Cornélius, Bik'ehgo'ihinañ ni'okaqahí yidezts'aa, la'íi tédaat'yéhií baa ch'onba'íi yee nínalñiih. ³² Áik'ehgo nnee Jóppa golzeeyú daadn'áago Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; Simon, ikágé yidzehr, yil sikee, bigowa túnteel sikaaní bit'ahyú goz'aa: án nyaágo nich'í' yakti' doleel. ³³ Ái bigha dagoshch'í' níká o'l'paad ni'; nt'éego ándzaago ñyaa. K'adíi daanohwigha da'ánt'ee, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee, Bik'ehgo'ihinañ hago'at'éego nángon'áá shíhíi dawa daadnts'íhíi bigha. ³⁴ Peter yakti' nkegonyaago gánñiid, Bik'ehgo'ihinañ nnee dalet'eego yaa natsekees bígosílsíid: ³⁵ Nnee iltah at'éego hadaazt'íi daantúígee dahadn Bik'ehgo'ihinañ yidn'sinií la'íi nt'éego at'éehíi Bik'ehgo'ihinañ bíl dábik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihinañ biyati' Israel hat'íi bich'í' bíl o'ol'a'íi bídaagono'sí, Jesus Christ binkááyú nkegohen'áago yá'iti': (án dawahá yebik'ehñ nlii:) ³⁷ Da'ái yati'íi John, Baptize ádaanohwi'dolne', ñiigo yaa yakti'íi bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bídaagono'sí dishñii; ³⁸ Bik'ehgo'ihinañ Jesus Náza'reth golzeegé' gólíni, Holy Spirit la'íi binawodíi bee baa godin'áago its'áyinktíi: áigé' nt'éego ánat'íiigo ánádaal lé'e, la'íi ch'i'idn yisná ádaabí'sini n'íi nádaailziih; Bik'ehgo'ihinañ yilñíhíi bigha. ³⁹ Jews daabini'yú la'íi Jerúsalemyú dawa ye'ánat'íihi nohwíi nohwináál ánágot'íi; án ts'i'íhna'áhi yidaayiheskágo daizes-híi: ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jíi hileehgo Bik'ehgo'ihinañ nábihil'na'ná' ch'í'nah hit'íigo ábíílaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'í' da, áiná' nohwíi daahihíiltséh doleelgo Bik'ehgo'ihinañ hadaanohwihezñilíi nohwich'í' Jesus dazts'aaagé' naadiidzaahíi bikédé'go bíl da'iidaqá n'íi Bik'ehgo'ihinañ nohwich'í' ch'í'nah hit'íigo ábíílaa. ⁴² Jesus gánohwíñiigo nohwá ndaagoz'aa, Yati' baa gozhóni nnee baa bíl nadaagolñi', la'íi bich'í' gáshíldoñiih, Daahinaahíi la'íi nanezna'íi yaa Yakti' doleelgo Bik'ehgo'ihinañ haiyíltíi. ⁴³ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi dawa án yaa nadaagolñi'go gádaanniid, Án bizhi'íi bee dahadn bodlaqágo ba'ohíln bincho'íi da'izlíné doleel. ⁴⁴ Peter t'ah díi yaa yakti'go hayíi daidezts'aaníi dawa Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ⁴⁵ Círcumcise ádaabi'deszaahíi bitahgé' Jesus daayodlaaníi Peter yil hikaihíi bíl díyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanlíni da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'aa'íi bigha. ⁴⁶ Holy Spirit-híi yati' la'i yee yádaakti'go ádaabí'sígo la'íi, Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ahédaandzi, daaniigo daidezts'aa. Áik'ehgo Peter gáníi, ⁴⁷ Hadn díi nnee dánohwíi k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aaníi doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áik'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolñii, ñiigo yee yángon'áá. Áigé' gádaabiñii, Da'kwíi hiskaqazhí' kú nohwhitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'á la'íi Jesus bee ik'íiyú daanliinií Judéayú daagolíníi, doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihinañ biyati' áldó' nádaagodn'aaqo yaat'ídaanzi. ² Áik'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee Círcumcise ádaaszaa zhiñéé daanliinií doo bíl daabik'eh dago ³ Gádaabiñii, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bíl da'ináá láá. ⁴ Áik'ehgo Peter hago'at'éego ánádaagot'íi'íi iké' nyiníilgo yaa yil nadaagolñi' nkegonyaa gáníigo, ⁵ Jóppa

golzeeyú sídáágo oshkàq̄hgo shìl ch'í'nah ágolnéh nkegonyaa: Hat'íishì ligaihi shich'ì' bìl nkegonyáá, nadik'á' ligaihi djiigé' daayotá'go shich'ì' yìl nkedaistsoozgo hìltsáq̄: ⁶ Da'as'ah nel'jidgo áí biká'gee ba' ìlth at'éhi, dzilká'yú daagolní, ch'osh lá'í dló' nadaakaigo hìltsáq̄. ⁷ Yati' desiits'áq̄ gánúigo, Peter, nádndáh, naltseedgo nnaá. ⁸ Áiná' gádéniiid, SheBik'ehñ, doodah, da'izlíné dagohíi doo daahiidaago nohwá goz'áq̄ dahíi doo hwaa ízaashné'í at'éé da. ⁹ Yati'íi yaaká'gé' gánáshido'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo áyílaahíi doo da'izlíné bíhñii bik'eh da, nii. ¹⁰ Díi k'ehgo taadn da'ílké'go shich'ì' ágodzaa: áigé' nadik'á' ligaihíi yaaká'yú bìl onágodzaa. ¹¹ Áigé' dagoshch'ì' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'ì' hil'aad lq̄áhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshihñiiid, Ákú bìl nádñkáh, doo t'áqzhi' nt'éégo da. Odlá' bee ilk'isyú daanliiníi gostán aldó' bílonáhiikai, áigee nkaigo nneehíi bigowá yune' ha'áhiikai: ¹³ Áík'ehgo nohwíi nagosni' hago'at'éégo bigowá yune' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi sizijgo yiltsáq̄go gábihñiiid, Nnee lá' Jóp̄pa golzeeyú daadn'áá, Simon, da'án Peter holzéhi, yìl nánókáh; ¹⁴ Án ni lá'í bìl nahántaaníi bilgo yati' bee hasdádołkahíi yaa nil nagodolñih. ¹⁵ Áík'ehgo bich'ì' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'áq̄, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'áq̄ n'íi k'ehgo. ¹⁶ Jesus ánií n'íi, John tú zhá yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíi Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolñii, nohwihñii n'íi bénashñiih. ¹⁷ NohweBik'ehñ Jesus Christ daahosiidłq̄adná' Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit nohwaa daizné'í bíi aldó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíi doo hat'íi bee inshlji dago, doo doodah dishñii da ni'. ¹⁸ Ái daidezts'áq̄aná' doo hat'íi ndaado'ñii da, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo gádaanii, Áík'ehgo nnee doo Jews daanliji dahíi aldó' bincho'íi yich'á'zhí' ádaasdaayúgo ihí'naa doo ngonel'áq̄ dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ baidin'áq̄. ¹⁹ Stephen zesdijhíi bikédé'go Jesus daayokáq̄híi biniidaagodeszaahíi bighá ilch'á'yú oheskaihíi, lá' Pheníce golzeezhi', lá'í Kýprus golzeezhi', lá'í Ántioch golzeezhi' oheskai, dá Jews daanliiníi zhá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yich'ì' yádaakti'go. ²⁰ Lá'í nnee Kýprus golzeegé' lá'í Cyréne golzeegé' daagolíníi Ántioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaakti'íi yich'ì' yádaakti', Jesus nohwe-Bik'ehñ yaa yìl nadaagolni'go. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ yìl daanlijiigo nnee lq̄ágo da'osdláq̄go Bik'ehgo'ihí'nañ yich'ì' dahaskai. ²² Jesus daayokáq̄híi Jerúsalemgee ha'ánálséhíi ái yaat'idaanzigo Bárnabas Ántiochyú odais'a'. ²³ Ákú nyááyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi ye'ánát'ijhíi yiltsáq̄go bìl gozhóq̄ lé'e, Nohwi'odlq̄' nldzilgo bee nasoljiigo nohweBik'ehñ doo bich'á'zhí' ánadaahoñe' da, daayihñiiigo yidag yádaakti'. ²⁴ Bárnabasñ nnee nlt'éhi nliji, Holy Spirit ye'at'éhi, lá'í bi'odlq̄' nldzili: áík'ehgo nnee lq̄ágo Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdláq̄d. ²⁵ Áigé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yíka ntaayú óyáá: ²⁶ Ákú yaa nyáágo Ántiochyú yìl nat'áázh. Áigee Jesus daayokáq̄híi yìl ha'ánálséhgo dał'a' legodzaa, áík'ehgo nnee lq̄ágo yìl ch'ídaagoz'áq̄. Ántiochgee Jesus daayokáq̄híi da'iltse ínashood daahosze'. ²⁷ Ái benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íi Jerúsalemgé' Ántiochzhí' hikai. ²⁸ Ái lá' Ágabus holzéhi hizí'go, Holy Spirit yábiyikti'go, Ni'godsán dahot'éhé shina' góyéégo begodigháh, nñiid: Cláudius Caesar nant'án nliina' díi begolzaa. ²⁹ Ínashood daantíjige

dayídaanel'aagee Jesus bee bik'íyú Judéayú daagolíiní bich'odaahi'nii daanzigo biini' ladaizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas la'í Saul yaa daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziiní yich'í' odaizné'.

12

¹ Ái benagowaaná' Hérod nant'án nliigo ínashood la' yiniidaagontsi nkegonyaa. ² Án bik'ehgo James, John bik'isn, besh be'idiltshé bee zesdij. ³ Ái Jews daanliiní bil dádaabik'ehgo yígotsiidná', Peter áldó' ha'alt'e'go yee nagoshchij l'é'e. (Bán benilzoolé da'ádijgo bán alzaahi daach'iyaaaná' díi be'ánágot'ijj.) ⁴ Áik'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiltsoodgo ha'ádaist'e', áigé' silááda díj'go sinili binádaadéz'ijgo baa neltij; Bitis-hagowáh bee biná'godiníhgo bikédé'go nnee bináál ch'ínádishteel nzigo. ⁵ Peter ha'áná'ilka' yune' ásitijná' Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ínashood ha'ánálséhí dá bá da'okaaq n't'éé l'é'e. ⁶ Iskaa hik'e Hérod Peter ch'ínádishteel nzi lágo, ndi da'ái bit'é' besh hishbizhí naki bee hibi'dest'ooogo silááda naki bigizhyú alhosh: silááda la'ihí dáádítihgee yinádaadéz'ij l'é'e. ⁷ Dahíko Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitij yune' ididezlaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahale nádndáh, bikhniid. Besh hishbizhí bigan bee lest'óq n'í nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gánábildo'nii, Nidiyagé ánágodle'go áde'it'ó, la'í nikee na'ast'óné bee ná'nl'éés: áik'ehgo ágázza. Áigé' gánábildo'nii, Iká' ninasti'íi idinántihgo shiké' nínáh. ⁹ Áigé' ch'inyáago yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ánát'ijj'í da'anii bich'í' ánát'ijj'í doo yígotsi da; áiná' daazhógo shil ch'í'nah ágodzaa nzi l'é'e. ¹⁰ Silááda yináadéz'iiní iltséhí la'í iké'geehí yitis ch'ín'áázhná' kih gozníli bich'í'zhígo besh dáádítihí yaa n'ááz; ái dabínik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'ín'áázhgo kih bigizhyú itín yune' o'ááz; áigee dagoshch'í' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á bich'á' onázza. ¹¹ Peter dabíi idínágolzijgo gánniid, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á shich'í' yil'aadgo, Hérod bíla'it'áh'gé' la'í Jews daanliiní hago áshidilne'go ndaayohí n'í yich'á' ch'ishintihgo bígosítsiid. ¹² Díi yígotsiidná' John, da'án Mark holzéhi, bima Mary bigowayú óyáá; áigee láágo da'adzaago da'okaaq l'é'e. ¹³ Peter ch'í'itinyú dáádítihí nyinests'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádítihyú nyáá. ¹⁴ Peter bizhihí yígotsiidgo dá doo yá ch'í'itiinhé bil gozhóogo ha'ánálwodgo, Peter dáádítihgee sizij, niigo nnee ákóne' naháztaani yil nadaagosni'. ¹⁵ Niini' ádij né! daabihniid. Áiná' dayúweh ágání. Gánádaabildo'nii, Binádidzohí zhá benagowaa. ¹⁶ Áiná' Peter dayúweh dáádítih nyiníts'í: áigé' bá ch'ida'iztaago daabiltsaaaná' bil díyadaagot'ee l'é'e. ¹⁷ Dant'éhe naháztaq doleehí bighá nabída'igizh, áigé' hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ ha'áná'ilka'gé' ch'ibinliiní yaa nagosni'. Áigé' gánniid, Díi ágodzaahí James la'í odlá' bee nohwik'íyú baa bil nadaago'ni'. Áigé' dahnyaago lahyúgo onanázza. ¹⁸ Hayilkaa hik'e silááda bitahyú ch'ini hadndláád, Peter hago adzaa, daaniigo. ¹⁹ Áigé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áik'ehgo silááda yinádaadéz'ij n'í baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'aa. Áigé' Judéagé' Caesaréayú óyáago da'áigee sidaa l'é'e. ²⁰ Hérod, Tyre la'í Sidongee nnee daagolíiní yich'í' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'á, t'éké ádaisdlaago dalaházhí' da'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'áá le', daaniigo yich'í' yádaati', nant'án bini' bich'á'gé' zhá

da'iyaaḥíí bigha. ²¹ Áík'ehgo ch'ídaagooz'aaníí bijjii Hérod nant'án k'ehgo ík'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago nḥee hikaihíí nlt'éeego yich'í' yałtí'. ²² Áík'ehgo nḥeehíí, Díí bich'í' da'ch'okaḥhíí bizhiihíí aḥíí, doo nḥee da! daaniigo ndaadidilghaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá daach'idnksíni at'ée, doo nii dahíí bigha dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'gé'hi kah bik'izhí' áyíłaa: áígé' ch'osh bitsi daiyaḡo bizes-híí. ²⁴ Áíná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí dayúweh didezdzlaadgo nchaa silíí. ²⁵ Bárnabas la'íí Saul biłgo, bigha daades'a' n'íí ḡḡł ádaizlaaná' Jerúsalemgé' John, da'án Mark holzéhi, yił nakai.

13

¹ Ántiochgee ínashood ha'ánálséhíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íí la'íí íłch'ídaago'aahíí, áí Bárnabas la'íí Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénege' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yił daahina'n, la'íí Saul itah ha'ánákah lé'e. ² Dáshiná' Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaḥhíí Holy Spirit gábilñii, Bárnabas la'íí Saul shá nada'iziidgo bich'í' ádeñiid n'íí shá its'ánole. ³ Áík'ehgo dáshiná' náda'oskaḡdná' Bárnabas la'íí Saul yiká' ndaadesñii, áígé' odais'a'. ⁴ Áígé' Holy Spirit odaabis'a'go Seléuciayú n'áázh; áígé' Cýprusyú bił oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánálséh nagoz'ḡḡ yune' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yaa yádaakti': John bich'odaani lé'e. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'in'áázh; áígee nḥee Bar-Jesus holzéhi, Jew nłíni, bena'ich'aahíí íłtah at'éeego áná'ol'íłhí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziid ádil'ínihi, Paul la'íí Bárnabas baa n'áázh lé'e. ⁷ Án nḥee góyáni, nant'án nłíni, Sérgius Paulus holzéhi yił n'áázh; án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí yidits'íłh hát'íłhíí bigha Bárnabas la'íí Saul yiká'ii'a'. ⁸ Áíná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi, (Élymas golzeehíí bena'ich'aahíí íłtah at'éeego áná'ol'íłhí golzeego ágolzee) nant'án dánko odlḡḡ hileeh nzihíí bigha Bárnabas la'íí Saul yidáhzhí' yałtí' lé'e. ⁹ Áíná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyíłtí'go da'as'ah yineł'íí, ¹⁰ Áígé' gáyíłñii, Ni, ch'iidn bik'ehgo ánt'íni, dawahn nḥee bich'í' nach'áhi, dawahn nchḡ'go ánt'ehi, nlt'éeego ágot'eehíí dawa doo nił nzhḡḡ dahi, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ts'ígodesdḡh itínhíí digizgo áñksini, doo dayúweh ágánt'íł da le'. ¹¹ K'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ nich'í' ná'diziidgo dét'íłhézhí' nináá ágodíłhgo ch'ígona'ái doo hí'íł da nleeh. Dagoshch'í' biná'oh golbaa gozłíí, áígé' godíłhíł bik'egonyáá; áík'ehgo hadn bidilḡḡsñ yíka nantaa nágodiiidzaa. ¹² Áígé' nant'án ánágot'íłhíí yo'íłnáná', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íí baa yił díyagot'eego osdłḡḡḡ. ¹³ Paul yił nakaihíí biłgo Páphosgé' bił oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíí biyi' Pérga golzeezhí' hikai: áígé' John bich'á' Jerúsalemyú onádzaa. ¹⁴ Áígé' Pérgagé' yúweh ni' Pisídia golzeehíí biyi' Ántioch golzeeyú onanákaí, Jews daagodnksíni bijjii ha'ánálséh goz'ḡḡ yune' ha'ákaige' dahdinezbiłh. ¹⁵ Begoz'aaníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí biyati' daayozhiihíí bikédé'go Jews ha'ánálséhíí binadaant'a' bich'í' oda'is'a' gádaaniigo, Nḥee daanołni, shik'íyú, yati' la' nḥee bich'í' bidag yádaakti' lé'eyúgo dá'ad ágádaadołñiih. ¹⁶ Áík'ehgo Paul hizí'go na'ígizhná' gáníí, Israel hat'íi daanołni, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinołsini, ídaayesołts'ḡḡ. ¹⁷ Díí Isreal hat'íi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaḥhíí daanohwitaa n'íí hayiheznıłgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagolıı n'ná' nḥee ízigo ádaat'eego áyíłaa

ni', la'ii binawod bee ni' Egyptgé' ch'iiñil ni'. ¹⁸ Dénchogó ádaat'ee ndi yinádéz'iiigo da'izliyyú dizdinhíi hagee bíl legodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeegee nnee gosts'idyyú hat'i'i doo hat'íi dago áyílaaná' bini' n'íi Israel hat'i'i dala'a daantúígee biyéé doleehíi bebigoziñhíi yá áyíllaago ni' yá ilk'idaahosdzog. ²⁰ Ái bikédé'go aayádaaltihíi bánadaant'aago bá ágólaa, díjdn gonenadinyú ashdladin legodzaayú shj, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áigé' izisgo nant'an daayoceed; áik'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'íi nlíni, Bik'ehgo'ihinañ baa destúigo bánant'aago dizdin legodzaazhi'. ²² Án k'ihzhi' nnáíntúiná' David nant'an ánálzaa; án díi k'ehgo ániigo yaa nagolni', David, Jesse biye'híi shil dávik'ehyú át'ééhíi la'ii dáhasht'íyyú ánát'íñhíi bígosítsjíd. ²³ Díi nnee bich'á'gé' hadaaíshchínihií bitahgé' Bik'ehgo'ihinañ ngon'áání k'ehgo Israel hat'i'i bá Hasdá'iinihií bá yiltú, án Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinchog'íi bich'á'zhí' ádaame'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Israel hat'íi dawa yich'i' ya'ti' lé'e. ²⁵ John binasdziid k'ad aqł áile'ná' gáníi, Hadn át'íi daashidolñih? Shíi doo án ást'íi da. Ndi shikédé'go higháhíhií biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh síttí da. ²⁶ Nnee daanolíni, shik'íyyú, Abraham hat'i'i daanolíni, la'ii nohwitahgé' Bik'ehgo'ihinañ daadinolási, hasdách'ikáhíi baa na'gon'íi nohwíi nohwich'i' alzaa. ²⁷ Jerúsalemyú daagolíníi binadaant'a' dábilgo Jesus doo yinádaagolzi da, la'ii Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ádaanii n'íi, godilziníi bijjii dawahn náhóji n'íi doo bíl ídaagozi dahíi bighá ádaanii n'íi begolzaa, da'itsaahíi bee bá ndaagoz'áago. ²⁸ Hat'íi bighá daayizilhééhíi doo yidaagołsı da, ndi Pílate nádaayokqah, zilhéé daayilniigo. ²⁹ Bek'e'eshchiiníi aqł begolzaaná' tsj'ihna'áhi biká'gé' godah ch'ínadaiztúigo, tsébi'i'án yune' ilch'i'ndaiztú. ³⁰ Ndi daztsaagé' Bik'ehgo'ihinañ nábihil'na': ³¹ Áigé' láágo iskaágo hayíi Gálileege' Jerúsalemzhi' yil hikaihií yich'i' ch'í'nah ánádil'íi lé'e, ái k'adyúgo biñáál' ánágot'jidi nnee yil nadaagolni'. ³² Yati' baa gozhóni baa nohwil nadaagolni', bich'á'gé' hadaaínel't'aaníi Bik'ehgo'ihinañ bángon'áá n'íi k'ehgo, ³³ Jesus nábi'dihil'na'íi, nohwíi bichagháshé daandliiníi nohwá ye'ílaa; psalm nakígee addó' biyi' gánúigo k'e'eshchií, ShiYe' nlií, díi jüigé' nitaa silíi. ³⁴ Doo dildzid nanádleeh dago daztsaagé' náyihil'na'íi yaa nagolni'go gáníi, Da'aniigo David bángon'áání nohwíi nohwaa nshné'. ³⁵ Psalm la'ii addó' biyi' gánadí'ni, Dilzini Nlíni nıyééhíi dildzidíi doo bee bángon'áah da. ³⁶ Davidhíi naghaa n'ná' habinoł'jhií bá Bik'ehgo'ihinañ yighá bin'á'íi aqł áyílaahíi bikédé'go, David daztsaágo bik'íi n'íi le'sinilíi bitahyú nbi'deltú lé'e, áik'ehgo nldzid; ³⁷ Ndi Bik'ehgo'ihinañ nábihil'na'íi doo nldzid da. ³⁸ Ái bighá nnee daanolíni, shik'íyyú, ádaagonol'sı le', díi nneehñ baa nohwil nagolni', binkááyú dénchogó ádaanoł'ee n'íi nzhooníi bee nohwaa nágodit'aahíi bighá: ³⁹ Hayíi án yodlaqhn dawahá biyi'gé' nł'éégo ch'íbitteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi Moses binkááyú ni'né'i doo dawa bee ch'íkolteehi at'éé da. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íi doo bee nohwich'i' ágonéh da doleehíi bighá baa daagonol'sq; ⁴¹ Sq, aadaadlohíi daanolíni, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daadołeek: nohwíi yołkaahíi biyi' hat'íhita ashle', ái ashle'íi la' nohwil nagolni'yúgo ndi doo daaholđlaq da. ⁴² Jews daanliiníi ch'ínákainá' doo Jews daanlii dahíi, Iké'gee godilziníi bijjii da'áik'ehgo nohwil nanádaagodoñih, daabilniigo

nádaabokaqah. ⁴³ Áík'ehgo dała'ách'ít'éeéhíí qal tanách'osaqaná' Jews daanlíni la'íi Jews bi'okaqahíi yédikaihíi daidnłsini ląągo Paul la'íi Bárnabas yiké' dahiskai; ái bich'i' yádaakti' la'íi, Bik'ehgo'ihina'nań bilgoch'oba'íi dayúweh nłt'éeego baa hołkaah, daabihniigo bidag yádaakti'. ⁴⁴ Áíge' godilzih hik'e kih goznilgee nneehii dásdozhá dawa dała'adzaa, Bik'ehgo'ihina'nań biyati' idaayésts'aayú. ⁴⁵ Jews daanlíni nnee dała'at'éeéhíi daayiltsaqaná' dážhó da'olch'i'íd lé'e, Paul ániíhíi doo áígee da, daañii la'íi nchó'go yaa yádaakti'. ⁴⁶ Paul la'íi Bárnabas doo biini' hah dago gádaañii, Bik'ehgo'ihina'nań biyati'íi nohwíi iltsé nohwich'i' bee yá'iti'go dábi'eh: ndi daanohwíi k'ihzh'i' bídaasoyilgo dahazh'i' ihina'nań doo bik'eh sitij da daanolsi dago, ádándaagosolt'aqahíi bigha doo Jews daanlij dahii bich'i'go dahsiikai. ⁴⁷ Ágáníigo nohweBik'ehna' nohwá ngon'áá, Doo Jews daanlij dahii bá idindláadíi nłjigo hanilji, ni'gosdzán náhen'aayú nnee iltah at'éeego hadaazt'i'i ninkáayú hasdákáh doleeł. ⁴⁸ Doo Jews daanlij dahii díi daidezts'aqaná' bil daagozhó'ogo Bik'ehgo'ihina'nań biyati' ya'ahédaanz'i lé'e: dahazh'i' daahina' doleełgo nábidihesdlaahíi dawa da'osdlaqad. ⁴⁹ Bik'ehgo'ihina'nań biyati' Antioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. ⁵⁰ Ndi Jews daanlíni isdzané daagodnłsini nłt'éeego bídaagozini, la'íi nnee nant'an daanlíni ákú daagolínii biini' yá ádaagozlaa, Paul la'íi Bárnabas biniiidaagododle', daañiiigo, áík'ehgo daabini'gé' ch'idaayineyood. ⁵¹ Bikee leezh yaa daayilháal, doo hádaabich'it'ij dahii nnee bee bigózihi' bigha, áíge' Icóniumyú onaná'aazh. ⁵² Hayii da'osdlaqadíi bijii dawa yee bil daagozhó, la'íi Holy Spirit ye'adaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul la'íi Bárnabas bilgo Jews ha'análséh goz'aq yune' ha'a'áazhgo yádaakti', áík'ehgo nnee ląągo da'osdlaqad, la' Jews daanlíni, la' Greeks daanlíni. ² Áiná' Jews doo da'odlaq dahii, doo Jews daanlij dahii yil daagoshkishgo odla' bee ilk'íiyú daanliiníi bich'i' nchó'go natsídaakesgo ádaizlaa. ³ Da'áígee sikeego nzaad ogoyaago, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihina'nań yá yádaakti' lé'e, áík'ehgo godiyihgo be'ígóziini la'íi ízigo aná'ol'ijii Paul la'íi Bárnabas binkáayú Bik'ehgo'ihina'nań anát'ijlgo biyati' yee bilgoch'oba'íi da'anii at'éeego bigóziigo áyílaa. ⁴ Áígee nnee daagolínii ilk'ékai; la' Jews daanliiníi yil daagost'iid; la'íi Paul la'íi Bárnabas yil daagost'iid. ⁵ Doo Jews daanlij dahii la'íi Jews daanliiníi bindaant'a' bilgo bin'da'dihnih la'íi nbida'ihne'go ndaagoshchij, ⁶ Ái yidaagolsjiddná' Lýstra la'íi Dérbe, Lycaónia biyi' kih nagoznilyú la'íi binaayú dahtsídinkij. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee di'ilihi sidaa lé'e, dágozlijiná' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ Án Paul yałt'go yidits'ag: Paul da'as'ah bineł'ijigo bi'odla' gol'ijigo nádziihgo bigolsjidd, ¹⁰ Áík'ehgo, Nádnáhgo hizij, bilnii. Nnee di'iln' dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee dała'at'éeéhíi Paul adzaahíi daayiltsaqaná' Lycaónia biyati'íi yee nádaadidilghaazhgo gádaañii, Daadinłzinú nohwich'i' nken'ášsh, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. ¹² Bárnabasń Júpiter daayilnii; Paulhíi, itisgo yałt'i'hi' bigha Mercúrius daayilnii. ¹³ Kih goznili' bádngee kih biyi' Júpiter bich'i' da'ch'okaqahíi goz'aq lé'e; áígee Júpiter bich'i' okaqah yebik'ehna' magashi la'íi ch'il hishbizhgo alzaahii ch'é'itiinzh'i' la'ádaizlaa, magashihíi natseedgo Paul la'íi Bárnabas okaqahgo baa hi'núil nziigo, nnee dała'adzaahíi binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'a, Paul la'íi Bárnabas, díi

yaat'idaanzigo doo bil daanzhoq dago ak'e nada'ihidziiz nágodiidzaago, nnee dala'at'éehii yitah anákeel'lé'e, nawode gádaaniigo, ¹⁵Nnee daanołni, hat'ii ląą bighą ágádaakt'ii? Nohwii aldó' nohwii k'ehgo nnee ndłni ant'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'ą'zhi' ádaakme'ná' Bik'ehgo'ihinañ hiñahi daaholkaąą le', an yaa, ni'gosdzan, túnteel la'ii dawa biyi' daagolnihii ayiilaahi at'éé: ¹⁶ An doo anina' nnee iltah at'éégo hadaazt'ii dabiini'yú nadaakeego ayitsi' lé'e. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi be'igózi doleeki' dawahn nohwich'i' ch'i'nah ayitsi, nlt'éégo nohwich'i' at'éé, nanagoltihgo la'ii ná'nt'ihgo nohwá ágótsi, ch'iyán la'ii ilgoyilshóónii bee hwoi daandliigo anohwiłsi aldó'. ¹⁸ Ai ganniidgo magashi nastseedgo bee daahohikaąą daanzi n'ii t'ąązhi' ádaadzaa, ndi dasdozhą begolzaa. ¹⁹ Jews daanłni Antiochge' la'ii Icóniumge' hikaihi nnee la' yini' yá ádaagozlaago Paul leyida'isne'go, daztsą ląą daanzigo kih goznil bitisyú ch'idaideshood. ²⁰ Aina' inashood binaayú naziiigo, nádiidzaago kih goznil yune' onanadzaa: áige' iskaą hik'e Dərbeyú ó'ááz, Bárnabas bilgo. ²¹ Ai kih goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go ląągo da'osdlaądná' Lýstra, Icónium la'ii Antioch golzeeyú t'ąązhi' onakai, ²² Inashood ndzilgo ádaile'go, yidag yadaakti'go, Dayúweh da'oldlaą le', daayilniigo, la'ii, Nye'i daadihiits'ago zhą Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliini' itah daahiidleeh, daayilniigo aldó'. ²³ Dashińá' da'okąąhgo inashood ha'anáséhii dawago yanazini yá hadaiheznilná' Bik'ehgo'ihinañ yada'ohiihi yaa yidin'ąą. ²⁴ Pisidia yiyi' ch'in'áázhná' Pamphyliaagee n'ááz. ²⁵ Pėrgagee Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee yadaakti'ge' Attalia golzee yuyaa onanát'aazh. ²⁶ Áige' Antiochyú t'ąązhi' bil onada'iz'eel, áige' odaach'is'a' ni', áige' binasdziidii ąą ladaizlaahii Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'ii yee baa daagodest'ąą ni'. ²⁷ Akú nakainá' inashood dala'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziidii dawa yaa yił nadaagolni', la'ii doo Jews daanlii dahii odlaągo yá yił ch'ida'iztaanii aldó'. ²⁸ Da'áige inashood yił naháztaągo nzaad godeyaa.

15

¹ La' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odla' bee ilk'iiyú daanłni yił ch'idaago'aah, Moses yegos'aanii bik'ehgo circumcise ádaanołni'deszaayúgo zhą hasdalkah, daaniigo. ² Paul la'ii Bárnabas dii yaa yadaakti'go diyat'eego yił lahada'dit'áh, áik'ehgo Paul la'ii Bárnabas, la'ihii aldó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'a la'ii inashood yanazini dii baa nahódaidikiyú dolkah, daayilniigo hadaiznil. ³ Inashood ha'anáséhii daabides'a'go dahdiikai; doo Jews daanlii dahii Jesus yich'i' dahaskaihi yaa nadaagolni'go Phenice la'ii Samária golzeeyú ch'ikai: odla' bee ilk'iiyú daanliini' dawa yaa bil daagozhóq. ⁴ Jerúsalemyú hikainá' inashood ha'anáséhii, nadaal'a'a la'ii inashood yanazini bilgo yaa hikaihi ba'ahedaanzigo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziidii dawa yaa yił nadaagolni'. ⁵ La' inashood Phárisees zhińéego daagot'iini' daahizi'go gadaanniid, Da'anii circumcise ádaal'iiigo dávik'eh, la'ii Moses yegos'aanii bikisk'eh ádaanołt'eego daan'niigo bándagosiit'ąą. ⁶ Nadaal'a'a la'ii inashood yanazini dii yaa yadaakti'hi bighą dala'adzaa. ⁷ Nzaad godeyago lahada'dit'áhná' Peter hizi'go hadzii, Nnee daanołni, shik'iiyú, dá'alk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'ii, shii shinkáayú doo Jews daanlii dahii daidits'ago Jesus

daayodlaa doleelgo Bik'ehgo'ihinaan nohwitahge' hanashiitii ni'.
 8 Bik'ehgo'ihinaan daakojii dawa yigolsini Holy Spirit nohwii nohwaa daadest'aanii k'ehgo bii aldo' baa daadest'ago bi'ijoonii yee yil ch'inah ayisj; 9 Nohwii la'ii bii bilgo dalekt'eego nohwaa natsekeesgo bi'odla' bee bijii nkt'eego anadaisdlaa. 10 Aik'ehgo hat'ii bigha nohwii la'ii daanohwitaan n'ii ch'eh adaahiil'ii n'ii, Jesus daayodlani doo Jews daanlii dahii ladaile'go adaalt'igo Bik'ehgo'ihinaan nabidaanoltaa? 11 Jesus Christ nohweBik'ehni dazho bilgoch'oba'ii bee hasdahiin'iiigo bii aldo' da'aik'ehgo hasdakahgo dahohiidlaa. 12 Nnee daa'adzaahii dawa doo hat'ii daahiits'ag daná' Barnabas la'ii Saul yidaayests'aa, hago'at'eego doo Jews daanlii dahii bitahyu Bik'ehgo'ihinaan binkaa'yu godiyihgo anagot'ihii la'ii izisgo ana'ol'ihii anada'ol'ihii n'ii yaa nadaagolni' le'e. 13 Aal hadaaszina' James hadziigo ganniid, Nnee daanohini, shik'iyu, shidaayelts'aa: 14 Simeon gani ni', Da'iktsena' doo Jews daanlii dahii Bik'ehgo'ihinaan bizhi' yee da'okaa'nggo hayiniil doleelhi bigha yaa nyaá le'e. 15 Dalekt'eego Bik'ehgo'ihinaan binkaa'yu nada'iziidi n'ii yaa nadaagosni'; dii k'ehgo k'e'eshchii ni', 16 Dii bikede'go nadishdaalgo David bich'age' hadaalishchinihi nadaant'ango anadaashdle', kih anagoch'idle' lehi k'ehgo; nagohezgo' n'ii dawa nagodisht'ihii, nkt'eego nnagodish'aa: 17 Nnee la'ihii aldo' Bik'ehgo'ihinaan hadaabit'ii doleelhi bigha, la'ii doo Jews daanlii dahii shizhi' bee daahojihii aldo', nii nohweBik'ehni, dii dawa anati'ihii. 18 Bik'ehgo'ihinaan ni'gosdzan agolzaage' yushde' godezt'i'go binasdzidi yigolsi ni'. 19 Ai bigha shii dii k'ehgo shil dabik'eh, doo Jews daanlii dahii Bik'ehgo'ihinaan bich'i' dahnahikahii doo hat'ii bigha bich'i' nadaagont'og bik'eh da: 20 Dii zha bee bich'i' k'eda'iilchii, Beda'okaa'hi nastseedgo nadn'ai yaa hi'niil n'ii doo daasaa da, doo nant'i' nach'ikai da, la'ii dawaha bize'da'ist'oonii la'ii dihihi aldo' doo daasaa da. 21 Doo anina'ge' godezt'i'go kih nagoznihii dawagee hadi Moses yaa nadaagolni'ii golii, Jews daagodni'sinii bijii Jews ha'anatséh nagoz'aa yune' Moses binaltsoos dawahn nadaahojii. 22 Nadaal'a'a, inashood yanazini, la'ii inashood ha'anatséhi dawa bilgo dabii bitahyu nnee hadaiheznilgo Antiochyu Paul la'ii Barnabas yil daides'a'go bil dadaabik'eh; aik'ehgo Judas, Barsabbas holzéli la'ii Silas, inashood bitahyu nnee adn nazinihi: 23 Naltsoos dii k'ehgo k'e'eshchiinii yil odais'a': Odlá' bee nohwik'iyu daandlini, nadaal'a'a, la'ii inashood yanazini bilgo, nohwii doo Jews daanlii dahii, Antiochyu, Syriayu, Ciliciayu odlá' bee nohwik'iyu daanohini, Gozhó, daanohwi'nii. 24 Doo hadi agadaabil'nii da ndi, nohwich'age' la' yati' yee nanohwint'ogo, Circumcise adaanohwi'dilne', la'ii Jews bich'i' begoz'aanii yikisk'eh adaano't'ee, daanohwi'niigo nohwiini' nadaidezgeedi baat'idaandzi ni': 25 Aik'ehgo daa'ahiidzaan' nnee la' hadaahii'niil, ai Paul la'ii Barnabas, nohwil daanzhoni, aku bil nadaadn'aago daanohwigha nohwil dadaabik'eh. 26 Dii nneehii dasdozha daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehni bizhi' bee daabich'ozhihihi bigha. 27 Aik'ehgo Judas la'ii Silas dii naltsoosi bil daadel'a', da dii bek'e'eshchihii k'ehgo dabii nohwil nadaagodolnih. 28 Holy Spirit la'ii nohwii nohwil dadaabik'eh, doo nohwa nyee dago, da dii zha bee nohwa ndaagosii'aa; 29 Beda'okaa'hi nastseedgo nadn'ai yaa hi'niil n'ii, la'ii dii, la'ii dawaha bize'da'ist'oonii doo daasaa da, doo nant'i' nach'ikai da aldo': dii bich'age'zhi' adaano't'eego nzhoq. Da'ai zha nohwich'i'

k'eda'shiilchijj. ³⁰ Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood dała'ádaizlaaná' naltsoosíi yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiinií daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehíi bigha bíl daagozhóó. ³² Judas la'íi Silas, dabíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'i daanlijgo, odla' bee bik'íyú láágo yich'i' yádaakti', la'íi ndzilgo bi'odla' goleehee bigha yidag yádaakti' lé'e. ³³ Dét'ihézhí' naháztaq hik'e odla' bee bik'íyú nadaal'a'á bich'i' onádais'a', bíl daagozhóógo. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídáá ndizhoq, nniid. ³⁵ Paul la'íi Bárnabas addó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'ídaago'aahgo la'íi yaa nadaagolni'go, la'ihíi addó' láágo ágádaat'ii ni'. ³⁶ Da'kwíi hiskaaníi ch'ígoyáá hik'e Paul Bárnabas gáyihni, Noo', t'aqzhí' nádotaash k'ij goznil n'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nagohiilni' n'íyú, odla' bee nohwik'íyú baa nanádaanotaa hagosha' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasñ John, da'án Mark holzéhi, yił dikáh hát'íi. ³⁸ Ndi Pauln doo yił dikáh hát'íi da, dabí'iltсэнá' Pamphýliagee bich'á' t'aqzhí' ádeheltij ni', doo dayúweh bich'odaaniigo yił okai da ni'. ³⁹ Áí bigha la', Ch'ík'eh, niiná' la'íi, Dah, niigo yigha díyat'eego lahadi't'áh, áí bigha ilk'é'áázh: Bárnabasñ Mark bílgo bíl oda'iz'eel, Kýprus golzeeyú; ⁴⁰ Pauln Silas hayiltijgo dahn'áázh, odla' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi nohwil daanlij, daabihiigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sýria golzeeyú la'íi Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánáséhií bi'odla' ndzil hileehíi bigha akú ch'ín'áázh.

16

¹ Áíge' Paul Dérbeyú nanadzaa, Lýstrayú áldó': áígee Jesus yodláni sidaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nlini bima; áiná' bitaahíi Greek nlij: ² Án Lýstragee la'íi Icóniumgee odla' bee ilk'íyú daanliinií nlt'éégo baa yádaakti'. ³ Paul Timothy yił di'aash hat'íigo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek nlijgo Jews ákú daagolíinií dawa yídaagokshíi bigha. ⁴ K'ij nagoznilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á la'íi ínashood yánazini begoz'aanií bá ádaizlaahíi bek'e'eshchini baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleekíi. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánáséhií bi'odla' ndzil daasilij, la'íi dajji biigha bínáhíkah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yádaakti' da, bíhiigo Phrygia la'íi Galátiaiyúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh nt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'ij da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahií ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ T'p'éyú Paul bíl ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golni sizij; án gábihiigo náboqqaq, Yushdé', kú Macedóniayú nnángo nohwich'onni. ¹⁰ Bíl ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'i' Macedóniayú nkáh daaniidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwihni láá daandzigo. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'ígozdq Samothráciazhí' nohwil dahdez'eel, iskaq hik'e Neápolisú nohwil naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philíppizhí' ohiikai, áí Macedónia biyi' itisgo k'ij goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataqgo da'kwíi hiskaq. ¹³ Jews daagodnlsinií bijij túnlíni bahgee k'ij goznigé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okaqah goz'aa; áígee dineb'igo isdzané nihikáhíi bich'i' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatiragé' gólíni, nak'á' lichiiigo dot'izhíi baa nahíniihñ, Bik'ehgo'ihí'nañ yokáqhñ, nohwidezts'aa: án Bik'ehgo'ihí'nañ bijij ilch'á' áyíílaago Paul ániíhií nlt'éégo yidezts'aa. ¹⁵ Án la'íi yił naháztaanií bílgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokqahgo gánohwihni, NohweBik'ehú da'anii

yodlaago daashidohniiyúgo, shigowayú nahísóltaa. Dayúweh yushdé' daanohwiłniiyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okaqah goz'aayú hiikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' goljigo o'jín, biyisnahí zhaali yá ágole'ń nohwaa nyáá: ¹⁷ Án Paul ła'í nohwí nohwiké' naghaa, dilwoshgo gánígo, Dí nneehí Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú at'éhi bánada'iziidí ádaat'ee, hago'at'éego hasdách'igháhí yaa nohwí nadaagolń'i. ¹⁸ Da'ágánát'jigo ła'ágo iskaq. Ái Paul yik'etsézdjigo t'aazhí' adzaago spirit ncho'í gáyihni, Jesus Christ bizhi'í bee gánildishni, Biyi'gé' hannáh. Áik'ehgo dagoshch'í' hayáá. ¹⁹ Biyisnahí zhaali yá ádaile' n'í bich'á' ásdjigo yidaagolsjdná' Paul ła'í Silas yil ndaazdeelgo na'hiñih goz'aayú nadaant'án biyahzhí' ndaideshood, ²⁰ Áigé' nant'ánchań daanlińí yaa yil hikaigo gádaayihni, Dí nneehí, Jews daanlińi, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'í nohwí Romans daanlińi nádaagodiit'aago doo nohwá goz'aq dahí yee ilch'ídaago'aah, ái bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'aq da. ²² Áigé' nnee ła'ágo dala'adzaahí bik'i dahishjeed; áigé' nadaant'aahí Paul ła'í Silas bidiyagé baa nadaihezdzjzná' habída'ıltsaasgo bá ndaagoz'aq. ²³ Aasinilí nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yune' ha'ádaabisdeel, bena'igésé nai'nilí gádaayihniigo, Nt'éego binádaadń'j: ²⁴ Ágábihnihi bigha da'ihni'yú ha'áná'ilka' yune' da'obiláá, bikee o'i'án yune' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áigé' t'e'ís'ahyú Paul ła'í Silas Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ła'í ya'ahédaanzigo da'do'aalgo ha'áshijeedí daabidezts'aq l'é'e. ²⁶ Dágošite ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aaní dihes'naago dagoshch'í' dáádítł dawa ch'ída'ezkqez, ła'í bésh hishbizhí belídaahest'póo n'í k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igésé nai'nilí ch'ínádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítłhí ch'ída'astaaqgo yo'jigo ha'áshijeedí hahizkį lą nzigo bésh be'idiltłshé hayiidzjzgo idizłdee niizj. ²⁸ Áiná' Paul nádidilghaazhgo gání, In'dólnłh hela': daanohwigha t'ah kú naháataq. ²⁹ Bena'igésé nai'nilí, Kq' shaa no'aa, niigo ha'alwod, áiná' tsidolyizgo dítłdná' Paul ła'í Silas yiyahzhí' nágo', ³⁰ Áigé' yil ch'ékainá' gádaayihni, Hago ashnéhgo hasdáshidilteeh? ³¹ Gádaabihni, Jesus Christ nohweBik'ehń hondlaayúgo hasdáníteeh, ła'í bil nahántaanihí ałdó'. ³² Áigee án ła'í yil naháztaanihí dawa Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yich'í' yádaakti'. ³³ Da'ái bit'é' binída'desnihgee bá tádaizgiz; áigé' dagoshch'í' án ła'í yil naháztaaní dawa baptize ádaabi'deszaa. ³⁴ Bigowayú yil onákaiyú yá da'dezné', áigé' án ła'í yil naháztaaní dawa Bik'ehgo'ihí'nań daayosdlaaqdhí bigha bil daagozhqó l'é'e. ³⁵ Got'j gozłjina' nant'án iké'gee sińilí aasinilí akú odes'a', Nneehí ch'ínánót'aash, daaniigo. ³⁶ Bena'igésé nai'nilí ádaanihí Paul yil nagosni' gánígo, Nant'án iké'gee sińilí in'á', ch'ínánót'aashgo: áik'ehgo ch'ínó'aashgo nohwí gozhqógo nádolt'aash. ³⁷ Áiná' Paul gábihni, Nohwí Romans ndłni dá doo nohwaa ya'iti'é nnee bináat nohwída'ashłzih, ha'áná'ilka' yune' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adí dánant'j'é ch'ínánohwiléé néé? Dah; dabí kú nókahgo ch'ídaanohwinoléé. ³⁸ Aasinilí dí yati'í nant'án iké'gee sińilí yil nadaagosni': ái Paul ła'í Silas Romans daanlińí yidaagolsjdná' ndaaldzid. ³⁹ Áik'ehgo akú hikaigo nt'éego yich'í' hanádaasdzina' ch'ínádaabizlaago, Kłh gozłilgé' ch'ínó'aash, daabihni. ⁴⁰ Áik'ehgo ha'áná'ilka'gé' ch'ínát'aazh, áigé' Lydia bigowayú ó'áazh: odla' bee bik'íyú daanlińí daayo'jina' yidag yádaakti'ná' onát'aazh.

17

¹ Áígé' Amphípolisúyú la'íi Apollóniayú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, ákú Jews ha'ánátséh goz'ąą l'é'e: ² Ákóne' Paul ha'ayáá, da'át'íihíi k'ehgo, áígee Jews daagodn̄siniú bijíi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiniú yaa yándaaltihgo taadn godilzih. ³ Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidzaahíi dábik'ehyú adzaa, daayihniigo nkt'éégo ch'í'nah ádaayiksigo yaa yádaakti'; áígé' gádaayihni, Díi Jesus baa nohwil nagosni'ń Christ nlii. ⁴ Áík'ehgo la' da'osdlaądgo Paul la'íi Silas yihikai; Greeks daagodn̄sini ląągo, isdzané itisyú nandeehíi doo alch'idé alđó' ádaadzaa da. ⁵ Áiná' Jews daanlíni da'olch'iidgo nnee nchọ'go nadaakaihíi dała'ádaizlaago nnee áígee daagolínii yil daagołkizh, Jason bigową ch'ída'isdziiz, Paul la'íi Silas nnee dała'adzaahíi bich'í' ch'ídaanendzood daanzigo. ⁶ Doo hwaa da yidaagołsijdná' Jasingo la'íi odlą' bee ilk'íyú daanlíni alđó' la' bilgo nadaant'an bidázhí' ndaineyood, daadilwoshgo gádaaniiná', Díi nneehíi ni'goszán biká' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'ii kú n'áázhgo, ⁷ Jason k'iyó'niú l'é'e: nant'an la'ihíi nlii, Jesus holzéhi, daaniigo, ái dawa Caesar yegos'aanii doo yikisk'eh ádaat'ee da. ⁸ Nnee dała'adzaahíi la'íi nant'an daanliiniú díi daidezts'ąąná' doo bil dábik'eh da. ⁹ Jason la'ihíi bilgo idánada'hes'niłná' nańdaabines'iid. ¹⁰ Odlą' bee ilk'íyú daanliiniú t'é'yú Paul la'íi Silas Beréayú odais'a': ákú n'áázhná' Jews ha'ánátséh goz'ąą yune' ha'a'áázh. ¹¹ Jews áígee daagolíni Jews Thessalonícagee daagolíni bitisgo nkt'éégo natsidaakees l'é'e, Jesus baa na'goni'íi dážhó hádaat'iiigo nádaidmné'go Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiniú dajii biigha yitah daadéz'iiigo daayozhíi l'é'e, Jesus baa na'goni'íi da'anii shi daanzigo. ¹² Ái bighą ląągo da'osdlaąd; isdzané Greeks daanlíni itisyú nandeehíi doo alch'idé da, nnee alđó' ląągo da'osdlaąd. ¹³ Áiná' Thessalonícagé' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yałt'íi yidaagołsijdgo, ákú náńsąągo, Beréagee daagolínii yil daagoshkizh l'é'e. ¹⁴ Áík'ehgo odlą' bee ilk'íyú daanlíni dagoshch'í' Paul túnteel bich'í'go odais'a': Silas la'íi Timothy da'áígee sikeená'. ¹⁵ Paul yil okaihíi Áthenszhí' yil niikai: t'ąązhí' nádesht'aazhná' Paul gábilni, Silas la'íi Timothy dagoshch'í' shaa no'aash le'gá shá bilđolnii. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíi bich'í' da'ch'okąąhíi dážhó ląągo yo'iiigo biyi'siziiniú doo bil gozhógo da. ¹⁷ Áík'ehgo Jews ha'ánátséh goz'ąą yune' Jews daanlíni la'íi nnee daagodn̄sini yil lahada'dit'áh, la'íi na'niih nagoz'ąayú dajii biigha nákaahíi alđó' yil lahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyą' yaa nakaihíi, la' Epicuréans daaholzéhi, la'íi Stóics daaholzéhi baa hikai. Ła' gádaanii, Díi bizaagolánihiú ląą hat'íi niih? Ła'ihíi, Bich'í' da'ch'okąąhíi doo bigózi dahi yaa nagolni' ngonolnii, daanii, Jesus yaa nagolni' la'íi nanezna'íi naadiikáhíi yaa nagolni'híi bighą. ¹⁹ Daabiltsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yil hikai gádaayihniigo, Ánídego ilch'ígót'aahíi baa nohwil nagolni'. ²⁰ Hat'íishí doo bigózi dahi baa nagolni'go da'nts'ag: ái bídaagonlzi hádaahiit'ii. ²¹ (Athensgee dasa' daagolínii la'íi nzaadgé' daagolii n'ii dawa daazhógo na'goni' ánídehíi yaa nadaagolni'go dagohíi yidaayésts'ąągo naháztąą.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú siziiigo gánii, Athensgee daagonolni, dážhó nohwil daagodiyih ląągo bigosłsijd. ²³ Hishgaalyú dawahá daahokąąhíi daanesh'ii, la'íi da'okąąhgee

DILZINI DOO BÍGÓZÍNI BICH'Í' golzeego k'e'eshchiinií hish'íi ni'. Áík'ehgo daahołkaqahíi doo bídaagonołsı dahíi baa nohwıl nagoshni'.²⁴ Bik'ehgo'ihini'nań ni'gosdzán la'íi dawahá biká' daagolíinií áyılıaahn yaaká'yú la'íi ni'gosdzán bilgo yeBik'ehni' nliigo da'ch'okaqah nagoz'aanii nnee áyılıaahíi doo yiyi' golíi da.²⁵ Doo hat'íi yidn nlii dahíi bigha dawahá nnee ádaizlaahíi doo bee daach'okaqah da, dabíi nnee dawa ihini'naahíi, nádidzohíi la'íi dawahá yá ágółshíi bigha.²⁶ Nnee dała'á bich'á'gé' nnee iltah at'éego hadaazt'íi ni'gosdzán biká' dahot'éhé gólíigo yá áyılıaa, la'íi hazhi' daahinaahíi la'íi hayú daagolíinií yá ngon'áá;²⁷ Bik'ehgo'ihini'nań yiká daadéz'íi doleełhíi bigha, baa deshaal daanzigo, dat'éé ndi dała'á ntíigo doo nohwich'á' nzaadyú gólíni at'éé da,²⁸ Bee daahin'naa, la'íi bee nadaahiikai, la'íi binkááyú daagondlii; nohwitahgé' biyati' nzhónihíi la' gádaanihíi k'ehgo, Nohwíi da'anii bichagháshé daandlii.²⁹ Nohwíi Bik'ehgo'ihini'nań bichagháshé daandliigo, nnee dábiini'ihíi yee Bik'ehgo'ihini'nań ádaile', óodo dagohíi béshligaii, tséeta bee nkt'éego be'ilzaahíi áyılıaahíi k'ehgo doo baa natsidaahiikees da le'.³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihini'nań doo yidaagotsı daná' bincho'íi doo yineł'íi da ni': ndi k'adíi Bik'ehgo'ihini'nań nnee dahot'éhé gádaayihniigo bá ndaagoz'aa, Nohwincho'íi bich'á'yúgo ádaahne':³¹ Nnee háyiltíinií ni'gosdzán biká' nnee dábiik'ehgo yaa yakti' doleełgo la'a jii ngon'ááhíi bigha; ái da'anii ágodoníikíi da'ái nnee daztsaagé' náyihil'na'íi bee nnee dawa yígółsıgo áyılıaa.³² Nanezna'íi naadiikáhíi yaa da'dezts'aqaná' la' baa daadloh lé'e; la'íi, Baa nohwıl nanagolni' ndi at'éé, daanii lé'e.³³ Áík'ehgo áigé' Paul ch'inyáa.³⁴ Nnee la' bihikaigo da'osdlaqad: Dionýsius, Areópagite nliini, la'íi isdzán Dámaris holzéhi, la'ihíi bilgo aldó'.

18

¹ Díi bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáa. ² Áígee Áquila, Jew nliini, Póntusgé' gólíni yaa nyáa, ái bi'aad Priscilla bilgo da'aníihí Italygé' n'áázh, (Jews daanliini Romegee daagolíinií, Daanohwigha ch'inółkáh, niigo Cláudius ngon'ááhíi bigha,) áík'ehgo Paul yaa nyáa. ³ Paul aldó' gowałolgai ágole'íi nliigo yił daagolíigo yił nada'iziid lé'e: (ái gowałolgai ádaile'íi daandlii.) ⁴ Jews daagodnłsiníi bijii dawahn ha'anánséh goz'aa yune' Paul Jews daanliini la'íi Greeks daanliini yich'íi yánadaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. ⁵ Silas la'íi Timothy Macedóniagé' n'áázhná' Paul dá yakti' nt'éé, Jesus, Christ nlii, niigo Jews daanliini yił nadaagolni'. ⁶ Jews daanliini doo hádaabit'íi dahíi bigha déncho'ego bidázhí' yadaakti'ná' Paul bidiyáge yíłháalgo gádaabihni, Dáhaago ádaaldzaa lé'eyúgo dánohwíi nadaanohwinłt'og; shíi doo nashinłt'og da: kodé' godezt'igo doo Jews daandlii dahíi bich'í' dahdisháh. ⁷ Áigé' dahnyaago nnee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihini'nań yokaqahń, bigowayú oyáa; ái gowałhíi Jews ha'anánséh goz'aanii dábit'ahgé' goz'aa lé'e. ⁸ Crispus, Jews ha'anánséh yinant'a' nliini, yił naháztaani' dawa Jesus daayosdlaqad; la'íi Córinthgee daagolíinií Paul biyati' daidezts'aqaná' da'osdlaqadgo baptize ádaaszaa. ⁹ Áigé' t'éyú Jesus Paul bil ch'í'nah ágólaago gábihni, Doo néndzid da, yánłti', doo t'aqzhi' ánt'éé da: ¹⁰ Shíi nił nshłiigo nnee doo la' nni'dolnih at'éé da: dzaagee shichagháshé láágo daagolíi. ¹¹ Áík'ehgo áigee golíigo dałádn łegodzaagé' gostán dahitaa, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihini'nań biyati' yee ilch'igo'aah lé'e. ¹² Áigé' Akéyagee Gállio nant'an nliina'

Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'i' nanakíí, áik'ehgo yáná'itihéyú yíl hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díi nneehń begoz'aanú doo yikísk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo nnee biini' yá ádaagoléh. ¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayilnii, Nch'ogó ánágot'ijil dagohú nyeyú ádzaahíi baa yádaakti'yúgo nohwíyést's'áqgo dávik'eh doleel ni', Jews daanolni: ¹⁵ Áiná' yati', hizhíi lá'íi benagos'aanú zhá baa lahada'dol't'áhíi bighayúgo, dánohwíi nadaanohwint'og; shíi díi k'ehgo ágot'eehíi doo baa yashti' at'éé da. ¹⁶ Áik'ehgo yáná'itihégé' ch'iyineńyood. ¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenees, Jews ha'ánátséhií yinant'a', yíl ndaazdéelgo yánáltihíi dahnándaahíi bádngée nyída'ashtlzh. Gállio ánágot'ijidíi doo yich'i' zhinéé at'éé da ni'. ¹⁸ Díi bikédé'go Paul da'áigee sidaago nzaad ogoyáá, áigé' odlá' bee bik'íyú daanlíni yich'á' bíl o'i'éél Síriayú, Priscilla lá'íi Áquila bílgo; Cenchréagee bitsizil yilshéeg; godnlsigo ngon'áá n'íi bighá. ¹⁹ Áigé' Éphesusyú hikai, áigee Priscilla lá'íi Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áiná' bíhíi Jews ha'ánátséh goz'áq yune' oyáágo Jews daanlíni yich'i' yádaakti' lé'e. ²⁰ Da'anahzhí' síndaa, daabilniiná', Dah, niigo, ²¹ Yich'á' dahnánásdzaa, gáyilniigo, Okáqahgo da'idaayú dázhó disháh hásh't'íi, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihí'nań hát'íyúgo nohwaa nádishdáál. Áik'ehgo Éphesusgé' bíl oná'íéél. ²² Caesaréayú bíl na'n'éelná' ínashood ha'ánátséh yúdag óyáágo dé't'ihézhí' yíl yádaakti' lé'e, áigé' yagi Ántiochyú onanázzaa. ²³ Dé't'ih ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahúyúgo onanázzaago Galátia lá'íi Phrygia golzeeyú ch'ínyáá, ínashood dawa bí'odlá' ndzil ánádadle'go. ²⁴ Jew nlíni, Apóllos holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú nyáá; dázhó nt'éégo yakti', Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi nt'éégo yígólsj. ²⁵ NohweBik'ehń bikísk'eh ch'ogaahtíi nt'éégo baa bíl ch'ígot'áni; bijíi yune' dilti'go, dawahn nohweBik'ehń yaa yakti'go ilch'ígó'aah lé'e, John baptize ábi'delzaahíi zhá yígólsj ndi. ²⁶ Áń Jews ha'ánátséh goz'áq yune' doo biini' hah dago yakti' nkegonyaa; Priscilla lá'íi Áquila daabidezts'áqaná' dasádnýú yíl okaigo Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ch'ogaahtíi nt'éégo doo hidziih dago bíl ch'ídaago'aah lé'e. ²⁷ Akéyayú shíi ido'eel nzjíná' odlá' bee bik'íyú daanlíni, Apóllos ákú deyaa, ndaadolteeh le'gá, daayilniigo ínashood Akéyagee daagolíníi yich'i' k'eda'ashchij: ákú nyááná' ínashood ilgoch'oba'íi bee da'osdlaqadíi nt'éégo yich'onii lé'e. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi bee Jesus, Christ nlij, bíl ch'í'nah ádaayilsiigo nnee biñáál Jews daanliiníi yíl lahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

¹ Apóllos Córinthgee sidaaná' Paul ni' bidazhinéégo ch'ínyáágo Éphesusyú nyáá; ákú ínashood lá' yaa nyáágo, ² Gádaayilnii, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'áq lánée da'osodlaqádná'? Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliiníi doo hwaa baat'ídaandzi da. ³ Paul gáyilnii, Hat'íishá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahíi bikísk'eh, daanii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwinch'ó'íi bich'á'zhí' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shiké'gé' hígháhíi, Jesus holzéhi, daaholdlaq, daayilniigo. ⁵ Díi daidezts'áqaná' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áigé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'áqgo yati' lá'i yee yádaakti', lá'íi Bik'ehgo'ihí'nań

binkááyú yádaakti' lé'e. ⁷ Nñee nakits'adah shì hilt'ee lé'e. ⁸ Áigé' Paul Jews ha'ánálséh goz'aa yune' onadángo doo biini' háh dago yakti'go taagi dahitaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa yakti'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áiná' la' t'aaqzhí' na'ádi'nilgo doo da'odlaa da lé'e, áí da'at'at'ééhíi biñáál Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi nch'og'go yaa yádaakti', áí bighá Paul, inashood biigo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajji biigha ilch'i' yánádaaltih. ¹⁰ Díi k'ehgo ádaat'jigo naki legodzaa; áik'ehgo Asia biyi' daagolíníi dawa, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehñ biyati' daidezts'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ Paul binkááyú ízigo áná'ol'jiihí doo hwaa hit'ji dahi ye'ánát'jii: ¹² Bááyo dagohíi itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíi bich'i' onádaach'iniil, áik'ehgo kah yaa nakaihíi nádaabi'dilziih, la'íi nñee spirits nch'og'i biyi' daagolji n'íi hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nñee biyi'gé' spirits nch'og'i hadainiyoodíi daanlíni, Jesus nohweBik'ehñ bizhi' yee ádaaniigo spirits nch'og'íi hadainiyood daanzigo gádaayihii, Jesus, Paul yaa yakti'ihí, bee ná ngoní'áá. ¹⁴ Jews bi'okaaqah yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gots'idihíi ádaat'jid lé'e. ¹⁵ Áiná' spirit nch'og'i gádaabihii, Jesus bigonsj, Paul aldó' bigonsj; nohwíi hadñ ádaat'ji shí? ¹⁶ Nñee spirit nch'og'i biyi' golinihíi nñee gots'idi yich'i' yaahilwodgo dawa yich'i' dahnadilwo'go yitis silji, áik'ehgo gowa'gé' dádaachiiigo biñi'da'deznihgo ch'ínkji. ¹⁷ Éphesusgee daagolíníi, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni díi yidaagotsiidná' dawa tsidaadesyiz lé'e; áik'ehgo Jesus nohweBik'ehñ bizhi' nñee dawa daidnks' nkegonyaa. ¹⁸ Nñee láágo da'osdlaadíi nehenskaigo nch'og'go ánádaat'jii n'íi yaa nadaagolni'. ¹⁹ Bena'ch'aahíi ye'ánádaat'jii n'íi la' binaltsoos da'ádaizlaago nñee dawa biñáál daidnid: áí da'izljiihíi daayohtag hik'e zhaali béshligaihíi ashldadin doo náhóltagyú da'izlíni lé'e. ²⁰ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh bínágodaaigo itisgo at'éé silji. ²¹ Díi ánágot'jidií bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáágo Macedóniyáú la'íi Akéyayú ch'idishaal nziigo gáníi, Ákú déyááhíi bikédé'go Romeyú aldó' dishaal. ²² Áigé' bich'odaaniihíi naki, Timótheus la'íi Erástus Macedóniyáú odes'a'; bíi Asiayú dét'ihézhí' sidaa lé'e. ²³ Áiná' Jesus bikísk'eh da'ch'okaaqahíi nñee dénch'og'go yaa hago'áá nkegonyaa. ²⁴ La' nñee Demétrius holzéhi, béshligaihíi yitsidi níni, kji biyi' Diána daach'okaaqahíi béshligai bee be'ilzaago áile'i, án béshligai daayitsidií láágo yich'i' nadaahi'niil lé'e; ²⁵ Án áí nñee la'íi da'ágát'éégo binasdziidíi biigo da'á'yíilaago gádaayihii, Shik'isyú, díi nada'idziidíi bich'á'gé' ízigo da'it'jiihíi bidaagonolsj. ²⁶ Díi daa'ji la'íi daado'ts'ag, Dawahá bich'i' da'ch'okaaqahíi nñee ádaile'íi doo bich'i' da'ch'okaaqah bik'eh da, niigo Paul, nñee láágo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé aldó': ²⁷ Díi nohwinasdziidíi nohwich'á' daayilch'og; doo áí zhá da, ndi Diána, isdzán bich'i' daach'okaaqahíi ízigo at'éhi, kji biyi' daach'okaaqahíi doo ilji da hileeh, áí Asia dahot'éhé la'íi ni'godzán biká' nñee dawa daabokaaqah n'íi bich'á'gé' ízigo gos'ánihíi bech'igowáh dolee. ²⁸ Díi daidezts'aaaná' díyat'eego bádaagozhchjiddgo nádaadilghaazh, Éphesusgee daagolíníi daayokaaqahíi, Diána holzéhi, ízigo at'éhi níni at'éé, daaniigo. ²⁹ Áik'ehgo kji goznilgee godikish gozljigo, da'ánách'it'jiih goz'aa yune' nádnkji, Paul yiñ nakaihi Gáius la'íi Aristárkus, Macedóniagé'

daagolini, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee láágo dała'adzaahíí bitahyú digháh hát'íí ndi yíl nakaihíí, Dah, daabiñni. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, áldó' bich'í' o'í'Pa', Dała'ánách'it'ííh goz'aa yuñe' donah hela', daabiñniigo nádaabokqah. ³² Nnee la' kogo ádaañiiná' la'íí ląhgo ádaañii: áígee godikish; hat'íí bighą dała'adaach'idzaahíí la' doo yídaagolsjíd da lé'e. ³³ Nnee la' Alexándér holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziłh, daabiñniigo ádnyú nadaabizłqos. Án na'ígizh, nnee yich'í', Jews daanlíni bá yashti' nziigo. ³⁴ Ndi Jew nliigo yídaagolsjídna' dáła't'ohe, Éphesusgee daagolini daayokqahíí, Diána holzéhi, izisgo at'éhi nlíni at'éé, daañiigo daadilwoshgo nakidn ledihikęęz. ³⁵ Áíge' kįh gozníli begoz'aaníí yek'e'eshchíni nnee dała'at'ééhíí, Doo hagoł'aa da, yilñniidná' gádaayilñii, Éphesusgee daagonolíni, díí kįh goznilgee daagolinií, Diána, izisgo at'éhi, daayokqahgo hadn doo yígółsį da? La'íí be'ilzaahíí Júpiter bich'ą'gé' naltq'íí daayokqahgo áldó' hadn doo yígółsį da? ³⁶ Díí doo da'anii da doo hadn nii le' at'éé dahíí bighą doo daagonolch'aad dago dábi'keh, doo nats'ikees dahíí doo ádaakt'ii da. ³⁷ Díí nnee kú daanenoyoodíí dilzihgo nagoz'aaníí doo daılchqoh da, la'íí isdzán be'ilzaahi daahohiikqahíí doo ncho'go yaa yádaakti' da. ³⁸ Áík'ehgo Demétrius la'íí da'itsidi yíl nada'iziidíí dahadn yaa yádaakti'go hádaat'iiyúgo, yána'itihé ch'í'otąq, la'íí aayádaakti'íí gółłi, akú laa yádaakti' dábi'keh. ³⁹ Dayúweh la' hádaat'iiyúgo nnee yándaaltihíí ilch'í' hilñéh ndi at'éé. ⁴⁰ Díí jii be'ánagot'iidhíí bighą nohwaa yáda'iti' ngolníí, hat'íí baa daagonch'aadihíí doo la' da. ⁴¹ Díí yee gánñiidná' nnee dała'at'ééhíí, Nádaadolkáh, yilñniid.

20

¹ Godikish n'íí aqłná', Paul ínashood yushd'é' daayilñniidná' yinádaadezhchid, áíge' yich'ą' Macedóniyú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolinií yitaaghaago yidag yádaakti'na' Greeceyú nyáá. ³ Ákú taagi bedahitąq. Jews daanlíni benadaago'aaná' Síriayú bil naadez'eel nt'éégo Macedóniyúgo ch'ínánóshdáh nzi lé'e. ⁴ Sópater Beréage' gółini, Aristárkus la'íí Secúndus, Thessalonícage' daagolini; Gáius, Dérbege' gółini, la'íí Timótheus; Tíkakus la'íí Tróphimus, Asiage' daagolini, aí dawa yíl deskai. ⁵ Ái Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztaq lé'e. ⁶ Bán benilzoolé da'adıhgo bán alzaahi daahi'dąq ni', áíge' Philíppigé' Tróaszhi' ashdla'i nohwee daizkąq nohwil dah'o'olgo; áígee naháataąqgo gost'idi nohwee daizkąq. ⁷ Godilziníí bijii ínashood da'okqahgo da'iyąqgo dała'adzaaná' Paul iskąq dahnádishdáh nziigo dá yíl yádaakti'go t'é'ís'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágost'ąyú dała'adzaa yuñe' ik'ah kq'i láágo daadilti' lé'e. ⁹ Ákú nnee áni nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'íné daadentąágee dahsdaago iılhaazh: Paul dá yakti' nt'éégo nneehíí gódah ch'inenlól, aí taagi nágost'ąqgé' lé'e, áíge' daztsąqgo nádaintii lé'e. ¹⁰ Áík'ehgo Paul gódah ch'ínyáago hayaa adzaago yinazhchidná' gánii, Doo hago nohwil ádaagot'ee da le'; t'ah hiąaa. ¹¹ Paul wáyúdag onázzaaná' bán yehesdlaadgo da'iyąq, áíge' yil ilch'í' yánadaakti'go nzaad ogoyáá gost'iidzhi', áíge' yich'ą' dahnadiidzaa. ¹² Nnee áni nagháhá gódah ch'inenlól n'íí hiąaago yil onákai, dážhó bil daagozhóqgo. ¹³ Paul dabí'ıltsé tsina'eekíí si'ąyú nkaigé' Ássosyú nohwil da'des'eel, ákú nkaigo Paul tsina'eekíí yiyi' dahndáah doleeł, daandziigo: Paul dání' ákú

higháhgo ngonłchííhíí bighą. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyááná' tsina'eehíí yeh hiyáágo Mityléneyú bíł nohwił da'iz'eel. ¹⁵ Áíge' nohwił dahna'iz'eelgo iskaą hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwił ch'ída'iz'eel; áíge' iskaą hik'e Sámosyú nohwił nada'iz'eel, áíge' Trogylliumgee det'ih naháataą; iskaą hik'e Milétusyú nohwił nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahíí biyi' doo nzaad begodigháh dahíí bighą Éphesus bitis bíł ch'ída'i'eelgo ngon'áą: dávik'ehyúgo Péntecost-híí bijíí Jerúsalemyú dáhah hıkáhíí bighą. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazíni, Kú nółkáh, daabilniigo o'íł'a'. ¹⁸ Ákú hikainá' gádaayihni, Da'ıltsé Asiagee níyááge' godezt'i'go dawahn hago'at'éego nohwitahyú gonshłíí n'íí bídaagonosj. ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, łahgee shináá túnáljíná' Jews daanlíni shenadaago'ahíí bee shich'i' nagont'ogo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'isiid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhoonú doo łá' t'aązhi' ánsj dago baa nohwił nadaagoshni'go nohwił ch'i'nah ashłaa ni', dałá'ánadaalt'íyú łá'íí daagotahyú, ²¹ Jews łá'íí Greeks daanlíni, Nohwinch'ó'íí bich'á'zh'i'go ádaałne'ná' Bik'ehgo'ihí'nań bich'i'go ádaałneh, łá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń daaholđłągo bada'ohíí, dishniigo baa bíł nadaagoshni' n'íí ałdó' bídaagonosj. ²² Áík'ehgo k'adıí Holy Spirit nashihłnaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'ąą doleehíí doo bígonsj da: ²³ Ndiłíí ha'ánshteeh łá'íí shiniigonł't'éé doleehíí shiba' goz'ąągo Holy Spirit shił nanágołnih, kłh nagoznilyú nashaayú. ²⁴ Áíná' áí doo shił hago'at'éé da, sh'i'ihí'na'íí doo shił ilj' da, shił gozh'ó'go shinasdziid łashłé zhá łásht'j'í, łá'íí yati' Jesus nohweBik'ehń shaa yiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł goch'oba'íí nt'éego baa na'goni'íí ąął baa nagoshni'go hasht'j'í. ²⁵ Nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí baa nagoshni'go nashaa n'íí doo nádaashołtséh dahíí bígonsj. ²⁶ Áík'ehgo díí jji gádaanołdshni, Doo da'dołts'ag daná', ch'a'onesoldeeyúgo doo hat'íí nashinołt'og da. ²⁷ Doo łá' t'aązhi' ánsj dago Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'ááníí dawa baa nohwił nadaagosishni'híí bighą. ²⁸ Ádaa daagonolđząą, łá'íí ínashood dawa bá daagonolśąą, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąhgo ha'ánáłtséhíí dabíí bidil yee yist'j'ídíí Bik'ehgo'ihí'nań bá da'dołné'; áí binádaadeł'j'igo Holy Spirit ádaanołwizłaa. ²⁹ Díí bígonsj, nohwich'á' dahdiyaahíí bikédé'go nnee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'éhi nohwitahyú hikáhgo ínashood ndi k'izédaidihnił doleel. ³⁰ Nohwíí nohwitahyú ndi nnee łá' yati' doo da'anii dahíí yee yádaakt' nkegoniigháh, ínashood daanlíni bich'á'zh'i' yaa da'niigo, bíigo bikisk'eh dahikáh doleel. ³¹ Áí bighą ádaa daagonolđząą, t'é' biigha łá'íí jji biigha dá godezt'i' nt'éego taagi łegodzaazhi' shináá túnáljíná' dałá'á nołtj'igo nohwił ch'ígonsh'aah n'íí binádaałniih. ³² K'adıí, shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań łá'íí biyati' bíłgoch'oba'íí baa nohwinshnił, áí yati'íí daanołdzilgo ádaanołwile', łá'íí Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bitahyú nohwíyéé doleehíí nohwaa yiné'go yinel'ąą. ³³ Beshłigaihíí, óodo, dagohíí diyáge' łá' daabiyééhíí doo ádá łásht'j'í da. ³⁴ Nohwíí bídaagonosj, dashíí ídee hinsh'naa ni', łá'íí bíł nashkaihíí dawahá bá ádaagonsj ni'. ³⁵ Díí k'ehgo nada'olsiidgo doo daanłdzil dahíí bich'odaałniigo dávik'eh nohwił ch'i'nah ashłaa, łá'íí Jesus nohweBik'ehń gáníí n'íí binádaałniihgo nohwił ch'ígonsh'aah ni', Dahadń hat'íí kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozh'ó' da, áíná' dahadń hat'íí baa ch'iné'yúgo, áí zhá itisgo baa gozh'ó'. ³⁶ Díí ąął yee yałti'ná' hilzhiizhgo dawa yił da'oskaąđ. ³⁷ Dawa daachagná' Paul

yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashohtséh da, ñiihí bigha itisgo doo bil daagozhó da. Áigé' tsina'eelí si'ayú yil nakai lé'e.

21

¹ Áigé' bich'á' nohwil da'iz'eelná' Cóos golzeezhí' ts'igozdoh nohwil oda'iz'eel, iskaq hik'e Rhodes golzeezhí', áigé' Pátara golzeezhí':
² Phenécia tsina'eelí dez'ili láá baa nkaigo beh hiikaigo nohwil dahna'iz'eel. ³ Áigé' Cýprus golzeehí' nohwe'eshganzhinégo hit'í siljiná' nohwil ch'ida'iz'eel Sýriazhí', Tyregee nohwil nda'iz'eel: áigee tsina'eelí yogheelí nahi'ñiihí bigha. ⁴ Ínashood baa nkaigo áigee gots'idi nohwee da'izkaq: áí Holy Spirit yádaabihilti'go Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabilniigo. ⁵ Gots'idihí qal nohwee nyínkááná' dahnádihiikai; ínashood dawa bi'aad la'íi bichagháshé bilgo kih gozníli bich'á'zhí' bil ch'ínkai: ákú tábaayú daahihilzhiizhná' da'osiikaqad. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil daanlii doleel, daalín'niiná' tsina'eelí beh hiikainá' bíihíi gowayú onákai. ⁷ Tyregé' Ptolemáiszhi' nohwil da'iz'eel, áigee odlá' bee nohwik'íyú bil ilch'í' yádaahiilti'go da'á jii bil naháataq. ⁸ Iskaq hik'e Paul bil nahiikaihí Caesaréazhí' nohwil onáda'iz'eel; áigee Philip, Jesus yá nagolñ'i, gots'idi ha'níli itah níni; bigoway yune' ohiikaigo bil naháataq. ⁹ Bitsi'ke doo ndaanee dahí díí'i, áí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' lé'e. ¹⁰ Áigee naháataqgo dá'annah godeyaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yahti'i, Ágabus holzéhi, Judagé' nyáá. ¹¹ Nohwaa nyáágo Paul biziz náidnlaago dabíi bikee la'íi bigan hyst'í'ooná' gánniid, Holy Spirit gáníi, Jerúsalemgee Jews daanlíni nnee díi sis biyéehíi díi k'ehgo k'idaabilt'ohgo doo Jews daanlii dahíi yaa daabiltéeh doleel. ¹² Díi da'disiits'qaná' nohwíi la'íi nnee áigee daagolíníi bilgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabih'niigo nádaahohiikaqah. ¹³ Paul gánniid, Hat'íi bigha daalchago shíií ñiihgo ádaanoisí? Shíi Jesus nohweBik'ehñ bizhi'hí bigha Jerúsalemyú ha'ánshteeh, la'íi dastsaahgo ndi shil dábi'eh. ¹⁴ Ch'éh ádaahn'ni hik'e gádaade'niid, NohweBik'ehñ hat'íini bíkisk'ehyú ágodoníi. ¹⁵ Díi bikédé'go ilch'í'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Ínashood la' Caesaragé' daagolíni bil ohiikai, áí Mnáson, Cýprugé' gólni, doo ániiná' ínashood silíni, bigowayú bil nkai, án bil naháataq. ¹⁷ Áigé' Jerúsalemyú nkainá' odlá' bee nohwik'isyú baa nkaihí bigha nohwa'ahédaanzíi'. ¹⁸ Iskaq hik'e Paul bil ha'áhiikai James bich'í'; áigee ínashood yánazini da'adzaa. ¹⁹ Ilch'í' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlii dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ hat'íi áyílaahíi da'ágo ilké' gon'áágo yaa yil nadaagosni'. ²⁰ Díi daidezts'qaná', NohweBik'ehñ izisgo at'éhi níi, daanii, áigé' Paul gádaayihniid, Isqa, nohwik'isn, Jews daanlíni bitahgé' láágo doo náhóltagyú da'osdláq; áí dawa Jews bich'í' begoz'aaníi dázhó nt'éégo yikisk'eh ádaat'ee: ²¹ Áiná' naat'ídaanzí, Jews daanlíni doo Jews daanlii dahíi bitahyú daagolínihíi, Moses nohwil ch'idaagos'aaníi yó'odaado'áago nohwichagháshé doo círcumcise ádaal'íi da, la'íi nohwi'at'e' doo bíkisk'eh ádaanoht'ee da, bilniigo bil ch'idaagon'áah, nídaagoisíid. ²² Hago'at'éégoshá' ádaahí'ne'? Nnee láágo da'ane' doleel: kú nyaahíi yaat'ídaanizíih go'íi. ²³ Áí bigha ádaaniñ'niihíi k'ehgo ane': nohwitahyú nnee díi'í godnsiníi yich'í' hadaagodile'go ndaagoz'áá lé'e; ²⁴ Ni akdó' godínsigo bil ilch'í'da'dóldé'go bil nkáhg akú bá nadahíniil, bitsits'in lígaigo daishéhi bigha: díi

bee nnee dawa bich'i' bigózi doleel, naat'idaanzí n'íi doo da'anii da, ndi begoz'aanii bikísk'eh ánt'ée. ²⁵ Áiná' doo Jews daanlii dahii da'osdlaqadii bich'i' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehii doo be'adaanoht'ee da nzhoo, áiná' beda'okaaqahii nastseedgo nadn'ái yaa hi'niihii, la'íi dii, la'íi dawahá bize'da'ist'oonii doo daalsaa da, doo nant'i' nach'ikai da áldó'. ²⁶ Áik'ehgo Paul nnee díi'ihii yil okaigo iskaa hik'e godnisiigo yil ilch'i'áda'desdlaaná' da'ch'okaaqah goz'aa yune' yil okai, godnisiigo ilch'i'ádaach'idle' aal bengowahii bebigozihihi bigha, la'íi da'á ntiiigo dahat'ihita Bik'ehgo'ihina' ba baa hi'ne'hihi áldó' bebigozihihi bigha. ²⁷ Gosts'idiskaanii k'azhá aal bengowahna' Jews Asiagé' daagoliiini da'ch'okaaqah goz'aa yune' Paul daayiltsaana' nnee dawa yil daagoshkishgo Paul yil ndaazdeelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhná' gádaan'niid, Israel hat'i'i daano'ini, nohwich'odaan'ii: Dín nneeh' nnee dahot'éhé yil ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'i'i la'íi begoz'aanii la'íi díi goz'aanii bich'á'yúgo ádaanoht'ee, daayil'niigo: dayúwehyú Greeks daan'ini áldó' da'ch'okaaqah goz'aa yune' yil okaigo díi godiyihgo goz'aanii daayilch'ood. ²⁹ (Dabi'ilt'sená' kih goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yil na'aashgo daabo'ii ni'go, an Paul da'ch'okaaqah goz'aa yune' yil o'áázh daanzii ni'.) ³⁰ Kih goznilgee nnee daagoliiini dawa godikish nagodiidzaa ni', áigé' ilch'i' nádnkiiigo da'adzaa ni': áigé' Paul yil ndaazdeelgo da'ch'okaaqah goz'aa gé' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'it'ihii dagoshch'i' daada'deztaq ni'. ³¹ Daabizil'hee nkegonyaaná' siláada binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish goz'iiigo yaat'inzi: ³² Áik'ehgo dagoshch'i' siláada la'íi binadaant'a' bilgo nnee da'adzaahii yich'i' gódah ch'ínk'ii: ái nnee daayiltsaana' Paul nyída'iz-haal n'íi dákehégo ádaisiid. ³³ Áigé' siláada binant'a'ii Paul yaa nyáágo biltsoodgo, Besh hishbizhihi naki bee libi'dolt'óh, nii; áigé', Hadn' át'ii, hat'ii hago áyíilaa? niigo yiká na'ódíikid. ³⁴ Nnee da'at'éehii la' kogo ádaan'ina' la'íi lahgo ádaan'ii: áik'ehgo godnch'aadhii bigha ch'éh yigolsiihgo at'iiigo, Siláada sinilyú bil dolkáh, nniid. ³⁵ Gódah ch'í'tiinzhi' nyáána' nnee láágo da'at'éehii hadaashkeehii bigha siláada dahdaabink'ii. ³⁶ Nnee da'at'éehii daadilwoshgo biké' ná'tseel, Daazo'hee, daan'niigo. ³⁷ Paul k'ad siláada sinil yune' yil ha'akáhná' siláada binant'a'ii gáyi'ni, Nich'i' hasdziih néé? Siláada binant'a'ii gánii, Greek biyati' bee yá'nti' néé? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee ní'ni néé, da'ilk'ehéná' nnee godikishgo díidn doo náhóltagyú nada'iltseedii da'igoz'iiyú oyi'nil n'íi ni néé? ³⁹ Paul gánii, Shii Jew nsh'ii, Cilicia biyi' izisgo kih goznili Tarsus golzeegé' gonsh'ini: nánoshkaqah, ch'ík'eh nnee bich'i' hasdziih. ⁴⁰ Siláada binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yil'niidná' Paul gódah ch'í'tiingé' dahsiziigo nnee da'at'éehii yich'i' na'ígizh. Doo hat'ii náhists'aa daná' Hebrew biyati' bee yich'i' yati' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daano'ini, shik'íyú, la'íi nibáyán daano'ini, nohwi'naál áda hasdziihii ídaayesó'ts'aa. ² (Hebrew biyati'ii yee hadziigo da'dezts'aana' dayúwehégo doo hat'ii náhists'aa da: Paul gán'niid,) ³ Shii Jew nsh'ii, Cilicia biyi' kih goznili Tarsus golzeegé' gosilii, ndi dzaagee díi kih goznilgee shi'dihiilna', begoz'aanii daanohwita yikísk'eh ádaat'ee n'íi Gamáiel helzéhi shi' ch'ígon'áá, nohwii ádaanoht'eehii k'ehgo ndzilgo Bik'ehgo'ihina' ba síz'ii ni'. ⁴ Nnee la'íi isdzané Jesus yikísk'eh daayikahii

hídaasht'ó'go ha'áná'ilka'á yune' odaahiskaad ni', biniigonlt'éégo ádaansj, dak'azhâ hishhaqo. ⁵ Díí ánát'iidíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi nnee yándaaltihíi shídaagoksí: áí bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolínihíi, bá naltsoos shaa daiznil, áík'ehgo ákú niyáá, Jesus yikisk'eh daayikahíi áígee daagolíníi hídaasht'ó'go Jerúsalemyú bíl nshkáh, biniidaagodilne' doleehtíi bighâ. ⁶ Damáscusyú dak'azhâ nsháhgo ha'iz'ayáyú shí, dahíko yaaká'gé' shich'í' nke'idindláád. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshilniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íi láá bighâ shiniigonlt'éégo áshínksí? ⁸ Áík'ehgo gádéniid, Hadn'ánt'íi, shiNant'a'? Gánáshil'do'niid, Shiniigonlt'éégo áshínksinihíi shíi ást'íi, Jesus, Názareshgé' gonshlíni. ⁹ Bíl hishkaahíi áldó' nke'dindláádíi daayítsaqá ndi izhii shich'í' yak'ríi doo daidezts'aa da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéniid, Hago láá áshne', she-Bik'ehñ? Jesus gáshilniid, Nádnáhgo Damáscusyú nnáh; ákú hat'íi ánléhtíi aqá baa nil na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Dázhó ligaigo nke'idindláádhíi bighâ doo gosh'íi da silíigo bíl hishkaahíi Damáscusyú odaashizlqoz. ¹² La' nnee Ananías holzéhi, begoz'aaníi yikisk'eh nliigo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksíni, Jews áígee daagolíníi dawa nlt'éégo baa yádaakt'i, ¹³ Án shaa nyáágo shit'ahgee hizí'go gáshilniid, Shik'isn Saul, go'íi nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'í' gosh'íi násisdliigo Ananías yítsaqá. ¹⁴ Gánáshil'do'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwitaa n'íi daayokaqahñ, hat'íini bígonsí doleeqgo hanit'íi, Nlt'éégo Anát'íi'kíi híltséhgo, la'íi bizhiihíi dints'íhgo. ¹⁵ Hat'íi hí'íni' la'íi hat'íi dints'agíi nnee dawa án bá baa bíl nagolní' dolee. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íi biba' síndaa? Nádnáhgo nohweBik'ehñ bizhi' bee bich'í' ánniigo baptize áni'dolneh, áík'ehgo nincho'íi yó'o'ee. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okaqah goz'aa yune' oshkaqah nt'éégo shil ch'í'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshilniigo híltsaqá, Dahale, Jerúsalemgé' dagoshch'í' ch'í'nnáh: shaa bíl nadaagolní'íi doo hádaat'íi da doleehtíi bighâ. ¹⁹ Áík'ehgo gádéniid, SheBik'ehñ, Jews ha'ánálséh nagoz'aa dahot'éhé daanodlaaníi ha'áná'ilka'á baa hiníi, la'íi nbída'nilhaal' n'íi dabíi yídaagoksí: ²⁰ La'íi Stephen, ná nagolní'íi nlíni, bidíi idezjoolná' bit'ahgé' síz'íigo shil dávik'eh ni', hayíi daabizis-hiinihíi iká' daabi'íihíi bá binádesh'íi ni'. ²¹ Áíge' gánáshil'do'niid, Dahnnáh: nzaadyú doo Jews daanlii dahíi bich'í' nidep'a'. ²² Nnee da'adzaahíi bídaayésts'aa lé'e, ndi díi yee ánniidná' nádaadidilghaazhgo gádaanniid, Yúwehyú, daazothee: nnee ga'at'éhihíi ni'godszaán biká' doo hináa bik'eh da. ²³ Nádaadidilghaazhgo iká' daabi'íihíi dahnadai'ah, la'íi leezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitíni, Silááda sinilyú bíl nołkáh, bilniid, la'íi habída'olhaalqo nahódaadołkid, hat'íi bighâ baa daadilwoshíi bígonozíh. ²⁵ Áiná' hídaabist'pqná' Paul silááda da'á'á gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziinií gáyilniid, Nnee Roman nlíni doo baa ya'iti'íi habí'íilhaalqo ná goz'aa née? ²⁶ Silááda binant'a'i díi yidezts'aaaná' silááda binant'a' da'tiséyú sitíni yich'í' oyáágo gáyilni, Hago ánné'go lán? díni nneehñ Roman nlíni laqá. ²⁷ Áík'ehgo silááda binant'a'íi Paul yaa nyáágo gáyilni, Shil nagolní', ya' Roman níi'íi née? Paul gáníi, Ha'aa. ²⁸ Silááda binant'a'i gánádo'niid, Roman nshhíni' láágo bighâ nahaníli at'éé. Paul gáníi, Shíi dá Roman nshliigo gosilíni ánsht'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadiłkid n'íi bich'á' nádnkíi: la'íi silááda binant'a'i áldó', Paul híhist'pooníi, Roman nliigo yígołs'íidhíi bighâ tsídolyiz. ³⁰ Isqá hik'e silááda binant'a'i

hat'íi bigha Jews daanlíni baa dahdaagoz'aaníi da'aníi yígolsíih hat'íigo, k'ena'bí'ahná' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yándaaltíhi, Dała' ałneh, daayilnıid, áik'ehgo Paul yıl gódah ch'í'áázhgo yándaaltíhıı biyahzhı' yıl nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltíhıı da'as'ah yinel'ııdná' gánıı, Nnee daanołını, shik'isyú, díi jıızhı' ngont'ıgo Bik'ehgo'ihı'nań shineł'ııgo nlt'éégo ánasht'ııł bıgonsıgo hinshnaa. ² Okqaqah yebik'ehi da'tiséyú sitını, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziınıı, Bizadaalts'ı, daayılınii. ³ Áik'ehgo Paul gábilnii, Dá'ıká'gee zhá ligaigo ánálzaahi nlıni, Bik'ehgo'ihı'nań nil hayaa nalts'ı go'ıı: begoz'aanıı bee shaa yánıti'go dahsındaa née, áiná' begoz'aanıı doo bikisk'eh ánt'éé dago nik'ehgo shı'dolts'ı? ⁴ Bit'ahgee naziınıı gádaabilnii, Bik'ehgo'ihı'nań bı'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitını ncho'go baa yánıti' née? ⁵ Paul gánádo'nıid, Shik'isyú, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitını nlıı láchıı doo bıgonsı da ni': nohwıı nohwihat'ıi binant'a' doo ncho'go baa yádaalti' da le', niigo bek'e'eshchıı. ⁶ Nnee la' Sádducees daanlııgo la'ıı Phárisees daanlııgo Paul yígolsııdná', yándaaltíhıı yich'ı' gánıı, Nnee daanołını, shik'isyú, shıı Phárisee nshlıı, Phárisee nlıni biye' nshlıı: nanezna'ıı naadiikáh hoshdlaqahıı bigha shaa ya'iti'. ⁷ Díi ánniıdná' Phárisees daanlıınıı la'ıı Sádducees daanlıınıı łahada'dit'áh nkegonyaa: áik'ehgo nnee dała'at'ééhıı nakıyú ilk'ékai. ⁸ Sádducees, Nanezna'ıı doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohıı spirit ta doo la' golıı da, daanıı: áiná' Phárisees daanlınihıı, Áı golıı, daanıı. ⁹ Áik'ehgo nawode hagódog: begoz'aanıı ye'ık'eda'alchıhi Phárisees yıl daagot'ıınıı daahızı'go gádaanıı, Díı nneehń doo hat'ıı ncho'ıı ye'adzaa dago bıdaagosılzııd: spirit dagohıı Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'ı' yaktı' lé'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı' nadaagonlkaad da ndızhoo. ¹⁰ Łahada'dit'áh n'ıı hagowáh nkegonyaaná' siláada binant'a' Paul dánko ilk'ıdaach'idzııs he'at'éé nzıgo, siláada, Ákú dolkáhgo baa hadaanolteehgo nołjahyú bıł nádolkáh, daayılınii. ¹¹ Iskaq t'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizııná' gánıı, Paul, bidag ánt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosınnı'hıı k'ehgo Romeyú aldó' shá nagolnı' doleeł. ¹² Jıı gozlııná' Jews daanlıınıı la' ndaagoshchııgo, Paul daayizes-hıızhı' doo da'ıyaqo, doo da'idlaqo adándaagost'aa. ¹³ Ndaagoshchiınıı dizdin bitısyú hilt'ee lé'e. ¹⁴ Okqaqah yedaabik'ehi itısyú nadaandeehi la'ıı Jews yánazını yich'ı' okaigo gádaayılınii, Nıdzılgo adándaagosııt'aa, Paul daazeldıızhı' doo da'ııdaqo dago. ¹⁵ Áik'ehgo nohwıı la'ıı yándaaltíhıı bıłgo siláada binant'a'ı bich'ı' ch'ııniı daadoł'aah nohwaa yıl nołkáhgo, dayúweh na'ıdaadolkid k'a'at'éégo: nohwıı al'ıná' biba' naháataq, daazıldeego dénohwit'ah dahıyaago. ¹⁶ Paul daazılheego yıba' naháztaanıı Paul bılah bizhaazhé yaat'ınzııná' Paul siláada sııilyú yich'ı' oyáago yıl nagosnı'. ¹⁷ Áik'ehgo Paul siláada dała'á gonenadın binant'a' la' yushde' yılniigo gáyılınii, Díı nnee ániı naghahń siláada binant'a' da'tiséyú sitını bich'ı' bıł n'áásh: yıl nagolnı' hat'ııhıı bigha. ¹⁸ Siláada binant'a' yaa yıl n'aaahná' gánıı, Paul, ha'ásitını yushde' shılınııdgo, Díı nnee ániı naghahń hat'ıı shı nıkdıshıı nılniigo bich'ı' bıł n'áash, shılınii. ¹⁹ Áik'ehgo siláada binant'a' dasahn nabıdıkid yune' obiılóóz, Hat'ıı baa shıł nagolnı'go láń? bıhıı. ²⁰ Paul bıdá'ahn gánıı, Jews daanlıni iskaq nnee yándaaltíhıı bich'ı' Paul bıł n'aash

daaniḡn'ni, daaniigo ndaagoshchij, nt'éégo baa na'ódikidí k'a'at'éégo. ²¹ Áiná' baa godeno'áah hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daazilheego yiba' naháztaq, Paul daizes-hijzhí' doo da'iyaaqo, doo da'idlaaqo nldzilgo ádándaagost'aa: áik'ehgo, Ha'aa, níihíi yiba' naháztaq. ²² Áik'ehgo siláada binant'a' nnee áni naghahn, Shił nagosínni'úi hadn bił nagoln'í' hela', yiln'niidná', Nádnáh, yiln'niid. ²³ Áigé' siláada dała'á gonenadín binant'a' naki yushdé' yiln'niidgo gáyilnii, Siláada naki gonenadín, la'íi hii bee siláada daanliiní gost'idin, la'íi siláada besh yee nadaagonlkaadí naki gonenadín dagoshch'í' Caesaréayú dahnádiikéégo áhleh, t'éégo ngost'ái bik'ehenkéézo; ²⁴ Paul aldó' hii bił hiltéhi bá ilch'í'hołéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchañ, baa bił nolkañ. ²⁵ Díi k'ehgo ániigo Félix yich'í' k'e'eshchij: ²⁶ Shił Cláudius Lysias nshlíni Félix nant'ánchañ, ízigo ánt'éhi, Gozhóq, nildishniigo nich'í' k'e'eshchiih. ²⁷ Díi nneehn Jews daanlíni la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éégo Roman nnee nlij lááhii bígosílsjido siláada kú bił nshkaigo bich'á' ndaadihiltij. ²⁸ Hat'íi bee baa dahgost'aaní bígonsi hasht'ijigo bá yándaaltihíi baa bił ni'ááz. ²⁹ Dabii yenahas'aaní bik'izhi' baa dahgost'aa láago bígosílsjid, ndi ha'ásitiiní dagohíi da'itsaahíi doo la' bee bángot'aa da. ³⁰ Díi nneehn zideego yaa ndaagoshchiiní baa shił nagosni'ná' dagoshch'í' nich'í' o'a', hayíi baa dahdaagoz'aaní niñáál baa nadaagodolnih bildishniigo bándagosii'aa. Da'ái zhá nich'í' k'e'shilchij. ³¹ Áik'ehgo siláada ádaabildo'niidhíi k'ehgo t'éyú Antipatrisyú Paul yil okai. ³² Iskaq hik'e siláadahíi siñilyú nákaína' hii bee siláada daanliiní Paul yúweh yil okai: ³³ Ái Caesaréayú hikaina' nant'ánchañ naltsoos yaa daistsooz, Paul aldó' yaa yil hikai. ³⁴ Naltsoosii yozhi'ná', Ni' hat'íi golzéhi biyi' gonlíni, niigo Paul nayidíkid. Ciliciagé' góljigo yígołsjidná', ³⁵ Gáyilnii, Naa dahdaagoz'aaní hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'aaqee Paul siláada biñadaadéz'ijigo ngon'áq.

24

¹ Áigé' ashlla'iskaaní bikédé'go okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ananías holzéhi, la'íi Jews yánazini bilgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yadaakt'igo yil hikai, án Paul bee baa dahgost'aaní nant'ánchañ yaa yil nagoln'í' doleelgo. ² Paul yiká ánniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gánúgo, Nigha nohwini' ilch'í'gont'éé, la'íi nohwitahyú ncho' n'íi nt'éégo ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íi dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízigo ánt'éhi. ⁴ Nilgoch'oba'go ayáhágo nich'í' hasdziihíi idínkts'aaqo nánoshkaqah. ⁵ Díi nneehn baa nagont'ogii nlijgo bídaagosilzjid, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolínii yil daagolkizh, la'íi Nazarénes daanlij zhinéego yásizini bídaagosilzjid: ⁶ Da'ch'okaqah goz'aa yune' gołchqoh nt'éégo bił ndaasiideel: nohwii benagosii'aaní bee baa yadaasiilt' doleel ni'. ⁷ Ndi Lysias, siláada binant'a'n, nohwaa nyáágo hagoshkéhégo nohwilák'e hayidziiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aaní naa hikáhgo, niigo ngon'áq: dá ni nahidn'kidgo hat'íi bigha baa dahdaagosii't'aaní dawa bígonłsjił doleel. ⁹ Jews daanlíni aldó' díi ániłhíi da'anii áni daanniid. ¹⁰ Nant'ánchañ nab'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa gánúgo, Doo alch'idn legodzaa dago díi hat'íi bá yánáltihíi níjigo bígonłsjił bigha shił gozhóqo ninadzahgee ádá hasdziłh: ¹¹ Díi bígołsjiłh, nakits'adah iskaqaná' Jerúsalem yúdag oshkaqahyú níyáá ni'. ¹² Áigee da'ch'okaqah goz'aa yune', la'íi Jews ha'ánáséh goz'aa yune',

la'íi k̄ih goznilyú la' bił laha'disht'áhgo doo hadn sho'ij da ni', la'íi n̄nee bił daagodikishgo doo hadn sho'ij da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aanii daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áiná' díi nich'i' ádá nagoshni', Jesus bikisk'eh da'ch'okahíi, ok̄aah bee sahngo na'adi'nilií daabildi'niihíi, ái itah nshij, bich'á'gé' n̄nee silíinií Bik'ehgo'ihina' na' daayok̄aah lé'e n'íi hoshk̄aah, begoz'aanii bee nohwá ngot'aa n'íi la'íi Bik'ehgo'ihina' na' binkááyú na'iziidi n'íi bek'e'eshchiinií dawa hoshdlaa: ¹⁵ Nt'éégo ádaat'eehíi la'íi doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi nanezna'gé' naadiikáh doleehíi ái n̄nee yiká daadéz'ijhíi shíi áldó' Bik'ehgo'ihina' na' binkááyú biká désh'ij. ¹⁶ Áigé' dawahn Bik'ehgo'ihina' la'íi n̄nee áldó' daashine'ijgo nt'éégo ánásh't'ijgo bígonsi doleehíi bigha n̄dzilgo nabik'i'isiid. ¹⁷ Da'kwíi legodzaahíi bikédé'go tédaat'iyéhií hat'ihíta baa daanshné'go, la'íi Bik'ehgo'ihina' na' hoshk̄aahgo hat'ihíta baa nshné'go bił nít'i'íi bich'i' násdzaa. ¹⁸ Díi bee ánásh't'ijhíi na' da'ch'ok̄aah goz'aa yuné' godn̄sigo ilch'i' áde'dinshdlaago, doo shinaayú n̄nee l̄áago dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanlíni la' Asiagé' daagolíinií shaa hikai ni'. ¹⁹ Ái hat'ihíta bee shaa dahdaago'aayúgo nináái shaa dahdaago'aago kú hikáhgo dávik'eh. ²⁰ Dagohíi yándaaltihíi shaa yádaati' n'ná' hago'at'éégo nch'og'o ánat'ijdíi shídaagolsijdíi, n̄nee kú nich'i' hikaihíi yaa nadaagolni'go dávik'eh, ²¹ Díi dała'á zhá doo bił dávik'eh da ni', bitahyú síz'ijgo nádidishghaazhgo gádéniid n'ná', Nanezna'íi naadiikáhíi hoshdlaahíi bigha díi jji nohwináái shaa yá'iti'. ²² Ái Félix yidezts'aaná', Jesus bikisk'eh da'ch'okahíi nt'éégo yígolsihíi bigha gáníi, Dét'ihégo Lýsias, siláada binant'a'íi, kú nyáágo bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áigé' siláada gonenadín binant'a'íi gáyihni, Paul binádín'ij, ndi lahgee dabíi hát'ijyú naghaa le', la'íi bit'éké baa nákah nnizhoo, hat'ihíta yidn nliinií baa nádainé'go nnizhoo. ²⁴ Da'kwíi iskaaníi bikédé'go Félix bi'aad Drusíla, Jew nliini, yidz n'áázhgo Paul yiká o'ii'pa', áik'ehgo Christ ch'odlaahíi yaa yakti'go daidezts'aa. ²⁵ Dávik'ehyú ánách'ot'ijhíi, la'íi ádaagoch'idzaanií, la'íi yunáásyú kaa yá'iti'íi yaa yakti'go Félix ditlidgo tsídolyizgo gáníi, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dávik'ehgee níká ánádeshe' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yiká oná'il'aa nt'éégo ilch'i' yakti', Paul ch'ínánshteehíi bigha zhaali shaa yiné' shi nzi lé'e. ²⁷ Naki legodzaahíi ch'ígoyáána' Félix nant'ánchañ n'úgee Pórcius Féstus nant'ánchañ silij; áik'ehgo Félix Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú ashne' nzigo Paul dáha'ásitij nt'ééna' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleehíi biyi' nyáána' taagiskaanií bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Ok̄aah yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi Jews daanlíni ádn nazínihií Paul bee dahdaagost'aanii Féstus yaa yil nadaagolni'ná nádaayok̄aah, ³ Paul Jerúsalemyú dol'áá, daabiñniid, higaalgo daayizilheego ndaagoshchijina'. ⁴ Áiná' Féstus gánniid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotá' ni', shíi dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áik'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíi bił nádóshkáh, áigee n̄neeh' nch'og'o adzaayúgo ch'ik'eh baa nadaagolni'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskaá, áigé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaá hik'e yánáltihíi dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bił nołkáh, nniid. ⁷ Ákú nyáána' Jews Jerúsalemgé' hikaihíi biinaayú nadaazij, daazhógo ágolzeego, Doo alch'idn dénch'og'o adzaa da, daabiñniigo baa dahdaagoz'aa. ⁸ Paul ádá hadzii

gáníigo, Jews yenagos'aaní, dagohí da'ch'okqah goz'aaní, dagohí Caesar ndi doo hago ashlaa da. ⁹ Áiná' Féstus, Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú áshnéh nzigo Paul gáyihni, Ya' Jerúsalem yúdag nñahgo ákú shináál naa dahgoz'aaní bigha naa yá'iti' hánt'íi née? ¹⁰ Paul gání, Caesar bá yánáltihí bidáhgee sízjí, da'áigee shaa yá'iti'go dábi'eh: Jews daanlíni doo déncho'go ánásh't'íi dahí nht'éégo bigonksí. ¹¹ Nchog'go ánásh't'íi l'é'eyúgo hat'íi bigha dastaahgo ásdzaayúgo dastaahí doo bich'á' ch'a'oshgheed at'éé da; bigha shaa yá'iti'íi doo hat'íi dayúgo, doo hadn Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa ya'kti'go hasht'íi. ¹² Áík'ehgo Féstus, yil nant'an daanliiní ilch'i' yádaakti'ná' Paul gáyihni, Caesar naa ya'kti' hánt'íi, áík'ehgo án bich'i' nñah doleeł. ¹³ Da'kwíi iskaaní ch'ígóyáána' Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, la'íi Berníce bílgo Féstus, kozhí' nant'an silíihí bigha, Caesaréayú yaa n'ááz. ¹⁴ Ákú sikeego láágo bedaizkaqaná' Féstus Agríppa Paul yaa yil nagosni' gáníigo, Nnee la' dá ha'ásitíi nt'ééna' Félix onázzaa ni': ¹⁵ Jerúsalemíyú sídáána' Jews bi'okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Jews yánazini, ái nneehñ yaa shil nadaagosni', Bá ngono'aah, daaniigo. ¹⁶ Gádaabikdéníid, Nnee baa dahgost'aaní hayí baa dahdaagoz'aaní doo baa yádaakti'égo, la'íi baa dahgost'áqahí bigha dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliiní doo áík'ehgo daagoz'áq da. ¹⁷ Áík'ehgo baa dahdaagoz'aaní kú hikainá' doo nt'ah nsigo da, iskaq hik'e yánáltihí dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nneehñ bíl nołkáh, déniid. ¹⁸ Baa dahdaagoz'aaní daahizi'ná' nchog'go ánágot'íiíi bee baa dahdaago'aa shí niizíi', ndi doo hwaa da: ¹⁹ Dabíi daabi'okqahí yaa lahada'dit'áh la'íi nnee la' Jesus holzéhi daztsáq n'íi Paul yaa nagoln'i'yúgo, T'ah hiñaa, niíhíí aldó' yaa lahada'dit'áh. ²⁰ Díi k'a'at'éehí hago'at'éégo baa yashti' shíhí doo bigonsí dago, Jerúsalemíyú nñah hánt'íi née, ákú naa ya'iti'yú? bíkdéniid. ²¹ Áiná' Paul gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitini zhá shaa ya'kti'go hasht'íi, áík'ehgo Caesar bich'i' o'a'zhí' binádaadeł'íi, daabikdéníidgo bá ndaagosii'áá. ²² Agríppa Féstus gáyihni, Nneehñ dabíi ya'kti'go dists'ih hásh't'íi. Féstus gání, Iskaqgo nts'ih ndi at'éé. ²³ Iskaq hik'e Agríppa la'íi Berníce bílgo baa da'oln'íigo n'ááz, siláada yánadaant'aahí la'íi kih goznilgee nnee itisyú nadaandeehí bílgo dała'ánách'it'íih goz'áq yune' yil onaksáá, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yil ha'ákai. ²⁴ Féstus gání, Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, la'íi kú neheskaihí daanohwigha, díi nneehñ daal'íi ako, dzaqagee Jews daagolíníi dawa la'íi Jerúsalemíyú daagolíníi aldó' daadilwoshgo gádaashihni, Díi nneehñ doo hiñaa bik'eh da. ²⁵ Áiná' bigha da'itsaahí doo la' yee adzaa da láqgo bígosíksíid, la'íi dabíi gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitini shaa ya'kti'go hasht'íi, áík'ehgo ákú bich'i' dish'aago ngoni'áá. ²⁶ Áiná' shinant'a' bich'i' doo hat'íi baa bek'e'eshchii da. Ái bigha nohwaa bíl ni'ááz, ni zhá Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, naa bíl ni'ááz, áík'ehgo nahídaadelkidíi bikédé'go shinant'a' hat'íhita baa bich'i' k'e'eshchii doleeł. ²⁷ Ha'ásitiiníi hat'íi bee baa dahgost'aaní doo bígoziné dago deł'a'go doo shil bik'eh da, shíi.

26

¹ Agríppa Paul gáyihni, Ádá hadziihgo naa godet'áq. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gáníigo: ² Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, Jews daanliiníi yee shaa dahdaagoz'aaní dawa díi jii nináál bee ádá hasdziihí

baa shil gozhóó: ³ Jews daanlíni bi'at'e' la'íi lahada'dit'áhíi nlt'éégo bígonksihíi bighá: nlt'éégo shíyínlt's'aa, nánoshkaah. ⁴ Jerúsaleemgee bíl nít'íi daagolíníi bitahyú ishkiin nshlíi ni', áigé' yushdé' godezt'igo hago'at'éégo hinshnaahíi Jews daanlíni dawa yídaagoksi. ⁵ Doo áni shídaagoksi da ni', shá hadaadziih hádaat'íi'yúgo, Phárisee nliigo, Phárisees daandliiníi nohwí'okaaah itisgo daidnksinií yikísk'eh hínaa ni', daashihíi doleel ni'. ⁶ Daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bándaaogoz'aa n'íi hoshdlaqahíi bighá shaa yá'iti'go kú síz'íi: ⁷ Díi Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áanii begolne'go nohwíi nakits'adáhyú hahiit'íi dájji biigha dát'é' biigha nldzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaah. Díi oshdlaaníi Jews daanlíni shaa dahdaagogz'aa, Agríppa, ízigo nant'án níini. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ nanezna'íi naadaayihil'nahíi hat'íi bighá doo daaholdlaa hádaakt'íi da? ⁹ Jesus, Názairethgé' gólíni, bizhi' bich'á'zhí'go dashíi ánásh't'íi'go dávik'eh nsj ni'. ¹⁰ Áik'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okaaah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi bik'ehgo Jesus daayokaaahíi láágo ha'áhálkaad ni'; la'íi natseedgo bándaaogot'a'íi, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. ¹¹ Jews ha'ánátséh nagoz'aa yune' lahgee biniidaagodinsj ni', Jesus nchó'go yaa yádaakt'igo ádaashle' ni'; la'íi dázhó bik'edaadinshniigo doo Jews daanlii dahíi bikih nagoznilyú ndi biniidaagodinsj ni'. ¹² Ágánásh't'íi'go okaaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aa, Ti'i ákú n'naah, daashiln'niidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízigo nant'án níini, hishaalyú ha'iz'aa'go shíi la'íi bíl hishkaahíi bílgo nohwin'aayú ch'ígona'ái be'idindláadíi bitisgo yaaká'gé' nohwich'í' nke'dindláad ni'. ¹⁴ Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshihniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íi láá bighá shiniigonkt'éégo áshih'íi? Tsj'dik'íihíi bee nits'í'ishgo'yúgo dayúweh t'aa'zhí' hón'talyúgo dayúweh dáni ídída'n'ni'. ¹⁵ Gádéniid, Hadn ánt'íi, shiNant'a'? Gáshihniid, Shiniigonkt'éégo áshih'íi'nihií shíi ásh't'íi, Jesus honszéhi. ¹⁶ Nádnáhgo hizji: díi bighá níl ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo hanilt'íi, hago'at'éégo shinktsaaníi la'íi hat'íi níl ch'í'nah ádidishdliikíi shá baa nagolní' doleelgo; ¹⁷ Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlii dahíi addó' bich'á' niishteeh, doo Jews daanlii dahíi bich'í' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'íigo ánádaadle'go chago'heelgé' idindiinzhí' ánáda'ne'go, la'íi Satan nadaabílaahíi bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánáda'ne'go binchó'íi bich'á'zhí' ádaile', la'íi daashodlaqahíi bee hadaadeszaahíi bitah daanlii doleehíi bighá bich'í' nidish'aa. ¹⁹ Áik'ehgo Agríppa, ízigo nant'án níini, díi yaaká'gé' shil ch'í'nah ágolzaahíi da'áshihniiyú ásdzaa: ²⁰ Damáscusyú daagolíníi íltsé, áigé' Jerúsalemyú daagolíníi, la'íi ni' Judéa dahot'éhé biyí'yú daagolíníi, la'íi doo Jews daanlii dahíi addó' gádaakdshni, Nohwinchó'íi bich'á'yúgo ádaahne'go Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánádaahne', la'íi nohwinchó'íi bich'á'yúgo ádaaldzaahíi dábelt'eego ánádaakt'íi. ²¹ Díi bighá Jews daanlíni da'ch'okaaah goz'aa yune' shil ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íid ni'. ²² Díi jji'zhí' ngoont'igo Bik'ehgo'ihí'nañ shich'onniigo kú síz'íi, nnee doo ízigo ádaat'ee dahíi, ízigo ádaat'eehíi bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi la'íi Moses be'ágone' daanii n'íi zhá baa nagoshni'go gádaabidshni: ²³ Christ biniigodilne' doleel, la'íi da'íltsé daztsaa'gé' naadiidáhíi nlii doleel, be'idindíiníi Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlii dahíi yil ch'í'nah áyílsj doleel. ²⁴ Ágáníigo ádá ya'ti'ná' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édih láa; láágo ígon'aaníi niini' édihgo áníflaa láa. ²⁵ Paul gánádo'niid,

Féstus, ízigo ánt'éhi, doo shiini' édiḥ da: da'anii ágot'eehíi shiini' golíigo baa yashti'. ²⁶ Ízigo nant'án nílini, díi baa yashti'íi bígonksí, doo hat'íi t'aazhí' be'ánsht'ee dago nich'í' yashti'; díi dahot'éhé bígonksí; doo ła' nagont'í' dayú ba'ánágot'íidhíi bighá. ²⁷ Agríppa, ízigo nant'án nílini, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi hondlaqá née? Hondlaqago nígonksí. ²⁸ Agríppa Paul gáyíḥnii, Ínashood hishleeḥgo dásdozhá shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánádo'niid, Doo dásdozhá da, da'anii odláni nílii doleeł, doo dáni zhá da, áiná' díi jii daasidezts'aaníi dawa da'ánsht'eehíi k'ehgo ágát'éé doleeł, dishniigo Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaqah, díi kishi'dest'ooníi zhá dahgo. ³⁰ Paul ánniidná' ízigo nant'án, ła'íi nant'ánchań, ła'íi Bernice ła'íi yił naháztaaníi bílgo nádiikai. ³¹ K'ihzhí'yú niikaigo gádaahídi'ni, Díń nḥeehń bighá datsaahíi dagohíi bighá ha'á'istiinií doo ye'ánát'íid da laq. ³² Agríppa Féstus gáyíḥnii, Díń nḥeehń ch'ínádzá doleeł ní', Caesar doo yaa ádet'ąq dayúgo.

27

¹ Italyú nohwil dahdez'eełgo nagot'ąqaná' Paul, ła' ha'áshijeedíi bílgo siláada dałán gonenadín binant'a', Július holzéhi, bináadaadéz'ii doleełgo baa ni'nil, án siláada Augústus yánant'aahíi itah nlii. ² Tsina'eehíi Adramýttiumgé' Asia bitábaqá zhineéyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwil dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícage' gólíni, bíł dekai. ³ Iskaqá hik'e Sídon golzeeḡee nohwil nda'iz'eel; áíḡee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'í' nḥáḡgo nḥ'éeḡo ádaaniśi le', biḥniid. ⁴ Áíḡe' nohwil dahnáda'n'eelná' Cýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel, nohwich'í'go nch'iidhíi bighá. ⁵ Cilícia ła'íi Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwil ch'ída'iz'eel, áíḡe' Lýcia biyi' kḡh gozḥilíi Mýra golzeezhí' nohwil nda'iz'eel. ⁶ Áíḡee siláada gone-nadín binant'a' tsina'eełi Alexándriagé'ihí Italyú dez'éli yaa nyáágo, Beh hołkáh, nohwilniid. ⁷ Dátąqadégo nohwil da'o'olgo doo alch'idn nohweda'iskaqá da, nohwich'í' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhí' nohwil ch'ída'iz'eel, nch'iidhíi bighá doo dayúweh nohwil da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'í' nagont'ogo tábaqá zhineé nohwil da'o'olgo Fair Havens golzeezhí' nohwil nda'iz'eel, kḡh gozḥil Laséa golzeehíi bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogíi bighá, ła'íi daagodnıśigo dáshiná' da'ch'okaqahíi al'íná' bitis ch'ígóyáahíi bighá il'o'ohíi bégódzid ní', áik'ehgo Paul gádaabiḥnii, ¹⁰ Shik'isyú, díi bígonksí, nohwil da'o'olyú tsina'eehíi ła'íi daayogheehíi bich'í', nohwíi dó' nohwich'í' nadaagont'og doleeł. ¹¹ Áiná' siláada gonenadín binant'a'ń, o'ohíi yebik'ehń ła'íi tsina'eehíi biyéé gólíin zhá óyésts'ąq, áiná' Paulń doo óyésts'ąq da. ¹² Tsina'eehíi nná'i'olḡee doo nohwehai bik'eh dahíi bighá ch'iląqago gádaańii, Nohwil da'o'ol le', dáḡago'at'éeḡo Pheníceyú niikáh, áíḡee nohwehai doleeł, daanzigo; Pheníce ái Crete biyi' goz'ąq, áíḡee tsina'eehíi nna'ol northwestzhí'go ła'íi southwestzhí'go ch'ígót'í'. ¹³ Hayaage' tąqadégo nch'iidná', nohwá úts'íid daanzigo, bésh ndaazíi tsina'eehíi bee dahast'ó n'íi ihnádaiz'ąqaná' Crete bibahyú bíł ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihéke tsina'eehíi híłch'í'cho bíł hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode de-sch'iidhíi bighá tsina'eehíi doo híłch'í'dázhzhí' dahdi'eeł da, dabiini'yú dez'eel le'e. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni alch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú

isht'agonch'iidyú nohwil ch'ida'iz'eelgo tsina'eehí ałch'is'éhíí da'ónanta tsina'eehí nchaahíí bit'ahyú ndaiz'aa: ¹⁷ Áíge' tsina'eehí nchaahíí biká'yú dahdaiz'aaaná' bésh hishbizhíí nchaahíí tsina'eehí bik'idesdiz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowağolgai biká' dastsoozíí nadaayinktsoozná' nch'iidíí zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwil ilch'á' nách'ihíí bighá iskaá hik'e tsina'eehí yoghélihíí la' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaa hik'e tsina'eehí benadziidi dabíí yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái la'íí ts'iks'osé doo hwaá bee got'ij dago doo ałch'ideskaá da, la'íí díyat'éégo nohwil ilch'á' nách'ih, áík'ehgo doo hago'at'éégo hasdáhiikáh da laá daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul ilni'ge' hizijgo gáníí, Shik'isyú, shich'í' ídaayesólts'aa'yúgo, Cretege' doo nohwil dahda'n'eel dayúgo, doo díí k'ehgo nohwich'í' nadaagont'og da doleeł ni', la'íí doo hat'íí ch'a'oné' da doleeł ni'. ²² Áíná' gádaano hwildishnii, Bidag ádaanołt'ee le': doo la' daaholtsaah at'éé da, tsina'eehí zhá da'izl'ij hileeł. ²³ T'p'é'ná' Bik'ehgo'ihí'nań, biyéé nshl'ijn la'íí hoshkaáhn, binal'a'a yaaká'ge'hi shit'ahgé sizijgo, ²⁴ Gáshiln'niid, Paul, doo niini' hağ da le'; Caesar bidáğee sínzij doleeł: la'íí bil nił da'o'ohí dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nań naa godin'aa. ²⁵ Áík'ehgo shik'isyú, bidag ádaanołt'ee le': Bik'ehgo'ihí'nań hoshdlaáhíí bighá da'ashiln'ihíí k'ehgo ágoñe'go bígonsi. ²⁶ Áíná' ni' táyi' dahgoz'aaníí biká'gee yónohwi'dilkaad doleeł. ²⁷ Dji'ts'adah ilkaahíí bit'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'ge' tsina'eehí bil ilch'á' nnáiln'ina' t'p'é'is'ahyú shi nada'il'eehí ni' bich'í'yú nohwil da'n'eel daanzí l'é'e; ²⁸ Áík'ehgo hayaa tú yída'nes'aađgo nadin ilk'ich'idesniih, k'a'áhosah lágo yídaagołs'iid: yunáasyú tú yínada'nes'aađgo k'adíí ashdla'adah ilk'ich'idesniih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tséé biká' hi'eehíí bighá bil daagoyé'ego bésh ndaazíí tsina'eehí bedahast'óníí dí'í nkedeznil, tsina'eehí biké'nnáá yúyaa, áíná' jii góleeł, daaniigo da'okaáğ. ³⁰ Nadaa'eehí tsina'eehí biyi'ge' hahiikeeh daanzigo, tsina'eehí ałch'is'éhíí téh daayiheznil, bésh ndaazíí tsina'eehí bádnge' nkedaayiníłt' ádaagodil'ijgo, ³¹ Paul siláada la'íí siláada gone-nadín binant'a'ú gáyihni, Díí nneehíí dá tsina'eehí biyi' naháztaayúgo zhá daahonaa. ³² Áík'ehgo siláada tsina'eehí ałch'is'éhíí bedahdaa-hest'ooníí daayiheshgizhgo bil odaagohez'eel. ³³ K'ad haikaaahyú Paul nádaayokaáğgo gádaayihni, Da'olsaağgo nzhoo, nda'ohíigo dáshiná' dí'í ts'adahyú nohwíyołkaał. ³⁴ Áík'ehgo nádaano hwoshkaáğ, da'olsaa, áí bee daanołdzilgo; nohwitsizíl dala'a ndi doo nohwich'á' ch'a'odeeł da. ³⁵ Díí yee ánniidná' bání náidnne'go dawa bináál Bik'ehgo'ihí'nań áshoođ yiln'igo oskaádná' ilk'iyíldláadgo yiyaa nágodiidzaa. ³⁶ Áík'ehgo nnee la'ihíí yidag ádaat'eego dabíí aldó' da'iyáá. ³⁷ Daano hwighago naki gonenadín iká'yú gosts'idin gostán hiilt'ee, tsina'eehí biyi'. ³⁸ Náda'isdijdzhi' da'iyááná' t'oh naghái téh daayeskaadgo tsina'eehí dá'aldzóle silij. ³⁹ Got'ij gozlijná' ni'híí doo yídaagołs' da: ndi tú ónáhíkáágo ténágołs'aa daayo'ij, áígee nohwil ndaanó'eel daanzí. ⁴⁰ Áík'ehgo bésh ndaazíí tsina'eehí bee da-hast'ó n'íí daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aahíí bit'ól k'eda'iz'ahgo, la'íí tsina'eehí bit'a' bádn zhinéehíí hadag ádaizlaago nch'iid bich'ijgo tábaazhi' bil nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú lednl'ijgee tsina'eehí k'higo'go doo nahí'naa da silij; biké'dinnááge'íí tú nádidáhíí nbihezti'. ⁴² Ha'áshijeedíí la' nada'dilkoh daanzigo, siláada nadaabiltseedgo ndaagoshchij, ⁴³ Áíná' siláada gonenadín binant'a'ń Paul doo zidee hat'ij dago, Dah, biln'iid;

Hayíi nada'olkò'íi tsina'eehí bitisyú'an odaoljago táts'áda'olkòh, daayihñii: ⁴⁴ La'íi gáyihñii, Tsì nteelíi la'íi tsina'eehí baa nahastò'íi bee hanaazhì' nada'olkòh. Áík'ehgo dawa ni'zhì' nádaaheskaì.

28

¹ Táts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aaní Melíta golzee lágo bídaagosilzjíd. ² Nñee áígee daagolíníi k'ídaanzigo deda'deshjeedná', Yushdé' nádaanoldziik, daanohwiññiid, nagoltjìh nkegonyaa, la'íi gozk'azíi bighà. ³ Paul chizh la' náyihezlaago dayíññilná' t'íish bik'asda' golíni ndoogo áíge' hayáágo Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nñee áígee daagolíníi t'íishíi Paul bigangé' nahitjigo daayiltsaana' gádaahídi'nii, Dín nñeehn nñee naitseedíi nlini láá, túnteel bich'á'ge' hína' ndi, doo hínaa bik'eh dahíi bighà datsaah. ⁵ Áiná' Paul t'íishíi dá kò' biyi'zhì' nayíilt'e'ná' Paul doo hago adzaa da. ⁶ K'ad nilzool shì daabo'núigo, dagohíi datsaah shì daanzigo biba' naháztaq; ndi nzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'íiná' biini' lahgo ánádaizdlaago, Diyin nlij láá, daanzì. ⁷ Ni' táyi' dahgoz'aayú daagolíníi binant'a', Públius holzéhi áígee la' bini' lé'e; án k'inoho'núigo bigowayú taago nohweskaq. ⁸ Públius bitaa yóiyahgo nezgaigo chan dilé yaa naghaago sitjì: Paul baa nyáágo biká' ndelñiiná' bá oskaqadgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nñee táyi' dahgoz'aayú daagolíníi la'ihíi kah yaa nakaihíi neheskaigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidnjsigo dawahá nohwá daayihznil; la'íi k'ad nohwil da'dez'eelná' dawahá bídaandinihíi tsina'eehí yih daiheznil. ¹¹ Taagi nohwedahitaana' tsina'eehí áígee behaihi, Alexándriagé'ihíi, Cástor la'íi Póllux beda'aszaahi bádngée nazjigo ádaaszaago bil nohwil da'dez'eel. ¹² Síracuse nohwil nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaq. ¹³ Áíge' nohwil léda'n'eelgo Rhégium nohwil nda'iz'eel: áíge' iskaq hik'e hayaagé'go dezch'iidgo iskaq hik'e Putéoliyú nohwil nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlá' bee nohwik'íiyú baa nkaigo, Nohwil nahísóltaq le', daanohwiñniigo, bil naháataq gots'idiskaq: áíge' Romeyú ohiikái. ¹⁵ Odlá' bee nohwik'íiyú ákú daagolíníi hiikahgo nohwaat'ídaanzjíná' Ápiaí Forum la'íi Three Taverns golzeezhì' nohwiba' hikai; áí Paul yiltsaana' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahenzigo bil gozhò'go hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' siláada binant'a' ha'áshijeedíi binádaadéz'iiníi binant'a' yaa ñnil: ndi Paulhíi dasahn goljigo baa godet'aa, siláada la' bináadéz'jigo. ¹⁷ Taagiskaana' Paul Jews áígee daagolíníi yánazíni, Dała'ahneh, daayihñii: dała'adzaaná' gádaayihñii, Nñee daanohíni, shik'íiyú, Jews daanliiníi dagohíi daanohwitaa n'íi bi'at'e' doo hago ashlaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásitjigo niyáágo Romans daanliini baa shi'deltjì. ¹⁸ Shaa yádaakti'ná' bighà datsaahíi doo la' dahíi bighà ch'ínádaashítteeh hádaat'jì ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliiníi áí doo hádaat'jì dago, Caesar shaa yakti' hasht'jì, dishñii lé'e, bil ní't'íi doo hat'íi bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áík'ehgo Israel hat'íiíi bángot'aahíi bighà díi bésh hishbizhíi bee hishi'dest'pòohíi bighà dała'ánohwishlaa, nohwines'jigo, nohwich'jì yashti'go: ²¹ Gádaabiññiid, Judéage' naltsoos naa nagoln'igo doo la' nohwaa hi'ñil da, la'íi nohwik'íiyú áíge' kú neheskaihíi doo la' naa naagoln' da, doo la' nchò'go naa yakti' da. ²² Dahot'éhé díi okàqah bee sahngo na'ádi'ñilihíi baa yá'iti'go bídaagonljì: ni hago'at'éégo baa natsiñkeesíi daadihiits'jh hádaahiit'jì. ²³ Bángot'aaní bijjì nñee láágo Paul dásidaayú dała'adzaa; t'albigé' o'f'áázhì' Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee

begoz'aaniiŋ nht'éégo yaa nagosni', Moses yegos'aaniiŋ la'íi Bik'ehgo'ihinaŋ binkaáyú nada'iziidíi k'eda'ashchiiníi bich'á'gé' Jesus yaa nagosni'go biini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ La' yaa yalti'íi daayosdlaqad, la'ihíi doo daayosdlaqad da. ²⁵ Lahada'dit'áhgo Paul dalán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihinaŋ binkaáyú na'iziidi n'íi, Holy Spirit binkaáyú daanohwita n'íi da'aniigo gáyihniid, ²⁶ Díi hat'i'íi bich'i' nna'áhgo gádaabiŋniih, Daado'ks'ag ndi doo nohwil'ídaagozi da doleel; daanel'íi ndi doo da'anii daal'íi da doleel. ²⁷ Díi nneehíi biini' daanyee' daazlii, doo da'diits'ag da daazlii, la'íi daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo bi'naá yee daago'íi doleel ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleel ni', la'íi biini' yee bil'ídaagozi doleel ni', áik'ehgo shich'i' ádaane'go nádaasdziih doleel ni'. ²⁸ Díi bidaagonolsi le', Bik'ehgo'ihinaŋ bich'á'gé' bee hasdách'ighahíi doo Jews daanlii dahíi bich'i' ol'a', nohwildishni, áhíi ádaadésts'aa ndi at'éé. ²⁹ Díi yee hadziiná' Jews daanliiníi dázhó lahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú kih yigha na'ihinihíi yiyi' golíigo naki legodzaa, la'íi baa hikáhíi dawa ya'ahenzi ni', ³¹ Doo nan'i' dago, nnee doo la' tsibildii dago Bik'ehgo'ihinaŋ bilakt'áhgee begoz'aanii yaa nagolni' ni', la'íi Jesus Christ nohweBik'ehn yaa ilch'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'á nshlìigo shich'ì' ànniid, la'íí Bik'ehgo'ihì'nań bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshní'híí bigha its'áshí'doltjì, ² (Da'ái Bik'ehgo'ihì'nań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yati'go dabíntsé yengon'áá, áí godiyìhgo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchjì lèk'e,) ³ Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihì'nań biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń yaa nagolní, án nnee k'ehgo nyáágo David khol't'jìhí nlijì; ⁴ Jesus Christ daztsaáqdí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihì'nań biYe' nlijìgo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golíigo: ⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihì'nań bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'áá, binal'a'á nshlìí doleełgo, áík'ehgo Jesus bizhí'íí ba'ihégoşj doleełhíí bigha baa nagoshní'go, nnee iltah at'éégo hadaazt'íi daabodlaahgo bikisk'eh ádaat'eego ashle': ⁶ Nohwíí áldó' Jesus Christ biyéé daanohjì doleełgo nohwich'ì' ànniid: ⁷ Daanohwigha Romeyú daagonhliiníí nohwich'ì' k'e'eshchií, Bik'ehgo'ihì'nań bił daanohshoqogo báhadaadeszaahíí daanohlijìgo nohwich'ì' ànniid: Bik'ehgo'ihì'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'áá le'. ⁸ Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnań nohwigha ba'ihénsj, nohwi'odla' ní'gosdzán biká' dahot'éhé baa ch'inihíí bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihì'nań, biYe' baa yati' nkt'éhi baa nagoshní'go, shijíí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhá nohwá oshkaqah nt'éé shá yígólsj; ¹⁰ Díínko bigha dá oshkaqah nt'éé, Bik'ehgo'ihì'nań bik'ehgo ániita dáhago'at'éégo nkt'éégo nohwaa desháál. ¹¹ K'azhá daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'íí la' nohwaa nshné'híí bigha, áí bee ndzilgo daahodohsijl doleełgo; ¹² Díí áldishnii, nohwíí hik'e shíí bilgo nohwi'odla' dala'ázhí' ildenáágo bee hadag ádaaalinlzi doleeł. ¹³ Shik'íiyú, doo alch'índni nohwich'ì' disháh hásh't'jìgo ní' bidaagonokşgo hasht'jì, doo Jews daanlijì dahíí la'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihì'nań bich'ì' hosilbáqáhú k'ehgo nohwitahyú áldó' la' hodishbijl'híí bigha, (ndi nashi'dinkl't'oggo t'ahkó goldoh.) ¹⁴ Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanliiníí áldó', daagoyáqáhíí hik'e doo daagoyáqá dahíí áldó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bił nagoshní'go shá goz'áá. ¹⁵ Áík'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwil nagoshní'go dázhq hásh't'jì, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. ¹⁶ Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ídaayánsdzj da: áí Bik'ehgo'ihì'nań binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, la'íí Greeks daanliiníí áldó'. ¹⁷ Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihì'nań bits'á'dí' nnee bich'ì' dávik'ehyú át'ééhíí ch'í'nah alzi, odlá' begodeyaadí' odlá' bengont'í'zhì: bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Hadíí dávik'ehyú át'ééhíí odlá' zhá yee hińaa doleeł. ¹⁸ Nnee Bik'ehgo'ihì'nań doo daidnłsj dahíí la'íí ncho'íí ye'ánadaat'jìhíí dawa yich'ì' Bik'ehgo'ihì'nań bihashke' yaaká'dí' ch'í'nah alzi, áí ncho'íí ye'ánadaat'jìhíí yee da'anii ágot'eehíí t'aaqzhì' ádaayıtsj; ¹⁹ Bik'ehgo'ihì'nań bebígózi doleełhíí ch'í'nah alzaago yidaagokşj, Bik'ehgo'ihì'nań dabíí bił ch'í'nah áyılşihíí bigha. ²⁰ Ní'gosdzán alzaadí' godezt'ìgo Bik'ehgo'ihì'nań ye'at'éhi doo hit'jì dahíí nkt'éégo bígózi, dahazhì' binawod golíiníí, la'íí Bik'ehgo'ihì'nań nliiníí nt'é

áyílaahíí bebigózi; áí bighá áí nnee nchọ'go ánádaat'ííhíí doo nt'é bee bich'í' ch'ídaagonowáh át'éé da: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yídaagołsı ndi doo daidnłsı da, doo ya'ihédaanzı dahíí bighá doo nt'é bee bich'í' ch'ídaagonowáh át'éé da; áídá' da'ílnégo natsídaakees, la'íí biini' doo goyáá dahíí godilhił begoz'ąą daasilıı. ²² İdił daagodząągo doo daagoyáá da daasilıı, ²³ Nnee datsaahi, la'íí dló', la'íí dawahá bijad dıı'igo nadaakaihiı la'íí nada'nagıı yeda'ile'go daayokaąah lék'e; áí bee Bik'ehgo'ihí'nań doo datsaah dahi bits'ą'dindláadıı hik'e dıı kogan be'ádaaszaahıı biłgo iłdenáągo ch'ídaiznil. ²⁴ Áí bighá bijıı yune' nchọ'go zhá natsídaakeesgo dázhọ nchọ'ıı bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą, daabits'íhıı iłdenáągo doo daidnłsı da: ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dı' da'anıı ágot'eehiı hik'e lé'ılchoohıı biłgo iłdenáągo ch'ídaiznil, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyílaahıı zhá daidnłsıgo daayokaąahdá' bíhiı doo daach'okaąah da; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dahazhi' ba'ihégoı. Doleelgo at'éé. ²⁶ Áí bighá bits'ı bee ıdaayágoıyú ánádaat'ııł hádaat'ııhıı bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą: isdzáné nnee bá álzaa n'ıı isdzáné dabıı hił ıdaayágoıyú ánádaat'ııł: ²⁷ Da'áik'ehgo aldó' nnee isdzáné bá alzaa n'ıı k'ihzhi' ádaizlaago, dabıı iłch'ı' biini' daama'; nnee dabıı hił ıdaayágoıyú ánádaat'ııł, áí bighá nda'ıısihiı dabıı ıch'ı' nadaayi'nııł, áí da'áıgee dávik'eh. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo dayúweh yídaagołsı hádaat'ıı dahıı bighá dázhọ binatsekees daancho'ıı yich'ı' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą, doo ánách'ot'ııł dahıı ye'ánádaat'ıı doleelgo; ²⁹ Doo bik'ehyú ágot'ee dahıı behadaalk'ıl, la'íí nant'ı' na'ıdaahıı, nchọ'go ánádaat'ııhıı, dawahá dayúwehego idáhádaat'ıınıı, da'o'ni'ıı; la' bıyééhiı idáhádaat'ıınıı aldó' behadaalk'ıl, la'ıı its'izilheehıı, lahadaadit'áhiı, nadaach'aahıı, bi'at'e' nchọ'ıı, la'ıı ch'inıı daanııhiı aldó' behadaalk'ıl; ³⁰ La' yinıda'dilniłgo ch'inıı daanıı, Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaanııh, doo hadın daidnłsı da, ıdaa da'odlııgo dabıı ıdaa yádaaktı', dabıı nchọ'ı' ádaile'go yídaago'aaah, daabishchıı n'ıı doo daidits'ag da, ³¹ Doo daagoyáá da, doo da'ádaanııyú ádaat'ee da, doo hadın bił daanzhọq da, doo hadın yaa nádaagode'aaah hádaat'ıı da, doo bił daagoch'oba' da: ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee ágánádaat'ııhıı da'itsaahıı bee yándaagoz'ąągo yídaagołsı ndi, doo dabızhá ágánádaat'ııł da ndi nnee ágánádaat'ııhıı bił dádaabik'eh.

2

¹ Áí bighá nnee níłni, ni hadın ánt'ee shıhıı, nnee la' baa yánıti'yúgo doo nt'é bee nı't'éégo nich'ı' ch'ıgonowáh át'éé da; nnee la' baa yánıti'yúgo dani ıdił ch'ıgondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'ééhiı bighá. ² Dııńko bıdaagonłzi, ágánádaat'ııhıı Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehgo bándago'aaah. ³ Áık'ehgo nnee níłni, dani aldó' ágánt'ııdá' ágánádaat'ııhıı baa yánıti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo nángo'aaah da doleel nńzi gá? ⁴ La'ıı Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'ıı la'ıı nidag at'ééhiı hik'e nzaadyú nágoho'aaahıı ch'ıda'izkaadı doo bił óntag da go'ıı; Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'ıı nincho'ıı bits'ą'zhi' hińáąłgo nelnáahıı doo bıgonłsı da gá? ⁵ Áıdá' niıı nı't'izıı bighá la'ıı nincho'ıı doo bits'ą'zhi' ánnéh hánt'ıı dahıı bighá, dani goyéé'ıı bee ıch'ı'godnt'áah, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yił ch'ı'ıtııhıı bijıızhi'; áí bijıı dabıı dávik'ehyú át'éégo nángo'aaahıı ch'ı'nah áıdoliı; ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee dała'á daantııgeee da'ánádaat'ııł n'ıı dávik'ehgo biyaa gozhóónıı dagohıı biniıdaagodile'ıı yich'ı' nahıııı: ⁷ Hadıı nı't'éégo ánádaat'ııhıı

yich'i' dahdaandogh nt'éégohíí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dindláádíí la'íí bíl dábik'eh doleehíí, la'íí dahazhí' ihinaahíí yiká daadéz'iiníí, ihiná doo ngonel'aá dahíí Bik'ehgo'ihinañ baa daidi'aah: ⁸ Áídá' lahadaadit'ángo lanakaihíí, la'íí da'aníí ágot'eehíí doo yikísk'eh ádaat'ee da ndi nchog'go ágot'eehíí yikísk'eh ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihinañ bihashke'íí bee biniidaagodilne'. ⁹ Nnee da'á daantúíí nchog'go ánádaat'ííhíí bich'i' goyéé'go godigháh, la'íí biniidaagont'ée doleel, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlií dahíí áldó'; ¹⁰ Áídá' da'á daantúíí ntsé nt'éégo ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dindláádíí bíyéé doleel, bíl dábik'eh doleel, la'íí ilch'i'daagont'ée'ehíí bíyéé doleel, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlií dahíí áldó': ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nnee doo la' itisgo yistíí da. ¹² Hadíí Jews bich'i' begoz'aaníí doo bit'ááhyú ádaat'ee dago nchog'go ánádaat'ííhíí begoz'aaníí doo bee bándagot'aah da ndi da'íí daaleeh; áídá' begoz'aaníí bit'ááhyú ádaat'eego nchog'go ánádaat'ííhíí begoz'aaníí bee bándagot'aah; ¹³ (Áí begoz'aaníí dédaidits'agíí zhá doo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaníí yikísk'eh ánádaat'ííhíí zhá dábik'ehyú ádaat'ee daabíí'ndíí doleel. ¹⁴ Doo Jews daanlií dahíí Jews bich'i' begoz'aaníí doo yídaagot'sí da ndi dabíí ye'ádaat'eehíí bik'ehgo áí begoz'aaníí ánííhíí yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'i' begoz'aaníí doo yídaagot'sí da ndi begoz'aaníí dabíí ídá ádaislaa: ¹⁵ Begoz'aaníí bijíí yune' dahgoz'aaníí ch'í'nah ádaayíks, nt'é nt'ééhíí dagohíí nchog'íí dabíí yídaagot'sí, la'íí binatsekeesíí lahgo ányodlií, lahn nt'éégo ánsht'ee ní' daanzí, áídá' lahníí nchog'go ánsht'ee ní' daanzigo;) ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihinañ yándaago'aahíí bijíí yati' baa gozhóní baa nagoshní' n'íí ánííhíí k'ehgo bi'at'e' nadain'íí' n'íí Jesus Christ biláhyú yándaago'aah doleel. ¹⁷ Jew níí'ndííhíí, begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehyú ánsht'ee níí'ndíí, la'íí Bik'ehgo'ihinañ bee ídá'óndlií, ¹⁸ Án hát'íiníí bígon'sí níí'ndíí, la'íí begoz'aaníí bee níí ch'ígot'aahíí bighá hadíí dázho nt'éégo ágot'eehíí zhá níí dábik'eh, ¹⁹ Bináá ágodiníí yágo'iiníí nshíí níí'ndíí, la'íí godííhíí biyí' nakaihíí bá'idindláádíí nshíí níí'ndíí ídá'óndlií, ²⁰ Jews bich'i' begoz'aaníí biyí' í'ígóziníí la'íí da'aníí ágot'eehíí begoz'aahíí bígon'sí'ídá' doo daagoyá' dahíí bíl ch'ídaagon'áah, la'íí mé' daanliíhíí k'ehgo doo hwahá yídaagot'síhíí dahíí bíl ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, la' bíl ch'ídaagon'áahíí níí'ndíí, dani ídíí ch'ígot'áah née? Doo da'noh'ííhíí da níí'ndíí íl ch'ígon'áahdá' in'ííhíí née? ²² Doo nant'i' nahkai da níí'ndíí íl ch'ígon'áahdá' nant'i' nanna née? K'eda'ashchín níí nchog'dá' áí daach'okáahgo nagoz'aayú nannaago in'ííhíí née? ²³ Ni, begoz'aaníí bee ídá'óndliíhíí, begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'ée dahíí bighá Bik'ehgo'ihinañ doo níí ílíí da go'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'eshchiiníí ánííhíí k'ehgo doo Jews daanlií dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihinañ bizhí'í nchog'go baa yá'iti', nohwíí nohwíghá. ²⁵ Begoz'aaníí bikísk'eh ánt'ée'yúgo circumcise áni'delzaahíí ná ílíí: áídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa dahíí k'ehgo ánt'ée. ²⁶ Da'ák'ehgo nnee la' doo circumcise áni'delzaa da ndihíí begoz'aaníí ánííhíí k'ehgo at'ée'yúgo, doo circumcise áni'delzaa da ndi circumcise áni'delzaahíí k'ehgo bíl otag ya'? ²⁷ Nnee bits'í bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aaníí bek'eshchiiníí bígon'sí ndi doo bikísk'eh ánt'ée dahíí ya' doo ch'í'nah ádaanile' da née? ²⁸ Nnee Jew níí'ndíí gozlií ndi doo áí zhá bighá Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee

da'anii Jewhi nlii da; la'ii nnee bits'i zhá circumcise ábi'delzaahí doo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa da: ²⁹ Áídá' bijíi biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ yidnłsiníi, án da'anii Jewhi nlii; la'ii bijíi yuñe' circumcise ábi'delzaahí da'anii circumcise ábi'delzaaahí at'éé, biyi' siziiníi Bik'ehgo'ihí'nañ bíł goyłshóógo áile'híi bighá, doo begoz'aaníi áníihíi zhá bighá da; hadín ágát'ééhíi doo nnee zhá nł'éeego baa yádaaktí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nł'éeé.

3

¹ Áík'ehgo Jew nłini nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíi hant'é ilíi? ² Dawa bee dázhó ilíihi at'éé: dantségee Jews daanliiníi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daadest'aahi at'éé. ³ Ła' doo da'odłáą dayúgohíi? Ya' doo da'odłáą dahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ doo da'álch'iniiyú at'éhi at'éé da née? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantíiígee łéda'ılchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nañ da'aniihi nliigo bígózi le'; bek'e'eshchiiníi Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' yałti'go gáníi, Dábik'ehyú ánł'éeego niyati' bee nígózi doleeł, la'ii dahagee dahadín ni'łłtahyúgo bitis nnléel, nii. ⁵ Áídá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú at'ééhíi ch'í'nah áyılısiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nañ bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bighá doo bik'ehyú nohwich'í' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'ehyú at'éé dayúgo, hagot'éeego ni'gosdzán biká' nnee yándaago'áah doleeł? ⁷ Łé'ishchoohíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'aniigo at'ééhíi ch'í'nah áyılısigo ízigo at'ééhíi ái bee bígóziyúgo, nt'é bighá shíi nshch'íi k'ehgo shaa yałti'go shángo'áah? ⁸ (Ła' nnee nohwini'daadilniigo nohwaa ch'inii daanii.) Nłł'éeéhíi bengowáhíi bighá nch'og'go ádaahiit'íi le', daan'niigo nohwá ádaagozłaa. Nnee ádaanohwiłnihiíi bándaaagont'aahíi dábik'eh. ⁹ Áík'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daandliiníi itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiníi la'ii doo Jews daanlii dahíi nch'og'íi bi'isna' daanliigo ilk'idá' ch'í'nah ádaasiıdłaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiiníi gáníi, Doo hadín dábik'ehyú at'éé da, dah, dała'a ndi doo la' da: ¹¹ Doo hadín bíł ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yiká déz'íi da. ¹² Dawa k'ihzh'igo ádaasdzaa, dawa doo da'ılıi da daasilíi; doo hadín nłł'éeego ánát'íi da, dah, dała'a ndi doo la' da. ¹³ Bidayi'híi nnee k'e'sit'íihi bíł ch'í'ot'áahíi k'ehgo at'éé; bizaadíi bee k'izéda'dilłteehego yádaaktí'; ch'osh bik'asda' yee na'ılłseedhi bizé' yuñe' benagoz'aą: ¹⁴ Yati' be'okáakíi la'ii yati' koni'daadilni'íi bizé' bee hadaalk'ik: ¹⁵ Da'dizołłhéelzh' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'ılch'og'íi hik'e iniiidaagodile'íi benagoz'aą: ¹⁷ Nkegohen'áanıi begoz'aahíi doo yádaagolı da: ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnłsı da, doo yaa natsídaakees da, nii, bek'e'eshchiiníi. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aaníi áníihíi nnee da'ái bitł'ááhzh'í' ádaat'eehíi yich'í' áníigo bídaagonłzi: áík'ehgo nnee daantíiígee doo hagot'éeego ídaa yánádaaktí' da doleeł, la'ii ni'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándaaago'áah doleeł. ²⁰ Nnee doo la' Jews bich'í' begoz'aaníi yikisk'eh ánát'íihi zhá bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú at'éé da: begoz'aaníi áníihíi bighá nch'og'go ánách'ot'íiłi bígoch'ıłsı. ²¹ Nnee Jews bich'í' begoz'aaníi doo yikisk'eh at'éé da ndi hagot'éeego Bik'ehgo'ihí'nañ

binadzahgee dá**bik'ehyú** át'ée dolee**hí** k'adíi nohwíl ch'í'nah alzaa, á**í** doo á**nídá'** begoz'aan**í** bek'e'eshchiin**í** baa na'gon**í**, la'í**í** Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** binkááyú nada'iziid n'í**í** yaa nadaagosn**í**; ²² Dí**ín**ko yaa nadaagosn**í**, Jesus Christ ch'odl**á**ago Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** binadzahgee dá**bik'ehyú** á**ch'ít'ée**, da'odlaan**í** dawa á**gá**daat'ee; n**nee** la' doo la**h**go at'ée da, dawa dá**lé**t'ee: ²³ N**nee** dawa n**ch**o'go á**da**adzaago Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** í**z**isgo ye'at'éh**í** dá**y**ich'í' nihiká**h**; ²⁴ Á**í**dá' bin**ch**o'í**í** bits'á'zh**í** Christ Jesus ch'ínadainil, á**ík**'ehgo Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** baa daach'oba'go dá**bik'ehyú** á**da**at'éh**í** daayil**ni**, doo nt'é big**h**á nahi'n**í** da: ²⁵ Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** Jesus zideego bidik**í** bee n**nee** bin**ch**o'í**í** yá nahi'n**í** dolee**l**go yí'áad, á**í** daayodl**á**ago bin**ch**o'h**í** big**h**á baa ná**g**odet'aa dolee**l**go; á**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** át'ée**h**í n**nee** bich'í' ch'í'nah alzaa, á**ń** n**za**adyú bádaagoho'aal**g**o n**nee** n**ch**o'go á**ná**dáat'í**í** doo yí**l** otag da; ²⁶ Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dab**í** dá**bik'ehyú** át'ée**h**í d**í** goldoh**í** biy**í** n**nee** bich'í' ch'í'nah al**ne**'go, dish**ni**: dab**í** dá**bik'ehyú** át'éh**í** n**l**í**g**o ch'í'nah al**ne**'go, la'í**í** dahad**ín** Jesus yodl**á**ah**í** dá**bik'ehyú** át'ée yí**l**ni at'ée. ²⁷ Í**da**a ch'odl**í**go yá**ch'ilt'í**í hayú begoz'á**q**? Doo hayú begoz'á**q** da. Hant'é big**h**á? Ya' dakó n**t'ée**go á**ná**ch'ot'í**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** binadzahgee dá**bik'ehyú** á**ch'ít'ée** n**ee**? Dah, ki'odl**á**'í**í** zhá big**h**á. ²⁸ Á**ík**'ehgo d**í** bídaagosil**z**í**í**, n**nee** Jews bich'í' begoz'aan**í** doo yik**í**sk'eh at'ée da ndi bi'odl**á**'h**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** át'éh**í** bi**ni**. ²⁹ Ya' Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** Jews daanliin**í** zhá daabok**á**ah**í** n**l**í**í** n**ee**? Doo Jews daanl**í** dah**í** á**ldó'** daabok**á**ah**í** n**l**í**í** ya'? Ha'oh, doo Jews daanl**í** dah**í** á**ldó'**: ³⁰ Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** da**l**'á n**l**í**í**, á**ík**'ehgo n**nee** circumcise á**da**abi'deszaah**í** bi'odl**á**'h**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** á**da**at'éh**í** daabi**ni** dolee**l**, la'í**í** doo circumcise á**da**abi'deszaa dah**í** á**ldó'** bi'odl**á**'h**í** big**h**á dá**bik'ehyú** á**da**at'éh**í** daabi**ni** dolee**l**. ³¹ Á**gá**daan'ni**g**o begoz'aan**í** doo í**l**í dago á**da**ah**í**dle' n**ee**? dah, da'an**í** doo á**gá**t'ée da, á**í**dá' begoz'aan**í** n**l**dzilgo á**da**anl**í**.

4

¹ Á**ík**'ehgo Abraham, bits'á'd**í** daadihe'na'í**í**, nt'é daan'ni**g**o baa nadaagohiil**ni**' dolee**l**? ² Abraham dab**í** n**t'ée**go á**ná**t'í**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** át'éh**í** yí**l**ni lé**k**'eyú**g**o, á**í** big**h**á í**da**'odl**í** dolee**l** n**í**; ndi doo Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** binadzahgee á**gá**t'ée da lé**k**'e. ³ Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** biyati' bek'e'eshchiin**í** nt'é **ni**? Abraham Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** yosdl**á**ad, á**ík**'ehgo bi'odl**á**'h**í** big**h**á dá**bik'ehyú** át'ée**g**o bá hót**ag** lé**k**'e, **ni**. ⁴ Had**ín** na'iziidi bich'í' na'í**ni**ki doo baa ch'oba'go nahi'n**í** da, ndi binasdz**í**idh**í** big**h**á bich'í' nahi'n**í**. ⁵ Á**í**dá' Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** doo bik'ehyú á**da**at'ee dah**í** ch'ínáyih**í**ni**l**ni at'ée, had**ín** á**ń** yodl**á**ah**í** bi'odl**á**' bee dá**bik'ehyú** át'ée**g**o bá hót**ag**, doo n**t'ée**go á**ná**t'í**í** big**h**á da. ⁶ Da'á**ík**'ehgo n**nee** doo n**t'ée**go á**ná**t'í**í** big**h**á da Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** át'ée**g**o bá yót**ag**í biyaa gozhó**g**o David á**ldó'** yaa k'e'esh**ch**í**í**, ⁷ Gán**í**go, Had**ín** doo bik'ehyú á**ná**daat'í**í** dah**í** big**h**á baa nádaagodest'á**q**, la'í**í** bin**ch**o'í**í** bá k'e'oldeeh**í** biyaa daagozhó**g** le'. ⁸ N**nee** bin**ch**o'í**í** nohweBik'eh**ń** doo bá yót**ag** dah**í** biyaa gozhó**g** le', **ni**, David. ⁹ Ya' n**nee** circumcise á**da**abi'deszaah**í** zhá á**gá**t'ée**g**o biyaa gozhó**g** le' bí**l**d'ni n**ee**? Doo circumcise á**da**abi'deszaa dah**í** á**ldó'** n**ee**? Abraham bi'odl**á**'h**í** big**h**á dá**bik'ehyú** át'ée**g**o bá hót**ag** lé**k**'e daan'ni. ¹⁰ Dadá' bich'í' á**gá**t'éh**í**? Doo hwahá circumcise á**bi**'dil**ne**'

dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áídá' doo hwahá circumcise ábì'dilne' dadá'. ¹¹ Abraham circumcise ábì'deszaahíí biká'skahlíí k'ehgo bi'odlā'íí bee dávik'ehyú át'ééhíí bebigózi, áídá' doo hwahá circumcise ábì'dilne' dadá' bi'odlā' golíí ni'; da'odlaaníí dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlií doleelgo; áí áldó' dávik'ehyú ádaat'eehíí bá daahótag doleelhíí bighā. ¹² Nnee circumcise ádaabi'deszaahíí áldó' bitaa nlií, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhā bighā da, ndi nohwíTaa Abraham bi'odlā'ihíí yikísk'eh hikahíí bighā áldó', án doo hwahá circumcise ábì'dilne' dadá' bi'odlā' golíínií áldishnii. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham la'íí bits'á'dí' hadaakínolt'aaníí ni'godszań daabíyée doleelgo yee bāngon'áá ni', ndi doo begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí bighā da, bi'odlā'íí biláhyú dávik'ehyú ádaat'eehíí bighā. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí zhā Bik'ehgo'ihí'nań yāngon'áání daabíyée doleelyúgo, odlā'ihíí da'íliné hileeh, la'íí Abraham bāngont'áání doo ílíí da hileeh. ¹⁵ Begoz'aaníí golííyúgo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaníí da'ádihyúgo begoz'aaníí bil nach'ighaahíí ádih. ¹⁶ Áí bighā da'odlaaníí zhā, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bāngont'ááníí daabíyée doleel; Abraham bits'á'dí' hadaakínolt'aaníí dawa Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yāngon'ááníí daabíyée doleel; doo hadíí begoz'aaníí daayotā'híí zhā da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaníí áldó'; án daanohwigha da'ohiidlaaníí daanohwitaa nlií. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyilniigo bek'e'eshchíí, Nnee íltaħ at'éégo hadaazt'í'íí bitaa nliígo ánishlaa, yilnii,) Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yodlāqahíí bighā áyilniigo yāngon'áá lēk'e, Bik'ehgo'ihí'nań, nanezna' n'íí nádaayihil'nahíí, la'íí doo daagolíí da n'íí daagolíígo ádaile'íí nliíni: ¹⁸ Abraham hastiin nliígo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nań yodlāqago án bits'á'dí' t'ah nyoholíí, Nits'á'dí' lāq doleel, bildo'niidhíí k'ehgo nnee lāqago íltaħ at'éégo hadaazt'í'íí bitaa nlií doleelgo. ¹⁹ Abraham dała'á gonenadín hak'e shíí bilēgodzaago bits'í daztsaqahíí k'ehgo adzaa, la'íí bi'aa, Sarah, doo íchii da, ágát'éé ndi Abraham áí doo yaa natekees da, áídá' bi'odlā' doo t'āqzhí' bāgodeyaa da lēk'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bāngon'ááníí doo t'āqzhí' natsiná'íkeesgo yodlāq da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihēnzigo bi'odlā'íí nkdzil silíí; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadíí yee bāngon'ááníí ye'ile'go yínel'āqahíí Abraham da'anii yígótsi lēk'e. ²² Áík'ehgo bi'odlā' golííhíí bighā Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú át'éehi yilnii. ²³ Áídá' áyilniihíí doo dabíí zhā bee bá k'e'eshchíí da; ²⁴ Ndi née áldó' nohwá bek'e'eshchíí, née Jesus nohweBik'ehń daztsaqad' naadiidzaago ábílaahíí daahohiidlaaníí áldó' nohwá hótag doleel; ²⁵ Jesus nohwí'at'e' nchō'híí bighā zesdij, ch'ínánohwinííhíí bighā naadiidzaago ábì'delzaa.

5

¹ Áík'ehgo da'osiidlāqadhíí bighā nohwinchō'íí bits'á'zhí' ch'ínánohwiníilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nkegohen'ááníí yee nohwinel'íí: ² Jesus biláhyú nohwí'odlā'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí goz'āq yune' hah'agóót'i'go nohwá alzaa áldó', áí biyi' yune' nasiidzj, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'ééhíí lahdí' nohwíyée doleelíí ndaahóndliigo baa nohwíí daagozhōq. ³ Doo da'ái zhā da, Christ bighā nohwiníidaagont'éé ndi baa nohwíí daagozhōq; koniigon't'ééhíí kóni' k'eh ách'ílsiníí ákótsihíí bídaagonlzhíí bighā; ⁴ La'íí kóni' k'eh ách'ílsiníí ko'at'e' nlt'éégo áyísi, la'íí ko'at'e' nlt'ééhíí

Bik'ehgo'ihinaan ízisgo ye'at'éehíí lahdí' kóyéé doleehíí nch'ohíigo ákólíj: ⁵ Ła'íí Holy Spirit nohwaidin'áání biláhyú Bik'ehgo'ihinaan bil daanjóohíí nohwíjii behalk'íhíí bighá' áí ndaahóndliihíí begolne', áík'ehgo doo baa yádaandzj da doleel. ⁶ Doo hagot'éégo ich'odaahi'nii dadá', Bik'ehgo'ihinaan t'ah doo daadinlzj dadá', da'áígeee biká' ngonyáágo Christ nohwá daztsaa. ⁷ Nnee dávik'ehyú át'éehíí ndi doo hadín yá datsaah at'éé da; dagohíí la' nnee nlt'éégo at'éehíí yá datsaah shj. ⁸ Áídá' t'ah nch'ogo ádaant'eedá' Christ nohwá daztsaa, áí bee Bik'ehgo'ihinaan bil daanjóohíí nohwil ch'í'nah áyíílaa. ⁹ Áík'ehgo bidil bee Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dávik'ehyú ádaant'ee daasiidljigo, da'aniigo án binkááyú Bik'ehgo'ihinaan bihashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleel n'íí bits'á'nohwide'nił. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihinaan bi'ina' daandljidá' biYe' daztsaa'íí bee bil k'íí nádaasiidlj lək'eyúgo, áí bitisgo bil k'íí daasiidljigo biYe' nohwiyi' hiñaahíí bighá' hasdánohwiido'nił. ¹¹ Doo áí zhá da, Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Bik'ehgo'ihinaan baa nohwil daagozhóó, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihinaan bil k'íí nádaasiidlj. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'jíd, nnee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzán biká' nch'ó'íí la'íí nch'ó'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'i' godeyaa, nnee dawa nch'ogo ánadaat'íhíí bighá: ¹³ (Bik'ehgo'ihinaan yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nch'ó'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'adíhyú nnee nch'ogo ádáát'jíd ndi doo bándaa'got'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazh'j' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lək'e, nnee Adam ísiihíí k'ehgo doo da'ísiih da ndi; Adam da'itsaah zhinéégo nnee dawa yá sizj lək'e, ndi la' dogaał doleehíí ihina'á zhinéégo nnee dawa yá hizj'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinaan daazhógo kainé'íí doo Adam ísiihíí bil leł'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, ísiihíí bighá nnee ląágo da'itsaahíí bee bich'i' godeyaa, áídá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí la'íí áí biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee ląágo ihinaahíí yaa daidez'aa. ¹⁶ Ła'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo áí nnee nch'ogo adzaa n'íí áile'íí bil leł'ee da: áí nnee dała'á ísiihíí bil ch'ígódeehgo áile', ndihíí ląágo nda'hésiídá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dávik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, ísiihíí bighá da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dała'á binkááyú; áí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí dázhó ch'ída'izkaadíí daayit'jłh, la'íí dávik'ehyú ágot'eehíí daazhógo kainé'íí áldó' daayit'jłh, áík'ehgo dawahá yitis daanjigo daahinaa doleel.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dała'á ísiihíí bighá nnee dawa baa yá'iti'go bil ch'ígódeeh; la'íí nnee dała'á dávik'ehyú át'éehíí biláhyú Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee nnee dawa dávik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleel, áí Bik'ehgo'ihinaan daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dała'á doo áldi'niiyú át'éé dahíí bee ląágo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilj, da'áík'ehgo nnee dała'á áldi'niiyú át'éehíí bee ląágo dávik'ehyú ádaat'eego ádaadolnił. ²⁰ Jews bich'i' begoz'aaníí bengonyáágo nda'ísiihíí ląá silj. Áídá' nda'ísiihíí ląá siljyú Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí itisgo ląágo begoz'aa: ²¹ Nda'ísiihíí bighá da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lək'e, da'áík'ehgo dávik'ehyú ágot'eehíí bee Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, la'íí nnee Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú ihina'á doo ngonel'aa dahíí yee daahinaa doleel.

6

¹ Nt'é daan'nii doleel áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihina'nañ bilgoch'oba'íi láágo begoz'aa doleelhií bigha nchó'íi dayúwehyú baa nahiikai doleel née? ² Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchó'íi bich'í' dasiitsaaqáda' dayúwehyú nchó'íi biyi' nahiikai doleel? ³ Ya' dii doo bídaagonoŋsi da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíi Jesus Christ bil dała'á daasiidliigo, baptism bee án bil dasiitsaaqi at'éé. ⁴ Áík'ehgo lebi'doltjiihíi k'ehgo baptism bee bil dasiitsaaqi' bíi bil lenohwido'nii: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaaqi' naadiidzaahíi k'ehgo née aldó' nohwe'ina' ániidégo ánálzaahíi bikisk'eh hiidaalgo dávik'eh. ⁵ Áík'ehgo Jesus bil dała'á daasiidliigo bil dasiitsaaqáda' dabíi daztsaaqi' naadiidzaagee aldó' dała'á bil daandlii doleel. ⁶ Díinko bídaagonlzi, nohwinchó'íi be'ádaant'eehíi dawa bil ch'ihideeh doleelgo, la'íi nchó'íi doo dayúweh bi'isna' daandlii da doleelhií bigha nchó'íi be'ádaant'ee n'íi ts'i'ina'áhi biká' Christ bil bínohwi'deska. ⁷ Hadín daztsaaqhií nchó'íi doo dayúweh bi'isna' nlii da. ⁸ Néé Christ bil dasiitsaaqúgo, bil daahin'naa doleelgo daahohiidlaq: ⁹ Christ daztsaaqi' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonlzi; da'itsaahíi doo dayúweh botá' da. ¹⁰ Jesus nchó'go ágot'eehíi bigha daztsaaq, daalandigee aqł layiilaago: áidá' hiŋaahíi Bik'ehgo'ihina'nañ zhiŋéégo hiŋaa. ¹¹ Da'áík'ehgo idaa natsídaahkees, nohwíi aldó' nchó'go ágot'eehíi bich'í' dasohtsaaq, áidá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihina'nañ bá daahinohnaa. ¹² Ái bigha nohwits'í datsaahíi doo nchó'íi bich'í' bil ch'í'notíih hela', ágádaanoht'eeyúgo nchó'íi nohwebik'eh doleel, nohwits'í nchó'go hádaat'iiníi doo bikisk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo la' ndi bee nchó'go ágot'eehíi bich'í' bídaalnaa da le', doo bee nchó'go ádaanoht'ee da le': áidá' nnee nanezna'dí' naadiikahíi k'a'at'éégo nohwinchó'híi bigha nanesona' ndi k'adíi hasdáhkaigo daahinohnaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihina'nañ bich'í' idídaal'naa le', la'íi nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihina'nañ bich'í' bídaalnaa le', ái bee dávik'ehyú ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aaníi doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihina'nañ bilgoch'oba'íi nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchó'íi doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áidá'? Begoz'aaníi doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihina'nañ bilgoch'oba'íi nohwebik'ehíi bigha ya' dayúweh nchó'go ánádaahiit'íiíi née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' diinko doo bídaagonoŋsi da née? Hadín bikisk'eh ádaanoht'ee doleelhií bigha baa idaadesoht'aayúgo, ái bánada'ohsiidhi at'éé; nchó'íi baa idaadesoht'aayúgo da'itsaahíi nohwidahyú begoz'aa, áidá' Bik'ehgo'ihina'nañ baa idaadesoht'aayúgo dávik'ehyú ágot'eehíi nohwidahyú begoz'aa. ¹⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihina'nañ ba'ihégoŋsi, lah nchó'go ágot'eehíi bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'áanii nohwijíidí' bikisk'eh ádaanoht'ee daasoljii. ¹⁸ Áík'ehgo nchó'íi doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da daasoljiihíi bigha dávik'ehyú ágot'eehíi bánada'ohsiidíi daasoljii. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózí da doleel ni': nohwits'í la' bee nchó'go na'idáhi la'íi nchó'go ágot'eehíi dayúweh ilk'edaahit'íiíi bich'í' idídaal'naa ni'; k'adíi da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dávik'ehyú ágot'eehíi bich'í' idídaal'naa le', áík'ehgo nlt'éégo hadaanohwidiléh doleel. ²⁰ Nchó'go ágot'eehíi bánada'ohsiidá' dávik'ehyú ágot'eehíi doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaht'íidíi k'adíi bik'ee idaayádaanohdzihíi nt'é bee daasoht'íid?

Ágádaat'eehíi ąąłgee da'itsaahíi begoz'ąą. ²² Áídá' k'adíi nchọ'íi doo hagog'éeego be'ádaanoht'ee da, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bánada'ohsiidíi daasolij, áík'ehgo nłt'éeego hadaanohwidile', ái ąąłgee yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi begoz'ąą. ²³ Konchọ'íi da'itsaahíi bidená nahi'niił, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dahazhí' ihí'naahíi kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú.

7

¹ Shik'íyú, (begoz'aaníi bídaagonoksini nohwich'í' k'e'eshchii,) begoz'aaníi nnee dánehena'zhí' yebik'ehgo bídaagonoksi. ² Isdzán biką' t'ah hínaago yiké'zhí' nliigo begoz'ąą; áídá' biką'íi daztsąyúgo dábiini'yú át'ée hileeh. ³ Áík'ehgo biką'íi hínaadá' ła' nnee yil naná'nááyúgo, nant'í' naghaa daayihńii doleel: áídá' biką' daztsąyúgo dábiini'yú át'ée; áík'ehgo ła' nnee yil naná'nááyúgo doo nant'í' naghaa da. ⁴ Áík'ehgo shik'íyú, Christ daztsąhíi bighą nohwíi bił dała'á daasolijgo begoz'aaníi doo nohwenábik'eh dago bich'í' dasohtsą; ła'ihíi biyéé daanohłij doleelgo, áń daztsąądí' naadiidzáhi nlii, áík'ehgo nłt'éeego ágot'eehíi Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaahidle'. ⁵ Nchọ'go be'ádaant'eehíi nohwebik'ehgo daahi'naadá' begoz'aaníi nchọ'go hádaahiit'iinii nohwiyi' hizí'go áyílaahíi nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nchọ'go ánadaahiit'ijłhíi bighą da'itsaahíi bee nohwich'í' goz'ąą ni'. ⁶ Jews bich'í' begoz'aaníi bi'isna' daandlijgo nohwotą' n'íi bits'ą'zhí' nane'na'go, k'adíi begoz'aaníi bits'ą'zhí' ch'ínankai; doo begoz'aaníi ilk'idá' bek'e'eshchij n'íi nanohwiláago Bik'ehgo'ihí'nań bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwiláago nada'idziid. ⁷ Nt'é daan'ńii doleel áídá'? Begoz'aaníi nchọ'íi bił dátelt'ee néé? Dah, da'anii doo ágát'ée da. Begoz'aaníi da'ádijhyúgo nchọ'íi doo bígonsi da doleel ni': begoz'aaníi, Doo dawahá idáhánt'ij da le', doo shiłńii dayúgo, dawahá idáhách'it'íinii doo bígonsi da doleel ni'. ⁸ Ái bengot'áanii, Doo dawahá idáhánt'ij da le', shiłńiigo dayúwehégo idáhásht'ijgo áshílaa. Begoz'aaníi áńíhíi doo hwahá bígonsijł dadá' nshchọ'yúgo ndi doo bígonsi dahíi bighą nchọ'íi shich'í' daztsáni k'ehgo at'ée ni'. ⁹ Łah begoz'aaníi doo bígonsi dago hinshńaa ni': áídá' bengot'áanii bígosłsijđá' nchọ'íi híina', áík'ehgo nchọ'íi baa nanńaayúgo ndizołhíi at'ée shiłńiigo shizes-hijłhíi k'ehgo at'ée. ¹⁰ Áík'ehgo bengot'áanii, da'ái ihí'naahíi shainé' doleel n'íi, da'itsaahíi shá áyílaago bígosłsijđ. ¹¹ Bengot'áanii nashiłáago nchọ'íi shich'í' nazhch'a', ła'íi bee shidizesđij. ¹² Áík'ehgo begoz'aaníi dilzłh, ła'íi bengot'áanii dilzłh, dávik'ehyú át'ée, ła'íi nłt'ehi at'ée. ¹³ Áík'ehgo ya' ái nłt'ehihíi da'itsaahíi shá áyílaa néé? Dah, da'anii doo ágát'ée da. Áídá' nehłsídá' begoz'aaníi doo bikisk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaníi da'itsaahíi shángot'ąą, nchọ'íi da'anii nchọ'íi át'éeego bígózł doleelhíi bighą begoz'aaníi alzaa; áík'ehgo bengot'áanii biláhyú nchọ'íi dážhọ itisyú nchọ'go hileeh. ¹⁴ Begoz'aaníi yaaká'dí'hi at'éeego bídaagonłzi: áídá' shíi nchọ'go be'ánsht'eehíi bighą nchọ'íi bich'í' nashi'dehezni. ¹⁵ Nt'é bighą áńásht'ijłhíi doo bígonsi da: doo hasht'íyú áńásht'ijł da; áídá' shił nchọ'íi be'áńásht'ijł. ¹⁶ Doo hasht'íyú áńásht'ijł nago begoz'aaníi bee nshchọ'íi bígosłsijđ, áík'ehgo begoz'aaníi áńíhíi nłt'ée ląą, dishńii. ¹⁷ Áík'ehgo doo dashíi áńásht'ijł da, ndi nchọ'íi shiyi' golíinii áńát'ijł. ¹⁸ Doo nłt'éełhíi shiyi' golij dago bígonsi (dashíi she'at'e'íi áłdishńii:) dávik'ehyú ánsht'eego hasht'ijł ndi be'áńásht'ijłhíi doo hagog'éeego be'ánásh'ne' da.

19 Nlt'éehíí be'ánásht'íjilgo hasht'íihíí doo be'ánásht'íjil da: áidá' nchọ'íí doo hasht'íí dahíí zhá be'ánásht'íjil. 20 Doo hasht'ííyú be'ánásht'íjil dayúgo doo dashíí ánásht'íjil hasht'íígee nchọ'íí shiyí' gollííníí ánát'íjil. 21 Díínko be'ánsht'eego bígosíísjid, nlt'éehíí be'ánásht'íjil hasht'íígee nchọ'íí shidáhgee begoz'áá. 22 Shíjii yune' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí nlt'éé, ídídish'nii: 23 Áidá' ídídistsáágo díínko bígosíísjid, shits'í nchọ'go hádaat'íiníí shinatsékees nlt'éehíí yíl nagonkkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchọ'íí bí'sna' nshlǐigo áshíísi. 24 Nnee débaagoch'oba'ihíí nshlǐni lǎá! Díí shíjii biyi' nchọ'íí shizilheehíí hadín yits'á'shílteeh? 25 Bik'ehgo'ihí'nań zhá, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú lǎá, áí bighá Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi. Áík'ehgo dashíí shinatsékeesíí bee Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'ee; áidá' shits'í be'ánsht'eehíí nchọ'íí zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

1 Áík'ehgo k'adíí Christ Jesus biyi' daanlíni, bighá bíl ch'ígódeeh doleeíí da'ádih, áí doo bí'at'e' nchọ'íí yikísk'eh ádaat'ee da, áidá' Holy Spirit zhá yikísk'eh ádaat'ee. 2 Christ Jesus biyi' nshlǐigo, Holy Spirit behinshnaahíí binawodíí nchọ'íí binawodíí bee dastsaań doleeł n'íí yits'á' shinkíí. 3 Jews bich'í' begoz'aaníí nchọ'go be'ádaant'eehíí bighá doo nalwod da silíi, áík'ehgo begoz'aaníí doo áyóléh át'éé da n'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyíílaa, án dabíí biYe' nohwits'í nda'íksiihíí k'ehgo at'éégo nohwinchọ'híí bighá yin'á', áík'ehgo nchọ'íí nohwits'í yiyi' gollííníí bíl ch'ígódeeh doleełgo bángot'áá: 4 Néé doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áidá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíí bighá begoz'aaníí dávik'ehgo aníihíí bikísk'eh ádaant'ee. 5 Hadíí dabíí bí'at'e' yikísk'eh ádaat'eehíí bits'í hádaat'íiníí zhá yaa daabiini'; áidá' Holy Spirit yikísk'eh ádaat'eehíí Holy Spirit hádaat'íiníí yaa daabiini'. 6 Ko'at'e' nchọ'íí bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí da'itsaahíí bee ká goz'áá; áidá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí ihí'naahíí lǎ'íí ilch'í'gont'éehíí bee ká goz'áá. 7 Hadín bí'at'e' nchọ'íí yikísk'ehyú ágot'eehíí yaa biini'íí Bik'ehgo'ihí'nań yik'enniih: Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo ye'at'éé da, da'anii doo áonéh át'éé da. 8 Áík'ehgo hadín dabíí bí'at'e'íí yikísk'eh ádaat'eehíí doo hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań yíl daagoyíłshóni at'éé da. 9 Áidá' nohwíí doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaanoht'ee da, áidá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit da'anii nohwiyi' golííyúgo. Nnee lǎ' Christ biSpirit doo da'anii biyi' golíí dayúgo, án doo Christ biyéé nlii da. 10 Christ nohwiyi' golííyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinohnaa, dávik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíí bighá. 11 Jesus daztsáádí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golííyúgo, Christ daztsáádí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' gollííníí biláhyú nohwits'í datsaań doleeíí áldó' hínaago ánáidle'. 12 Áí bighá, shik'ííyú, doo nt'é bighá nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da. 13 Dánohwíí nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áidá' nohwi'at'e' nchọ'íí Holy Spirit bee nadaaltseedyúgo da'anii daahinohnaa. 14 Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nadaabiílaahíí dawa, áí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlíni ádaat'ee. 15 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daasiidlii, áík'ehgo k'adíí doo isnah binant'a' yédaaldzidhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bédaahiildzid da, áidá', Ábba, shiTaa, daabih'nii. 16 Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandliigo

nohwíjii yune' Holy Spirit dabíi nohwíl nadaagolní: ¹⁷ Bichagháshé daandliyyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyééhií nohwíyéé doleeł, néé hik'e Christ bílgo; Christ bíl nohwiniidaagonł't'éé l'ék'eyúgo, dabíi bíl dała' ízisgo be'adaant'eego ádaanohwi'dolníil. ¹⁸ Yunáasyú baa gozhóóníi nohwádíhyú goz'aaní ch'í'nah ádolníil, áí baa natseskeesgo díi jüigo nyee'i biyi' nashaahíi doo shíl hago'at'éé da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé da'anii biyéégo ch'í'nah ádolníihíi dážhó yiká daadéz'jigo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíi doo nt'é da'ílii dago alzaa, doo hádaat'jiihíi bighá da, áidá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihí'nañ bándaaagoz'áá, ágát'éé ndi díinko Bik'ehgo'ihí'nañ nyohíi; ²¹ Dawahá alzaahíi da'ílii hileeh di'nii ndi bits'á'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé baa gozhóó doleełgo da'itsaahíi yits'á'káhií k'ehgo dawahá alzaahíi áldó' da'ílii hileehíi yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahíi dała' bíl na'dini'go ik'idi'nii, díi jii t'ah ágát'éégo bídaagonłzi. ²³ Áidá' doo áí zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandliigo ch'í'nah ádaanohwi'dolníilgo nohwits'í la'i ánálneh doleełíi biba' ádaant'eedá' ik'ida'n'nii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíi ndi ik'ida'n'nii. ²⁴ Díi nkt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nil: nkt'éhi ch'o'jiiyúgo doo nt'é bighá nnach'ódlíi da: hadíi nt'éhéta yiltsaayúgo nt'é bighá dayúweh nyihołíi doleeł? ²⁵ Áidá' nt'éhéta doo daahiit'jii dahíi ndaahóndliiyúgo, hada'ólniigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'éégo doo daandzil dagee Holy Spirit nohwich'oniih: nt'é bighá da'ohiikaqah doleełíi doo bídaagonłzi da ndi Holy Spirit dabíi nohwá okqah, néé ch'éh ádaan'niihíi bighá ik'eda'n'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi yá okqah, Bik'ehgo'ihí'nañ há't'jiihíi k'ehgo okqahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ, kojii yune' nantaahíi, Holy Spirit binatsekesíi yígółsi. ²⁸ Díinko bídaagonłzi, hadíi Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanzhooníi, la'ii dabíi ngonłchíigo yiká ádaanniidíi dawa dała' nkt'éégo bá ádaalne'go áyíłsi. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee biyéé doleełíi dabíntségo yidaagołsi, áí biYe' yedaakt'éégo ádaabidilne'go dabíntsé yengon'áá, biYe' bik'isyú káago bíi dantsé nagháa doleełíi bighá. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biyéé doleełíi dabíntsé yidaagołsiníi yiká ádaanniid: yiká ádaanniidíi binch'íi yits'á'zhí' ch'ínádaayiznil: la'ii ch'ínádaayiznilíi ilch'í'daabi'dolníilgo yágon'áá. ³¹ Áik'ehgo nt'é daan'nii áidá'? Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daagohiit'jiiyúgo, hadíinshá' nohwich'í' na'iziidgo nohwaa gonłnee doleeł? ³² Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi biYe' ndi doo t'aqzhí' yotá' dago daanohwigha nohwá nyinkúnií, da'án bíl dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'jii. ³³ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yita'hazlaahíi hadíi nt'é yik'izhí' yidi'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ dábikeyú ádaat'éhi yilniiidi at'éé. ³⁴ Hadíi nohwíl ch'ídaagógheehgo nohwándaago'aah áidá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaá, áidí daztsaádi' naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa, da'án áldó' nohwá ná'okqahi at'éé. ³⁵ Hadíinshá' Christ bíl daanjoołhíi yits'á'zhí' ánohwile'? Doo hadíi da go'jii. Ya' nyee'íi biyi' hiikahíi Christ bíl daanjoołhíi yits'á'zhí' ánohwile' née, ya' nohwich'í' nagont'ogíi née, ya' nohwiniidaagonł't'ééhií née, ya' shiná' góyéé'íi née, ya' nohwidiyágé ádihíi née, ya' ngodzidíi née, dagohíi ya' bésh be'idilt'ishé bee nohwidizideehíi née? ³⁶ Bek'e'eshchiiníi gánúigo, Niyéé daandliihíi bighá nadaanohwi'ditseedgo o'í'ááh; dibelíi natseedgo bágoz'qahíi k'ehgo

nohwaa natsídaats'ikees. ³⁷ Dah, díi dawa bee nohwich'í' ánágot'ííł ndi, Christ bíł daanjóohí biláhyú doo adzàayú itisgo daagonelnaa da. ³⁸ Da'anii bígonsí, doo nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanjóohí yits'á'zhí' nohwinoníł át'éé da, da'itsaahí ndi, ihí'naahí ndi, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní ndi, spirits nchọ'íí binadaant'a'íí ndi, spirits binawodíí ndi, dák'ad be'ágot'eehíí ndi, yunáásd' nohwich'í' goldohíí ndi, ³⁹ Yudahyú ágot'eehíí hik'e yuyahyú ágot'eehíí ndi, nt'éhéta alzaahí ndi, díi dawa doo Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanjóohí yits'á'zhí' nohwinoníł át'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanjóo.

9

¹ Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo lélíshchoo da, da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíí yune' shíł nagolní', ² Doo shíł gozhóo da, shijíí dázho nniih nt'éé. ³ Bígonedzàayúgo shik'íyú, bíł hat'í'í, hasdakáh doleehíí bighà Christ bits'á'dí' shíł ch'ígódeeh ndi nzhóo doleel ní': ⁴ Ái Israel hat'í'íí daanlji; Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanljiigo baa daagodez'áá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláadí yil daanlji, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł lándagost'áá, yegos'aanii áldó' baa daidez'áá, hagog'éégo da'okáah doleehíí baa daadest'áá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nnt'éégo ágot'eehíí nohwíyéé doleel daayilniigo yaa daagodez'áá; ⁵ Israel hat'í'íí ilk'idá' nnee n'íí, Bik'ehgo'ihí'nań hadaabideznilí, bits'á'dí' hadaakinolt'áá, ái bits'á'dí' Christ gozłjiigo nnee sillji, án dawa yitis nliji, Bik'ehgo'ihí'nań nliji, dahazhí' ba'ihégoş le. Doleelgo at'éé. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'í'íí yágon'aání doo edelniigo baa natsekes da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaakinolt'aaní Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'í'ihíí daanlji da: ⁷ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaní doo dawa hadaiheznil da: áidá' Abraham gáyilniid, Niye' Isaac bits'á'dí' lideshchiiníí zhá nichagháshé bíłd'ni doleel. ⁸ Díinko áldishnii, Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaní doo ái zhá bighà Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bíł otag da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yágon'aaní bik'ehgo hadaakinolt'aaní, ái da'anii bichagháshé bíł otag. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań gáníigo Abraham yágon'áá, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ní'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golji doleel, nii lèk'e. ¹⁰ Doo ái zhá da; áidá' Rebecca áldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hiltşáá sillji, ¹¹ (Bik'ehgo'ihí'nań dabíí bik'ehgo nnee hadaayiniil, doo ánadaat'ííłhíí bighà da, áik'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwahá daagoleeh dadá', la'íí doo hwahá nnt'éégo dagohíí nchọ'go ánadaat'ííł dadá', Bik'ehgo'ihí'nań Isaac hayiktji bighanigoljiłhíí begolne' doleelgo.) ¹² Rebecca bíł nagosni', Dantsé nagháhihíí iké'yú nagmaahíí binal'a'á nliji doleel. ¹³ Bek'e'eshchiiníí gáníigo, Jacob shíł nzhóo ní', áidá' Esauhíí doo hasht'íí da ní'. ¹⁴ Nt'é daan'nii áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo dávik'ehyú át'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyilnii, Hadíí hádaasht'iiníí baa daach'oshba' doleel, la'íí hadíí hádaasht'iiníí baa tídaasht'ii doleel, nii. ¹⁶ Áik'ehgo nnee nt'é hát'íiníí dagohíí nnee binawodíí doo bighà Bik'ehgo'ihí'nań habíłtji da, ndi bíłgoch'oba'íí ch'í'nah hileehíí bighà. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí biyi' Pháraoh gáyilnii, Shinawodíí ninkááyú hit'íí doleelhíí bighà, la'íí ní'gosdzán biká' dágóz'áá nnt'éégo shizhí' bígózi doleelhíí bighá nant'aago

ániishlaa, nii. ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaan dabíi há't'íigo la' yaa ch'oba', áidá' la' bijíi nt'izgo ádaile'. ¹⁹ Gáshimnii áidá', Nt'é bigha Bik'ehgo'ihinaan t'ah nnee ncho'go anát'íigo yik'izhí' di'aah? Bik'ehgo'ihinaan nt'é há't'íinií doo hadín hago áyoléh át'éé da. ²⁰ Dah, nnee zhá ílíní, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinaan t'aazhí' bich'í' yánáíltih? Ábídeszaahí ábílaahí, Nt'é bigha gát'éégo áshiinlaa, yílnii doleeł née? ²¹ Nnee gosht'ish tús áile'íi gosht'ish dála'á sítlégi yee tús ílínihíi áile', la'íi da'ái bee tús doo ílji dahíi yee áile', ya' ái doo áile'go goz'aa da née? ²² Bik'ehgo'ihinaan bihashke'íi la'íi binawodíi ch'í'nah áile' hat'íigo nnee bíl ch'ígódeeh doleeł n'íi yá daagoho'aalgo nzaad godeyaa lék'eyúgohíi, nt'é daan'nii áidá'? ²³ La'íi dabíi bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíi ch'í'ida'izkaadíi ch'í'nah áile'híi bigha hadín ái ízisgo ágot'eehíi dabíntsé yá ílch'í'golaahíi yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'ái daandlji, nohwiká ádaanniidíi, doo Jews daanliinií yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanlji dahíi yitahdí' addó'. ²⁵ Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihinaan gáníi, Doo shichagháshé daanlji da n'íi shichagháshé bildishnii doleeł, la'íi, Doo shil daanzhoo da n'íi shil daanzhoo bíldishnii doleeł. ²⁶ La'íi, Shichagháshé doo daanohíi da, yílnii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihinaan hínaahí bichagháshé daanlji bíldí'nii doleeł, nii. ²⁷ Esaias ák'dó' Israel hat'í'íi yaa yádaakt'igo gáníi lék'e, Israel bits'á'dí' hadaahinolt'aaníi túnteel bahyú sáihíi k'ehgo láá ndi ayáhágo zhá hasdádokah: ²⁸ NohweBik'eh' nábíkeh'yú anát'íigo binasdzíidíi aal áile' doleeł, doo nt'ahgo da, án ni'goshzáa biká' nneehíi bándaa'got'áaníi dáhahgo bándaa'got'aahgo áile', nii ni'. ²⁹ Esaias dabíntséda' gánádo'níidgo, Bik'ehgo'ihinaan nnee doo náhóltagyú biNant'a'íi doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánáisiid dayúgo, Sódomee daagolíinií k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', la'íi Gomórrah alzaahíi k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. ³⁰ Nt'é daan'nii áidá'? Doo Jews daanlji dahíi dábíkeh'yú ádaat'ee doleeł doo yiká ádáat'íid da ndi Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dábíkeh'yú ádaat'ee daasilji, bi'odla' daagolíihíi bigha. ³¹ Áidá' Israel hat'í'íi begoz'aaníi biláhyú dábíkeh'yú ádaat'ee doleeł yiká ádáat'íid ndi ái begoz'aaníi yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáat'íid. ³² Nt'éshá' bigha? Doo bi'odla'íi yee yiká ádáat'íid dahíi bigha, áidá' begoz'aaníi bikísk'eh ádaant'eeyúgo dábíkeh'yú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'éh yiká ádáat'íid. Ái Christ doo daayodlaa dahíi bigha tséé bigha nach'igeehíi daineztaahíi k'ehgo ye'adaat'ee lék'e; ³³ Bek'e'eshchiinií biyi' Bik'ehgo'ihinaan gáníigo, Isaa, Sion gee tséé bigha nach'igeehíi, tséé ts'iztalgo nach'ikaadíi nns'h'aah: hadín bodlaahíi doo hant'é yik'ee ídaayándzi doleeł, nii.

10

¹ Shik'íiyú, shijíi yune' dázhó hásh't'íi, Israel hat'í'íi hasdádokahgo, la'íi ái bigha Bik'ehgo'ihinaan náhoshkaah. ² Díi bígonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihinaan yich'í' dahdaandlqohgo hádaat'íi ndi hagot'éégo bich'í' ách'ít'ééhíi doo yidaagolsi da. ³ Hagot'éégo Bik'ehgo'ihinaan nnee dábíkeh'yú áile'íi doo yidaagolsi dago, dabíi dábíkeh'yú ídaadilne'go yiká ádáat'íidgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihinaan nnee dábíkeh'yú áile'íi doo yaa ídaadest'aa da. ⁴ Christ ch'odlaayúgo doo dayúweh Jews bich'í' begoz'aaníi bikísk'eh ách'ít'ééhíi bigha dábíkeh'yú ách'ít'éé da, áidá' nnee dála'á daant'ígee Christ daayosdláadíi Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dábíkeh'yú át'éé doleeł. ⁵ Begoz'aaníi bikísk'eh at'ééhíi bee dábíkeh'yú ágot'eehíi Moses yee k'e'eshchijigo gáníi, Nnee begoz'aaníi yikísk'eh

ánát'íhíí da'ái yee hínaa doo. ⁶ Odlá'íí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'enaashchijgo gáníí, Nijíí biyi' yune' doo gáníí da, Hadínshá' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bíl godah ch'inánt'ashgo:) ⁷ Lá'íí doo gáníí da, Yuyahgo o'íán yuyaa hadínshá' digháh? (Christ daztsaádi' t'aažhí' yil nat'aashgo.) ⁸ Ádí' bek'e'eshchiiníí nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlií, dá nízé' yune', lá'íí nijíí yune' ndi begoz'aa, nii: áí yati'íí ko'odlā' bee hasdách'ighah, áí zhá baa yáhiilti'; ⁹ Nízé'dí', Jesus sheBik'ehñ hoshdlāā, nniyúgo, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus daztsaádi' náyihilna'íí nijíí yune' hondlāayúgo hasdánñáh doleeł. ¹⁰ Nnee bijíí yune' odlāayúgo dábik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; lá'íí bizé'dí' oshdlāā niigo hasdayáahi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Hadín bodlāāhíí doo hant'é yik'e ídaayándzì da doleeł. ¹² Jews daanliiníí lá'íí Greeks daanliiníí dálekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo lá' lahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehñ dałá'á nnee dawa yeBik'ehñ nliigo, hadíí bich'í' ch'oba' ádaanihíí bílgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yin'é. ¹³ Áík'ehgo hadín nohweBik'ehñ bizhi'íí yozhúgo yich'í' ch'oba' ánniidíí hasdádogaal. ¹⁴ Áíí hagot'éégo yich'í' ádaanii, doo hwahá daayodlāāh dadá'? Hagot'éégo daayodlāāh, áí doo hwahá ya'ikodaaniizíh dadá'? Hagot'éégo daidits'íh, doo hadín bíl nadaagolnì' dadá'? ¹⁵ Hagot'éégo bíl nadaagolnì', lá' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiiníí gáníígo, Dahadín yati' baa gozhóni, bee nkenágohełtōdđíí, yaa yałti'go higaahíí ba'ihégošì, áí nł't'éégo ágot'eehíí nnee yaa bíl gozhóq' doleełíí yaa nadaagolnì'! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikisk'eh ádaasdzaa da. Esaias gánííhíí k'ehgo, NohweBik'ehñ, hadín bíl nagosiilnì'íí yodlāā áídá'? ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dihiits'ago zhá nohwi'odlā' goleeł, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nohwil na'goni'go zhá dihiits'ag. ¹⁸ Áídá' na'ídishkid, Ya' doo daidests'aa da née? Ha'oh, daidests'aa, ni'gosdzán biká' dágoz'aa nt'éégo baa na'goni'íí begoz'aa, ni'gosdzán náhin'ááyú biyati' daats'idests'aa. ¹⁹ Áídá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'íí doo bíl ídaagozì da lēk'e née? Dantsé Moses gáníí, Lahgo hat'i'íí, nnee doo bíl da'otag da daabíłch'iníihíí bee daanohwíłch'olch'ijgo ádaanohwishle', lá'íí hat'i'íí doo daagoyáá da daabíłch'iníihíí bee hadaashohkeego ádaanohwishle'. ²⁰ Áídí' Esaias doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihí'nañ yá yałti'go gáníí, Nnee doo shiká hadaantaa da n'íí shídaagosjìd; doo shiká nada'ódíłkid da n'íí bíl ch'í'nah ádishdlāa. ²¹ Áídá' Israel hat'i'íí gáyíłnii, Nnee doo daashidits'ag dahíí lá'íí shidáhzhì' yádaakti'íí bich'í' ilts'á' dahdideshniigo o'í'aa.

11

¹ Áík'ehgo na'ídishkid, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé yó'oyilkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíí áldó' Israelite nnee nshlií, Abraham bits'á'dí'go hashidolchij, Benjamin hat'i'íí bits'á'dí' gosilíí. ² Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé dabíntsé yídaagosiníí doo yó'oyilkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiiníí Elias yaa nagolnì'íí doo bídaagonołšì da née? Bik'ehgo'ihí'nañ yokaāhgo Israel yaa yałti'go gáníí, ³ SheBik'ehñ, nnee binkááyú na'ízidíí nadaistseed, lá'íí naa hi'né'íí biká' dahi'niihi nagoz'aa n'íí tadaayoznìl; dashízhá isdziih, lá'íí shidizideego nadaagolchi', nii. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é bíłnii? Nnee gots'idi doo náhóltagyú ídá'ásíłsìd, doo Baal be'ilzaahíí yich'í' nádaahilzhish dahíí. ⁵ Áík'ehgo díí goldohíí biyi' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'go da'ayáhago

ídá'áyiidlaago hayihezníl. ⁶ Bílgoch'oba'íí bee hayiheznilyúgo, doo nkt'éégo ánádaat'ííhíí bighą da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihinań bílgoch'oba'íí yunáasyú doo ílíí da doleeł. Áídá' nnee nkt'éégo ánát'ííhíí bighą hayiniilyúgo doo bílgoch'oba'híí bighą da: doo ágát'éé dayúgo nkt'éégo ánát'ííhíí yunáasyú doo ílíí da doleeł. ⁷ Hago'at'éégo áídá'? Israel hat'í'í yiká hádaat'iiníí ch'eh yighą ádáat'íí; hayiheznííí zhą nádáidné', áídá' la'ihíí bináá ádaagosdjid. ⁸ (Bek'e'eshchiiníí gáníhíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihinań áí da'alhoshgo nakaihíí k'ehgo natsídaakesgo ádaabizlaa, bináá doo yee daago'íí dago, bijeyi' áldó' doo yee da'dits'ag dago;) díí jji t'ah ágádaat'ee. ⁹ Ła'íí David gáníí, Bíł daagonedliigo da'iyąhíí bee bánakí'í'áago daabijizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhíí k'ehgo, da'ái bincho'íí bee bich'í' nanáhi'niile'. ¹⁰ Bináá doo nzhógo yee daago'íí dago alnéhgo doo daago'íí da le', biyíl ndaazíí bighą dahazhí' da'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkid áídá', Ya' Israel hat'í'í nanihezdeehíí doo nádaahidzií da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehíí biláhyú doo Jews daanlii dahíí hasdákai, Israel hat'í'íí hasdách'ikaihíí danéé zhą daanzigo dayúweh yiká hádaat'íí doleełhíí bighą. ¹² Israel hat'í'íí nanihezdee n'íí biláhyú doo n'igosdzán biká' nnee da'it'iyúgo, la'íí ch'eh ádáat'íídíí biláhyú doo Jews daanlii dahíí da'it'iyúgo, áí bitisgo Israel hat'í'íí dawa Bik'ehgo'ihinań yich'í' ninábide'niíhíí biláhyú nnee dawa da'it'íí doleeł. ¹³ K'adíí doo Jews daanohlii dahíí nohwich'í' yashti', shíí doo Jews daanlii dahíí bich'í' shi'dol'aadgo shinasdziidíí ílíigo ánsi: ¹⁴ Dáhago'at'éégo bíł dała' hat'í'íí hasdách'ikaihíí danéé zhą daanzigo dayúweh yiká hádaat'íígo ádaashle'go la' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'í'íí yó'olkaadíí biláhyú n'igosdzán biká' nnee Bik'ehgo'ihinań bíł k'íí nádaasdiilyúgo, áí Bik'ehgo'ihinań bich'í' ninábide'niíhííshą hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahi'nahíí k'ehgo at'éé. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíí Bik'ehgo'ihinań baa nané'íí diylyúgo, ná'ast'oodíí dawa áldó' diyłh: la'íí ch'il bikeghad diylyúgo, bits'ádaaz'aahíí áldó' diyłh. ¹⁷ Jews daanliiníí ch'il olive holzeehíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíí la' nehestoyúgo, áídí' ni, doo Jew nííí dahíí, ch'il olive da'iljiyú hadajeehíí k'ehgo ánt'éhi, áí naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad yenoseehíí ni áldó' bee nanlwodgo bee nkséétyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíí doo bich'í' ída'óndlii da. Ídaóndliiyúgo bínálnih, ni ikeghadíí doo nee hińaa da, áídá' bíí bee hinńáá. ¹⁹ Ya' gánńii née, Shíí áígee onáshidoltsiihíí bighą its'ádaaz'aahíí nahestoy'? ²⁰ Da'anii ágát'éé, ndi áí doo da'odląą dahíí bighą nahestoy', áídá' nihíí ni'odla' zhą bee sínzií. Áík'ehgo doo bee ída'óndlii da, áídá' nzhógo godínsi: ²¹ Bik'ehgo'ihinań doo t'ąązhí' at'éé dago its'ádaaz'aahíí nayiheztó', áík'ehgo ídaa gondzáą, ni áldó' dńko ágánidolíí at'éé. ²² Bik'ehgo'ihinań bílgoch'oba'íí la'íí bihashke'íí baa natsínkees: nanihezdeehíí bihashke' yiká'zhí' áile'; áídá' nihíí naa ch'oba', bílgoch'oba'íí da'áík'ehgo biyi' hińaályúgo: áídá' doo ágánt'éé dayúgo ni áldó' yó'onidí' aah. ²³ Jews daanliiníí, doo da'odląą dahíí doo dayúweh ye'ádaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihinań zhą áík'ehgo ádaabile'go yik'e sitií. ²⁴ Olive da'iljiyú hadajeehíí bits'ą' nanideshgizhdá' ch'il olive nkt'ééhíí biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nkt'ééhíí dabíí bits'ádaaz'aahíí nahezto' n'íí biyi' onádaitsiihíí itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íyú, doo ídaa da'ohdlii da doleełgo díí doo bígózi da n'íí bídaagonoksih hádaanohwisht'íí, Israel

hat'ííí lǎzhí' doo daago'íí da daasilíí, doo Jews daanlíí dahíí dawa ha'ádokahíí begolzaazhí'. ²⁶ Áík'ehgo Israel hat'ííí dawa hasdádokah: bek'e'eshchiinií gáníígo, Siondí' Hasdá'iiniíhíí dogaał, án Jacob hat'ííí doo Bik'ehgo'ihí'nań daidnłsı da n'íí daidnłsıgo ádaabidoliił: ²⁷ Bincho'íí baa nádaagodesii'ááđá', da'ái ilk'idá' bándaaagosii'áá ní' yínádaalniih doleeł, nii. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíí bighǎ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'ííí k'ihzhí' ádaizlaa: áídá' daabitaa n'íí hadaiyihezniihíí bighǎ Israel hat'ííí bíł daanzhoq. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíí koká ánniidyúgo doo lǎhgo áná'ne' da. ³⁰ Lǎh Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohdlaq da ní', áídá' k'adíí Israel hat'ííí doo da'odlaq dahíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwaa daadest'aa: ³¹ K'adíí Israel hat'ííí doo da'odlaq da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwaa daadest'aanií biláhyú bíí ádó' Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí baa daaidot'aal. ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa doo da'odlaq dahíí yich'í' ndaayinił, dawa yaa ch'oba' doleełgo. ³³ Bik'ehgo'ihí'nań bigoya'íí hik'e bíł ígózinií bíłgo lǎqgo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'í' godi'aahíí doo hagot'éégo ba'ch'iikáah da, bi'at'e'íí doo hagot'éégo bígózı da! ³⁴ Hadínshǎ' nohweBik'ehń binatsekeesíí yígótsı? Hadínshǎ' nabineztaqđ? ³⁵ Dagohíí hadínshǎ' nohweBik'ehń dant'éhéta yaa yiné', t'ǎqzhı' dant'éhéta baa náyiné' doleełhíí bighǎ? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dı' daagolıı, lǎ'íí dawa biláhyú daahinaa, lǎ'íí dawa bá daahinaa, án dahazhı' ba'ihégoş doo. Doleełgo at'éé.

12

¹ Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'híí bighǎ nádaanohwoshkaqđ, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa daach'iné'híí k'ehgo nohwíí t'ah daahinohnaadá' nohwits'ihíí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihí'nań bíł gozhóq, áík'ehgo daadinoksıgo daahohkaqđgo dávik'eh. ² Díí ní'gosdzán biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí doo be'ádaanoht'ee da: áídá' dawa bee nohwinatesekesíí ániidégo ánalne'go lǎhgo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íinií nłt'éégo at'ééhíí, bíł goyikshóónií, lǎ'íí dǎzhó nzhooníí bídaagonoksıh. ³ Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí biláhyú báyashti'go shaa gadet'aa; áík'ehgo dala'á notııgee gádaanohwıldishnii, Doo itisgo ídaa daagonohdzaqđgo dala'á notııgee Bik'ehgo'ihí'nań odla' daholǎqđgo nohwainé'íí dávik'ehgo ídaa natsıdaahkees. ⁴ Nohwits'ı dala'á ndi lǎqyú henláá ndi doo dala' dálełt'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éégo néé hiidlaq ndi its'ı dala'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bíł dala'á daandlııgo, lǎ'íí its'ı dala'á ndi lǎqyú henlááhíí k'ehgo daandlııgo ilch'odaahii'nii. ⁶ Nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwainé'íí iltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yakti' nohwaa det'aa'yúgo halǎq nohwi'odla' daholǎqđgo nohwainé'íí dávik'ehgo bee yádaaahiiti' le'; ⁷ Lǎ' bich'odaahii'niigo nohwaa det'aa'yúgo halǎq ágánádaaahiit'ııł le'; hadín ilch'ígót'aahgo baa det'aa'yúgo nłt'éégo ilch'ígót'aah le'; ⁸ Hadín idag yakti'go baa det'aa'yúgo áík'ehgo nnee yidag yakti' le'; hadín dawahá nayinihíí doo yaanchı' dago nayinih le'; hadín dawahá yebik'ehíí nłt'éégo nabı'diinłt'og le'; lǎ'íí hadín lǎ' yaa ch'oba'íí yaa bíł gozhóqđgo ánát'ııł le'. ⁹ Da'anıi nohwił'ijoo le', doo daazhógo da. Nchoqđgo ágot'eehíí bik'edaadinohniih; nzhoonıí zhǎ nłdzilgo daahinohtǎ'. ¹⁰ Lǎ' daanojhóq le', ilk'ííyú lǎ' daanjóphıí k'ehgo; daalidinoksıgo nnee lǎ'íí ntsé sitııgo

ádaanołsı le'; ¹¹ Doo nohwıl daagoyéé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwııı yuñe' diltı'go ádaanohwıksı le'; nohweBik'ehń bá nada'ohsiid; ¹² Nohwádıhyuñ nıt'ééhiı ndaahóndliihı bighą nohwıl daagozhóó le'; nohwınıidaagonıt'éeyugo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkqaah n't'éé le'; ¹³ Bik'ehgo'ihı'nañ daayokaqaahı hant'é yidıh daanliınıı bitaadaahniıh; nohwista' nakáhiı baa nohwıl daagozhóó le'. ¹⁴ Nohwik'edaannıihıı biyaa gozhóó le' daadohniigo bá da'ohkqaah; doo yati' bee daahohkáal da. ¹⁵ Bił daagozhóónıı dába'ashhah nohwıl daagozhóó le', la'ıı daachagıı áldó' dába'ashhah daahchag le'. ¹⁶ Dálekt'eego natsıdaahkees. Doo itisgo ádaadisołnil da, débaagoch'oba'ihıı doo biñáál ıdaadołkqaah da. Doo ıdaa natsıdaahkees da le'. ¹⁷ Dahadıń doo bik'ehyú ádaanohwızlaa dayúgo doo iké'déñá ágánadaahdle' da. Nñee dawa binadzahgee dawahá nıt'ééhiı zhá baa nahkai le'. ¹⁸ Bígonedzaą lék'eyúgo nñee dawa nkegohen'áągo bił daagonohııı. ¹⁹ Shił daanoahshónı, hadıń doo bik'ehyú ádaanohwızlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áıdá' Bik'ehgo'ihı'nañ nohwá k'ena'ne'ıı biba' goz'ąągo ádaagonołsı le': gánııgo bek'e'eshchıı, Goyéégo koch'ı' godish'aahi ánsht'ee, ik'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehń ániı. ²⁰ Áı bighą, nik'ennıihıı shiná' silııyugo bá'ńné'; dibá' silııyugo tú bá ná'ılsıh: áık'ehgo ágánt'ııyugo bitsit'á' tsiid dahnásıkaahıı k'ehgo ánle'. ²¹ Nchọ'ıı doo nohwıtıs hıleeh da le', áıdá' nıt'ééhiı bee nchọ'ıı bitıs daahleeh.

13

¹ Nñee dała'á daantııgee nadaant'aahıı bikısk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihı'nañ nadaant'aahıı dawa yebik'eh: nadaant'aahıı binawodıı Bik'ehgo'ihı'nañ yengon'áá. ² Áı bighą hadıń nadaant'aahıı yits'á'zhı' at'ééhiı Bik'ehgo'ihı'nañ yegos'ánihiı doo yikısk'eh at'éé da: áı ıdándaagot'a'hi at'éé. ³ Nñee nıt'éégo ánadaat'ııhiı nadaant'aahıı doo yédaaldzid da, nchọ'go ánadaat'ııhiı zhá nadaant'aahıı yédaaldzid. Ya' nant'án doo béńldzid hant'ıı da néé? Nıt'éégo ánánt'ıı, áık'ehgo nzhọogo naa yaktı' doleeł. ⁴ Ninant'a' ná nıt'éé doleełhiı bighą Bik'ehgo'ihı'nañ yá na'iziid. Nchọ'go ánánt'ııyugo béńldzid; doo da'ılıızhı' besh be'ıdiltıshé dahyotıı da: áı Bik'ehgo'ihı'nañ yána'iziidgo nñee doo bik'ehyú ánánt'ıı dahıı Bik'ehgo'ihı'nañ bihashke' yik'izhi' áıle'. ⁵ Áı bighą nadaant'aahıı bikısk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihı'nañ bihashke' doo bits'á'zhı' ánadaaht'ııhiı zhá bighą da, áıdá' nıt'éégo ánadaaht'ıılgo ıdıdaagonołzıhiı bighą áldó'. ⁶ Da'ái bighą tax nadaahohniı: tax bich'ı' nadaahi'niıhiı Bik'ehgo'ihı'nañ yánada'iziidıı daanlııgo áı nayik'ıda'iziid. ⁷ Áı bighą bich'ı' nada'ohniı le'at'ééhiı dawa bich'ı' nada'ohniı: tribute bich'ı' nadaahohniı le'at'ééhiı tribute bich'ı' nadaahohniı; tax bich'ı' nadaahohniı le'at'ééhiı tax bich'ı' nadaahohniı; hadıı bédaaldzid le'at'ééhiı bédaaldzid; hadıı daadinıksı le'at'ééhiı daadinıksı. ⁸ Nñee doo la' naa hayıł'áa da le', ı'ıjónıı zhá laa hadaasoł'aa le': hadıń la' bił nzhọohıı Bik'ehgo'ihı'nañ yegos'aanıı yikısk'eh at'éé. ⁹ Begoz'aanıı gánıı, Doo nant'ı' nach'ighaa da, Doo nach'ıltsee da, Doo ich'in'ııh da, Doo lé'ch'ılchoo da, Doo dawahá ıdáhách'ıt'ıı da; áı begoz'aanıı la' áldó' dawa kınáhi'nilgo díınko begoz'ąą, Nit'ahdı' gólıınıı nił nzhọo le', dani ıdıł njọohıı k'ehgo. ¹⁰ Hadıń bit'ahdı' gólıınıı bił nzhoonıı doo yın'ıdıhııh da; áı bighą koł ıjónıı begoz'aanıı ye'ıláa. ¹¹ La'ıı goldohıı bídaagonołsı, k'adıı da'ohshodı' ch'ınádaanoahdzıidıı biká' ngonyáa, hasdánohwidı'niıhiı

alhanídí' begoz'aqa, dantsé da'osiidlaqadá' n'íi bitisgo. ¹² T'é'híi k'ad bech'ígonáh, k'ad haikáah: halaqa, aí bigha chagoheel' zhineégo ágot'eehíi nohwits'á'zhí' ádaahiidle', la'íi besh diyagé idindláad zhineégo hii ík'e daahiidleeh. ¹³ Nt'éégo hiidaal le', jiiigo ch'ogaahíi k'ehgo: doo ncho'íi bee nohwil daagonedliigo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'í' nahiidaago da, ncho'íi doo bich'í' t'aazhi' ách'ít'ée dahíi doo be'ádaant'ee da, doo ilk'edaan'niigo da, la' bíyéehíi doo idáhadaahiit'iiigo da: ¹⁴ Nohwits'í ncho'go hádaat'iiníi doo bee da'ohle' dahíi bigha doo nohwíi yune' ncho'íi bágoz'aago ádaanołi da, áidá' besh diyagé benagonlkaadíi biyi' nasoziihíi k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń biyi' nasozii.

14

¹ Hadín bi'odla' doo ndzil dahíi bich'í' daanohshoq le', doo bil ladaadoht'áhgo da. ² Nnee la' bi'odla' golíiníi hidán da'adzaahíi yiyaa, áidá' la' bi'odla' doo ndzil dahíi hidán hadaajehehíi zhá yiyaa. ³ Nnee hidán dawa yiyaa hii la' nnee doo dawa yiyaa dahíi doo da'ílinégo yaa natsekees da le'; la'íi nnee doo dawa yiyaa dahíi la' nnee dawa yiyaa hii aldó' doo da'ílinégo yaa natsekees da le': bíi aldó' Bik'ehgo'ihí'nań nábinłtini at'ée. ⁴ Nihíi hant'é níiigo la'i yána'iziidíi baa yánłt'igo? Binant'a'íi nt'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid doleel, doo nt'éégo yána'iziidíi ch'ínalt'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihí'nań zhá binawod goliiigo siziiigo ábile'. ⁵ Nnee la' la'jii la'ihíi yitisgo yidnłsi: la'íi dawa dale't'eego yidnłsi. Nnee dała'á daant'iiige doo bil nagokigo yaa natsekees da le'. ⁶ Hadín la'jii yidnłsi hii nohweBik'ehń yidnłsigo at'ii; hadín la'jii doo yidnłsi dahíi bíi aldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'ii. Hadín hidán dawa yiyaa hii nohweBik'ehń yidnłsigo iyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihenzigo; nnee doo dawa yiyaa dahíi aldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'ii, bíi dó' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihenzigo iyaa. ⁷ Nnee hinaayúgo doo dabíi ídebik'ehgo hinaa da, datsaahyúgo doo dabíi bik'ehgo datsaah da. ⁸ Daahin'naayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'iiigo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'iiigo daahiitsaah: áik'ehgo daahin'naa ndi dagohíi daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlii. ⁹ Díi bigha Christ daztsaa, áidá' naadiidzaago naahí'na', nanezna'íi hik'e daahinaahíi bilgo yeBik'eh doleelgo. ¹⁰ Nt'é bigha nohwik'isyú baa yádaalti'? Nt'é bigha nohwik'isyú da'ílinégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzih doleel. ¹¹ Bek'e'shchiiníi gániiigo, NohweBik'ehń gánii, Da'anii hinshnaago da'anii gádishni, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhísh, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaach'inzi doleel, nii. ¹² Áik'ehgo daanohwigha dała'á daant'iiige Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídaa nadaagohiilni' doleel. ¹³ Ái bigha kodí' godezt'i'go doo laa yádaahiilti' da le': díi k'ehgo nko nohwiini' ladaahiidle', doo nohwik'íyú yigha nadokahíi bádihyú begoz'aago ádaahiidle' da, dagohíi dant'éhéta yení'łsihíi doo bádihyú begoz'aago ádaahiidle' da. ¹⁴ Díi bígonsi, Jesus nohweBik'ehń shil'ígózi ashłsi, hidánhíi doo ncho' da; áidá' hadín hidán ncho' nzihíi bíi bich'í' ncho'. ¹⁵ Nt'é nnaahíi bigha nek'isń bin'niinhyúgo doo kolijóóni be'ánt'ée da. Nt'é nnaahíi nnee la' bee bil ch'ígonoghéeh hela', án Christ bá daztsáni at'ée. ¹⁶ Nt'éhéta nt'éé nízi ndi, déncho'égo baa yá'iti'yúgo, doo be'ánaadaht'ii da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań

bilakt'áhgee itah ch'ilijyúgo, doo nt'éhéta ch'iyaaquí la'íi ch'idlaquí zhá bighá da; áidá' Holy Spirit binkááyú dávik'ehyú ách'ít'ééhíi, la'íi kil nkegohen'ááhíi, la'íi kil gozhóhíi bighá itah ch'ilijhi at'éé. ¹⁸ Hadín díi ye'at'éégo Christ yána'iziidíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bil dávik'eh, nnee aldó' bil dádaabik'eh. ¹⁹ Áik'ehgo halaq nt'éhéta nkegohen'áágo áyílsiníi biká hádaahiit'ijí le', la'íi nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahiidle'íi biká hádaahiit'ijí le'. ²⁰ Doo nt'éhéta daahsaquí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binasdzidíi daalchogh da. Hidán dawa ntt'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyaaquí bighá la' nanakaadyúgo, aí yee ni'iksih. ²¹ Itsí' nnaahíi dagohíi wine ndlaquí dagohíi dahago anánt'ijíhi bighá nik'isn nanakaadyúgo, dagohíi nt'éhéta nchog'go anát'ijígo ábile'yúgo, dagohíi nt'éhéta bighá bi'odla' doo ndzil dago ábile'yúgo doo be'anánt'ijí dago nzhoq. ²² Ni'odla' ndzil née? Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ntt'éégo ánt'ééhíi bigonshí le'. Hadín áik'ehgo anát'ijíhi doo idángot'aa dago biyaa gozhóq doleel. ²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahíi yiyaaquí, aí bighá idángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'ijí dahíi bighá: doo ki'odla' be'anách'ot'ijí dahíi nchog'go anách'ot'ijí at'éé.

15

¹ Née nohwí'odla' daanldzilíi, hadíi biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahíi bich'odaahi'nii le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesíi bighá da. ² Áidá' née da'á daantijígee nohwit'ahdí' daagolíníi bá ntt'éé doleelíi baa natsídaahiikees le', bi'odla' ndzil hileehíi bighá. ³ Christ ndi doo dabízhá ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiiníi biyi' biTaa gáyihii, Hadíi bee daanich'o'ni' n'íi shik'izhí' nasdljii, nii. ⁴ Doo anídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi bee nohwil ch'ígót'aahíi bighá alzaa, nohwí'odla' ndzilgo áile'go hadah ádaanohwijsigo, nohwádihyú ntt'éhi goz'aaníi ndaahóndlii doleelíi bighá alzaahi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, kóni' k'eh ách'íisigo la'íi ko'odla' ndzilgo áyílsiníi, dalet'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áah, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: ⁶ Áik'ehgo nohwinatsekees da'ágo, nohwiati' da'ágo Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehíi biTaahíi, ba'ihédaanohsj doleel. ⁷ Christ k'ínoho'nihií k'ehgo k'ídaaloh'nii, áik'ehgo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí doleel. ⁸ Gánohwildishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahíi binal'a'á siljii, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' da'aniihíi baa bil ch'í'nah ágoléhgo, la'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é bee yágon'áaníi begolne' doleelgo: ⁹ La'íi doo Jews daanljii dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi ya'ihédaanzí doleelgo; bek'e'eshchiiníi gáníigo, Díi bighá doo Jews daanljii dahíi naa bil nadaagoshni', la'íi nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsi doleel. ¹⁰ Gánádi'nii, Doo Jews daanohljii dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bil nohwil daagozhóq le'. ¹¹ La'íi gánádi'nii, Doo Jews daanohljii dahíi dawa, nohweBik'ehíi ba'ihédaanohsj le'; nnee dawa aldó' ba'ihédaanohsj le'. ¹² Esaias aldó' gáníi, Ch'il bikeghad bits'á'dí' hanajéedíi k'ehgo Jesse bits'á'dí' hanádaalochiiníi da'á doo Jews daanljii dahíi yá nant'aa doleelíi hígháh; án doo Jews daanljii dahíi bada'ohíi doleel. ¹³ Holy Spirit binawod biláhyú ntt'éhi nohwádihyú goz'aaníi ndaahohkíhií itis odaazljii doleelíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ, ntt'ééhíi ndaahokígo ádaanohwile'íi, daahohdlaqgo kol gozhóóníi la'íi ilch'í'gont'ééhíi nohwee halk'il le'. ¹⁴ Shik'íiyú, ntt'ééhíi be'ádaanoht'eego, dázhó daagonohsaqgo

nohwígonsj, la'íi lił ch'ídaagonoht'aahgo bídaagonoŋ'aa. ¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo shiini' hah dago la' nohwich'í' bek'e'shilchíi, bínáadaoŋhíh doleełgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi shik'izhi' áyílaahíi bigha, ¹⁶ Okaah yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziid n'íi k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' yati' baa gozhóni doo Jews daanlii dahíi bíl nadaagoshni', áik'ehgo doo Jews daanlii dahíi Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánshniilgo naidiiniil doleeł. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidhíi bigha Jesus Christ biláhyú ída'oshdlíi. ¹⁸ Christ shiláhyú ánát'íihíi zhá doo shiini' hah dago baa nagoshni' doleeł, shinkááyú doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi yikisk'eh ádaat'eego ádaayisj, shinkááyú yakti'go hik'e ánát'íiilgo, la'íi ¹⁹ Godiyihgo be'ígózinií hik'e ígozisgo ánágot'íihíi Christ shinkááyú ánát'íiilgo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit binawodíi shinkááyú na'iziidgo Jerusalemdí' Ilirikamzhi' daagotahyú Christ nkt'éégo baa na'goni'íi aal baa yásiiti' ni'. ²⁰ Áik'ehgo Christ doo bigózi dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'íisiid ni', Christ ilk'idá' bigóziyú baa yashti'yúgo, la' nnee kih bit'ááh si'aanií áyílaahíi biká'gee na'isht'íihíi k'ehgo ashne' doleeł ni': ²¹ Áídá' bek'e'eshchiinií gáníigo, Hadín doo hwahá baa bíl nagoni' dahíi bíl ch'í'nah daaleeh: hadín doo hwahá ya'ikodaanzí dahíi yídaagołsj doo, nii. ²² Áik'ehgo yashti'go nashi'dintl'ogíi bigha ch'éh nohwich'í' disháhgo asht'íi ni'. ²³ Áídá' k'adíi dzaagee doo hayú yánánashtih dago, la'íi doo alch'idé legodzaa da nohwich'í' disháh hásh'tíigo, ²⁴ Spainyú déyáago nohwini'gee ch'insháhgo daanohwidistseekíi hásh'tíi, áígee dé't'ihézhí' nohwil daagozhógo nahétaq hik'e Spainyú naadesdzaago shich'odaadohniil nsj. ²⁵ K'adíi Jerusalemýú Jesus daayokaahíi bich'odaashniihyú déyáa. ²⁶ Macedóniayú la'íi Akéyayú daagolínihíi bíl daagozhógo Jerusalemgee Jesus daayokaahíi tédaat'iyéhií zhaali yich'í' ádaile'. ²⁷ Da'anii yaa bíl daagozhógo ádaile'; áí da'anii baa hadais'áhi daanlii. Áígee Jesus daayokaahíi yaaká'dí' begoz'áni daabiyééhií lahzhí' doo Jews daanlii dahíi yaa daizné'híi bigha ni'godsán biká'gee nandeehií la' yee yich'odaaniihgo dávik'eh. ²⁸ Díi aal ashlaago zhaali bá lenáhesdlaahíi baa daadeni'áago nohwaa deshaal, Spainyú déyáago. ²⁹ Nohwaa níyáago Christ nkt'éégo baa na'goni'íi bee gozhóóníi ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíi bígonsj. ³⁰ Áí bigha shik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehí, la'íi Holy Spirit bee lił daanjóohíi bigha nánohwoshkaah, Bik'ehgo'ihí'nañ shá nádaahohkaahgo dała' nohwil dahdaanshdoh le'. ³¹ Áik'ehgo Judéagee doo da'odlaq dahíi doo hago ádaashile' dago shá da'ohkaah; la'íi zhaali Jerusalemgee Jesus daayokaahíi bá íta'ashlaahíi yaa bíl daagozhógo nádaidoné'go aldó' shá da'ohkaah; ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo shilgozhógo nohwaa nsháh, la'íi nohwigotahgee dé't'ih nohwista' nsháhgo nohwil hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ be'ilch'í'gont'ééhií nohwil nlii le'. Doleełgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'í' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánálséhií yitahyú na'iziidihi: ² Án Jesus daayokaahíi k'ehgo nohweBik'ehí biláhyú k'ídaahoh'nií, la'íi shich'odaahniih nohwilniiyúgo bich'odaahniih: án láníhi yich'odaazni', shíi aldó' shich'ozni'. ³ Priscilla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaaníhi, Gozhóó, shá

daabikdohnii. ⁴ Ái shigha goyéégo bich'i' nadaagoyaa, dásdozhá shigha nanezna', áí ba'ihénsi; la'íi hayú doo Jews daanlii dahíi ha'ánátséhií nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzí ałdó'. ⁵ Ái bigowayú ínashood da'okaaqho íta'ánát'íihí dawa ałdó', Gozhóó, shá daabikdohnii. Epenétus, dázho shíł nzhónihíi, Gozhóó, shá daabikdohnii, án Akéyayú dantsé Christ yich'i' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóó, shá daabikdohnii, án nyeego nohwá na'iziid ni'. ⁷ Andronikas hik'e Junia, bił hat'i'ihí, bił ha'áshjéd n'íi, Gozhóó, shá daabikdohnii, áí Jesus binadaal'a'a itah daanlii, daach'ínsíni ádaat'ee, áí dashíntsé Christ yich'i' dah hizh'ázhi at'éé. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehń biláhyú shíł nzhóni, Gozhóó, shá daabikdohnii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaaníhi, la'íi Stákiš shíł nzhóni, Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹⁰ Apéllés, Christ bił dábi'ehi, Gozhóó, shá daabikdohnii. Aristobúlus yił daagolíníi ałdó', Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹¹ Heródion, bił hat'i'ihí, Gozhóó, shá daabikdohnii. Narcíssus yił daagolíníi, nohweBik'ehń daayokaaqhií, Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹² Tryfína hik'e Tryfósa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhóó, shá daabikdohnii. Pérsis, bił daach'izhóni, nohweBik'ehń láágo yána'iziidíi ałdó', Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehń habikíínií, Gozhóó, shá daabikdohnii, án bááhií, shíi ałdó' shímaa bídishníhi, Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmás, Pátrobas, la'íi Hérmes, Gozhóó, shá daabikdohnii, nohwik'isyú yił nakaihií ałdó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas la'íi Jesus daayokaaqhií yił nakaihií dawa, Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹⁶ Daagodinósižo daałohts'qs le'. Christ daayokaaqho ha'ánátséhií nagozníi, Gozhóó, daanohwíni. ¹⁷ Shik'íiyú, nadaanohwoshkaqah, hadín nohwíł ch'ígon'ááhií yídaago'aa n'íi délahgota nohwíł ch'ídaago'áahgo ilch'ínohwiníiíi la'íi nohwich'i' daagodíłkishíi, daat'éhi ádaat'íi shíhií bídaagonósižhgo bits'á'zhí' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehií Jesus Christ nohweBik'ehń doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhá yaa natsídaakees; áí nkt'éégo ádaanii ndihíi, la'íi nzhóogo hanádaadzih ndihíi doo daagoyáá dahíi k'izédaabidiniíł. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eehií nnee dawa yídaago'sihíi bigha nohwaa shíł gozhóó; áidá' nkt'éégo ágot'eehií zhá bich'i' daagonohsaqago, la'íi nch'ogo ágot'eehií doo bídaagonósi dago hasht'íi. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań be'ilch'i'gont'ééhií dak'adégo Satan nohwá yaa gonłneego bíledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íi bee nohwich'i' goz'aa le'. Doleelgo at'éé. ²¹ Timotheus, bił na'isiidíi, la'íi Lúcius, Jason, la'íi Sosípater, bił hat'i'ihí, Gozhóó, daanohwíni. ²² Shíi, Tértius, díi naltsoosí Paul bá k'e'shíłchínihi, nohweBik'ehń biláhyú, Gozhóó, nohwíłdishnií. ²³ Gáius kolíígee sídáá, dzaąqee ínashood íta'ánát'íih, án, Gozhóó, daanohwíni. Erástus, dzaą k'ih gozłilgee zhaali yaa sídaahíi, la'íi Quártus, nohwik'isn, ałdó', Gozhóó, daanohwíni. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íi daanohwigha bee nohwich'i' goz'aa le'. Doleelgo at'éé. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshni'íi, áí Jesus Christ baa na'goni'íi bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihí'nań nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; ni'gosdzán alzaad'í yushd'í godezt'i'go na'goni' doo bígózi da n'íi, áí Jesus Christ baa na'goni'íi, bee ch'i'nah silíi. ²⁶ Áí k'adií bígózižo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi bek'e'eshchiinií k'ehgo nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa bił na'goni', daayodlaqahgo yikísk'eh ádaat'ee doleehíi bigha, áí Bik'ehgo'ihí'nań doo benogowáh

dahi yegos'aaní bik'ehgo at'éé: ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, án zhá goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhı' ba'ihégoşı le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'a nshlǵigo Bik'ehgo'ih'nañ háshit'ǵigo shi'dokéed, la'íí nohwik'isn Sosthenes, ² Inashood Corinthgee ha'ánátséhíí bich'í' k'e'iilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzǵigo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'nañ báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, la'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú daayokaqahíí dawa bich'í' k'e'iilchii, án dabíí beBik'ehñ la'íí néé nohweBik'ehñ nǵi: ³ Bik'ehgo'ih'nañ nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'ǵigont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ⁴ Bik'ehgo'ih'nañ bilgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híí bigha dábiik'ehñ oshkaqahgo nohwá ba'ihénsi; ⁵ Áñ dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwigoyá' ndi nohwá ágótsi; ⁶ Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'íí nohwiTahyú ndzilgo áyítsi; ⁷ Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íí doo la' binohdǵi da; Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí biba' ádaanoht'eedá: ⁸ Bik'ehgo'ih'nañ nołdzilgo ánohwilǵi doleeł danágódzázhí', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí bijǵi doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aa da doleeł. ⁹ Bik'ehgo'ih'nañ da'áníyú át'éé, án biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ bil lǵi daanohdlǵigo nohwich'í' ánniid. ¹⁰ K'adíí nánohwoshkaqah, shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláyú dáteł'eego yádaakti' doleełgo, nohwiTahyú doo ilts'á' ádaanoht'ee da doleełgo: áídá' nohwiini' dáteł'eego la'íí dáteł'eego natsídaahkeesgo dalaházhí' be'ádaanoht'ee le'. ¹¹ Shik'íyú, ilch'í' nanádaagonkaad laq, Klóe yił naháztaaníí shil nadaagolni'. ¹² Gádishniigo ádishnií, la', Shíí Paul zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Apółlos zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Céphas zhinéé nshlǵi, la'íí, Shíí Christ zhinéé nshlǵi, daadohnií láq. ¹³ Ya' Christsha' dákwiłhi daahohiikaqah néé? Ya' Paul tsǵi'ina'áhi nohwá bíheskał néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanoht'eeszaa néé? ¹⁴ Bik'ehgo'ih'nañ ba'ihénsi, doo la' baptize ádaanoht'eeszaa da, Críspus hik'e Gáius zhá; ¹⁵ Baptize ánohwishlaayúgo dánko dahadín gánii, Dabíí bizhi' yee baptize ágoł'ǵi. ¹⁶ Áídá' Stéphanas bil daagolínii baptize ashlaa aldó': ba'ashhah la' baptize ashlaa shǵií doo bígonsi da. ¹⁷ Christ doo baptize ash'ǵigo shin'a' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shin'a': doo yati' goyáanii bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǵi'ina'áhi baa na'goni'íí doo nt'é áile' da doleeł ni'. ¹⁸ Tsǵi'ina'áhi baa na'goni'íí ch'á'onehezdeehíí bich'í'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikahíí nohwich'í'yúgo Bik'ehgo'ih'nañ binawod at'éé. ¹⁹ Bek'e'eshchiinií gániiigo, Nnee daagoyáni bigoyá' da'ádǵigo ádaashle' doleeł, nnee bil ídaagozinií aldó' doo bil ídaagozǵi dago ádaashle' doleeł. ²⁰ Nnee goyáni n'íí hayú lán? Begoz'aaníí ye'ik'e'ılchíhi n'íí hayú lán? Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí ye'agodet'áhi n'íí hayú lán? Díí ni'gosdzán biká' igoyá'íí, Bik'ehgo'ih'nañ doo nt'é dago áyílaahi at'éé. ²¹ Bik'ehgo'ih'nañ góyáago ngonchǵi lék'ehú k'ehgo ni'gosdzán biká' nnee dabíí bigoyá'íí bee Bik'ehgo'ih'nañ ch'éh yídaagołsǵi, áídá' yati' baa gozhóni yaa yati'íí, ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníí hasdáhi'niilgo Bik'ehgo'ih'nañ ngon'áq.

22 Jews daanlíni godiyihgo be'ígózinihíi yiká hádaat'íi, la'íi Greeks daanlíni kogoyá' zhá yiká daadéz'íi: 23 Áidá' néehíi Christ ts'íilna'áhi bíheska'íi baa nadaagohiilni', ái Jews daanlíni bidáh sizíi, Greeks daanlíni bich'í'iyúgo déba'odlohé; 24 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'í ádaanníidíi, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni dawa yich'í'iyúgo Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi át'éé, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá' at'éé. 25 Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'íi, ni'gosdzán biká' nnee bich'í'iyúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íi yitiso goyáá; ni'gosdzán biká' nnee bich'í'iyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo nalwod da ndi, nnee binawodíi yitiso nalwodhi at'éé. 26 Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í'í ádaanníidíi baa natsídaahkees; doo hołáago nnee bigoyá' bee daagonohsáa da, doo hołáago dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołáago íziso ágot'ee zhinéégo gosoljíi da: 27 Ndi Bik'ehgo'ihí'nañ ni'gosdzán biká' nt'é doo góyáá dahíi hayihezníl, daagoyááníi ídaayádaandzigo áile'híi bighá; la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ doo daandzil dahíi hayihezníl, nadaalwodíi ídaayádaandzigo áile'híi bighá; 28 Ni'gosdzán biká' doo íziso ádaat'eego daagoziinií, la'íi daach'ich'ólaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ hayihezníl, doo begonáh dahíi hayihezníl, dzáagee begoz'aaníi doo nt'é dago ch'í'nah áile'híi bighá: 29 Áík'ehgo nnee doo la' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ída'odlíi da doleel. 30 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ánát'íggo Christ Jesus bíl dála'á daanołhíi, án bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ daagondzáágo ádaanołwizlaa, dábi'ehyú ádaant'ee, la'íi godilzihgo ádaant'eego ádaanołwizlaa, án bíláhyú áldó' hanádaanołwidihézníl: 31 Bek'e'eshchiiníi gáníihíi k'ehgo, Hadín ída'odlíihíi nohweBik'ehñ yee ída'odlíi le'.

2

1 Shik'íiyú, nohwaa niyáádá' Bik'ehgo'ihí'nañ baa na'goni'íi ni'gosdzán biká' yati' dénzhóné la'íi kogoyá'íi doo bee nohwich'í'í yashti'go niyáá da. 2 Áidá' nohwíl nashkai n'dá' Jesus Christ zhá, ts'íilna'áhi bíheska' n'íi, baa yashti'go shiini' lasha'aa ni', la'ihíi doo nt'é da. 3 Doo nłdzil dago, nesdzidgo, la'íi dážhó deshtidgo nohwíl nashkai ni'. 4 Shiyati'íi la'íi na'goshni'íi nnee goyáni biyati' ích'í'í goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo la'íi binawod ch'í'nah ánsihgo yashti' ni': 5 Áík'ehgo nohwi'odłá' nnee bigoyá'íi bich'í'í zhinéégo doo bada'ohlíi dago, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi bada'ohlíi. 6 Nohwitahyú nnee Holy Spirit bee báyáñ daasiliiníi bich'í'í igoyá' bee yádaahiilti', doo díi goldohíi bits'á'dí' igoyá'íi da, la'íi ni'gosdzán biká' nadaant'aahíi bigoyá'íi doo bee yádaahiilti' da, ái doo nt'é daaleeh da: 7 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá' doo bígózi da n'íi, nanł'íi bee yádaahiilti', ái Bik'ehgo'ihí'nañ ni'gosdzán dabíntséda' ngonłhíiigo yengon'áá lék'ehíi, ái bee Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' anáyetiiníi biyi' bíl daandłi doleehíi bighá: 8 Ái díi ni'gosdzán biká' nadaant'aahíi doo la' yígółsi da: yídaagołsiyúgo nohweBik'ehñ bits'á'dindłáád nłni ts'íilna'áhi doo yídaayołka' at'éé da. 9 Bek'e'eshchiiníi gáníihíi k'ehgo at'éé, Koñáá doo yo'íi dahíi, kojaa doo idits'ag dahíi, la'íi nnee bijíi yune' doo hwahá bee ogowáh dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ hadín yil daanzhooníi yá layiiláa, nii. 10 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit bee nohwich'í'í ch'í'nah áyíilaa: Holy Spirit dawahá yinel'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' doo bígózi dahíi ye'at'ééhíi ndi. 11 Hadín nnee nliiníi nnee ye'at'éhi yígółsi? Nnee biyi'siziiníi zhá; da'áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi nnee doo la' yígółsi da, dabíi biSpirit zhá. 12 Áík'ehgo ni'gosdzán biká'gee spirit benagowahíi

doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihina'na' nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'í' bidaagonlzi doleehí' bigha. ¹³ Ái áldó' bee yadaahiilti', doo yati' nnee bigoya' ílch'ígó'aahí' bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwil' ch'ígó'aahí' bee yadaahiilti'; Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí'go ágot'eehí' yaaká'dí' yati'í' bee nkt'éego ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áída' nnee Bik'ehgo'ihina'na' biSpirit doo ye'at'éé dahí' Bik'ehgo'ihina'na' biSpirit bits'á'dí' ágot'eehí' doo náidiné' da: bí' bich'í'yúgo déba'odlohé: doo yígonoksí' at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhá yígó'síhí' bigha. ¹⁵ Ndi hadín Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígó'sí, áída' dabí' nnee doo Holy Spirit ye'at'éé dahí' doo yígó'sini at'éé da. ¹⁶ Hadínshá' nohweBik'eh' binatsekeesí' yígó'sí, bíl ch'ígó'aah doleelgo? Doo hadín da. Áída' née Christ binatsekeesí' bidaagonlzi.

3

¹ Shik'íyú, Holy Spirit be'adaanoht'eehí' k'ehgo doo nohwich'í' yáoshti' at'éé da ní', ndi ní'gosdzán be'adaanoht'eehí' k'ehgo, ánígo ínashood daasolijhí' bigha mé' daanoht'eehí' k'ehgo nohwich'í' yashti' ní'. ² Ibe' nohwá náda'sil'sídhí' k'ehgo yati' dabígóziní' bee nohwich'í' yashti' ní', its'í'í dah, ái yati' nyee'í' at'éé: doo hwahá bidaagonoksí' dahí' bigha doo bee nohwich'í' yashti' da ní', dak'ad ndi doo bidaagonoksí' da. ³ T'ah ní'gosdzán biká' ágot'eehí' be'adaanoht'ee, doo Holy Spirit be'adaanoht'ee da: nohwitahyú lá' bíyééhí' ídáhádaah't'í' ílch'í' daashohkee, lá'í' ílts'á'zhí' daahohkah, ái bigha t'ah ní'gosdzán biká' ágot'eehí' be'adaanoht'ee, lá'í' ní'gosdzán biká' nneehí' k'ehgo t'ah nadaahkai go'í'. ⁴ Lá' gání'ídá', Shí' Paul zhinéé nshí'í; lá'í', Shí' Apollos zhinéé nshí'í, ní; áik'ehgo ní'gosdzán biká' ágot'eehí' be'adaanoht'ee go'í'. ⁵ Paulhí'shá' hadín? Apollosí'shá' hadín? Nada'iziidí' biláhyú da'osodla'á'dí' zhá ndlí', nohweBik'eh' née dántjigeel binasdziid nohwaa dín'á'á'hí' k'ehgo na'idziid. ⁶ Shíhí' k'ediiláá, Apollosí' yiyaa naná'ntl'ish: ndi Bik'ehgo'ihina'na' deshjeedgo áyí'laa. ⁷ Áik'ehgo hadín k'e'dileehí' dagohí' hadín naná'ntl'ishí' doo nt'é nli' da; ndi Bik'ehgo'ihina'na' deshjeedgo áile'í' zhá. ⁸ K'e'dileehí' lá'í' naná'ntl'ishí' bílgo dálet'ee: lá'í' nnee daant'í'gee binasdziidí' bidená bich'í' nahi'ní'í. ⁹ Née Bik'ehgo'ihina'na' da'á' bíl nada'idziidí' daandli': nohwí' Bik'ehgo'ihina'na' k'e'nlááhí' lá'í' nayik'í'iziidí' daanoht'ee, Bik'ehgo'ihina'na' bikí' yit'í'nhí' k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nnee góyáni kí' ágole'í' kí' bit'ááh ledn'aahí' áile', ágát'éégo shí' Bik'ehgo'ihina'na' bílgoch'oba'í' shaa yiné'í' bik'ehgo nohwí'odla' bit'ááh ledn'aahí' ash'laa, áídí' nnee lá' yiká' hadag yit'í'nhí'. Áída' nnee daant'í'gee hagot'éégo ágole'í' yaa goyá'á le'. ¹¹ Nohwi'odla' bit'ááh ledn'aahí' ílk'idá' ágolzaa, áhí' Jesus Christ, nnee doo lá' ánágóde' at'éé da. ¹² Dahadín dí' it'ááh ledn'aahí' biká' ágole'í', óodo, bésh'igai, tséé lá'á' ílíni, ndilchi', t'oh, dagohí' t'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; ¹³ Nnee daant'í'gee binasdziidí' ch'í'nah alne' doleel: kaa yá'iti'í' bíj'í'gee kó' bee ch'í'nah hileeh; nnee daant'í'gee binasdziidí' hago'at'ééhí' kó' bee bígoz'í' doleel. ¹⁴ Nnee lá' hadag ágolaahí' t'ah goz'áayúgo, bidená bich'í' nahi'ní'í doleel. ¹⁵ Áída' nnee lá' binasdziidí' áah'ndid lék'eyúgo, nt'é bich'í' nahi'ní'í le'at'éé ní' baa ch'a'oné': ndi bíhí' hasdábidilteeh, kó' biyi' ch'ínyááhí' k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihina'na' bikí' biyi' daach'oká'á'hí' daanoht'eehí' ádaanoht'eehí', lá'í' Bik'ehgo'ihina'na' biSpirit nohwí'í' gol'í'nhí' bidaagonoksí' ya'? ¹⁷ Nnee

la' Bik'ehgo'ihinañ bikih biyi' daach'okaqahii dENCHO'go ayílaa lÉk'eyúgo, Bik'ehgo'ihinañ da'ilíi hileehgo ábile' doleel, Bik'ehgo'ihinañ bikih biyi' daach'okaqahii godiyihii bigha, áí kihii nohwii daanoahlíi. ¹⁸ Nnee doo la' ích'í' nach'aa da le'. NohwitaHyú nnee la' ni'gosdzán bigoyá' ye'at'éé ngolníi lÉk'eyúgo, áí doo nt'é yígólsinií k'ehgo ádódle', áík'ehgo goyáá hileeh. ¹⁹ Díi ni'gosdzán biká' igoyá'íi Bik'ehgo'ihinañ bich'í'yúgo déba'odlohé át'éé: bek'e'eshchiinií gáníi, Nnee daagondzää daanzinií nadaach'aago nadaagochi'íi bee Bik'ehgo'ihinañ daabiljizh. ²⁰ La'íi gánadi'nii, NohweBik'ehñ nnee daagondzää daanzinií binatsekeesíi yígólsí, doo nt'é bee alne' dago. ²¹ Áí bigha nnee doo la' bada'ohíi da le': dawahá nohwíyehi ádaat'ee; ²² Paul, dagohíi Apollos, Cephas, dagohíi ni'gosdzán, ihinaahíi, dagohíi da'itsaahíi, dawahá k'adií daagolini, dagohíi dawahá begonáhi, dawa nohwíyehi ádaat'ee. ²³ Áidá' Christ biyéé daanoahlíi; Christ-híi Bik'ehgo'ihinañ biyéé nlii.

4

¹ Christ yánada'iziidií la'íi Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' doo bigózi da níi nlt'éégo daine'íiigo yaa nadaagolní'íi daandliigo nohwaa nats'íikes le'. ² Áík'ehgo nnee nada'iziidií binant'a' da'ábihniiyú ánát'íiigo goz'aa. ³ Nohwii shaa yádaakti'yúgo, la'íi nnee aayánaltihíi shaa yakti' ndi, doo shíi hago'at'éé da; shíi ndi doo ídaayashti' da. ⁴ DENCHO'go asdzaahii doo bigonsí da, ndi áí bigha nlt'éégo shich'í' ch'ígowáh doo dishnii da: áidá' nohweBik'ehñ zhá shaa yakti'. ⁵ Áí bigha doo hwahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaakti' da, nohweBik'ehñ nádzáágo zhá, án dawahá godilhihíi biyi' nanli' n'íi got'íizhí' ch'í'nah áidoliik, la'íi nnee bijíi yune' yaa natsídaakeesíi ch'í'nah áidoliik: áík'ehgo nnee daantíige nlt'éégo ánadaat'íi lÉk'eyúgo, Bik'ehgo'ihinañ, Nlt'éégo ánadaat'íi ni', daabilnii doleel. ⁶ Shik'íiyú, shíi hik'e Apollos bílgo nohwe'idaagono'aa doleelgo nohwich'í' ádaayásiilti'; bek'e'eshchiinií áníhíi bitisgo nnee doo baa natsídaahkees da doleelgo, la'íi nohwii nnee doo da'á bee ídaada'ohdlíidá' la'ihíi nohwil daanchó' da doleelgo. ⁷ Hagot'éégo láá lahgo ánt'éégo sínlii? Nt'é láá níyehi doo naa hí'né'hi da lán? Naa hí'né' lÉk'eyúgo, nt'é bigha ída'óndlii? Doo naa hí'né'híi k'ehgo láá ánt'ee. ⁸ Ilk'idá' dawahá daanoHWiyéé ya', ilk'idá' hadaanoDzil ya', nant'an k'ehgo nadaanoht'aa, daanoHWidíh ndi: nadaanoht'aaHíi dázhó hásh'tíi, néé áldó' nohwil nadaant'aa doleelhíi bigha. ⁹ Néé, Jesus binal'a'á daandliinií, Bik'ehgo'ihinañ iké'yú ch'ínohwinil shíi nsí, nnee natseedgo bándagost'aaHíi k'ehgo: ni'gosdzán biká' daagolínii, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolínii, la'íi nnee dawa daanoHwíne'íiigo ádaanoHwí'deszaa. ¹⁰ Néé Christ bigha nnee déba'odlohé daandlii, nohwihíi Christ binkááyú daagondzää daanoHsí; néé doo daandzil dahíi k'ehgo nohwaa nats'íikes, nohwihíi nadaanoHwod daanoHsí; nohwii nnee daanoHwidnlsí, nééhíi daanoHwich'ich'ólaa. ¹¹ Díi jii t'ah shina' la'íi dibá' daandlii, nohwidiyágé ádaadih, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwiGowá ádaagodíhgo da'íllíi nahiikai; ¹² Danéé nohwiGan bee nada'idziid: daanoHwoch'íid lÉk'eyúgo bá da'ohiikaqah; nohwiniidaagonsí ndi bich'í' dahdaandóh: ¹³ Ncho'go nohwaa yádaakti'íi biyaa gozhóq doleelíi bá hádaaHíit'íi: ni'gosdzán biká' dawahá ncho'i ch'í'ídeehíi daandliihíi k'ehgo nohwaa nats'íikes,

díi jji ndi nohwil ch'idaagodsínihií k'ehgo nohwaa nats'íikees. ¹⁴ Díi doo bik'ee ídaayádaanohdzíhií bighá nohwich'í' k'e'eshchii da, áídá' shichagháshé shil daanzhooní daanohjigo nohwil ch'idaagonsh'aahíí bighá ádaanohwíldishnií. ¹⁵ Christ bá nohwil ch'idaago'aahíí gonenan doo náhóitag dayú góljishá' ndi nohwitaahíí da'á: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagoshni'go nohwitaa sílji. ¹⁶ Ái bighá nádaanohwoshkqah, shedaal'í' le'. ¹⁷ Ái bighá Timotheus, nohweBik'ehí biláhyú shizhaazhé shil nzhqogo ba'oshlíhi, nohwich'í' o'á', Christ biláhyú shi'at'e'íí bínádaagonotzigo áidolií, dáhot'éhé ha'ánázéhyú be'ik'ch'ígosh'aahíí k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzíhií bighá la' ídaada'odlíí. ¹⁹ Ndi dét'ihégo nohwaa nsháh doleel, nohweBik'ehí hāt'íyúgo, áik'ehgo áí nnee ídaada'odlííhií doo biyati' zhá bígonsih da, ndi binawod goljyúgo bígonsih. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaní doo dáyati' zhá yee ch'í'nah hit'íi da, binawodíi yee ch'í'nah hit'íi. ²¹ Hadíhií be'ánsht'eego hádaah't'íi? Gish be'idiltishé hishtjigo nohwaa nsháh née, dagohíí shil daanohshqogo doo hashishkee dago nohwaa nsháh née?

5

¹ Nohwitaahyú nant'í' na'ildeehíí be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inií, agat'éégo nant'í' na'ildeehíí nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokqah dahíí bitahyú ndi doo hak'e begoz'aq da, kotaa bí'aahíí ko'aago. ² Dázhó ídaadolkqah laq, baa daachag le'at'éhi, díi ye'ánát'ííhií nohwitahdí' ch'ilt'é' doleel ní'. ³ Doo nohwitaahyú nashaa da ndi dashiini' zhá bee nohwitaahyú nshjji, áik'ehgo shináát' ánágot'ííhií k'ehgo ilk'idá' díi nnee ánát'íídií baa yásílti', ⁴ Jesus Christ nohweBik'ehí bizhi'íí bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shináát' da ndi shiini' bee shináálhií k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehí binawod nohwil nliigo, ⁵ Nnee ágádaahíí Satan baa daadinoh'aah, bits'í biní'diníh doleelhií bighá, áik'ehgo biyi'siziinií hasdagháh doleel, Jesus nohweBik'ehí nadáhií bijji. ⁶ Ídaada'ohdlííhií doo nzhqo da. Ya' bán benilzoolé da'ayáhago ik'áan nást'óodíí dahot'éhé daabíndíshíshá' doo bídaagonotzigo da née? ⁷ Nchq'go ánadaah't'ííhií nohwitaahyú begoz'aaní bán benilzoolé doo ánídá' n'íí yó'odaahné'hií k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áik'ehgo ánídégo ná'ist'oodhií k'ehgo daaleh, bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahíí k'a'ádaanoht'ee doleel. Bitishagowáh n'íí bee bínádaahiilniihgo díbeljji bizhaazhé zesdijhií k'ehgo Christ nohwá zesdijj lèk'e: ⁸ Áik'ehgo halaa, lenágodáhgo náda'idijhií da'áik'ehgo begoz'aq le', bán benilzoolé doo ánídá' be'alzaahíí doo daahidaq dago, dagohíí bán benilzoolé k'ehgo natsekees o'ní'hií la'íí nchq'go ágot'eehií bíl alzaahíí doo daahiidaq dago; áídá' bán benilzoolé dá'ádihgo bán alzaahíí nádaahiidijh le', áí bánhií nk'éégo la'íí da'anigo natsíts'ikeesi golzeego ágot'ínihi. ⁹ Nant'í' nakaihií doo bíl nahkai da, nohwíldishniigo nohwich'í' k'e'eshich'íí ní': ¹⁰ Áídá' nant'í' nakaihií, dawahá dayúwehégo ídáhadaat'iinií, daan'ííhií, dagohíí k'e'eshchín daayokqahíí doo ínashood daanlii dahíí doo ádátdishnií da; áí ádátdishnií lèk'eyúgo, ní'gosdzán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bíl nahkai da doleel ní'. ¹¹ Áídá' gánohwíldishniigo nohwich'í' k'e'eshchii, Nnee la' ínashood daayilniíhií nant'í' naghaa lèk'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'ínií, k'e'eshchín yokqahíí, yati' ye'okáahíí, da'idlqá nt'ééhíí, dagohíí aháda'i'niíhií nlii lèk'eyúgo, doo

bił nahkai da; ágádaat'eehíí doo bił daohsąą da. ¹² Hant'é nashinkł'ogo yánáltihíí ádish'jigo doo ínashood daanlii dahíí baa yashti' doleel? Ínashood daanliiníí zhá baa yádaakti'go goz'aą. ¹³ Doo ínashood daanlii dahíí Bik'ehgo'ihí'nań zhá yánáltihíí nliigo yaa yádaakti'. Áík'ehgo nnee nchog'go ánát'jiihíí nohwits'ą' nołteeh.

6

¹ Nohwíí ła' dahagot'éégo iłch'i' gosol'aą lėk'eyúgo, doo ídaa yágosj dago doo ínashood daanlii dahíí binadzahgee łaa yałti' née, ínashood daanliiníí binadzahgee zhá łaa yałti' le'at'éhi? ² Ínashood daanliiníí dahagee ni'gosdzán biká' nnee yaa yádaakti' doleehíí doo bídaagonosj da née? Ni'gosdzán biká' nnee baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aądá, da'ayáhago goz'ánihií baa yádaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? ³ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíni baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonosj da gá? Áí ndi baa yádaahiłti'dá' ni'gosdzán biká' zhińéego ágot'eehíí nt'éégo baa yádaahiłti' go'j. ⁴ Díí ni'gosdzán biká' zhińéego dant'éhé bighą łaa yádaakti' lėk'eyúgo, nnee ínashood daanliini doo daidnłsı dahíí yaa yádaakti'go hanádaahnł née? ⁵ Díí bik'ee ídaa yádaanołdzigo ánohwishł'go ánohwildishnii. Ya' nnee góyááníí nohwitahyú doo ła' da née? Doo ła' bik'isyú ıł dahnagos'aągee yaa yałti' doleehíí yik'eh sitj da née? ⁶ Áída' nnee ła' bik'isn biłgo łaa yałti'go, aayanáltihíí doo ínashood daanlii dahíí binadzahgee łaa yałti'. ⁷ Áík'ehgo nohwitahyú dázhq dégochog'go goz'aą, aayanáltihíí binadzahgee łaa yádaakti'híí bighą. Áída' nt'é bighą doo ch'ík'eh ánánohwił'jil da? Nt'é bighą doo ch'ík'eh nohwich'i' nadaach'aa da? ⁸ Áída' nda'olsih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaat'jı da, bich'i' nadaach'aa. ⁹ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah býéé daaleeh dago doo bídaagonosj da gá? Nohwich'i' na'doch'aa hela': iké' na'idaahú, k'e'eshchín daayokaąhíí, nant'i' nakaihií, nnee daanliiníí nnee yilgo doo bik'ehyú ádaat'jı dahíí, ¹⁰ Da'n'jiihíí, dawahá dayuwehégo idáhadaat'iiníí, da'idłąą nt'ééhíí, yati' yeda'okáakı, ła'íí ahada'i'niłkı, díí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah býéé daaleeh da. ¹¹ Nohwíí ła' ágádaanoht'ee ni': áída' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaąhíí biSpirit biláhyú taadaanohwi'desgiz, bá hadaanohwi'deszaa, ła'íí dávik'ehyú ádaanoht'ee daanohwil'do'niid. ¹² Dawahá shá bił ch'ı'otąą ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'ı'otąą ndi doo ła' ích'i' shiltsood da áshi'dilne' da. ¹³ Hidán nohwibid bá át'éé, ła'íí nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'ála doo nt'é dago áıléh doleel. Nohwits'ihíí doo nant'i' na'idahíí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehń bá át'éé, ła'íí nohweBik'ehń binawodíí nohwits'ı bá át'éé. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń naahi'na'go áyılaa, néé aldó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanohwiléh. ¹⁵ Ya' nohwits'ı Christ bił dała'á daanliigo at'ééhú doo bídaagonosj da gá? Áík'ehgo ya' Christ bił dała'á nliiníí isdzán nant'i' nagháhi bił dała'á ádishłéh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da doleel. ¹⁶ Ya' nnee ła' isdzán nant'i' nagháhi ya'ádilditjigo isdzánhíí bił bits'ı dała'á nadleehíí doo bídaagonosj da gá? Gánjigo dahgoz'aą, Nakihií bits'ı dała'á nádodleel. ¹⁷ Áída' hadín nohweBik'ehń ya'ádilditjiihíí spirit dała'á át'éé. ¹⁸ Nant'i' na'idahíí bits'ą' nadohkeeh.

Nnee ni'ĩsiih la'ihíí doo bits'í yee ni'ihĩsiih da; áídá' dahadíí nant'í' nagmaahíí bits'í yee ni'ihĩsiih. ¹⁹ Ya' nohwits'ihíí Holy Spirit nohwiyi' golííníí bikíh biyi' daach'okáahíí ádaat'eehíí doo bídaagonoĩsı da gá? Nohwits'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa yiné'ihı at'éé, doo daanoht'ee doo daanoht'ee: áı bigha Bik'ehgo'ihı'nań ízısgo at'ééhıı ch'ı'nah ádaanoĩsı, nohwits'ihıı la'ıı nohwiyi'siziinıı bee, áı Bik'ehgo'ihı'nań bıyéé.

7

¹ Baa shich'ı' k'eda'shołchıı n'ıı bee nohwich'ı' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá nt'éé. ² Áídá' dánkó nant'ı' nakáhıı bigha nnee dała'á daantııgee dabıı bi'aa golıı le', la'ıı isdzáné dała'á daantııgee dabıı bika' golıı le'. ³ Isdzán bika' yıl nteesh hat'ııyúgo nneehıı doo dah nıı da le': la'ıı nnee ałdó' da'áık'ehgo bi'aa áidolıı. ⁴ Isdzán doo dabıı bik'ehgo ánát'ııł da le', ndı bika' bik'ehgo: nnee ałdó' da'áık'ehgo doo dabıı bik'ehgo ánát'ııł da le', ndı bi'aa bik'ehgo. ⁵ Doo ikh'ı' a'nohchı' da, dahagee dáshıná' ohkqaahgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áı bikédı'go łaa naht'aash, doo ágáhoht'ııł dayúgo dánkó nohwits'ı yıká hát'ıınıı doo bidag ánoht'ee da doleehıı bigha Satan nanohwıntaah doleel. ⁶ Díı nohwıl ch'ıńsh'aahıı bigha nohwich'ı' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. ⁷ Shıı ánsht'eehıı k'ehgo nnee dawa ałdó' ádaat'eego hasht'ıı. Áídá' nnee dała'á ntııgee bi'at'e'ihıı Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı' begoz'aqa, la' nadaaneedá' la'ihıı doo nadaanee dago. ⁸ Áık'ehgo doo nadaanee dahıı la'ıı isdzáné itsaa daanliinıı gádaabıłdishnıı, Shıı k'ehgo doo nadaahnee da ndızhoq. ⁹ Áídá' na'ı'neehıı bich'ı' doo ích'idıłdıh dayúgo, ch'ık'eh nadaach'ınéh ndızhoq: nach'ıneehıı shich'ı'yúgo doo nt'éé da ndı na'ı'neehıı bidáhzhi' ch'ıłııyúgo dánkó nant'ı' ch'idıgháhıı itısgo doo nzhqo da. ¹⁰ Áídá' nadaaneehıı gádaaldishnıı, doo shıı da, nohweBik'ehı gáyıhıı, Isdzán bika' yıl ik'ınáot'aash hela': ¹¹ Áídá' yıl ik'ınát'aazh lék'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohıı bika' yaa nánódah: la'ıı nnee bi'aa yıl ik'ınáot'aash hela'. ¹² La'ihıı shıı gádaaldishnıı, nohweBik'ehı doo gánıı da, La' nnee Christ biláhyú nohwik'ısn, bi'aa doo da'odlaqa da ndı, bika' odláni yıl golııgo bıł dábik'ehyúgo, yó'ayót'e' hela'. ¹³ La'ıı isdzán odláni bika' doo odlqa da ndı yıl golııgo bıł dábik'ehyúgo yó'ayót'e' hela'. ¹⁴ Nnee doo odlqa dahıı bi'aa bi'odla'ıı bigha Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı'go hakodılne'ıı bee bich'ı' goz'aqa, la'ıı isdzán doo odlqa dahıı bika' bi'odla'ıı bigha Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı'go hakodılne'ıı bee bich'ı' goz'aqa ałdó': áık'ehgo nohwıch'agháshé da'ch'odlaqzhı' bıł da'otag doleel, doo ágát'éé da lék'eyúgo doo da'ch'odlaqzhı' bıł da'otag da doleel ni'. ¹⁵ La' doo odlqa dahıı nádıłwod lék'eyúgo ch'ık'eh nádıłgheed. Christ biláhyú nohwik'ısn dagohıı nohwılah, bi'aa dagohıı bika' bits'á' nyááyúgo doo daabihest'ııgo da, áídá' Bik'ehgo'ihı'nań, Nkegohen'áago nahkai, daanoht'ee. ¹⁶ Isdzán, ınashood ńlıni, díı baa natsıńkees, ninkááyú nıká' dánkó hasdábı'didołteel. Nnee, ınashood ńlıni, díı baa natsıńkees, ninkááyú ni'aa dánkó hasdábı'didołteel. ¹⁷ Nnee daantııgee Bik'ehgo'ihı'nań baa daagodez'aqahıı k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehı bich'ı' ánnııdıı k'ehgo yıkısk'eh hikaah le'. Ádishnııgo ınashood ha'ánálséh nagozıılıı dawa baa goni'áq. ¹⁸ Nnee la' Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı' ánnııdá' ik'ıdá' círcumcise ábi'delzaa lá née? Áı shıdıı doo k'ena'óshdéh

nzi da le'. Nnee la' Bik'ehgo'ihinañ bich'i' anniida' doo circumcise ábi'delzaa da lá née? Án circumcise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Circumcise áko'delzaahí dagohí doo circumcise áko'delzaa dahí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihinañ yengon'áanii bikísk'eh ách'ít'éeyúgo zhá ílíí. ²⁰ Nnee daantíígee Bik'ehgo'ihinañ bich'i' anniida' nt'é binasdziid lán shí n'íí dayúweh nayik'íiziid le'. ²¹ Ya' nich'i' anniida' isnáh nílni lá née? Áí doo níí hago'at'éé da le': ndi ná ch'í'otáqá lèk'eyúgo ch'ínándáh. ²² Dahadín nohweBik'ehñ bich'i' anniida' isnáh níí ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee doo isnáh nílni at'éé da: áída' dahadín bich'i' anniida' doo isnáh níí da ndi, Christ bi'isna' silíí. ²³ Lán izlíígo nadaanohwi'deheznihi ádaanoht'ee; nnee zhá bi'isna' nádaahleeh hela'. ²⁴ Shik'íyú, nohwich'i' anniida' daanohtíígee hago't'éégo nohwich'i' goz'áq lèk'eyúgo, da'ágádaanoht'eego Bik'ehgo'ihinañ bíl daanohtíí le'. ²⁵ K'adíí ch'íkíí doo hwahá nneh dahí baa yashti', doo nohweBik'ehñ yegos'aanii bee da, ndi nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí shaa yiné'go shada'okíígo áshílaahíí bighá bee yashti'. ²⁶ Nagont'ogíí bengonyáahíí bighá dahadín da'at'éehíí k'ehgo naghaago bá nzhqo shí nsí. ²⁷ Ya' nannee née? Hagot'éégoshá' bíl k'ínasht'aazh doo n'nzí da. Ya' doo nannee da née? Doo isdzán biká dín'íí da le'. ²⁸ Áída' n'naayúgo, doo isínísi da; lá'íí na'ilíhn n'naayúgo doo isíih da. Áída' hadíí hí nnádaasaaníí ni'gosdzán biká' nagont'ogíí bee bich'i' nagoz'áq doleek: áí bits'á'zhí' daanoht'oshá' hasht'íí. ²⁹ Shik'íyú, goldohgo nohwá ngont'aanii hileehgo ayáhágo godziíh, nohwídishniigo ádishnií: áík'ehgo kodí' godezt'í'go hadíí bi'aa daagolímíí, bi'aa doo daagolíí dahí k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehñ bitisgo yaa natsídaakees dago; ³⁰ Hadíí daachagíí doo daachag dahí k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bighá daachagíí doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíí bíl daagozhóóníí doo bíl daagozhóó dahí k'ehgo ádaat'ee le'; hadíí nada'ihniíhíí doo nt'é daabíyéehíí k'ehgo ádaat'ee le'; ³¹ Lá'íí hadíí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí nabik'íiziidíí, doo áí zhá nabik'íiziidhíí k'ehgo ádaat'ee da le', díí ni'gosdzán biká' benagowaahíí bech'ígowáhi at'éehíí bighá. ³² Doo nohwiini' láq dago nohwá hasht'íí. Hadíí doo nanee dahíí nohweBik'ehñ bich'i' zhinéégo ágot'eehíí zhá yaa natsekeesgo, nohweBik'ehñ hago't'éégo yíl goyíshóógo áile'íí yaa natsekees: ³³ Áída' nnee naneehíí ni'gosdzán bich'i' zhinéégo ágot'eehíí zhá yaa natsekees, hago't'éégo bi'aa yíl goyíshóógo áile'go yaa natsekees. ³⁴ Isdzán naneehíí hik'e isdzán doo nanee dahíí bílgo doo lèt'ee da. Isdzán doo nanee dahíí nohweBik'ehñ bich'i' zhinéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hago't'éégo bits'í hik'e biyi'siziiníí godilzihgo at'éégo áyísi doleekgo: áída' isdzán naneehíí ni'gosdzán bich'i' zhinéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hago't'éégo biká' yíl goyíshóógo áile'íí yaa natsekees. ³⁵ Díí daanoht'íí nohwá nzhqogo yashti'; doo nohwishizhgo da, ndi nohwá nt'éehíí bighá, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhíí bighá. ³⁶ Nnee lá' bitsi' doo nniínéh hát'íí dahíí bighá, doo sitsi' bich'i' nt'éégo ánsht'ee da, nzi lèk'eyúgo, lá'íí na'ilíhn bayánzhí' dahiyaayúgo, lá'íí na'í'neehíí bá nt'éé nziyúgo, áí doo hago'at'éé da, doo nchq'go ánát'ííí da, ch'ík'eh nniínéh ndi nzhqo. ³⁷ Áída' nnee lá' nldzilgo tsídezkeezgo, lá'íí doo nt'é daabíni'ayúgo, dabíí hát'ííí yitis níígo, bitsi' doo nniínéh dago biini' láyiláa lèk'eyúgo nt'éégo adzaahi at'éé. ³⁸ Áík'ehgo nnee bitsi' lá' nnee yaa yink'íyúgo nt'éégo adzaa; áída' doo lá' nnee yaa yink'íí dayúgo itisgo nt'éégo adzaa. ³⁹ Isdzán

bika' danihi'naázhi' begoz'aanii bee hibi'deztl'oo, ndi bika' daztsaayúgo daazhógo naghaa, dabii' hát'íinú yil' niinéh dolee; nohweBik'ehñ bil' dabik'ehyúgo zhá. ⁴⁰ Ndi itsaa nliinú doo nnaná'naá dayúgo zhá bil' gozhóq shi' nsj: Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit áík'ehgo nashitsiyil'kees shi' nsj.

8

¹ K'e'eshchín daach'okaqahgo hidán baa hi'niil' n'íi baa yashti': daanohwigha hidán doo godiyih dago bídaagonlzi. Ndi shí itisgo gonsaa ch'inziyúgo itisgo da'ich'idolteel, áidá' ilgoch'oba'íi inashood nkdzilgo ábile'. ² Dahadín shí itisgo gonsaa ch'inzinii, bígoch'ílsj le'at'éhi doo la' bígoch'ílsj da. ³ Áidá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bil' nzhóqoyúgo, án Bik'ehgo'ihí'nañ bígótsi. ⁴ Áík'ehgo k'e'eshchín daach'okaqahgo hidán baa hi'niil' n'íi daach'iyaaqahíi baa yashti', k'e'eshchín doo da'anii hinaa dago bídaagonlzi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ da'la'á zhá gólíinú áldó' bídaagonlzi. ⁵ Yaaká'yú la'íi ni'gosdzán biká'yú dant'éhéta daach'okaqahíi, gods daaholzéhi, láá ndi, (bich'í' daach'okaqahíi láágo, la'íi nadaant'an láágo daagoljí ndi.) ⁶ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ da'la'á nohwá gólíi, nohwiTaa, án bits'á'dí' dawa daagoljí, la'íi án bá daahin'naa; la'íi nohweBik'ehñ da'la'á gólíi, Jesus Christ, án binkááyú dawa daagoljí, la'íi án binkááyú daahin'naa. ⁷ Da'agát'éé ndi inashood doo dawa ái yidaagolsj da: áidá' kú begonyaazhi' la' k'e'eshchín zhá daach'okaqahíi yidaagolsj ni'; ái hidán godiyihgo at'éé daanzigo hidán k'e'eshchín daach'okaqahgo baa hi'niil' n'íi daayiyaaqayúgo, yunáasyú itisgo doo daankdzil nazji da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihí'nañ bit'ahgo nohwinoníi at'éé da: daahiidaayúgo doo ái bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee itisgo daanjoo da, dagohii doo daahiidaa dayúgo doo ái bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee itisgo daanch' da. ⁹ Áidá' idaa daagonohdzaa, nohwi'odla' daankdzilhi' bigha hidán k'e'eshchín baa hi'niil' n'íi daahohyaayúgo, dánko nnee bi'odla' doo daankdzil dahii la' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'éé da bígonksíni, k'e'eshchín náda'okaqahé yune' nnaago nnee la', bi'odla' doo ndzil dahii no'jiyúgo, dánko doo hago'at'éé laa nzigo bíi áldó' yiyaa dolee; ¹¹ Áík'ehgo shí itisgo gonsaa núnzihíi bik'izhi' ái nnee bi'odla' doo ndzil dahii dánko ch'a'otl'izh, án Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odla' doo ndzil dago doo bik'ehyú ágot'eehii dabik'ehyú at'éé nzigo ádaabinolsigo bich'í' ncho'go ánadaaht'ijilgo Christ bich'í' ncho'go ánadaaht'ijil hileeh. ¹³ Áík'ehgo hidán hishaqahíi bigha shik'isn nanago'yúgo, dánagódzáazhi' doo itsj' náoshdaa at'éé da, shik'isn doo nanashgéeh hasht'ijí dahii bigha.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'á itah nshlji da gá? Ya' doo dawahá shá bil' ch'fotaq da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú shinasdziid daanohlji da gá? ² La' bich'í' doo Christ binal'a'á nshlji dayúgo, nohwii nohwich'í' ái nshlji go'íi: nohweBik'ehñ biyati' bee nohwich'í' yashti' n'íi biláhyú hasdánohwido'nihi' bigha Christ binal'a'á nshljiigo shígózi. ³ Díi bee ádayashti', hadín nashidilkidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'á daandliiníi da'iidaago doo nohwá goz'aa da gá? ⁵ Ya' isdzán inashood daanlíni bil' ndaan'nehgo bil' nahikaigo doo nohwá goz'aa da gá, la' nadaal'a'ihíi, nohweBik'ehñ bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíi k'ehgo? ⁶ La'íi ya' shíi hik'e Barnabas zhá behihi'naahíi bigha doo na'idziid da ndi

doo hago'at'éé dago nohwá goz'aq gá? ⁷ Hadín dabíi na'iznilgoshá? silááda nlii? Hadín dahts'aa k'eidnlaágo binest'a'íi doo yiyaa dashá? Hadín dibehíi yinádez'iinií bibe' doo yidlá dashá? ⁸ Ya' dashíi zhá ádishnií gá? Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní addó' aníi go'íi. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní Moses binkááyú nohwich'í' alzaahíi gáníigo bek'e'eshchíi, Ilch'ihgee magashi t'oh naghái ny'i'peesíi doo bizé' na'lt'éh da, nii. Ya' díi dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníi néé? ¹⁰ Dagohíi néé nohwaa natsekeesgo aníi néé? Da'aníi nohwá bek'e'eshchíi: nnee nágodzizíi nest'án nyohohíigo nágodziz, la'íi ilch'ihíi aldó' t'oh naghái nyohohíigo at'íi. ¹¹ Áik'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'á'dí' nlt'éehíi bee nohwil ch'ídaagosit'aadá', ni'gosdzán biká' nandeehíi nohwaa daanohe'nyúgo, ya' nohwil dík'eh ádaagot'ee néé? ¹² La' nnee dant'éhéta bidaandihíi nohwaa daanohe' daanohwihniigo bá goz'aqyúgo, ya' néehíi doo ágádaan'niigo nohwá goz'aq da gá? Da'ágát'éé ndi doo hak'i ída'onkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonlt'og da doleehíi bighá dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kih biyi' da'ch'okáahíi biyi' dilzihgo ádaagot'eehíi nayik'ída'iziidíi hidán Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'niihíi lahzhí' daayiyáahíi ya' doo bidaagonl'si da néé? La'íi dawahá beda'okáahíi biká' dahi'niilgee nada'iziidíi hidán Bik'ehgo'ihí'nañ áígee baa hi'niihíi lahzhí' daayiyáa aldó'. ¹⁴ Áik'ehgo hadín yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'íi da'ái yits'á'dí' yedaahinaago nohweBik'ehíi bándagoz'aq. ¹⁵ Shíi aldó' díi bee shá goz'aq ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adíi doo ágádaashohle' dishniigo nohwich'í' k'e'eshchii da: doo shich'í' nahi'niilgo da yati' baa gozhóni baa yashtí'go be'ánsht'eehíi shits'á' náidoné' át'éé da, dahyúgohíi shiná' shizes-híi ndi nzhoo. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo ái bighá ída'oshdlii da: ái na'idziidíi shaa det'aahíi bighá dáshini'aayú áshléhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyéehíi bee shich'í' goz'aq! ¹⁷ Díi na'idziidíi dashíi hasht'íigo ánasht'íi'lyúgo, bighá shich'í' nahi'niik: áidá' dashíi doo hasht'íi da ndi ashle'yúgo, díi na'idziidíi shaa det'aahíi bighá ashle'. ¹⁸ Nt'é shich'í' nahi'niíi áidá'? Díinko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo ái bighá nahi'niíi da, áik'ehgo yati' baa gozhóni yaa yati'íi nshliigo, ái bighá shich'í' nahi'niíigo shá begoz'aq ndi doo be'ánasht'íi da. ¹⁹ Nnee doo la' binal'a'á nshlii da ndi, nnee dawa binal'a'á nshliigo ádeshdlaa, nnee láágo Christ bich'í'go honshbiihíi bighá. ²⁰ Jews daanliinií bich'í' Jew nneehíi k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanliini Christ bich'í'go honshbiihíi bighá; Jews bich'í' begoz'aaníi yikisk'eh ádaat'eehíi k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaníi yikisk'eh ádaat'eehíi Christ bich'í'go honshbiihíi bighá; ²¹ Jews bich'í' begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi Christ bich'í'go honshbiihíi bighá, (Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi doo bikisk'eh ánsht'ee da doo dishnií da, ndi Christ yegos'aaníi be'ánsht'ee.) ²² Doo daanldzil dahíi bich'í' doo ndzil dahíi k'ehgo ádeshdlaa, doo daanldzil dahíi Christ bich'í'go honshbiihíi bighá: nnee dawa bich'í' dabíi k'ehgo á'denszi ni', dahagot'éégo la' hasdakáh doleehíi bighá. ²³ Áik'ehgo be'ánasht'íi, yati' baa gozhónihíi bighá, ái bits'á'dí' shíi aldó' nohwilgo itah shiyaa gozhóq doleehíi bighá. ²⁴ Ihanách'idikahgee dawa hadíi ilhandeskaihiíi da'á aadilwodíi gonléé goz'aqahíi doo bidaagonl'si da néé? Áik'ehgo daagonl'eehíi bighá nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzéhíi dawahá bee ídaagodzqa, ch'ah hobiihíi daayolbiihíi bighá. Ái ch'ah hobiihíi

da'as'ah hichqphi ndi ágádaat'íih; áídá' nééhíí doo hichqphi daahonlbíihíí bigha ádaahiit'íih. ²⁶ Áík'ehgo hayú na'idzogíí doo bígonsi dahíí k'ehgo doo hishwoł da; na'ínits'iníí da'adzaayú dikts'íhíí k'ehgo doo dists'ih da: ²⁷ Áídá' shits'í hát'íiníí dawa baa gonsaa, na'ínits'íhíí k'ehgo shits'í ts'iyaa bíł onasts'í beshik'ehíí bigha: doo ágásht'ííł dayúgo yati' baa gozhóni baa yásíltihíí bikédígo dánko shíí ndi ch'ínashi'dilt'e'.

10

¹ Shik'íiyú, díí bídaagonołsi hasht'íí, daanohwitaa n'íí dawa yaak'os yit'Pááh nalseel lək'e, la'íí túnteel yiyi' ch'inátsáá lək'e; ² La'íí dawa yaak'os yit'Pááh la'íí túnteel yiyi' ch'inátsáágee baptize ádaako'deszaahíí k'ehgo binant'a, Moses holzéhi, yilgo dala'á daazlii; ³ La'íí dawa yaaká'dí' hidanéhi daayiyaa lək'e; ⁴ La'íí dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayidlaa lək'e; Bik'ehgo'ihí'nań ań túhíí tsee biyi'dí' hálíigo áyíílaa, Christ ań tseehíí k'ehgo at'éé: Christ ań nneehíí dá'aanákahyú yil daanlii lək'e. ⁵ Áídá' láni Bik'ehgo'ihí'nań doo yil daagoyilshóq da lək'e: áík'ehgo da'igolíyú neznaago ádaabi'deszaa. ⁶ Díí anágot'ííł n'íí yee nohwil ch'ígó'aahíí bigha anágot'ííł lək'e: ań nnee nchq'go ágot'eehíí hádaat'íí lək'ehíí k'ehgo doo hádaahiit'íí da doleełhíí bigha. ⁷ Áí la' k'e'eshchín daayokaqah lək'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Nnee dah dinezbihgo da'iyaa, la'íí da'idlaa, áídí' náádikaahgo gotaał lək'e. ⁸ La' nant'í' nakai lək'ehíí k'ehgo halaa doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhóltagyú hilt'eego dala'á jii neznaa lək'e. ⁹ La' Bik'ehgo'ihí'nań nayídaantaah lək'ehíí k'ehgo halaa néé doo Christ nabídaantaah da le', ágádaaszaahíí bigha ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabistseed. ¹⁰ La' Bik'ehgo'ihí'nań yaa daanet'ííhíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaaszaahíí na'altseedíí nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwil ch'ídaago'aahíí bigha bich'í' ádaagosdzaa; la'íí nohwá bek'e'eshchíi, bits'á'dí' bídaagon'aa doleełgo, néé begoldohíí bengont'í'íí bee nohwaa gonyaa. ¹² Áík'ehgo hadín sizíí nzíhíí ídaagodzaa le', dánko nadokahíí bigha. ¹³ Nnee dawa dalaahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí aldo' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań da'áníyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígót'í'go nohwá ágoléh, bich'í' dah-daanołqoh doleełgo. ¹⁴ Áí bigha, dážhó shil daanohshóni, k'e'eshchín daach'okaqahíí bits'á'zhí'go ádaahne'. ¹⁵ Nnee daagoyáni bich'í' yashti'híí k'ehgo nohwich'í' yashti; daanohwíí díínko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' siziidíí bee daach'okaqahíí ba'ihédaandzigo da'ohiikaqahda' daahidlaahíí, ya' ań doo Christ bidil bee itah daandlii da gá? Bán nadaahíí'né'dá' nádaahidííhíí, ya' ań doo Christ bits'íí bee itah daandlii da gá? ¹⁷ Bán dala'áhíí k'ehgo néé hiidlaa ndi dala'á daandlii, bán dala'áhíí nádaahidííhíí bigha. ¹⁸ Israel hat'í'íí anádaat'ííhíí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaqahgo baa hi'niiki lahzhí' nádaidííhíí, ya' do ań bee itah daandlii da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áídá'? K'e'eshchín da'aniihí nlii néé? Hidán k'e'eshchín baa hi'niikíí godiyih néé? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqah dahíí hant'é daayokaqahíí yaa ndaahínihíí ch'iidn yaa daahíníí, doo Bik'ehgo'ihí'nań da: doo ch'iidn bitah daanohlíi hasht'íí da. ²¹ NohweBik'ehíí bi'ide' bee da'ohdlaqadá'

lahyúhíí ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlaḡḡ da: dilzihgo nohweBik'ehń bił da'ohsaḡḡ dá' lahyúhíí ch'iidn doo hagot'éégo bił da'ohsaḡḡ da. ²² Ya' nohweBik'ehń nohwich'i' hashkeego ádaanzı née? Ya' néé bitisgo nadaanlwod née? ²³ Dawahá shá bił ch'í'otḡḡ ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otḡḡ ndi doo dawa shi'odla'íí nldzilgo áile' da. ²⁴ Doo dakózhá nkt'ehi idáhách'ít'íí da le', áidá' nnee la'i nkt'ehi bá hách'ít'íí le'. ²⁵ Dant'éhéta itsi' nanáhi'niihgee nahiniihíí daahsaḡḡ, hishaḡḡ shı, dagohíí doo hishaḡḡ da shı daanohsigo doo biká na'idaadołkidgo da: ²⁶ Ni'gosdzán la'íí biká' daagolíníí dawa nohweBik'ehń bíyéehíí bighá dawa daahiidaḡḡgo dábik'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlaḡḡ dahíí la' shigowayú únááyú nḡáh nohwiłnii lěk'eyúgo, la'íí akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'i' nniikáḡḡhíí daahsaḡḡ, hishaḡḡ shı, dagohíí doo hishaḡḡ da shı daanohsigo doo biká na'idaadołkidgo da. ²⁸ Áidá' la', Díí hidán k'e'eshchíí baa hi'nili at'éé, nohwiłniiyúgo, daohsaḡḡ hela', nohwił nagoln'i'híí nábghá, la'íí ch'iyaaḡḡ doo dábik'eh da nzihíí bighá: ni'gosdzán la'íí biká' daagolíníí dawa nohweBik'ehń bíyéehíí bighá dawa daahiidaḡḡgo dábik'eh: ²⁹ Ch'iyaaḡḡ doo dábik'eh da nnzihíí bighá doo dishniiigo ádishnii da, áidá' nnee nił nagoln'i'íí ch'iyaaḡḡ doo dábik'eh da nzihíí bighá: gánii shı, Hidán dawa shá bił ch'í'otḡḡ dá' nt'é bighá la' nnee hidán doo dawa bił ch'í'otḡḡ dahíí shaa néit'íí? ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaḡḡ dá', nt'é bighá ba'ihénsigo hishaḡḡ n'ííhíí bighá ncho'go shaa yá'iti'? nnií shı. ³¹ Áidá' gánohwiłdishnii, Da'ohsaḡḡee la'íí dant'é ádaahleegee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşı doleelhíí bighá ádaah't'ííh. ³² Jews daanliiníí hik'e doo Jews daanlii dahíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaḡḡhgo ha'ánálséhíí nohwiḡḡ nanánóhdéh hela': ³³ Shíí dawa ánásh't'ííhíí bee nnee dawa bił goyiłshóó hásh't'íí, doo dashíí zhá nkt'ééhíí idáhásht'íí da, ndi lání nkt'ééhíí bá hásh't'íí, yee hasdádokah doleelgo.

11

¹ Shíí Christ be'esh'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' sheda'ol'íí le'. ² Shik'ííyú, nohwa'ihédaansı, dawa bee shénádaanliihíí bighá, la'íí nt'é nohwił ch'íní'áḡ n'íí dánohwił nagosisn'i'híí k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighá. ³ Áidá' díí bídaagonoışı hasht'íí, Christ nnee daantııgee yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nlii; la'íí nneehíí isdzáné yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nlii; la'íí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań Christ yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nlii. ⁴ Nnee nlińi bitsits'in doo bina'deńtsóoz dá' okaḡḡyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnışı dago ánat'ííł. ⁵ Áidá' isdzáné bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago okaḡḡyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnışı dago ánat'ííł: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo at'éé. ⁶ Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deńtsóoz dayúgo bitsizıl k'ínógéesh: áidá' isdzán bitsizıl k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee ídaayándziyúgo bitsits'in bina'deńtsóoz le'. ⁷ Nnee nlińi bitsits'in doo bina'deńtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nań be'ilzaahíí nliııgo ízigo ye'at'ééhíí ch'í'nah áyılshíí bighá: áidá' isdzánhíí nnee ízigo ye'at'ééhíí ch'í'nah áyılşı. ⁸ Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíí nnee bits'á'dí' alzaa. ⁹ La'íí nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí nnee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Áí bighá isdzán bitsits'in bina'deńtsóoz bik'eh, áí biká' yidits'agıı bebígózihíí bighá, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolíníí daabo'ííhíí áldó'

bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehń binadzahgee nnee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádihgo, la'íi isdzán aldó' doo hagot'éégo hileeh da, nnee da'ádihgo. ¹² Isdzán nnee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo nnee isdzán bits'á'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. ¹³ Dánohwíi díi nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago Bik'ehgo'ihí'nań yokaqahíi dábik'eh née? ¹⁴ Da'ádaant'eehíi bee nohwil ch'ígót'aah, nnee bitsizil nneezyúgo yik'ee ídaayándzị. ¹⁵ Áídá' isdzán bitsizil nneezií bee ba'olńhi at'éé: bitsizilíi bitsits'in bik'eńtsóoz doleelgo baa hi'né'. ¹⁶ Áídí' nnee la' díi bigha lahadaadit'áh hádaat'íyúgo, díinko bee bil nadaagohńi, ádishńii n'íi k'ehgo ádaant'ee, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánálséhíi dawa aldó' yikisk'eh ádaat'ee. ¹⁷ Áídá' díi bee nohwil nagoshńi'íi nkt'éégo ánadaaht'íi doo hagot'éégo nohwildishńii da, íla'ánáht'íi bits'á'dí' doo nkt'éé daahleeh da, da'ítisgo ncho' daahleeh. ¹⁸ Dantsé baa yashti'íi díinko, ínashood da'okaqah yune' íla'ánáht'íihgee íts'á'yú daahohkahgo nohwa'íkonsi; áshihńiihí lahzhí' hoshdláa. ¹⁹ Hadíi da'anii da'odlaaníi nohwitahyú bebídaagozi doleehíi bigha íts'á'yú daahohkahíi nohwitahyú begoz'aq doo. ²⁰ Dalahágee íla'ánáht'íihgee nohweBik'ehń doo da'anii dilzihgo bá da'ohsaq da go'íi. ²¹ Áídá' da'idaqagee dahale dánohwíi nohwí'idánéhi daahsaqgo nohwa'íkonsi, nnee la' doo hwahá da'iyaa dadá': ái bigha la' shíná' daanlii, la'ihíi láágo da'idlāa. ²² Ya' nohwigowa nagoz'aq yune' doo da'ohsaq da gá? Dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánálséhíi doo bil da'otag da née, la'íi nohwitahyú tédaat'iyéhíi ídaayádaandzigo ádaahle' née? Nt'é nohwildishńii áídá'? Ya' díi bigha nohwa'ihénsigo yashti' doleel gá? Dah, doo áik'ehgo nohwaa yashti' da. ²³ Nohwitahyú nashaadá' nohwil ch'ígon'áq n'íi nohweBik'ehń shil ch'ígon'áni at'éé, ái díinko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaannihíi bílak'edaabistíidá', da'ái bit'é'gee bán náidn'aq: ²⁴ Áídí' ya'ihéńzigo oskaqadá' ílk'édainé'go gánńiid, Nkóh, daohsaq; díi shits'í at'éé, nohwá nehest'oi: díi bee shínáadaońihgo ánadaaht'íi. ²⁵ Da'iyaaníi bikédí'go da'ágát'éégo ídee beda'iskaaníi náidnkaqgo gánńiid, Díi ídee besikaaníi shidił bee ánídego Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bilgo lángot'aaníi at'éé: náda'ohdlíhgee bee shínáadaońihgo ánadaaht'íi. ²⁶ Díi k'ehgo bán nádaahdíihgee, la'íi díi k'ehgo ídee bee náda'ohdlíhgee, nohweBik'ehń dazsaaníi ch'í'nah ádaanołsi, nádzáázhi'. ²⁷ Ái bigha hadíi doo godnłsi dago díi bán yiyayúgo, dagohíi díi nohweBik'ehń bi'ide' bee idlāayúgo, nohweBik'ehń bits'í la'íi bidil yich'í' nihesíi. ²⁸ Áik'ehgo nnee dawa ídinel'íigo zhá bán yiyaa la'íi ídee bee idlāa le'. ²⁹ Hadíi doo dábik'ehyú at'éé dadá' iyayayúgo la'íi idlāayúgo, ái bee dabíi góyéégo ích'í'godot'áal, da'anii nohweBik'ehń bits'í doo yidnłsi dahíi bigha. ³⁰ Ái bigha nohwitahyú láni doo nadaalwod da la'íi kaa yaa nakai, la'íi láni da'íhosh. ³¹ Néé da'anii ídaadinel'íi lək'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleel. ³² Áídá' nohwaa yá'iti' lək'eyúgo nohweBik'ehń nohwil ch'ídaago'aahgo nohwini-idaagodnłsi, ni'goszán biká' nnee doo bil nohwil ch'ígódeeh da doleehíi bigha. ³³ Ái bigha, shik'íyú, da'ohsaqagee íla'ánáht'íihyúgo ilba' nasóohtaa. ³⁴ Nnee la' shíná' silii lək'eyúgo gowayú iyaa le'; áik'ehgo íla'ánáht'íihíi doo nohwil ch'ígódeeh da. La' biká nadaashidołkid n'íi náńsdzáago hasht'egodeshíi.

12

¹ Shik'íyú, k'adí Holy Spirit bits'á'dí kaa hi'né'í hagot'éégo at'éé shíhí bídaagonósjih hasht'í. ² Bik'ehgo'ihí'nañ doo daahohkqaah dadá' k'eeshchín doo yádaakti' dahi daahohkqaahgo ch'a'onálsáá ni'í bídaagonósj. ³ Ái bigha díi bídaagonósjih dázhq hásh't'í, nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit binkááyú ya'ti'yúgo doo Jesus bíl ch'ígodíni at'éé nii da go'í: la'í nnee la' Holy Spirit binkááyú ya'ti'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehñ nlij, nii. ⁴ Holy Spirit bits'á'dí kaa hi'né'í iltah at'éé ndi Holy Spirit da'áhi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'idziidí iltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehñ da'áhi. ⁶ Iltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yá nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áhi nnee biyééhí dawa biláhyú iltah at'éégo na'iziid. ⁷ Nnee daantúgee Holy Spirit binkááyú na'iziidí baa daagodet'aa, nnee dawa bá nzhq doleeqgo. ⁸ Áik'ehgo la' Holy Spirit binkááyú yati' góyáni baa daagodet'aa; la'ihí da'ái Spirit-hí binkááyú yati' bee kol ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihí odlá' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihí da'ái Spirit binkááyú ná'hilziihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íi godiyihgo áná'ol'íilgo baa daagodet'aa; la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'go; la'íi spirits hago'at'éhíi yídaagósjgo; la'íi Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti'go; la'íi yati' doo bigózi dahíi niigo aníihíi yaa nanádaagolní'go baa daagodet'aa; ¹¹ Díi dawa Spirit da'áhi bits'á'dí kaa daahi'né', da'ái Spirit-hí dáhat'íígee nnee daantúíígee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í da'áhi ndi laayú henláá, la'íi laayú henláá ndi kots'í da'áhi at'éé: Christ áldó' da'ágát'éé. ¹³ Áik'ehgo Holy Spirit da'áhi bee daanohwigha da'ázhí' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliiníi dagohíi doo Jews daandlij dahíi, isnáh daandliiníi dagohíi doo isnáh daandlij dahíi; Holy Spirit da'áhihi bits'á'dí' daahiidlaqgo ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í da'áhi laayú henláá, doo da'á zhá da. ¹⁵ Kokeehí, Shíi doo kogan nshlíi dahíi bigha doo kots'í itah nshlíi da, nii lək'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlij da gá? ¹⁶ La'íi kojaahí, Shíi doo koṇaa nshlíi dahíi bigha doo kots'í itah nshlíi da, nii lək'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlij da gá? ¹⁷ Kots'íihí dawa koṇaa nlijyúgo hagot'éégo ch'idits'ag? Kots'íihí dawa koṇaa nlijyúgo hagot'éégo ich'ilchíih doo? ¹⁸ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi hát'íihí k'ehgo kots'í laayú henlááhíi daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahí da'áyúgo, hagot'éégo its'í hileeh áidá'? ²⁰ Áidá' kots'í laayú henláá ndi kots'íihí da'áhi. ²¹ Áik'ehgo koṇaaahí doo hagot'éégo koganhí, Doo hánesht'íi da, yilniih da; la'íi kotsits'inhíi doo hagot'éégo kokeehí, Doo hánesht'íi da, yilniih da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í laayú henlááhíi doo nalwod da ngolniihíi ákone' itah nlijgo zhá kots'í gólíi. ²³ Nohwits'í laayú henlááhíi la' dá'ich'ígo baa natsídaahiikes ndi, ái la'ihíi bitisgo ntt'éégo bíl da'ónltag; nohwits'í laayú henlááhíi doo hagot'éégo nel'íi bigonedzaq dahíi dayúwehyú ntt'éégo bíl da'ónltag. ²⁴ Áidá' nohwits'í laayú henlááhíi daadilkqohyú hit'íigo alzaahíi doo bíl da'ónltag da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ dawa da'á' ladaayiznil, doo bíl da'ónltag dahíi dabíi ntt'éégo áyílsj. ²⁵ Áik'ehgo nohwits'í laayú henlááhíi doo ilk'edaadi'niih da doleeq; áidá' ntt'éégo ádaa'ilzj doleeqgo Bik'ehgo'ihí'nañ da'ázhí' ladaayiznil. ²⁶ Áik'ehgo da'á' biniigontt'éé lək'eyúgo dawa yil biniidaagontt'éé; dagohíi da'á' daach'idnlsj lək'eyúgo dawa yaa bíl

daagozhóó doleel. ²⁷ Áík'ehgo nohwí itah Christ bits'í daanohtí, la'íí da'á daanohtíígee ląayú henláahíí daanohtí. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań dıí k'ehgo ínashod daanliınıí bitahyú nyiınıil lẹk'e, dantségee bindaal'a'á daanliıgo, nakigeehíí binkááyú yádaakti'go, taagigeehíí ilch'ígó'aahgo, iké'geehíí godiyıhgo áná'ol'ııłgo, ná'ılziıhgo, ich'oniıgo, nant'án daanliıgo, la'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahıí yee yádaakti'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nań bindaal'a'á daanliı née? Ya' dawa binkááyú yádaakti' née? Ya' dawa ilch'ígó'aahıí daanliı née? Ya' dawa godiyıhgo ánáda'ol'ııł née? ³⁰ Ya' dawa nná'daahilziıhgo baa godet'aą née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahıí yee yádaakti' née? Ya' dawa nt'é niıgo anııhıí yaa nanádaagolni'go baa godet'aą née? ³¹ Áıdá' Holy Spirit bits'á'dı' kaa hi'né'ıı itisgo at'éehıí zhá hádaaht'ıı le': áıdı' dııńko itisgo ágot'ehi nohwıl ch'ı'nah ágosłéh.

13

¹ Nnee daanliınıí nt'éégo yádaakti'ıı la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolınihıí biyati' bee yashti'shą' ndi, shı'ıjoońıí da'adıhyúgo bésh dilwoshé áhıłts'agıı, dagohıı bésh be'idot'alé hıdiıdıłgo áhıłts'agıı k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti'ıı shaa godet'aąshą' ndi, nt'é doo bigózi da n'ıı dawa bigonsıshą' ndi, dawa shıł ıgózıshą' ndi, la'íí shı'odlą'ıı bee dzıl ląshı godihı'niıł lẹk'e ndi, shı'ıjoońıí da'adıhyúgo shıı doo nt'é nshıı da. ³ Dawa shıyéehıı tédaat'ıyéehıı baa hıshniıłshą' ndi, la'íí shıdı'dıdliıgo baa ıdınsht'aą lẹk'e ndi, shıł ıjoońıí da'adıhyúgo shıı doo nt'é bee hisht'ıı da. ⁴ Kól ıjoońıí nyéé lẹk'e ndi nzaadhı' bidag ách'ıt'éé, la'íí kól goch'oba'; la' bıyéehıı doo ıdáhách'ıt'ıı da; doo ıda'ch'odlıı da, doo ıch'ıdılkaąh da, ⁵ Kól ıjoońıí doo nchọ'go ách'ıt'ıı da, doo dashızhá ch'inzi da, doo dągósłch'ı' bągoch'ıłchııh da, doo dénchọ'égo baa nats'ıtsıkee da; ⁶ Doo nchọ'go ágot'eehıı baa kól gozhóó da, áıdá' da'anıı ágot'eehıı zhá baa kól gozhóó; ⁷ Dawa bidag ách'ıt'éé, dawa ch'odląą, nt'éehıı dawa nch'ohıı, dawa bich'ı' dahch'idnıdọh. ⁸ Kól ıjoońıí doo ádııh da: yunáasyú ágone'ıı baa nagolni' lẹk'e ndi bech'ıgonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahıı bee yách'ıłt'ı' lẹk'e ndi bengowáh; bee kól ıgózıniı bech'ıgowáh. ⁹ K'adıı lązhı' zhá bıdaagonlzi, hik'e yunáasyú ágone'ıı lązhı' zhá baa nadaagohıılni'. ¹⁰ Áıdá' Bik'ehgo'ihí'nań ngonłchııhıı dawa lalzaagee, doo dayúweh lązhı' zhá bıdaagonlzi da doo, áıdá' dawa nohwıl ıdaagozi doleel. ¹¹ Chągháshé nshııdá' chągháshé k'ehgo yashti' ni', chągháshé k'ehgo doo gonsáą dago natséskees ni': áıdá' nnee sılıı hik'e chągháshé k'ehgo ánsht'ee n'ıı shıts'á' bee yó'ogoyáá ni'. ¹² K'adyúgo kát'ıné doo nzhọogo biyi' got'ıı dahıı biyi' daadet'ııhıı k'a'at'éé, áıdá' bıká' ngonyáágo daalıné'ııhıı k'ehgo nzhọogo got'ıı doleel: k'adyúgo lązhı' zhá bigonsı, áıdá' bıká' ngonyáágo dawa bigonsı doleel, dashıı shıgózıhıı k'ehgo. ¹³ Áík'ehgo ki'odlą', hik'e nt'éehıı nch'oholıhıı, la'íí kól ıjoońıí bıłgo, dıı taagihıı begoz'aą; ndi kól ıjoońıí itisgo at'éé.

14

¹ ıı ıjoońıí be'ádaanoht'eego bıká hádaaht'ıı, la'íí Holy Spirit bits'á'dı' kaa hi'né'ıı hádaaht'ıı, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yakti'ıı itisgo hádaaht'ıı. ² Hadıń Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahıı yee yakti'ıı doo nnee yich'ı' yakti' da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań zhá yich'ı' yakti': nnee doo la' yıgósı dago; áıdá' doo bigózi dahıı biyi'siziınıı yee yaa yakti'.

3 Áídá' hadín Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí nnee yich'í' yakti', nnee bi'odla' nǎdzilgo áile' doleelgo, la'íí yidag yakti'go, la'íí yil goyilshógo ánádaahidle'go. 4 Hadín yati' doo bigózi dahíí yee yakti'íí dabíí bi'odla' nǎdzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí inashood ha'ánátséhií bi'odla' nǎdzilgo ádaile'. 5 Daanohwigha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti'go hádaanoht'íí, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti'íí itisgo nohwá hásh't'íí: hadín Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí hadín yati' doo bigózi dahíí nt'é niigo anííhíí yaa nanágoni'yúgo zhá n't'ée, inashood ha'ánátséhií bi'odla' nǎdzilgo áile' doleelhíí bighá. 6 Shik'ííyú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti'go nohwaa niyááyúgo, doo nt'é bigonoksih at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nañ shil ch'í'nah áyílaahíí nohwil ch'í'nah ádaashle'yúgo zhá, dagohíí bigonsihíí nohwil nagoshni'yúgo zhá, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ shinkááyú yakti'yúgo zhá, dagohíí nohwil ch'ígons'h'aahyúgo zhá. 7 Be'idaadot'álé, áí tsísolta la'íí bésht's'oséta, doo daahinaa da ndi anííhíí dits'ag, áídá' doo áígee aníí dayúgo, hagog'éego nt'é idot'áléhií bídaagoch'íksí? 8 La'íí silááda bíbeshdilwoshé doo áígee aníí dayúgo, hadínshá' nagonkkaadhíí bighá ilch'í'íidile'? 9 Nohwihíí ágádaanoht'ee, yati' doo bigózi dahíí bee yádaakti'yúgo, hagog'éego nt'é daadohniíhíí yádaagoksi doleel? Daazhógo da'ilijzhí' yádaakti'. 10 Ni'godszañ biká' yati' iltah at'éego doo á'tch'í'dé da sha' ndi, dawa bigózigo yádaakti'. 11 Áík'ehgo yati' doo bigonsi dayúgo, nnee anííhíí nnee lahgo hadaazt'i'híí k'ehgo bich'í' ánsht'ee doleel, la'íí da'áík'ehgo shich'í' at'ée doleel. 12 Áík'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí dázhó hádaah't'íígo, inashood ha'ánátséhií bi'odla' nǎdzilgo ádaile'íí itisgo hádaah't'íí, áík'ehgo bee nada'ohsiid. 13 Áík'ehgo hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti' lèk'eyúgo, nt'é niigo anííhíí yaa nanágoni'híí bighá okaqah le'. 14 Yati' doo bigózi dahíí bee oshkaqah lèk'eyúgo, shiyi'siziinií okaqah ndi nt'é dishniigo ádishniíhíí doo bigonsi dago, doo shiini' bee oshkaqah da. 15 Hagolá ashne' áídá'? Shiyi'siziinií bee oshkaqah, la'íí bigonsigo oshkaqah aldó'; shiyi'siziinií bee idish'aał, la'íí bigonsigo aldó' idish'aał. 16 Dagohíí niyi'siziinií zhá bee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénzzyúgo, nnee Christ doo hwahá n't'éego yígoksiid dahíí onkaqahgo ánniíhíí doo yígoksi dadá', hagog'éego, Da'anii doleelgo at'ée, nii doleel? 17 N't'éego ihénzzyigo onkaqah ndi nidits'agíí doo bich'odaasiñi' da. 18 Daanohwigha nohwitisgo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti'go Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi: 19 Ágát'ée ndi inashood ha'ánátséhgee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bigózi dahíí bee yashti'shá' ndi, yati' ashdla' yídaagoksiníí nnee la' bee bil ch'ígons'h'aahíí bighá bee yashti'íí itisgo shil n't'ée. 20 Shik'ííyú, nohwil ídaagozi zhiñéego doo chagháshé k'ehgo zhá be'adaanoht'ee da le': áídá' nch'í'í zhiñéego mé'híí k'ehgo be'adaanoht'ee, nohwil ídaagozi zhiñéego nnee báyañ daasilijhíí k'ehgo be'adaanoht'ee le'. 21 Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanií biyi' gáníigo bek'e'eshchíí, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'íí nnee nanid'íí biyati' bee díí nneehíí bich'í' yashti' doo; ágát'ée ndi doo daashidits'ag da doleel, nii, nohweBik'ehñ. 22 Áík'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí godiyhgo be'ígóziníí at'ée, áí da'odlaanií doo bá alzaa da, áídá' doo da'odlaq dahíí bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'íí doo da'odlaq dahíí doo bá alzaa da, áídá' da'odlaanií bá alzaa. 23 Áík'ehgo inashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi

dahíi yee yádaakti' lèk'eyúgo, la'íi nnee la' Christ doo hwahá nlt'éégo yídaagoksíid dahíi, dagohíi doo da'odlaq dahíi hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadih, daanohwiñii doleel go'íi. ²⁴ Áídá' dawa Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti' lèk'eyúgo, la' nnee doo odlaq dahíi, dagohíi Christ doo hwahá nlt'éégo yígóksíid dahíi hah'ayááyúgo, binchog'íi bil ch'í'nah áile', la'íi yá'ití'íi yidezts'aañii bigha ídinél'íi doo: ²⁵ Áík'ehgo biiñii biyi' nain'í' n'íi ch'í'nah áyílaago, Bik'ehgo'ihinañ yich'í' hishzhiihgo yokaañ doleel, Da'anii Bik'ehgo'ihinañ nohwil nlii lá, ñiigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áídá', shik'íyú? Íla'ánáht'íihgee daanohñiígee la' ido'aañ, la' ilch'ígó'aañ, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yakti', la' bil ch'í'nah ágóziigo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíi nt'é ñiigo aníhíi yaa nanágoni'. Ái dawa ínashood nkdzilgo nazii doleelhií bigha ánádaht'íi le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' lèk'eyúgo, naki dagohíi taalt'éégo zhá begoz'aa, ái bitisgo dah, dálíké'go yádaakti' le'; la'íi nt'é ñiigo aníhíi dala'á yaa nanágoni' le'. ²⁸ Áídá' nt'é ñiigo aníhíi yaa nanágoni'íi doo hak'i dayúgo, doo yádaakti' dago nlt'éé, ha'ánázeh yune', ích'í' yádaakti'go zhá, la'íi Bik'ehgo'ihinañ yich'í' yádaakti'go nlt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íi naki dagohíi taalt'éégo yádaakti' le', la'ihíi nt'é daañiigo yádaakti'íi yaa natsídaakes le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíi nt'éhéta Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' bil ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yakti'íi dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihinañ nohwinkááyú yakti'íi nohwá bil ch'í'otaa, dálíké'go, daanohwigha bídaagono'aañ doleelgo, la'íi daanohwigha nohwil daagoyilshóq doleelgo. ³² Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íi ídaa daagodzaago dávik'eh. ³³ Godikishíi doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé da, áídá' nkegohen'áanii zhá, Bik'ehgo'ihinañ bá hadaadeszaahíi, ínashood daanliinii, ha'ánásehgee ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázeh yune' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákone' yádaakti' dago bágoz'aa; da'dits'ago bágoz'aa, begoz'aanii áldó' aníhíi k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yídaago'aañ hádaat'íyigo yiñ nadaanneehíi gowayú nayídaadilkid le': isdzáné ha'ánázeh yune' yádaakti'yúgo bik'e idaayagosí. ³⁶ Ya' ádishñiihíi doo nohwil dávik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi nohwíi nohwits'á'dí' begodeyaahi daanohsi née? Dagohíi dánohwízhá nohwaa hi'né'i daanohsi née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihinañ shinkááyú yakti', dagohíi Holy Spirit be'ansht'ee nzjyúgo, nohwich'í' k'e'eshchihií nohwe Bik'ehñ yegos'ánihi at'éehíi yígósi doleel. ³⁸ La' nnee díi doo yígósi hát'íi dahíi, dayúwehégo doo yígósi da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'íyú, Bik'ehgo'ihinañ nohwinkááyú yakti'íi dázhq hádaht'íi, la'íi Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíi bee yakti'íi dah doo daabildohñii da. ⁴⁰ Ha'ánázeh yune' doo godikish dago la'íi ilch'í'daagodino'sigo goz'aanii k'ehgo ánádaht'íi le'.

15

¹ K'adíi shik'íyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisni' n'íi nohwil ch'í'nah ánánashdle'; ái nágodoh'aa n'íi, ái bee ndaasozii; ² Da'ái bee hasdánohwid'ñii, baa nohwil nagosisni' n'íi binádaahñiigo daahonoh'ta'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniiigo da'osohdlaq da. ³ Yati' shaa hi'né'íi itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwidéniidgo, Christ nohwinch'í' bigha daztsaa, Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinií

k'ehgo; ⁴ Áídí' lehiiltij, taagi hileehíí bijjii naadiidzaa, Bik'ehgo'ihí'naán biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo. ⁵ Áídí' Céphas bo'jii lèk'e, áídí' binal'a'á nakits'adahíí áldó' daabo'jii lèk'e: ⁶ Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanlínihíí, ashdla' gonenadín bitisyú dała' daabo'jii lèk'e; áí dásdozhá dawa díí jii t'ah daahinaa, áídá' la' da'ilhaazh. ⁷ Áí bikédí'go James bo'jii lèk'e; áídí' nadaal'a'á dawa áldó'. ⁸ Da'iké'yú shíí áldó' hiltsaq ni', doo gonshleeh dagee gosiljiihíí k'ehgo. ⁹ Nadaal'a'á dawago shíí doo bił ótag dahíí nshjii, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jii bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'naán daayokaqahgo ha'ánáséhíí góyéégo bich'j' nagosh'áá lèk'ehíí bigha. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'naán biłgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: biłgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasízíid: áídá' doo shíí ást'jii da, Bik'ehgo'ihí'naán biłgoch'oba'íí shil nliinií át'jii. ¹¹ Ágát'éé ndi shíí dagohíí la' da'des'a'íí nohwich'j' yádaakti' ndi, díí k'ehgo yádaahiilti'go da'osohdlaqad. ¹² Christ daztsaqadí' naadiidzaago baa na'goni'dá', hagot'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohnií? ¹³ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: ¹⁴ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwil nadaago-hiilni'íí doo iljii da siljii, la'íí nohwi'odla'íí áldó' doo nt'é da siljii. ¹⁵ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihí'naán doo Christ naadiidzaago áyíílaa da, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'naán baa léda'ilchoogo nohwígózi, Bik'ehgo'ihí'naán Christ naadiidzaago áyíílaa, daan'niihíí bigha. ¹⁶ Nanezna'íí doo naadikáh da lèk'eyúgo, Christ áldó' doo naadiidzaa da: ¹⁷ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odla' doo iljii da; áik'ehgo nohwinchó'íí t'ah biyi' nahkai. ¹⁸ Áik'ehgo Christ bił dała'á daanljii go da'ilhaazhíí áldó' ch'a'ondéeh. ¹⁹ Dadíí ni'godszań biká'gee daahin'naago zhá Christ bee nt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. ²⁰ Áídá' da'anii Christ daztsaqadí' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlij. ²¹ Áik'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. ²² Adam bits'q'dí' nnee dawa nanne'híí k'ehgo Christ bił dała'á daanliinií dawa nadaahi'naa doleel. ²³ Áídá' nnee dała'á daantjii gee naahikáh doleel, Christ dantsé naadiidzaahíí nlij; áí bikédí'go Christ daabiyéehíí áldó' naadikáh, dabií nádzáágo. ²⁴ Nadaant'aahíí dawa, la'íí yedaabik'ehgo binawod daagoljii n'íí dawa Christ da'ilíí yilchiihíí bikédí'go, án bilakt'áhgee begoz'aa n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihí'naán, yainádi'aahdá' goldohíí bengodogaa. ²⁵ Christ be'ina'íí dawa bikelt'ááh nni'nilzhj' yebik'eh doleel at'éé. ²⁶ Da'iké'yú be'ina' da'ilíí yilchiihíí áí da'itsaahi. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'naán dawahá Christ bikelt'áázhj' nyinnil. Áídá', Dawahá bikelt'áázhj' nni'nil, niidá' hadín bikelt'ááh dawahá nyinnilíí doo itah nlij dahíí nt'éégo bígózi. ²⁸ Dawahá biyahzhj' alzaadá', Bik'ehgo'ihí'naán dawahá biYe' biyahzhj' áyíílaa n'íí biYe' áldó' dabií biyahzhj' ádedlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'naán dawa yebik'eh doleel. ²⁹ Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íí nt'é bigha ádaat'jii? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshq' bigha bá baptize ádaabi'dilne'? ³⁰ La'íí nt'éshq' bigha dawa jii da'o'aalgee négodzidíí bidahzhj' nasiidzií? ³¹ Shik'ííyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shil gozhóhíí bigha gánohwídishnií, Dawa jii da'itsaahíí bee shich'j' goz'aa. ³² Nnee

ni'godszań biká' zhineehíí yádaakti'híi k'ehgo yashti'go gádishnii, Dzilká'yú bégódzidi daagolíníí Ephesusgee bił nadaagonskhaad lék'eyúgo, nt'é bee hisht'ij, nanezna'íi doo naadikáh dadá'? Ła' gádaanii, Halaą da'idaą le', da'idlaą le': hiskää dahiitsaahíi bighą. ³³ Nohwich'í' nadoch'aa hela'; nnee daanchọ'ihíi bił nach'ikaiyúgo nkt'éégo ách'it'éehíi yilchqoh. ³⁴ Ch'ínadaanohtziid, nkt'éégo ihi'naahíi baa nánohkáh, nchọ'go ánadaahne' hela'; nohwitahyú ła' Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagołsi da: bik'ee ídaayádaanohtzi doleehíi bighą ádaanohtziidishnii. ³⁵ Áidá' nnee ła' na'ídaadiłkid, Hagot'éégo nanezna' n'íi naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleel? daaniigo. ³⁶ Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edińlaahíi ntsé datsaahíi k'ehgo alne'yúgo zhą hajéeh: ³⁷ Hant'é hajéedíi doo ái ga'at'éhi k'edińlaa da, k'edilzií zhą k'edińlaa, t'oh naghái dagohíi łahgo at'éhihíi shj: ³⁸ Hant'é hajéedíi Bik'ehgo'ihí'nań dabíi hát'íyú áile', áik'ehgo k'edilzií dała'á n'áągo hajéedgo iltah at'éégo ánołigo áile'. ³⁹ Its'í doo dawa leł'tee da: ła' nnee bits'í, ła'íi dawahá nadaakaihíi, ła'íi łóg, ła'íi dló' áldó'. ⁴⁰ Its'í ła' yaaká'yú daagolíi, ła'ihíi ni'godszań biká' daagolíi: yaaká'yuhíi be'ízisgo at'éhi doo ni'godszań biká'yuhíi be'ízisgo at'éhi leł'tee da. ⁴¹ Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo áldó' bits'á'dindláád, ts'íłsoqsé dásahngo bits'á'dindláád; ts'íłsoqsé dała'á n'áągo łahgo at'éégo bits'á'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íi naadikáhíi áldó' ágát'éé. Its'í k'edilzií k'ehgo lehi'né'íi hichqoh, its'í łahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichqohi da. ⁴³ Its'í doo íłjigo lehi'né' n'íi ízisgo at'éégo nádidáhgo alne': doo nalwodgo lehi'né' n'íi binawod gołjigo nádidáhgo alne'. ⁴⁴ Dá ni'godszań biká'gee kots'ihihíi lehi'né' n'íi yaaká'dí'go kots'ihihíi bee nách'ididáh. Kots'í ni'godszań biká'gee gołjii, ła'íi yaaká'dí'go kots'í gołjii. ⁴⁵ Gáníigo bek'e'eshchij, Dantsé nnee alzaahíi Adam holzéhi hińaa silij; Adam iké'yuhíi spirit be'ihí'naahíi silij. ⁴⁶ Áidá' its'í yaaká'dí' gólíinií doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'godszań biká' gólíinií ntsé begonyáá, áníita its'í yaaká'dí' gólíinií begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nnee alzaahi ni'godszań bits'á'dí' nlij, leezh bee alzaa: iké'gee nneehíi yaaká'dí' nyáá, án nohwe-Bik'ehń nlij. ⁴⁸ Ni'godszań biká' nnee leezh be'ádaaszaahíi, dantsé nnee leezh be'alzaahíi k'ehgo ádaat'ee: ła'íi yaaká'yú daagolíinií, nnee yaaká'dí' nyááhíi k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ Nnee leezh be'alzaahíi k'a'ádaandlijgo daagosi-idlijhíi k'ehgo yaaká'dí' nnee áldó' k'a'ádaandlij doleel. ⁵⁰ Shik'íyú, díi nohwil' nagoshni', nnee daanliinií bits'í hik'e dił biłgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleehíi ihi'naa doo ngonel'ąą dahíi doo biyéé daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isąą, doo bigózi da n'íi nohwil' ch'í'nah ashle'; doo daanohtwigha da'uilwosh da doleel, áidá' łahgo ádaant'eego ánohtwí'dilne' doleel, ⁵² Dagoshch'í', ch'inesk'ohíi k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé ánií doleel, ła'íi nanezna' n'íi its'í doo hichqohíi bee naadikáhgo ádolniił, ła'íi néé łahgo ádaant'eego ánohtwí'dilne' doleel. ⁵³ Díi its'í hichqohíi its'í ániidéhi doo hichqoh dahíi ik'eyidleeh doleel, ła'íi díi its'í datsaahíi its'í ániidéhi doo datsaah dahíi ik'eyidleeh doleel. ⁵⁴ Áik'ehgo díi its'í hichqohíi doo hichqoh dahíi ik'eyiidlaago, ła'íi díi its'í datsaahíi doo datsaah dahíi ik'eyiidlaago, gáníigo bek'e'eshchiinií begolne' doleel, Da'itsaah n'íi baa goneznaago doo nt'é da silij. ⁵⁵ Da'itsaahíi nílini, ninawod bee nohwhigháą n'íi hayú begoz'ąą? Da'itsaahíi nílini, gonłnéé n'íi hayú goz'ąą? ⁵⁶ Nohwinchọ'híi bighą da'itsaahíi nalwod; ła'íi begoz'aaníi biláhyú

ncho'íi nalwod. ⁵⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoş, án nohweBik'ehñ Jesus Christ biláhyú da'itsaahí baa daagonlnééhgo ánohwile'. ⁵⁸ Áí bigha, shik'íiyú, shil daanohshóni, nłdzilgo nasozji, doo bits'á' daadiho'nángo da, da'ákozhá ląágo nohweBik'ehñ bá nada'ohsiid, nohweBik'ehñ biláhyú bá nada'ohsiidíi doo da'ílinéhi at'éé dago bídaagonoşihí bigha.

16

¹ K'adíi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí zhaali bá ndaahohniíí bee nohwich'í' yashú: Galatiayú inashood ha'ánátséhíi gábildishni n'íi k'ehgo nohwíi aldó' ágádaahne'. ² Godilziníi bijji dábik'ehñ dala'á nohtjige Bik'ehgo'ihí'nañ danelt'eego bee nohwich'ozni'híi k'ehgo zhaali la' k'ihzhí' ndaahohniilgo ilch'í' ndaahohniil, áik'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohniil da doleel. ³ Áik'ehgo akú níyáágo nnee la' nzhqo daadohnihií naaltsoos baa daanohniil, áí zhaali baa daasoné'íi Jerusalemyú daidiné'híi bigha akú daadish'aal. ⁴ Shíi aldó' akú disháh dábik'ehyúgo, akú bil dishkah. ⁵ Macedóniayú ch'ínsháh shj: Macedóniayú ch'íníyáágo nohwaa deshaal. ⁶ Akú dét'ihézhj' nohwil nahashtá shj, dagohí da'akú sheehai shj, áik'ehgo dahayú dahnáadishdáyú bee shich'odaahni doleel. ⁷ Akú ch'ínsháhgo doo dét'ihézhj' nohwistsééh hásh'íi da, áídá' nohweBik'ehñ há'íiyúgo nohwil nahashtá hásh'íi. ⁸ Pentecost bengonyáázhj' Éphesusgee siidáa doo. ⁹ Nt'éégo na'isiidíi dahot'éhé bee shá ch'íntáá, la'íi shich'í' nadaagonkaadíi ląá. ¹⁰ Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanoşj da le': nohweBik'ehñ binasdzidíi nayik'íiziid, shíi na'isiidhíi k'ehgo. ¹¹ Doo hadín da'ílinégo baa natsekees da le': áídá' bich'odaahniigo bil gozhógo shich'í' dowáh: bíi hik'e shik'isyú la' aldó' shaa hikáhíi nhoshíi. ¹² Nohwik'isn Apolos holzéhi, nohwik'isyú la' bilgo nohwaa hikáh dážhó hásh'íi ndi k'adyúgo doo digháh há'íi da; ndi bá ch'ígót'i' gozljigo nohwich'í' digháh ndi at'éé. ¹³ Daadeh'íi, nohwi'odla'íi bee nłdzilgo nasozji, báyan k'ehgo ádaanoht'ee, nadaawwodgo nadaasozji le'. ¹⁴ Dawa ánadaah'íi hii bil daanohjogo ánadaah'íi le'. ¹⁵ Shik'íiyú, Stéphanas bigowa dagoz'aa nt'éégo Akéyagee dantsé da'osdlaqdo bídaagonoşj, la'íi inashood daanliiníi yináadaadz'ijgo yaa ádaadest'aa, ¹⁶ Nnee ágádaat'eehíi hik'e nohwich'odaahniíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bánada'iziidíi dawa daadoht'sago nánohwoshkaah. ¹⁷ Stéphanas hik'e Fortunátas la'íi Akéyas hikaihíi baa shil gozhó: nohwíi doo nohkáh dagee áí hikai. ¹⁸ Shiyi'siziiníi hanáyolgo ádaashiilaa, la'íi nohwíi aldó' ágádaanohwislaa: nnee ágádaat'eehíi daadinolşigo ba'ihédaanoşj. ¹⁹ Asiagee inashood ha'ánátséhíi dawa, Gozhó, daanohwiñii. Áquila hik'e Priscilla la'íi bigowa yune' ha'ánátséhíi aldó' dawa nohweBik'ehñ binkááyú, Gozhó, daanohwiñii. ²⁰ Christ biláhyú nohwik'íiyú daanliiníi dawa, Gozhó, daanohwiñii. Daagodinolşigo daaloht'sos le'. ²¹ Shíi, Paul, Gozhó, nohwiłdishnihií dashíi shigan bee k'eshilch'íi. ²² Nnee la' doo Jesus Christ nohweBik'ehñ bil nzhqo dayúgo, bil ch'ígodini at'éé. NohweBik'ehñ nánídáh. ²³ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi bee nohwil goz'aa le'. ²⁴ Christ Jesus binkááyú shil ijóónii bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłńi, ła'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahíi Corinthgee ha'ánátséhií bich'í' k'e'iilchii, inashood daanlińińi dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíńińi biłgo: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'aq le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoş le', án bits'á'dí' aatét'íi begoz'aq, Bik'ehgo'ihí'nań dawa bee hadag ánágodle'íi; 4 Áń góyéégo nohwich'í' nagowaagee hadag ádaanohwiş, nnee dant'éhéta bee bich'í' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híi bigha, danéé Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwişihíi bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ biłgo dánohwiniigonkt'éé nt'ééhií k'ehgo Christ nłdzilgo hadag da'ánohwişi nt'éé. 6 Néé nohwiniigodilne' lək'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleełhíi ła'íi hasdánohwińiil doleełhíi bighaħi at'éé, ái nohwiniigonkt'ééhií k'ehgo nohwíi áldó' nohwiniigonkt'ééhií bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiş, ła'íi néé hadag ánohwi'dilne' lək'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleełhíi ła'íi hasdánohwińiil doleełhíi bighaħi at'éé. 7 Nłdzilgo nohwaa da'óndlii, díńko bígonlziħií bigha, néé nohwiniigodilne'híi k'ehgo nohwíi áldó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwişihíi k'ehgo nohwíi áldó' Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwişi doleeł. 8 Christ biláhyú nohwik'íyú daanołńi, Asiayú góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bídaagonoşí háhiit'íi, dázhó góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bigha nohwinawod dásdozhá asdiıdgo daahiitsaah laq niidziı. 9 Da'itsaahíi bee nohwa ngot'aq niidziı, áidá' danéé doo ida'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íi nádaayihii'na'íi ba'óndlii doleełhíi bigha nohwich'í' ágodzaa. 10 Áń góyéégo da'itsaahíi yits'á' nohwińil áidí' yits'á' nánohwińiil: ła'íi ágánánohwidle' doleełgo ba'óndlii; 11 Nohwíi áldó' nohwi'okaqahíi bee nohwich'odaahnii, áik'ehgo nnee ląágo nohwa da'oskaqadgo hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ozni'íi nnee ląágo ba'ihédaanzı doleeł. 12 Díi baa nohwiłgozhóq, díńko nohwijíi yune' bígonlzi, ni'godzán biká' nnee bitahyú ła'íi itisgo nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'aniigo, doo daazhógo da ánáhiit'íiil, doo ni'godzán biká'dí' igoyá'íi bee da, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi binkááyú ánáhiit'íiil. 13 Daahohshíihíi ła'íi dá bee nohwił idaagoziníi zhá baa nohwich'í' k'e'iilchii; ái dahot'éhé baa nohwił idaagozi doleełgo hasht'íi; 14 Ilk'idá' laħzhi' nohwídaagonoşí n'íi k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwił gozhóqhií k'ehgo nohwíi áldó' nohwaa nohwił gozhóq doleeł, Jesus nohweBik'ehń nádáhií bi-jiı. 15 Ái da'aniigo bígonsihíi bigha ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwił daagoyiłshóq doleełgo; 16 Macedóniayú hishaayú ła'íi t'aqzhi' náshdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áidí' Judeayú shich'odaahniiigo disháhgo ni'. 17 Ya' daazhógo ádishniigo ágádishnii lá néé? Ya' ni'godzán biká' nnee k'ehgo nagoshchi' néé, ya' shił nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, dishnii néé? 18 Dah, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań da'anii nliıhií k'ehgo doo nohwił nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, nohwińni da. 19 Silvánus ła'íi Timotheus hik'e shíi biłgo Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus Christ, nohwitahyú

baa nohwil nadaagosilni'íí doo bil nagokigo, Ha'oh, la'íí, Dah, nii da, áídá' án dábik'ehn, Ha'oh, nii. ²⁰ Dábik'ehn Bik'ehgo'ihina'na'nt'é niigo yengon'áádá' Christ, Ha'oh, da'anii nii ni', la'íí án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihégošj doleelgo. ²¹ Bik'ehgo'ihina'na' nées hik'e nohwíí bilgo Christ bil da'á daandliigo ndzilgo ánohwilsihi at'éé, la'íí da'án hadaanohtwíílaahi at'éé; ²² Án nohwiká' da'izka'hi k'ehgo bíyéé daandliigo nohwígóziigo áyíílaa, la'íí nohwijí biyi' Holy Spirit nohwaidin'áá, áí Bik'ehgo'ihina'na' nohwilniigo yengon'áánii begolne'go ch'i'nah hileeh. ²³ Díí da'anii ádishniigo Bik'ehgo'ihina'na' shá yígósiigo biká ádishnii, doo nohwil daagozhóó dago ánohwishle' doo hasht'íí dahíí bighá doo hwahá Corinthyú náshdáh da. ²⁴ Doo nohwe'odla' bee nant'aahí k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áídá' nohwil daagozhóó doleelgo nohwil nada'idziid; nohwi'odla'íí ik'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwil daagozhóógo ádaanohtwííle'go da shiini' lasha'aa. ² Doo nohwil daagozhóógo ánohwishlaayúgo hadín lá shil gozhóógo áshile', nohwíí zhá gónko doo nohwil daagozhóógo ánohwiishlaa n'íí? ³ Áí bighá áik'ehgo nohwich'i' k'eshilchíí, nohwaa niyáágo nohwíí shil daagoyilshóó le'at'éhi doo shiini' bídaadohííngo da; díí da'anii nohwá bigonsj, nt'é baa shil gozhóónii nohwíí adó' baa nohwil daagozhóó doleel. ⁴ Nohwíí'í k'e'shilchíí'ídá' doo shil gozhóó da ni', shijí doo nkehen'áá da ni', la'íí hishchag ni'; doo nohwiini' daadishnihií bighá da, áídá' dázho shil daanohtwííle'go baa nohwil nagoshni'hií bighá. ⁵ Dahadínta bin'i'nihiyúgo, doo dashízhá shich'i' at'íí da, áídá' daanohtwííle'go nohwíí'í at'íí, ndi doo yóiyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishnii hasht'íí da. ⁶ Nnee ágát'ééhií láágo noht'eego biniidaagodohlaa n'íí da'áígee dábik'eh. ⁷ Áik'ehgo bich'i' ánádaahne'go bincho'hií bighá baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanohts, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dázho itiségo ts'iyaa ábile'. ⁸ Áik'ehgo nohwil daanzhooní bil ch'i'nah ádaahle'go nádaanohtwííle'go. ⁹ Nt'é nohwil déniidí bikisk'eh ádaanoht'ee shi bigonsjhií bighá nohwíí'í k'e'shilchíí. ¹⁰ Dahadínta ncho'hií bighá baa nádaagonoh'aahí shíí adó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ááyúgo nohwíí nohwi'ghá asht'íí, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'i'idn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwíí'í na'iziidí bídaagonlzi. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú niyááda' nohweBik'eh' shá ch'íntáá, ¹³ Áídá' shik'isn Titus ákú doo hak'i dahíí bighá shiyi'siziinií biyi' doo ilch'i'gont'éé da ni'; áik'ehgo áidí bits'á' dahdiyaago Macedóniayú dahnaadiisdaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihégošj, án dákozhá Christ binkááyú nagonl'nehgo ánohwilsi, la'íí nohwinkááyú bígoziigo ádilzi, áí ikágoch'i'hií k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíí hasdákáhií la'íí doo hasdákáh dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihina'na' bich'i' Christ yee ikágoch'i'hií k'a'at'éégo ndlii. ¹⁶ Hadíí doo hasdákáh dahíí bich'i'yúgo golchinií da'itsaah áidolihií k'a'at'éégo ndlii; áídá' hadíí hasdákáhií bich'i'yúgohií golchinií ihina'na' áidolihií k'a'at'éégo ndlii. Hadín láá díí yinel'aa? ¹⁷ Láágo Bik'ehgo'ihina'na' biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yádaakti', áídá' nées doo ágánt'ee da; nées Bik'ehgo'ihina'na' biyati' da'aniiigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihina'na' nohwin'á'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

1 Ya' nohwich'i' ídaayanáhiilti'go godeyaa née? Ya' naltsoos née nlt'éégo nohwaa nagolni'íi hádaah't'íi née, dagohíi nohwits'á'dí' la' naltsoos ágát'ééhií háhiit'íi née, la' ágádaat'íi'hií k'ehgo? 2 Nohwíi naltsoos nlt'éégo nohwaa nagolni'íik'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwíi'íi biká' bek'e'eshchijj, nnee dawa daayozhígo yídaagotsj. 3 Nohwíi naltsoos Christ yaa nagolni'íi née áhiidlaahíi daanoht'íi'go bigózi, doo ink bek'e'eshchijj da, ndihíi Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biSpirit bek'e'eshchijj, doo tséé nteelíi biká' da, ndihíi nnee daabijíi biká' k'e'eshchijj. 4 Christ binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'óndliihíi bigha an'ni: 5 Dant'é biniil'aahíi doo née nohwits'á'dí' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bits'á'dí' benagowáhi at'éé; 6 Án áníidégo nohwá ngon'ááníi baa nagohiilni'go biniil'aago ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'ááníi zhá baa yáhiilti' da, áídá' nt'é niigo aníihíi yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yati'go: Jews bich'i' begoz'aaníi da'itsaahíi bee nnee bángot'aq, áídá' Holy Spirit-híi nnee ihí'naa yaa daidi'aah. 7 Begoz'aaníi tséé biká' k'e'eshchiinií da'itsaahíi áile' ndi dázho bits'á'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'i'i Moses binií' bits'á'dindláádíi bigha ch'éh daayinef'íi, bits'á'dindláádíi bech'ígonáh doleel ndi; 8 Ái ndi ágádzaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aaníi dázho itisgo bits'á'dindláád doleel go'íi. 9 Da'itsaah áile'go begoz'aaníi bits'á'dindláád lék'eyúgo, dávik'ehyú áile'go begoz'aaníi itisgo bits'á'dindláadi at'éé. 10 Da'aniigo begoz'aaníi lah bits'á'dindláád n'íi, k'adíi doo bits'á'dindláád da silijj, la'i bitisgo bits'á'dindláádhíi bigha. 11 Begoz'aaníi bech'ígonayáá n'íi bits'á'dindláád lék'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíi bitisgo bits'á'dindláád go'íi. 12 Ái ndaahóndliigo dabígózi'go yáhiilti': 13 Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, an Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíi édijihíi doo daayiltséh dago biniizhi' nná'iltos: 14 Daabiini' bee doo daago'íi da silijj; áík'ehgo díi jii ndi doo áníidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e bíi bilgo lángon'áni daayozhígo binatsekeesíi biná'isti' n'íi t'ah da'ágát'éé; ái Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. 15 Díi jii ndi Moses binaltsoos daahojígo binatsekeesíi t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagotsj da. 16 Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehñ bich'i' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íi k'ihzhi' yó'oltsoos. 17 NohweBik'ehñ Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehñ biSpirit nlijjee daanohwigha nohwil ch'í'otaa. 18 Daanohwigha, nohwinii doo bináda'isti' dago, kát'íné biyi'zhi' daadinéel'íi'hií k'a'at'éégo nohweBik'ehñ bits'á'dindláádíi daanéel'íi, áík'ehgo an bits'á'dindláádíi nohwits'á'dindláádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, ái nohweBik'ehñ biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

1 Áík'ehgo díi na'idziidíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'híi bigha nohwaa dain'áago nyee ndi dahnldoh; 2 Nadaant'í'go ncho'go ágot'eehíi doo be'ánt'ee da, doo lé'iilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo bee nahiich'aa da; ndi biyati' da'aníihíi ch'í'nah ánlzi, áík'ehgo nnee da'á daant'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'áígee yáhiilti'go yídaagotsj. 3 Yati' baa gozhóni baa nagohiilni'íi hadín bich'i' bená'isti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíi zhá bich'i' bená'isti'hi at'éé: 4 Ni'godzán biká' ágot'eehíi yebik'ehi, ch'iidn nant'an, doo da'odlaq dahíi biini' yileda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi da'áiyihíi

ye'at'éhi, baa na'goni'íi bits'á'dindláádíi doo bee bich'i' got'íi hileeh dahíi bighá. ⁵ Doo néé ídaanagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'ehú nlíni zhá baa nagohiilni'; áidá' néehíi nohwá na'idziidíi ndlíi, Jesus bighá. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ, Chagotheelyune' idindláád le', nniidíi nohwi-jíi yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dindláádíi bídaagonlzi'íi bighá, áí Jesus Christ binii biká'zhí' hit'íi. ⁷ Néé tus gosht'ish be'alzaahíi k'ehgo ánt'ee ndi áí lán ílinihíi nohwiyi' golíi, ínawod dázhó k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi bígózi doleehíi bighá. ⁸ Ítah at'éedí' nohwich'i' nagont'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagog'éégo ánágot'íi shíhíi doo bídaagonlzi' da ndi biyah daandoh; ⁹ Nohwiniigodnksi ndi doo yó'onohwidi'aah da; nkinohwidest'e' ndi doo nohwizes-híi da; ¹⁰ Jesus bí'ihí'na'íi nohwiká'zhí' hit'íi doleehíi bighá, Jesus adzaahíi k'a'at'éégo néé ndi dávik'ehn da'itsaahíi bee nohwich'i' goz'áá. ¹¹ Nohwits'í dadotsaakíi ndi Jesus bí'ihí'na' bee ch'í'nah doleehíi bighá t'ah hin'naa ndi Jesus bighá nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'áá. ¹² Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'híi bighá da'itsaahíi bee nohwich'i' goz'áá, áidá' áí bighá nohwiíi íhi'naahíi nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaádhíi bighá bá yashti', niigo k'e'eshchíi; néé áldó' da'ágát'éégo ohiidlaá, áík'ehgo ágádí'niigo bá yáhiilti'; ¹⁴ Díi bígonlzi, hadín Jesus naadiidzaago áyílaa n'íi, néé áldó' Jesus bílgo nádihiikáh ánohwile' doleel, áidí' dabíi binadzahgee nnohwidoní, nohwí bílgo. ¹⁵ Ádaagodaahíi dwa nohwí nohwighá ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi an'odaazlzi'íi nnee bitahyú dayúweh nokseelgo ba'ihégosiníi áldó' dayúweh nokseel doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó ba'ihégoş doleelgo. ¹⁶ Áí bighá doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajíi bígha nohwiyi'siziiníi ániidégo ánalniil. ¹⁷ Dét'ih nohwich'i' nadaagont'ogíi dázhó nohwaa gozhóóníi doo ngonel'áá dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ílch'i'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'iiníi doo néel'íi dadá' doo hit'íi dahíi zhá néel'íi: dawahá hit'iiníi bech'igowáh; áidá' doo hit'íi dahíi dahazhí' begoz'áá.

5

¹ Díinko bídaagonlzi, ni'gosdzán biká' nohwits'í bee gowağolgai k'ehgo biyi' daagondliiníi nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíi, yaaká'yú dahazhí' goz'áni nohwá goz'áá. ² Kogee díi nohwits'í bee nahiikaidá' ík'edaan'níi, yaaká'yú biyi' daagondlii doleehíi bídi' daandliigo ík'edaahihiidléh hádaahiit'íigo: ³ Ík'eda'iidlaayúgo dádaalinchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíi bighá hádaahiit'íi. ⁴ Díi nohwits'í gowağolgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondliigo, nohwich'i' badaagont'ogíi bighá ík'edaan'níi: nohwits'í diyágé k'a'at'éégo doo ídaadihi'niilgo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'íihíi bighá, áík'ehgo íhi'naahíi da'itsaahíi yidag hadogáál. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi áí bighá ílch'i'nohwilaa, la'íi Holy Spirit nohwaidin'áá, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ ík'idá' ánniídíi da'anii begolne'go nohwil ch'í'nah hileeh. ⁶ Áí bighá dávik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'íhíi nohwigowa'íi k'ehgo t'ah biyi' daagondliigo nohweBik'ehú doo bíl daagondliigo bídaagonlzi' ndi: ⁷ (Nohwi'odla'íi zhá bee hiikaah, doo daahiit'iiníi bee da:) ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwildishni, nohwits'í bits'á'dí' dahdiniikáhgo nohweBik'ehú bíl ndaagondleehgo dázhó hádaahiit'íi. ⁹ Áík'ehgo nohwits'í biyi' daagondliiyúgo, dagohíi bits'á'yú

daagondlijyúgo, Bik'ehgo'ihinaan bil daagoyihilzhoo doleehii bigha nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidázhí' nkáhgo nohwaa yá'iti' dolee; nohwits'í biyi' daagondlijidá' ánadaahiit'íí n'íí dábik'ehgo daanohwich'í' nahi'niil, nít'éehii dagohii ncho'íta. ¹¹ Áik'ehgo nohweBik'ehñ bégódzidí bígonlzhíí bigha nnee bich'í' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ánt'eehii Bik'ehgo'ihinaan yígólsj; nohwíí áldó' nohwijíí naz'áadí' nohwídaagonólsj shí. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'í' ídaayánahiilti' da, áídá' nohwee ída'ohíí doleehii bigha nohwich'í' k'e'iilchii, áik'ehgo nnee koká'yú hago ádaanolinií zhá yee ídaada'odlíí, áídá' kojíí yune' begoz'ánihíí doo yee ídaada'odlíí dahíí bich'í' t'áazhí' hanádaahdzii doleehii bigha nohwich'í' k'e'iilchii. ¹³ Nohwiini' ádííh k'a'ánondlijyúgo Bik'ehgo'ihinaan bá áhiit'íí: nohwiini' golííyúgo nohwíí nohwigha áhiit'íí. ¹⁴ Dalá'á, nnee dawa yá daztsaa; áik'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonzíhíí bigha Christ bil ijóóníí nanohwiílaa: ¹⁵ Án nnee dawa yá daztsaa, hadín hínaahíí doo dayúweh dabíí ídahi'naa da doleeego, áídá' hadín bá daztsaadí' naadiidzaahíí yá hínaa doleeego. ¹⁶ Áí bigha kodí' godezt'i'go nnee doo lá' nnee at'éé zhinéégo baa natsíhiikees da: Christ nnee zhinéégo at'éégo baa natsíhiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéégo baa natsíhiikees da. ¹⁷ Áik'ehgo hadín Christ yil dalá'á nasdlíí lèk'eyúgo, nnee áníidégo ánábi'delzaa: dabíntsedá' ye'at'éé n'íí aqł bech'ígoyáá; dawahá áníidégo ánálzaa go'íí. ¹⁸ Díí dawa Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí' begoz'aa, án Jesus Christ biláhyú bik'íí ánadaanohwisdlaa, lá'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihinaan bil ílk'íí nádaasdlííhíí baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ¹⁹ Díínko átdishnii, Bik'ehgo'ihinaan Christ biláhyú nnee ni'godzán biká' daagolínií bik'íí ánýiidlaa, doo bincho'íí bá yil otag dago; lá'íí nnee bik'íí ánýidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ²⁰ Áik'ehgo Christ binal'a'á ndlijgo, Bik'ehgo'ihinaan nohwinkááyú nádaanohwokaah: Bik'ehgo'ihinaan bik'íí nádaahdleeh, nohwiln'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiikaah. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihinaan dábik'ehyú át'éehíí be'ádaant'ee doleehii bigha Bik'ehgo'ihinaan Christ, doo ncho'go at'éé n'íí, néé nohwincho'íí biká'zhí' áile'go ncho'go at'éégo áyíílaa.

6

¹ Néé áldó', Bik'ehgo'ihinaan bil na'idziidíí ndlijgo, bil goch'oba'íí doo da'íllízhí' nádaadohné' da le', nohwiln'niigo nánohwihiikaah. ² (Bik'ehgo'ihinaan gáníí, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíí nił ch'í'otáagee nidesiits'áá, hasdách'igháhíí bijíí nich'osiini' ni', nii: isaq, dák'ad begoz'aa; díí jii hasdách'igháhíí nohwá begoz'aa.) ³ Doo hadín nohwigha nakaadgo da Bik'ehgo'ihinaan bá na'idziid, bá na'idziidíí doo hadín yik'ígodi'áh da doleehii bigha: ⁴ Áídá' néé Bik'ehgo'ihinaan bá na'idziidíí dáhot'éhé bee nít'éégo ánt'eego nohwígózi, nyéé ndi bidag ánt'ee, nohwich'í' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, goyéégo nohwich'í' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwí'dinltsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahnázzaa ndi, nyeeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiná' góyéé ndi bidag ánt'ee; ⁶ Dilkoqohgo ádinlzhíí bee Bik'ehgo'ihinaan bá na'idziidíí nít'éégo ánt'eego nohwígózi, nohwil'ígózií bee, bágohii'aahíí bee, nohwilgoch'oba'íí bee, Holy Spirit bee, doo ádinl'íí dago nohwil'ijóóníí bee nít'éégo ánt'eego nohwígózi, ⁷ Yati' da'aníihíí átn'nií,

Bik'ehgo'ihinaan binawodii bee hin'naa, nte'e zhin'ee go benagonlkaadii nohwigan dihe'na zhin'ee go dahiitijii la'ii nohwe'eshgan zhin'ee go dahiitijii bee Bik'ehgo'ihinaan nte'ee go ba'ndziidgo nohwigozi, ⁸ Hagee nnee daanohwidnksige dagohii doo daanohwidnksige dagee, nnee nte'ee go nohwaa yadaakti'gee dagohii dencho'go nohwaa yadaakti'gee ndzilgo nasiidzji; nahich'aahii k'ehgo nohwaa natsidaakees ndi da'aniihii be'ant'ee; ⁹ Doo nohwigozi da ndi la'ihii nte'ee go nohwidaagotsi; k'azha dahiitsaah ndi hin'naa laa; nohwi'ndaadeznih ndi doo nanohwi'distseed da; ¹⁰ Doo nohwil gozhoo da ndi nohwijii biyi'di dabik'ehn nohwil gozhoo; tent'iyee ndi nnee laago hadaalzilgo aidle; nohwiye'e da'adihgo ndi da'anii dawaha nohwiye'e. ¹¹ Corinthgee daagonhlinii, doo nte' nohwits'a' nanli' dago nohwich'i' yahiilti', nohwijidi' dawa bee nohwich'i' bil ch'otaa. ¹² Nee nohwijii yune' nohwi nohwa goz'aa, aida' nohwi nohwijii yune' doo nee nohwa goz'aa da. ¹³ (Shichaghase bich'i' yashti'hii k'ehgo nohwich'i' yashti',) nee nohwijii nohwich'i' ilts'a' ate'e, aik'ehgo bidenago nohwi adoo' nohwijii nohwich'i' ilts'a' adaahle'. ¹⁴ Doo da'odlaa dahii hik'e da'odlaahii doo bil idaanohwi'dest'oo da le': dabik'ehyu' ate'e hii la'ii doo dabik'ehyu' ate'e dahii hagote'ee go hii te'ke daanlii? la'ii idindlaadii hik'e chagoheeli hagote'ee go da'ala nlii? ¹⁵ Hagote'ee go Christ la'ii ch'iidn nant'an dalete'e go natsidaakees? Hagote'ee go odlaahii la'ii doo odlaa dahii da'ala natsidaakees? ¹⁶ Kih biyi' Bik'ehgo'ihinaan daach'okahii la'ii k'e'eshchin hagote'ee go dalete'e? Nohwi Bik'ehgo'ihinaan hinahi bikihii k'ehgo daanohlii; Bik'ehgo'ihinaan gani, Shii ai biy'gonshlii, la'ii bitahyu' anashdaa; shii Bik'ehgo'ihinaan nshlini daashokaa dolee, ai shichaghase daanlii dolee. ¹⁷ Ai bigha bitahdi' hakhah, sahngo nahkai, nii, nohweBik'ehni, dant'eheta ncho'ii doo baa nahkai da; aik'ehgo nanohwidshni, ¹⁸ Shii nohwiTaa nshlii doo, nohwi shiye'ke la'ii shitsi'ke daanohlii doo, nii, nohweBik'ehni, Dak'a'atehi.

7

¹ Shil daanohshoni, ai nohwa ngot'adada', halaa nohwits'i la'ii nohwi'siziinii yilchoohii dawa idadihilkoo'go bits'a'yuhii nihikah le', aidi' Bik'ehgo'ihinaan bedaahiildzidgo daadinlzigo ilch'i'da'indle'. ² Nohwijii biyi' nohwa goz'aa go adaahle'; doo hadin bich'i' dencho'go asiidzaa da, doo hadin dencho'go ahiidlaa da, doo hadin bich'i' nahii'aa da. ³ Dii doo nohwik'idish'ahii bigha adishnii da; Nohwijii biyi' daanohlii, da'ala da'iitsaah dolee go la'ii da'ala daahin'naa dolee go, il'ida' nohwidishnii ni'. ⁴ Doo shiini' hah dago nohwich'i' yashti', dazho nohwaa da'oshli: nohwigha bidag ansht'ee, nee nohwich'i' goye'ee go nagowaa ndi dazho shil gozhoo. ⁵ Macedoniayu' niit'aazhdada' nohwits'i doo hanayol da ni', ilch'idi' nagont'og ni'; nohwinaadyu' nagonlkaad ni', la'ii nohwijii biyi' nehildzid ni'. ⁶ Da'agate'e ndi Bik'ehgo'ihinaan, doo kol daagozhoo dahii kol daagozhoo go anadaakodle'ii, Titus nyaahii bee nohwil gozhoo go ananohwidlaa; ⁷ Doo an nyaahii zha bee da, aida' an nohwaa bil gozhoo go adaasolaahii bee; shaa ch'ina daasoligo, chaa nahkaigo, la'ii shaa daanohwiini'go Titus yaa nohwil nagonl'ada' dazho itisgo shil gozhoo ni'. ⁸ Naltsoos nohwich'i' agoshlaa ni' bigha det'ihzhi' doo nohwil daagozhoo dago bigosliid, ai bigha doo shil gozhoo da ni': da'agate'e ndi k'adii doo shil hago'ate'e

da. ⁹ K'adyúgo baa shil gozhóó, doo nohwil daagozhóó da n'íi doo bighá da, áidá' doo nohwil daagozhóó dago nchógo ánádaaht'íi n'íi bits'á'zhí'go ánádaasodzaahíi bighá: doo nohwil daagozhóó da n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí', áik'ehgo doo nt'é nohwits'á'né' da, nohwich'í' k'e'shí'chí'íi bee. ¹⁰ Doo koł gozhóó dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi konchó'íi bits'á'zhí' ách'íné' ákole', áik'ehgo hasdách'ígháh, doo koł gozhóó dago ánákodle' da: áidá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhinéégo doo koł gozhóó dahíi izilhéhi at'éé. ¹¹ Doo nohwil daagozhóó da n'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi, ídaagonohdzáago ádaanohwizlaahíi baa natsídaahkees, doo hadín hagot'éégo bíl daagosofáa da hádaaht'íigo ádaanohwizlaa, nchó'íi bik'ee daashó'ch'íigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bédáaldzidgo daadinó'sigo, shídih daanohíigo, dázho baa daanohwiini'go, lá'íi doo bik'ehyú at'éé dahíi biniidaagodołéngo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'áa dago bigózi. ¹² Naltsoos nohwich'í' ágoshlaa ndi nnee doo bik'ehyú at'éé dahíi doo án bighá nohwich'í' k'e'shí'chí'í da, dagohíi nnee doo bik'ehyú bich'í' at'éé dahíi bighá, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dázho nohwaa daanohwiini'go bídaagonó'si doleehíi bighá nohwich'í' k'e'shí'chí'í. ¹³ Ái bighá nohwíi nohwil daagozhóóhíi bighá néé áldó' nohwil gozhóógo ánohwi'deszaa: lá'íi ái bitisgo Titus biyi'siziinií nohwaa bíl nágojpođhíi bighá néé áldó' dázho nohwil gozhóógo ánanohwi'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'oshíigo Titus bíl nagoshni'íi doo bik'ee ádaayánsdzi da; áidá' dawa baa nohwil nagoshni'íi da'aníigo ádishniíhíi k'a'at'éégo nohwaa da'oshíigo Titus bíl nagoshni'íi áldó' da'aníigo bigózi. ¹⁵ Lá'íi hagot'éégo da'aníiyú ádaahdzaa, lá'íi hagot'éégo nohwiini' daahángo daadohtidgo nohwaa nyáá yénálníhíi bighá bijíi biyi'dí' itisgo bíl daanohshóo. ¹⁶ Ái bighá dawa bee nohwaa da'oshíhíi bighá shil gozhóó.

8

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi Macedóniyú ínashood ha'ánátséhíi baa godet'aaníi bídaagonó'sigo háhiit'íi; ² Doo akh'idéyú bich'í' nadaagont'ogíi bee nabída'dintaahgee dázho bíl daagozhóógo, lá'íi dázho tédaat'iyé ndi bijíi biyi'dí' ich'odaazni'go ndaizné'. ³ Díinko bá baa nagoshni', dáyídaanel'áazhí' lá'íi itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíi hádaat'íigo; ⁴ Nádaanohwokaqángo gádaanohwíni, Díi ndaasii'né'íi nádohné'go ínashood lá'ihíi bee bich'ohni. ⁵ Ndaayiné' shí ndzi n'íi bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo nohweBik'ehñ yaa ídaadest'áa, áígeehíi néé áldó' nohwaa ídaadest'áa. ⁶ Áik'ehgo tédaat'iyéhíi bá zhaali lená'idlaago na'idziidíi nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áik'ehgo nohwitahyú lanle', bíln'ni. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníi bee, nlt'éégo yádaakti'íi, nohwigoyá' golíinií, nyee ndi hohkaahíi, lá'íi nohwil daanjooníi bee, áik'ehgo díi ich'odaahníigo ndaanohné'íi bee áldó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaanohwínso'go nohwich'í' k'e'eshchii da, ndi lá' nyeego nayik'ída'iziidíi baa nohwil nagoshni'go, nohwíi áldó' be'ágádaaht'eeyúgo, ái bee da'anii nohwil da'ijóó shíhíi bigózi. ⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ dázho bílgoch'oba'íi bídaagonó'si, án dázho hátdzil ndi nohwighá tét'iyé silíi, tét'iyéhíi bílahyú nohwíi hádaaldzil daahleeh doleelgo. ¹⁰ Díi baa natsídesyaa nohwil ch'inish'aa: díinko nohwá nlt'éé, da'á'á legodzaadá' begodeyaa n'íi áał ádaahle', begodeyaadá' dázho hádaaht'íigo ádaaht'íi. ¹¹ K'adíi áał ádaahléh;

baa nohwil daagozhóogo begodigháhí k'ehgo baa nohwil daagozhóogo áldó' aq̄l ádaahléh: nt'é daanohwiyéé shíhí k'ehgo ndaanohné'.¹² Nnee dabíí háť'íhí bighá nyiné'yúgo, biyéé shíhí k'ehgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bíl dábik'eh; nnee biyéé da'adíhyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo nt'é yokeed da.¹³ Ła'ihíí biyíl da'atzołé doleelgo, áidá' nohwíí nohwiyíl daandaaz doleelgo doo dishniigo ádishnii da:¹⁴ Áidá' ła'ihíí biyíl nohwiyíl dálekt'ee doleelgo dishniigo ádishnii, k'adíí nohwiyéé ląágo, ła'ihíí yídih daanliiníí áí bee bich'odaahniih, áidá' dahagee nt'é bidih daanohłijyúgo, biyééhíí bee nohwich'onáda'niih áldó'; áík'ehgo dawahá dálekt'ee:¹⁵ Díńko bek'e'eshchij, Hadín ląágo lenáyehezlaa ndi doo ła' ch'ekáad da; hadín da'ayáhago lenáyehezlaa ndi doo yídih nłij da, nii.¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégošj, dánohwaa shiini'húí k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábíłlaahíí bighą.¹⁷ Titus doo náhohiikaahíí zhą bighą nohwich'í' deyaa da; áidá' dabíí dážhó háť'ijyúgo nohwich'í' deyaa.¹⁸ Ła' nohwik'isn Titus bíl nohwich'í' del'a', án ínashood ha'ánátséhíí dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yalti'go dážhó nł'éeego bígózinihi;¹⁹ Doo da'ái zhą bighą nohwich'í' del'a' da, áidá' ínashood ha'ánátséh nagoznłíí bíl anáhiikaahgo hádaabistij, díí ilch'oniiigo na'idziidíí nohweBik'ehń ba'ihégošjníí bighą nabik'ída'idziid, ła'íí ilch'odaahniigo hádaahť'ijhíí nnee bíl ch'í'nah ádaagodle'go ádaahiit'ij:²⁰ Díí zhaali ląágo lenádaahidláhií hagot'éego nadaahii'niihíí bighą doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahiit'ij da:²¹ Doo nohweBik'ehń binadzahgee zhą da, áidá' nnee dawa binadzahgee áldó' dábik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahiit'ij.²² Nohwik'isn ła'ihíí áldó' bíl nádaadel'a', án doo alch'idndi nabínántaahgo ląágo nł'éeego ánát'ijhgo bígosiilzjid, án k'adíí díí na'idziidíí nayik'í'iziidgo dážhó háť'ij, bestso ndaahohniit'go nohwígonsłhíí bighą.²³ Hadín Titus yiká na'idikidyúgo, án shich'oniihíí át'éé, nohwá na'idziidíí ánt'ee: ła'íí hadín nohwik'isyúhíí yiká na'ídaadikidyúgo, iltah at'ééyú ínashood ha'ánátséh nagoznłíí bá nal'a'á daanłij, áí bee Christ ba'ihégošj.²⁴ Áík'ehgo dabíí bináát ła'íí ínashood ha'ánátséh nagoznłíí daabinaát nohwil'ijóóníí bíl ch'í'nah ádaahle', ła'íí nt'é bighą nohwaa óndliihíí da'aniihi at'éé áldó' bíl ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Ínashood bich'odaahii'niihíí doo bee nohwich'í' k'e'eshchii da ndi nzhog:² Ilk'idá' hádaahť'iiníí bígonsj, áí bighą nohwaa da'oshłiigo Macedóniayú daagolíníí gádaaldishnii, Dała'á łegodzaad' Akéyagee daagolíníí ilk'idá' bestso lenádaanłit'go begodeyaa ni', daaldishnii; áík'ehgo ich'odaahniih dážhó hádaahť'ijhíí bighą ágádaane' hádaat'ij nkegonyaa.³ Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'í' dáál'aad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'íłijzhj' da doleelhíí bighą; da'ádaaldishnii n'íí k'ehgo ilk'idá' bestso ndaahhezłil shj:⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniad' bíl nishkaigo doo ilch'í'daasolaa dayúgo, nohwee ída'óndlii n'íí néé (hik'e nohwíí bíłgo) bik'ee ídaayádaandzi doleel.⁵ Áí bighą dábik'ehyú ádishniigo shik'isyú shádih nohwich'í' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íí, dabíntsé ndaadeso'aq̄ n'íí, ndaahohniit' doleelgo, áík'ehgo nohwijíid' dážhó hádaahť'ijgo ndaahohniit', doo baa daanohchj'go ndaanohné'go da.⁶ Gánohwidishnii, Hadín ayáhago k'e'dileehíí ayáhago inł'aahi at'éé; áidá' hadín ląágo k'e'dileehíí ląágo inł'aahi at'éé.⁷ Nnee daant'ijgee biini' łayiilaago ntsínkéézíí k'ehgo nyinoné'; doo nohwil goshch'iiigo da, dagohíí

doo bídaanohwich'inyo'go da: hadín bí gozhóógo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíl nzhọ. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań dawahá nń'éeńhí ląágo nohwá áile'go yínel'ąą; bíđh daanohńiní ląágo dáńik'ehn nohwá áyítş doleeł, nń'éeógo na'ídziidyú dawa ląágo bich'odaahńiih doleełgo: ⁹ Gáníigo bek'e'eshchij, Dahot'éhé nayinih; tédaat'yieńhí yich'onii; nń'éeógo at'éeńhí dahazhí' begoz'ąą, nii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, k'ediléhí k'edilyí yaa yiné'íí, da'án bán nohwainé'go daahşą, áídí' k'eda'dolááhí ląágo hadaajeehgo áile', da'án nń'éeógo ádaah'teeńhí ląágo nohwá inł'ąą doleełgo áile': ¹¹ Dawahá bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihí'nań ánohwidolił, áík'ehgo ląágo ich'odaahńiih doleeł, áí Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosiní áidolił, néé nohwiláhyú. ¹² Díí zhaali ndaahohńiihíh inashood hant'é yidaadih şhíhí baa daado'ne', áídá' doo áí zhá da, ndi bitisyú an'odaazlįhí k'ehgo áldó' nńee ląágo áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzı doleeł. ¹³ Zhaali ndaahohńiihí bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwil da'ańiigo bikísk'eh ádaanoht'eeńhí nohwígózı doleeł, áí bighą ła'íí dabíi hik'e nńee dawa bílgo doo alch'idn bich'odaasoni' dahíi bighą nńee bich'odaasoni'íí Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzı doleeł; ¹⁴ Áí nńeeńhí Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí dázhó nohwijí biyi' golįhí bighą nohwá da'okąąhgo nohwaa daabiini' doleeł. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí doo hagot'éeógo baa nagoch'olńi' at'ée dahíi dázhó ba'ihégosı.

10

¹ Şhí Paul, Christ isht'egodnt'éeógo ła'íí dawa yich'ı' nzhọogo at'éeńhí k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkąąh; ła' şhaa yádaakti'go gádaañii, Nohwińáályúgo dázhó histe', áídá' doo nohwińáál dayúgo zhá doo histe' da, daashılńii: ² Áídá' nohwaa nánısdzaago nohwińáályúgo doo nohwich'ı' siste'go ádaashole' dago nádaanohwoshkąąh, nńee ła' ni'gosdzán biká' zhineégo be'ádaant'eego nohwaa natsídaakeesíi doo bich'ı' siste' da doleełhí k'ehgo. ³ Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi doo nńee nadaagonłkaadhíi k'ehgo nagonłkaad da: ⁴ (Benagonłkaadíi doo nńee zhineégo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi bíláhıyú nadaalwodgo nchó'ıí binawodíi bíl goz'ąągee da'ılıi yilchii); ⁵ Dénchó'ego natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idilteehí da'ılıi hilchii, nńee ídaada'odlıigo Bik'ehgo'ihí'nań bígonsı daañiihí, daazhógo ádaañiigo bits'ą'zhı' ádaabiłsiní áldó' da'ılıi hilchii, ła'íí natsígokeesíi dawa Christ daidits'ag doleełgo áhiidle'; ⁶ Daanohwidohts'ag daasolįdá', doo daanohwidits'ag dahíi dawa biniidaagondlıégo ndaagoshiilchij. ⁷ Dant'éhéta biká'di'go hit'iinú zhá daaneł'ıí néé? Dahadín Christ bíyéehí nłiigo ídaanatsekeesıyúgo, díi yaa tsínádókees, Christ bíyéehí nłiıhí k'ehgo néé áldó' Christ bíyéé ndlıj. ⁸ Nłdzilgo nadaasozįgo ádaanohwidılne', doo hayaa ádaanohwiłsıgo dahíi bighą nohweBik'ehn benohwik'ehgo ánohwilaa: áí dázhó baa ída'oshłıgo díyat'éeógo baa yashti' ndi doo ídaayánisdzıłh da doleeł. ⁹ Naltsoos nohwich'ı' k'e'eshchiiníi bee doo tsínahwidishees hasht'ıı da. ¹⁰ Díi k'ehgo nko ádaashılch'ınii, Naltsoos yee nant'aago ła'íí nalwodgo áile'; áídá' nohwitahıyú naghaayúgo ye'at'éeńhí doo nalwod da, biyati'ıí doo nt'é da, daashılch'ınii. ¹¹ Nńee díi k'ehgo añılhí díi yidaagokşıłh, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'ı' k'e'ılchijhí k'ehgo áhii'ne' doleeł, akú nt'aashgo. ¹² Hadíi nń'éeógo ídeheshjeedgo ídaayádaakti'ıí doo itah daandlıjgo háhiit'ıı da, dagohíi doo bíl łshhah áhii'ne' ndi háhiit'ıı da: dabíi binatsekeesíi yee ídenáágo ídída'nel'ąąhgo, ła'íí ildenáágo łshhah

ádaane'go doo daagoyáá da. ¹³ Nohwá nagoz'aanii bitisgee doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da doleeł, áídá' nagoz'aanii Bik'ehgo'ihinań nohwaidin'áanii zhá biyi' na'idziid doleeł, áí itah daanohłji. ¹⁴ Nohwí daagonohłjiyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil' nagohiilni' ni'; áík'ehgo nohwá nagoz'aanii itah daanohłjiigo, nohwich'į' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aanii doo bitisyú det'aazh da: ¹⁵ Nohwá nagoz'aanii bitisyúhii, nnee la' binasdziiđi, doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da; áídá' nohwi'odłq' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidii' ndiikséhgo nihóndlii, ¹⁶ Ágát'éyúgo nohwitisyú ni' nagoz'aanii áldó' biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleeł, nnee la' binasdziiđi danohwintse alzaa lą shihii doo bee ída'óndliigo da. ¹⁷ Hadii' ída'odłligo yati'ii' nohweBik'ehń zhá ye'ída'odłii le'. ¹⁸ Nnee nt'éégo ídaanogłni'ii' doo daach'idnksłhi at'éé da, áídá' nnee nohweBik'ehń bił dábik'ehii zhá.

11

¹ Ayáhago lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'į' yashti'ii' nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'ii': nánohwoshkqał, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'ihóshńii', Bik'ehgo'ihinań nohwineł'įhii' k'ehgo: na'ilihn bi'at'e' nzhoonii' doo hwahá niin'ehi bika' dała'á doleełhii' k'a'at'éégo Christ bíyéé daadohleełhii' bighą ilk'idá' baa nohwidini'áá. ³ Áídá' Eve t'iiish bich'į' nzhch'a'go k'ize'bidestii' n'ii' k'ehgo, Christ da'aniiigo nohwil' nzhog n'ii' yits'á'zhį' ádaanohwile' nolį nsigo shiini' hah. ⁴ Dahadínta Jesus la'ihii yaa yánánalti'go nohwaa nyááyúgo, dagohii' spirit nohwaa det'aą n'ii' lahgo at'éhi la' nohwaa det'aayúgo, dagohii' yati' baa gozhóni nagodo'aą n'ii' lahgo at'éhi náágodo'aayúgo, nohwil' dádaabik'eh nolį nsį. ⁵ Christ binal'a'á dązhó itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'į'égee nshłjiigo nateskees da. ⁶ Doo bígonedzaągo yashti' da ndi, nt'é baa yashti'ii' bígonsį; đii' dawahá bee nohwil' ch'į'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinań biyati' baa gozhóni doo bighą nahi'niil dago baa nohwil' nagosisni'hii' bighą, nohwii' itisgo ádaanohwiksį doleełgo shii' ídaagoch'iyoshba'ii' bee isiih née? ⁸ Nohwá na'isiid doleełhii' bighą ínashood ha'ánátséhii' nagoznili' la'ihii' zhaali bits'á' nádaadiné' ni'. ⁹ Nohwitahyú sídáádá' nt'éhéta bíđih' nshłji' ndi doo hadii' bee nanikt'og da ni': ndi Macedóniadi' shik'isyú shich'odaanii ni': áík'ehgo doo nt'é bee nanohwinił't'og da ni', áídá' doo dayúweh nanohwinił't'og hasht'ii' da. ¹⁰ Christ bits'á'di' da'anii' ágót'eehii' shiyi' gol'įhii' bighą gádishni, Akéya golzeehii' biyi'yú đii' ídaanagoshni'ii' doo hadii' yida'dinot'įh at'éé da. ¹¹ Nt'é bighą? Ya' doo shił daanohshogłhii' bighą da gá? Bik'ehgo'ihinań shá yígółsį, shił daanohshogłgo. ¹² Áídá' áí nneehii', danéé nada'idziidhii' k'ehgo nada'idziid daaniihii', doo da'anii' dago ádaanii da ch'į'nah ashle'hii' bighą hagót'éégo ánásht'įhii' dayúweh ágánásht'įhii' doleeł. ¹³ Nnee ágádaat'įhii' doo da'aniiigo Bik'ehgo'ihinań bá daades'a'ihii' daanlii da, nnee k'izédaidiniłgo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'įigo ádaadilzi. ¹⁴ Doo bighą nohwil' díyagót'ee da le'; ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú gólíinii' bits'á'dindláádhii' k'ehgo ánáđil'įi. ¹⁵ Đii' doo nt'é bighą koł díyaagót'ee le'at'éé da, ch'iidn bánađa'iziidii' ndi nt'éé zhinéégo nada'iziidii' gol'įigo ádaadilzi; áí nchog'go ánádaat'įhii' bighą dánchog'go bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanohwidish'ni, Doo hadii' lógohi sho'nií da le'; áí k'ehgo natsídaahkees ndi hódáashokts'aą, shii' áldó' det'įh ídeshkqałhgo yashti' le'. ¹⁷ Đii' baa hasdziihii' doo nohweBik'ehnyegos'aągo hasdzii da,

lógohí k'ehgo dážhó ídeshkaq̄hgo yashti'. 18 Nnee láágo ni'gosdzán biká' ágot'eehí yee ídaadilkqaq̄hgo yádaakti', shíí áldó' ídeshkaq̄hgo yashti' doleeł. 19 Nohwíí, dážhó daagondzaq̄ daanohsigo, lódaagohíí nohwíl daagozhóq̄go hódáayesółts'aa. 20 Hadíí nnee isnáh ádaanohwínłi ndi, bestso nohwits'á' ndaayihinił ndi, nohwits'á' nda'iláh ndi, itiséyú ídehéstiłi ndi, dagohíí nohwit'á' yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. 21 Néé ágáhiit'iyúgo doo bínłdzil da ni' dishniigo ídaa yánsdzí. Áídá' dahadíń doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkqaq̄hgo yee yádaakti'yúgo, (lógohí k'ehgo yashti',) shíí áldó' doo siste' dago ídeshkaq̄hgo bee yashti'. 22 Ya' Hebrews daanłi néé? Shíí áldó' áí nshłi. Ya' Israel hat'i'i daanłi néé? Shíí áldó' áí nshłi. Ya' Abraham bits'á'dí' hanádaanolt'ihí daanłi néé? Shíí áldó' áí nshłi. 23 Ya' Christ yánada'iziidí daanłi néé? Shíí dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' áđihí k'ehgo yashti'); daabinasdziidí bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashidołtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánáshí'dilt'eeh, doo ałch'índi dásdozhá daashizes-hi da ni'. 24 Ashłladn Jews daanłi dízdin doleełzhi' dała'á áđihgo hashída'astsaz ni'. 25 Taadn tsı bee hashída'is-haal ni', ładntsée yee daashołné' ni', taadn tsina'eelí shıł nango' ni', dała'á t'é' dała'á jıı da'ilíne biká' shıł dahna'eel ni'; 26 Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanłiyú négodzidí begoz'aa, da'in'ihí bigħa négodzid, dashíí hat'i'í bits'á'dí' négodzid, doo Jews daanłi dahíí bits'á'dí' négodzid, k̄ih goznıł yune' négodzidí begoz'aa, da'igolıyú négodzidí begoz'aa, túnteel sikaq̄yú négodzidí begoz'aa, shik'isyú daanłi ádaagodil'ini bits'á'dí' négodzid; 27 Nyeego na'isiidhí bigħa dážhó hiyaago la'í shıłna'diini'go, dadésh'ııgo iłkáhgo, shıná' náshdleehgo la'í dibá' náshdleehgo, da'ákozhá doo ishqaq̄ dago, la'í gozk'azíı biyi' diyagé da'áđihgo nashaa ni'. 28 Áı la'ihí shich'ı' ánágot'ııd bıłgo dábiká'zhi' dawa jıı inashood ha'ánáshéhi i'aniyú nagoznılı baa shiini'go nashaa. 29 Nnee la' doo niłdzil da néé? Shíí áldó' ba'ashhah doo niłdzil da. Nnee la' ncho'go at'ııgo ábiile' néé? Áı bigħa shá góchııdgo bich'ı' niidoo. 30 Ída'oshdlııgo yashti'yúgo, doo niłdzil dahíı bıł ch'ı'nah daaleehí ída'oshdlııgo baa yashti' doleeł. 31 Jesus Christ nohwe-Bik'ehn biTaa, Bik'ehgo'ihı'nań, án dahazhi' ba'ihégoşini, doo łeshchoo dahíı shá yígółsı. 32 Damáscusyú nant'ánchaan, ízisgo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitıni, bik'ehgo k̄ih goznıli Damascus holzéhi binaadyú asıniłı yınádaadez'ıı, shıı daashıłtsod doleełgo: 33 Áídá' táts'aa biyi' dahsidáago k̄ih goznılı binaadyú łedit'ihıı biyi' ch'ı'ányú ba'ashhah yúyaa gódah ch'ıshııleego bits'á' hasht'ag.

12

1 Ída'oshdlııgo yashti'ıı dábik'eh, doo bits'á'dí' nt'é isht'ııd da ndi. NohweBik'ehn shıł ch'ı'nah ágółsinıı, la'ıı shıł igóziigo áshıılaahıı baa nagoshni' doleeł. 2 Nnee la' Christ bıyéehıı bigonsı, án dıı'ts'adah łegodzaadá' yaaká'yú taago nágot'aa'yú hadag bıł ogoyáa; (bits'ı beego shı, dagohıı bits'ı áđihgo shı, doo bigonsı da: Bik'ehgo'ihı'nań yígółsı.) 3 Áı nneehıı (bits'ı beego shı, dagohıı bits'ı áđihgo shı, doo bigonsı da; Bik'ehgo'ihı'nań zhá yígółsı;) 4 Ni' gozhóq̄yú, paradise golzeeyú, hadag bıł ogoyáadá' yati' doo hagot'éégo baa nagoch'olni' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yałti' goz'aa dahi yidezts'aa. 5 Áı nneehıı ba'oshłııgo yashti' doleeł: áídá' shıı doo ída'oshdlııgo yashti' da doleeł, doo bínıłdzil dahıı zhá bee ída'oshdlııgo baa yashti' doleeł. 6 Ída'oshdlııgo yashti' niızıı ndi doo

shiini' ádíngo ádishñiih da; da'anii ádishñiihíí bigha: áídá' doo ágádishñiih da, shi'at'e' yo'iinú dagohíí shidits'agíí bitisyú nnee doo la' yee shaa nateksaa da doleełhíí bigha. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo alch'ídn shił ígózigo áshíłaa da, áík'ehgo doo bee itisgo ídeshkaqah dahíí bigha nt'éhéta diwozhi shighán'ááhíí k'ehgo shits'í baa dahgoz'ąągo alzaa, Satan bits'á'dí' shich'í' yil'aadi dáshich'í' nagont'og nt'éego, doo itisgo ídeshkaqah da doleełhíí bigha. ⁸ Díí bigha nohweBik'ehń taadn ch'éh ch'oba' áldéñiid ni', Shits'á' begonowáh, dishñiigo. ⁹ Áídá' gáshíłñii, Shiłgoch'oba'íí ná bínel'ąą: doo bíníłdzil dagee shinawodíí ninkááyú itisgo ch'í'nah alzi. Áí bigha doo bíníłdzil dahíí bee ída'oshdlíigo shił gozhóogo yashti' doleeł, Christ binawodíí shiká'zhí' doleełhíí bigha. ¹⁰ Doo bíníłdzil da lék'e ndi, goláníyú ánadaashíłch'ido'ñiił ndi, nt'é hásh't'íiníí bínshdih ndi, shiniidaagonksj ndi, shich'í' goyéego nagowaa ndi, Christ bigha díí bee shich'í' nagowaayúgo baa shił gozhóo: doo bíníłdzil dagee Christ binawodíí bee nanshwod. ¹¹ Biini' ádíhíí yalt'í'híí k'ehgo yashti' ni' nohwíí bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíí nt'éego shá yádaakt' le'at'éhi: doo nt'é inshíj da ndi nadaal'a'á la'ihíí ízigo ádaat'eego baa natsídaahkeesíí ndi doo dábhich'í'égee ánsht'ee da. ¹² Nohwitahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyihgo be'ígózinií, doo ágondziyyú, la'íí ízigo ánágot'íihíí bee ánát'íidíí bee da'anii Bik'ehgo'ihí'nań shides'a'go bídaagonksj. ¹³ Ínashood ha'ánátséh la'ihíí nt'é bee iké'zhí' daasolij? Shíí doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áí zhá bee iké'zhí' daasolij. Díí bigha shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díí taadngee ik'ídá' nohwich'í' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleeł: doo nt'é nohwíyééhíí bigha asht'íj da, nohwíí zhá nohwich'í' asht'íj: chągháshé bąą hik'e bitaa doo yá na'nonúí bik'eh da, ndi bíí bichągháshé yá na'nonúigo dábhik'eh. ¹⁵ Shił gozhóogo nohwich'í' shíyééhíí nohwá nnishné', dashíí ndi nohwá na'ídihishñiił: itisgo shił daanohshoqohíí bigha nohwíí da'ich'í'go nohwíł daanshoq ndi. ¹⁶ Da'aniiigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áídá', Nohwich'í' lé'ishchoogo ndaanohwiltsood ni', daashíłdohñii ląą. ¹⁷ Ya' dahadíí nohwich'í' onádaash'aahíí bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nnáh bíłdishñii ni', nohwik'isn dała'á bíł ol'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíí ánsht'eehíí k'ehgo doo Titus at'éé da lán gá? Ya' shíí asht'íj n'íí k'ehgo doo Titus at'íj da lán née? ¹⁹ Díí án'ñiihíí bee ídáyáhiit'igo áhiit'íj daanohsj née? Christ bíyéé ndliigo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee án'ñii: nohwíł daanohshóni, daanołdzilgo ádaanohwidle' doleełgo áhiit'íj. ²⁰ Hagoshá' ádaanoht'ee le' nsihíí doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hásh't'íj da, nohwíí áldó' doo ndaashohíihíí k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoht'íj da shi: lahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaaht'íj, ilch'í' hadaashohkee, itis hishłeeh daanohsj, hída'oltah, ch'ínii daadohñii, ídaadołkaqah, la'íí nohwíł daagokish doleeł nolj nsigo shiini' hah: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnań nohwich'í' ídaayánsdzigo áshíłsj doleeł nolj nsj, nohwitahyú lani ncho'go na'idaago, nant'í' nakaigo, la'íí ncho'íí doo yich'í' t'ąązhí' at'éé dahíí yee nda'íksiihíí doo hwahá yits'á'zhí' ánádaa'ne' dahíí bigha doo shiłgozhóo da doleeł nolj nsigo shiini' hah.

13

¹ Díí nohwich'í' nanáshdaahíí bíłgo taadn hileeh. Kaa dahgost'ąąyúgo naki dagohíí taagi bináat' ánágot'íidíí da'ádaaniihíí bee bígózj. ² Nakidngee nohwaa niyááda', nnee nda'íksiih n'íí, la'ihíí áldó', gádaabíłdénii, Nohwaa

nánsdzaa lək'eyúgo doo t'aazhí' siitij dago nohwiniidaagonk't'éégo ánohwishle'; k'adií doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabildish'nii: ³ Christ shinkááyú yałt'igo bee bídaagonoksihíí hádaah't'ijhíí bighą ágádishnii, Christ nanohwik'í'iziidgee nldzil, nohwiyi' binawod golj'í. ⁴ Án doo nldzil dago tsj'ilna'áhi yiká' daztsąą ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí yee hińaa. Néé áldó' bíł dała'a daandlijgo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bíł daahii'ńaa doleel. ⁵ Ídaadini'íí, nohwi'odlą' daahohtą' shj; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golj'igo doo bídaagonoksi da néé? Nanohwidintaahíí bah nandeeyúgo Christ doo nohwiyi' golj'í da bídaagonoksihíí. ⁶ Néé nanohwidintaahíí doo bah nandéh dahíí bídaagonoksihíí ndi at'éé. ⁷ Doo nda'oksih da doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hoshkaąh; néé doo nkt'éégo nohwígózihíí bighą ádishnii da, áídá' nohwíí nkt'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelgo, néé nanohwidintaahíí bah nandéh ngolnii ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehíí doo hagot'éégo bich'j' na'idziid da, áídá' bá na'idziidyúgo zhą. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagolj'í lək'eyúgo nohwil daagozhóq: ła'íí dážhó nkt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'ijgo ohiikaąh. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo inñihgo bee nohwich'j' yashti' da doleelhíí bighą: nohwi'odlą' dayúweh nohwá binikseelgo hasht'íí, doo hayaa ádaanohwiksí dago nohweBik'ehń beshik'ehgo áshíílaa. ¹¹ Shik'ííyú, díí bee ął nohwich'j' k'e'shilchíí. Christ biláhyú nldzilgo daanołseel le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'a le', ła'íí nkegohen'ąągo daagonohlj' le'; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań, il'ijóóníí ła'íí ilch'j'gont'ééhíí bits'ą'dí'hi, nohwil nlij le'. ¹² Daagodinołsigo daalohts'qs le'. ¹³ Inashood dawa, Gozhóq, daanohwilnii. ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bil'ijóóníí, ła'íí Holy Spirit bíł dała'a ánohwiksíhíí bee nohwich'j' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

¹ Shíí Paul, des'a'íí nshlǵi, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsaądí' naadiidzaago áyíílaahi); ² Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bíł nashkaihí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánátséh nagozníłi bich'í' k'eda'íilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohwe-Bik'ehń bíłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' íłch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le', ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bik'ehgo nohwinch'ó'híí bighá Jesus n'ídeltǵi, díí nch'ogo nagowaahíí yits'á' nohwiníłi doleełgo: ⁵ Kodí' hik'e dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dážh'ó ba'ihégoşǵi le'. Doleełgo at'éé. ⁶ Nohwiká ánniidgo Christ bíłgoch'oba'íí biyi' onohwiníł n'íí dagoshch'í' bits'á'zhí' ádaasohndzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni łahgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíí baa shíł díyagot'éé: ⁷ Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'áą da; áídá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íí Christ nł't'éégo baa na'goni'íí łahgo ádaile'go hádaat'íí. ⁸ Áídá' nées dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosíłni'íí łahgo at'éégo nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. ⁹ Da'ádaade'níid n'íí k'ehgo gánádish'níih, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'ąą n'íí łahgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. ¹⁰ Ágádishniigo ya' nnee bíł daansh'óq hileeh née, née Bik'ehgo'ihí'nań zhá bíł nsh'óq hishłeeh née? Ya' nnee bíł daagoyíłsh'ógo hasht'íí gá? Dah, t'ah nnee bíł daagoyíłsh'ógo hasht'ííyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. ¹¹ Áídá' shik'íyú, yati' baa gozhóni baa nagoshni'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonołsǵiigo hasht'íí. ¹² Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shíł ch'et'áą da, áídá' Jesus Christ shíł ch'í'nah áyíílaahihi bee bigosíłsǵid. ¹³ Jews daanlíni bi'okąąhíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'íkodaanohsǵi, Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhíí ha'ánátséhíí nyeego biniidaagonł't'éégo shinagha nakai ni', da'íłií hishchiigo ch'éh át'íid: ¹⁴ Jews daanlíni bi'okąąh bikísk'eh ánsht'eedá' dashíí bíł hat'í'ihíí bíł dáledaahonsdzaahi bitisgo gonsáą ni', bits'á'dí' hadaałinelt'áni bi'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dážh'ó hasht'íí ni'. ¹⁵ Áídá' doo hwahá goshłee dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hashíłtǵi, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniidá', ¹⁶ BiYe' shíł ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlíni dahíí bitahyú baa nagoshni' doleełhíí bighá shiká ánniid; áídí' doo hadín dagoshch'í' baa bíł nagoshni' da ni': ¹⁷ La'íí Jerúsalemyú dashíłnłtségo Jesus binadaal'a'áhíí doo bich'í' oyáá da; áídá' Arabiayú oyáá ni', áídí' Damáscusyú nánsdzaa. ¹⁸ Áídí' taadn łegodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' oyáá, ákú ashdla'adah bíł sheiskąą. ¹⁹ Jesus binadaal'a'á la'ihíí dała'a zhá hish'íí ni', nohweBik'ehń bik'isn, James holzéhi. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsǵi, doo lé'ishchoo dagi díí bee nohwich'í' k'e'eshchiihíí. ²¹ Ái bikédí'go ni' Sýria la'íí Cilícia daagolzeeyú níyáá; ²² Judéagee ha'ánázéh nagozníli Christ daayokąąhíí doo hwahá daashíłtséh dadá': ²³ Díí zhá shaa ch'iniigo daidezts'ąą, Án nohwinidaagodeláa n'íí, odlá' da'íłií yłłchíigo ch'éh át'íí n'íí, da'án k'adíí da'ái odlá' n'íí yaa yánáltih łąą, ch'ini. ²⁴ Áik'ehgo shíí shighá Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzǵi l'ek'e.

2

1 Áídí' díí'ts'áadah legodzaago Jerúsalemyú Bárnabas la'íi Titus bił onanáshkai. 2 Jerúsalemyú nádishdáh doleekí shił ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlii dahíi bitahyú yati' baa gozhóni baa yánássthií ákú baa nadaagosisni', nnee nł'éeego daach'idnksiniú zhá dasahndi baa bił nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'íliizhi' na'isiidhi at'ée, dánko da'íliizhi' na'sízid doleelhi at'ée. 3 Ákú Titus holzéhi bił nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabilniiid da, Greek nlii ndi: 4 Nnee la' nohwik'isyú ádaadil'iiniú hah ádaabidines'iid, ái Jews bich'i' begoz'aanú bee isnáh daandlii n'íi Christ bits'á' nohwinilhiú yídaagosiijhgo, isnáh ánádaanohwidle'go hah ádaanest'iid: 5 Ái doo hódayéelts'aa da ni', dé't'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'aniihií dayúweh nohwitahyú begoldoh doleelhiú bigha. 6 Nnee daach'idnksiniú, (ágádaat'eesha' ndi doo shił hago'at'ée da: Bik'ehgo'ihina' nnee dawa dálekt'eego yaa natsekees:) ái nnee nł'éeego baa ch'iniihií díi baa yashti'íi doo hak'ila' baa dahnágóst'áa golzeego shił nagolni' da: 7 Ndihiú Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'aahíi k'ehgo shíi, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíi bich'i' yati' baa gozhóni baa yánásstihgo shaa det'aago yídaagosiid; 8 (Bik'ehgo'ihina', Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' yides'a'dá' binkáayú na'iziidíi, da'án shíi aldó' shinkáayú na'iziid, doo Jews daanlii dahíi bich'i' yánásstihgo;) 9 Áik'ehgo James, Céphas, la'íi John, nłdzilgo bi'okaaah yee ínashood yit'ááh naziiniú k'ehgo baa nats'igokeesíi, Bik'ehgo'ihina' bilgoch'oba'íi shaa det'aahíi yídaagosiidá', bił dała' daasiidliigo Barnabas hik'e shíi hł lák'edaadelniigo gádaanohwiinii, Nohwii doo Jews daanlii dahíi bich'i' noh'aash, née circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' dekaí. 10 Díi zhá gánádaanohwiidniid, Tédaat'iyehíi bínádaahnii; ái shijíi dawa bee biká hasht'íi ni'. 11 Áídí' Peter Antiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíi bigha dábiniiizhi' áldeniid ni'. 12 James odais'a'íi t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlii dahíi yil da'iyaa: áidá' ái nneehíi hikaidá' t'aazhi' áinzigo its'á'ideltii, circumcise zhi'néego daanliiniú yénáldzidhií bigha. 13 Áídí' Jews daanliini la'ihíi Peter adzaahíi bigha bíi aldó' t'aazhi' ádaasdzaa lək'e, Barnabas ndi itah ágát'ée silii. 14 Ái nneehíi yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aniihií doo bikisk'eh ádaat'ee dahíi bígosíisjídá' dawa bináái Peter gáldeniid, Ni, Jew níi ndi doo Jews daanlii dahíi ádaat'eehíi k'ehgo ánt'éyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bigha doo Jews daanlii dahíi dabini'aayú Jews ádaat'eehíi k'ehgo ádaanoht'eego nł'ée, daabilnii ląá? 15 Doo Jews daanlii dahíi doo bik'ehyú ádaat'ee da, áidá' née, Jews daandliigo daagosiidliiniú, doo ái k'ehgo ádaant'ee da. 16 Díi bídaagonzi, doo Jews bich'i' begoz'aanú bikisk'eh ánách'ot'iihíi bigha Bik'ehgo'ihina' binadzahgee dávik'ehyú ách'it'ée da, áidá' Jesus Christ ch'odlaahíi zhá bigha: áik'ehgo danée ndi Jesus Christ daahosiidlaad, Christ daahosiidlaahíi bigha Bik'ehgo'ihina' dávik'ehyú ádaat'ehi daanohwiinii doleelgo, doo begoz'aanú bikisk'eh ánádaahiit'iihíi bigha da: nnee doo la' begoz'aanú yikisk'eh ánát'iihíi bigha Bik'ehgo'ihina' binadzahgee dávik'ehyú át'ée da. 17 Áidá' Christ bilahyú nł'éeego ádaat'ee daanohwi'idi'nii hádaahiit'iidá', née Bik'ehgo'ihina' yegos'aanú doo bikisk'eh ádaant'ee dago nohwigozjidyúgo, ya' ái bigha Christ ncho'íi bich'i' nohwelnáá née? Dah, da'anii doo ágát'ée da. 18 Dant'éhéta

yó'odii'áago baa yashti' n'íi nht'éégo baa yánáshtih lèk'eyúgo, shíi nnee iksiihi nshíiigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aanii doo bikísk'eh ánánsht'ee dahíi bighá begoz'aanii bich'í' dasitsáá, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bich'í' hinshnaa. ²⁰ Tsí'ihna'áhi biká' Christ bíl dasitsáá, ndi hinshnaa; áidá' doo shíi hinshnaa da, Christ shiyi' golíigo án bee hinshnaa: k'adíi shits'í bee nashaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' hoshdlaágo bee nashaa, án bíl nshógo bi'ihí'na' shá nyiné'go shá daztsáa. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi bee Christ nohwainktíinií doo da'íli hosh'níi da: Jews bich'í' begoz'aanii bee nnee dávik'ehyú ádaat'ee daasilíiyúgo, Christ daztsáahíishá' doo ílíi da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohíni, doo daagonohsáa dahíi, hadín láá k'izénohwideznilgo da'aniigo ágot'eehíi doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolij? Nohwíi nohwinadzahgee Jesus Christ tsí'ihna'áhi bíheskał n'íi, ya' yati' bee doo nohwíl ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díi zhá nanohwídaadishkid, Ya' Jews bich'í' begoz'aanii bikísk'eh ádaanoht'eehíi bighá Holy Spirit nohwaa daadest'áa née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaáhií bighá née? ³ Nt'é bighá áik'ehgo doo daagonohsáa da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolij, n'íi k'adíi dánohwíi ánádaaht'íiíi bee hadaanohwi'deszaa née? ⁴ Ya' da'íliízhí' láágo goyéégo nohwich'í' nagoyaa lán gá? Da lán shí go'íi. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit nohwaa daizné'íi, la'íi nohwitahyú godiyíhgo ánat'íiíi, ya' Jews bich'í' begoz'aanii bikísk'eh ádaanoht'eehíi bighá ánat'íiíi née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaáhií bighá ánat'íiíi née? ⁶ Da'anii nohwi'odla'híi bighá. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yosdlaáq, áik'ehgo bi'odla'híi bighá dávik'ehyú át'éégo bá hótág lèk'e. ⁷ Ái bighá díi bídaagonoksí le', nnee bi'odla' daagolíinií ái da'anii Abraham bichágháshé daanlij. ⁸ Doo Jews daanlij dahíi Christ daayodlaáhií bighá bincho'íi yits'á'zhí' Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaabidoníki dábíntsédá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'shchiinií ch'í'nah alzaa, ái dábíntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'í' yá'iti' gáníigo, Nnee ítah át'éégo hadaazt'íi da dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq doleel, nii. ⁹ Áik'ehgo nnee Christ daayodlaáhií hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaáhií, bílgo biyaa daagozhóni át'éé. ¹⁰ Áidá' Jews bich'í' begoz'aanii bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhá dávik'eh daanzini dawa bíl ch'ídaagosdini ádaat'ee: gáníigo bek'e'shchij, Nnee daantíigeeg begoz'aanii naltsoos besi'aanii doo yikísk'eh ádaat'ee dahíi, la'íi doo ye'ánat'íiíi dahíi bíl ch'ígodini át'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee doo la' Jews bich'í' begoz'aanii yikísk'eh át'éehíi zhá bighá dávik'ehyú át'éehíi nht'éégo bígózi, bek'e'shchiinií gáníihíi bighá, Hadín dávik'ehyú át'éehíi odla' zhá yee hínaa doleel. ¹² Jews bich'í' begoz'aanii, da'ohdlaáayúgo zhá hasdahkáh, doo nohwíini da, áidá' gánohwíini, Begoz'aanii áníihíi bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo dahazhí' daahohnaa doleel. ¹³ Jews bich'í' begoz'aanii bee bíl ch'ígodini bits'á'zhí' Christ bidíihíi yee nadaanohwihesni, dabíi nohwá bíl ch'ígodíihíi silij, gáníigo bek'e'shchíihíi bighá, Hadín tsí'ihna'áhi biká'dí' nahitíihíi bíl ch'ígodini át'éé, nii: ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yá hadzii n'íi Jesus Christ bílahyú doo Jews daanlij dahíi áldó' daabiyéé doleelhií bighá adzaa; la'íi néé Jews daandliinií, doo Jews daanlij dahíi bílgo nohwi'odla' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'áa n'íi, daanoht'íy'éé doleel. ¹⁵ Shik'íiyú,

nnee ánádaat'ííí baa nohwíl nagoshní'go nohwíl ch'í'nah ashlé'; nnee la' bíyééhíí la' yaa yidin'áágo naltsoos bee niktsoozíí doo hadín yiká' nnánótíí at'éé da, dagohíí yínágo do'aah at'éé da. ¹⁶ Abraham la'íí bits'á'dí' hadaakíhíí ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii. Hadaakíhíí lágó doo nii da, áídá' da'á'á zhá ba'det'áá, nii, áí Christ. ¹⁷ Díínko áldishníí, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Abraham bílgo la'det'aaníí Christ bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nđzilgo áyúlaa, áídí' díí'í gonenadinhíí biká'yú tadin legodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bits'á'dí' hadaakíshchiiníí yángo'áá lék'e; ndi áí yángo'áaníí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Abraham bílgo la'det'áá n'íí doo yiká' nnánótíí at'ee da, áí Abraham ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii n'íí doo da'ííí yóchíí at'éé da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaakíshchiiníí yángo'áaníí bikísk'eh ách'ít'éégo hasdách'ígháhyúgo, Abraham ba'det'aaníí doo bits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham ya'den'áá n'íí zhá bee hasdách'ígháh, áí Christ bee hasdách'ígháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aaníí nt'é bighá alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánádaat'ííí dahíí áí yee yídaago'sííh doleehíí bighá, Abraham bits'á'dí' hadaakíshchiiníí da'á'á zhá'íí ba'det'aaníí hígháh doleelzhí', Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Abraham hat'í'í dé't'íhézhi' yit'ááh nakai doleelgo yángo'áá; Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aaníí yee nohwaa ndaagoz'áá, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bigizhgee sizíni binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníí doo da'á'á yigizhgee sizíí da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizíí, ndi Bik'ehgo'ihí'nań Abraham dasahńdi yich'í' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ya' Abraham bits'á'dí' hadaakíshchiiníí ba'det'áá n'íí yókáal néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da: begoz'aaníí be'ihí'naago nohwainé' lék'eyúgo, áí begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dá'ík'ehyú ádaant'ee doleel ní'. ²² Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee dawa nch'ó'go ágot'eehíí ha'ábisńil, nii, áík'ehgo Jesus Christ daayodla'áhyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań ch'í'adaabidoníígo ba'det'áá n'íí begolne'. ²³ Áídá' Christ daahohiidla'ágo hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'í'ótáá hileeh dadá', begoz'aaníí nohwébik'ehgo ádaant'ee ní', odla'íí nohwá ch'í'ótáá silíjzhí'. ²⁴ Begoz'aaníí lah nohwíl ch'ígó'aahíí nlií ní', Christ bich'í' nnohwińíí doleelgo, án daahohiidla'áhíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań ch'ínádaanohwińíí doleelgo. ²⁵ K'adíí odla' nohwá ch'í'ótáá silíigo ílch'ígó'aahíí doo dayúweh nohwébik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohidla'áhíí bighá daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanohíí. ²⁷ Nohwíí baptize ánohwi'deszaahíí bee Christ bíl da'á'á daasolíjyúgo, diyagé ádaagoch'idle'híí k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlií dagohíí Greek nlií doo daadohńni da, isnáh nlií dagohíí doo isnáh nlií da, nnee nlií dagohíí isdzán nlií doo daadohńni da; daanohwigha Christ Jesus bíl da'á'á daanohíí. ²⁹ Christ bíyéé daanohíjyúgo, Abraham bits'á'dí' hańinolt'aaníí daanohíí, Bik'ehgo'ihí'nań Abraham ya'den'áá n'íí nohwich'í' begolzaa.

4

¹ Díínko áldishníí, chagháshé la' bitaa bíyééhíí bíyéé doleel ndi t'ah doo nnyééhdá' isnáh nliíhíí k'ehgo at'éé, bitaa bíyééhíí dawa yebik'eh doleel ndi; ² Áídá' bílch'ígó'aahíí la'íí bíyéé doleelíí yebik'ehíí bínadéz'íí, hagee bitaa yee bángo'áázhí'. ³ Da'ágát'éégo néé chagháshé k'ehgo daandlíídá', díí ní'godzán biká' ágot'eehíí zhínéégo dantsé ílch'ígót'aahíí

isnáh ádaanohtwĩsĩ ní: ⁴ Áídá' dábik'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yides'a' lək'e, án isdzán bishchĩí, Jews bich'ĩ' begoz'aaní bit'ááhzhĩ' gozłĩ, ⁵ Nnee áí begoz'aaní isnáh ádaabĩsinií bidihĩ bee nanáyihĩnĩgo ch'ínáyinií doleelgo gozłĩ, néé Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandłĩ doleelgo. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanohtłĩhĩ bighą, biYe' biSpirit nohwĩí yune' yides'a', Abba, shiTaa, nĩgo. ⁷ Áí bighą doo dayúweh isnáh nłĩ da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nłĩ; bizhaazhé nłĩyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehĩ Christ biláhyú nĩyéé doleel. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bídaagonokĩh dadá', bich'ĩ' da'ch'okąąhĩ daazhógo ádaat'ehi daahokąąhgo bi'isna' daanohtłĩ ní. ⁹ Áídá' k'adí Bik'ehgo'ihí'nań bídaagosokĩjídá', án nohwídaagosĩjídá' áldishnii, hant'é bighą dá ní'godzán biká' ágot'eehĩ zhinéego dantsé ilch'ígót'aahĩ t'ąązhĩ' bich'ĩ' ánadaahne'? Áí doo nłdzil da, ła'í da'ílinéhi ádaat'ee, áí bi'isna' daanohtłĩgo hánádaht'ĩ née? ¹⁰ Łahgee godilzigo yołkaahĩ, łahgee dahnáyitĩhĩ, łahgee goldohĩ, łahgee lenágodáhĩ daadinokĩ ląą. ¹¹ Da'íłĩzhĩ' nohwitahyú na'isiid ní' nsigo ląągo natseskees. ¹² Shik'íyú, ánsht'eehĩ k'ehgo ádaanoht'ee doleelgo nádaanohtwoshkąąh; shihĩ da'ádaanoht'eehĩ k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'ĩ' nchų'go ádaahdzaa da ní. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'ĩ' yashti'dá' shits'í baa dahgoz'ąągo nohwaa niyáágo bídaagonokĩ. ¹⁴ Shits'í baa dahgoz'aaní bee nanohw'ídintaah ndi, doo da'ílinégo ádaasho'nĩ da, doo shits'ą'zhĩ' ádaasohdzaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hĩ k'ehgo ndaashidołtĩ, Christ Jesus ndaadołtĩhĩ k'ehgo ndaashidołtĩ. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwil daagozhóq' n'í ya' doo bínádaahniih da née? Dząą nohwaa nagoshni', bígonedząąyúgo dánohwĩ nohwinaá hadaasohnĩlgo shaa daasohnil doo ní. ¹⁶ Da'anii ádishnĩgo nohwich'ĩ' yashti'hĩ bighą ya' nohwik'edaadinshniihgo ádishnii daanoht'ee née? ¹⁷ Áí nneehĩ, nohwil ch'ídaago'aahgo ádaadi'iinĩ, nł'éego nohwich'ĩ' yadaakti' ndi, doo da'anii nohwá nł'ée da; áí bee shits'ą' nohkąhgo ánohwile'go, bí zhinéego ádaanoht'ee daahleehĩ bighą ádaanohtwĩnii. ¹⁸ Áídá' da'anii nł'éego ágot'eehĩ bighą nnee nł'éego nohwich'ĩ' yadaakti'hĩ nzhų, dábik'ehn, doo dashĩ nohwil nashkaigee zhą da. ¹⁹ Shichagháshé daanohtnii, isdzán ilchĩigo bił nádi'nñihĩ k'ehgo nohwá shiniinągonł'ée, Christ bi'at'e'í beádaanoht'ee daasolĩzhĩ', ²⁰ Nohwĩ nohwaa shil nagokihĩ bighą dák'ad hadó' akú nohwil daansłĩ le' nsĩ, áík'ehgo iltah at'éego bee nohwich'ĩ' hadaaszdi' doleel ní. ²¹ Shil nadaagołni', nohwĩ, Jews bich'ĩ' begoz'aaní be'ádaanoht'ee hádaht'iinĩ, begoz'aaní áníhĩ doo bídaagonokĩ da gá? ²² Dík'ehgo nko bek'e'eshchĩ, Abraham biye'ke naki lək'e, dała'á isdzán isnáh nłnihĩ bizhaazhé, ła'hĩ isdzán doo isnáh nłni dahĩ bizhaazhé biłgo. ²³ Isdzán isnáh nłnihĩ bizhaazhéhĩ chagháshé dandaagohileehĩ k'ehgo gozłĩ, áídá' doo isnáh nłni dahĩ bizhaazhéhĩ Bik'ehgo'ihí'nań da'aniihĩ k'ehgo begolnéhgo gozłĩ. ²⁴ Dí da'anii ánágot'ĩhĩ bee nohwil ch'ígót'aahi ádaat'ee: dí isdzáné nakihĩ Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee lángot'ąą lək'ehĩ nakiyú ágot'ehi yá nazĩ; dała'á Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehĩ nyilchĩhi, án dził Sinai golzeegee ngot'aaní yá sizini. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizĩ, án dakú ní' biká' Jerúsalemhĩ yaa nagolni', án bichagháshé biłgo isnáh daanłinihi. ²⁶ Áídá' Jerúsalem yaaká'yúhĩ doo isnáh nłĩ da, áí née daanohtwimaa nłĩ. ²⁷ Gánĩgo bek'e'eshchĩ, Nł gozhóq' le', doo ilchĩ dahĩ nłni, nichagháshé da'ádinii; nł gozhóq'go nłwosh, doo

nił nádi'diníih dahíi: isdzán bika' da'adini n'íi isdzán bika' golíni n'íi bitisgo bichagháshé láá. ²⁸ Shik'íyú, Abraham ba'det'aa n'íi k'ehgo Isaac gozlii, néé áldó' da'ái k'ehgo Abraham bichagháshé daandlii. ²⁹ Áídá'go ágót'eehíi k'ehgo, chagháshé ndaagoleehíi k'ehgo bi'dizhchiinii, Holy Spirit binawodii bee bi'dizhchiinii yiniigodnłsı, dák'ad ndi da'ágágot'ee. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihinań biyati' hant'é níi gá? Gáníigo bek'e'eshchii, Isdzán isnáh nłni bizhaazhé biłgo ch'ínenyóóđ; isnáh nłni yishchínihií bitaa bíyéehíi doo bíyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nłni dahíi bizhaazhéhií zhá bíyéé hileeh. ³¹ Áík'ehgo shik'íyú, néé isdzán isnáh nłni doo bichagháshé daandlii da, isdzán doo isnáh nłni dahíi bichagháshé daandlii.

5

¹ Christ ch'ínánohwińilhií bigha nđdzilgo nasozii, Jews bich'ı' begoz'aanii doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'aazhi' bee ik'ínádaadohgisgo da. ² Shii Paul gánohwiłdishnii, Circumcise ádaanohwi'deszaa lėk'eyúgo, nohwii Christ doo nohwil daant'é da. ³ Nnee dała'á daanohtiiıee circumcise ádaanohwi'deszaahii gádaanohwiłdishnii, Jews bich'ı' begoz'aanii dážhó dawa bikisk'eh ádaanoht'eego goz'aa, doo łazhi' zhá da. ⁴ Nohwii dahadínta begoz'aanii bikisk'eh ánsht'eehii bigha Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dávik'ehyú ánsht'ee daanohsinii, Christ nohwich'ı'yúgo doo nt'é dago ádaanołsı; Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'ii doo hádaaht'ii dago bits'á'zhı' ádaahdzaa. ⁵ Néé Holy Spirit biláhyú daanohwi'odłá' bee dávik'ehyú ádaant'ee doleelii nohwá łaalnéhii ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bił dała'á ch'iliiyúgo, circumcise áko'deszaa dagohii doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odłá'ii ko'ijóonii bee ch'ı'nah hileehii zhá ilii. ⁷ Ihách'ideskaihií k'ehgo nłt'éégo hohkeel ni'; hadín láá nohwil godishkish lán, da'anii ágót'eehii doo dayúweh bikisk'eh ádaanoht'ee da k'adíi? ⁸ Hant'é k'ihzhi' ádaanohwizlaahii Bik'ehgo'ihinań nohwich'ı' ánniidii doo bits'á'di'gohi at'éé da. ⁹ Bán benilzoolé da'ayáhágo ik'áan nást'ódii dahot'éhé daabíndiłsohii k'ehgo doo nzhóq dahii da'ayáhágo bitah dench'aadgo dawa daayılchóqoh. ¹⁰ NohweBik'ehn biláhyú nohwaa da'oshii, łahgo ilch'ígót'aahii dá baa natseskeesii k'ehgo nohwii áldó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleel: hadín nohwil daagodikishii, án baa yádotih. ¹¹ Shik'íyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishniigo nashaa lėk'eyúgo, doo shiniidaagoch'inłsı le'at'éé da. Ágádishniigo nashaa lėk'eyúgohii, tsı'ılna'áhi doo baa yashti' le'at'éé da, áík'ehgo Jews daanliinii doo dayúweh shich'ı' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadín nohwil daagodikishii nohwits'á'zhı' nó'niił dadó'. ¹³ Shik'íyú, dawa bił ch'ı'ótáahii bich'ı' nohwi'dokeed ni'; áídá' doo ái bigha nchó'go ánadaahiit'iiłgo nohwá bił ch'ı'ótáq daanohsı da, ndi hıł daanohjóógo hıł ch'odaahnii. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii dawa dińko yati' dała'áhi bee łalzaa; Nit'ahdı' gólíinii nił nzhóq le', dáni idił njoqohii k'ehgo. ¹⁵ Áídá' dat'ógo ilch'ı' daadołghashyúgo, ilch'ı' nadaagonołkaadyúgo, ídaa daagonohdzaa, dńko ałł daałłghał ako. ¹⁶ Díi gánohwiłdishnii, Holy Spirit bee hohkaah le', áík'ehgo nohwits'ı nchó'go hádaat'iinii doo beda'ol'ii da. ¹⁷ Ko'at'e' nchó'ii Holy Spirit yich'ı' nagonkaad, lá'ii Holy Spirit ko'at'e' nchó'ı' yich'ı' nagonkaad: díi doo ilch'ı'

lekt'ee da; áí bighá doo dahádaaht'íyyú ánádaaht'íjil da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwiylaayúgo, Jews bich'í' begoz'aaní doo bitl'ááhyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nch'ó'í' dínko bebígoz'íj, nant'í' na'idaahí, iké' na'idaahí, nch'ó'go natsits'íkeesí, nch'ó'í' doo bich'í' t'áazhí' ách'ít'ée dahí, ²⁰ K'e'eshchín daach'okqáahí, ígonlgaashí, ik'ech'innihí, la'ch'ídit'áhí, dawahá ídáhách'it'iiní, ha'ishkeehí, ilch'í' nagoch'inlkaadí, ilts'á'zhí' ádaach'it'eehí, la'í' da'anii ágot'eehí yits'á'zhí'go ilch'ídaago'aahí, ²¹ La' bíyééhí ídáhách'it'iiní, its'izilheehí, kol' nágodeyisí, nch'ó'í' baa goch'inihí, la'í' dí' ba'ashhah aldó' nch'ó'go ánádaat'íjil: da'adá' baa nohwil' nadaagosisni' n'í' baa nohwil' nanádaagoshni', dí' ye'ánádaat'íjil Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaní doo bíyéé daaleh da. ²² Áídá' nest'á' ch'il yiká' nánt'íhí k'ehgo dínko Holy Spirit bits'á'dí'go begoz'áni at'ée, kol' ijóóní, kol' gozhóóní, kol' nkegohen'áání, bágoch'oho'aahí, dawa bich'í' ch'ízhóóní, ko'at'e' nlt'éeéhí, kegondl'íjil, ²³ Kojí' yune' isht'egodnt'éeéhí, ídaa goch'idzaaní: ágádaat'eehí begoz'aaní bits'á'dí' doo bándagot'aa da. ²⁴ Christ bíyéé daanliiní bi'at'e' nch'ó'ihí bil daanzh'oggo yiká hádaat'íjil n'í' tsí'ílna'áhi yídaayeskáhí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadélt'íjil da le', doo nch'ó'í' bich'í' daakil'aa da le', doo la' bíyééhí ídáhádaahiit'íjilgo nch'ó'go laa natsídaahiikes da le'.

6

¹ Shik'íyyú, nnee la' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwí, Holy Spirit bee nasoziiiní, án baa daach'ohba'go bich'í' yádaakt'íjilgo t'áazhí' nlt'éeego nkenánoholteeh; ni aldó' dánko áik'ehgo nanídi'notaahi at'éeéhí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee h' ch'ódaahnii le', áí bee Christ yegos'aaní beda'ol'íjil doleel. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'ée da ndi, doo sihgo ánsht'ee da, nzíyúgo, ích'í' nach'áhi at'ée. ⁴ Áídá' nnee da'á daant'íjil yee ye'ánat'íjil hago'at'éeéhí ídine'íjil le', áik'ehgo dabí' bi'at'e' nzh'oggo yúgo, áí yaa bil gozh'ó' doleel, doo la'í' nnee ye'ánat'íjil hí bighá da. ⁵ Nnee dabí' biyil dahyoweehí k'ehgo nnee daant'íjil yee bi'at'e' doo nzh'oggo dayúgo dabí' nabilt'og. ⁶ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa bil ch'ígót'aahí, bíyééhí nlt'éhíhí dawa lahzhí' hadín bil ch'ígót'aahí yaa yihíniil le'. ⁷ Doo ích'í' nadaach'aa da le'; Bik'ehgo'ihí'nañ doo hagog'éeego bich'í' na'ich'áhi at'ée da: nnee nt'é k'edileehí da'ái náyihigéshi at'ée. ⁸ Hadín bi'at'e' nch'ó'í' yee k'edileeyúgo ídil ch'ígódeehi at'ée; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaaká'yú dahazhí' ihí'naahí yinlt'áni at'ée. ⁹ Nzh'oggo ánádaahiit'íjil doo bik'e h'íkáh da le': dayúweh ágádaahiit'íjilgo nlt'éeego da'inlt'áq. ¹⁰ Áik'ehgo nohwá ch'ígót'áadá' halaq nnee dawa bich'í' nlt'éeego ánádaahiit'íjil le', ndi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ daayodl'áqgo bich'ágháshé daanliiní itisgo ádaanz'íjil le'. ¹¹ Dí' nchaago k'e'eshchiiní dashí nohwich'í' k'eshilchíni daah'íjil. ¹² Nnee dabí' zhá nlt'éeego daabine'íjilgo hádaat'iiní circumcise ádaanohwi'dolnéh daanohwi'nii; Christ bits'í'lna'áhi yaa yádaakt'íjilgo dánko biniidaagonlt'ée doleehí bighá ádaanohwi'nii. ¹³ Dabí' circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaní doo dawa yikisk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwí da'ádaanohwi'niiigo circumcise ádaanohwi'deszaahí yee ídaa da'odlígo yádaakt'íjil bighá circumcise ádaanohwi'dolnílgo hádaat'íjil. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlígo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehí' tsí'ílna'áhi yiká' daztsáahí zhá bee ída'oshdlígo yashti'go

Bik'ehgo'ihinań áshíłsı le', áı bee ni'godzán biká' ágot'eehıı daztsaqahıı k'ehgo shich'ı' at'éé, ła'ıı shıı áldó' ni'godzán biká' ágot'eehıı dasiitsaqahıı k'ehgo bich'ı' ánsht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bıł dała'á daanohlııyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohıı doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo ılıı da, ndı áníidégo ánádaanohwi'deszaahıı zhá ılıı. ¹⁶ Dıı ádishniihıı yikísk'eh daahikáhıı Bik'ehgo'ihinań bits'á'dı' ilch'ı'gont'éehıı ła'ıı bıłgoch'oba'ıı bee yich'ı' goz'ąą le', áı da'anıı Israel hat'ı'ıı daanlııgo Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daanlıı. ¹⁷ Kodı' godezt'ı'go dıı bighą doo hadıı nashinkł'óg da le': ilk'idá' Jesus nohweBik'ehń bighą shid shiká'zhı' hit'ıı. ¹⁸ Shik'ııyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bıłgoch'oba'ıı daanohwiyi' yune' begoz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

¹ Shíi Paul, Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíní, áí Christ Jesus daayodlāago bíyéé daanliiní, bich'í' k'e'eshchii: ² Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'āā le'. ³ Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, ba'ihégoš, án yaaká'yú nagoz'āagee nohwiyi'siziiní bá gózhógo dawa nohwainé', Christ biláhyú: ⁴ Án biláhyú ni'godsán doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihinañ hanánohwezñil, binááí godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'āā da doleelgo: ⁵ Bichāgháshé daandlii doleelgo hanánohwid'íníigo nohwá ngonlchíi, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íigo yaa bil gozhó, ⁶ Ízigo bilgoch'oba'íi ba'ihédaandzi doleelgo, áí nohwiká'zhí' áyíílaago, biYe' bil nzhóni biláhyú: ⁷ Án bidikíi bee nchó'íi bits'á'zhí' nanánohwi'diheznii, nohwinchó' n'íi bighā nohwaa nágotet'āā, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíi bik'ehgo; ⁸ Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhí' áyíi, daagondzāago la'íi dawahá bídaagonlzigo ánohwísi; ⁹ Bik'ehgo'ihinañ hát'íiní doo bígózi da n'íi nohwil ch'í'nah áyíílaa, da'án bil gozhógo hát'íihíi k'ehgo án ngonlchíi: ¹⁰ Goldohíi biká' ngonyaágo yaaká'yú ágot'eehíi la'íi ni'godsán biká' ágot'eehíi dawa Christ yebik'ehgo da'á' áile': ¹¹ Án biláhyú áldó' nt'é nohwíyéé doleelíi nohwaa det'āā, dabíi hát'íigo dawa la'íi'íihíi k'ehgo nohwádíhyú nohwá ngonlchíi: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidlāadíi, nlt'éégo daahii'naahíi bighā Bik'ehgo'ihinañ ízigo ye'at'éhi nnee daayidnksi doleelgo. ¹³ Nohwíi áldó' yati' da'ánihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohwezñili daasidohts'āadá' daahohdlaā n'i: daahosohdlaāadá' Holy Spirit bee nohwāngon'āā n'íi bee nohwiká' izkaahíi k'ehgo bee nohwígozi, ¹⁴ Áí bee Christ bidikíi bee nohwá nayihesni n'íi nohwíyéé silíi'zhí', nt'é yengon'āā n'íi da'ániigo nohwíyéé doleelgo bídaagonlzi, án ízigo ye'at'éhi ba'ihégoš doleelgo. ¹⁵ Áí bighā Jesus nohweBik'ehñ daahohdlaāgo, la'íi ínashood dawa nohwil daanzhógo ba'ikonizíidá', ¹⁶ Da'ákozhā Bik'ehgo'ihinañ bich'í' nohwa'ihénsi, nohwá da'oshkāāhgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ yokāāhíi, Jesus biTaa ízigo ye'at'ééhíi, daagonohsāago ádaanohwile'go nohwá oshkāāh, la'íi Bik'ehgo'ihinañ dabíi nohwil ch'í'nah ádidle'go bídaagonoksi doleelgo áldó' oshkāāh: ¹⁸ Nlt'éégo ágot'eehíi daahohlíi doleelíi bighā nohwiká' ánniidíi bídaagonoksi doleelgo, la'íi ínashood daanliiní bilgo ízigo ágot'eehíi behaldzili nohwíyéé doleelíi áldó' bídaagonoksi doleelgo nohwíi yuñe' nohwil ch'í'nah ágólsi doleelíi bighā nohwá oshkāāh, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihinañ binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhíi k'ehgo, néé daahohiidlaani nohwá siné'go bídaagonoksi doleelíi bighā nohwá oshkāāh; ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ binawodíi bee Christ daztsāadí' naadiidzaago áyíílaadá' yaaká'yú bigan dihe'nazhinéé dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íi, spirits binawodíi, dak'a'at'ééhíi, la'íi yedaabik'ehíi dawa bitisgo, doo díi goldohíi zhā biyi' da, ndi yuñáasyú goldoh doleelíi áldó' biyi', íltah at'éégo daabizhi' daawójíhíi

dawa bitisgo sitiigo áyílaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nyiné', la'íí ínashood dawa yá siziiigo bitsits'inhú k'ehgo at'éégo áldó' ábíílaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiníí, bits'í nliigo belalzaa, án bee dawa iltah at'éégo layi'íih.

2

¹ Begoz'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, la'íí nohwinchó'íí bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinchó'íí biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehúí zhá bech'ígót'i'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daancho'íí binant'a', án Bik'ehgo'ihí'nań doo daidits'ag dahíí bitahyú na'iziidíí bikísk'eh hohkaah ni': ³ Néé áldó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' ncho'go hat'íiníí bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bílgo hat'íiyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliídá' ncho'go ádaant'ee n'íí bighá Bik'ehgo'ihí'nań nohwiniigodilé'íí nohwich'í' begoz'áá ni', nnee la'íí ádaant'eehúí k'ehgo. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań, bílgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dázhó bíl daanjóó lék'ehíí bighá, ⁵ Nohwinchó'íí bee nane'na' n'dá' Christ bíl dała'á daasiidliigo daahii'naago ánánohwidlaa, (bílgoch'oba'íí bee hasdákai); ⁶ Bíl dała' naadihiikaigo ánohwilaa, la'íí Christ bíláhyú yaaká'yú nagoz'áagee bíl naháataágo ánohwilaa: ⁷ Áik'ehgo yunáasyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus bíláhyú nohwaa ch'oba'go, bílgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áidolií. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí bee hasdákai, nohwi'odla'íí bíláhyú; doo dánohwíí ádaht'íí da: Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdziidíí bee da, áik'ehyúgohíí dánko nnee la' ída'odlíí hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań nanohwik'ída'iziidíí daandlií, Christ Jesus bíláhyú nlt'éégo ánádaahiit'íí doleełgo ánohwilaa, áik'ehgo bikísk'eh hiidaal doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngonlchíí lék'e. ¹¹ Áí bighá díí béndaałniih, doo Jews daanołhíí dago daagosolíí, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise ádaanołwi'deszaa dahi daanołwiłni, áí circumcisonhíí nnee bigan zhá bee kots'í nabik'ísdziidi; ¹² Áidá' Christ doo bídaagonołs da ni', nanidí' daanołhíigo doo Israel hat'ííí daanołhíí da, Bik'ehgo'ihí'nań nt'é yee yágon'áá n'íí doo nohwíí nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'i' da ni', ni'gosdzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihí'nań doo bíl daanołhíí da ni': ¹³ Lahn' nzaadyú daanołhíí ni', ndi k'adíí Christ Jesus biyéé daasolliigo, Bik'ehgo'ihí'nań bit'ahgo ánádaanołwizdlaa, Christ bidíííí bee. ¹⁴ Áń nohwá ilch'ígont'éehíí nlií, da'án Jews daandliiníí la'íí doo Jews daanołhíí dahíí dała'á ádaanołwizlaa, la'íí nohwigizhgee bighá ilts'á'zhí' ádaant'ee n'íí k'ihzhí' áyílaa, nohwigizhgee tséé bee ilt'íiníí k'ihzhí' áyílaahíí k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aaníí biyi' iltah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'íí bighá ilk'edaadin'nii n'íí Christ bits'í bee k'ihzhí' áyílaa; áidí' nnee naki n'íí dała'á ánáyiidlaahíí k'ehgo néé Christ bee dała'á ánánohwidlaa, áik'ehgo nkegohen'áá nágosdlií. ¹⁶ Néé naki hat'ííí daandlií n'íí tsí'ılma'áhi bíláhyú dała'á daasiidliigo, Bik'ehgo'ihí'nań bíl k'íí nádaasiidlií, áik'ehgo ilk'edaadin'nii n'íí ááł bengonyáá: ¹⁷ Nzaadyú daanołhíí n'íí, íłhánégo daandliíhíí bílgo Jesus nkegohen'ááníí yaa nohwíł nagoln'igo nyáá. ¹⁸ Áń bighá daanołwigha Holy Spirit dała'áhi bíláhyú nohwiTaa bich'í' ha'áhiikáhgo ha'ágót'igo nohwá alzaa. ¹⁹ Áí bighá k'adíí doo lahdí' nnee daanołhíí da, doo nnee lahgo hat'íí daanołhíí

da, áidá' n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí bíl dała'á hat'i'i daasolij, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daasolij; ²⁰ Jesus binadaal'a'á la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi k̄ih bit'ááh ledn'aahí k'ehgo daanljigo, biká' nohwí'dest'íhí k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíi hágon'áágee tséé dantsé si'áni nljigo; ²¹ Án biláhyú dágoz'aa nt'éégo ládaasnilgo al̄ne', nohweBik'ehñ biláhyú godiyihgo k̄ih biyi' da'ch'okáahíi goleeh: ²² Án biláhyú nohwíi ákdó' itah nohwí'dest'í, Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' ngoléhíi bighá ágol̄ne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Ái bighá shíi Paul, Jesus Christ bighá, la'íi nohwíi ákdó' doo Jews daanohtij dahíi nohwichá ha'ásitíi, ² Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwił ch'í'nah ashle'go shaidin'áánii ba'ikodaanohtsi lán shi: ³ Doo bigózi da n'íi shil ch'í'nah áyílaago shil ígoziid; (ilk'idá' ayáhágo nohwich'í' bek'eshiilchijigo nohwił nagosisni' ni'; ⁴ Ái daahohshíige Christ ye'at'éehii doo bigózi da n'íi bigosíisjidi nohwíi bídaagonoksi doleel.) ⁵ Ái doo ánídá' goldohii biyi' ni'goszán biká' n̄nee doo hwahá bíl ch'í'nah ádaal̄ne' da ni', áidá' k'adíi Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á la'íi binkááyú yádaakti'íi daadilzihi Holy Spirit bee bíl ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daanlij dahíi, Jews daanliini bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ágot'eehii dała' daabiyéé doleel, dała' Christ bíl dała'á daanljigo bits'í dała'á daanlij doleel, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Jews daanliini yágon'áánii Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlij dahíi ákdó' daabiyéé doleelgo bíl ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Ái yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi shaa yiné'íi bee, binawodii shinkááyú na'iziidgo. ⁸ N̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí doo ízigo at'éé dahíi dawa shíi dábič'í'gee siitii ndi doo Jews daanlij dahíi bitahyú Christ bee nohwiya daagozhóónii doo bigonoksih at'éé dahíi baa yashti'go Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi shaa det'aa; ⁹ La'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Christ biláhyú dawa áyílaahii, ni'goszán alzaadi' yushdi' godezt'i'go ngonchíini doo bigóziigo áyílsi da n'íi, hagog'éégo at'éehii shíi n̄nee dawa bíl ch'í'nah ashle'go shaa det'aa: ¹⁰ Áik'ehgo inashood dawa Christ bee dała'á níini biláhyú spirits binadaant'a'ú la'íi binawodii yaaká'yú nagoz'aaágee Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá' iltah at'éhi yídaagoksi doleel, ¹¹ Ái dahazhí' goz'áni Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áánii bik'ehgo layiila, Christ Jesus nohweBik'ehñ biláhyú: ¹² Án daahohidlaago doo daasiite'go da, doo nídaahildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'i'. ¹³ Áik'ehgo nohwichá goyéégo shich'í' nagoyahii bighá doo hayaa ádaanoht'ee da le', ái bee lán da'nohtij. ¹⁴ Díinko bighá Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa bich'í' hishzhíizh, ¹⁵ Án bichagháshé yaaká'yú daagolíini hik'e ni' biká'yú daagolíini dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízigo ye'at'éhi ch'í'na'izkaadhii bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziini nalwodgo nohwá áile' doleelgo nohwá daahoshkqah; ¹⁷ Nohwi'odla' bee Christ nohwijii biyi' yune' golii le'; áik'ehgo i'ijóónii bee nohwi'eghad goliiigo ndzilgo sozjigo, ¹⁸ Nohwi inashood dawa bílgo Christ bi'ijóónii nanigodí', ts'í'ngodí', ts'ídagodí', ts'í'yaago ádaahosahii bee nohwił bigózi doleelgo; ¹⁹ La'íi Christ bi'ijóónii, be'ígózi yitis nel'aa ndi, bídaagonoksi doleelgo, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi

dawa bee ádaanoht'ee doleelgo nohwá da'oshkqah. ²⁰ Daahókeedíí la'íí natsídaahiikesíí dawa búi zhá yitis nel'aqgo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, ²¹ Dabíí zhá Christ Jesus biláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliiníí dawa ya'ihédaanzigo daayidnksj doleel, doo nnágot'i'go da. Doleelgo at'éé.

4

¹ Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehñ bighq ha'ásitííníí nánohwoshkqah, nohwiká ánniidíí bikísk'eh ndzilgo hohkaah le', ² Ídaa daagoch'iyołba'go, nohwijíí yuñe' isht'egodnt'éégo, nzaad bádaagohoh'aal le', hñ daanojooqgo ilch'i' hadag ádaanoht'ee le'; ³ Holy Spirit bee dala'á ádaanolsigo ilch'i'gont'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelgo nyeego nabik'ida'ohsiid. ⁴ Christ biláhyú dala'á daanołłj, Holy Spirit aldó' dala'á, da'áík'ehgo aldó' daanołhwigha ihi'naa doo ngonel'aq dahíí ndaahohíí doleelgo nohwiká ánniid; ⁵ NohweBik'ehñ dala'á, nohwi'odla' dala'á, nohwibaptism dala'á, ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ dala'á, daanołhwigha nohwiTaa, án dawa yitisgo nlíni, dawa yil nlíni, daanołhwigha nohwiyi' golíni. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí iltah at'éhi dala'á daantjjeeg nohwaa daizné', Christ nohwainé'íí k'a'áholaaqgo. ⁸ Áík'ehgo gádi'nii, Wá'yú bil onágodzaadá' isnáh daanlj n'íí lqágo yádñ onádzaago, nnee yaaká'di'go yaa daagodez'aq lék'e. ⁹ (Wá'yú bil onágodzaa ch'iniiyúgo, lahn' áidí' ni'gosdzán yuyaa bil nkegonyáhi lán shj. ¹⁰ Bil nkegonyááhíí da'án yaaká'yuhíí nzaadyú dábitiséyú bil onágodzaahi at'éé, qal laile' doleelhíí bighq.) ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yaa daizné'íí iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daanljgo yaa daagodez'aq; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go; la'íí la' ínashood yinádaadéz'jgo bil ch'ídaago'aahgo; ¹² Ínashood hadaadeszaago n't'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ yá nada'iziid doleelgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleelgo, la'íí ínashood dawa Christ bits'í nliiníí ndzilgo ádaile'go baa daagodez'aq: ¹³ Áík'ehgo daanołhwigha nohwi'odla' bee dala'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' n't'éégo bídaagonljñ, nnee báyan hileehíí k'ehgo néé Christ bits'í daandljgo án bee báyan daahiidleehgo Christ ye'at'ééhíí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh: ¹⁴ Doo dayúweh chagháshé daanljñhíí k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahíí bee doo ilts'á' nohwil ánagoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahíí yee nohwiká daadihésbñ, k'izé'daanołwidilteeh hádaat'iiníí, áí doo idaayilts'aq da le'; ¹⁵ Áidá' hñ daanjooqgo da'anñi ágot'eehíí bee yadaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíí k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bil dala'á daandleehgo án biláhyú daandzéel le': ¹⁶ Nohwits'í lqágo ilghadaadit'aqñhíí la'íí its'id bee daalotq'íí gólj, dawa n't'éégo nadaakidziidyúgo n't'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'íhíí daandljgo dabíí bee daalontq', la'íí hñ daanjooníí bee néé Christ bits'íhíí daandliiníí nchaa daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehñ biláhyú hasdziihgo gánohwíłdishñii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanlj dahíí da'ílinégo natsídaakeesgo hikaahí k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesíí yee doo daago'j da, doo bil ídaagozi dahíí bighq Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ihi'naahíí yits'á'zhí' ádaat'ee, bijíí biyi' chagolheel benagoz'aqñhíí bighq: ¹⁹ Bijíí nt'iz siljgo ncho'íí doo yich'i' t'aqzhi' ádaat'ee dago yaa ádaadest'aq, ncho'go ánádaat'jñhíí zhá bil daant'ee daasilj. ²⁰ Áidá' nohwihíí ágágot'eehíí doo Christ

bits'á'dí' bídaagoŋ'aa da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanoŋsi lək'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíi nohwil ch'idaagoz'aa lək'eyúgo; ²² Doo ánidá' nchó'íi be'ádaanoht'ee n'íi yó'odaagodoh'aah, ái k'izé'idilteehgo nchó'íi zhá hát'íjgo da'ílii hileeh; ²³ Nohwinatsekeesíi, nohwiyi'siziinií bilgo ánidégo nohwá ánaolne'; ²⁴ Ánidégo be'ádaanoht'eehíi ádaagohdle', ái Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo dávik'ehyú át'éégo lá'íi da'anii dilzihgo alzaa. ²⁵ Áik'ehgo léda'olchoohíi yó'odaagodoh'aah, daŋa'á nohtijgee nohwit'ahdí' daagolíinií da'anii ágot'eehíi yee lił nadaagoŋi': nnee bits'í daŋa'á ndi laayú henláahíi k'ehgo née itah at'éégo ádaant'ee ndi daŋa'á hahiit'í'. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee dénchó'égo ágot'eehíi yeh nohoŋt'é' hela': hadaashohkeehíi bil ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'an doo bá goz'aaŋo ádaagonoŋsi da le'. ²⁸ Hadín in'ijhíi doo dayúweh in'ijh da le': áidá' dabíi bigan yee nt'éégo na'iziid le', hadín nt'é yidih nliinií lá' yaa yiné' doleehíi bigha. ²⁹ Yati' nchó'íi doo lá' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áidá' yati' nt'éhi zhá, hadag ádaakole' doleelgo, hadíi daidits'agíi bee biyaa gozhóŋ doleehíi bigha. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biHoly Spirit doo bil gozhóŋ dago doo ádaanoŋsi da le', án bee nohwiká'iskaŋ, ch'inánohwi'niíií bijjizhí'. ³¹ Nohwil daagoshch'iihíi, nohwínágochijhíi, hadaashohkeehíi, hagoŋdohíi, nchó'go yádaakt'íi, lá'íi da'oh'ni'go natsídaahkeesíi dawa bee nohwits'á' gonogháh: ³² Łaadaach'ohba' le', laatédaaht'ii le', Bik'ehgo'ihí'nañ Christ bigha nohwinchó'híi bigha nohwaa nágodez'aaŋhíi k'ehgo nohwíi áddó' laa nádaagodenoht'aah le'.

5

¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bil daanzhónihíi daanoŋijigo Bik'ehgo'ihí'nañ beda'ol'ij; ² Christ bil daanjóŋhíi k'ehgo lił daanoŋjóŋgo hohkaah, án ikagolchimíi Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahgo baa hi'né'híi k'ehgo zesdijgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ya'ádet'aa. ³ Áidá' nant'í' na'idaahíi, nchó'go natsíts'ikeesíi, dawahá dayúwehégo idáhách'it'inií, daŋa'á ndi doo bída'oltah da, inashood Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaago doo ágádaat'ij bik'eh da; ⁴ Ikóhgo yati'íi, yati' da'ílinéhíi, dawahák'e ách'iniihíi doo ádaadohnií bik'eh da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ahíyi'e daabikdohniigo nt'éé. ⁵ Díi bídaagonoŋsi, hadín nant'í' naghaahíi, nchó'go at'éehíi, dawahá dayúwehégo idáhát'íinií, ái da'íliné daayokaqahíi, án Christ bilatt'áhgee begoz'aaníi, da'ái Bik'ehgo'ihí'nañ bilatt'áhgee begoz'aaníi doo itah biyéé da doleel. ⁶ Dahadín biyati' da'ílinéhíi izanoŋt'é' hela': ái bigha dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihí'nañ biniigodilé'íi yiká'zhí' áile'. ⁷ Áik'ehgo ágádaat'eehíi doo itah daanoŋij da le'. ⁸ Łah chagoŋheel zhinéé daanoŋij ni': k'adyúgo nohweBik'ehñ binkááyú idindláád zhinéé daasolij: áik'ehgo got'ini biyi' hikahíi k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit nnee nayik'íziidyúgo, nt'éégo ágot'eehíi, dávik'ehyú ágot'eehíi, lá'íi da'aniiigo ágot'eehíi biyi' begoz'aaŋo áile'); ¹⁰ NohweBik'ehñ hant'é bil goyilshóŋ doleehíi bídaagonoŋsih. ¹¹ Doo chagoŋheel zhinéégo da'ílinégo ánádaat'ijhíi k'ehgo ánádaaht'ij da, áidá' ágánágot'ijhíi nnee bil ch'í'nah ádaanoŋsiigo bigózi le'. ¹² Nagont'iyú ánádaat'ijhíi bích'iltahyúgo ndi bik'ee idaayáŋosí. ¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahíi idindláádii bee bigózi: dawahá hit'inií idindláádii bee hit'ij. ¹⁴ Áik'ehgo gánijgo dahgoz'aa, lhoshíi, ch'inándzíd, dasíntsaqádí' nádndáh, Christ níká'zhí' idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éégo hohkahíi baa daagonohsaq, nnee doo daagoyáq dahíi

doo k'ehgo da, áídá' daagoyáni hikahí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díi yołkaakí biyi' doo nzhq̄q̄ dahíi zh̄a begoz'q̄ahíi bigh̄a goldohíi íl̄iigo ádaanołs̄i. ¹⁷ Ídaa daagonohdzaq̄ le', nohweBik'eh̄n nohwá hát'íiníi bídaagonołs̄ijh. ¹⁸ Wine nohwił nádaagodołhis hela', ái dénch̄o'go kodilteehi at'éé; áídá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ígo n̄dzilgo bee nasoz̄i le'; ¹⁹ Siníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégo siníi, la'íi ínashood biyini' bee il̄ch'í' da'doh'aał le', nohwił daagozh̄o'go nohwijíi biyi'dí' nohwe-Bik'eh̄n bich'í' da'doh'aał le'; ²⁰ Dábik'eh̄n Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bich'í' dawahá ba'ihédaanołs̄i le', Jesus Christ nohweBik'eh̄n bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań daadinolołs̄igo daalidohts'ag le'. ²² Isdzáné daanołhiini'í, daanołhwiq̄' daadohts'ag le', nohweBik'eh̄n daadohts'agíi k'ehgo. ²³ N̄nee bi'aa yá siz̄iigo bi'aahíi bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá siz̄iigo bitsits'ini at'ééhíi k'ehgo: ínashood daanliini'í dawa Christ bits'í n̄l̄iigo ái hasdá'iin̄i at'éé. ²⁴ Áik'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agíi k'ehgo isdzáné daanliini'í al̄dó' dawahá bee bik̄a' daidits'ag le'. ²⁵ Da'an̄ii ínashood daanliini'í l̄áq̄ ndihíi Christ biláhyú dałá'a át'éé, Christ ái bił nzhq̄q̄go ya'idet'q̄ahíi k'ehgo n̄nee daanołhiini'í, daanołhwi'aa nohwił daanzhq̄q̄ le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisi' k'ehgo ái ínashood dałá'a át'ééhíi Christ biyati' yee taayigisgo idáhaididle'hi' bigh̄a ya'idet'q̄a, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idil̄iigo da, dant'éheta dénch̄o'ehíi da'ad̄ih; áídá' dilzihgo, dánłt'éé nt'éégo, bits'á'dindl̄áad sil̄iigo idaayi'né' doleehíi bigh̄a ya'idet'q̄a. ²⁸ Da'ágát'éégo n̄nee bi'aa bił daanzhq̄q̄ le', dabíi bits'íhíi k'ehgo. Hadíi bi'aa bił nzhooníi dabíi idil̄ njóni at'éé. ²⁹ N̄nee doo la' dabíi bits'í bił nch̄o' da; áídá' n̄t'éégo áyíłs̄igo bił nzhq̄q̄go yinádéz'ij, nohweBik'eh̄n ínashood dawa dabíi bee dałá'a n̄l̄iigo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyíłs̄i, ³⁰ Néé dałá'a daant̄ij̄gee Christ la' bits'í daandl̄ij̄híi bigh̄a, bits'í hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Ái bigh̄a n̄nee bitaa hik'e b̄áq̄ biłgo yits'á' dahdigháhḡo bi'aa yíhiigháh doleeł, áik'ehgo naki dilt'ee n'íi dałá'a nádleeł doleeł. ³² Díi dázh̄o doo bigózini at'éé da: Christ hik'e ínashood l̄áq̄ ndihíi Christ biláhyú dałá'a at'éhi al̄dishn̄ii. ³³ Áídá' dałá'a daanoht̄ij̄gee gádaanołhwiłdishn̄ii, Nohwi'aa nohwił daanzhq̄q̄ le', dabíi idil̄ njq̄ohíi k'ehgo; la'íi isdzáné bik̄a' daayidn̄s̄i le'.

6

¹ Chagháshé daanołh̄ni, nohwitaa nohwimaa biłgo daadohts'ag le', nohweBik'eh̄n bił dałá'a daanołh̄ij̄híi bigh̄a: ágádaanoht'eego n̄t'éé. ² Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aani' dawa bitahyú dantsé nt'éheta nohwá adishliil̄ nohwiłn̄niidíi díinko dahgoz'q̄a, Nitaa nimaa biłgo dink̄s̄i le'; ³ Áik'ehgo niyaa gozh̄o' doleeł, ni'gosdzán bik̄a' n̄zaadyú hinn̄áa doleeł. ⁴ N̄nee daanołhiini'í, nohwichagháshé doo bił daadohtehgo bídaagoyol̄ch̄ij̄ da: áídá' nohweBik'eh̄n bik'ehgo nohwichagháshé doo dábik'ehyú ádaat'ee dagee bich'í' yádaakt'igo bił ch'ídaagonoh'aahgo bi-hołnaa. ⁵ Nada'ohsiidíi, ni'gosdzán bik̄a' bánada'ohsiidíi da'an̄i'iyú ádaanoht'ee, daadohtidá' nohwiini' dah̄hḡo, nohwijíi da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidíi k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíi binadzahgee zh̄a ágádaanoht'ee da, doo n̄nee bił daagonołsh̄o'ohíi zh̄a bigh̄a da; áídá' Christ bánada'ohsiidíi daanołh̄ij̄go nohwijíidí' Bik'ehgo'ihí'nań dahát'í'iyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éheta ádaal'íiníi Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaal'íij̄híi k'ehgo nohwił daagozh̄o'go ádaal'ij̄i, doo n̄nee bá ádaal'íij̄híi k'ehgo da:

8 Díí bídaagonłsı, nnee nlt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihı'nań da'áık'ehgo nlt'éégo bich'ı' nahıniıl, isnáh nliınıı dagohıı doo isnáh nliı dahıı. 9 Nohwı nant'án daanohlıınıı, nohwá na'iziıdıı da'áık'ehgo bich'ı' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwıı áldó' nohwıNant'a' yaaká'yú gólıı bídaagonłsı; án doo nnee ı'anıgo yaa natsেকেes da. 10 Iké'yúhıı, shik'ııyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodıı bee nłdzılgo nasozıı. 11 Bésh diyágé Bik'ehgo'ihı'nań nohwainé'ıı dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'ı' nach'aagee nłdzılgo nasozıı doleełhıı bighą. 12 Doo nnee daanliınıı bich'ı' nadaagonlkaad da, áıdá' spirits binadaant'a'ıı, binawodıı, díı ni'gosdzán biká' chagotheełıı binadaant'a'ıı, ła'ıı spirits daanchq'ıı yúdahyú gólını bich'ı' nadaagonlkaad. 13 Áı bighą bésh diyágé Bik'ehgo'ihı'nań nohwainé'ıı dawa ádaagohdle', nagont'ogıı bijıı nasozıı doleełhıı bighą, áık'ehgo ąął ádaasokaago t'ah nasozıı doleeł. 14 Da'anıı ágot'eehıı bee nohwizis ádaagohdle'go nasozıı, ła'ıı dábik'ehyú ágot'eehıı bee bésh nohwıtıl naztaągo ádaagohdle'; 15 Yati' baa gozhónı bee nkegohen'ąąhıı nohwıkee bee hadaadeszaa le'; 16 Da'ıtıséyú nohwi'odłą' bee nohwinadıh dahdaadohtııh, áı bee k'aa' dıłt'ı ch'iidn nant'án yidıł'ohıı daanołtsees doleeł. 17 Áıdı' bésh ch'ah bee hasdá'ıldéhi ádaagohdle', ła'ıı bésh be'idıłt'ıshé Holy Spirit nohwainé'ıı dahdaadohtııh, áı Bik'ehgo'ihı'nań biyati'hi at'éé: 18 Holy Spirit biláhyú dáda'ohkąąh nt'éé, nohwııdı' dahot'éhé bee da'ohkąąhgo Bik'ehgo'ihı'nań bıda'dohkeed, daadeh'ııgo ınashood dawa doo hagee ngont'ı'go da bá da'ohkąąh; 19 Shıı áldó' shá da'ohkąąh, Bik'ehgo'ihı'nań yati' shııyayıııl le', doo siste' dago yati' baa gozhónı biyi'dı' doo bıgózı da n'ıı ch'ı'nah ádaashle' doleełgo, 20 Shıı, yati' baa gozhónı bee nagoshnı'go shı'dol'aadhıı bighą dahshı'dest'qoogo ha'ásıtıı; doo siste' dago dáyashtı' le'at'ééhıı k'ehgo yashtı' doleeł shá da'ohkąąh. 21 Hago ánasht'ııhıı ła'ıı hago ánsht'eehıı bídaagonłsı doleełgo Tıkikas, nohwık'ısn nohwıl daanzhónı, begondlııgo nohweBik'ehń yána'iziıdı, dawa yaa nohwıl nagolnı' doleeł. 22 Áń nohwich'ı' hıł'áad, hago ádaant'eehıı bídaagonłsı doleełhıı bighą, áık'ehgo nohwııı yıl daagoyılshóq doleeł. 23 ıłk'ııyú daanlıını ıłch'ı'gont'ééhıı bee bich'ı' goz'ąą le', ła'ıı ı'ıjóónıı odłą bıłgo áldó' bee bich'ı' goz'ąą le', áı dawa Bik'ehgo'ihı'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bıłgo bits'á'dı'hi at'éé. 24 Jesus Christ nohweBik'ehń da'anıı bıł daanzhoonıı dawa Bik'ehgo'ihı'nań bıłgoch'oba'ıı bee bich'ı' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

¹ Shíí Paul ła'íi Timótheus bílgo Jesus Christ bánaidziidíi, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolíníhíi bich'i' k'e'iilchii, ínashood yínáadaadéz'iiníi ła'íi tédaat'iyehíi nlt'éégo áyílsiníi áldó' bich'i' k'e'iilchii: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íi Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ílch'i'gont'ééhíi bee nohwich'i' goz'ąą le'. ³ Dahagee nohwináshniihgee nohwiğhą Bik'ehgo'ihí'nań hoshkąąhń ba'ihénsi, ⁴ Dábik'ehn daanohwiğha nohwá oshkąąh shíł gozhógo nohwá oshkąąh, ⁵ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąądí' díi jiižhí' bee shich'odaahniigo ngohenyááhíi ba'ihénsi; ⁶ Díi nlt'éégo bígonsi, nohwíi' biyi' nlt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíi Jesus Christ nádáhíi bijii ąął łaile' doleel: ⁷ Shijíidí' shíł daanohshoqhi' bighą daanohwiğha díi k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásitíidá' ła'íi yati' baa gozhóni yashti'go bá sízíidá' shíi hik'e nohwíi áldó' łałdí' Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi bee nohwiká'zhí' at'éé. ⁸ Jesus Christ bits'á'dí'go í'ijóóníi bee shíł daanohshoqgo daanohwiğha nohwaa ch'íná nshkíiníi Bik'ehgo'ihí'nań shá yigółsi. ⁹ Díi bighą nohwá oshkąąh, nohwíł ídaagozigo ła'íi daagonohsąago nohwíł'ijóóníi dązhó ch'ída'izkaadyú nohwá binágohidáh; ¹⁰ Áik'ehgo nlt'éégo ágot'eehíi zhą nohwíł dábik'eh doleel; ła'íi nohwíi' bíł da'aniigo doo nohwaa dahdaagoz'ąą dago daahinohnaa doleel, Christ nádáhíi bijiižhí'; ¹¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'ééhíi ch'í'nah hileehgo, ła'íi án ba'ihégozi doleehíi bighą dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíi bee nlt'éégo áná'ol'íi'íi an'odaazliigo ánádaah't'íi'go nohwá oshkąąh. ¹² Shik'íiyú, shich'i' ágódzaahíi yati' baa gozhóni yunáasyú be'ánágon'ąą doleehíi bighą shich'i' ágódzaahíi bidaagonołsi hasht'íi; ¹³ Áik'ehgo Christ bighą ha'ásitíi'íi siláada ízigo nant'an yánada'iziidíi ła'íi nnee dahot'éhé dádaagolíi' nlt'éégo shídaagol'siid; ¹⁴ Ha'ásitíi'íi bighą nohweBik'ehń biláhyú shik'isyú daanliiníi łaągo bi'odłá' daanłdzil daasilii, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, ła'íi doo biini' daaháh dago yee yádaakti'. ¹⁵ Łąągo shídaayésts'ąąhíi bighą shik'edaanniihgo, dagohíi ílch'i' nadaagonłkaadgo nnee ła' Christ yaa nadaagolni'; ła'ihíi nlt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolni': ¹⁶ Ílch'i' nadaagonłkaadgo Christ yaa nadaagolni'íi daazhógo ádaanii, ha'ásitíi' ndi dayúweh shich'i' nagont'og le' daasho'ńiigo: ¹⁷ Áídá' ła'ihíi bíł daanshoqhi' bighą Christ yaa nadaagolni', yati' baa gozhóni bá sízíigo nshí'deltíi'íi yídaagol'sihíi bighą. ¹⁸ Hago'at'éégo áídá'? Doo hago'at'éé da, da'ádzayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíi da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goni'; áik'ehgo shíi shíł gozhóq, ła'íi dayúweh shíł gozhóq doleel. ¹⁹ Nohwi'okąąhíi ła'íi Jesus Christ biSpirit shich'oníi'íi bee shiyaa gozhóq doleelgo bígonsi, ²⁰ Doo ídaayánsdzí da doleel, áídá' doo shiini' háh dago shits'í binkááyú Christ ba'ihégoš n'íi k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégoš doleehíi shijii dawa bee hasht'íigo bikádesh'íi, t'ah hinshnaadą' dagohíi dasiitsaa ndi. ²¹ Shíi hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasiitsayúgohíi íhi'naa doo ngonel'ąą dahíi hisht'íih. ²² Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'isiidíi binest'ą' golíi'íi k'ehgo dayúweh ídaagowa': áídá' hadíi nágodish'aahíi doo bígonsi da.

23 Díí nakigo goz'aaníí dážhó baa natséskees, dahdisháhgo Christ bíł hishłeehíí dážhó hásh't'íí; áí itisgo shíł nzhq̄q̄: 24 Áídá' dayúweh hinshnaahíí itisgo nohwá nzhq̄q̄. 25 Áík'ehgo díí bígosíts'íí, dayúweh hinshnaago daanohwigha nohwíł daagons'hł'íí doleełgo, nohwí'odłq̄' nłdzilgo ła'íí bee nohwíł daagozhóq̄go dayúweh nohwá daagowahíí bee nohwich'odaashnii doleeł; 26 Áík'ehgo nohwaa násdzaahíí bighq̄ Jesus Christ binkááyú shaa nohwíł daagozhóq̄ doleeł. 27 Dáhagot'éégo shich'í' godeyaayúgo, Christ nł'éégo baa na'goni'íí bikísk'eh ádaanoht'eego ádaanoksí: áík'ehgo nohwaa niyáágo nohwish'íí, dagohíí doo nohwaa niyáá da ndi, dátelt'eego natsídaahkeesgo ła'íí. dala'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaaníí bá nłdzilgo nasoz'íígo, ła'íí nłdzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikonsí doleeł; 28 Nohwik'edaannihíí doo bédaaldzid da: áí bee díínko yídaagoksí, áí da'ílií daadoleehíí ádaat'ee, nohwihíí hasdánkaihíí ádaanoht'ee, áí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi. 29 Christ daahohdłq̄ago nohwaa godet'aa, áídá' doo daáí zhá da, bá nohwiniidaagonł'éégo áldó' nohwaa godet'aa; 30 Shíí ła'íí nohwíí dátelt'eego nohwí'odłq̄' bee nadaagonłkaad, ágát'éégo nagonshkaadíí daashoh'íí ni', ła'íí t'ah nagonshkaadíí sha'ikodaanohsí.

2

1 Áík'ehgo Christ bíł dala'á daandł'íííí bee bidag ádaant'eego, ła'íí hł daanjóq̄híí bee hł goyılshóq̄go, ła'íí Holy Spirit bíł daandł'íígo, łaadaach'oba'go, 2 Nohwinatsekees dala'á ádaanoksí, dátelt'eego hł daanohjóq̄ le', dala'ágo natsídaahkees, nohwiini' dala'á le', áí bee shíł gozhóq̄go ádaashinołsí. 3 Łaanahkaihíí dagohíí itisgo ádesoh'nílií doo nohwitahyú begoz'aa da le'; áídá' daanoht'íígee ídaa daagoch'iyolba'go nnee ła' nohwitigo nł'éégo baa natsídaahkees le'. 4 Dala'á daanoht'íígee doo daanohwizhá ídaa natsídaahkees da, nnee ła'ihíí áldó' baa natsídaahkees le'. 5 Christ Jesus binatsekeesí be'ádaanoht'ee le': 6 Áń Bik'ehgo'ihí'nań nł'íí ndi Bik'ehgo'ihí'nań yıl dala'á nł'íígo doo yotq̄' da ni': 7 Áídá' áí its'á'zhí' áyíłdlaago kána'iziidhíí át'éehíí k'ehgo ya'ídet'aaq̄go nnee bits'í yee gozł'íí. 8 Áíd' nnee k'ehgo nyáágo ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh at'éégo da'itsaah yun'e' ch'ínyáá l'ek'e, tsí'ılna'áhi biká'. 9 Áí bighq̄ Bik'ehgo'ihí'nań dážhó da'itiséyú binesdaa, ła'íí hizhihíí dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyíłlaa: 10 Áík'ehgo yaaká'yú ła'íí ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán bit'áahyú gólíníí áldó', dawa bich'í' daahilzhiish doleeł, Jesus bizhi' hój'íígee; 11 Ła'íí hadíí yádaakti'íí daant'íígee Jesus Christ dawa yeBik'ehń nł'íí daanii doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa ba'ihégoł doleełhíí bighq̄. 12 Áík'ehgo shíł daanohshóni, doo dáshinaál zhágo da, ndi k'adíí doo shinaál dadá' ndi, dávik'ehn da'dohts'ag n'íí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań daadinoksígo daadohtłidgo daanohwíí hasdánohwidi'nííhíí łaadaahł'ego nabik'ída'ohsiid le': 13 Bik'ehgo'ihí'nań bíł goyılshóóníí hádaahł'íígo ła'íí be'ádaanoht'eego ánohwiks'íhíí bighq̄ nohwiyi' na'iziid. 14 Doo nt'é bee nadaadoht'íí dago, ła'íí doo łahadaadoht'áh dago baa nahkai le': 15 Áík'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíí ła'íí doo ncho'go natsídaahkees dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé doo nt'é bighq̄ nohwíł daach'iteh dahíí bee ch'í'nah ídaadinólz'í, nnee daanchó'go ádaat'eehíí ła'íí dabíí zhá daabik'ehgo ádaat'eehíí bitahyú ni'gosdzán biká' nohwits'á' dindłáád; 16 Yati'

be'ihinaahíí nnee dawa bich'í' bíl dahdaadołnih; áík'ehgo doo ch'éh itah nniyáá dahíí bigha, la'íí doo da'íízhí' na'síziid dahíí bigha shíł gozhóó doleeł, Christ nádahíí bijíí. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'ńń nt'éheta baa hi'né'híí k'ehgo nohwi'odla' baa hiné'dá' shíí baa idensht'aągo shidil áldó' baa hiné'yúgo, baa shíł gozhóó doleeł, la'íí daanohwigha nohwa'ashhahdí' shíł gozhóó doleeł. ¹⁸ Da'áihíí bigha nohwíí áldó' nohwil daagozhóó le', sha'ashhahdí' nohwil daagozhóó le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'ehń ba'oshhíigo dák'adégo Timótheus nohwich'í' dish'aa, nohwa'ikodaaniisihíí shíł goyilshóó doleełhíí bigha. ²⁰ Dzaągee án zhá dała' bíl natséskees, án zhá nohwá nłt'éehíí hát'íí. ²¹ La'ihíí dabíí nadaabi'dint'ogíí zhá yaa natsidaakes, Jesus Christ binasdziidíí doo yaa natsidaakes da. ²² Ndihií Timótheus nłt'éégo ánát'íłgo bidaagonolsj, nnee biye'híí k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshá' shich'í' ágot'ee doleełíí bígosíłsijđgo, dagoshch'í' nohwich'í' dish'aa doleeł. ²⁴ La'íí shíí áldó' déł'ihégo nohwich'í' disháhgo nohwe Bik'ehń ba'oshhíí. ²⁵ Epaphroditus, shik'isn, bíl na'isiidi, la'íí Bik'ehgo'ihina'ńń bá siláada bíl nshłini, nohwich'í' nádish'aago dábik'eh shi nsj, án shich'í' daadiso'pa' n'íí, áík'ehgo hadíí bíđih nshłiiníí shaa yihiniłgo shich'ozni'. ²⁶ Áń nohwaa ch'ina silij, la'íí nniihgo ba'ikodaanohsihíí bigha biini' ląá. ²⁷ Yóiyahgo nniih ni', dasdozhá daztsąą, áidá' Bik'ehgo'ihina'ńń baa ch'ozbaad; doo dabíí zhá da, shíí áldó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'éé dayúgo doo shíł gozhóó dahíí da'itiségo doo shíł naagojđo da doleeł ni'. ²⁸ Áík'ehgo dážhó háshł'íłgo nohwich'í' de'la', nádaaholtsąąge nohwil daagozhóó doleeł, áík'ehgo shíí dá shíł dégots'íid doleeł. ²⁹ Ái bighá nohweBik'ehń biláhyú dážhó nohwil daagozhóógo nádaadołteeh; nnee ágádaat'eehíí daadinolsj; ³⁰ Áń Christ yána'iziidhíí bigha dasdozhá daztsąą, bi'ihina' doo yaa bíł goyéé dago, hagog'éégo shich'odaahnii doleeł n'íí ąął shá áyíłlaa.

3

¹ Iké'zhí'go shik'íiyú, nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhóó le'. Da'ái baa nohwich'í' k'ena'ishchihíí doo shá nyee da, nohwíí nohwá nzhóo. ² Góse k'ehgo daanliiníí baa daagonohsąą, nchó'go ánádaat'íłhíí baa daagonohsąą, hadíí bikágé nailgésíí, la'íí nohwikágé nadaaholgées daanohwihnihíí áldó' baa daagonohsąą. ³ Néé da'anii circumcise ádaabi'deszaahíí daandlij, Holy Spirit binkááyú Bik'ehgo'ihina'ńń daahohiikaąą, Christ Jesus zhá baa da'óndlii, danéé nohwi'at'e'íí doo bee ídaa da'ohiidlii da. ⁴ Áidá' shíí bighane goljigo ída'oshdlíí. Nnee la' nt'é yee ída'odlíiyúgo, shíí itisgo at'éehíí bigha ída'oshdlíí: ⁵ Gosiljídí' tsebi'skáągo circumcise áshidelzaa ni', Israelite nshłini, Benjamin hat'íí bits'á'dí', Hebrew nshłijgo shimaa hik'e shita a bilgo Hebrew daanlij ni'; Bik'ehgo'ihina'ńń yegos'aaníí baa yách'ilti'yúgo bikisk'eh ánsht'eego Pharisee nshłij ni'; ⁶ Jews da'okąąhíí dahot'éhé bee oshkąąhíí baa yách'ilti'yúgo, ínashood daanliiníí binii daagonłt'éégo ádaansj ni'; Bik'ehgo'ihina'ńń yegos'aaníí bik'ehgo dábik'ehyú ánsht'eehíí baa yách'ilti'yúgo, doo shaa dahgoz'ąą da ni'. ⁷ Ndihií ái dawa bee sist'ijđ n'íí Christ bigha shich'í' doo nt'é da nasdlíihíí k'ehgo baa natseskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehń bigonsihíí dážhó íłjłhíí bigha dawahéhíí shich'í' doo nt'é da nasdlíí: án bigha dawahéhíí k'ihzhí' nyiiné'híí bigha bíł ch'ígódéehíí k'ehgo bíł oshtag, bidená Christ hisht'ij doleełhíí bigha, ⁹ La'íí Christ

bił dała'á nshłjgo shígózi doleehíi bigha, doo Jews bich'i' begoz'aanii bikísk'eh ánsht'eehíi bigha dashíi dábik'ehyú ánsht'ee da, áidá' Christ hoshdlaqahíi binkáayú zhá dábik'ehyú ánsht'ee, ái dábik'ehyú ách'ít'éehíi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé, ko'odla'íi bee: ¹⁰ Christ bígonsjñh hasht'íi, la'íi binawodíi daztsaadi' naadiidzaahíi bee ch'í'nah alne'íi bígonsh'aah aldó', ba'ashhahdí' shiniigonlt'éé doleelgo, la'íi án datsaahdá' át'éé n'íi k'ehgo ánsht'eego hasht'íi; ¹¹ Hagot'éégo bígonedzaayúgo zhá nanezna' n'íi naadiikáhgee shíi aldó' itah deshleełgo hasht'íi. ¹² Shíi doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dážhó nzhqo hishleeł da, ndi ágánsht'ee doleehíi bigha dayúweh baa hishaal, Christ yigha hashiltíiníi laashle' doleelgo. ¹³ Shik'íiyú, shíi ái doo hwahá laashle' dago bígonsi: áidá' shiké' ínnáayú ágot'eehíi baa yishnahdá' dała'ágo goz'áni zhá baa hishaal, shádjhyú ágot'eehíi zhá bich'i' dahnsdohgo, ¹⁴ Ngont'i'gee na'desdzogíi bich'i' hishwoł, ái Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bigha nohwich'i' aníhíi honshbjñh doleehíi bigha. ¹⁵ Áik'ehgo halaqa, Holy Spirit bee bayán daasiidliiníi shíi ánsht'ee dishñihíi k'ehgo baa natsídaaahiikes le': áidá' dant'éhéta lahgo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'í'nah áile' ndi at'éé. ¹⁶ Ágát'éé ndi ilk'idá' bídaagosiilzjídíi nłdzilgo daahónta'go bikísk'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'íiyú, dała' daanołjigo shedaal'íi, nohwíi bikísk'eh ihí'naahíi nohwá ádaasiidlaa, áiyikísk'ehyú ádaat'eehíi daanel'jigo bídaagonołsi le'. ¹⁸ (Nñee láni Christ bits'i'ina'áhi yik'edaannñhgo nadaakaihíi baa nohwimanágoosh'ñih, k'adíi shináátú náłjídá' nagoshñi': ¹⁹ Ái bendaagoyaaogo da'ílíi daadoleel, bibidíi binant'a' ádaayıłsı, bik'ee ídaayágoł doleel n'íi yee ídaada'odlíi, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áidá' néé nohwini'íi yaaká'yú goz'aqa, áidí' Hasdánohwiniikíi Jesus Christ nohweBik'ehń nádahíi bikádaadét'íi: ²¹ Dawa dabíi yebik'ehgo áyıłsigo binawodíi yee yinel'aahíi k'ehgo, nohwits'ı baagoch'oba' n'íi dabíi bits'ı bits'á'dindjñh k'ehgo lahgo ánáidle' doleel.

4

¹ Áik'ehgo shik'íiyú, dážhó shıl daanołshóni, nohwaa ch'ína nshłj, baa shıl gozhóni daanołj, nohwíi ch'ah hobjñhíi k'ehgo hosılbaqahíi shá daanołj, dážhó shıl daanołshóni, nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo nasozj. ² Euódias nánoshkqał, Síntiki aldó' nánoshkqał, nohweBik'ehń biláhyú nohwini' leł'ee le', dishñiigo. ³ Dani nił naki disht'éhi, ni aldó' nánoshkqał, díi isdzané bich'odaannñih, ái yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bił nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihíi bił nada'isiid n'íi aldó' biłgo, dawa naltsoos be'ihí'naahi biyi' bizhi' dahnagoz'aqa. ⁴ Dábik'ehń nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhó'le': ágánánohwilish'ñii, Nohwil daagozhó'le'. ⁵ Dawa bich'i' daanołshooníi nñee nohwá yídaagołsi le'. NohweBik'ehń athánedí' nádaal. ⁶ Doo nt'é bigha nohwini' ląá da le'; áidá' ihédaanołsigo dawa bigha Bik'ehgo'ihí'nań nádaahokqał, nt'é hádaaht'iiníi bił nadaagołni'go bídaahonkeed. ⁷ Áik'ehgo ilch'i'gont'éehíi Bik'ehgo'ihí'nań kaa yiné'íi bígoch'ıksiníi bitisgo at'éhi nohwijíi hik'e nohwinatsekeesíi biyi' goljigo nłt'éégo áyıłsı, Christ Jesus biláhyú. ⁸ Iké'yuhíi, shik'íiyú, nt'éhéta da'aníihíi, nt'éhéta dilziníi, nt'éhéta dábik'ehyú át'éehíi, nt'éhéta doo ncho' zhinéé dahíi, nt'éhéta dážhó nzhooníi, nt'éhéta nłt'éégo baa

ch'iniihíí; dázhó nlt'ééyúgo, ba'ihégoşı bik'ehyúgo, dıı baa natsıdaahkees.
⁹ Shits'á'dı' bıdaagosokşııdgo nádoné'ıı dawa, shits'á'dı' da'desots'aa
n'ıı áldó', la'ıı be'ánsht'eehıı daah'ıı n'ıı, dıı k'ehgo ádaanoht'ee le':
áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań ich'ı'gont'éehıı kaa yiné'ıı nohwıl nlıı doleel.
¹⁰ NohweBik'ehń binkááyú dázhó shıl gozhóó, k'adıı áńıta zhá shaa
nohwıl nádaagoyéé; da'anıı shaa nohwıl daagoyéé ni', ndi doo hagot'éégo
bıdaaneł'aa da ni'. ¹¹ Doo nt'é bídıh nshlıı dishıı da; hagot'éégo
hinshıaahıı shıl da'ákoşgo bıgoł'aa. ¹² Débaagoch'oba'ágo hinshıaahıı
bígosıłşııd, dawahá shich'ı' ch'ıda'izkaadgo hinshıaahıı áldó' bígosıłşııd:
da'ádaayú la'ıı dawa bee, ná'ch'ıldııhıı la'ıı shıńá', dawahá ch'ıda'izkaadıı
la'ıı dawahá bídıh nshlııhıı baa shıl ch'ıgót'aa. ¹³ Christ shinawod
shá ágóısinıı biláhyú dawa ashléşgo bınensh'aa. ¹⁴ Ágát'éé ndi shich'ı'
nagontı'ogee shich'odaasonı'ıı nlt'ééyú ádaahdzaa. ¹⁵ Áıdá' Phıııppııge
daagonohııni, yati' baa gozhónı dantsé begodeyaago Macedónıadı'
dahdıyaadá', ínashood ha'ánátséh nagoznııı doo la' shich'ozni' da, nohwıı
zhá shich'odaasonı', ıldenágo ládaadihi'né'ıı zhınéégo. ¹⁶ Thessalonıca
golzeegee sıdáadá' ndi bídıh nshlııhıı bıgha zhaali bee shich'onádaahnııh
ni', doo daláandı zhá da, nakıdn ni'. ¹⁷ Doo nt'é shaa hi'né' háshıt'ııhıı bıgha
dishıı da: láágo nohwá ínágodáhgo nohwıch'ı' goldohıı zhá nohwá
háshıt'ıı. ¹⁸ Bídıh nshlıı n'ıı shaa hi'né' dázhó bıtısgo láágo: da'áıgee
dáshık'eh, shich'ı' ádaasolaa n'ıı Epaphrodıtus shaińnil, áı Bik'ehgo'ihı'nań
baa bı'nıılıı kıkágołchıni at'éégo dá bıł bik'eh, bıł gozhóógo náıdnne'hi
at'éé. ¹⁹ Bik'ehgohınshıań nt'é bídıh daanoşkııńıı Christ Jesus dawa
ch'ıda'izkaadgo hágołdzılıı bee nohwá ágoléh. ²⁰ Bik'ehgo'ihı'nań da'ái
nohwıTaa ba'ihégoşı le', dahazhı' doo ngonel'aa dayú. Doleelgo at'éé.
²¹ Ínashood daantıııgee Christ Jesus biláhyú, Gozhóó, shá daabıłdohıı.
Nohwik'ısyú bıł naháshtaanıı, Gozhóó, daanoşwıhıı. ²² Ínashood
dawa, Gozhóó, daanoşwıhıı, Caesar yıl daagolıńıı áı zhá bıtısgo.
²³ NohweBik'ehń Jesus Christ bıłgoch'oba'ıı daanoşwıgha bee nohwıch'ı'
goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshíni, la'íi nohwik'isn Timótheus bilgo, ² Colósse golzeegee inashood daanliinií la'íi Christ biláhyú nohwik'íyú bada'ondliihíí bich'í' k'e'uilchii: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitaa, Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgo bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ílch'ígont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, nohwiğhą ba'ihéndzigo dábik'ehn nohwá ohiikaąh, ⁴ Christ Jesus daahohdłąągo la'íi inashood dawa nohwıl daanzhọągo ba'ikondzihíí bighą, ⁵ Yaaká'yú nohwiba' goz'aanúí ndaahoóhíí bighą ágádaanoht'ee; áí ndaahoóhíí yati' baa gozhóni, yati' da'aníhi bee íl'ídá' daadesots'aa ni'; ⁶ Áí yati'íi nohwitahyú didezdláadhíí k'ehgo ni'gosdzán dągoz'aa nt'éego didezdláád; nohwíi daadesots'aaągo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi da'aniigo bídaagonóshíí bíjidi' godezt'igo nt'éego ádaanohwoliíhíí k'ehgo bíi áldó' nt'éego ádaaboliik: ⁷ Áí yati'íi Épaphras holzéhi, nohwıl nzhóni, bíl na'idziidi, bits'á'dí' bídaagoł'aa, án nohwá Christ yána'iziidi ba'ondliihíí nlii; ⁸ Án Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóónií áldó' baa nohwıl nagolni' n'. ⁹ Áí bighą áí ba'ikonihidziinií bíjidi' godezt'igo áldó' dá nohwá ohiikaąh nt'éego godeyaa, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'íinií bídaagonóshíí bighą daagonohsaa, la'íi yaaká'dí'go í'ígóziníi dawa bee nohwıl ídaagozigo ánohwiléhgo nohwá ohiikaąh; ¹⁰ NohweBik'ehñ dá bíl bik'ehyú hohkaahgo, la'íi ánadaaht'íhíí dawa bee bíl daagonóshóągo, nt'éego bá nada'ohsiidgo nest'ą' ch'il yiká' nant'ihíí k'ehgo nt'éego da'noht'íi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwil'ígóziníi nołseełgo áldó' nohwá ohiikaąh; ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo binawodíi dawa bee daanołdzilgo, áí bee nohwıl daagozhóągo nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aalgo; ¹² La'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitaa ba'ihédaanołshigo nohwá háhiit'iiigo ohiikaąh, án bits'á'dindláádíi biyi' inashood bíyée doleelíi née áldó' nohwiyée doleelgo ladaanołwezlaa: ¹³ Án chagołheel binawodíi bits'á'zhí' nohwinildí' biYe' bíl nzhónihi bilakt'áhgee daanliinií yitah nohwinil: ¹⁴ Án bidikíi bee nohwinchó'íi bits'á'zhí' nanánohwí'dihesni, nohwinchó'híi bighą nohwaa nągodet'aahgo: ¹⁵ Án Bik'ehgo'ihí'nañ doo hit'ii dahń ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabintségo gozłini: ¹⁶ Án dawahá áyíłlaa, yaaká'yú ágot'eehíi la'íi ni'gosdzán biká'yú ágot'eehíi, hit'iinií la'íi doo hit'ii dahíi, nant'án dahnazdaahíi, dawa yedaabik'ehíi, spirits binadaant'a'íi, la'íi inawodíi ndi; dawahá án biláhyú alzaa, la'íi bá alzaa: ¹⁷ Án dawahá dabintsé nlii, dawahá án bee daałotą'. ¹⁸ La'íi inashood dawa bits'ihíi k'ehgo nliigo, án bitsits'inhíi k'ehgo yebik'ehi nlii: án dantsé godeyaahíi nlii nanezna'íi bitahdí' dantsé náhi'na'i nlii; dabíi zhą dawa bee da'tiséyú nlii doleelgo. ¹⁹ BiTaa dabíi ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíigo bíl dábik'eh; ²⁰ La'íi tsj'ılna'áhi biká'gee bidil idezjoolíi bee nkegohen'ááni nohwá goz'aaągo áyíłlaago, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dawa la'íi yaaká'yú ágot'eehíi dawa Christ bee Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi ách'í' nt'éego ánáyidle'go áldó' bíl dábik'eh. ²¹ Áidí' nohwíi łah nchó'go ánadaaht'íhíi bighą Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'zhí'

ádaanoht'ee ni', la'íi nohwinatsekeesíi bee bik'edaadinohñiih ni', ndi k'adíi bik'íi ánádaanohwidlaa ²² Christ bits'í daztsaaníi bee; áík'ehgo nohwíi hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'áago da, doo hagot'éégo nohwíl iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee daanohwidiyołsijj: ²³ Dayúweh da'ohdlaqáhií bee nalwodgo nłdzilgo nasozjijúgo, hasdách'igháhíi yati' baa gozhóni nohwíl nadaagoln'íi ndaahokíhií doo bits'á'zhí' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ágát'éégo daanohwidiyołsijj; ái yati' baa gozhóni daadesots'aaníi yáa bit'ááhgee nnee dawa bee bich'í' yá'iti'íi; ái yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shíi, Paul, hashi'doltj; ²⁴ K'adíi nohwá shiniigonłt'ééhíi baa shíł gozhóq, inashood dawa, Christ bits'íhií k'ehgo nłni, yá biniigodilne'í t'ah la' éđihíi shíi shits'í biniigonłt'ééhíi bee laashle': ²⁵ Inashood dawa, Christ bits'íhií k'ehgo nłni, bá na'isiidgo hashi'doltj, ái na'idziidíi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'á shaidin'áq, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dawa baa nagoshni'go; ²⁶ Ái doo bigózi da n'íi doo ánida' goldohíi la'íi daalnołt'ijjhií bits'á'zhí' nanł'í' ni', ndi k'adíi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi bił ch'í'nah ádelzaa: ²⁷ Ái bich'í' Bik'ehgo'ihí'nañ doo Jews daanljíi dahíi bitahyú doo bigózi da n'íi dážhó lán íłni bigóziqo áile'go ngon'áq, ái Christ nohwiyi' golj, án nohwiyi' goljigo Bik'ehgo'ihí'nañ baa gozhóyú itah daahleehgo ndaahokíhi at'éé: ²⁸ Christ Jesus biláhyú nnee dała'á daantjige Holy Spirit bee bayán daazljigo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' bił nkáh doleelhi bighá Christ baa nagohilni', nnee dała'á daantjige baa daahii'niigo, la'íi dawa bee daagondzaqgo bił ch'ígont'aahgo: ²⁹ Ái bighá dážhó na'isiid, Christ Jesus binasdziidíi nalwodgo shinkááyú na'iziidíi bee dahnshdqh.

2

¹ Dážhó nohwaa shiini'híi bídaagonłsigo hasht'íi, Laodicéa golzeeyú daagolíníi ákđó, la'íi nnee dawa doo hwahá daashiltséh dahíi ndi baa shiini'; ² Bijíi hadag ádaanzigo hił daanjooníi bee daalotq'go bá hasht'íi, la'íi doo bił nagoki dago bil'ígóziníi ch'ída'izkaad doleelgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, lahn' doo bee bigózi da n'íi, ái Christ at'éhi, yidaagoksjihgo bá hasht'íi; ³ Igoyá' la'íi il'ígózi lán íłni án bilatt'ázhí' begoz'áq. ⁴ Doo hadín yati' k'izé'idilteehíi bee nohwich'í' nach'aa da doleelhi bighá ádishñii. ⁵ Doo shits'íhií bee nohwíl nshlj da ndi shispirit bee nohwíl nshlj, áík'ehgo dawa daagodinołsigo goz'áqahíi k'ehgo ádaal'ijgo, la'íi Christ nłdzilgo daahohdlaqgo bigonsiníi baa shíł gozhóq. ⁶ Christ Jesus nohweBik'ehñ nádaagodo'áqadá' daahosołdlaqdhíi k'ehgo bikísk'eh hohkaah le': ⁷ Án bee nohwiqeghad goljigo bee daanołseel le', la'íi nohwíl ch'ígót'áqahíi k'ehgo nohwi'odla' nalwod holeehgo dážhó ba'ihédaanołsij le'. ⁸ Ídaa daagonohdzaq, dá ni'godszañ biká'gee kogoyá'ihí, la'íi yati' da'ílinéhi k'izé'idilteehíi yee isnáh ádaanihodléh hela', ái dá nnee bi'at'e' n'íi ye'ádaat'éhi, dá ni'godszañ biká' ágot'eehíi zhá bee ilch'ígót'aah n'íi, doo Christ ye'ádaat'éhi da, nnee ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi baa daagonohsáq. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi dawa Christ biyi' golj. ¹⁰ Án, spirits binadaant'a'íi hik'e binawodíi dawa yánant'aahñ, bił dała' daanołhijgo hadaanohwi'deszaa: ¹¹ Án biyi' daanołhijgo ákđó nohwíi circumcison doo nnee bigan bee alzaa dahíi bee circumcise ádaanohwi'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaanohwi'deszaahíi bee nohwíi nch'ogó

be'ádaanoht'ee n'íí dawa nohwaidnñíli at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihinañ, Christ daztsaadi' naadiidzaago áyílaahíí, binawod bada'ohíhíí bigħa baptism bee Christ bił lenohwido'níli, da'ái bee aldó' bił naadohkai. ¹³ Nohwíí nchq'go be'ádaanoht'eego la'íí doo circumcise ádaanoht'ee deszaa dago nanesona' lək'e, ndi nda'holsiihíí dawa yee Bik'ehgo'ihinañ nohwaa nágodin'áágo Christ bił daahinohnaago ánánohwidlaa; ¹⁴ Christ tsj'ılna'áhi bíheskałdá' Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíí bigħa naltsoos nohwee nniltsooz n'íí Bik'ehgo'ihinañ tsj'ılna'áhi yíheskałgo k'ihzhj' áyílaa; ¹⁵ Ái bee spirits binadaant'a'íí la'íí binawodíí yitis siljigo ch'í'nah hit'jigo áyílaago yaa nágonessaa. ¹⁶ Ái bigħa da'áko hayú dahadín hadíí daahsaaníí bee nohwída'iltah hela', dagohíí godiyiníí bijjii dagohíí dahnáyitjiihíí dagohíí Jews daagodnksiníí bijjii, daadinoksigo nohwihnií hela': ¹⁷ Ái yunáasyú ágodonñií bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áidá' da'aníihíí Christ be'ágodonñií. ¹⁸ Da'áko hayú hadíí, idaagoch'iyolba'go noligo, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníí daahohkaħ le', daanoht'ee yúgo daadoht'sag hela', án daahobjiih le' at'éé n'íí nohwich'j' nawoch'aa hela', nnee ágát'ééhíí shił ch'í'nah ágolzaa niíhíí, dabíí bi'at'e' nchq'híí k'ehgo binatsekeesíí bee doo nt'é bigħa doo siħgo at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'ééhíí Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníí, doo yota' da; ínashood dawa Christ bits'í nlii, áik'ehgo Christ bits'í nldzilgo áyíłsi, ái dásjzjii nt'éégo ilghadaadit'aaníí hik'e its'íd bee lídaadestl'qoogo Bik'ehgo'ihinañ noseełgo áyíłsi. ²⁰ Dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dantsé baa ilch'ígót'aah n'íí bits'á'zhj' Christ biłgo nanesona' lək'eyúgo, nt'é bigħa t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehíí nohwe-bik'ehgo daahinohnaahíí k'ehgo díınko begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínłchi'ela'; nlihela'; dahnné'ela'; ²² Ái dawa da'ılıí daaleeh;) ái begoz'aaníí dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'di'go ilch'ígót'aahíí ádaat'ee. ²³ Ái ánadaach'it'jiihíí goch'iyáágo noligo dá hádaach'it'jigo da'ch'okaħ, idaagoch'iyolba'go noligo, la'íí kots'í binj'ch'idilnłngo da'ch'okaħ; ái dážhó doo iljii dadá' dá kots'ihíí zhá bił iljii.

3

¹ Christ bił naadohkai lək'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihinañ dihe'nazhineégo dahsdaahíí bits'á'di'go ágot'eehíí zhá hádaaht'jigo bikádaadeh'jii le'. ² Yaaká'di'go ágot'eehíí zhá baa nohwiini' le', doo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí da. ³ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bits'á'zhj' nanesona', Bik'ehgo'ihinañ biyi' nohwi'ina'íí nádes'jii, Christ biłgo. ⁴ Christ, nohwi'ina' nliiníí, ch'í'nah nasdljigo nohwíí aldó' bił nohwits'á'dindláadgo daanoht'ee. ⁵ Ái bigħa ni'gosdzán biká' nchq'go ágot'eehíí hádaaht'iiníí nohwijii biyi' daagolíníí daazołhee; nant'j' nahkaihíí, nchq'zhineégo be'ádaanoht'eehíí, nohwits'í nchq'go hat'íiníí, nchq'go natsídaahkeesíí, la'íí dawahá dayúwehégo idáhadaaht'iiníí, ái da'íliné daayokaħhíí át'éé, ái dawa daazołhee: ⁶ Ái nchq'go ágot'eehíí bigħa nnee dabíí zhá daabik'ehíí Bik'ehgo'ihinañ bihashke'íí bee bich'j' goldohi at'éé: ⁷ Łahn' ái k'ehgo nohwíí aldó' nahkai ni', ái k'ehgo daagonohjii n'dá'. ⁸ Áidá' k'adíí díınko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíí, nohwágochjiihíí, da'oh'ni'íí, nchq'go aayádaakt'íí, yati' dənchq'ehi yee yádaakt'íí, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo ánídá' nchq'íí

be'adaanoht'ee n'ii, la'ii ncho'go anadaaht'ijil n'ii bilgo yodaasohné'dá doo ilch'i' léda'olchoo da; ¹⁰ Anidégo be'adaanoht'eehii anadaagohdlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ anohwilaahii dayúwehégo bídaagonoksih, la'ii bedaanok'eego anadaanohtwidle': ¹¹ Ágádaach'it'eehii nnee Greek nlíni dagohii Jew nlíni, circumcise ábi'delzaahii dagohii doo circumcise ábi'delzaa dahii, lahd'i' nnee dagohii Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohii doo isnáh nlii dahii doo il'anigo baa natsits'ikees da, áidá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'ii án biyi' dawa da'á daanlii. ¹² Áik'ehgo nohwii, Bik'ehgo'ihinañ hadaanohweznilgo báhadaadeszaahii daanohtlíni la'ii bil daanohtshóni, íánadaago'ijihii k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'i' ch'izhóónii, kol goch'oba'ii, idaagoch'iyolba'ii, kojii yune' isht'egodnt'éehii, la'ii bágoch'oho'aahii ádaagohdle'; ¹³ Ilch'i' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yil k'iltahyúgo laa nádaagodenoh'taah: Christ nohwinchó'hii bighá nohwaa nágodin'aahii k'ehgo nohwii áldó' laa nádaagodenoh'taah. ¹⁴ Díi dawa bitisgo il'ijóónii ádaagohdle', ái dawahá daahotá'go dawa laile'. ¹⁵ Áidí' Christ bits'á'dí' ilch'i'gont'éehii nohwijii biyi' yebik'eh le', da'á nádaasohdliigo ái bich'i' nohwiká ánniid ni'; la'ii ihédaanohtsi le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'ida'izkaadgo nohwiyi' goliiigo baa kil nadaagoht'igo bigoyá'ii dawa bee kil ch'idaagonoh'taah; la'ii nohwijii biyi'dí' nohweBik'ehñ bich'i' ihédaanohtsiigo da'doh'aak, sinii Bik'ehgo'ihinañ biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégosinií, la'ii ínashood biyinií bee da'doh'aal. ¹⁷ Dá yadaakti' shi ndi, dant'éhéta baa nahkai shi ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú anadaaht'ijil le', dabii biláhyú Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa bich'i' ihédaanohtsiigo. ¹⁸ Isdzáné daanohtlíni, daanohtwiká daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehñ bil dávik'eh. ¹⁹ Nnee daanohtlíni, daanohtwi'aa nohwiil daanzhoq le', doo bich'i' nohwiil daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chagháshé daanohtlíni, nohwitaa, nohwimaa bilgo da'anohwiliiniyú daadohts'ag le': ái nohweBik'ehñ bil goyilshóq. ²¹ Nnee daanohtlíni, nohwichagháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyolchii da, ágádaanoht'eeyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidii, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidii da'anohwiliiniyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidii binadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nnee bídaagonokshóqhií zhá bighá da; áidá' nohwijii da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihinañ daadinohtsihii bighá ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shihii dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehñ bá ashle' daanohtsiigo, doo nnee zhá bá ashle' daanohtsiigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhií bighá nohwiyéé doleekii nohweBik'ehñ nohwaidoné' doleelgo bídaagonoksi: Christ nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhií bighá. ²⁵ Áidá' hadiin doo bik'ehyú át'éé dahii bincho'ii zhá bich'i' nanáhi'niik: Bik'ehgo'ihinañ nnee doo il'anigo yaa natsekees da.

4

¹ Nant'an daanohtlíni, nohwánada'iziidii bich'i' dávik'ehyú anadaaht'ijil, la'ii doo il'anigo baa natsidaahkees da le'; nohwii áldó' yaaká'yú nohwiNant'a' goliiigo bídaagonoksi. ² Dá da'ohkaah nt'éé, ihédaanohtsiigo daadeh'ii; ³ Néé áldó' nohwá da'ohkaah, Bik'ehgo'ihinañ nohwá ch'igót'i'go nohwá be'ágodoliilhií bighá, Christ baa na'gon'i doo bigózi da n'ii, bighá ha'ásitiinií, baa yáhiilti' doleelgo: ⁴ Ái nnee bich'i' ch'i'nah ashle'go baa yashti' le'at'éehii k'ehgo baa yashti' doleelgo

shá da'ohkààh. ⁵ Doo da'odlâà dahíí bitahyú ídaa daagonohdzaàgo nadaahkai, goldohíí ílîigo ádaanołsigo. ⁶ Dábik'ehn nohwil goch'oba'go yádaakti', íshîih k'ehgo bee nohwiya'ti' daadiłk'qshgo nnee daantîigeeg hagot'éégo bich'î' hahdziihíí bídaagonołsî doleełgo. ⁷ Hago ánsht'eehíí dawa Tikikas yaa nohwil nadaagolnî' doleeł, án nohweBik'ehń biláhyú nohwik'isn nohwil daanzhóni, Bik'ehgo'ihî'nań yána'iziidi begondlîihî, bil dala' na'isiidi nlii. ⁸ Áń nohwich'î' deł'áad, hago ádaanoht'ee shîhíí yígokšîihíí bighâ, la'íi nohwijîi yil daagoyilshóq doleełgo; ⁹ Onésimus, shik'isn shil nzhóni, begondlîihî, aldó' nohwich'î' deł'áad, án nohwitahdí' nlii. Dzaagee ánağot'îihî dawa yaa nohwil nadaagolnî' doleeł. ¹⁰ Aristárkas, bil ha'áshítézhî, Gozhóq, daanohtwîihî, Marcus aldó', Bárnabas bilah bizhaazhé nlii, (án ilk'idá' la' nohwil nadaagosnî' n': nohwaa nyaayúgo bich'î' k'íi daanohtzî le'gá. ¹¹ La'íi Jesus, Justus holzéhi, aldó', Gozhóq, daanohtwîihî. Ái zhâ nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bitahyú Bik'ehgo'ihî'nań bilakt'áhgee begoz'ánihíí bá bil nada'isiid, ái shil daagoyilshóq. ¹² Épaphras, nohwitahdí' nlii, Christ yána'iziidi, Gozhóq, daanohtwîihî; án dábik'ehn bijîi dawa bee nohwá okààh, nldzilgo nasozîigo, Bik'ehgo'ihî'nań nohwá hát'íiníí be'ádaanoht'eego, ilch'î'daanohtwidilne' doleełgo nohwá okààh. ¹³ Díi bá bígonsî baa nagoshnî', dázhó nohwaa daabiini'go, la'íi Laodicéayú daagolîiníí, Hierápolisýú daagolîiníí aldó' yaa daabiini'. ¹⁴ Luke, izee nlii, nohwil daanzhóni, Demas bilgo, Gozhóq, daanohtwîihî. ¹⁵ Christ biláhyú ilk'isyú Laodicéayú daagolîiníí, Gozhóq, shá daabildohñî, la'íi Nímphas aldó', ínashood bikîh yune'íla'ánađaat'îihî bilgo, Gozhóq, shá daabildohñî. ¹⁶ Díi naltsoos nohwitahyú hojîidá' Laodicéayú ha'ánázéh yune' aldó' hojîi le'; nohwíi aldó' Laodicéadí' naltsoosíi aldó' daahohshíi. ¹⁷ Arkípas shá gádaaldohñî, Hant'é nohweBik'ehń nasdziidi naa yiné'íi áńle' le'gá, doo dahgo da. ¹⁸ Shíi Paul, dashíi shigan bee, Gozhóq, nohwich'î' k'e'eshchii. Ha'ásítîiníí bínádaaħñîih. Bik'ehgo'ihî'nań bilgoch'oba'íi bee nohwich'î' goz'âà le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

¹ Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee inashood ha'ánátséhíí bich'í' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. ² Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikaąh. ³ Nohwi'odla'híí bighą nkt'éégo ánádaaht'ííhí, nohwił ijoghíí bighą nyeeego nada'ohsiidí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ndaahohííhí bighą dayúweh dahdaanołdohíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa daahohiikaąhgee dábik'ehn bínádaahiilniih; ⁴ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań bił daanołhóni, Bik'ehgo'ihí'nań hanánohwehesnilgo bídaagonlzi. ⁵ Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo yati' zhá bee nohwich'í' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod goljigo Holy Spirit nohwinkááyú yati', áidí' da'aníihí bídaagosłsjid; nohwitahyú nahiiikaidá' nohwíí nohwichą hago ánádaahiit'ííł lán shj n'íí bídaagonłsj. ⁶ NohweBik'ehń hik'e néé biłgo nohwedaanołt'ee daasoljii; doo ałch'ídéyú nohwich'í' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwił daagozhóogo yati' nádaagodo'ąą: ⁷ Áík'ehgo Macedóniagee ła'íí Akéyagee Jesus daayodlaaníí dawa nohwíí nohwi'at'e' daineł'jigo nohwikisk'eh ádaat'ee daasilji. ⁸ Macedóniagee ła'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yídaagosłsjid, doo da'áígee zhá da, ndi ilts'á'yú áldó' Bik'ehgo'ihí'nań daahohdlaąhíí bígozjii; áí bighą doo hagot'éégo nt'é daan'nií bik'eh da. ⁹ Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabíí nohwaa nadaagolni', ła'íí nohwíí k'e'eshchin bits'á'zhí' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihí'nań hináhi hik'e da'aníihí bá nada'ohsiid; ¹⁰ Ła'íí án biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', án daztsąđí' naadiidzaago áyíłaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań hashkeego nohwiniidaagodiléhíí yits'á' nohwińíli at'éé.

2

¹ Shik'íyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonłsj. ² Philippi golzeegee ilk'idá' nchog'go nohwich'í' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonłsj, ndi áí bikédí'go nnee nohwich'í' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'. ³ Ilch'ígont'aahíí doo lé'ichooíí bits'á'dí'go da, ła'íí doo nchog'go nats'ikeesíí bits'á'dí'go da, doo nnee bich'í' nahich'aago da: ⁴ Áídá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nań bikdábik'ehgo nohwá ngon'ąą, áík'ehgo nnee doo bił daagoyilzhóogo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwíííí nayintaahíí zhá bił goyilzhóohíí bighą yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. ⁵ Nohwíí nohwá bídaagonłsj, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaahiit'jigo bił yaa na'siiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yígósj. ⁶ Doo nnee daanołwidnłshíí biká daadéet'jigo da, doo daanołwidinołsjgo da, ła'íí áldó' doo daanołwidnłsjgo da, Christ

binal'a'á daandliihí bighá nohwída'dokeed le'at'éhi, áidá' doo ágádaan'nii da, áik'ehgo doo nadaanohwinkl'og da. ⁷ Áidá' nohwitahyú nahiikaidá' nlt'éégo ádaanohwinzi ni', isdzán bichagháshé nlt'éégo áyílsihí k'ehgo: ⁸ Dázhó nohwíl daanohshóhí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íi daandzihí bighá. ⁹ Shik'íyú, nada'iidziid n'íi, góyéégo nohwich'í' nadaagowaa n'íi binádaakniih: Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagohiilni'dá' doo nadaanohwinkl'og da doleehí bighá t'é'gee hik'e jii'gee nada'iidziid ni'. ¹⁰ Akú, Jesus daahohdlaqahí, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinlzigo ádaant'eego, dávik'ehyú ádaant'eego, la'íi doo hadín nt'é nohwik'izhi' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bidaagonoksi, Bik'ehgo'ihí'nañ aldó' nohwá yígóksi: ¹¹ Díi aldó' nohwá bidaagonoksi, nnee bichagháshé yich'í' yádaakti'hí k'ehgo, néé aldó' dala'á notjigo nohwíl daagozhóqo ádaanohwidle' ni', la'íi nohwíl ch'ídaagosii't'aa ni', ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ bik'eh sohtjigo daahinohnaa le', daanohwiin'niid, án bilatt'áhgee la'íi bits'á'dindláadíi goz'aa yune' daanohwokéed. ¹³ Díi aldó' bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dába'ihédaandzi nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nohwíl nadaagohiilni' n'íi nádaago'áqadá', doo nnee biyati'hí k'ehgo da ndi da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'hí bighá nádaagodo'aa, áí yati' daahohdlaqahí nohwiyi' nlt'éégo na'iziid. ¹⁴ Nohwíi, shik'íyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'anáséhíi bedaanolt'ee daasolij, áí Jews daanliiníi biniidaagodnlsihí k'ehgo nohwíi aldó' nohwitahyú daagolíníi nohwiniidaagodnlsi: ¹⁵ Jews daanliiníi bik'ehgo Jesus nohweBik'ehñ zesdij, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi aldó' nadailtseed, la'íi néé nohwiniidaagodnlsi; áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yilgoyilshóq da, la'íi nnee dawa yich'í' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanlij dahíi bich'í' yádaahiilti'go hasdákáh doleehí doo hádaanohwit'ij dahíi bighá dabíi binch'íi l'áqo ádaayoliik; áik'ehgo ánita Bik'ehgo'ihí'nañ hashkeego biniidaagodiléhíi biká'zhi' ádaile'. ¹⁷ Shik'íyú, dét'ih nohwits'á' ohiikai, k'adíi doo daahit'ij da ndi nohwijíi bee dala'á daandlij, la'íi k'azhá nádaanohwit'séh. ¹⁸ Áik'ehgo ch'éh nohwich'í' nádnkáhgo ádaahiit'ij, shíi Paul, doo akh'idndi nohwich'í' nádishdáh hásh't'ij, ndi ch'iidn nant'an t'aazhi' daanohwotá'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ nádzáago bináát nlt'éhishá' ndaahóndlii? Nt'éshá' bighá nohwíl daagozhóq doleel? Nt'éshá' bighá dant'é hobijihíi nohwaa hit'áah doo? Nohwíi nohwichá go'ij. ²⁰ Nohwíi nohwichá ídaada'óndlii, la'íi nohwíi nohwichá nohwíl daagozhóq.

3

¹ Dázhó nohwa'ikodaanihiidziji hádaahiit'ijihí bighá dasahndi Athens-gee siikeehíi nohwíl dávik'eh; ² Áik'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilti'go bil nada'idziidi, án nohwi'odla' n'ndzilgo ádaanohwile'go la'íi nohwidag yaht'igo nohwich'í' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'í' nagowaahíi bighá nnee doo la' bi'odla' yits'á'zhi' anne' da doleehíi bighá nohwich'í' odaasiil'a': dánohwíi bidaagonoksi goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwá goz'aa. ⁴ Da'anii akú nohwíl naháataqadá' nohwíl nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'í' nagowaa doleelgo; áí begolzaago bidaagonoksi. ⁵ Na'íntaahíi dánko nanohwíneztaqad nolí dant'éhéta bee,

áik'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíí da'íllízhí' hileeh nolì nsigo dážhó nohwa'ikoniisij hasht'íigo nohwi'odla'íí bígonsíihíí bighá la' nohwich'í' o'la'. ⁶ K'adíí Timótheus nohwits'á'dí' nohwaa nadzáágo nohwi'odla'íí, nohwi'íjóníí bílgo dážhó nht'éégo yaa nohwił nagolnì', nht'éégo dábik'ehn nohwinádaahíih láa, la'íí néé k'azhá nádaano hwiltséhií k'ehgo nohwíí k'azhá nádaano hwiltséhgo nohwił nagolnì': ⁷ Áik'ehgo shik'íyú, néé nohwich'í' nadaant'ogee la'íí góyéego nohwich'í' nagowaagee nohwíí nohwichá nohwił nádaagojōōh, nohwíí nohwi'odla'húí bighá: ⁸ K'adíí da'anii daahin'naa, nohweBik'ehñ binkááyú nđzilgo nasozíihíí bighá. ⁹ Bik'ehgohin'naahíí binadzahgee dážhó nohwichá nohwił daagozhóó, áik'ehgo hagot'éégoshá' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwichá ba'ihédaandzì doleel? ¹⁰ T'p'égee hik'e jūgee dáda'ohiikaāh nt'éé, nádaano hwiltséh hádaahiit'íihíí bighá, nohwi'odla'íí la' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shíhíí nht'éégo nohwá ánáln'e'go hádaahiit'íí. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí, án nohwiTaa nlini, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ, nohwich'í' nkáhíí nohwá ilch'í'gole' ndi at'éé. ¹² Lìl daano hjooníí la'íí nnee dawa nohwił daanzhooníí nohweBik'ehñ dayúweh nohwá ígohiigháhgo áyílsì le', néé nohwich'í' ádaant'eehíí k'ehgo: ¹³ Jesus Christ nohweBik'ehñ nnee báhadaadeszaahíí yil nakáhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa binadzahgee nohwijíí doo baa dahgoz'āā dago, la'íí nchō'íí da'ádihgo godilzihgo ánohwile' doleelhíí bighá ágádaanoht'ee.

4

¹ Díí aldó', nohwik'íyú, nádaano hwohiikaāh, la'íí Jesus nohweBik'ehñ biláhyú nohwidag yádaahiilti', nohwił ch'ídaasiit'āāhíí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daagonokshóógo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. ² Jesus nohweBik'ehñ nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwił ch'ídaasiit'āāhíí bídaagonokšì. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ hadaano hwidile'go hádaano hwit'íí, doo nant'í' nahkaigo da: ⁴ Da'la'á notíígee nohwits'íhíí daadinokšigo, la'íí nchō'íí doo bee ánádaaht'íil dago ídaa daagonohdzaq; ⁵ Doo Jews daanlìí dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ doo yídaagošì dahíí, ádaat'íihíí k'ehgo nchō'go hádaat'íiníí doo baa ádaadinoh't'aah da: ⁶ Nnee doo nt'é bee la'ihí yich'í' na'iziid da le': díí k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa nohweBik'ehñ yiniidaagodile'go ilk'idá' nohwił nadaagosilnì'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ doo nchō'go ádaant'ee doleelgo daano hwokéed da, áidá' daagodinlzi doleelgo daano hwokéed. ⁸ Hadín díí yati'íí doo ílìí dago yaa natsekeesíí, doo nnee yich'í' at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ, Holy Spirit nohwaa daidez'aaníí, án doo ílìí dago yaa natsekees. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí ilk'idá' lìl daano hjoōgo nohwił ch'ídaagoz'āā: áik'ehgo nohwik'isyú nohwił daanzhōōgo doo hagot'éégo ágánáno hwildish'niigo nohwich'í' k'e'eshchii bik'eh da: ¹⁰ Macedóniagee nohwik'isyúhíí da'anii dawa nohwił daanzhōq; dayúweh ágádaanoht'eego nádaano hwohiikaāh; ¹¹ La'íí nkegohen'āāgo daagonohlìigo bídaagono'aaah, nohwinasdziidíí dánohwíí nádaano hwinl't'og le', dánohwíí nohwiłgan bee nohwinasdziidíí ádaa'íí le', ádaano hwin'nií n'íí k'ehgo; ¹² Ágádaanoht'eeyúgo doo nohwitahyú daanlìí dahíí daano hwidnšì doleel, la'íí doo nt'é bídih ádaanoht'ee da doleel. ¹³ Shik'íyú, da'ihhoshíí hago'ádaat'ee shíhíí bídaagonokšihgo hasht'íí, doo daahchag da doleelhíí bighá, dahazhí' ihí'naa doo ndaayohíí dahíí daachagíí k'ehgo. ¹⁴ Jesus daztsāādí' naadiidzáhi daahohiidlāyúgo,

da'ái k'ehgo áldó' hadíí Jesus daayodlaágo da'ilhoshíí Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus bílgo yíl nakáhi at'éé. ¹⁵ Díí nohweBik'ehñ ádaanohwiñniigo ágádaanohwiñ'nii, nohweBik'ehñ nádzáágo néé t'ah daahin'naago kú naháataañí nanezna'íí doo dabíntsé nkáh da. ¹⁶ NohweBik'ehñ ádjíd hadodzihgo dabíí yaaká'dí' bíl nkegowáh, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitínihií hadziigo, Bik'ehgo'ihí'nañ béshdilwoshé yee ánniidgo: áígee Christ daayodlaágo nanezna'ihíí da'itsé naadikáh: ¹⁷ Áídí' néé t'ah daahin'naago kú naháataañí, áí bíl dała' yaak'os biyi'zhí' nánohwidi'do'ñil, áígee nohweBik'ehñ baa nkáh, áídí' godezt'igo dahazhí' nohweBik'ehñ bíl daandlii doleeł. ¹⁸ Áí bighą díí yati'íí bee ildag yádaaktí' le'.

5

¹ Shik'íyú, hagee goldohíí, hagee yołkaahíí Jesus nádaaktíí doo bighą nohwich'í' bek'e'eshchii da. ² Dánohwíí ilk'idá' nłt'éégo bídaagonoñsı, nohweBik'ehñ nádaaktíí bijji in'jñhíí t'é'go nagmaahíí k'ehgo nadáh. ³ Nkegohen'áá, daaniidá' isdzán bizhaazhé goleehego bíl nádi'dinihií k'ehgo dágosiłe goyéégo goldohíí bee baa godogaal; doo bee bits'á' gónángo da. ⁴ Áídá' nohwíí shik'íyú, doo chagołheelyú nahkai da, áik'ehgo áí bijjihií doo in'jñhíí k'ehgo bee nohwaa godogaal da. ⁵ Nohwíí dawa idindláád zhiñéégo, jji zhiñéégo ádaanoht'ee: doo t'é' zhiñéégo da, doo chagołheel zhiñéégo ádaant'ee da. ⁶ Áí bighą haląą, doo da'iilwosh da le', la' ádaat'eehií k'ehgo, áídá' daadéet'jigo ídaa daagondząą le'. ⁷ Hadíí da'ilhoshíí t'é'go da'ilhosh, hadíí bíl nádaagodeyisíí t'é'go bíl nádaagodeyis. ⁸ Áídá' néé, jji zhiñéégo daandliiníí, haląą, ídaa daagondząą le', nohwi'odla' la'íí nohwi'ijóóníí bésh nohwitil naztaąhíí k'ehgo ádaagohiidle' le'; hasdáhiikáhíí ndaahóndliihíí bésh ch'ahíí k'ehgo ádaagohiidle' le'. ⁹ Nohwiniidaagodile'íí Bik'ehgo'ihí'nañ doo nohwá hát'jı da, áídá' nohweBik'ehñ Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'áá, ¹⁰ Áí nohwá daztsąąhíí bighą daahin'naa dagohíí nane'na' ndi dabíí bíl daagondlii doleeł. ¹¹ Áí bighą dayúweh nohwıl daagozhógo ádaalnołzigo hadag ádaalnołzı le', ilk'idá' ágádaanoht'eehií k'ehgo. ¹² Nohwik'íyú, díńko nádaanohwohiikaąą, nohwitahyú nada'iziidíí nohweBik'ehñ biláhyú nohwá nazjigo nohwıl ch'idaago'aahíí daadinolı le'; ¹³ Nada'iziidhíí bighą daadinolıgo nohwıl daanzhó le'. Nkegohen'áání nohwitahyú begoz'ąą le'. ¹⁴ Shik'íyú, bíl daagoyéhií, nada'ohsiid daabildohñii, bijji doo nłdzil dahíí bidag yádaaktí', doo nłdzilgo nazji dahíí bich'odaahñii, la'íí nnee dawa bich'ı' nłt'éégo ádaanoht'ee, daanohwiñ'nii. ¹⁵ Dahadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'dená ágánadaahdle' da, áídá' ilch'ı' nłt'éégo ádaanoht'ee, la'íí nnee dawa bich'ı' nłt'éégo ádaanoht'ee. ¹⁶ Dá nohwıl daagozhóó nt'éé le'. ¹⁷ Dá da'ohkaąą nt'éé le'. ¹⁸ Dawahá bighą ihédaanoñsı: díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'jı, Jesus Christ biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'ąązhı' daahonohta' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'íí, yaa yádaaktí'íí doo da'ílnégo baa natsídaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanohtáh; nłt'éégo ágot'eehií nłdzilgo daahonohta'. ²² Áídá' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dawa bits'á'zhı' ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihí'nañ, bits'á'dí' ilch'ı'gont'ééhií, dabíí hadaanohwidóle'; nohwispirit- híí, nohwiyi'siziinií, nohwits'ı bílgo dahot'éhé doo hagot'éégo nohwaa

dahnagoz'ąą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaalzĥ' Bik'ehgo'ih'ńań ádaanohwĩsĥ doleełgo nohwá oshkąąh. ²⁴Nohwíká áńńiidń da'áníyú át'éhi nlij, áń dawa łayile'. ²⁵Shik'íyú, nohwá da'ohkąąh. ²⁶Nohwik'íyú dawa daagodinolsigo daahohts'os le'. ²⁷NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwĩńii, Díí naltsoosí nohwik'íyú, ínashood daanlíni, dawa bich'ĥ' daahohshíí. ²⁸NohweBik'ehń Jesus Christ bĥgoch'oba'íi bee nohwich'ĥ' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

¹ Shíí Paul, Silvánus, la'íi Timótheus bilgo, Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Thessalonicagee inashood ha'ánálséhií bich'i' k'eda'iilchii: ² Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'i'gont'éehíi bee nohwich'i' goz'aa le'. ³ Shik'íiyú, dávik'ehn Bik'ehgo'ihinañ bich'i' nohwa'ihédaandzi doleelgo at'éé, aí dávik'eh, nohwi'odla' nchaá holeel, la'íi da'á notíjgee dayúweh kił daanojhjoghíi bigha; ⁴ Áík'ehgo inashood Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahgo ha'ánálséhií nagoz'aa yune' nohwaa da'ondliigo nohwaa nadaagohiilni', iltah at'éégo bee nohwich'i' nada'idziidgee la'íi nohwich'i' nadaagont'ogee bidag ádaanoht'éehíi la'íi nohwi'odla' ndzilgo bee nasozjihíi bigha; ⁵ Díi bee Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú nohwaa ya'it'go bígózí, bíi bilatt'áhgee goz'aa yune' ohkáhií bik'ehgo sohtijgo nohwił ołtag, aí bá nasozjihíi bigha nohwiniidaagont'éé: ⁶ Díinko Bik'ehgo'ihinañ bił dávik'eh, hadíi nohwich'i' nada'iziidíi, da'ágat'éégo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go bich'i' naná'hi'níi at'éé; ⁷ Áidá' nohwíi nohwich'i' nadaagont'ogíi la'íi néé bilgo da'á hadá'hiidzoł doleel, Jesus nohweBik'ehñ binal'a'a yaaká'yú daagolmi, dáka'a'adaat'éhi bilgo yaaká'dí' yił ch'i'nah ádelzaahíi bijji, ⁸ Hadíi Bik'ehgo'ihinañ doo yidaagolsi da lán shihíi, hadíi Jesus Christ nohweBik'ehñ nt'éégo baa na'goni'íi doo yikisk'eh ádaat'ee da lán shihíi, Bik'ehgo'ihinañ kq' dahdinahíi biyi' yiniidaagodoliik: ⁹ Doo nnágon't'i' dago biniidaagodilne'go bił ch'ígódeeh, nohwe Bik'ehñ la'íi binawod bits'á'dindláadíi bits'á' bida'dentáago biniidaagodilne'; ¹⁰ Nádáhií bijji hadíi báhadaadeszaahíi binkááyú Christ ízisgo ye'at'éehíi ch'i'nah alne', la'íi daabosdla'adíi dawa bił diyadaagot'ee doleel, (baa nohwił nadaagosilni' n'íi daayosdla'adhií bigha). ¹¹ Díinko bigha dávik'ehn nohwá da'ohiikaqah, Bik'ehgodaahii'naahíi nohwíká ánniidíi bik'eh sohtijgo nohwił ołtag doleel, la'íi nt'éégo ágot'ee zhinéégo hádaaht'iinií la'íi nohwi'odla' bee nada'ohsiidíi dabíi binawodíi bee nohwá laidoliik: ¹² Áík'ehgo nohwiłáhyú Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' ba'ihégoş doleel, la'íi nohwíi aldo' Jesus biláhyú nohwa'ihégoş doleel, Bik'ehgodaahii'naahíi la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi bik'ehgo.

2

¹ Nohwik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ nádáhií la'íi bich'i' íla'ádaahi'ne' doleelíi baa yadaahiilti'go nánohwohiikaqah, ² Spirit at'éé daach'iníihíi bee, yati' bee, dagohíi naltsoos nohwits'á'dí' daach'iníihíi bee, Christ nadáhií bijji ilk'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo láágo natsídaahkees da le'. ³ Doo hagot'éégo nnee la' nohwich'i' nach'aa da le': aí bijji doo hwaá baa gowáh da, ntsé nnee láni nanánihidéh doleelgo zhá, la'íi nnee dázhq nchq'i ye'at'éhi ch'i'nah hileeh, án da'ílii hileeh doleelgo gozlini; ⁴ Án Bik'ehgo'ihinañ daabidi'niihií la'íi dawahá daach'okqahíi dawa yich'i' na'iziidgo yitisgo idéstji doleel, Bik'ehgo'ihinañ daach'okqah

goz'aa yune' Bik'ehgo'ihinañ idikdi'niigo dahsdaa doleeł. ⁵ Ya' doo binádaañiih da, t'ah nohwil nashkaidá' díi baa nohwil nagoshni' ni'? ⁶ Dázhó nchq'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'aazhi' botá'íi bidaagonolsj, ch'í'nah alne'íi t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. ⁷ Nchq'go ágot'eehií doo bigózi da n'íi ilk'idá' na'iziid: t'aazhi' botá'íi k'ihzhi' alzaazhi' t'aazhi' botá' doleeł. ⁸ Áníita dázhó nchq'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án nohweBik'ehñ biyol bee bidizolheel, nádaalgee bits'á'dindláadíi bee bidizolheek: ⁹ Ái nchq'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, highángo ábile', án binawod goljigo godiyihgo be'ígóziníi lá'íi ízigo án'ol'ijihíi k'ehgo án'ol'ijí ágodil'ijí doleeł, ¹⁰ Ái nchq'i ye'at'éhihií na'ich'aahíi yil higháh, ái bee nnee nadaach'aa doleełgo; ái nneehíi da'anii ágot'eehií bil daanzhopyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'ijí dahíi bighá da'ílii hileeh. ¹¹ Doo hádaat'ijí dahíi bighá Bik'ehgo'ihinañ natsekes k'izé'idilteehíi biká'zhi' ádaile', áik'ehgo lé'ichoohíi daayodlaa doleeł: ¹² Áik'ehgo nnee da'anii ágot'eehií doo daayodlaa dago nchq'go ágot'eehií bil daanzhooníi dawa ch'iidn bikq' dilti' yuyaa bándagodot'aał. ¹³ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinañ bil daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwiheznilgo lá'íi da'anii ágot'eehií daahohdlaago dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihinañ hasdánohwinilgo nohwá ngon'áá, ái bighá dávik'ehn nohwighá Bik'ehgo'ihinañ ba'ihédaandzi doleełgo at'éé: ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dindláadíi bil daanohwiyéé doleełgo yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yadaahiilti'íi bee nohwiká ánniid. ¹⁵ Áik'ehgo shik'íyú, ndzilgo nasozijí, nohwiyati' bee dagohíi nohwinaltsoos bee nohwil ch'et'ááníi daahohohtá'. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehñ dabíi, Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa bilgo, bil daanjoghíi, lá'íi bilgoch'oba'íi biláhyú dávik'ehn hadag ádaanohwilsiníi lá'íi nzhoggo ágot'eehií nihóndliigo ádaanohwilsiníi, ¹⁷ Án nohwijíi yune' nkegohen'áágo ádaanohwilsj, lá'íi nht'éégo ánádaht'ijil hik'e nht'éégo yadaakti' doleełgo nadaanołwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yúhíi, shik'íyú, nohwá da'ohkaah, nohweBik'ehñ biyati'íi dagoshch'i' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzí doleełgo, akú nohwitahyú ágot'eehií k'ehgo bá da'ohkaah; ² Lá'íi nnee dabíi zhá bik'ehgo ádaat'eehií, lá'íi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bits'á' nohwide'niil doleełgo bá da'ohkaah áldó': nnee doo dawa bi'odla' daagolj da. ³ NohweBik'ehñ da'aníyú át'éhi nlij, án ndzilgo nasozijigo ánohwilsj, lá'íi nchq'íi bits'á'zhi' ánohwilsj. ⁴ Hadíi bee nohwá ndaagosiit'aahíi bikisk'eh ádaanoht'ee, lá'íi dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleełgo nohweBik'ehñ biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehñ nohwijíi dawa bee Bik'ehgo'ihinañ nohwil daanzhqq' ánohwilsj le', lá'íi bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwilsj le'. ⁶ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú ndzilgo nohwich'i' hahiidziigo gádaanohwin'nií, Nohwik'isn, ínashood nlii, doo na'iziid dahíi, nohwil ch'ídaagosiit'aaníi doo yikisk'eh at'éé dahíi bits'á'zhi'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíi bídaagonolsj, nohwedaanoht'eego nzhq: nohwitahyú nahíikaidá' née nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'i' nadaahi'niifé doo hadín bil da'iidaa da ni'; áidá' t'é'gee hik'e jiiígee nyeego nada'idziid ni', doo lá' nadaanohwinłt'og da doleełhíi bighá: ⁹ Doo nohwá goz'aa

dahíí doo áí bighą ágádaahiit'íí da, ndi nohwedaanolt'ee doleełhíí bighą nohwińááládaahiit'íí ní'. ¹⁰ Nohwitaahyú nahiikaidá' gádaanoahwiń'ńii ní', Hadín doo na'iziid dahíí doo iyaą da le'. ¹¹ Nohwíí ła' doo nłt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíí nadaanoahwińłt'og łaą. ¹² Nńee ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo bich'í' hahiidziigo gádaahn'ńiigo bidag yádaahiilti', Nłt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíí nohwińhidán daahsaą. ¹³ Nohwíí shik'íyú, nłt'éégo ádaanoht'eehíí bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díí naltsoosíí biyi' nohwiyať'íí nńee ła' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, áí nńeehíí dabídaagonohsigo bits'ą'zhí' ádaanoht'ee, áí bighą ídaayándzi doleeł. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohńiihgo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíí k'ehgo bich'í' yádaakti'go bił ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehń, bits'ą'dí' ilch'í'gont'ééhíí, dabíí dábik'ehn dawa bee ilch'í' gont'ééhíí nohwiká' áyítsi le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwił daanłi le'. ¹⁷ Shíí Paul, Gozhóó, daanohwíłdishńiigo dashíí shigan bee k'e'eshchii, díí k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daaszoh: áí k'ehgo k'e'eshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwiníí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń shendaagoz'aąhíí bighą binal'a'á nshłj; Jesus Christ biláhyú ihí'naa doo ngonel'aą dahíí ndaahóndlii; 2 Timothy, odla' bee da'anii shiye' nlíni, bich'j' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' aatét'í ła'íí ilch'j'gont'ééhíí bee nich'j' goz'aą le'. 3 Macedóniayú déyáádá' ánídéniiid n'íí k'ehgo nanánoshkaąhgo gánánikdish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' ła' nneehíí lahgo at'éégo ilch'j'gót'aahíí doo bee ilch'idaagonoh'aah da le', nłdzilgo daabilnńii, 4 Yati' daazhógo alzaahíí ła'íí hadíí hadaakínest'aaníí doo aąłzhj' baa na'gozńi' dahíí doo idaayełts'áą da le', daabilńńii áldó', áí ła'ągo lahadaagoch'idit'áhgo áile', áí Bik'ehgo'ihí'nań káńgon'áaníí doo ła'olé' át'éé da, áí ko'odla' zhá bee łaile'. 5 Áídá' kojíí biyi' nzhqogo, nkt'éégo ánách'it'j'łł bigoch'ıłsigo, ła'íí da'anii ch'odlaąhíí bighą koł ijqo doleełgo koł ch'idaagont'aah: 6 Áí ła' nnee k'ihzhj' ádaaszaago lahadaadit'áhíí doo nt'é be'alńéhi yaa yádaakti'íí daasilj; 7 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'áni yaa ilch'idaago'aahíí daanljigo hádaat'j; ndihíí nt'é daaniihíí ła'íí nt'é nłdzilgo yaa yádaakti'íí doo yádaagołsı da. 8 Áídá' begoz'aaníí nkt'éhi áile' bídaagonłzj, dávik'ehyú ilch'j'gót'aahyúgo, ła'íí bikísk'eh ánádaach'it'j'lyúgo; 9 Díí áldó' bídaagonłzj, begoz'aaníí nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aaníí yikísk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań doo daidńłsı dahíí, nchq'go ádaat'iiníí, doo bíkdaagodiyłh dahíí, ni' biká' nandeehíí zhá bíkdaanzhqqhíí, bitaa hik'e bąą nadaitseedíí, ła'íí nnee nadaitseedíí bá álzaa, 10 ła'íí nant'j' nakaihíí, nnee dabíí ilch'j' biini' daamba'íí yee idaadilchqqhíí, nnee ch'a'odaayihiyeehíí, léda'ilchoohíí, yána'iti' yune' nadaach'aahíí, ła'íí dahadíńta da'anii ilch'j'gót'aahíí yits'á'zhj' ádaat'eehíí, áí dawa begoz'aaníí bá álzaa; 11 Áí da'anii ilch'j'gót'aahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' baa gozhóni, biyati' nkt'éhi ba'ihégosini at'éé, áí baa nagoshńi'íí shaa godet'aą. 12 Christ Jesus nohweBik'ehń bich'j' ihénsj, án díí bighą bínensh'aągo áshííłaa, sha'okíhíí ła'íí bána'isiidgo áshííłaa híí shıł ołtago ba'ihénsj; 13 Shíí dabıńtségo Jesus nchq'go baa yashti' ni', biniigodeshłaa ni', ła'íí hoshch'iid ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, doo bígonsj dayú, ła'íí doo oshdlaą dayú ásh't'j' lęk'ehíí bighą. 14 NohweBik'ehń bilgoch'oba'íí shich'j' an'odaazlj, odla' ła'íí il'j'j'óomí Christ Jesus biláhyú nohwíyééhíí áldó' shich'j' an'odaazlj. 15 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlaągo dávik'eh, Christ Jesus nnee nchq'go ánádaat'j'łł hasdáyihiniłhíí bighą ni'gosdzán biká'zhj' nyáá; shíí áí itah dázhq itisgo nchq'ihíí nshłj ni'. 16 Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dázhq shágoho'aahíí ch'í'nah áile'híí bighą Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, áík'ehgo bikédj'go hadíí da'odlaąhgo ihí'naa doo ngonel'aą dahíí yee daahínaa doleełíí áldó' yágoho'aal doleełíí shágoho'aal n'íí bee bígózj doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań shaa chozbaad. 17 Áík'ehgo ízisgo Nant'án, dahazh'j' golímihi, doo datsaah dahi, doo hit'j' dahi, Bik'ehgo'ihí'nań dabızhá goyánihi, doo ngonel'aą dayú dahazh'j' daabich'idńłsı ła'íí dázhq ba'ihédaach'inzi le'. Doleełgo at'éé.

18 Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íi k'ehgo naa godensh'aahgo gáníkdishnii, Ái naa nagolni' n'íi k'ehgo nlt'éégo nagonlkáad le'; 19 Ni'odla' nldzilgo hónta', la'íi nlt'éégo ánánt'íhíi ádígonlzi le'; la' bi'odla' doo daayota' dago daabi'odla' doo nt'é da silji, tsina'eekí nihiltqodhíi k'ehgo: 20 Ái Hyméneus la'íi Alexánder daaholzéhi itah; ái Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'go yaa yádaakti' dago yádaago'aah doleekhíi bigha' ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, bich'i' bidéhid, yiniidaagodilne' doleelgo.

2

1 Áik'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkqaahgo, Bik'ehgo'ihí'nań yił daanliigo yá da'ohkqaahgo, la'íi ba'ihédaanohsigo yá da'ohkqaah le', daanohwíkdishnii; 2 Ízisgo nadaant'aahíi hik'e nnee yedaabik'ehíi dawa bá da'ohkqaah le'; nkegohen'áago k'ídaalón'niigo daahii'naa doleekhíi bigha', Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaant'eego la'íi dawa daadinlziigo. 3 Ágát'éégo da'ohiikaqahíi Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwiníi bíl nlt'éé la'íi bíl dávik'eh; 4 Án nnee dawa hasdáyihińiíl hik'e da'anii ágot'eehíi yádaagolsi hat'íi. 5 Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nlii, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bigizhgee siziini' dała'á, án Jesus Christ, nnee siljiigo nyáhi; 6 Án nnee dawa ádaidet'áago yá nada'iznil, nnee binchq'íi yits'áyíníiigo, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áa n'íi biká' ngonyáago ch'i'nah silji. 7 Ái baa yánashti'go hik'e bá shides'a'go, la'íi doo Jews daanlii dahi odlá' hik'e da'anii ágot'eehíi bíl ch'ígonsh'aahgo hásh'i'doltji; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) 8 Ái bigha' dahayú nnee da'okqaahgo hasht'íi, bíl daagodiyihgo bigan ts'idag yee dahdaadolnih, doo hadaashkeego da, la'íi doo biini' nakigo da. 9 Isdzáné daanlíni aldo' da'ákohgo ik'eda'asdlaa le', doo ídaada'odliigo da, la'íi biini' daagoljiigo ídaa daagodzaago; doo dábitsizil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkqohé la'íi diyagé lán ílíniíi yee ik'ena'asdlaa go da; 10 Áída' nlt'éégo ánadaat'íhíi yee ik'eda'asdlaa le', (ágádaat'íhíi isdzáné Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'ehyú ádaant'ee daaníhíi dávik'eh.) 11 Isdzán níni dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. 12 Isdzán doo la' nnee yił ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nnee doo yá nant'aa da doleel aldo', ndi dant'éhee at'éé le'. 13 Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíi ikédí'go ábi'delzaa. 14 Bich'i' na'dishch'a'íi doo Adamhíi da, áída' isdzánhíi bich'i' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihí'nań, Dah, bilíhíi dáyitisyú ádzaa. 15 Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ilchiigo binúigodilne' ndi dá yił ch'íhikáh, dayúweh da'odlaago, dawa bíl daanzhogo, bíl daagodiyihgo, la'íi biini' daagoljiigo daahinaayúgo.

3

1 Díi da'anii ágolzéhi, Nnee la' ínashood yinádéz'iini' binasdziidíi hát'íiyo go aí na'idziid nlt'éhi hat'íi. 2 Ínashood yinádéz'iini', bishop holzéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi nlii le', bi'aa dała'áhi, ádaagodzaa, biini' golíni, bi'at'e' nlt'éhi, bista' nakáhíi bíl nzhóni, la'íi nlt'éégo ilch'ígó'aahíi nlii le'; 3 Doo idlaa dahíi, doo dagoshch'i' bágochíh dahíi, bestso doo yidáhzh'i' nlii dahíi; áída' kóni' k'ehgo at'éhíi, nzhogo at'éhíi, doo dawahá idáhát'íi dahíi nlii le'; 4 Án bigowagee bichagháshé nlt'éégo yá nant'aa le', bichagháshéhíi daabidits'ago, la'íi daabidnlsigo; 5 (Nnee bichagháshé doo nlt'éégo yá nant'aa dayúgo,

hagot'éégo Bik'ehgo'ihinaañ daayokaqahgo ha'ánátséhií nkt'éégo áyílsj doleeł?) ⁶ Doo ání inashood silijihí da, ágát'éhi nlijyúgo, itisdo da'í dolteelgo ída'odlí lək'eyúgo, dánko ch'iidn nant'an bángot'aahí k'ehgo bángodot'aal. ⁷ Dayúwehyú áldó' doo inashood daanlij dahí nkt'éégo yaa nadaagoln'í nlij le', doo ágát'éhi nlij da lək'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleeł, ch'iidn nant'an biljizh yune' odotlish. ⁸ Tédaat'iyéhi nkt'éégo ádaayiksiní, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagolij le', doo nakiyú yadaakti' dahí, bestso doo yidáhzhj' nlij dahí daanlij le'; ⁹ Nkt'éégo ánadaat'ijl yídaagoksigo ilch'ígót'aahí da'ohiidlaaní doo bígózj da n'í daayotq' le'. ¹⁰ Áí áldó' dantsé nabída'dintaah le'; áídí' doo baa dah daagost'áni da lək'eyúgo, deacons daanlij doleeł. ¹¹ Da'ágát'éégo daabi'aahí biini' daagolij le', doo ch'inii daanij dahí daalij le', ídaa daagodzaqgo dawa bee daagondlij le'. ¹² Deacons daanlíni bi'aa dała'á le', bichagháshé la'í bigowagee dawa nkt'éégo yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanlijigo nkt'éégo nada'iziidyúgo, nnee nkt'éégo baa natsídaakeesihí la'í Christ Jesus bits'á'dí' odlq'í doo biini' daahah dago yá sizijihí daayosbaq. ¹⁴ Dét'ihégo nich'j' hisháat doleełí bikádesh'ijgo dí nich'j' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lək'eyúgo, Bik'ehgo'ihinaañ bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nkt'éégo ách'ít'éehí bigonksijihí bigha nich'j' k'e'eshchii; áí Bik'ehgo'ihinaañ hináhi daayokaqahgo ha'ánátséhé at'éé, áí da'anii ágot'eehí bee biyah tsj n'áhi k'ehgo la'í bee nkdzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinaañ bee da'ohiidlaqahi dážhó doo bígózj da n'í da'anii daan'ni, doo hadín yigha na'idílkidgo da: Bik'ehgo'ihinaañ nnee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dávik'ehyú át'éehí ch'ínah alzaa, Bik'ehgo'ihinaañ binal'a'á yaaká'yú daagolíní daabo'ij, doo Jews daanlij dahí bich'j' yádaach'ilti', ni'gosdzán biká'zhj' bi'dodlaq, ízisgo idindláádí biyi' yúdag obi'doltij lək'e.

4

¹ Holy Spirit dábigózigo gání, Iké'yú goldohyú la' odlq' yits'á'zhj' ádaane' doleeł, spirits k'izéda'dilteehí la'í ch'iidn bits'á'dí' ilch'ígót'aahí hódaayéstsaq; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahí inashood ídaadil'ijgo léda'ilchoo; binatsekeesí besh sidogí bee bida'dinlidhí k'ehgo ádaat'ee, áik'ehgo nkt'éégo ádaat'eehí dagohí doo nkt'éégo ádaat'ee dahí doo yídaagotsj da silij; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahí nnonéhela' daayiknii, la' hidán doo daahsaq da, daayiknii áldó', áídá' Bik'ehgo'ihinaañ áí hidánhí áyílaago nnee da'anii ágot'eehí yídaagoksigo daayodlaaní ya'ihédaanzigo daayiyayúgo Bik'ehgo'ihinaañ bil dávik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihinaañ áyílaahí dawa daankt'éé, áik'ehgo doo k'ihzhj' ádaile'go da, áídá' ya'ihédaanzigo daayiyaqgo dávik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihinaañ biyati'í hik'e okqahí bee nzhoggo alzaahí bigha. ⁶ Jesus bee nohwik'íyú daanlíni dí ilch'ígót'aahí bee bich'j' yánankihyúgo, Jesus Christ nkt'éégo yána'iziidí nlij doleeł, yati' daahohiidlaqahi la'í nkt'éégo ilch'ígót'aahí bikisk'eh hinááhí bee nkdzilgo ánílsj doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihinaañ doo bik'eh dahí, la'í saan yati' daazhógo ádaagole'í doo óyínktsaq da: Bik'ehgo'ihinaañ k'ehgo ánt'éé doleełhí bigha idínáhtaahgo bígonf'áah. ⁸ Kots'í nkdzil doleełhí bigha idínách'intaahí ayáhago iljí, áídá' Bik'ehgo'ihinaañ k'ehgo ách'ít'éé doleełgo idínách'intaahgo bígoch'ilaahí, áí dážhó dawa bee iljí, díi ihinaahí biyi' nkt'éégo nohwá ngon'áq, la'í iké'gee ihinaahí biyi' áldó'. ⁹ Díí ágolzeehí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodlaqgo dávik'eh. ¹⁰ Áí

bigha nada'idziid, la'ii ncho'go nohwaa yadaakti'hii bigha nohwini-idaagonk'ee, da'anii Bik'ehgo'ihinaan hihahi bada'ondliigo, an nnee dawa hasdayihinihii nlii, dahadii da'anii go daabodlaanii zha itisgo. ¹¹ Dii adishniihi ndzilgo adaahnii, la'ii bee ilch'igon'aa. ¹² Anii nannaahii bigha doo siite' da le'; niyati'ii, ni'ate'ii, ni'ijoomii, ninatsekeesii, ni'odla'ii, nijii biyi' nzhoonii bee nte'ee go aat'ee le', da'odlaanii nedaal'ii doleelgo. ¹³ Aku niyaazhi' Bik'ehgo'ihinaan biyati' nnee bich'i' dayuweh daahonzhii, baa yanti', la'ii bee ilch'igon'aa. ¹⁴ Dabintsigo inashood yanadaaziinii nika' daadesniida' niyi' golii doleelgo naa hi'ne'ii dayuweh bee na'iziid le'. ¹⁵ Anidishniihi da baa natsinkees te'ee; ai da sinzii te'ee go anaat'ii le'; aik'ehgo dayuwehego na goldohii nnee dawa daano'ii doleel. ¹⁶ Idaagondzaa, ilch'igon'aaahii baa gonyaa: ai k'ehgo dayuwehego anaat'ii yugo hasdannaah, hadin nidits'agii aldo' hasdadogaal.

5

¹ Bayan nlii doo bil te' da, aida' nitaa nlii k'ehgo baa natsinkeesgo bidag yanti'; nnee anii nakaiyeehii nik'isyu k'ehgo bidag yanti'; ² Saan daanlii nimaa k'ehgo adaahon'niih, dilkoqo'go adinziigo isdzane anii nakaiyeehii nilahkii k'ehgo adaahon'niih. ³ Saan itaa daanlii, doo haget'ee go bich'ogo'nii dahii daadinsigo bich'onni le'. ⁴ Saan itaa nlii bichaghahshe, dagohii biwoyeta, bich'ineeta daagoliiyugo, ai bigowagee Bik'ehgo'ihinaan k'ehgo ihinaahii yidaago'aa le', aik'ehgo bishchiinii bidenaa nanada'ahinii le'; ai Bik'ehgo'ihinaan bil nte'ee la'ii bil dabik'eh. ⁵ Itaa nliihii, dasahndi naghahi, Bik'ehgo'ihinaan ya'okigo dayuweh na'okeedgo na'okaa, te'ee ge la'ii jii gee. ⁶ Aida' gonedliihii zha hadez'iihii, hinaa ndi datsani k'ehgo at'ee. ⁷ Dii ndzilgo bee bil ch'igon'aa le', aik'ehgo doo baa dahdaagot'aa da doleel. ⁸ Dahadin bik'ii, dabii bichaghahshe zha itisgo, doo nte'ee go ayisi da lek'eyugo, doo oshdlaa da niihii k'ehgo at'ee, doo odlaa dahii bitisgo ncho'go adzaa. ⁹ Isdzane la' doo hwaha gostadin bil legodzaa dahii, itaa daanlii, doo itah bizhi' ba agole' da, la'ii bika' da'aa' n'iiyugo zha itah bizhi' ba agole', ¹⁰ Nte'ee go binasdziidii bee baa na'goni' le', chaghahshe daayinesaayugo, baa hasta' nach'ikah hat'iiyugo, inashood bikee ya tadaigisyugo, bich'i' goyee go nadaagowahii yich'odaaniiyugo, la'ii na'idziid daanzhoonii dawa nayik'iziid lek'eyugo itah bizhi' ba agole'. ¹¹ Aida' itaa anii nakaiyeehii doo itah bizhi' ba agole' da: ai danko nniineh hadaat'ii go Christ yits'azhi' adaane'; ¹² Aik'ehgo dantseda' Bik'ehgo'ihinaan ba na'isiid doleel daanii n'ii k'ihzhi' ndaizne'hii bigha biniidaagodilnehii bee bandaagodot'aa. ¹³ Gotahkaigo daazhogo anakeelii yidaago'aa aldo'; doo ai zha da, ch'inii daanii la'ii dawaha yaa yadaakti', doo bidildoo dahii ndi, doo yaa yadaakti' da le'ate'ee n'ii ndi yaa yadaakti'. ¹⁴ Aik'ehgo dii hasht'ii, itaa anii nakaiyehii nnadaakse' le', bichaghahshe adaagole', bigowa nte'ee go adaayisi, aik'ehgo nohwits'azhi' adaat'eehii doo nohwaa ch'inii adaile' da doleel. ¹⁵ Ik'ida' la' Satan yich'i'go adaaszaa. ¹⁶ Nnee la' dagohii isdzan inashood nlii bik'ii itah itaa nliiyugo yich'onni le', inashood daanlii doo nadaabink'og da doleel'ii bigha; aik'ehgo itaa daanlii doo haget'ee go bich'ogo'nii dahii yich'odaanii doleel. ¹⁷ Inashood yanadaaziinii nte'ee go yikisk'eh nadaaziinii nakidn da'aganelt'eego daidinsigo bich'i' na'ihini, hadin yanadaaltihii la'ii ilch'igo'aaahii nayik'ida'iziidii da'ai zha

itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinaan biyati' bek'e'eshchiinii ganií, Magashii t'oh naghái hayi'ileesdá' bizé' doo bik'en'áah da. Ła'íi akdó' ganií, Hadiń na'iziidíi bich'i' na'i'niilgo goz'aq. ¹⁹ Inashood yásizini baa dahgosit'aahíi doo óyénłts'aq da le', naki dagohíi taagi hilt'eego daayo'ii lək'eyúgo zhá. ²⁰ Nchog'o anádaat'iihíi dawa bináál bił ntéh, la'ihíi biini' daahah doleełhíi bigha. ²¹ Bik'ehgo'ihinaan la'íi Jesus Christ nohweBik'ehń, la'íi Bik'ehgo'ihinaan binal'a'a yaaká'yú daagolíini bitahasdlaahíi binadzahgee nawode bee ganiłdishni, Díi baa nich'i' yashti' n'íi benánłniihgo baa nannaa, nnee doo dała'a itisgo nił nzhog da, doo i'anigo baa natsíi'keesgo da. ²² Bik'ehgo'ihinaan biyati'íi yee yánáltih doleełgo nnee da'adza'íi doo dagoshch'i' biká' ndenłniłh da; nnee nchog'o adzaahíi doo bił dała' ánt'ée da; dilkogho adinłzi. ²³ Kodí' godezt'i'go doo tú zhá nidłaq da, áidá' ayáhago dahłts'aa bitoo nidłaq, nibid bich'i' nzhogohíi bigha, la'íi da'ákozhá dinníihíi bigha. ²⁴ Nnee la' ch'i'nah nda'iksiih, áik'ehgo dagoshch'i' baa ya'iti' doleeł; áidá' la'ihíi binchog'íi doo dagoshch'i' daahíilłtséh da. ²⁵ Da'ágát'éeego nnee la' nł'éeego anát'iihíi bik'izhi' hit'ii; doo hit'ii da ndi, doo hagot'éeego nádil'ii da.

6

¹ Isnáh daanliinii binant'a' daanliinii daidnłsi le'; doo ágádaat'ii dayúgo Bik'ehgo'ihinaan bizhi' la'íi bee ilch'ígot'aahíi doo dilzi dago ádaile'. ² Ła' binant'a' inashood daanliiyúgo, odłq' yee bik'isyú daanliihíi bigha doo yitisyú ádest'ii da le', áidá' na'idziidíi bee bich'odaanliihíi inashood Bik'ehgo'ihinaan bił daanzhooníi daanliihíi bigha dayúweh nł'éeego ya nada'iziid le'. Díi dawa ilch'ígon'áah, la'íi bee bidag yadaant'ii'. ³ Ła' nnee łahgo ilch'ígo'aah lək'eyúgo, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehń biyati' da'anliihíi la'íi Bik'ehgo'ihinaan k'ehgo be'ách'it'éeego ilch'ígot'aahíi doo bił dábi'k'eh da lək'eyúgo; ⁴ An doo nt'é yígółsi da ndi idilkqał, la'íi na'idíłkid la'íi agodit'áhíi zhá bił nł'ée, ai la' biyéehíi idáhách'it'iiniú áile', la'íi ilch'i' nagonłkaadíi, denchog'ego aaya'iti'íi, la'íi nchog'o ładaagoch'odliłhíi akdó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehíi biini' daachogoggo da'anii ágot'eehíi bits'á'zh'i'go ádaasdzahíi dayúweh łahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihinaan k'ehgo ách'it'éeehíi bee ich'it'ii daanz'ii; ágádaat'eehíi doo bił nahkai da. ⁶ Ndihií Bik'ehgo'ihinaan k'ehgo ách'it'éeehíi la'íi koł dábi'k'ehyú ch'ihinaahíi da'anii bee łáago ich'it'ii. ⁷ Doo nt'é ni'gosdzán biká' bił daagosiidłii da, áidí' da'aniiigo daan'niigo doo nt'é ch'idaan'ne' da doleeł. ⁸ Nohwihidán la'íi nohwi'íi daagoliihíi bigha nohwil daagozhog le'. ⁹ Áidá' hádaakdzil hádaat'iiniú nabídaadintaahíi la'íi bának'íi'áahíi yee nihidéh, la'íi doo daagoyaq dago la'íi in'ida'dilni'go nchog'o hádaat'iiniú yee nihidéh, ai daabilchogoh, la'íi da'itsaahíi begoz'aq yune' odaabiłkaad. ¹⁰ Bestso bidázh'i' ch'iliihíi nchog'o ágot'eehíi dawa bikeghad at'ée: ai la' idáhádaat'iiigo odłq' yits'á'zh'i' ádaane', la'íi łáago doo bił daagozhog dahíi yee in'ida'dilni'. ¹¹ Ndihií ni, Bik'ehgo'ihinaan bána'iziidíi nłni, ágádaat'eehíi dawa bits'ánlyeed; dábi'k'ehyú ánt'ée le', Bik'ehgo'ihinaan be'ánt'ée le', ni'odłq' golłi le', ni'ijog le', nini' k'eh ánłsi, la'íi nijii yune' isht'egodnt'ée le'. ¹² Nohwi'odłq' bá nagonłkaad le', dahazhi' ihinaahíi nłdzilgo hontá', ai bich'i' ni'dokéed ni', áidí' ch'iláni bináál ni'odłq' bee hánłzii ni'. ¹³ Díi nawode bee áganiłdishni, Bik'ehgo'ihinaan dawahá daahi'naago ayíłsiníi binadzahgee, la'íi Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi

biṇááł bi'odłá' nłt'éégo yee hadzii n'íí aldó' binadzahgee; ¹⁴ Díí be-
goz'aaníí bikísk'eh ánt'éé, doo hayú naa daats'idilhił dago, doo naa
dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehñ nádzáázhi': ¹⁵ Áí bijjii
biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihí'nañ ch'í'nah áile' ndi at'éé, án zhá Nant'an
baa gozhóóníí, ízisgo nant'ánhíí bitisgo Nant'an, yedaabik'ehíí bitisgo
yeBik'ehñ; ¹⁶ Ihi'naa doo ngonel'aq dahíí da'an zhá bits'á'dí'hi at'éé, án
idindláádíí yiyi' golíí, doo hadín ákóne' nowáhi at'éé da; án doo hak'e
nnee bo'jii da, doo daabołtséh at'éé da: án dahazhi' dilzi le', la'íí dahazhi'
dawa yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹⁷ Nnee ni'gosdzán biká' hádaaldzilíí
gádaabilnñii, Doo itisgo ídaadisolñil da le', la'íí yee hádaaldzilíí dá doo
ba'olnii'zhi' doo ba'ohíí da le', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bada'ohíí le',
án bilgoch'oba'go dawahá nohwił dábik'ehyú doleełíí ch'ída'izkaadgo
nohwaa yihiníí. ¹⁸ Nht'ééhíí baa nahkai le', daabilnñii, ląągo nłt'éégo
ánadaaht'jii, la'íí nohwíyééhíí la'dí' nadaahnñii, la'íí ich'odaahnñii le'; ¹⁹ Kih
bitł'ááh ledn'aahíí nłdzilyúgo kihíí nłdzilgo goz'aq, da'áik'ehgo nłt'éégo
ánadaaht'jiiyúgo yunáásyú goldohyú nłdzilgo nasozjii doleeł, áik'ehgo
ihí'naa doo ngonel'aq dahíí bee daahinohnaa doo, daabilnñii. ²⁰ Timothy,
bee na'osdli'íí baa gonyáq, yati' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'eh dahíí,
la'íí yati' da'ílinígo nadaagoch'ijaahíí bits'á'zhi' ánt'éé, la'íí ígo'aqago
bił'ígóziníí ga'anolini, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bits'á'zhi' ilch'ígót'aahíí,
aldó' bits'á'zhi' ánt'éé. ²¹ La' áí il'ígóziníí daayodłąago da'anii odlá'íí
yits'á'zhi' ádaane'go nda'ahilsiih. Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee
nich'j' goz'aq le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo shii Paul, Christ Jesus binal'a'a nshlini, Christ Jesus biyi' ihinaahii nohwa ngon'aanii bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dazho shil nzhoni, bich'i' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinaan nohwiTaa, Christ Jesus nohweBik'ehni bilgo bilgoch'oba'ii, la'ii bits'a'di' aatet'ii la'ii ilch'igont'eehii bee nich'i' goz'aa le'. ³ Nt'ee'go anasht'ijilgo bigonsigo, daashitaa n'ii daadzaa n'ii k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan ba na'isiid; an ba'ihensigo shi'okaahii bee ninadishnigo, t'e'gee hik'e jigege da'oshkaah nt'ee; ⁴ Ninaa tu n'ii binashniihgee k'azha naniistséh, dazho naa shil gozhó' doleehii bigha; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, ádí' nimaa, Eunice, da'anii bi'odla'ii binadishnii, hik'e ni aldó' odla' da'agát'ehi niyi' begoz'aa'go bigonsi go'ii. ⁶ Ái bigha dii binánlniih hasht'ii, níka' ndinshniidá' niyi' golii doleelgo Bik'ehgo'ihinaan naa yiné' n'ii ko' nádntlaadgo dilth'hii k'ehgo dáhinaa nt'ee'go ántsi. ⁷ Bik'ehgo'ihinaan nohwiini' hahgo natsekes doo nohwaidin'aa da; ádá' natsekes nalwodii, ko'ijóónii, la'ii idaagondzáanii nohwaidin'aa. ⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehni baa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da, shii an bigha ha'asitíinii aldó' shaa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da: ádá' ni aldó', Bik'ehgo'ihinaan binawodii bee, yati' baa gozhónihii bigha nyee'i niniigonkt'ee le'; ⁹ An hasdánohwiheznil, la'ii godiyihgo ba na'idziidgo hanohwiheznil, nt'ee'go anadaahit'iihii doo bigha da, ádá' dabií bighanigoliihii la'ii bilgoch'oba'hii bigha, ái Christ Jesus bee nohwaidin'aa lek'e, ni'gosdzán doo hwahá begodigháh dadá'; ¹⁰ Ái k'adii ch'i'nah silii, Jesus Christ Hasdánohwiheznilii hit'ii siliihii bee; an da'itsaahii nohwa yó'oyiné', la'ii ihinaahii la'ii doo da'itsaah dahii yati' baa gozhóni bee got'ijizhi' nyiné': ¹¹ Ái yati' baa gozhónihii baa yánashtihgo, la'ii doo Jews daanlii dahii bich'i' yides'a'ii la'ii bil ch'igó'aahii nshliigo hashi'dolti. ¹² Ái bigha goyé'ego shich'i' nagowaa, ndi doo idaayánsdzí da, hadin hosisdlaadii bigonsihii bigha, la'ii nt'e bee ba'oshliihii Jesus nadahii bijizhi' sha yinadéz'ijigo yinel'aa'go bigonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'a'di' idesint's'aa'ii agadishnii n'ii k'ehgo honta', Christ Jesus bil da'a'á nliigo odla' hik'e i'ijóónii bee hinaaligo. ¹⁴ Nt'ee'go agot'eehii naa hi'ne' n'ii, Holy Spirit nohwiyi' golíinii bee nt'ee'go binadín'ii. ¹⁵ Asia golzeedi' daagolíinii dawa shits'a'zhi' daadzaa bigonsi, Phygéllus la'ii Hermógenes aldó' itah. ¹⁶ NohweBik'ehni Onesíphorus bichagháshé bilgo yaa ch'oba' le'; an da'ilhane shil gozhó'ogo anashil'ii, besh hishbizhii bee daashidest'ó' ndi doo yik'e idaayándzi da: ¹⁷ Ádá' Romeyú nagmaadá' dazho shikáhantaago shaa nyaa. ¹⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehni nadahii bijii baa ch'oba' doleel; an Éphesus golzeeyú doo alch'idé sha ayíllaa n'ii nt'ee'go bigonsi.

2

¹ Áik'ehgo shiye' nlinihii, niyi'siziinii nanlwod le', Christ Jesus bilgoch'oba'ii nainé'ii bee. ² Nnee la'ago bináal ilch'igoni'aanii, ni aldó' nnee bada'oríihii bil ch'igon'aa'ahgo, bíi aldó' nnee la'ihii yil ch'idaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisiláada nt'ee'ehii nliigo lahdí' nyé'i niniigonkt'ee

le'. 4 Hadín nagonlkaadí, siláada ábílaahí yíl goyilshóó doleelgo hat'íhí bighá doo siláada zhinéego ágot'ee dahí doo nanábink'ogi at'éé da. 5 Hadín nadaagolzééee itah nliigo, begoz'aaní bikisk'ehyú át'éeyúgo zhá gonlneego ch'ah hobíhí baa dot'aal. 6 K'e'dileehí nyeego na'iziidí, dantsé inot'íhí bíyéé doleelgo goz'aa. 7 Ádishniíhí baa natsínkees; áik'ehgo nohweBik'ehú dawa nił ígózigo ánilé'. 8 Jesus Christ binánlniíh, áni David bits'á'dígo nlni daztsaadi' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshni'hí k'ehgo: 9 Ái yati' baa gozhóni bighá shiniigonk't'éego bésh hishbizhi bee da'shidehest'q ndi, nch'go at'inihi k'ehgo; ndihí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'í doo lest'qo da. 10 Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yitahaslaahí áldó' Christ Jesus binkááyú hasdáyidoniigo bits'á'idindláadí bíyéé doleehí bighá dawa bee shich'í' ágot'ee ndi bich'í' dahnsdoh. 11 Díí ágolzeehí da'anii ágolzéhi: Jesus bíł nane'na' lék'eyúgo bíł nádaahii'naa doo áldó': 12 Nohwiniigonk't'éé lék'eyúgo bíł nadaant'á doleel: áidá' doo bídaagonlzi da daabiln'niiyúgo, bíi áldó' doo nohwígonsi da nohwihii doleel. 13 Néé doo da'ohiidlaa da lék'e ndi, bíhí t'ah da'ágát'éégo da'áníyú át'éé: áníhí doo lahgo at'éégo nádleeh da. 14 Ánikdishniíhí nnee bíł nanádaagoln', áidí' nohweBik'ehú binadzahgee nldzilgo gádaabilnii, Yati' da'íliné doo bighá lahada'doht'áh da le', ái doo nlt'éé holeeh at'éé da, ndihí ódaayést'saaní daabilch'ophí zhá hileeh. 15 Nlt'éégo baa nannáh, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nlt'éégo ánt'éé doleehí bighá, na'iziidí doo ídaayándzi bik'eh dahí nlii le', yati' da'aniihí dávik'ehyú bee ilch'ígon'áah le'. 16 Yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahí la'í da'ílinégo nagoch'ijaahí doo óyénlts'aa da: ái dayúweh doo daach'idnlši dago ádaakoliil. 17 Ái biyati'í loód kots'í yiyáqhí k'ehgo at'éé: Hymenéus la'í Philétus daaholzéhi, ái ágádaat'ee itah; 18 Ái da'anii ágot'eehí yíl ndaahilsih, naneznadí naach'idiikáhí ilk'idá' bech'ígonyáa daaniigo; áik'ehgo láni bi'odla' yíl nadaagodesgeed. 19 Bik'ehgo'ihí'nań baa ilch'ígót'aahí nldzilgo begoz'aa, k'ih bit'áah iz'aaní nldzilgo si'aaahí k'ehgo, díí k'ehgo nkó biká' dahgoz'aa, NohweBik'ehú hadí bíyéehí yígólši, la'í, Hadín Christ bizhi' yozhíhí doo bik'ehyú ágot'ee dahí yits'á'zhí' at'éé le'. 20 Nnee haldzilí bigowá yune' doo ts'aa óodo la'í bésh ligai bee ádaaszaahí zhá sinil da, tsj la'í leezh bee ádaaszaahí áldó' sinil; la' nlt'éégo bighanigoljigo ádaaszaa, la'ihí da'ádzaahí bighá ádaaszaa. 21 Dahadíni ái nch'go ágot'eehí yits'á'zhí' at'éégo dilk'qohgo ádilziyúgo, ts'aa nlt'éégo bighanigolínihí k'ehgo ábi'dolnii, Bik'ehgo'ihí'nań bá hadelzaago, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bíł nlt'éégo yíl na'iziid doleel, nlt'éégo na'iziidí dawa bighá ilch'í'hilzaa. 22 Nch'go ágot'eehí áni nakaiyehí hádaat'ini bits'á'zhígo ánnéh: áidá' dávik'ehyú ágot'eehí, odlá', kol'ijóóní, la'í ilch'ígont'éehí be'ánt'éé, bíjii biyi' daagozhóóní nohweBik'ehú yich'í' ádaaniihí bíł hikáh. 23 Doo goyáá dago, doo nt'é yígólši dago na'ídkidí doo bíł laha'dnt'áh da, ágádaat'eehí ilch'í' hadaashkeego ádaabiléhgo bígonlši. 24 NohweBik'ehú yána'iziidí doo hashkeego goz'aa da; áidá' nnee dawa yich'í' nzhooní, la'í nlt'éégo ilch'ígót'aahí, la'í bíni' k'eh nlii le': 25 Bits'á'zhí' ádaat'eehí yich'í' nzhoogo yíl ch'ígót'aah le'; Bik'ehgo'ihí'nań, nch'go ágot'ee n'íi yits'á'zhí' ádaabile' ndi at'éé shj, áik'ehgo da'anii ágot'eehí yidaagolsi ndi at'éé; 26 Áik'ehgo yidaagodolsijl, ch'iidn nant'an ániyú ánádaat'íhíhí bighá isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizh n'íi yiyi'dí' hadokah doleel shj áldó'.

3

¹ Díí áldó' bígonksí le', nnágodáhyú négodzidíí begodigháh doleel. ² Nnee dabízhá ídíl daanjóó doleel, bestso ídáhádaat'íí doo, ída'odlíigo ídaayádaaltí' doo, ídaadilkáah doo, nchó'go aayádaaltí' doo, bizhchiiníí doo daidits'ag da doo, doo íhédaanzí da doo, doo bíl daagodiyíh da doo, ³ Doo k'ídaanzí da doo, ádaaníihíí doo ádaane' da doo, daazhógo aadahdaago'aa doo, nchó'íí yisna' daanlíí doo, bédaagodzid doo, nnee nzhoqgo ádaat'eehíí bíl daanchó' doo, ⁴ Nada'ich'aahíí daanlíí doo, dabízhá daabik'eh doo, itisgo na'ídi'níl doo, Bik'ehgo'ihí'nań bíl daanzhoq le'at'éhi gonedliiníí zhá itisgo bíl daanzhoq doo; ⁵ Dábiká'yú zhá ínashood daanlíigo Bik'ehgo'ihí'nań binawod doo biká'zhí' daahit'íí da: nnee ágádaat'eehíí bits'á'zhí' ánt'ee. ⁶ Áí bitahyú nnee la' nadaach'áhi daanlíigo gotahyú nadaakaigo isdzané doo daagoyáá dahíí, nchó'íí láágo ye'ádaat'éhi, isnáhgo ádaile'go ádaaníihíí da'aníi daanzigo ádaile', áí dabíí íltaah at'éégo nchó'go natsekeesíí ch'a'odaabihinií, ⁷ Dábik'ehn ídaago'aah, ndihíí da'aníi ágot'eehíí ch'éh yídaago'aah. ⁸ Jánnes lá'íí Jámbrés daaholzéhi Moses yich'í' nadaagonlkaad ádaat'ee n'íí k'ehgo, áí nneehíí da'aníi ágot'eehíí yich'í' nadaagonlkaad, áí biini' daanchó'go odlá' yits'á'zhí' ádaat'ee. ⁹ Áídá' doo láágo ladaayile' da: Jánnes lá'íí Jámbrés doo goyáá dahíí nnee dawa bich'í' ch'í'nah ádaasaa n'íí k'ehgo, áí nnee doo daagoyáá dahíí áldó' dawa bich'í' ch'í'nah ádaadolnií. ¹⁰ Áídá' shíí shígosínshíid, ílch'ígonsh'aahíí, she'at'e', bighá hinshnaahíí, she'odlá', nzaadyú bágohish'aahíí, shíl ijóóníí, shíni' k'eh áńksiníí, bígonksí, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íí, lá'íí góyéé'go shich'í' nagowaa n'íí, Antioch lá'íí Icónium lá'íí Lýstra daagolzeeyú shich'í' ágodzaa n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis sílshíí dawa bígonksí: áí dawa biyi'dí' nohweBik'ehń ch'íshinltíí. ¹² Da'aníigo gádishnii, nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iiníí bini'daagoch'idile' doleel. ¹³ Áídá' nnee daanchó'íí lá'íí k'ízéda'díkteehíí dayúwehégo ádaaníí, nadaach'aago lá'íí dabíí áldó' bich'í' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áídá' nihíí, bígon'aa n'íí lá'íí ndzilgo osíndlaqdíí dayúweh be'ánt'éé, hadín bits'á'dí' bígon'aaníí bínálníihgo; ¹⁵ Lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí godilzini hosíndlaqdgo hagog'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnáhíí níl ch'ígó'aahíí t'ah áńts'ísédá' bígosínshíid áldó' bínálníih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí dawa nnee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú k'eda'ashchíí, áí ílch'ígót'aahíí bee ílshíí, konchó'íí kol ch'í'nah alne'íí bee, ílch'í'kole'íí, lá'íí dábik'ehyú ágot'eehíí kol ch'ígó'aahíí bee ílshíí: ¹⁷ Áí bee nnee Bik'ehgo'ihí'nań biyéehíí ílch'í'ílné', lá'íí nlt'éégo ánádaat'ííhíí dawa yitis nel'aa doleel.

4

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, hit'íigo nadzáágo nant'aa doleelíí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtihi, áń binadzahgee gáníldishnii; ² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yánłtí'; doo ngonáhgo da, da'adzaayú bíl ch'ída'ití'yú lá'íí doo bíl ch'ída'ití' dayú; nchó'go ágot'eehíí ch'í'nah áńksí, bíl daadntéhgo bidag yánłtí', nyee ndi dayúweh bágó'áágo bíl ch'ígon'áah. ³ Nnee da'aníi ílch'ígót'aahíí dážhó doo hádaat'íí dago bengodogaak; áídá' yati' da'ílinéhíí dabíí bi'at'e' nchó'íí bik'ehgo yíká na'ódaayíłts'ígo, áí bíl ch'ídaago'aahíí yíká daadéz'íí doleel; ⁴ Da'aníi ílch'ígót'aahíí yits'á'zhí'go ndaalyis doleel, yati' daazhógo ágolnéhi

zhá hádaat'íi doleel. ⁵ Áídá' nihíi dawahá bich'í' ídaagondzáá, nyéé'go nich'í' nagowaa lék'e ndi bich'í' dahńłdoh, yati' baa gozhóni baa yánłti'go na'iziid, na'iziid nainé' n'íi łanłéh. ⁶ Shíi ik'idá' da'itsaahí k'ad baa shi'dilteeh, k'ad dah disháhíi kodí' begoz'ąą. ⁷ Shi'odłá'híi bighą nł'éégo nagonłkáad, íłhach'idikáhgee hishwołhíi k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa łashłaa, da'anii odłá'íi ikł'ígoni'ąą: ⁸ K'adíi dábik'ehyú ách'ít'ééhíi bighą ch'ah hobíiłhíi shá k'ihzhí' nnił'a, ái nohweBik'ehń dábik'ehyú át'éégo kaa yánáltihíi shaa y'aaah, nadáhíi bijíi: doo dashízhá shaa hit'aah da, nohweBik'ehń ch'í'nah ádilne'íi bił daanzhọgo yiká daadéz'iiníi dawa yaa daayiníi áldó'. ⁹ Dáhadnłńhgo shaa nńáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshłt'e', díi ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bił nzhọgo Thessalonica golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátiayú óyáá, Titus holzéhi Dalmátiayú óyáá. ¹¹ Luke zhá kú sidaa. Dahagee nńáhgee Mark bił n'ásh: án shinasdziidíi bee dážhọ shich'onńi at'éé. ¹² Tíkikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. ¹³ Áídí' dńyaago shi'íi cho Tróas golzeeyú Cárpus bigowągee niłtsooz n'íi shá nłtsóos, naltsoos áldó', ikágé biká' k'eda'ashchíi go ádaaszaa n'íi, ái dážhọ hást'íi. ¹⁴ Alexándér holzéhi, béshłtsogi nayiziidi, dážhọ nchọ'go áshíłaa: nohweBik'ehń án ánát'íiłhíi bich'í' na'inił ndi at'éé: ¹⁵ Ni áldó' án baa gonyąą; nohwiyati' yich'í' nagonłkaad ni'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadńi sha'ashhah sizíi da ni', nnee dawa yó'odaasidez'ąą ndi, Díi nchọ'ihíi doo biká'zhí' daaleeh da, dishńi go Bik'ehgo'ihí'nan bá náhoshkąąh. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehń sha'ashhah sizíi ni', shina-wod shá ágółsigo; yati' dawa yídaagodolsíił, łá'íi doo Jews daanłi dahíi dawa daididots'íił doleelhíi bighą: áik'ehgo ndóicho bizé'dí' háshi'doltíi ni'. ¹⁸ NohweBik'ehń nchọ'go ádaat'íiłhíi dawa bits'ą'dí' hashłteeh ndi at'éé, áídí' yaaká'yú yebik'ehíi bengonyáázhi' shínádéz'íi doleel: án dážhọ ba'ihégoš le' doo ngonel'ąą dayú dahazhi'. Doleelgo at'éé. ¹⁹ Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhọ, shá biłnńii, Onesíphorus bichągháshé biłgo áldó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehíi Miletum golzeegee nńihgo sitíidá' dahdiyáá ni'. ²¹ Dáhadnłńhgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nńáh. Eubúlus, Púdens, Línus, łá'íi Claudia daaholzéhi, Gozhọ, daanłnńii, odłá' bee nohwik'íiyú dawa áldó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehń niyi'siziiníi ył nłi le'. Biłgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

¹ Shíi Paul, Bik'ehgo'ihinañ bána'isiidíi lá'íi Jesus Christ binal'a'a nshlíni k'e'eshchii; díinko bigha shides'a, nnee Bik'ehgo'ihinañ yitahaslaahíi bi'odla' nldzil doleeigo lá'íi dayúwehégo da'anii ágot'eehíi yídaagotsíih doleeigo, ái bee nnee Bik'ehgo'ihinañ yikísk'eh ádaat'eego alne'; ² Ái bee dahazhí' ihinaahíi yiká daadéz'íi, ái Bik'ehgo'ihinañ, doo lé'íichóhi da, yee nohwá ngon'áá lék'e, ni'godzáan doo hwahá nnit'aa dadá'; ³ Áik'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíi yee ch'í'nah ágólaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ Hasdánohwiñihíi yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'aa; ⁴ Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwi'odla' da'a'ahíi bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa lá'íi nohweBik'ehn Jesus Christ Hasdánohwiñihíi bílgoch'oba'íi lá'íi bits'á'dí' aatét'íi lá'íi ílch'í'gont'éehíi bee nich'í' goz'aa le'. ⁵ Díi bigha Crete golzegee nniniltíi ni', dawahá doo ílch'í'hilzaa dahíi ílch'í'nle'go, kíh nagoznílíi dawago ínashood yá nazíi doleeíi hahíníi, áníldishníi n'íi k'ehgo: ⁶ Ái nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlíi doo, bi'aa da'a'áhi, bichagháshé da'odla'ago, nch'íi dagohíi doo daadits'ag dahíi doo daabíldi'nii dahi zhá hahíníi. ⁷ Ínashood yínádéz'iiníi, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidíi nliigo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi, doo dabízhá bik'eh dahíi, doo hashkee dahíi, doo idla'á dahíi, doo dagoshch'í' bágochíih dahíi, bestso doo yidázhí' at'éé dahíi nlii le'; ⁸ Bahasta' nakahíi bíl nzhooníi, nnee daanlt'éehíi bíl nzhooníi, biini' golíiníi, dávik'ehyú át'éehíi, godnlsíníi, dabíi ádaagodzaaníi nlii le'; ⁹ Bíl ch'ígót'áá n'íi k'ehgo yati' ba'olñihíi nldzilgo yota' le', áik'ehgo da'anii ílch'ígót'aahíi bee nnee yidag yakti' doleeí, lá'íi yits'á'zhí' ádaat'eehíi da'anii ílch'ígót'aahíi yil ch'í'nah ágole' doleeí. ¹⁰ Nnee láni yati' yil nakaihi, yati' da'íliné lá'íi k'izé'idilteehíi yee yádaakti', circumsise ádaanohwi'dolne', daanohwiñihíi itisgo: ¹¹ Nnee ágádaat'eehíi doo dayúweh yádaakti' dago ádaabi'dilne'go dávik'eh; ái nneehíi doo bee ílch'ígót'aah bígonedzää dahíi bestso hádaat'íihíi bigha yee ílch'ídaago'aahgo nnee bichagháshé bílgo yil nadaagodesgeed. ¹² Lá' itah nlíni, yunáasyú ágone'íi báyo'iiníi gáníi, Cretedí' daagolíni dávik'ehn léda'ílchóhi, dziiká'yú daagolíni bégódzidíi k'ehgo ádaat'éhi, bíl daagoyé'go daadichiníi daanlíi, nii. ¹³ Díi yaa nagoln'íi da'anii. Áik'ehgo bíl daadntéh, da'anii ílch'ígót'aahíi zhá daayodla'á doleeíhíi bigha; ¹⁴ Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íi, lá'íi nnee da'anii ágot'eehíi yits'á'yúgo ádaat'eehíi yendaagos'aaníi doo daidits'ag da doleeíhíi bigha bíl daadntéh. ¹⁵ Nnee biini' daanzhooníi nlt'éégo ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees: áidá' daanch'íi lá'íi doo da'odla'á dahíi nch'í'go ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees; biini' daach'í'go nt'é nlt'éégo at'éé dagohíi nch'í'go at'éé doo yídaagotsíi da daasilíi. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ bídaagonlíi da'anii ndi ánádaat'íihíi bee doo hádaat'íi dago bígózí, bik'edaach'inñih, lá'íi doo da'dits'ag da, lá'íi nlt'éégo ánádaat'íihíi dawa doo yik'eh shijeed da.

2

¹ Áidá' nihíi, dawahá da'aniiigo ílch'ígót'aahíi bikísk'eh ílch'ígon'áah:
² Nnee bádaayárhíi gádaabíhñii, Nohwiini' daagolíi le', daanohwich'idnlsj

le', idaa daagonohdzaa le', nohwi'odla', la'ii nohwi'ijóóníí, la'ii nohwi'ni' k'eh ádaanósiníí bee nldzilgo nasozij le'. ³ Isdzáné bádaayáhníí gádaabiñnii, Nohwi' áldó' nt'é ánádaat'ijhíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ daadinósj le', doo ch'inií daañihíí daanohjíí da le', idlaqáhíí doo bik'e isnáh daanohjíí da le', nzhooníí zhá bee ilch'idaagonoh'aah le'; ⁴ Isdzáné áníí nakaiyehíí biini' daagoljíigo bika' la'ii bichagháshé bil daanzhóqgo yil ch'idaagonoh'aah le', ⁵ Daagoyáágo, biini' la'ii ánádaat'ijhíí daanzhóqgo, gowa zhá yaa daabiini'go, bika'íí daidits'ago, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo ncho'go baa yati' da doleehíí bigha, áí dawa yil ch'idaagonoh'aah, daabiñnii. ⁶ Nnee áníí nakaiyehíí áldó', Nohwiini' daagoljíí le', daabiñnii. ⁷ Dawahá bee nlt'éégo ánách'ot'ijhíí bikisk'eh ch'ogaakíí bee ch'í'nah ádinlzi le': da'áígee ilch'igon'aah, gonyáágo la'ii da'anii áñniigo, ⁸ Yati' dávik'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yántti'; hadín yits'á'zhí' at'ééhíí yik'e ídaayándzi doo, doo hagog'éégo ncho'íí yee naa yakti' dahíí bigha. ⁹ Na'iziidíí daanohíni, nohwinant'a' daadohts'ag le', la'ii dawahá ádaahle'gee nohwinant'a' bil dávik'ehyú ánádaat'ijl le', daabiñnii; doo nohwinant'a' t'aqzhí' bich'í' yánádaakti'go da; ¹⁰ Doo da'noh'ijhíí da, dawahá bee nohwaa daach'okííhíí ch'í'nah ádaanósj; dawahá bee Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiñíí baa ilch'ígót'aahíí nzhóqgo nohwik'izhí' hit'ij doleehíí bigha, daabiñnii. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee nnee dawa hasdákáh doleelgo bich'í' ch'í'nah alzaa. ¹² Áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo bikisk'eh ihí'naa dahíí la'ii ni'gosdzán biká' dawahá ncho'íí hádaahiit'iiníí yó'odaant'aahgo bee nohwi' ch'ígót'aah, la'ii díí ni'gosdzán biká'gee daagondzāago, dávik'ehyú ádaant'eego, la'ii Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'eh daahii'naa doleelgo nohwi' ch'ígót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo at'éhi la'ii Jesus Christ Hasdánohwiñíí bits'á'idindláadgo ch'í'nah hileehíí bikádaadéet'ij, áí ndaahóndliigo nohwiya gozhóq; ¹⁴ Án bidíhíí bee nanánohwesniigo ncho'íí dawa bits'á'dí' hanánohwihes'ñilhíí bigha Jesus nohwá n'ádeltij, la'ii biyéé daahiidleehgo nasdziid nlt'ééhíí bich'í' dahdaandqoh doleelgo nohwincho'íí da'ádjhgo ádaanohwiléhíí bigha áldó' nohwá n'ádeltij. ¹⁵ Díí bee bil nadaagolní', bidag yántti', dawahá bee nik'ehgo bil daadntéh. Nnee doo la' hayaa ánole' hela'.

3

¹ Binant'a' la'ii daabik'ehíí da'ádaañiyú ádaat'eego yínádaalñihgo ádaanósj, binadaant'a' daadits'ago, la'ii nlt'éégo ánádaat'ijhíí dawa dagoshch'í' ádaile'go, ² Doo hadín ncho'go yaa yádaakti'go da, doo ilch'í' hadaashkeego da, áídá' nzhóqgo ádaat'eego, la'ii nnee dawa bich'í' nlt'éégo ádaat'eego yínádaalñihgo ádaanósj. ³ Néé áldó' doo daagondzāa da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'í' na'deshch'a' ni', ncho'íí biká hágot'iiníí la'ii gonedliiníí iltah at'ééhíí bik'eh isnáh daandlij ni', iyodaandzigo daahii'naa ni', la' biyééhíí ídáhádaat'ij ni', nnee bik'edaan'ñiih ni' la'ii ilk'edaadin'ñiih ni'. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiñíí nnee yaa ch'oba'íí la'ii bil daanzhooníí ch'í'nah silijidá', ⁵ Nohwaa ch'oba'go hasdánohwiñil, doo nlt'éégo ánádaahiit'ijhíí bigha da, áídá' nohwincho'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidlij, la'ii Holy Spirit ánídégo ánádaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ hasdánohwiñil; ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ Hasdánohwiñíí biláhyú Holy Spirit ch'í'ida'izkaadgo nohwaa daidez'aa; ⁷ Áik'ehgo bilgoch'oba'íí

bee dábik'ehyú ádaanoht'ee nohwilnñiidgo, dahazhí' ihí'naahíí bee daahin'naa doleelíí ndaahóndlii. ⁸ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, díí ádishñiihíí dayúweh baa yánánltihgo hasht'íí, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlaqadíí nht'éégo ánádaat'ííhíí dayúweh ye'ánádaat'íí doleel. Áí nht'éé la'íí nnee bá nzhq̄. ⁹ Doo daagoyáq̄ dago laha'dit'áhíí, hadaakishchiiníí baa na'goni'íí, hìl nadaagonlkaadíí, la'íí begoz'aq̄híí bigh̄a hadaashkeego laha'dit'áhíí doo baa nannáa da; áí doo íl̄íí da, doo nt'é bee alnéh da. ¹⁰ Nnee dabíí hát'ííyú odlaaníí nakidn bich'í' yásín̄ttí'dá', doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; ¹¹ Nnee ágát'ééhíí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' dahiyaago, doo bik'ehyú át'éé dago, dabíí ídángot'áni at'éé bígonłs̄í. ¹² Ártemas dagohíí Tíkikas nich'í' de'á'dá' dáhadnñihgo Nicópolisyú shaa nñáh: akú shehaigo ngoni'áq̄. ¹³ Zénas, begoz'áni nht'éégo yígółsini, la'íí Apółlos bílgo dahdi'aashyú bich'onñihgo doo nt'é yíd̄ih daanl̄ij da le'. ¹⁴ Bíl ínashood daandliiníí nht'éégo nada'iziidgo yídaago'aaah le', áík'ehgo dabíí ídeedaahi'naa, la'íí dawahá yíd̄ih daanliiníí yich'odaan̄ii doleel. ¹⁵ Nnee bíl nahashtááníí dawa, Gozhq̄, daan̄ih̄ii. Bíl da'la' da'ohiidlaq̄go bíl daanjooníí, Gozhq̄, shá bíkn̄ii. Daanoht'igha Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

¹ Shíí Paul, Jesus Christ bighą ha'ásítini, ła'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dážhó nohwił nzhóni, bił nada'idziidi, bich'į' k'e'iilchii, ² Ła'íí Ápphia nohwił nzhóni, Arkípas, Christ bighą bił silááda daandlíni, ła'íí ínashood nigowaąee íla'ánát'įihíí ałdó' bich'į' k'e'iilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' ilch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi, dávik'ehn nénashńiih oshkąąhgee, ⁵ Jesus nohweBik'ehń ła'íí ínashood dawa nił daanzhóągo bada'ónkiigo na'ikonsińhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi; ⁶ Ni'odłá'íí baa nagolńi'go Christ bíyéé daandlińhíí bighą nł'éeągo ágot'eehíí daanohwíyéehíí dawa nnee dayúweh yídaagołsi doleel, dishńiigo ná'oshkąąh. ⁷ Ni'įjóóhíí bighą dážhó nohwił gozhóó, bidag ánt'ee ałdó', shik'isn, ínashood bijíi yune' bił daagozhóągo ánadaasińdlaahíí bighą. ⁸ Áík'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dábik'ehyú ánléh, niłdishńiigo nich'į' hasdzii doleel ni', ⁹ Ndińhíí shił nzhóóhíí bighą nánoshkąąh, shíí Paul, nnee báyań síłini, k'adıí Jesus Christ bighą ha'ásítini. ¹⁰ Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkąąh, án ha'ásítįigo odlą' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees síłii: ¹¹ Doo áńidá' nich'į'go doo ilįi da ni', ndihíí k'adıí nich'į'go ła'íí shíí ałdó' shich'į'go lán ilíni silįi: ¹² Dážhó shijíi si'ąądí' shił nzhóni nich'į' nádeł'a'; áík'ehgo naadńłteeh: ¹³ Dashíi bił sikeego shił gozhóó doleel ni', yati' baa gozhónihíi bighą ha'ásítįige ni dahdá' shich'onii doleel ni': ¹⁴ Ndińhíí hago áńasht'įihíí doo nił nł'ée dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íi doo bíniso'go da, áidá' dáni hánt'įyúgo zhá. ¹⁵ Dasa' naa nadáńhíi bighą déł'įh nits'ą' dahnyaa lán shj; ¹⁶ Doo dayúweh ni'isna'híi k'ehgo baa natsińkees da, áidá' ái bitisgo nik'isn nił nzhóóhíi k'ehgo baa natsińkees; shíi ndi áík'ehgo baa natséskees, nińhíi shitisgo áík'ehgo baa natsińkees, nohweBik'ehń biláhyú nik'isn nlii. ¹⁷ Nit'ekéńhíi k'ehgo shił óńłtagyúgo, naashidńłteehíi k'ehgo án naadńłteeh. ¹⁸ Doo bik'ehyú nich'į' at'ée da lęk'eyúgo, dagohíi naa hayi'ááyúgo, ái shíi shiká'zhį' ánle'; ¹⁹ Shíi Paul, dashíi naltsoos ash'įi, dashíi na'hishńiił: nińhíi niyi'sizińni da'anii bee shaa hán'aa ndi, ái doo bí'ishtah da. ²⁰ Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehń biláhyú shił gozhóągo áshííle', Christ biláhyú shijíi yune' ágoniidégo áńashííde'. ²¹ Díi nich'į' k'e'eshchiińhíi bikísk'eh áńńehgo nígonsi, ła'íí bitisgo ndi áńńehgo nígonsi. ²² Shíi ałdó' akú hayú nshdaayú shá ilch'į'gole': shá da'ohkąąhíi biláhyú ch'ínánshdąhgo nohwaa nánshdąh nsj. ²³ Épaphros holzéhi, Christ Jesus bighą bił ha'ášhítézi, Gozhóó, nohwińii; ²⁴ Marcus, Aristárkas, Demas, ła'íí Lucas daaholzéhi, bił nada'isiidi, ałdó' ágádaanohwińii. ²⁵ Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íi bee niyi'sizińni bich'į' goz'ąą le'. Doleelgo at'ée.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

1 Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidí biláhyú daanohwitaa n'íi doo ałch'idn iltah at'éégo yich'í' yałti' da lėk'e, 2 Áída' díi iké'yú yolkaańi biYe' binkááyú nohwich'í' yałti', án dawahá bíyéé doleelgo nyinkłtini, án binkááyú ałdó' ni'gosdzán áyílaahi; 3 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláadí bee án ałdó' bits'á' idindláád, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, biyati' nalwodí bee dágoz'ąą nt'éégo nt'éégo áyılısigo hadag áyılıs; dabızhą nohwinchq' íi nohwá yidnłkqodá', da'itisé goz'ąayú Ízigo At'éhi bigan dihe'nazhińéégo dahnesdaa; 4 Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłińhíi bighą bizhi' baa yin'ąą, bizhi'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daabizhi'íi ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíi yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. 5 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i ła' gáyilnńiid da go'íi, Shiye' nłiń, díi jııd'í nítáa sílłi. Ła'íi doo hak'i gánńiid da ałdó', Bitaa nshłi doleel, bíłhíi shiye' nłi doleel. 6 Ła'íi dantsé gozłinihíi ni'gosdzán biká'zhí' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yałti'go gánłi, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníi dawa daabokąąh le'. 7 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi yaa yałti'go gánádo'ńiid, Binadaal'a'á spirits daanłiigo ánáyiidlaa, bá nada'iziidíi kq' dahdinahíi daanłiigo ánáyiidlaa. 8 Áída' biYe'híi gáyilńii, Bik'ehgo'ihí'nań nłińińi, doo ngonel'ąą dayú dahazhi' nant'áa doleel; dážq nt'éégo nant'áa. 9 Nzhqogo ágot'eehíi nıł nzhqo, nchq'go ágot'eehíi nıł nchq'; ái bighą Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinńaahíi hadín nıł nakaihíi bitisgo nıł goyılshqóhíi bee hanidilaa. 10 Ła'íi gánábıldo'ńiid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gosdzán nín'ąą; yááhíi nigan bee ánlaa. 11 Ái bech'ígowáh; nizhą da'áik'ehgo ánt'éé; ái dénchq' daaleeh, diyágé dénchq' hileehíi k'ehgo; 12 Ái ch'id ilhanéilzaahíi k'ehgo ilhaníńléeh doleel, ła'íi łahgo ádaat'ee daaleeh: áída' nihíi da'ágánt'éé, ła'íi doo ngonel'ąą dahíi bee hińnáa doleel, yilńii. 13 Áída' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i ła' gáyilnńiid da go'íi, Shigan dihe'nazhińéégo síndaa, ni'ina'íi nıkełt'ááhyú ninínılzhí'. 14 Ái dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhíi daanłiıshą', nńee hasdádokahíi yınáadaadz'ıi doleelgo odaas'a'ihí?

2

1 Ái bighą nt'é daadisiits'aaníi dawa baa daagondząągo dávik'eh, dahyúgohíi danko baa daadihi'nah. 2 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi binkááyú hasdzilhíi da'anii dážq nđzilgo, ła'íi nchq'go ádaach'it'eehíi ła'íi doo da'ch'idits'ag dahíi da'ái bee koch'í' nanáhi'ńińigo; 3 Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíi itisgo nt'ééhíi doo hádaat'ıi dayúgo; ái hasdách'igháhíi nohweBik'ehń dantsé áńńiid ni', áidí' hadín daabi'dists'aaníi ałdó' da'anii daanıigo yaa nohwıl nanádaagolńi'; 4 Bik'ehgo'ihí'nań ałdó' da'anii ńiigo godiyıhgo be'ígóziníi ch'í'nah ágólaa, ízigo áná'ol'ıhíi, iltah at'éégo godiyıhgo áná'ol'ıhíi ałdó', ła'íi dabíi bik'ehgo Holy Spirit kainé'íi bee hasdách'igháhíi yaa nanágolńi'. 5 Ni'gosdzán begonáhíi baa nagohiılńi'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo yedaabik'eh doleelgo yaa godin'ąą da. 6 Łah

dahgoz'aagee la' gáníigo yaa nagolní', Nnee daat'éégo nt'é bigħa baa natsínkees nt'éé, nnee nliiní daat'éégo nt'é bigħa binádín'íi? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíní dét'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo ánláa; íziso at'éégo la'í daach'idnłsigo bá ágonlāa, nant'ánch'ah bik'edín'áqhí k'ehgo, la'í dawahá ánlāahí yebik'ehgo nntłj: ⁸ Dawahá yebik'ehgo bit'ááhyú nńé' ní'. Dawahá yebik'ehgo nyintłjídá', dała'á ndi doo ágodłghgo da yebik'ehgo nyintłj ní'. Áídá' k'adí dawahá yebik'ehí doo hwahá daahılłséh da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'íi, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní dét'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'í bee nnee dała'á daantłjgee bá da'itsaahí yilłh doleelgo biniigonł'éégo daztsaq; áí bigħa nant'ánch'ah bik'edot'áqhí k'ehgo íziso at'éégo la'í daach'idnłsigo bá ágólzāa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bigħa dawahá daagolíní, dawahá áyílaahí bichagháshé ląágo bits'á'idindláád goz'aa yune' ha'áyihiniłgo, hasdách'igháhí begodeyaago yebik'ehí biniigodilńéhí bee dážhō nł'éégo ábidoliłgo dábik'eh. ¹¹ Hadile'íi la'í hadaadeszaahí dała'á yits'á'dí daanłj: áí bigħa doo yik'e ídaayándzigo shik'íyú daayłłni, ¹² Gáníigo, Shik'íyú naa bil nadaagoshní' doo, daanokáqhí íla'at'ééyú na'ihénsigo ha'dish'aah. ¹³ Áídí' gánádo'ńiid, Dabızhā ba'oshlí. Áídí' hananádzi, Kúnko, shíi hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihí'nań shaa yinłlí bil daansłłj. ¹⁴ Áík'ehgo áí chagháshéhí bidil hik'e bits'í daagolłhí k'ehgo bíi aldo' ágádelzāa; bíi datsaahí bee, da'itsaah yebik'ehń, ch'iidn nant'án, da'ílii dolchiił doleelłhí bigħa; ¹⁵ La'íi hadín da'itsaah yeneldzidhí bigħa bi'ihí'na' danes'ądzhí' isnah daanliiní hasdáyidońłgo. ¹⁶ Da'anłigo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní ye'ádaat'ehi doo ye'at'éégo ádelzāa da; áídá' Abraham bits'á'dí hadaalışchiiní ye'at'éégo ádelzāa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'izdiidgee okąh yebik'ehi da'tiséyú sitini bilgoch'oba'go la'í begondłjđgo hileehí bigħa bik'isyú ye'at'ehi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nnee binchō'íi bá bidil ye' nahinił doleelgo. ¹⁸ Dabíi biniigodelzāagee nabídinestądłhí bigħa, hadíi nabída'dintaahí yich'odaanłihi at'éé.

3

¹ Áí bigħa shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahí daanohłni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidí, Christ Jesus, da'ohiidłą daahidleehí bigħa des'a'í nłni, la'í nohwi'okąh yebik'ehi da'tiséyú sitini nzhōqgo baa natsídaahkees; ² Áń habłłnini begondłjđgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé nł'éégo yinádéz'iiní k'a'at'éégo. ³ Kłh ágole'íi kłh ágolzāahí bitisgo daach'idnłshí k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłshí yik'eh sitłj. ⁴ Kłh dała'á gon'ąągo nnee la' ádaagozłāahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihí'nańhí dawahá áyílaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi nłjgo, Bik'ehgo'ihí'nań bigową biyi' nł'éégo na'iziidgo yunáásyú ch'í'nah doleelí dabínsédá' yaa nagolní' lęk'e; ⁶ Áídá' Christ-hí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłjgo Bik'ehgo'ihí'nań bigową dągoz'aa nt'éégo nł'éégo yinádéz'łj; dągont'í'zhí' doo nohwiini' hąh dago la'í nohwł daagozhōqgo yaaká'yú dahazłj' ihí'naahí ndaahóndłihí daahóntą'yúgo, néé Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé itah daandłj. ⁷ Áí bigħa Holy Spirit gáníłhí k'ehgo ádaanoht'ee, Díi jłj biyati'íi daadohts'ago, ⁸ Da'igolłjyú Israel hat'í'íi nabídinestąd n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań doo bikísk'eh ádaadzāa da n'íi k'ehgo doo nohwłjł nł'izgo ádaanohtsł da le': ⁹ Áígee daanohwitaa

n'íí nashídaanestaadgo shídaagolsjíd, dizdin legodzaahíí biyi' iltah at'éégo ánásh't'j'íí daayiltsaa. ¹⁰ Áí bigha áí daa'nolt'j'íí doo baa shil gozhóó dago gádéniid, Dábik'eh'n b'j'íí biyi'dí' ndaahiksiih, shikisk'eh ch'ogaa'k'íí doo yídaagolsj' da. ¹¹ Áí bigha shágóch'j'íí doo shit'pa dahdidish'niidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. ¹² Áík'ehgo ídaa daagonohdzaa, shik'íyú, dah l'ék'eyúgo nch'ó'íí hik'e doo odlaa dahíí nohwj'íí yune' bengonyáá l'ék'eyúgo, Bik'ehgo'ih'i'nań hińáhi dánko bits'á' dahdidohkahi at'éé. ¹³ Dawa j'j'í ildag yádaakt', d'íí j'j'í t'ah nohwich'í' bil ch'í'otaa'dá'; dah l'ék'eyúgo nch'ó'íí k'izé'idilteehíí bee dánko nohwj'íí nt'iz hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'íí danes'aadzhí' daahónta'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwid'niidá', D'íí j'j'í biyati'íí daadohts'ago doo nohwj'íí nt'izgo ádaanohts' da le', Israel hat'í'íí Bik'ehgo'ih'i'nań doo yikisk'eh ádaadzaa da n'íí k'ehgo. ¹⁶ Ła' daidezts'aadá' doo yikisk'eh ádaat'ee da ni', áidá' Moses Egyptdí' ch'ín'niilíí doo dawa ágádaadzaa da l'ék'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ih'i'nań doo bil gozhóó dago ádaayiltsigo dizdin legodzaa lán? Nnee nch'ó'go ánádaat'j'igo da'igol'j'íyú nanezna' n'íí sh'í ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'í' Bik'ehgo'ih'i'nań bit'pa dahdidil'niidá' gán'niid, Shihá'idzoł yune' doo ohkáh át'éé da? Doo da'odlaa dahíí zhá áyil'ni. ¹⁹ Áík'ehgo bídaagonl'zi, doo da'odlaa dahíí bigha doo ákóne' okáhgo da.

4

¹ Áí bigha halaą baa daagondzaa le', dah l'ék'eyúgo Bik'ehgo'ih'i'nań bihá'idzoł yune' nkáh doleełgo nohwaa det'aa n'íí t'ah bil ch'í'otaa'dá', nohwíí łá' dánko dábich'í' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yá'iti'; daanohtwita n'íí aldó' bich'í' yá'iti' ndi daidezts'aanii doo daayosdlaad dahíí bigha doo bich'odaazni' da. ³ Hadíí da'osiidlaad'íí zhá áí há'idzoł'íí yune' ohiikáh, áí há'idzoł'íí Bik'ehgo'ih'i'nań áńúgo gán'niid, Shágóch'j'íí doo shit'pa dahdidish'niidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da: ni'gosdzán nni't'aa'dá' Bik'ehgo'ih'i'nań anát'j'íí aął łalzaa ndi an'niid. ⁴ Łahgee gosts'idiskaanii b'j'j'í yaa yałt'go dahgoz'aą gán'niigo, Gosts'idiskaanii b'j'j'í Bik'ehgo'ih'i'nań binasdziid n'íí ni'inziidgo hanayoł l'ék'e. ⁵ Áidí' kú dahnágost'aą gán'niigo, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. ⁶ Áík'ehgo łá' t'ah ákóne' okáhíí bá goz'aą; áidá' nnee dantsé bich'í' yá'iti' n'íí doo daayosdlaad dahíí bigha doo hak'e ha'ákai da: ⁷ Áík'ehgo n'zaad ogoyááhíí bikédí'go łah j'j'í Bik'ehgo'ih'i'nań nnágon'aą, David binkááyú gán'niidgo, D'íí j'j'í biyati'íí daadohts'ago doo nohwj'íí nt'izgo ádaanohts' da le'. ⁸ Há'idzoł'íí Jesus bee baa daagodez'aayúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ih'i'nań łah j'j'í doo gánádi'ni da doleeł ni'. ⁹ Áí bigha Bik'ehgo'ih'i'nań bich'agháshé daanliini' há'idzoł'íí t'ah bá goz'aą. ¹⁰ Dahadíń há'idzoł'íí yune' ha'ayááhíí dabíí binasdziid n'íí ni'inziid, Bik'ehgo'ih'i'nań binasdziid n'íí ni'inziidhíí k'ehgo. ¹¹ Áí bigha halaą, áí há'idzoł'íí yune' ha'áhiikáhíí bich'í' dahdaand'oh le', doo ágáhiit'j'íí dayúgo, doo da'odlaa da n'íí k'ehgo dánko nanádnkaaki at'éé. ¹² Bik'ehgo'ih'i'nań biyati'íí hińáhi łá'íí dážó nalwodi at'éé, besh be'idil'kishé dá'ilts'a' deni'ihí bitisgo deníni at'éé, dagózhó yuyahyú na'gizh, koyi'siziini', kospirit łenehenlááyú, łá'íí ihadaadit'aanii iwoł łenehenláágee, akú aná'ogish, konatseesíí łá'íí koj'í biyi' ágot'eehíí koł ch'í'nah áyil'sj'. ¹³ Ni'gosdzán biká' daahinaahíí dala'á nt'j'gee Bik'ehgo'ih'i'nań doo bits'aą nant'í'hi at'éé

da, áídá' bíl ílk'ídaanldoqohíí doo nt'é binadzahgee bíl le'eskaad dago, dawahá bíl ch'í'nah daanljí. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań biYe', yaaká'yú bíl onágodzaahíí, nohwi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízisgo at'éhi nohwá sizíjgo, halaq da'ohiidlaq daan'niihíí ndzilgo daahóntá' le'. ¹⁵ Nohwi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíí k'ehgo bíí aldó' dawa bee nabí'dinestaqad ndi doo hak'e ní'sii da. ¹⁶ Áí bigha halaq doo t'aqzhi' daashiijeed dago Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleeqgo, la'íí dawahá doo bídaanel'aq dagee bílgoch'oba'íí bee nohwich'onii doleeqgo.

5

¹ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sinilíí dała'á ntíjgee nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihí'nań zhinéego ágot'eegee nnee yá sizíjgo, Bik'ehgo'ihí'nań ye'okaqahgo dant'éhéta yaa yihiniqgo, la'íí nchq'go anách'ot'ijlhií bigha ye'okaqahíí nayitseedgo yaa yihiniqgo nniltj; ² An hadín doo goyáq dahíí la'íí doo ndzilgo daahikáh dahíí yaa ch'oba'go nayik'í'iziidgo yígótsj; dabíí ndi doo ndzil dago bich'í' nágodidáhíí bigha. ³ Áík'ehgo nnee nda'ílsiihíí bigha ye'okaqahíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa hiniihíí k'ehgo bíí ndi ní'ílsiihíí bigha ágánát'ijhgo goz'aq. ⁴ Nnee doo la' dabíí ízisgo at'éego okqah yebik'eh nlijgo ha'idilteeh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań habiltjyúgo zhá, Aaron hayiltjiihíí k'ehgo. ⁵ Áík'ehgo Christ aldó' dabíí ízisgo at'éego okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'idoltj da, áídá' hadín, ShiYe' nílj, díí jiidí' nitaa sílj, bílnniidíí an habiltj. ⁶ Lahgee dahnágot'aqgee gábihniid, Melkízedek okqah yebik'eh níí k'ehgo doo ngonel'aqzhi' okqah yebik'ehi nílj. ⁷ Christ ní'godzán yiká' nagmaadá' dážhó chaal okqahgo bínáá tú nadaazljí lék'e, da'itsaahíí bits'á'zhí' hasdábilteeh yinel'aahíí náyokaqahgo yich'í' okqah, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yidnlsihíí bigha bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlij ndi goyéego bich'í' nagoyááhíí bee biTaa aníihíí yikisk'eh at'éego yígótsj; ⁹ Áík'ehgo dážhó nt'éego ábi'delzaago hadíí daabi'dits'agíí hasdách'igháhi doo ngonel'aq dahíí begodeyáhi silj; ¹⁰ An, Melkízedek níí k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nílj doo, bílniigo Bik'ehgo'ihí'nań habiltj. ¹¹ An láqago baa nadaagohiilni' ndi nohwil nagoch'ilni'híí nyee, doo nt'éego daadohts'ag da daasoljiihíí bigha. ¹² K'adyúgo ílch'ígó'aahíí daanohlj le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dabígózinéhíí dahadín nohwil ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaaníí nádaasohlj, daanesoyáq ndi hidán nt'izíí doo daahsaa da laq. ¹³ Dała'á daantjgo hadín ibe' zhá yidlaaníí dávik'ehyú ágot'ee zhinéego ílch'ígót'aahíí doo nt'éego yígótsj da, mé' k'ehgo at'éehíí bigha. ¹⁴ Áídá' hidán nt'izíí bádaayánhíí bá álzaa, áí nt'éego anádáát'ijdhíí bigha hadíí nzhooníí hik'e hadíí nchq'íí yidaagotsj.

6

¹ Áí bigha halaq, Christ baa ílch'ígót'aahíí dantséhíí godezt'í'dí' yunáasyú dahnádihiikáhgo bádaayán bíl ch'ígót'aahzhí'go dahdihikáhgo nohwi'odlá' ndzil hileeh; anádaahiit'ijlhií da'ílnéhíí bits'á'zhí' ádaahii'ne'dá' nohwi'odlá' bee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' dahsiikáhíí kjh bitlááh ní'it'aahíí k'ehgo at'éé, áík'ehgo itlááh nda'sit'aaníí

k'ehgo doo dayúweh áí zhá bee ilch'ídaagont'aah da le'. ² Okqah k'ehgo tach'idigisí, okqah k'ehgo koká' ndaach'idilñihí, nanezna'íí nádikáhíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahazhí' yándaago'a'íí, áí zhá bee doo dákozhá ilch'ídaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yee nohwaa godin'ááyúgo, bádaayán bíl ch'ígót'aahíí k'ehgo ilch'ídaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni łahn yídaagolsjíd n'íí, yaaká'dí' kaa hi'né'íí daizlñh n'íí, Holy Spirit baa godet'aa n'íí, ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nł't'éhi, la'íí binawodíí bee ízisgo ánágot'ijhí yunáasyú begoz'aanú daizlñh n'íí, ⁶ Bits'á'zhí' ádaadzaa lėk'eyúgo doo hagot'éégo binchq'íí yits'á'zhí' ánádaa'ne'zhí' bíl nnách'ikáhi at'éé da; bijíí yune' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' tsj'ihna'áhi biká'zhí' yínádaayiheskał la'íí baa yágosigo ánádesdlaahíí bigha. ⁷ Ni' biká' nanágotlñgee łedihich'aadí' hadíín nł't'éégo ádaayilsiníí bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' baa gozhóníí hileeh: ⁸ Áídá' hosh hajéedyúgo ni'ihíí yó'odit'aah, dénchq'go bá ha'idziizhí' zhá bá goz'aa; didlidzhí' zhá bá onágot'í'. ⁹ Nohwił daanohshóni, áík'ehgo yádaahiilti' lėk'e ndi, nohwihíí doo áík'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosiilzjíd, hasdách'igháhíí bíl goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú at'éégo, bá nada'ohsiidíí doo yaa dinah da, la'íí bizhi'íí nohwil nzhq'ohíí bigha bichagháshé bich'odaason'íí áí akdó' doo yaa dinah da; áí t'ah ágádaaht'j. ¹¹ Díínko nohwá hádaahiit'j, dala'á notjgee da'áík'ehgo ágádaaht'jgo doo nohwil nagoki dago yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí ndaahokíí le', nohwí'ihí'na' bengonyáázhi': ¹² Áídí' doo nohwil daagoyéé da le', áídá hadíí bi'odł' daagoljgo la'íí nyee ndi yil dahildq'ngo Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áaníí bíyéé doleelíí beda'ol'j le'. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yich'j' hadziigo yángon'áádá', dabíí bitisgo at'éehíí doo la' dahíí bigha dabíí bee bit'á dahdidilñiigo, ¹⁴ Gábilñniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhq' doleelgo ánihosh'nii, la'íí nits'á'dí' ląágo hanáñinolt'jłgo ádishkíł. ¹⁵ Áík'ehgo Abraham nzaad godezt'igo yidag at'éédá' nt'é bee bángot'aanú begolzaa lėk'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabíí bitisgo at'éehíí biláhyú bit'á dahnádaadilñih: hagee łahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kot'á dahch'idilñiiyúgo łahada'dit'áh n'íí bengonáh. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ, nnee yee yángon'áaníí bá begolne'íí yenagoshchiiníí doo łahgo ánáidle' dago dábigózjgo bíl ch'í'nah áyilstj hat'jłgo, áí da'anii ánjigo bit'á dahdidilñii ni': ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nnee nt'é yee yángon'áągo, la'íí da'anii ánjigo bit'á dahdidilñiigo, áí naki goz'ánihi doo łahgo ánáidle' da; áí bee hadag ánohwi'dilzj, néé Bik'ehgo'ihí'nañ bit'ááhzhí' daatsidihikijhíí hasdáhiikáhíí nohwádijyú begoz'aanú ndaahóndliihíí nt'izgo daahóntą' doleelgo: ¹⁹ Áí ndaahóndliihíí bigha yaaká'yú godiyjłgo goz'aa yune' bigizhgee da'denbáálíí bine'yú beha'ágót'í': ²⁰ Jesus áđih ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkizedek okqah yebik'eh n'íí k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni silj.

7

¹ Melkizedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nłni, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú at'éhi bi'okqah yebik'ehi nłj lėk'e; án Abraham ízisgo nant'án daanłni yich'j' nagonłkaadgo yaa gonesnaadí' nádaaldá' yidedeyaago, Niyaa gozhq' le', yihñniid; ² Áígee ayihe'nłlł goneznányú ik'í'nłlł dala'ágo siñilihíí Abraham Melkizedek yaa yinł ni'; dantségee bizhi'íí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' nł't'éégo ágot'éhi, golzeego

ágozlee, iké'geehíí, Salemgee ízigo Nant'án, áí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' ílch'í'gont'éhi, golzeego ágozlee; ³ Bitaa, báádoo bígózi da, yits'á'dí' dihezná'íí la'íí hadí' dihezná'dí', hazhí' nehena'zhí' áldó' doo bígózi da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' k'ehgo dahazhí' okaqah yebik'ehíí nlií. ⁴ Díí baa natsídaahkees, áí nneehíí dázhó dák'a'at'éhi lék'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'i, ayihe'nílií goneznányú ílk'í'nílií dala'ágo sínílií yaa yinil lék'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaashchiiníí bitahdí' okaqah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíí, bik'íí daanlíni bíyéehíí goneznányú ílk'í'nílií dala'ágo sínílií, tithes holzéhi, bich'í' nadaayiníígo begoz'aaníí bikísk'eh bánagoz'aq lék'e, bik'íí daanlíni áldó' Abraham bits'á'dí' hadaashchií ndi: ⁶ Áídá' Melkízedek, Levi bits'á'dí' hadaashchiiníí doo bitahdí' nlií da ndi Abraham tithes yaa yihiníil lék'e, la'íí Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ ba'den'áqahíí Melkízedek, Niyaa gozhó le', bílnniid. ⁷ Díínko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadíí itisgo at'ééhíí, da'ích'í'go at'ééhíí, Niyaa gozhó le', yiníhi at'éé. ⁸ Díí jjiyúgo nnee nanne'go bágoz'aaníí tithes bich'í' nadaahi'níil, áídá, Melkízedek t'ah hínaadá', dahazhí' hínaago baa na'goní'íí, tithes bich'í' nadaahi'níil. ⁹ Gádishnii le'at'éhi, Levi, tithes bich'í' nahi'níilíí, Abraham Melkízedek tithes yich'í' nayiheznílií bee tithes nayiheznílií ga'at'éé. ¹⁰ Melkízedek Abraham yidedeada', Levi itah nliiníí ga'at'éé, doo hwahá golee da ndi Abraham bits'á'dí'go hínaahíí bighá. ¹¹ Áík'ehgo Levi hat'í'íí bitahdí' okaqah yedaabik'ehíí bee dawa nt'éé silíí lék'eyúgo, (áígee Jews daanliiníí begoz'aaníí bee bángot'aq ni') hant'é bighá okaqah yebik'ehíí la' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'ééhíí k'ehgo da? ¹² Okaqah yebik'ehi dabíntségo golíiníí k'ihzhí' nánálteeh lék'eyúgo hagot'éégo goz'aaníí áldó' lahgo anánálné'hi at'éé. ¹³ Hadíí díí bee baa na'goní'íí lahgo hat'í'íí nlií, áí hat'í'íí bitahdí' dant'éhéta be'okaqahíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa ch'iniíil goz'aqagee doo la' na'iziid da. ¹⁴ NohweBik'ehíí Juda hat'í'íí nliígo bígózi; áí hat'í'íí Moses doo hak'i yaa hadzií da ni', okaqah yedaabik'ehi yaa nagosní'dá'. ¹⁵ Díínko dayúwehyú nt'éégo bígózi, okaqah yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'éhi nánáslíí, ¹⁶ Án doo ní'gosdzán biká' begoz'aaníí bik'ehgo okaqah yebik'ehi silíí da, áídá' ihí'naa doo ngonel'aq dahíí binawodíí bik'ehgo okaqah yebik'ehi silíí. ¹⁷ Án baa na'goní'go gáníí, Doo ngonel'aq dazhí' okaqah yebik'ehi nlií, Melkízedek okaqah yebik'eh n'íí k'ehgo. ¹⁸ Begoz'aq n'íí doo nldzil dago, doo nt'é bee ánálnéh dago k'ihzhí' bengot'aq. ¹⁹ Begoz'aq n'íí doo nt'é nt'éégo layiilaa da ni', áídá' itisgo nt'éhi begodeyaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ ałhánégo bit'ahgo daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidilniihíí zhá bee Jesus okaqah yebik'ehi silíí. ²¹ (La'íí okaqah yedaabik'ehihíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo bit'a dahdidilniigo okaqah yedaabik'ehi daasilíí da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidilniigo Jesus okaqah yebik'ehi silíí; Bik'ehgo'ihí'nañ gábílnniid, Shiini' doo lahgo ánáshdle' da doleełgo shit'a dahdidishniigo gádishnii, Doo ngonel'aq dazhí' okaqah yebik'ehi nlií, Melkízedek okaqah yebik'eh n'íí k'ehgo.) ²² Áík'ehgo ánídégo nohwángot'áaníí, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Jews daanliiníí bíłgo lángot'aq n'íí bitisgo nt'éhi, Jesus bee nohwá hizí'. ²³ Okaqah yedaabik'eh n'íí nanne'go doo dayúweh okaqah yebik'ehi daanlií dahíí bighá láágo daanlií ni': ²⁴ Áídá' Jesus dahazhí' hínaago dahazhí' okaqah yebik'ehi nlií. ²⁵ Áí bighá bíí binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ yaa hikáhíí dąngonel'aqzhí' hasdáyihiniíí, dábik'ehn yá ná'okaqahgo dahazhí'

hinaa. ²⁶ Okaaḥ yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá nlt'ée, dilzini, doo k'ize'át'éhi da, dázhó nlt'éhi, nchó'go ádaat'eehí yits'á'zhí' nllíni, yaaká'yú ágot'eehí bitisyú Ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; ²⁷ Ái okaa yebik'eyi da'tiséyú daanllíni dawa jji, ntsé dabií nchó'go ánádaat'jji áídí' nnee nchó'go ánádaat'jji bighá dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okaaḥgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa nanádaahi'niik, áídá' Jesus doo ágánát'jji bik'eh da, dabií Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ideltjídá' dalahndigee dawa layiilaahíi bighá. ²⁸ Nnee doo daandzil dago nda'iksiih ndihíi okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú daanllíni daaleehgo begoz'aaníi bik'ehgo hahi'niik; áídá' begoz'aaníi bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihí'nañ bit'la dahdidilnigee ánniidíi k'ehgo biYe' haltji, án hadelzaa dahazhi'.

8

¹ Baa yádaahiilti'íi díinko ádaaldí'ni: Okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágát'éhi nohwá nllj, án yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyihgo goz'aaníi, gowalgai biyi' da'ch'okaaḥíi da'aniihíi án yiyi' na'iziid; ái biyi' da'ch'okaaḥíi Bik'ehgo'ihí'nañ ngonáni, doo nnee ngon'áni da. ³ Okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú daanliinií dala'á ntjigeek Bik'ehgo'ihí'nañ dant'éhéta baa hiné'go la'íi dant'éhéta nadaitseedgo ye'okaaḥgo baa hiniilgo hahi'niik: ái bighá díi okaaḥ yebik'ehihíi áldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díi ni'gosdzáni biká' naghaayúgo doo okaaḥ yebik'ehi nllj da doleel ni', begoz'aaníi bik'ehgo okaaḥ yedaabik'ehi ik'idá' Bik'ehgo'ihí'nañ yeda'okaaḥíi yaa daayihiniikíi bighá; ⁵ Ái yaaká'yú da'ch'okaaḥgo goz'aaníi bił dálekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíi bichagosh'ohíi k'a'at'éé: Moses k'ad gowalgai biyi' da'ch'okaaḥíi ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihí'nañ bił ch'ígó'aahgo gábilniiid, Dzil biká'yú be'elzaago nił ch'í'nah ashlaa n'íi da'áik'ehgo ádnlii. ⁶ Okaaḥ yedaabik'eh n'íi binadaasdziid n'íi bitisgo at'éégo Jesus baa det'aa, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Jews daanliinií bił lángot'aa n'íi k'adíi la'ihíi itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí', ái lángot'aa n'íi yee nohwángon'aa n'íi k'adíi itisgo at'éhi bengot'aa. ⁷ Dantsé lángot'aa n'íi ilch'izaa lék'eyúgo, ik'égeehíi doo bannagóst'aah da doleel ni'. ⁸ Israel hat'i'i doo dawahá nlt'ée áiléh dago Bik'ehgo'ihí'nañ yigolsjídá' gánniid, Israel hat'i'íi Judah hat'i'íi biłgo ániidégo bándaaagonsh'aahíi begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'ádíi daadihezna' n'íi bádiḥ hishaalgo Egypt golzeedí' bił ch'inánkséhíi bijji bángone'áá n'íi doo ga'at'éhi da; áídá' bángone'áá n'íi doo dayúweh ye'ádaat'ee dahíi bighá doo dayúweh binádaadesh'jji da ni', nii, Bik'ehgo'ihí'nañ. ¹⁰ Ái bech'ígoyááhíi bikédí'go Israel hat'i'íi bił lánádaagonsht'aah doleel gádishniigo, Begosi'ááníi biini' biyi' odaahishniil doleel, la'íi bijji biká' ádaagoshle' doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ bá nshjji doleel, la'íi bíi shichagháshé doleel: ¹¹ Nnee dala'á ntjigeek bit'ahdí' gólínií la'íi bik'isn doo yił ch'ídaago'aah da doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ bígonsj, daaniiigo: nnee dawa, doo Ízisgo ádaat'ee dahíi la'íi Ízisgo ádaat'eehíi shídaagotsj doleehíi bighá. ¹² Doo bik'ehyú ánádaat'jji da ndi baa ch'oshba' doleel, nda'iksiihíi la'íi nchó'go ánádaat'jji doo dayúweh bínádaashniil da doleel, nii, Bik'ehgo'ihí'nañ. ¹³ Ániidégo lángont'aaníi begodeyaa, nniidá' dantséhíi k'ihzhí' nniiné'. Nt'é k'ihzhí' nniiné'híi la'íi sá'a hileehíi bech'ígowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aanú ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań ch'okaqahí dahgoz'aa, la'í n'igoszán biká'gee da'ch'okaqah goz'aanú gólí lèk'e. ² Gowalgai biyi' da'ch'okaqahí alzaa; dantsé goz'aa yune' ik'ah kọ'í biká' dahnásit'áhí, la'í biká'idáné, la'í bán Bik'ehgo'ihí'nań bidáhgee nna'né'ihí biká' dah sińil, áí godiyihgo goz'áni holzee. ³ Nakigee dáádíltsoosí bine'zhinéego biyi' da'ch'okaqahí nágost'aa, áí da'tiséyú godiyihgo goz'áni holzee; ⁴ Áí biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' hikagolchini didlidí si'aa, la'í tshón dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihí'nań bengon'áanú besi'áni aldó' si'aa, áí biyi' tús óodo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'í Aaron bigish bihitsoo gozlíni, la'í tséé nteelí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanú biká' dahgoz'áni sińil ni'; ⁵ La'í bit'a' golínú óodo be'alzaahi bits'á'idindláadí tshón nel'aadí nadaazi, áí Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba' begoz'aanú biká'zhí' bit'a' bitisgo odaa-heznilgo; áí k'adí doo dawa nlt'éégo baa nadaagohilni' bik'eh da. ⁶ Áí dawa ilch'í'hilzaadá' okaqah yedaabik'ehi gowalgai dantsé goz'aa yune' onakáh, Bik'ehgo'ihí'nań da'ch'okaqah zhinéego nada'iziidgo. ⁷ Áídá' iké'gee nágost'aa yune' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhá dala'á lenágodáhgee ákóne' onadá, díł da'adíh lèk'eyúgo doo hagot'éégo ákóne' owáh da; áí díłí Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nnáyikáhgo ye'okaqah, dabíí idá'okaqah la'í nnee nda'iksiihí yá ná'okaqah: ⁸ Áí bee díńko Holy Spirit bíł ch'í'nah áyílaa, gowalgai biyi' da'ch'okaqahí dantséhí t'ah goz'aadá', yaaká'yú godiyihgo goz'aanú da'aniihí ha'ágót'í'ú doo hwahá ch'í'tíjih da: ⁹ Áí benagowaadá' áí gowalgai biyi' da'ch'okaqah n'íi yaaká'yú da'anii da'ch'okaqah goz'aanú be'elzaa lèk'e; áígee nt'éhéta yeda'okaqahí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'niil lèk'e ndi hadín áík'ehgo okaqahí doo hagot'éégo nlt'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nlt'éé ch'ileehí yígolsjih da; ¹⁰ Díł dahgoz'anihí da'ch'iyaaní, da'ch'idlaaní, da'okaqahgo tá'digis yee iltah ánáda'ol'íjilí n'igoszán biká' ágot'ehi ye'ánáda'ol'íjilí dahgos'aa lèk'e, dawahá nlt'éé hileeh bengonyáázhi'. ¹¹ Áídá' Christ, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nliigo, nzhoggo ágot'ehi begonáhí yíl nyáá, yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aa itisgo at'éhi, itisgo nlt'éhi, doo nnee áyílaa dahi, n'igoszán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okaqahí yee bik'eh; ¹² Áí godiyihgo goz'aa yune' Christ dalańdi ha'ayáá gee dawa layiilaa, doo gant'ízé bidikí, magashi zhaazhé bidikí ha'áyíkáá da, dabíí bidikí bee hasdách'igháhi doo ngonel'aa dahíi nohwá ágólaa. ¹³ Dóoli bidíł, gant'ízé bidíł, la'í magashi zhaazhé bí'aadihí bí'ilch'íih nnee dancho'íi biká' nas'nilí hadakodile' lèk'eyúgo; ¹⁴ Dázhó itisgo Christ, doo hayú baa daats'idilhił dago Holy Spirit dahazhi' nliiní biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań yaa ídedet'aqahí, án nohwinatsekeesí nohwá náidiilkooh, áík'ehgo doo nt'é bee alneh dahíi doo dayúweh beda'ol'íi da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań hináhíhí bá náda'dohsiid. ¹⁵ Díł bigha Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bíł lángot'aanú anidéhi Christ nohwá siziiní nlii, án daztsaaní bee lángot'aanú dantséhi begoz'aanú doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi hasdáyihniil, hadíi yich'í' aníhí biyéé nyidin'áanú doo ngonel'aa dahíi yaide'aah doleehí bigha. ¹⁶ Hadín biyéé gólínú hadín nt'é yaide'aahí naltsoos yá áyílaa lèk'eyúgo, hadín áyílaahí daztsaayúgo zhá biyéé doleel. ¹⁷ Áí naltsoos áyílaahí daztsaadá' begodolniil; áídá' hadín áyílaahí t'ah hiņaayúgohí naltsoos doo nt'é da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań nnee

dantsé yángon'áání díł begodeyaa lèk'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihì'nań yegos'aaní dágon'áágee Moses nnee dawa yaa yíl nagosni'dá' magashi zhaazhé ła'í gant'íze bidil, tú bíł nadesziidgo, ighaa lich'i dasdisgo ádaaszaahí, ch'íl hísop holzéli beda'ist'p'qogo díł bee naltsoos ła'í nnee dawa yiká' yíłta', ²⁰ Gánígo, Bik'ehgo'ihì'nań nohwá ngon'áání ilk'idá' begodeyaahí díł díłí be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éeego Moses gowałgai biyi' da'ch'okqahí ła'í its'aa beda'okqahí dawa díłí biká' yíłta'. ²² Begoz'aaní bik'ehgo dásdozhá dawahá díł bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okqahí zesdji da lèk'eyúgo konchq'hí bigha doo kaa nágotet'aahi at'éé da. ²³ Yaaká'yú goz'aaní k'ehgo yeda'ih'iiní ágát'éeego hadaadelzaago dávik'eh; áidá' yaaká'yú ágot'eehíhí nt'é yedaokqahí áí bitisgo nht'éhíhí behadaadelzaago dávik'eh. ²⁴ Godiyihgo goz'aaní nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii godiyihgo goz'aaní be'elzaahí yune' Christ doo ha'ayáa da; áidá' yaaká'yú goz'aa yune' zhá ha'ayáa, k'adíí áígee Bik'ehgo'ihì'nań binadzahgee nohwá sizji. ²⁵ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo dabíł bidil dahí yozilgo godiyihgo goz'aa yune' dałá'á lenágodáhgo onadáh, áidá' Christ doo ágát'í da, doo Bik'ehgo'ihì'nań ya'ánádidit'áh da; ²⁶ Ágánát'íh lèk'eyúgo ni'gosdzán alzaadí yushdí' godezt'ígo biniinágodil'íh doleel ni': áidá' goldohí ngonyáágee dałahndígee datsaahí bee nchq'í yaa gonnee doleelgo nyáa. ²⁷ Nnee dałahndi datsaahgo bágoz'aa, áí bikédí'go baa ya'iti'go: ²⁸ Áik'ehgo Christ dałahndi Bik'ehgo'ihì'nań ya'ideltji, nnee láągo binchq'í yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleel, doo nchq'hí bigha da, áidá' bikádaadéz'iiní hasdayiniłgo.

10

¹ Ádihyú nht'éégo goz'aaní Jews bich'í' begoz'aaní doo da'anii begoz'aa da, bichagosh'oh k'a'at'éégo zhá, áí bichá hadíł dálenágodáhgee yeda'okqahí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihì'nań yaa nádaayih'iiní begoz'aaní doo hadaadeszaago ádaabile' at'éé da. ² Ágádaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleel ni'; da'okqahí dałahndígee hadaadeszaayúgo binchq'í ádihgo yidaagołsi doleel ni'. ³ Áidá' áí yeda'okqahí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihì'nań baa nádaah'iiní dálenágodáhgee nnee binchq'í yénadaal'niihgo ádaabíłsi. ⁴ Dóoli ła'í gant'íze bidil konchq'í doo yó'iné' at'éé da. ⁵ Áí bigha Christ ni'gosdzán biká' nyáadá' gánniid, Ye'okqahí natseedgo naa hi'niihí ła'í dant'éhéta ye'okqahgo naa hi'niihí doo hánt'ji da, áidá' shits'í shá ánlaa: ⁶ Didlidgo nich'í' nihi'niihí, ła'í konchq'hí bigha na'itseedgo naa hi'niihí doo baa nił gozhq' da, nniid. ⁷ Áik'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihì'nań, hadíł hánt'iiní łashlèhgo niyáa (naltsoos yisdísí biyi' shaa k'e'eshchjiihí k'ehgo.) ⁸ Gánniid, Begoz'aaní bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niihí, dant'éhéta ye'okqahgo naa hi'niihí, didlidgo nich'í' nihi'niihí, ła'í konchq'hí bigha naa hi'niihí doo hánt'ji da, doo baa nił gozhq' da, nniid bikédí'go ⁹ Gánádo'niid, Bik'ehgo'ihì'nań, hadíł hánt'iiní łashlèhgo niyáa. Iké'yú nohwá ngot'áání begodigháhí bigha Bik'ehgo'ihì'nań hik'e Jews daanliiní bíłgo dantsé lángot'aa n'í k'ihzhí' ngoden'áa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihì'nań bik'ehgo Jesus Christ dałahndígee dawa łayiilaago bits'ihí Bik'ehgo'ihì'nań yaa ideltjihí bee hadaanohwídezza. ¹¹ Okqah yedaabik'ehi dałá'á ntúígee dawa jji Bik'ehgo'ihì'nań bich'í' zhínéégo na'idziidi nada'iziidgo nadaazi,

dáhant'é nadaitseedgo bidihí yeda'okaqah; da'ágádaat'íi ndi konchó'íi doo yó'iiné' át'éé da: ¹² Áídá' Christ dałahńdigeé Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídelťíi: nohwinchó'íi yá daztsaqahíi bikédí'go dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhinéégo dahnezdaa; ¹³ Kodí' godezt'í'go bik'edaannihíi bikt'ááhzhí' nni'ńilzhí' yiba' sidaa. ¹⁴ Dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídelťíińi beé nnee hadaadeszaahíi dąngonyáázhi' dązhó nń'éégo áyíłaa. ¹⁵ Holy Spirit ái nohwıl ch'f'nah ágółsi, gánńiidgo, ¹⁶ Ái yołkaahíi bikédí'go díi ngot'aaníi nnee bił ádaashle' doleeł, nii, Bik'ehgo'ihí'nań; begosił'áaníi bijíi biyi' odaahishńiil, la'íi biini' biká' ádaagoshle' doleeł; ¹⁷ Binchó' n'íi la'íi doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íi doo dayúweh bínashńiil da doleeł. ¹⁸ Konchó'híi bighą kaa nągodet'aayúgo doo dayúweh konchó'híi bighą be'okaqahíi Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iné' da. ¹⁹ Ái bighą shik'íyú, itisgo godiyńhgo goz'aą yune' doo daasiite' dago Jesus bidihí biláhyú ha'ániikáh le', ²⁰ Da'denbaálíi ilk'ındlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'íi ágółaa, áńidégo la'íi hináhi, da'denbaálíi dishńiigo Jesus bits'í dishńiigo ádishńi; ²¹ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé bi'okaqah yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá silíi; ²² Áík'ehgo nohwíi díi biká' hista'go nchó'go ánáhiit'íi n'íi nohwá nádilkóqđgo, la'íi tú nzhóni nohwits'í beé tánągizgo, halaą nohwíi dawa beé doo nohwıl nagoki dago da'ohiidłąągo Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ah daahqđleeh. ²³ Halaą doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi ndaahóndliihíi nđzilgo daahóntą'go dayúweh baa nadaagohiilńi' le'; hadín nohwá ngon'áaníi da'aniigo aníi; ²⁴ Łaa daanohwiini' le', hł daanjóq doleełgo la'íi nń'éégo ánádaahitt'íi doleełgo ildag yádaahiilti' le': ²⁵ Ha'ánázéhyú ıla'ánáhiit'íińi doo t'aązhí' bits'á' shiijéed da le', nnee la' ágádaat'íińi k'ehgo; áídá' ildag yádaahiilti' le': alhánédí' goldohgo bídaagonoksidá' dayúweh ildag yádaakti'. ²⁶ Da'ani ągot'eehíi bídaagosilzjidá' nchó'go bídaagonlzí ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchó'híi bighą doo dayúweh nohwaa nągodit'ąhgo goz'aą da, ²⁷ Áídá' beé kaa ya'ti'íi dązhó bégódzidi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kó' k'ehgo díłti' bi'edaannihíi daabidilidíi zhą nohwá goz'aą. ²⁸ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi Moses binkááyú ni'ne'í doo yikisk'eh at'éé da n'íi, nnee naki dagohíi taagita binadzahgee ánągót'íiđ yaa nadaagonńi' lęk'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zesdji lęk'e: ²⁹ Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo nń'é dago áyılłigo yiká' nayaahíi, la'íi díi beé Bik'ehgo'ihí'nań nnee yąngon'áaníi nđzilgo alzaahíi, díi beé hadelzaahíi, doo yidńłłi dahíi, la'íi Holy Spirit bits'á'di' ilgoch'oba'íi begoz'aaníi nchó'go áikńiilíi, nnee Moses binkááyú begoz'aaníi doo yikisk'eh at'éé dahíi bighą zesdjińi bitisgo goyéégo bich'í' godighąhgo bágoz'aą shi daanołłi née? ³⁰ Gánńiidíi bídaagonlzí, Goyéégo koch'í' godish'aahi ánsht'ee, shíi ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nań. Gánádo'ńiid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíi yaa yałti'go yándaago'a' doleeł. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biláke ch'intłizhyúgo négódzid. ³² Bínádaahńiil, doo áńidá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'di'go nohwíi yune' odaadezdlaadá' góyéégo nohwich'í' nagowaago nohwiiniigodelzaa ndi bich'í' dahdaanołqđ ni'; ³³ Łahgee nnee daanohwinełłi'geé daanihóch'íid la'íi góyéégo nohwich'í' nagowaa ni'; łahgee biniidaagonł'éehíi bich'odaahńiilgo nohwíi áłdó' nohwiiniigonł'éé ni'. ³⁴ Ha'ásitjidá' shaa tídaaht'ii ni', la'íi nohwíyéé n'íi nohwaa hayi'ńiil ndi nohwıl daagozhóq

ni', yaaká'yú nohwíyééhíí itisgo nkt'éhíí, la'íí doo ngonel'aa dahíí gólíígo bídaagonokshíí bigha. ³⁵ Áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań bada'o'híhíí doo bits'á'zhí'go ánáhne' da, daahonohtá'yúgo nzhooníí nohwich'í' nanáhi'níí. ³⁶ Nohwíni'k'eh ádaanołsı le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań áníhíí ádaahdzaadá' nohwa'det'aaníí nohwíyéé doleel. ³⁷ Dét'ihégo hadín hígháhíí dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadín dábi'ehyú át'ééhíí odlá zhá yee hınaa doo, áídá' nnee t'aazhı' at'ééhíí shiyi'siziiníí doo baa bíł gozhóq da doleel. ³⁹ Ndi néé t'aazhı' ádaat'eego ch'a'ondéh zhińééhíí doo itah daandlıı da, áídá' hadıı da'odlaągo biyi'siziiníí hasdákáh zhińééhíí itah daandlıı.

11

¹ Bench'ohokíhíí da'anii begolne'go bígózıgo, la'íí hadıı doo hit'ıı dahıı da'anii át'éégo bígózı, áı odlá' golzeego ágolzee. ² Doo ánıdá' bádaayán n'ıı daabi'odla' golııhıı bigha nkt'éégo baa ch'inii lék'e. ³ Ni'gosdzán Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' golııhıı bigha bádaagonlıı, áík'ehgo dant'éhéta hit'iinıı doo hit'ıı dahıı bee ádaaszaa. ⁴ Bi'odla' golııhıı bigha Abel, Cain bitisgo nkt'éhi Bik'ehgo'ihí'nań yaa nainé', Abel baa nainé'ıı Bik'ehgo'ihí'nań yaa nagolnı'go, Da'áıgee ándzaa, nıı lék'e; áı bee Abel daztsaa ndi t'ah nohwich'ı' yaktı'. ⁵ Bi'odla' golııhıı bigha Énoch da'itsaahıı doo yıgodokshıı dahıı bigha yaaká'yú onábi'doltıı; doo hak'i nádaach'ot'ıı da, Bik'ehgo'ihí'nań onábıłııhıı bigha; doo hwahá nábi'dılteeh dadá' Bik'ehgo'ihí'nań yıł goyılshóqogo baa ch'inii lék'e. ⁶ Ko'odla' da'adıhyúgo Bik'ehgo'ihınań doo hagot'éégo bíł goch'inłshóq da: hadın Bik'ehgo'ihınań bich'ı' nsháh nzıyúgo da'anii Bik'ehgo'ihınań golııgo yosdlaądgo zhá yich'ı' nıgháh, la'ıı hadın nzhoogo haintaahıı nkt'éégo ágot'eehıı bíyéé áıdoliıłgo yosdlaądgo zhá yich'ı' nıgháh. ⁷ Bi'odla' golııhıı bigha Noah hagot'éégo godegháhıı doo hwahá yıgokshıı dahıı Bik'ehgo'ihınań bíł ch'ı'nah ágolaago tsıdolyız, áík'ehgo bıchagháshé hasdáyıniıłhat'ııhıı bigha tsina'eehıı áyıılaa; áı bee ni'gosdzán biká' nnee nchog'go ádaat'eehıı ch'ı'nah áyıılaa, la'ıı ko'odla'hıı bigha nkt'éégo ách'ıt'ééhıı bíyéé silıı. ⁸ Bi'odla' golııhıı bigha Abraham la' ni' nágost'aayú bíyéé doleelyú obi'dola'dá' bikısk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shıhıı doo yıgokshıı da ndi. ⁹ Bi'odla' golııhıı bigha ni' baa got'aa n'yú det'ıhézhi' Isaac la'ıı Jacob bıłgo gowałgai yee daagolıı, ni' doo yıdaagokshıı n'ıı yıká' daagolııhıı k'ehgo; Abraham baa det'aa n'ıı da'ái Isaac la'ıı Jacob baa daadest'aa: ¹⁰ Abraham bádıhyú yaaká'yú kıh nagoznııı bit'ááhgo izt'ıni golııı yıká déz'ıı, áı kıh nagoznııı bik'ehgo'ihınań nagoshchııgo ágóláa. ¹¹ Bi'odla' golııhıı bigha Sarah ndi binawod gozlııgo hıltsaa silıı, áıdı' bíł łegodzaahıı bitisyú ch'ıgoyáá ndi bı'ime' gozlıı, hadın baa yidin'ááhıı ya'okıhıı bigha. ¹² Áík'ehgo nnee dała'á hastıın silııgo k'azhá datsaahi ga'anolı ndi bits'á'dı' hadaakshııhıı yáá biyi' ts'ıksqosé la'ıı tábaıyú sái dahdıjahıı ga'áhołaaągo daagolıı, doo nách'oltag at'éé dayú. ¹³ Áı dawa t'ah da'odlaągo nanezna', baa daadest'aanıı doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee nızaadzhi' daayo'ııgo yaa bíł daagozhóqogo begolne'go yıdaagokshıı lék'e, áík'ehgo gádaanniıd, Ni'gosdzán biká' nahııkai ndi nnee doo bígózıni daandlıı, dá nakai nt'éhi. ¹⁴ Ágádaaniıhıı bee nkt'éégo ndaagoléehıı yıká hadaantaago bígózı. ¹⁵ Ni' yits'á' dahdıkai n'ıı dá yaa natsıdaakees nt'ééyúgo t'aazhı'

nakáhgo bá ch'í'otąą doleel ni'. ¹⁶ Áídá' k'adíi yaaká'zhì'go ndaagoléhíí hádaat'íi: áí bighą Bik'ehgodaahi'nań biki'ńiigo Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'e ádaayandzì da, akú kìh goznìlí bá ilch'ì'golaahí bighą. ¹⁷ Bi'odlą' golìhí bighą Abraham, da'anii bi'odlą' bighą nabídineztaąądá', Isaac Bik'ehgo'ihí'nań yaa yintìí, Abraham bee det'ąą n'íi biye' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nańyá yizilhee nkegonyaa, ¹⁸ Áń yaa yałti'go Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyilńniid, Isaac binkááyú nits'á'dí' handóot'íi: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nań nńee daztsąą ndi náhi'naago ánáidléh yígótsì, áík'ehgo biye' daztsąądí' nábi'dihil'na' ngonolìgo baa naltìí. ²⁰ Bi'odlą' golìhí bighą Isaac, Jacob ła'íi Esau bich'ì' ágone'íi yee yá oskaąągo, Nohwiya gozhóq le', yilńniid. ²¹ Bi'odlą' golìhí bighą Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'ałango yá da'oskaąą; ła'íi bigish bik'izhì' hayaa at'éedá' Bik'ehgo'ihí'nań yoskaąą. ²² Bi'odlą' golìhí bighą Joseph datsaahdá' Israel hat'í'íi dahdekáh doleelí t'ah bidáhdá' yígótsìgo yaa nagolńi' lẹk'e; ła'íi bits'in hago ádolńiilí yee yángoń'ąą lẹk'e. ²³ Daabi'odlą' golìhí bighą, Moses gozłìdá' bitaa hik'e báą bilgo mé' dénzhonéhi nłìhí bighą nadaayin'ì'go taagi daahitaą; nant'an yengon'áanıi doo yédaaldzid da lẹk'e. ²⁴ Bi'odlą' golìhí bighą Moses báyan silìgo, Pháraoh bitsi'híi bizhaazhé bil idi'ńiigo doo hat'íi da lẹk'e; ²⁵ Nchọ'go ágot'eehíi be-gonedłìhíi dé't'íi itah at'éhi k'ihzhì' nayiné' lẹk'e, nńee Bik'ehgo'ihí'nań biyéehíi biniidaagonł't'éézhì'go itah nágodin'ąą lẹk'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bich'ì' nahi'ńiilí yiká déz'ì'go, Christ bighą bik'edaach'inihíi Egypt biyi'gee hágołdzil goz'aanıi yitìgo ilì'go yaa natsekee. ²⁷ Bi'odlą' golìhí bighą Egyptdí' halwod, nant'an hashkee ndi doo yénáldzid da: doo ch'o'íi dahíi yo'íihíi k'ehgo nyeehíi yich'ì' dahnldọh. ²⁸ Bi'odlą' golìhí bighą Moses bik'ehgo dáádít'íhíi yiká' dił yíłta', ła'íi bitis-hagowáh gołzéhi ágołzaa, chągháshé dantsé nakaihíi naitseedíi nłińií Israel hat'í'ihíi bichągháshé dantsé nakaihíi doo naitseed da doleelíi bighą. ²⁹ Daabi'odlą' golìhí bighą Israel hat'í'íi túsikaanıi Red Sea holzéhi hanaayú nanádnł'sąą, ni'gosgaąhíi k'ehgo ndi ch'ínánł'sąą, nńee Egyptdí' daagolíńií áldó' hanaadnkáh daanzì ndi ąął odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odlą' golìhí bighą Israel hat'í'íi kìh goznìlí Jériko gołzeege binaad tsée hist'í'ınıi ledn'aahíi dała'á jìigo dałahn lenadıł'séh gosts'idiskąązhì', áík'ehgo gosts'idiskąąhíi bijì ąął nandéeh lẹk'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'ì' nagháhi n'íi, bi'odlą' golìhí bighą anadaal'izi baa n'áázhgo nzhónigo yich'ì' ádzaago, doo da'odląą dahíi natseedge doo itah zesdìi da lẹk'e. ³² Nt'é baa nanagoshńi' doleel? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi bilgo dawa baa nagoshńi' hasht'íi ndihíi doo bínel'ąą da: ³³ Áí daabi'odlą' golìhí bighą ła'ngo nńee hat'í'íi daayisnaa, dábi'ehyú ádaaszaa, bąngot'ąą n'íi bich'ì' begolzaa, ndóicho bize' bá ilch'ì' ágołzaa, ³⁴ Kọ' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idilłtishé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilì, nagonłkaadgee k'a'ádaat'ee daasilì, ła'íi yìł nadaagonłkaadíi bik'e dałtsidnkì. ³⁵ Isdzáné bits'á' nanezna' n'íi bá nádaabi'dihil'na'go baa na'ńil; ła'ihíi dahazhì' ihí'naahíi yenaadiikáhíi itìgo nł't'éego yídaagołshíi bighą doo daazhógo benádaadichiid hádaat'íi dago goyéégo bich'ì' godest'ąągo naztseed: ³⁶ Ła'ihíi baa daach'odłoh, ła'íi dá hábída'ch'ılłtsaas nt'éé, ła'ii kídaach'ist'ł'qọ, ła'íi ha'ádaach'ist'e': ³⁷ Ła'ihíi daach'ólné', ła'ihíi ilk'ídaabidich'iish, ła'ihíi nabídaadi'nestąąd, ła'ihíi bésh

be'idiltkshé bee naztseed; la'ihíi dibelíi hik'e gant'ízé bikágé bidiyágé yee nakai lék'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, la'íi biniidaagodeszaago; ³⁸ Ái nneehíi ni'gosdzán biká' nneehíi bitisgo da'ilíi: da'igolíiyú la'íi dziyú, dził bini'i'ányú la'íi leyi' da'o'ányú nakai lék'e. ³⁹ Ái dawa daabi'odlā' golíihíi bighā nt'éégo baa na'goñi' ndi baa det'aq n'íi doo hwahá begolne' da lék'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihinañ nohwáđihyú itisgo nt'éhi yaa nohwá nagoshchij, da'ádaandihyúgo ái doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee láni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhoggo daanohwineł'íyigo, nt'é ndaazgo daahiideelíi halaq nlázhzi' ndaano'né', la'íi nchq'íi dayúweh be'ánáhiit'íi nlázhzi' ndaano'né' aldó', áidí' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'ááníi bikísk'eh hiikeel le', ² Jesus, nohwi'odlā' begodeyáhi la'íi aqł laile'i halaq án zhā bich'í' daadéet'íi le'; án gozhóóníi báđihyú goz'aqahíi bighā ts'i'ima'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis silií, bik'e ídaayágosigo dahstíi ndi doo bił hago'at'éé da, áidí' Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ³ Nnee nchq'go ádaat'eehíi bich'í' nada'idziid ndi yitis siliiníi, án baa natsídaahkees le', dah lék'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'íi nohwinatsekees doo nłdził da hileeh. ⁴ Nchq'íi bich'í' nadaagonłkaad ndi doo hak'i dił nohwiká' ndaashchii da. ⁵ La'íi chāgháshé baa de'núihíi k'ehgo nohwaa de'núí n'íi baa daadisonah, gánigo, Shiye', Bik'ehgo'ihinañ doo ałch'ídeyú ánánoł'íi dayúgo, nt'éégo baa natsínkees, la'íi Bik'ehgo'ihinañ nił destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihinañ hadíi bił daanzhooníi ni'łsiihgee yiniidaagodnłsij, yił ch'ígó'aahíi bighā, bizhaazhé náidnłtíi hii hii dala'á nt'íígee ni'łsiihíi bighā nádainłtas. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ nda'olsiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichāgháshé daanohł'íi hii bighā ágádaanohwiłsij; hadín biye' golíníi, biye' yiniigodnłsij, yił ch'ígó'aahíi bighā. ⁸ Áidá' nda'olsiihgee Bik'ehgo'ihinañ nohwił ch'ígó'aahíi bighā doo nohwiniinágodil'íi hii dayúgo yútashchín nliiníi k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichāgháshé daanohł'íi da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bił ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsij. ⁹ Áidí' ni'gosdzán biká'gee daanohwitaahíi nt'éégo nohwił ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsigo daadinłzj; yaaká'dí'go nohwiTaahíi itisgo daadinłzigo bikísk'eh ádaant'eego nt'éé go'íi, áik'ehgo zhā nt'éégo daahin'naa. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nohwitaahíi dabíi hádaat'íiyú dé't'ihézhí' hagee nda'íilziihgee zhā ádaanohwił'íi hii, áidá' yaaká'dí'go nohwiTaahíi nohwá nt'ééhíi bighā ágádaanohwidnłsij, án godiyini ye'at'ééhíi k'ehgo néé aldó' godiyini be'ádaant'ee hileehíi bighā. ¹¹ Koł ch'ígó'aahgo ákoł'iiníi doo koł gozhóógo ákółsij dago koł na'dini' ndi bikéd'í'go hadín baa bił ch'ígót'ááníi nt'ééhíi biyi' noseełgo binest'ā' golíihíi k'ehgo iłch'í'gonłt'ééhíi be'at'éégo nt'éé hileeh. ¹² Áik'ehgo nohwigan nadaahezdaahíi hadag ánádaahdle', nohwigod daaditłidíi nt'íz ánádaahdle'; ¹³ Áidí' iłk'ídezdqłh intínhíi biká' ch'ínohkáh, hadín na'níłhodíi doo ch'a'odokał da doleelhíi bighā; áidá' nalwod nasłłyigo dahnadíah. ¹⁴ Nnee dawa bił t'eké daanohł'íi hii, la'íi dázhq' nt'éégo ádaanoht'eego dahdaanołdqłh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihinañ doo hago't'éégo ch'íłtséh da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaq, dánko Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'íi dábič'í' ndohkahi at'éé; dánko koł goshch'íi hii bikeghad

nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesaągo nagontł'og hajéédgo, áí bee láni daabilchqo; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaą, dąnko nant'i' nagmaahíi nohwitahyú hileeh, dagohíi Esau holzéhi, dantsé nagmaahíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' bíyéé doleel n'íi dalańdi iyaąhíi bighą baa na'hazńiíhíi k'ehgo dąnko Bik'ehgo'ihí'nań doo yidńsı dahíi nohwitah hileeh. ¹⁷ Bidaagonońsı, Esau ágádzaahíi bikédı'go Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' nł'éhi bíyéé silıi doleel n'íígee, Dah, bıkdo'ńiid; hichago yókeedgo ná'okaąah ndi doo hagot'éégo łahgo áńáyidłéh da lék'e. ¹⁸ Doo díńko bich'i' nehesohkai da, dzıl da'anii si'áníhíi, kq' bee diltł'íi, dagohíi godilńií, chagołheekíi, yat'ógo nyolhíi, ¹⁹ Besh dilwoshé áńiíhíi, bizhii áńiíhíi, áí bizhii daidezts'aaníi, Doo dayúweh nohwich'i' yáńti' da, daayihniigo nádaayokaąah lék'e, doo bich'i' nehesohkai da: ²⁰ (Tsetahgo nakaihíi ndi dzilíi yidahi'ńaayúgo bıl nda'tsilńe'go dagohíi k'aa bee nabidi'tseedgo goz'ąą, niigo yee hadzii n'íi doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lék'e: ²¹ Daayo'ıi n'íi dázhqó bégódzidhíi bighą Moses gánii lék'e, Dázhqó nésdzidgo disłtdı:) ²² Áída' díńko bich'i' nehesohkai, dzıl Sion golzéhi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań hińahi bikłh gozńilíi yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolńi lenáhiłséhı, ²³ Dantsé daagozlińii yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahíi bıl daagozhqógo ha'ánásehíi, Bik'ehgo'ihí'nań nńee dawa yaa yałti'go yándaago'a'ihı, la'íi yaaká'yú nńee nł'éégo ádaat'eehı hadaadeszaahíi bispirits bich'i' nehesohkai, ²⁴ La'íi Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nńee bılgo łąngot'aaníi áńidéhı nohwá sizıni, la'íi dıl kok'e hılta'íi, Abel bidilíi yitısigo nł'éégo ágot'eehíi yaa nagolńi'ı ałdó' bich'i' nehesohkai. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'i' yałti'íi, doo dah daadohńii dago baa daagonohsaą: ni'gosdzán biká'gee bich'i' yałti'ihíi, dah yılńńiidíi doo hagot'éégo bits'ą' hakee da lék'e, áık'ehgo yaaká'dı' nohwich'i' yałti'ihíi hodaayelts'ąą doo hádaat'ıi dayúgo, itısigo doo bits'ą' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áída' bizhiihíi bee ni'gosdzán nagohi'naa, k'adyúgohíi gániiigo ngon'ąą, Yuńáásyú goldohgo dalańdi doo ni'gosdzán zhą nagohish'naa da, yáa ałdó' nagohish'naa doleel. ²⁷ Áń ágáńńiidíi, Yuńáásyú goldohgo dalańdi, hadíi alzaahíi nadaaha'naahíi k'ihzhı' nii'ne', golzeego ágolzee, áık'ehgo hadíi doo hagot'éégo dihi'náh dahíi zhą godziih doleel. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áńgee nohwińilgo doo hagot'éégo k'ihzhı' nohwińiıi dahíi bighą haląą ba'ihédaandzi le', áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daadnlzıgo la'íi bédaahildzidgo bıl daagohilzhqógo bá nada'iidziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'nań kq' ndi'ıłk'áhi nłini at'éé.

13

¹ Hk'isó hł daanjqohíi k'ehgo dayúweh hł daanojjoq le'. ² Nńee doo bidaagonońsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nńee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dı'hi doo yıdaagońsı dago yá da'dezné' lék'e. ³ Ha'áńshjeedíi bínádaańiıh, bıl ha'áńshojeedhíi k'ehgo; hadıń bits'ı biniidaagonł'ééhíi bínádaańiıh, nohwıi ałdó' nohwits'ı gólııgo bedaahinońnaa. ⁴ Na'ı'ńeehíi nńee dawa daayidńsı le', doo ilts'ą' nant'i' na'aashgo da: ch'a'o'ı'nehíi la'íi nant'i' nakaihíi Bik'ehgo'ihí'nań yaa yádaaktı'go yándaago'áah. ⁵ Bestso doo bidázhı' ádaanoht'ee da le'; nł'éhéta ayáháhi nohwiyéé lék'e ndi baa nohwıl daagozhqó le': Bik'ehgo'ihí'nań gánohwińńiid, Doo nits'ą' dah-

dosháh át'ée da. ⁶ Áík'ehgo doo t'áqzhí' daasiitjij dago gádaan'nii, NohweBik'ehñ shich'oníhi nliij, nnee hago ádaashidoliikí doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwá naziiní binádaaħniih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee nohwich'í' yádaakti' n'í: da'odlāħhí k'ehgo da'ohdlaq le', nt'é ádaizlaahí baa natsídaahkees. ⁸ Jesus Christ, adāqádá' át'éehí k'ehgo díi jii t'ah ágát'ée dahazhí' ágát'ée. ⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bigózini da k'izédaanoħwidoníi hela': Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee kojíidí' ko'odlā' nalwodgo áyísigo nlt'ée, doo hagot'éégo ch'iyāqħíi bee da, ái bikísk'eh ánáda'ch'ol'ijl ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. ¹⁰ Jews bich'í' begoz'aaníi bit'áahyú daanliiní da'ch'okaqħ goz'āqgee Bik'ehgo'ihí'nañ baa naltéehíi la' ágee nada'iziidíi daayiyāqgo dábik'eh; ái na'idziidíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'í' daanz; áidá' Christ ts'ılna'ahi biká' nohwá daztsāqħíi bighā née Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwá ch'ígót'í'. Nnee Jews bich'í' begoz'aaníi zhā yikísk'eh ádaat'eehíi doo áík'ehgo bágoz'āq da. ¹¹ Magashi, dibehíi, gant'ízeta nnee nda'iksiihíi bighā nadaistseedá' bidihíi okaqħ yebik'ehi da'tiséyú sitini da'ch'okaqħ goz'āq yune' áyikaah, áidá' bits'ihíi kih goznílii anahyú daayidihid lēk'e. ¹² Áík'ehgo Jesus áldó', dabíi bidihíi bee nnee hadaadilne' doleeħhíi bighā kih goznílii binaadyú ledn'aahíi dáadit'ihíi anahyú biniigodelzaa. ¹³ Áík'ehgo née áldó' nnee Jesus daayo'ni' n'íi k'ehgo daanoħwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halaq da'anahyú bich'í' dokáh. ¹⁴ Dzāqgee doo nohwá dahazhí' daagondliij goz'āq da, áidá' dahazhí' daagondleeħíi biká daadēet'ij. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ dákozhā baa náda'né'ihíi k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikaqħgo ba'ihédaandzi le', bizhi' ba'ihégošigo behagohiighāh le'. ¹⁶ Nlt'éégo ádaanoht'eego la'íi nohwíyéehíi iltahoh'niigo baa daayohnah hela': ái k'ehgo baa náda'né'ihíi Bik'ehgo'ihí'nañ yaa bil gozhóq. ¹⁷ Hadín nohwá naziiní bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiníi yinádaadéz'ijihíi bighā; ái Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yil nanágodohihi at'éé bil daagozhóqgo ádaat'ijyúgo nlt'ée, áidá' doo bil daagozhóq dayúgo doo nohwá nzhq da. ¹⁸ Nohwá da'ohkaqħ: nlt'éégo ádaahiit'ijgo bídaagonzi, dawa ánádaahiit'ijl'íi bee da'aniigo ánádaahiit'ijl'go hádaahiit'ij. ¹⁹ Shá da'ohkaqħ doleeqgo itisgo nánohwoshkaqħ, dák'adégo nohwaa nádishdaahíi bighā. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, bits'ā'dí' nkego-hen'áaníi, Jesus nohweBik'ehñ daztsāqđí' naadiidzaago áyúlaa, bidihíi nohwá ngon'áaníi dahazhí' nldzilgo bee áile'íi biláhyú: nanyoodíi bidibehíi nlt'éégo yinádéz'ijihíi k'ehgo Jesus, Nanyoodíi izisgo at'éhi, bichāgháshé nlt'éégo yinádéz'ij. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanoħwidle', áík'ehgo nt'é bil dábik'ehíi dawa nlt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bil dábik'ehíi nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dāzhq ba'ihégoš le', doo ngonel'āq dayú dahazhí'. Doleełgo at'éé. ²² Nánohwoshkaqħ shik'íyú, Díi ádaanoħwidéniidíi doo bik'edaashoħch'iigo da ndaagohoh'aah: ayāhāgo bee nohwich'í' k'eshilchíi. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'inádzāá lāq; dét'ihégo nyáá lēk'eyúgo, akú bil nánsht'aashgo nádaanoħwistséh ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiní dawa, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bichāgháshé dawa, Gozhóq, shá daabikdohñii. Ítalyú daagolíníi, Gozhóq, daanoħwiñii. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'āq le'. Doleełgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

¹ Shíí James, Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń binal'a'á nshlíni, nnee nakits'adáhyú hat'i'í ilch'á'yú odaagohele'ihíí nohwich'i' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań nohwił nlii le', nohwiłdishnii. ² Shik'íyú, iltah at'éégo nohwich'i' nagont'ogyúgo, baa nohwił daagozhóq le'; ³ Díí bídaagonołsigo, nohwi'odla'íí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdoh daaleeh. ⁴ Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áík'ehgo nohwi'at'e' nzhoníí zhá be'ádaanoł'tee doleel, doo hat'íí bee dábich'i'go da. ⁵ Nohwitaahyú dahadń doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'nań yíyókeed le', áík'ehgo baa hi'né' doleel; Bik'ehgo'ihí'nań dánzhq at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. ⁶ Áń nneehń odlaago áńíí le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, ích'iigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. ⁷ Nnee ágát'éhń nohweBik'ehń bich'á'gé' doo hat'íí ích'i' nyohodlíí da le'. ⁸ Nnee biini' nakihíí doo bigóziggo nagháhi at'éé da. ⁹ Nnee ádaagoch'yolba'ń Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízisgo at'éégo ábi'delzaahíí bigha bíl gozhóq le': ¹⁰ Áína' nnee ízis it'íin' ádaagoch'yolba'go ábi'delzaahíí bigha bíl gozhóq le': t'oh dénzhonéhíí ánádaasdíidhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleehíí bigha. ¹¹ Ch'ígona'ái sidogo hagháhgo, t'oh yinihéehgo dénzhonéhíí nandéh, áík'ehgo dénzhone' n'íí ádih: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íin' t'ah dá'it'íigo bech'ígonáh doleel. ¹² Nnee nabídi'nestaqad lé'e ndi aqł yitis ch'ínyáahn' biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaqadíí aqł yitis ch'ínyáago dahazh'i' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíl daanzhóni yaa yiden'ááníí, baa didot'aal, gonneege ch'ah hobíihíí k'ehgo. ¹³ Nnee la' nabídi'nestaqad lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nashínestaqad, doo nii da le': Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'íí bee nahóntaah goz'aq da, la'íí án doo hadń nayíntaah da: ¹⁴ Nnee daant'íígee dénchq'go ágot'eehíí yiká hát'íiníí, ídíbiiltso'go nabídintaah. ¹⁵ Dénchq'go ágot'eehíí hágot'íiníí iltsaq hileehíí k'ehgo nchq'íí yilchii: áígé' nchq'íí nchaa silíigo da'itsaahíí yilchii. ¹⁶ Shik'íyú, shíł daanołshóni, nda'oksii hela'. ¹⁷ Dawahá nlt'ééhíí la'íí dawahá nzhoníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań idindláadíí Áyílaahn' bich'á'gé' nke'né', án doo lahgo áná'dol'íli da, hat'íhíta léhídáhgo chagosh'oh nágodleehíí doo áí k'a'at'éé da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí hát'íigo dawahá daahínaago áyílaahíí bitahgé' da'iltse' nest'án begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosiidliigo ánohwilaa. ¹⁹ Áík'ehgo shik'íyú, shíł daanołshóni, nnee daant'íígee nlt'éégo íyéstsaq le', yati' t'aazh'i' goz'aqago, la'íí ha'ashkeehíí t'aazh'i' goz'aqago: ²⁰ Nnee bihashke'híí Bik'ehgo'ihí'nań binzhq'íí doo áile' da. ²¹ Áí bigha nchq'zhinéégo ágot'eehíí la'íí doo bik'ehyú ágot'eehíí dawa k'ihzh'i' ndaanołmé'ná', yati' nohwíí biyi' k'ená'dilzéhíí nohwíí yune' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah, áí nohwiyi'siziiníí hasdáyiniłgo yinel'aq. ²² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'aníyú ádaanoł'tee le', doo daazhógo dédaadolts'ago da, doo ách'i' nadaalch'aago da. ²³ Dahadń yati' daazhógo yidits'agn' doo yikisk'eh at'éé dahń, nnee la' biká'got'íné' biyi' binii' da'at'ééhíí yinel'íihíí k'ehgo at'éé: ²⁴ Áń nneehń ádinel'íid hik'e dahiyaa, áígé' dagoshch'i' ánołh' n'íí yaa yisnah. ²⁵ Dahadń Bik'ehgo'ihí'nań

yegos'aanii dázho nkt'éhi, begoz'aanii nnee ch'ínáyihí'níli, biyi' déz'iiníi dayúweh yaa higaahn, doo daazhógo íyést'saago dagoshch'i' yaa yinah daná', yati' yikísk'eh at'ééhí, án nneehí dawahá áile'íi bee biyaa gozhógo doleel. ²⁶ Dahadn nkt'éégo oshkaqah nzíná' biyati' doo yaa goyáágo yakti'n ách'i' nach'aa, án nneehí bi'okaqahíi doo bá begolne' da. ²⁷ Chagháshé bitaa lá'íi bimaa ádaadiníi, lá'íi isdzáné itsaa daanliiníi bich'i' nadaagont'ogúí bich'och'iniigo bitaach'ighaago, lá'íi ni'gosdzán biká'gee nchó'go ágot'eehíi doo hayíi be'ách'ít'éégo da, áí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa'n bináál okaqah da'aníihí, lá'íi dánzhóq at'éhi at'éé.

2

¹ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehí, bich'á'idindíni, daaholdlaago nnee doo il'anigo baa natsídaalkees. ² Nnee lá' óodo bee bigan bik'en'áné gólíni, lá'íi bidiyagé nkt'éhi bik'isilaago dała'adzaagee ha'ayááyúgo, lá'íi nnee tét'iyéhi bidiyagé dénchó'éhi yee ha'ayááyúgo: ³ Nnee bidiyagé nkt'éhíhíi zhá bich'i' ádaanoft'eego ágádaabídoñii, Dzaagé' nkt'éégee dahnda; áiná' nnee tét'iyéhíi ágádaabídoñii, Da'áígee sínzj, dagohíi, Shikeeyú ndaa: ⁴ Ágádaanoft'eeyúgoshá' lá' dá'ich'i'go, lá'íi itisgo lanatsídaalkees, nchó'go natsídaalkeesgoshá' aayádaakti'ihíi daaleeh? ⁵ Shik'íyú, shil daanoishóni, ídaayesóts'aq, Bik'ehgo'ihí'nañ ni'gosdzán biká' ágot'ee zhínéégo tédaat'iyéhíi da'odlaqahíi yee ízisgo da'it'íi doleelgo haiyiñil, lá'íi bilakt'áhgee begoz'aanii daabiyéé doleelgo haiyiñil, áí Bik'ehgo'ihí'nañ yil daanzhooníi yaa goden'áá. ⁶ Áiná' nohwíi tédaat'iyéhíi doo bil da'oltag da laq. Nnee ízis it'iiniúshá' isná daanohtwidil'íi? Da'ái yáná'ití'hé yuñe'shá' oidaanohwinihiyood? ⁷ Da'ái nkt'éégo bee nohwi'dojíhíshá' dénchó'go yaa yádaakti'? ⁸ Nant'an yegos'aanii Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' beke'eshchiiníi gánúgee, Na'ashhahgé' gólíniíi niñ nzhóq le', dání ídíl njoqohí k'ehgo, niñhíi da'aníi bikísk'eh ádaanoft'eeyúgo nkt'éé: ⁹ Áiná' nnee il'anigo baa natsídaalkeesyúgo nchó'go akt'íi, begoz'aanii yitis hadaadiltaaíi k'ehgo ádaakt'íi bídaagonosj. ¹⁰ Dahadn begoz'aanii dawa yikísk'eh at'éé ndi dała'ágo íksiihyúgo, begoz'aanii dawa yiksiih hileeh. ¹¹ Ch'a'o'néhiíi bee alnéh hela', niñhíi, Dahadn zołhéé hela', niñ ákdó'. Ch'a'o'néhiíi doo bee áldzaa daná' dahadn zeezołhíi lé'eyúgo, begoz'aanii yitis hadiltaaíi nleeh. ¹² Begoz'aanii nnee ch'ínáyihí'niñhíi nnee bee baa yáda'ití' doleelíi k'ehgo yádaakti', lá'íi áí k'ehgo ádaanoft'ee. ¹³ Doo bil goch'oba' dahí doo baa goch'oba' dago baa yá'ití' doleel; áiná' ilgoch'oba'íi aayá'ití'íi yee itisgo at'éé. ¹⁴ Shik'íyú, nnee lá', Oshdlaq, niñá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, hat'íi yit'íi áiná'? Ya' áí odlqahíi hasdábilteeh néé? ¹⁵ Kok'isn dagohíi kolah bidiyagé édíhná' dajjii biigha dáshiná'naghaaná', ¹⁶ Nohwíi lá' bich'i' gádoñiiyúgo, lch'i'gont'ééhíi bee nanñaa, sínzilgo, lá'íi násíndjídgo nanñaa; áiná' dawahá yídn niñhíi doo baa nné' dayúgo; hat'íi bee nzhóq? ¹⁷ Áik'ehgo ko'odla' zhá gólíyúgo, doo bikísk'eh ách'ít'éé dayúgo, doo hat'íi ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. ¹⁸ Dahadn gáníi doleel, Ni ondláq, áiná' shihíi shi'odla' yikísk'eh ánasht'íi: ondlqahíi shil ch'í'nah anle' yikísk'eh ánt'íi'íi da'ádíhgo, áik'ehgo shíi oshdlaqahíi yikísk'eh ánasht'íi'íi bee niñ ch'í'nah áshle'. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ dała'á niñigo hondlaq; áí nkt'éé: ch'i'idn daanlíni ákdó' da'odlaqaná' ndaaldzidgo daadithid. ²⁰ Áiná' nnee doo goyáá dahi nílini, ko'odla' goljii ndi doo bikísk'eh ách'ít'éé

dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' aí doo bígonksí da néé? ²¹ Hat'íhíta be'okaahíí biká' dahi'níilgee Abraham, nohwitaa n'íí, biye' Isaac Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yintjíná'shə', ánát'jídíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ, dávik'ehyú át'éhi bíhñniid? ²² Bigosíníisjíd néé, bí'odla'íí la'íí yikísk'eh at'ééhíí dala' na'iziid, bí'odla'íí yikísk'eh at'ééhíí bee lalzaa. ²³ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí, Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yosdlaḡad, áík'ehgo bí'odla'híí bighḡ dávik'ehyú át'éégo bá hótag, níí l'éehíí begolzaa: áígee Bik'ehgo'ihí'nañ bit'eké daabíłch'iniigo daach'ozhíí l'é'e. ²⁴ Áík'ehgo bídaagosoksjíd, doo bí'odla' zhḡ bee Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee dávik'ehyú át'éé da, áiná' yikísk'eh ádaat'eehíí aldo' bee Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú át'éé. ²⁵ Da'ágát'éégo Ráhab, isdzán nant'í' nagháhi n'íí, ch'iníí nai'aahíí ha'áyíílaa, áíge' lahyúgo ch'inádais'a'ná, ánát'jídííshə' bee dávik'ehyú át'éé bíłdo'niid? ²⁶ Kots'í koyisiziiníí adjhyúgo daats'iztsḡḡ, aí k'a'at'éégo ko'odla', bikísk'eh ách'it'ééhíí adjhyúgo, doo hat'íí ká áile' da.

3

¹ Shik'íyú, hołḡḡo ilch'ígó'aahíí daakeeh hela', ilch'ídaagont'eehíí itisgo nyeego nohwaa yá'iti' doleel bídaagonoksjhíí bighḡ. ² Daanohwigha lḡḡḡo ndaahiilziih. Dahadn yakti'gee doo íksiih dahñ nnee dázhḡ nkt'éhi nlij, nkt'éégo áyíłs, bits'í dawa da'áníyú ánát'jíl. ³ Lj' biza'áh bá adaagohiidle' nohwik'ehgo nagmaahíí bighḡ; áík'ehgo bits'í dawa bee daahiidlo'. ⁴ Tsina'eehíí aldo' baa natsidaakkes, dázhḡ nchaa ndi, la'íí nawode nch'iidíí aná'ol ndi, benal'eehíí dázhḡ alch'íséhi bee na'il'eehíí dahát'jy' yidi'eel. ⁵ Da'ágát'éégo kozaadíí alch'ísé ndi ízisgo ágot'eehíí yee ada'odlígo yakti'. Gochaago godnlch'il goz'áni kḡ' ach'íséhi bee bikḡ' do'níl lḡḡ! ⁶ Kozaadíí kḡ' do'nílii k'a'at'éé, ni'gosdzán biká' nchḡ'íí dawa bik'ehyú át'éhi k'a'at'éégo nohwits'í biyi' itah nlij; kots'ihíí dawa yilchḡḡ; ch'iidn bikḡ' dilti'íí bich'ḡ'gé' kḡ' bee bikḡ' do'nílgo ch'idehezna'ge' nch'ihenna'zh' yikḡ' da'dinil. ⁷ Tsétahgo daagolíníí íłtah at'éhiií, dlḡ', t'iish, túnteel biyi' daagolíníí daabi'dilzhḡḡ, ni'gosdzán biká' nnee daabiłshḡḡ. ⁸ Áiná' doo hadn kozaad yokshḡḡ at'éé da: nchḡ'go doo nehe'náhi at'éé da, la'íí dázhḡ bik'asda' nchḡ'. ⁹ Kozaad bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitaa'n áshḡḡ daabił'nii; da'ái bee nnee, Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ádaaszaahi, yati' bee daahónkaal. ¹⁰ Da'ái kozé'íí bich'ḡ'gé' yati' nkt'éhi la'íí yati' nchḡ'i bee hagohiigháh. Shik'íyú, díí doo ágát'éé da le'at'éhi. ¹¹ Ya' ni'gé' túháłj'gee tú nzhḡḡhíí la'íí tú nk'ḡḡzhíí dala' halj'íí néé? ¹² Shik'íyú, ya' tsj, figs holzéhi, olives náyint'í, dagohíí dasts'aa figs náyint'í néé? Áí k'a'at'éégo tú nk'ḡḡzhíí háłj'íí tee tú nzhooníí doo háłj'íí da. ¹³ Nohwitahyú hadn goyḡḡḡo bíł ígózí? B'at'e' nkt'ééhíí be'ánát'j'íí ch'í'nah áyíłs le', igoyḡ' doo t'ḡḡzh'í yáná'iti' dahíí ye'at'éé. ¹⁴ Nohwij'í yune' nohwil daagoshch'í'go dánohwízhḡ nkt'ééhíí ádá hádaat'jy'úgo, la'íí dashízhḡ itisgo ánsht'eego daanołsiyúgo, doo ádaa da'odlíí da le', doo ách'iniiyú ách'ine' dayúgo lé'ılchoohi at'éé. ¹⁵ Ídılgo ch'idzaaníí doo yaaká'gé' nke'né' da, dá ni'gosdzán biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'íí bik'ehgo, ch'iidn binant'a' bich'ḡ'gé'hi at'éé. ¹⁶ Dabízhḡ nkt'ééhíí ádá háł'j'íí, la'íí dashízhḡ itisgo ánsht'eego nzj'íí golj'íí tee doo nkegohen'ḡḡ da doleel, la'íí nchḡ'go ágot'j'íí dawa begoz'ḡḡ. ¹⁷ Áiná' yaaká'gé' igoyḡ'íí díí k'ehgo at'éé, dázhḡ nkt'éé, bíł nkegohen'ḡḡ, dawa bich'í' ch'izhḡḡ, doo adíl k'a'ách'it'éé

da, dázhó koł goch'oba', la'íi nlt'éégo ánada'ch'ol'ijlgo, doo il'anigo baa nach'itsikeesgo da, doo koká' zhá gózhóógo da. ¹⁸ Nnee nkegohen'áago ádaagolsiní k'eda'dile'go dávik'ehyú ách'ít'ééhíi binest'á' goleeh.

4

¹ Hat'íi bighá ilch'í' nadaagonołkaad, la'íi nohwitahyú ilch'í' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá nchq'íi biká hádaakt'iiníi nohwiyi' ilch'í' na'iziidhíi bighá go'íi. ² Hat'íhíta nchq'íi ch'éh hádaakt'íihíi bighá nada'oktseed: hat'íhíta naaniyú daabíyééhíi ádá hádaakt'íiná' doo nádaadołné' dahíi bighá ilch'í' hadaashołkeed, la'íi ilch'í' nadaagonołkaad: doo daahołkéedgo da'olkaqah dahíi bighá doo nádaadołné' da. ³ Dánohwízhá ádá hádaakt'íihíi biká da'olkaqahíi bighá doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éégo da'okaqahíi doo bik'eh da. ⁴ Nant'í' nakaiyíi k'a'at'éégo ádaanoł'téhi, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi nohwił daanzhoqoyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ yik'edaannihi ádaanoł'tee, ya' doo bídaagonołsi da nées? Áik'ehgo dahadn ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá bił nzhooníi Bik'ehgo'ihí'nañ yik'enñihi ádilne'. ⁵ Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eshchiiníi áñíihíi doo bighani goljíi dago gáníi daanołsi nées, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golíiníi nchq'íi hát'íi nées, dawahá ádá hát'íi nées? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ⁶ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íi itisgo nohwaa daihiné'. Ái bighá gáníi, Ádaa da'odlíhíi Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'zhí' at'éé, áiná' ádaa goch'iyolba'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íi bee daayich'onii. ⁷ Ái bighá Bik'ehgo'ihí'nañ baa ádaa deinok'taah. Ch'iidn nant'an bidah ádaanoł'tee, áik'ehgo nohwich'á' nádilyeed. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ alhánégo bit'ahgo daanołji, áik'ehgo bíi aldó' alhánégo nohwit'ahzhí' nliini at'éé. Nchq'go ádaanoł'teehíi, nohwigan tádaalgis: nnee biini' nakihíi daanołni, nohwíji daanzhoqogo ádaale'. ⁹ Doo nohwił daagozhóó dago daalchag, chaal nahisóttáq le': nohwidloh n'íi daalchago ánadaaldle', nohwił gozhóóníi doo nohwił anii dago ánadaaldle'. ¹⁰ NohweBik'ehñ binadzahgee ádaa daagoch'olba', áik'ehgo hadag ádaanohwile'. ¹¹ Shik'íiyú, doo aayanáltihíi ádaadoł'ijigo dénchq'ého laa yádaakti' da. Hadn bik'isn yí'iltahyúgo, dagohíi bik'isn dénchq'ého yaa yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi yí'iltah la'íi dénchq'ého yaa yałti': Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi baa yánti' lé'eyúgo, begoz'aaníi doo yikisk'eh ánt'ee da, áiná' aayałti' ihíi nliji. ¹² Begoz'aaníi áyílaahíi dałá'a nliji, da'án aldó' hasdáhiñiikíi yinel'aq, la'íi da'ílii yilchiigo yinel'aq: áiná' hat'íi nliji nñzigo aayanáltihíi ádní'ijigo nnee la'ihíi baa yánti'go? ¹³ Sáq'a, nohwíi gádaadołnihií, Díi jii dagohíi iskaq akú kih goznilyú nkáh, akú dałá'a nohwełegodáh, nada'iilñii la'íi nohwaa nada'iinigo, áik'ehgo bestso nohwá ígowáh, daadołni: ¹⁴ Ndi iskaq ágonéhíi doo bídaagonołsi daná' ádaadołni. Nohwi'ihí'na' hat'íi át'éé? Áád nahinago dé't'ih hiłtséhgé' da'áđihíi k'ehgo ádaanoł'tee. ¹⁵ Áiná' gádaadołniigo nlt'éé, NohweBik'ehñ hat'íiyúgo daahii'naa doleeł, áik'ehgo díi ádaahiidle', dagohíi ái ádaahiidle', daadołniigo. ¹⁶ Doo ágádaadołni dayúgo ádaa da'oldliigo yádaakti': ágát'éégo yá'iti'íi nchq'íi át'éé. ¹⁷ Dahadn áígee ách'ít'ééhíi yigółsi ndi doo ágát'éé dahñ nchq'íi bá hileeh.

5

¹ Sáq'a, ízis da'ok't'iiníi, daalchag la'íi daadołwosh, iniigodilnehíi bee nohwiká' ngowáhíi bighá. ² Bee ízis da'ok't'iiníi daandzid, la'íi no-

hwiidiyághíí doolé daayiyáa. ³ Nohwi'óodo lá'íí béshligai daadichii; áí bidichiihíí nohwaa nagolní' doleel, áí kọ' diltk'híí k'ehgo nohwitsj' yiyáa doleel. Dawahá lán da'íííhíí iké'yú náhilkaaahíí bighá ikh'í' nadaasohné. ⁴ Sáá'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíí daayóbiijl n'íí t'áazhí' bich'á' daahónoktá'íí nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshíí daachagíí Bik'ehgo'ihí'nań, nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí, yidezts'áa. ⁵ Ni'goszán biká' ízis da'okt'iiníí lá'íí gonedliiníí zhá bee daahinołnaa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíí k'ehgo, k'adíí na'itseedíí biká' ngonyáá. ⁶ Nnee dávik'ehyú at'ééhíí zideego bá nadaagoso'áago daazesohlj; do nohwidag at'éé dago. ⁷ Áík'ehgo shik'íyú, nohweBik'ehń nadázhj' biba' nohwil nkedaagohez'áa le'. Sáá'a, k'edileehíí ni'goszán bich'á'gé' nest'á' lán ílíni bil nkegohen'áago yiba' sidaa, da'itksé lá'íí iké'zhj'go nanágotáazhí'. ⁸ Nohwíí aldó' nohwil nkedaagohez'áa le'; nohwijíí ndzilgo ádaake': nohweBik'ehń nadáhgee ngowáhíí bighá. ⁹ Shik'íyú, doo lida'oktah da, doo nohwá ndaago'aah da doleelhíí bighá; sáá'a, ndaago'a'íí ch'é'ítingee sizj. ¹⁰ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí nohweBik'ehń bizhi' bee yádaakti' n'íí, biniidaagonkt'éehíí bil nkedaagohez'áahíí nohwil ch'ídaago'aahgo bikisk'eh ádaanołt'ee le'. ¹¹ Sáá'a, ndzilgo nazj n'íí bil daagozhóóníí baa natsídaahiikees. Job holzéhi ndzilgo sizj n'íí baat'ídaanołs; biniidaagodelzaahíí bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíí yídaagołs; nohweBik'ehń dázhj' aatét'íí lá'íí bil goch'oba'hi at'éé. ¹² Shik'íyú, díńko bee itisgo ádaanołt'ee le', doo yaaká' bee nohwit'á dahnádaadidołnih da, doo ni'goszán bee da, doo lá'ihíí bee da; áiná', Ha'aa, daadołniigo da'anii ádaadołni le'; dahyúgohíí dánko nohwaa yá'iti' doleel. ¹³ NohwitaHyú lá' biniigonkt'éé née? Áń okáah le'. Ła' bil gozhj'óó née? Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahéńzigo ido'aał le'. ¹⁴ NohwitaHyú lá' nezgai née? Ínashood yánazini yiká ádaanii le'; áí nohweBik'ehń bizhi'íí binkááyú ik'ah yil yedilníhgo bá da'okáah le': ¹⁵ Áík'ehgo odłáago okáahíí bee nezgaihíí nadzih, áík'ehgo nohweBik'ehń hadag ánábidolíí; lá'íí nchj'go adzaa lé'eyúgo, binchj'íí bá da'izlíné ánádołnił. ¹⁶ Nda'oksihíí baa kł nadaagołni', lá'íí kdenáago láda'okáah, áík'ehgo nádaanołwi'dilzih. Nnee dávik'ehyú at'ééhíí bijj dawa bee okáahgo dázhj' bedehíí. ¹⁷ Elías nnee dá nohwíí k'a'at'éhi nlij lé'e, áń, Doo nagotj da le', niigo bijj dawa bee oskáah: áík'ehgo ni'goszán biká' dá doo nagotj'he taadn legodzaagé' gostán dahiitáa. ¹⁸ Áíge' ná'oskáahgo yaaká'gé' nkegonktáá, áík'ehgo ni'goszán biká' nest'á' nádaagozdíí. ¹⁹ Shik'íyú, nohwitaHyú lá' da'anii ágot'eehíí yich'á' nyááyúgo, lá' t'áazhí' yil nnat'áazhyúgo; ²⁰ Díńko yigołsih le', nchj'go at'íhń bi'at'e' nyihesiłhgé' dahadń t'áazhí' yil nnat'áazhń, áń da'itsaah bich'á'gé' biyi' siziiníí hasdábidołteel, áík'ehgo nchj'íí lággo yilegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshkíni, nnee nanidí' daanlįgo ilt's'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íi Bithýnia daagolzeeyú odaagohele'ihíi bich'į' k'e'eshchii, 2 Nohwíi, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa dabíntsé nohwídaagolsįgo hanohwiheznil, la'íi Holy Spirit hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, la'íi bidil bee nohwik'í daidil'ta' doleełgo hanohwiheznil: Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'į'gont'ééhíi dayúwehégo bee nohwá ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoş le', án bilgoch'oba'íi an'odaazliiníi bee Jesus Christ daztsaadı' naadiidzaahíi biláhyú ánídégo nádaagosidlįi, ák'ehgo yaaká'yú gozhóóníi ndaahóndliihíi doo nohwits'á' bech'įgowáh dago biká daadéet'įh. 4 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daanohwíyéé doleeł, doo da'ílíi hileeh dahi, doo hichqoh dahi, doo bech'įgonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'ńíi, 5 Nohwi'odla' golíhíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań binawod bee nht'éégo nohwinádéz'įi, hasdáhiikáhíi ąął łalzaazhį', ái nohwá ilch'į'ılzaago nnágodzaago ch'į'nah ádolńiik. 6 Ái bigha, k'adíi dé't'įhézhį' iltah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwiniidaagonł'éé lęk'e ndi dázhq nohwil daagozhqó: 7 Nanohwi'dintaahíi bee nohwí'odla' nłdzil shįhíi nabi'dintaah; óodo kq' bee bitádil'eeł, óodo da'ílíi hileeh, áidá' nohwí'odla'íi óodo bitisgo ilįi; ák'ehgo nohwí'odla' nłdzil bígóziyúgo, Jesus Christ nádzáágo nohwa'ihéndzįgo, daanohwidnłsįgo, la'íi nohwits'á'idindláád doleeł: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwil daanzhq; k'adíi án doo daah'įi da ndi daahohdlaągo nohwil daagozhqó, nohwil gozhóóníi doo hagot'éégo baa na'goni' dago yaaká'yú idindláádíi k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwí'odla' bee nasozįyúgo nohwiyi'siziiníi hasdakáh. 10 Ái hasdách'igháhíi bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa ch'oba' doleełi, dabíi binkááyú nada'iziidi n'íi yaa nadaagosni'; ái hasdách'igháhíi yiká na'ódaadilkid, la'íi dázhq yídaagolsįh hádaat'įgo nadaayilkaah lęk'e: 11 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi Christ biSpirit daayigoyilni dabíntsedá' Christ biniigodilne'íi yaa nagosni', la'íi bikédįgo bits'á'idindláádíi ałdó' yaa nagosni', ák'ehgo hagot'éégo ágodonłhíi, la'íi da'os'ah ágodonłhíi yiká na'ódaadilkid lęk'e. 12 Holy Spirit yaa nagosni' n'íi, doo ái goldohíi biyi' ánágot'įł da doleełgo, áidá' díi goldohíi biyi' ágone' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi bich'į' ch'į'nah ágolzaa, ák'ehgo k'adíi da'ái bee nohwil na'goni', nnee Holy Spirit yaaká'dí' nkenł'a'íi biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'į' yadaakt'íi, da'ái yee nohwil nanádaagolńi', ái Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi yídaagolsįhgo hádaat'įi. 13 Ái bigha nohwiini' ładaahle', ídaa daagonohdzaą le', Jesus Christ nádzáágo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi nohwíyéé doleełi dąngont'į'zhį' ndaahółi; 14 Chągháshé da'dits'agíi k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bídaagonolsįh dadá' nchq'íi zhą hádaahł'įi n'íi doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': 15 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'į' ánniidíi, godilzįhgo at'ééhíi k'ehgo nohwíi ałdó' nohwí'at'e'íi dawa bee daagodinolsi le'; 16 Gánįgo bek'e'eshchįhíi bigha, Shíi dilzinihíi

nshlji; áik'ehgo nohwíí aldó' daagodinolsi le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ doo hadín yik'izhi' at'éego da, nnee daantíígee hagot'éego adaát'iidíí yee yándaago'a', án nohwiTaa daabildohniigo nádaahokqaahyú bédaakdzidgo daadinolsi le', ni'gosdzán biká' daagonohljídá': ¹⁸ Díí bidaagonolsi le', doo ánídá' daanohwitaa n'íí bi'at'e' nohwil ch'idaiz'aa n'íí doo nt'é da, áidá' aí biyi'dí' nanánohwi'diheznii, Beshligai la'íí óodo da'ilíí hileehi doo bee nanánohwi'diheznii da; ¹⁹ Áidá' Christ bidil lán ilíni bee, án dibelíí bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idilhil dahíí k'a'at'éego nlii: ²⁰ Án ni'gosdzán doo hwahá nni'taa dadá' habi'doltii, áik'ehgo da'iké'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, ²¹ Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinañ daahohdlaq; Christ daztsaadí' Bik'ehgo'ihinañ naadiidzaago ábíílaa, la'íí bee bits'á'idindláádíí baidin'áq, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ daahohdlaqago bits'á'dí' nkt'éehíí ndaahokíí doleel. ²² Doo daazhógo da, áidá' da'aniiigo nohwik'isyú nohwil daanzhoq doleelgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehíí bikisk'eh ádaanoht'eehíí bee nohwiyi'siziinií nzhoggo ádaahlaa, áik'ehgo nohwííid' dázho hł daanohjoq le': ²³ Da'ilíí hileehi doo bee ánídégo nádaagosohdljii da, áidá' doo da'ilíí hileeh dahi bee nádaagosohdljii, Bik'ehgo'ihinañ biyati' hináhi la'íí dahazhi' begoldohi bee nádaagosohdljii. ²⁴ Nnee dawa t'oh k'ehgo ádaat'ee, la'íí nnee zhinéego ízigo ágot'eehíí ch'il dénzhonéhíí k'ehgo ádaat'ee. T'ohíí daanihé, la'íí ch'il dánzhonéhíí n'íí nanihidéh: ²⁵ Áidá' nohweBik'ehñ biyati' dahazhi' begoldohi at'éé. Díí yati'íí bee nohwich'í' yáná'itihíí, yati' baa gozhóni at'éé.

2

¹ Da'oh'ni'íí, nadaach'aaahíí, nzhóni ádaado'iinií, la' bíyéehíí idáhádaaht'iinií, la'íí ncho'go yádaakti'íí dawa k'ihzhi' ndaagodinoh'aahgo, ² Mé' áni gozlíni ibe' yidih daanljihíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati', ibe' nkt'éhi, bidilh daanohljii, bee daanooseel doleehíí bigha: ³ NohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí ilk'idá' daasoljigo. ⁴ Án bich'í' nnohkáh, án tséé hinaahíí k'ehgo nlii, nnee doo hádaabit'íí da ndi lán iljigo Bik'ehgo'ihinañ habiltjii. ⁵ Nohwíí aldó' tséé hináhi daanohljihíí k'ehgo kih godiyini doo hit'íí dahíí nohwee ágólne', okqaah yedaabik'ehíí daadilzini daahleehgo, Bik'ehgo'ihinañ baa hi'niilhií k'ehba'ihedaanhsigo daahokqaah, aí Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinañ bil dávik'eh. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinií biyi' gáníí, Isaa, Siongee hágon'áágee tséé dantsé si'aaníí nnish'aah, lán iljigo haktini, aí tséehíí Christ nlii: áik'ehgo dahadíí bosdlaqadíí doo hant'é yik'e ídaayándzi da doleel, nii. ⁷ Ái bigha án daahohdlaaníí nohwich'í' lán iljii: áidá' doo da'odlaq dahíí bich'í'go tséé kih ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí hágon'áágee dantsé si'aaníí siljii, ⁸ Doo da'odlaq dahíí yséé bigha nach'igeehíí, tséé ts'iztalgo nach'ikaadíí siljii, Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo daach'idits'ag dahíí bigha nach'iniidéh; díí yee bángon'qaahi ádaach'it'ee. ⁹ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ, godilhidí' dabíí bits'á'dí' díyat'éego idindláádzhi' nohwiká ánniidíí, ízigo ye'at'éehíí ch'í'nah ádaanołsi doleehíí bigha nohwíí daakinolt'ííhíí hanohwi'dihesnilhi ádaanoht'ee; nadaant'án okqaah yedaabik'ehíí daanohljii, nohwinant'a' dała'áhíí daanohljigo daagodinolsini, Bik'ehgo'ihinañ biyéé daanohljii: ¹⁰ Lahn doo Bik'ehgo'ihinañ bíyéehíí daanohljii da, n'íí k'adíí bíyéé daanohljii:

lahn Bik'ehgo'ihinañ doo nohwaa ch'oba' da, n'íí k'adií nohwaa ch'oba'. ¹¹ Shił daanooshóni, díí ni'godsán biká'zhi' nanidí' nakaihíí la'íí dét'ihézhí' kú nakaihíí k'ehgo daanoahljigo, nádaanochwoshkaah, nohwits'í bich'í' zhinéégo nchó'í zhá hádaaht'iiníí bits'á'zhi' ádaanoht'ee, nohwííí yune' nlt'éhííí nchó'íí bich'í' nagonlkaad; ¹² Doo Jews daanljí dahíí binadzahgee nohwi'at'e' nlt'éégo ádaanołsı: áík'ehgo doo bik'ehyú ánádaaht'ijl da, daanijigo nohwída'iltah ndi nlt'éégo ánádaaht'ijhíí daayo'ijgo Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzı doleeł, án baa nyááhíí bijjı. ¹³ NohweBik'ehñ biyéé daanoahljijhíí bigha nnee yenagos'aanií dawa bikisk'eh ádaanoht'ee: ízigo nant'án, án ízigo at'éhi nlijgo daadohts'ag; ¹⁴ Nant'ánchañ daanliiníí aldó' daadohts'ag, áí doo bik'ehyú ánádaat'ijl dahíí biniidaagodılne'go, la'íí dá bik'ehyú ánádaat'ijhíí nlt'éégo ánádaaht'ijl daayılñijgo ízigo nant'án nohwich'í' yi'aa. ¹⁵ Díí Bik'ehgo'ihinañ nohwá hát'ij, dá bik'ehyú ádaaht'iiníí bee nnee doo daagoyáá dahíí, nt'é yaa yádaakt'íí doo yıdaagołsı dahíí, doo nt'é daanij dago ádaahle'. ¹⁶ Jews bich'í' begoz'aanií doo dayúweh bi'sna' daanoahljı da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bił ch'í'otáahíí doo nohwinchó'íí bił yaa nadaasołtsooz da, áídá' Bik'ehgo'ihinañ bánada'ohsiidíí daanoahljigo daahinoħnaa. ¹⁷ Nnee dawa daadinolı le'. Odlá' bee nohwik'isyú daanliiníí nohwıl daanzhóq le'. Bik'ehgo'ihinañ daadinolısgo bédaaldzid le'. Ízigo nant'anhíí daadinolı le'. ¹⁸ Nada'ohsiidíí, nohwinant'a' daanliiníí dawa bee daadinolısgo daadohts'ag; daanzhooníí la'íí doo hago ádaat'ij dahíí doo áí zhá da, áídá' hadaashkeehíí aldó' daadohts'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nlt'éégo ách'ídzaago idégoch'ilziyúgo, áídá' doo nchó'go ách'ídzaa da ndi koniigodılne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'ít'ééyúgo, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dá bik'ehyú ách'ít'éé. ²⁰ Nchó'go ádaahdzaahíí bigha nohwiniigodelzaahíí bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' áí Bik'ehgo'ihinañ bił nzhóq nee? Dah. Áídá' dá bik'ehyú ádaaht'ij ndi nohwiniigodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgoħij, áí Bik'ehgo'ihinañ bił nzhóq. ²¹ Ágát'éégo nohwiniidaagonłt'ééhíí bigha Bik'ehgo'ihinañ nohwich'í' ánniıd: Christ nohwá biniigodelzaa, áík'ehgo shedaanoht'ee le', nohwılñii: ²² Án doo nchó'go adzaa da, nach'aago ya'iti'íí doo bizé'dí diıts'ag da: ²³ Án nnee yati' bee daabokáal ndi bíí doo t'aazhı' yati' yee okáal da: án biniigodelzaa ndi goyéégo nohwich'í' godish'aah doo ñii da; ndihíí Bik'ehgo'ihinañ dá bik'ehgo aayati'ihíí yaa idet'aq lək'e: ²⁴ Án nohwinchó'íí dabíí bits'í ída'áyiıdlaago tsj'ılna'áhi yıká' daztsaa, néé nohwinchó'íí bich'í' dasiıtsaa dá dá bik'ehyú ágot'eehíí bich'í' daahin'naa doleełhíí bigha: nohwá habi'doltsazıí bigha nohwinchó'íí bits'á'zhi' nádaahdzii. ²⁵ Dibehjı ch'a'onalsááhíí k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adií t'aazhı' dibehjı Nanyoodihíí baa nánohkai, án Christ nlijgo nohwiyi'siziiníí Yinádéz'iiníí nlij.

3

¹ Da'ágát'éégo isdzané daanoħłni, nohwiká' daadohts'ag; áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo yikisk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabıldoħñii da ndi, nlt'éégo ádaanoht'eehıí bee da'odlaq daaleehgo daahonołbijh doleeł; ² Nlt'éégo ánádaaht'ijlgo la'íí Bik'ehgo'ihinañ daadinolısgo daayo'ijhıí bigha da'odlaq daaleeh. ³ Doo nohwiká'yú zhá ídaadolzhóq da, daazhógo nel'ijhıí bigha doo nohwıtsızıl ıltah

at'éégo daashbizh da le', la'íi dawahá óodo ádaaszaahíi doo nohwaa dahnaznilgo da, la'íi diyagé láan ílínií doo nohwik'isilaago da: ⁴ Áídá' nohwííi yune' nlt'éégo ágot'eehíi bee dénzhonégo ádaahke', nohwííi yune' isht'edaagodnt'éégo, la'íi dant'éheego be'ádaanoht'eego, áí be'ídaadoilzhooníi doo da'ílii daaleh dahi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee láan ílíni. ⁵ Da'ágát'éégo doo áníidá' isdzané daagodnksinií Bik'ehgo'ihí'nañ yaa da'ohíhíi ídaadilzhqo lèk'e, bika' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lèk'e, shinant'a' yilniigo: da'osodlaqadhíi bigha' an bich'eke'yú k'ehgo daasolij, nlt'éégo ádaanoht'eeyúgo, la'íi doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanoht'ini, nohwí'aa baa natsídaahkeesgo bil daagonohij, bits'í doo nldzil dahíi bigha' daadinoksí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwí'ihí'na' nohwá ágoksinií da'ánohla nohwiyéehíi bigha'; áik'ehgo da'ohkqahgee doo nohwich'í' nagont'og da. ⁸ Da'iké'yú goz'aaníi, daanoht'igha nohwinatsekees dala'á ádaanoksí, laa daach'ohba' le', odla' bee ik'isyú daanoht'ijigo lil daanoht'joo le', nohwííidí' nohwil daagoch'oba' le', k'édaanoht'í le': ⁹ La' doo bik'ehyú ádaanoht'izlaa dayúgo doo iké'déna' ágánadaahdle' da, daanoht'wóch'iid lèk'eyúgo doo t'aaqzhí' daahóhch'iid da: áídá' gozhóóníi bá hádaaht'ij; díi bigha' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' ánniid bidaagonoksí, la'íi áí bee gozhóóníi nohwiyéé doleel. ¹⁰ Hadíni' ihí'na' bil nzhonoj, la'íi nlt'éégo bíyołkaal hat'íinií, áni doo nchq'go yahti' da le', doo lé'ilchoo da le': ¹¹ Áni nchq'íi yits'á'zhí' anne'go nlt'ééhíi ye'at'íi le'; ikh'í'gont'ééhíi yiká hat'íiigo nldzilgo yikádéz'ij le'. ¹² NohweBik'ehí' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi yik'idéz'ij, áí bi'okqahíi yíyést'saq: áídá' nnee doo bik'ehyú ánadaat'ijl dahíi yits'á'zhí'go dahnot'aal. ¹³ Nlt'éégo ádaanoht'eedá', hadíni'sh' nohwini'dilnih? ¹⁴ Dánzhqogo zhá ágot'eehíi bigha' nohwiniidaagont'éeé ndi, nohwá gózhqo doo: nnee nohwik'edaannihíi doo bédaaldzid da, doo nohwil nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áídá' nohweBik'ehí', Bik'ehgo'ihí'nañ nliigo, nohwííi yune' daadinoksí le': nlt'ééhíi nohwádhíyú goz'aaníi nohwííi biyi' yune' nda'ohíhíi nnee la' yigha' nanohwíidilkiidíyúgo, hagog'éégo bich'í' hahdzihíi t'ah bíntse bidaagonoksí le', t'adégo la'íi daadinoksígo baa nadaagohí' le': ¹⁶ Nlt'éégo ánadaaht'ijlgo idédaagososijigo, Christ biláhyú nohwí'at'e' nlt'éé ndi léda'ilchoogo nchq'go ánadaat'ijl daanoht'winiihíi ídaa yádaandzj doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgoyúgo nlt'éégo ánadaaht'ijl ndi nohwiniidaagont'éeéhíi dávik'eh, áídá' nchq'go ánadaaht'ijl zhineéhíi bigha' nohwiniidaagont'éeéyúgohíi doo nzhqo da. ¹⁸ Christ dalahndi nohwinchq'íi bigha' biniigodelzaa, áni dávik'ehyú át'ééhíi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nnohwiniílhíi bigha', bits'í zhá zesdj, áídá' biyi'sizini doo zesdj da, áí bee naadiidzaa: ¹⁹ Áí bee spirits ha'áshijeedyú nyáágo yich'í' yahti'; ²⁰ Áí spirits-híi doo áníidá' dabízhá daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bágoho'aal lèk'e; Noah hínaadá' tsina'eelíi áile'dá' tsina'eelíi biyi' tsebíi hilt'eego zhá hasdakai, tú biláhyú. ²¹ Áí túhíi tú bee baptize ánohwí'delzaago Jesus Christ daztsaqdí' naadiidzaahíi biláhyú hasdáhiikaihíi bee nohwil ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníi nai'eełgo ágolzee da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éégo idégoch'íksigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádzago Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhineégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíinií, la'íi yedaabik'ehíi, la'íi spirits binawodíi

dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahí k'ehgo nohwíí áldó' bi-natsekeesí k'a'at'éégo nohwinatsekeesí ádaahle'go nohwíí áldó' bá no-hwiniigodilne'go dávik'eh: hadín bits'í bee biniigodelzaahí nchọ'íi yits'á' nyáá; ² Áík'ehgo nehena'zhí' kots'í zhinéégo nchọ'í ánádaat'ííhí doo yaa biini' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań hát'íníi zhá ánat'íígo yaa biini' doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokaąh dahíi bíl daanzhọgo ánádaat'ííhí k'ehgo ánádaahiit'íi n'íi ąął bech'ígóyáá; díinko be'ánádaahiit'íi ni': nchọ'íi doo bich'í' t'ąązhí' ádaant'ee da ni', nohwits'í zhinéégo nchọ'íi zhá hádaahiit'íi ni', nohwił nádaagodeyis ni', da'iidlaągo daagodnlch'aad ni', da'iidlaągo nohwił daagonedlii ni', ła'íi da'ílinéhií daahohiikaąh ni': ⁴ Bíl nchọ'go ánádaat'íi n'íi, k'adii nchọ'go ánádaat'íi doo bíl aanáhkeel dahíi bighá nohwída'iltah: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, nnee daahinaahíi hik'e nanezna'íi bílgo ilk'idá' yaa yałti'go siziinií, bináál ái nneehíi ánádaat'íi n'íi dabíi ídaa nadaagolni' doleel. ⁶ Nnee nanezna' n'íi t'ah daahinaadá' nt'é bighá yati' baa gozhóni bee bich'í' ya'íiti'? Yati' baa gozhóni daay-odlaągo biyi'siziinií Bik'ehgo'ihí'nań yil daadoleehíi bighá, dabíntsedá' góyéégo bándagost'ąą ndi. ⁷ Ágot'eehíi dawa k'ad bengonáh: ái bighá nohwiini' daagolíigo, ídaa daagonohdzaągo da'ohkaąh le'. ⁸ Díinko itisgo begoz'áni, dázhó híl daanohjọ le': i'íjóníi nohwitah begoz'ąyúgo, ła' ni'iksiih ndi nohwił'íjóníi ái bee bíl ya'istsooz. ⁹ Idenáągo hasta' nahkáh, doo bik'e daashotł'iigo da. ¹⁰ Nnee bána'iziidií nt'é biyéehíi yá yinádéz'íigo yita'iníihíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi dała'á daanotíige doo nohwaa daizné'íi íltah ádaat'eehíi bee híl ch'odaahniih. ¹¹ Nnee ła' yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'díi'íi zhá yee yałti' le'; nnee ła' ich'oníiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nłdzilgo ábísigo ich'onii le': Jesus Christ bílahyú Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoš doleelgo, án dázhó ba'ihégoš le', ła'íi dawa yebik'eh le', doo ngonel'ąą dáyo dahazhí'. Doleelgo at'éé. ¹² Shił daanohshóni, nohwi'odł' bee bigodziigo nanohwíntaahi nyé'i bee nohwich'í' godeyaayúgo, dilidgo nnihií k'ehgo, doo nohwił díyadaagot'ee da le', doo ágondziyú bee shich'í' ágodzaa doo daanohsi da le': ¹³ Ndi Christ biniigodelzaagee nohwíí áldó' itah daanohíihíi bighá nohwił daagozhó le'; áík'ehgo án bits'á'idindláádíi ch'í'nah alzaago dázhó nohwił daagozhó doleel. ¹⁴ Christ bizhi'híi bighá nchọ'go nohwaa yádaach'ikti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit, bee bits'á'idindláádíi, nohwiká'zhí' nliihíi bighá: nchọ'go nohwaa yádaalti'íi Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go yaa yádaalti', áídá' no-hwich'í' zhinéégo Bik'ehgo'ihí'nań dázhó ba'ihégoš. ¹⁵ Áídá' nohwi-idaagonł't'éyúgo, nnee naitseedíi doo daanohíigo da le', in'íihíi dago-híi nchọ'go at'íinií, dagohíi doo bidildoo dahíi nabinł't'ogúí áldó' doo daanohíigo da le'. ¹⁶ Áídá' nnee ła' Christ yodlaąhíi bighá bini-igonł't'éyúgo doo yik'e ídaayándzi da le'; áídá' ái bighá Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzi le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aah doleehíi biká' ngonyáá, bichągháshéhií dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lək'eyúgo, nnee Bik'ehgo'ihí'nań baa nł'éégo na'goní'íi doo yiksk'eh ádaat'ee dahíi hagog'éégošą' bendaagonáh doleel? ¹⁸ Nnee dávik'ehyú ádaat'ehi nyeego hasdákai lək'eyúgo, áídá' nnee doo daagodniłi dahíi ła'íi

nchɔ'go ádaat'iinií hagosha' ádaane'? ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íigo biniidaagonk't'éehíí nzhɔgo ánádaat'íigo biyi'siziinií Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daide'aahgo bináadaadéz'íi le', án dawa áyílaahíí la'íi da'áníyú át'éhi nlii.

5

¹ NohwitaHyú ínashood yánaziinií daanohkíni, nohwich'í' yashti', shíí áldó' áí itah nshlii, Christ biniigodelzaahíí hish'íigo baa nagoshni', la'íi ízigo at'éehíí ch'í'nah alne' doleekíí shíí itah nshlii doleek; díinko nádaanohwoshkaah: ² Ínashood daanliinií, Bik'ehgo'ihí'nañ bidibelíí daanliigo bá da'dohné'go bináadaadeh'íi, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaat'íigo; doo bestso bigha da, ndi nohwil daanzhɔqhií bigha ánádaat'íi; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihí'nañ daanliinií bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa daidez'aanií doo nant'án ádaadol'íigo bináadaadeh'íi da, ndi nkt'éégo ádaanoht'eego nohwedaat'ee doleehíí bigha. ⁴ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bidibelíí Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'nah silíigo, yaaká'yú ch'ah hobíihíí bits'á'idindláadíí, doo da'ílií hileeh dahi, nohwaa dot'aal doleek. ⁵ Da'ágát'éégo áni nahkaiyehíí, ínashood yánazini daadinokígo daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyolba'go daakidohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihí'nañ nnee ídaa da'odlíihíí yits'á'zhí' áyísi, áídá' bilgoch'oba'íi bee ídaa daagoch'iyolba'íi yich'odaanii. ⁶ Áík'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinokígo Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí bit'ááhzhí' ádaanoht'ee le', áídí' dabíí hát'íigee hadag daanohwidolteek: ⁷ Nohwich'í' nadaagont'ogíí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ baa daidenoh'aah; án zhá nohwaa bil goyéé. ⁸ Nchɔ'go nohwich'í' na'iziidíí, ch'iidn nant'án, ndóicho áníigo k'azhá iyáágo anál'isíí k'ehgo nohwitaHyú leehidáhíí bigha nohwiini' daagolíí le', ídaa daagonohdzáa: ⁹ Nohwi'odla' nkdzilgo án bidag ádaanoht'ee, odla' bee nohwik'íyú ni'gosdzán biká' da'áík'ehgo goyéégo bich'í' nadaagowaa bídaagonokígo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, dawa bee nohwaa daach'oba'íi, dahazhí' ízigo ágot'éhi goz'aayú Christ Jesus biláhyú nohwich'í' ánniid, áík'ehgo dét'íhéhzhí' nohwiniidaagodilne'íi bikédígo nkt'éégo hadaanohwidile', daanokzilgo la'íi nohwinawod golíigo doo t'aazhí' nnádotl'ish dago ádaanohwile'. ¹¹ Án doo ngonel'aq dayú dahazhí' ízigo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondliidíí bigonsini shich'oníigo shíí da'ayáhágo nohwich'í' k'e'shilchíí ni', Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi da'at'éégee baa nohwil nagoshni', nkdzilgo bee nasozíigo nohwidag yashti'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánáséhíí, Gozhóó, daanohwínií, danohwíí Bik'ehgo'ihí'nañ hanánohwiheshíí k'ehgo bíí áldó' hanádaabides'ni; la'íi shiye' Márcus holzéhi áldó', Gozhóó nohwínií. ¹⁴ Lií daanohjɔgo daagodinoxígo daalohs'os le'. Christ Jesus biyéé daanohkíinií ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aq le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

¹ Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí la'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwíłteehíí biláhyú bi'odla' daa golííníí bich'í' k'e'eshchii, áí bi'odla' hik'e néé nohwi'odla' ílíni bíl dálekt'ee: ² Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bídaagonósiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' íłch'í'gontééhíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí hik'e binzhó'íí yich'í' nohwiká áńniidíí bidaagosiilzjíd, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dábik'ehyú daahin'naago bídaanel'qago ádaanohwizlaa: ⁴ Áń biláhyú ízisgo hik'e íljigo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'qag; áí bee ni'gosdzán biká' nnee nchó'i zhá hádaat'jǐhíí bigha daagołchqo'íí bits'á'zhí' hasdádohkah, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'ééhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. ⁵ Áík'ehgo dážhó dahdaanołdohgo dawa bee nohwi'odla', nł'éégo ihí'naahíí bíłgo da'íké' ndaahníl; nł'éégo ihí'naadí' nohwił'igoziníí ałdó'; ⁶ La'íí nohwił'igozdí' ídaa gonohdzaaníí ałdó'; ídaagonohdzaadı' nohwini' k'eh ádaanołsiníí ałdó'; la'íí nohwini' k'eh ádaanołsǐdí' Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eehíí ałdó'; ⁷ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo laadaach'ohba'íí ałdó'; la'íí k'eh k'ehgo laadaach'ohba'dí' nohwił'ijóóníí bíłgo. ⁸ Áí dawa nohwiyi' begoz'qago dayúweh nohwiyi' nołseeýugo, nohweBik'ehń bídaagonósiníí bee doo da'íliné daahinohnaa dago nest'a' ch'il yiká' nant'jǐhíí k'ehgo nł'éégo ánadaaht'jǐhíí daanoht'jǐł doleel. ⁹ Áídá' hadín díí ye'adǐjǐhíí bináá ágodǐhíí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'jǐ da, lah binchó'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. ¹⁰ Áí bigha nko, shik'íyú, nohwiká áńniidgo hanohweznilíí nł'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanołsigo dahdaanołdoh; díí dawa be'ádaanoht'eeýugo doo nahkaad at'éé da: ¹¹ Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwiniłíí bilalt'áhgee goz'aaníí dahazhí'i nohwich'í' bíl ch'í'dotjǐł. ¹² Áík'ehgo díí dawa íłk'idá' bídaagonółsǐ ndi, la'íí da'anǐigo nohwił ch'ídaagost'ááníí bee nadaasozǐ ndi dayúweh bínadaadołǐhíí hásh'jǐ. ¹³ T'ah hinshnaadá' díí bínadaałǐhíígo ádaanohwinsǐhíí shíł dábik'eh; ¹⁴ K'adégo dastsaaħgo bígonsǐhíí bigha, Jesus Christ nohweBik'ehń shíł ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. ¹⁵ La'íí nohwits'á' dasiitsáǐhíí bikéd'go díí dawa dábik'ehń bínadaałǐhíí doleelhií bigha ádaanohwíłdishnii. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehń binawodíí la'íí nádaahíí baa nohwił nadaagosilni'dá', doo nach'áhago na'goní'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'á'idindláádíí danéé nohwińáá bee daahiit'jǐhi baa nadaagohiilni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bits'á'dí' dilziníí la'íí anáyet'iiníí bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindláádíí bits'á'dí' la' hadzii'go gánniid, Díńko shiYe' shíł nzhóni, án baa shíł gozhóq. ¹⁸ Díí yaaká'dí' áńniidíí daadihiits'ag, dzíł dilzini biká' án bíl nahiikaidá'. ¹⁹ Áí bee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakt'íí ádaanǐ n'íí da'anǐigo nohwich'í' alzaa; áí yati'íí kq' godíłhíł yune' dilti'híík'ehgo at'ééhíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nł'éé, ya'ái k'azhą hagháhzhí', la'íí ts'íksoqsécho hagháhzhí', áík'ehgo daanohwíjǐ yune'

be'idindláád doleel: ²⁰ Ntsé díí nohwil ídaagozì le', Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiní biyi'dí' yunaásyú ádaagone'íí baa na'gozñi' n'íí doo la' nnee dabízhá binatsekeesíí bee ch'í'nah áile' at'éé da. ²¹ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú yádaakti' n'íí doo dabíí hádaat'íyú yádaakti' da: áídá' nnee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihì'nañ yánada'izíidi, Holy Spirit yá daabiyíkti'go yádaakti' ni'.

2

¹ Áídá' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú na'iziidíí ádaadil'íigo nakai ni', da'ágat'éégo nnee Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' yaa ílch'ídaago'aah ádaadil'íigo nohwitahyú nakai doleel, ílch'ígót'aahíí nnee da'íííí daidesñilíí léda'ílchoogo nohwil ch'ídaago'aahgo nakai doleel, áí nohweBik'ehñ bidilíí bee nadaabiheññii ndi án doo bídaagonzì da daayíñii doleel, áík'ehgo biká' ngonyáágee dabíí dagoshchì' da'íííí daaleehíí yee ách'í' daagodit'aah doleel. ² Áík'ehgo ncho'go ánádaat'íííí nnee lággo yikisk'eh daahikáh doleel; déncho'go ágádaat'eehíí bighá da'anii ágot'ee zhin'éehíí ncho'go yaa yádaakti' doleel. ³ Dawahá dayúwehégo ídáhádaat'íigo nach'aago yati'íí bee nohwee hádaaldzil daaleeh doleel: áí doo ánídá' góyéégo bá ndaagost'aa n'íí t'ah íl, la'íí bíl ch'ígodeehíí biba' t'ah bágoz'aa. ⁴ Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ncho'go ádaadzaa n'íí biniidaagodilne'íí doo t'aazhì' yotá' da, áídá' ch'iidn bikò' dílti' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagotheel dážhò dílhiigo oda'í'án yuyaa bésh hish-bizhíí bee bídaast'oggo ígozísigo baa yá'ití'zhì' ákúyaa biba' isht'eni'níí; ⁵ Doo ánídá' ni'godsán biká'gee nnee biniidaagodilne'íí Bik'ehgo'ihì'nañ doo t'aazhì' yotá' da, ndi ni'godsán biká'gee doo daagodnłsì dahíí bíl tú idesjoalgo áyíílaadá' Noah, dábíkehyú ágot'eehíí yaa yakti'ihì bílgo tsebíí hilt'eelgo hasdáyíñil lék'e; ⁶ La'íí Bik'ehgo'ihì'nañ kíh gozñil, Sódóm la'íí Gomórrah daaholzéhi, da'íííí daaleehgo yílch'ígonyíí, ílch'íí zhá silíjzhì', áík'ehgo yunaásyú nnee Bik'ehgo'ihì'nañ doo daagodnłsì da doleelíí áí kíh gozñilíí hagot'éégo bich'í' daagodigháhíí bee bíl ídaagozì; ⁷ Áídá' Lot, nnee dábíkehyú át'éhi, hasdáyíñíí, án nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dážhò ncho'go bí'at'e'íí yaa nant'og lék'e: ⁸ (Lot, dábíkehyú át'éhi, áí nnee yitahyú gólíídá', begoz'aaníí doo yikisk'eh ádaat'ee dahíí yo'íigo la'íí yid-its'ago, bits'á'dí' bijíí dážhò bíl na'diní' dawa jji.) ⁹ Áík'ehgo nohweBik'ehñ nnee Bik'ehgo'ihì'nañ yikisk'eh ádaat'eehíí nabídintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyíñíííí yígótsì, áídá' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihì'nañ nnee yándaago'aahíí bijíjzhì' biba' ádaayíksigo yígótsì, biniidaagodilne' doleelgo: ¹⁰ Nnee bits'í ncho'go hádaat'íiníí yikisk'eh daahínaahíí, la'íí binadaant'a'íí doo daidits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihì'nañ hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígótsì. Áí ídaa da'odlíigo ádaat'íí, la'íí dabízhá daabik'eh, yaaká'yú daagolíníí daach'idnłsini doo biini' daaháh dago ncho'go yaa yádaakti'. ¹¹ Áídá' Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíni, binawodíí hik'e binldzilíí itisgo ádaat'éhi, doo la' da'okáalgo nohweBik'ehñ binadzahgee baa dahdaago'aah da. ¹² Ndi áí nneehíí dziłká'yú gólíiníí k'a'ádaat'ee; áí dziłká'yú gólíiníí doo natsídaakes da, dabínik'eh ánádaat'íííí zhá ye'ádaat'ee, bíl nda'dideelgo natseedhíí bighá daagozłj: áí nneehíí doo yídaagolsì dahíí déncho'go yaa yádaakti'; áí dabíí ncho'go ánádaat'íííí bighá da'íííí daaleeh doleel; ¹³ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bighá biniidaagoonł'éehíí bich'í' nadaahi'ñiil, got'íigo

daagodnłch'aadíi gonedłiđ daanzı. Da'ılchq̄q̄hıı la'ıı bik'e ıdaa yágosinıı daanłiđ, bıł da'ohsaagee nohwich'ı' nadaach'aahıı yee ıdaa da'odlıı; ¹⁴ Nant'ı' na'ıdahıı zhá hadaadéz'ıı, nchq̄'go ánadaat'ıılıı doo ádaıksıjıh da; bıini' doo daanłdzıl dahıı k'ızé'daidihıniıł: dawahá hádaat'ıiniı ładaile'go dázhı yıdaagolsı; bıł ch'ıdaagodeehgo bá ha'odzíihı ádaat'ee: ¹⁵ Nłt'éégo ágot'eehıı bits'á'zhı' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, Bósor biye', ánát'ııłhıı k'ehgo yikısk'eh ánadaat'ııł, án doo bik'ehyú adzaa dahıı bigıhı bich'ı' nahi'nıiłı bıł nzhq̄ léké; ¹⁶ Áıdá' nchq̄'go ánát'ııłhıı bigıhı nłdzilgo bich'ı' ha'odzıi: túlgayé doo yati' da n'ıı nnee bizhiihıı bee bich'ı' hadziigo Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'ızıidin'ıı doo goyáá dayú ańe' n'ıı áısiıđ. ¹⁷ Áı nnee Bik'ehgo'ihı'nań biyati' ıłch'ıdaago'aahgo ádaadıl'ıni, łeyı'dı' tú hadaazłiđ n'ııgeee tú áđihıı k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bıł nadaagoyol-hıı k'ehgo ádaat'ee; áı aad nahınagıı k'ehgo godıłhıı bádıhyú dahazı' bágóz'aa. ¹⁸ ıdaa da'odlııgo yati' nchaahıı yee yádaaktı'go nnee nda'ıksıihgo daahınaahıı bitahdı' dánane yits'á'heskaihıı k'ızébidihıniıł, bits'ı nchq̄'ıı zhá hádaat'ııgo, la'ıı nchq̄'ıı doo yich'ı' t'aažhı' ádaat'ee dago k'ızébidihıniıł. ¹⁹ Dawa bee nohwich'ı' bıł ch'ıda'ntııh daabıhıı ndi dabıı nchq̄'ıı bı'ısna' daanłıdád' ádaanıi: hant'é nnee bidag hagháhıı, da'ái bı'ısna' hıleeł. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwińıiı, yıdaagolsıniı bee ni'gosdzán biká'gee nchq̄'go ágot'eehıı bits'á'dı' haheskaihıı bikédı'go, da'ái nchq̄'ıı bee ák'ınanáda'ıst'óógo, áı bitis nádaasłııyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'ıı bitisgo nchq̄'go ádaat'eeego nádaaleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehıı doo yıdaagolsı dago zhıneehıı doo bá nłt'éé da, ndi yıdaagolsıdıı bikédı'go dilzıhgo bengot'aanıı baa daadest'aa n'ıı yits'á'zhı' ádaasdzaa zhınéhıı itisgo doo bá nłt'éé da. ²² Da'anıigo goyáágo yati'ıı gánııhıı k'ehgo ádaat'ee, Gósé dabıı bikwıh n'ıı yaa nadáhgo néıdąą; la'ıı góchi tánásgızıhi gosht'ısh yiyı' nanáhasghal, ııi.

3

¹ Dıı nakıdn nohwich'ı' k'ená'ıshchıı, shıł daanohshónı; dıı naltsoos da'ála biyı'dı' ıłk'ıdád' bıdaagonolsı n'ıı nohwił ch'ı'nah ánáshdle' ' bınádaanłıihgo nłt'éégo baa natsıdaahkees doleełgo: ² Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'ızııdi daagodnłsıni yunáasyú ádaagone'ıhi yaa nadaagolı' n'ıı bınádaanłıih doleełgo, la'ıı nohweBik'ehń Hasdánohwińıiı binal'a'á daandlıniı nohwinkááyú yegos'aanıı ałdó' bınádaanłıih do leełgo nohwich'ı' k'ená'ıshchıi: ³ Dıı ntsé bıdaagonolsı le', iké'yú yólkaalyú okąąh yaa daadłohıı dabıı nchq̄'go hádaat'ıiniı ye'at'éégo nadaakai doo, ⁴ Áı gádaanıi doo, Da'os'ah łąą Jesus nadáhıı begóz'aa? Doo ánııdád' daanohwitaa n'ıı nanezna'dı' godezt'ı'go dawahá alzaadád' ágot'ee n'ıı k'ehgo t'ahágot'ee, daanıi doleeł. ⁵ Dııńko doo yınádaanłıih hádaat'ıı da, doo ánııdád' yáá Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bee alzaago gólıı nı', ni'gosdzán ałdó', áı tú bits'á'dı' gólıı, la'ıı tú bee alzaa: ⁶ La'ıı áı túhıı bee ni'gosdzán n'ıı tú bıł idezjoolgo, ni'gosdzán biká' dawahá ásdııđ: ⁷ Da'ái Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ıı bee yáá la'ıı ni'gosdzán bıłgo dıı ııı t'ah gólııhıı didlıd doleełgo bıba' goz'aa, Bik'ehgo'ihı'nań nnee yándaago'aahıı bıjıızhı', la'ıı nnee Bik'ehgo'ihı'nań doo yikısk'eh ádaat'ee dahı da'ılıı daaleehzhı' bıba' goz'aa. ⁸ Dıı dałá'á baa yonah hela', shıł daanohshónı, nohweBik'ehń dawá'á ııı, doo náhółtag dayú łegodzaahıı k'ehgo yaa natsekees, la'ıı doo náhółtag dayú łegodzaahıı, dałá'á ııı k'ehgo yaa natsekees. ⁹ Nnee la' nohweBik'ehń yengon'áanıı doo łale' da daanzı

ndi da'aniiigo laile'; nízaadyú nohwá goho'aal, doo hadín da'ííli hileeh hat'íí da, áídá' nnee dawa binchó'íí yits'á'zhí' ádaane'go hat'íí. ¹⁰ In'ííhíí t'é'yú nadáhíí k'ehgo nohweBik'ehń ngon'áá'híí bijíí biká' ngonyáágo, yáa yat'éégo áhíłts'ago bech'igońáh, la'íí dawa be'alzaahíí kó' dázhó sidogi bits'á'ńdoogo hiyíh, ni'gosdzán la'íí biká'gee nnee ádaizlaahíí dawa aldo' nnádik'áh. ¹¹ Díí dawa da'áizhí' ádíhíí bighá, nnee hago'at'éhi daanołhíí doleelgo baa natsídaahkees, daagodinolįigo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikisk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá'íí bijíí ndaahohíígo la'íí bikádaadeh'íígo, áí bijíí biká' ngonyáágo yáa ditláádgo, hiyíhgo edíh, la'íí yáa hik'e ni'gosdzán be'alzaahíí kó' dázhó sidoogo bits'á'ńdoogo hiyíh. ¹³ Áídá' nééhíí, nohwá ngon'ááníí bik'ehgo yáa áníidéhi la'íí ni'gosdzán áníidéhi bikádaadéet'íí, áí biyi' dábik'ehyú ágot'eehíí zhá begoz'aq doleel. ¹⁴ Áí bighá, shíł daanołshóni, ágát'ééhíí bikádaadeh'íígo, dahdaanołdohgo nkegohen'ááníí be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idíłhíł dago, la'íí doo nohwaa dahgoz'aq dago nohweBik'ehń daanołwidolįseel. ¹⁵ La'íí nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aahíí bighá hasdách'igháhíí ká ch'íotaq daanołįigo nł'téé; Paul, nohwik'isn nohwíł daanzhóni, aldo' bigoyá' baa det'aqahíí bik'ehgo, da'áik'ehgo nohwich'í' k'eda'ashchíí; ¹⁶ Binaltsoosíí dawa biyi' díí yaa nagolni'; áí biyi' la' nyeehi ye'anííhíí doo bigózi da; áí yati'íí nnee doo bíł ídaagozi dahíí, bi'odla' doo nłdzil dahíí, nádaayogįsgo; la' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchíiníí aldo' ágádaayi'íí, ágádaat'ííhíí bee dabíí ídíl ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Áí bighá nohwíí, shíł daanołshóni, dabíntsé díí bídaagosolįdhíí bighá ídaa daagonohdzaq, doo ídaa daagonohdzaq dayúgo, dąnko nnee daancho'íí nda'įłsiihíí bee da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' ádaanołwile', áídí' nłdzilgo nasozíí n'íídí' nadohkali at'éé. ¹⁸ Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdąnołhwiníí, dayúweh bídaagonolįigo bíłgoch'oba'íí binkááyú daanołseel le'. K'adíí la'íí dahazhí' án ba'ihégoł le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Dantsé godeyaadá' nłını, án daadesiits'aaníı, nohwińáá bee daahiit'iiníı, daahihiiltsaaníı, nohwigan bee nabik'ıdaadenłııhíı, án Yati' be'ıhi'náhi, Christ nłıı; 2 (Ihi'ńaahíı ch'ı'ńah alzaa, án daahihiiltsaa, baa nadaagohiilni', ihi'naa doo ngonel'aa dahíı, nohwiTaa yił nłını, nohwich'ı' ch'ı'ńah alzaahíı nohwił baa nadaagohiilni';) 3 Daahihiiltsaaníı ła'ıı daadesiits'aaníı nohwił baa nadaagohiilni', nohwiı ałdó' nohwił ıı daanjoo doleehíı bigha: nohwiTaa ła'ıı biYe', Jesus Christ, bił da'anii ıı daandlıı. 4 Dázhó nohwił daagozhóó doleehíı bigha dıı nohwich'ı' baa k'eda'ıılchii. 5 Dııńko Christ bits'á'dı' daadesiits'aa, áık'ehgo nohwił nadaagohiilni', gádaanozwił'ńiigo, Bik'ehgo'ıhi'nań idindláadıı nłıı, godıłhıı dázho doo ła' biyi' golıı da. 6 Godıłhıı biyi' nahiikaidá', bił ıı daandlıı daan'ńiıyúgo ıéda'ılchoo, da'anii ágot'eehıı doo bikısk'eh ádaant'ee da: 7 Áıdá' Bik'ehgo'ıhi'nań idindláadıı yiı' nłııhıı k'ehgo néé ałdó' idindláadıı biyi' nahiikaiyúgo, ıı daanjoo, áık'ehgo biYe' Jesus Christ bidıı nohwincho'ıı dawa nohwá yidıłkoo. 8 Nohwincho'ıı da'adıh daan'ńiıyúgo, ıch'ı' nadaahiich'aa, áık'ehgo da'anii ágot'eehıı nohwiı' da'adıh. 9 Nohwincho'ıı baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ıhi'nań nohwincho'hıı bigha nohwaa nágode'aah, án da'anııyú at'éé, dáıık'ehyú at'éé, áık'ehgo doo bik'ehyú ádaasıidzaa dahıı dawa nohwá nai'eeł. 10 Doo hak'ı ncho'go ádaahiidzaa da daan'ńiıyúgo, Bik'ehgo'ıhi'nań ıé'ılchóhi nłııgo ádaahiidle', áık'ehgo biyati'ıı doo nohwiı' golıı da.

2

1 Shıchagháshé, dıı nohwich'ı' k'e'eshchii, doo hak'ı ncho'go ádaaht'ıı da doleehıı bigha. Ndi dahadıń ncho'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'ı' nohwá yaıı'ıı gólıı, Jesus Christ, dáıık'ehyú at'éhi: 2 Áń nohwincho'hıı bigha bidıı idezjoolıı yee na'azıılıhi nłıı: doo danéé zhá da, ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo biká' nnee bincho'ıı ałdó' bá. 3 Christ yengon'áanıı bikısk'eh ádaant'eeyúgo zhá án bıdaagonlııhıı bee nohwił ıdaagozı. 4 Dahadıń, Shıı án bıgonsı, ńııdá' án yengon'áanıı doo bikısk'eh at'éé dahıı, ıé'ılchóhi nłıı, da'anii ágot'eehıı doo biyi' golıı da. 5 Áıdá' dahadıń Bik'ehgo'ıhi'nań biyati' yikısk'eh at'ééhıı bił nzhoonıı dayúweh nıdzil hıleehıı bigha ıalzaa: dıı bee da'anii biyi' daandlııgo nohwił ıdaagozı. 6 Dahadıń, Christ biyi' nshıı, ńııhıı, hıgaal' n'ıı k'ehgo hıgaalgo dáıık'eh. 7 Shık'ııyú, begoz'aanıı doo áńııdehi bee nohwich'ı' k'e'eshchii da, áıdá' begoz'aanıı doo áńııdá'hi, doo áńııdá' bıdaagonıısi. Doo áńııdá'hi begoz'aanıı, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aađı' godezt'ıgo daadohts'agi at'éé. 8 Áıdá' godıłhıı bech'ıgonyááadá' da'anii idindláadıı k'adıı be'idindláadıı bigha begoz'aanıı áńııdehi at'éé, Christ bıláhyú da'anii, nohwiı ałdó' nohwich'ı' da'anii: áı begoz'aanıı bee nohwich'ı' k'ená'ıshchii. 9 Dahadıń, Idindláadıı biyi' nashaa, ńııdá' bik'ısn yik'enniıhyúgo, án t'ah godıłhıı yiı' nagháhi at'éé. 10 Dahadıń bik'ısn bił nzhoonıı, idindláadıı yiı' golıı, áık'ehgo bigha nach'ıgeehıı da'adıh. 11 Áıdá' bik'ısn yik'enniıhıı godıłhıı yiı' golıı, godıłhıı yiı' nagháhi

at'éé, hayú deyaa shíhí doo yígótsi da, godilíhíí bináá áyisdíídhíí bighá. ¹² Shichagháshé, Christ bizhi'íí biláhyú nohwinchó'híí bighá nohwa nádaagost'áahíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. ¹³ Nnee báyán daanoahlíni, Bik'ehgo'ihí'nań, dantsé godezt'i'go golííní, bidaagonokshíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. Nnee ání nahkaihíí, nchó'i nliíhń bitis daasolijíhíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. Chagháshé daanoahlíni, nohwiTaa bidaagonokshíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. ¹⁴ Nnee báyán daanoahlíni, dantsé godeyaadi' godezt'i'go golííní bidaagonokshíí bighá nohwich'í' k'eshilchíí ní'. Nnee ání nahkaihíí, nadaanołwodíí, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nohwiyi' golííhíí, ła'íí nchó'i nliíhń bitis daasolijíhíí bighá nohwich'í' k'eshilchíí ní'. ¹⁵ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí, dagohíí ni'gosdzán biká' nandeehíí doo nohwił daanzhóo da le'. Dahadíń ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bił nzhóoyúgo, nohwiTaa bił'jóóníí doo biyi' golíí da. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' be'ágot'eehíí dawa, kots'í nchó'i hat'ííní, konáá bee nts'i'iksiihíí, kohi'na' be'ída'ch'odliíhíí, díí dawa doo nohwiTaa bits'á'dí' da, ni'gosdzán bits'á'dí'hi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzán ła'íí nchó'go hách'it'ííní bech'ígowáhi: áídá' hadíń Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ííyú ánát'ííhíí dahazhí' golíí. ¹⁸ Shichagháshé, nnágodzaahíí biká' ngonyáá: Christ yich'í' nagonłkaadíí hińáh doleelí ba'ikodaanołs; ilk'ídá' Christ yich'í' nadaagonłkaadíí ła'ágo neheskai; áí bee nnágodzaahíí biká' ngonyáá bidaagonłzi. ¹⁹ Áí nohwits'á' dahiskai ní', áí doo bił daandlii dahíí bighá nohwits'á' dahiskai; bił daandlii lék'eyúgo, t'ah bił nahiikai doo ní': áídá' nohwits'á' oheskai, áí bee bigózi, doo bił daandlii dago. ²⁰ Áídá' nohwíí Holy Spirit nohwiyi' golíí, áík'ehgo dawa nohwił ídaagozi. ²¹ Da'anii ágot'eehíí doo bidaagonokshíí dahíí bighá nohwich'í' k'e'eshchíí da, áídá' bidaagonokshíí bighá, ła'íí lé'ichoohíí doo ła' da'anii ágot'eehíí bits'á'dí' dago bidaagonokshíí. ²² Hadíń lé'íłchóhi nlii? Jesus doo Christ nlii da, niihíí, án lé'íłchóhi nlii. Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwiTaa at'éé da, niihíí ła'íí, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Christ bich'í' nagonłkaadíí nlińi at'éé. ²³ Hadíń, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa doo yígótsi da: áídá' hadíń, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa áldó' yígótsi. ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'áadi' godezt'i'go daadesots'aaníí dayúweh nohwiyi' golíí le'. Ágádaht'ííyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí biYe' dała' bił daanołhíi doleel. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'áa dahíí yaaká'yú bee daahinołnaa doleel, nohwiłniidgo nohwa ngon'áá. ²⁶ Dahadíń k'izénohwidilteeh hádaat'ííní díí baa nohwich'í' k'eshilchíí ní'. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwiká'zhí' áyííłaa, t'ah nohwiyi' golíí, doo hadíń nohwił ch'ídaago'aah da ndi nzhóo: da'án dawa nohwił ch'ígó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwił ch'ígon'áahíí k'ehgo Christ biyi' daanołhíi le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daanołhíi; áík'ehgo án hiltsehíí bijíi doo bédaahiildzid dago nasiidzii doleel, nyáágee doo bináál ídaa yádaandzi dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dábi'ehyú át'éégo bidaagonokshííyúgo, nnee daantíígee da'áígee ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé ádaat'eego bidaagonokshíí.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ntsoláa bił daanjóo, bichagháshé daanołwidí'niigo: ni'gosdzán biká' nnee doo bidaagonokshíí dahíí bighá néé áldó' doo nohwídaagonokshíí da. ² Shił daanołshóni, k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań

bichagháshé daandlii, hago ádaant'ee doleelí doo hwahá bígozih da: ndi díí bídaagonlzi, án hiltsehíí bijíí án ga'ádaant'ee doleel; da'át'éehíí k'ehgo daadidiiltséh doleelíí bighá. ³ Nnee daantíígee ák'ehgo Jesus yich'í' biini' tédaat'iyyúgo, Jesus dázhó nzhqohíí k'ehgo nzhqogo ádilzi. ⁴ Dahadíí doo bik'ehyú át'éé dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí áldó' doo yee ílší da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí doo be'ch'ílsí dahíí át'éé. ⁵ Díínko bídaagonlší, Jesus nohwinch'íí yó'oyidi'aahgo nyáá; lá'íí nch'ó'íí doo lá' ye'at'éé da. ⁶ Dahadíí án biyi' nliinií doo nch'ó'go at'íí da: lá'íí dahadíí nch'ó'go at'íí doo hak'i bíltsáá da, doo bigólsí da. ⁷ Shichagháshé, hadíí nohwich'í' naoch'aa hela': dahadíí da'áígee ánát'ííhíí dábik'ehyú át'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú át'éehíí k'ehgo. ⁸ Dahadíí nch'ó'go ánát'ííhíí ch'iidn nant'án bits'á'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaadi' godezt'í'go nch'ó'go at'íí. Ch'iidn nant'án ánát'ííhíí údóldííhíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nyáá. ⁹ Dahadíí Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliinií doo nch'ó'go at'íí da; Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi biyi' nliihíí bighá: doo hago'at'éégo nch'ó'go at'íí da, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliihíí bighá. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé dagohíí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bígózi doleel: dahadíí doo dábik'ehyú át'éé dahíí, lá'íí doo bik'isn bíl nzhqo dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'goni'íí yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadi' godezt'í'go daadesots'aahíí át'éé, daanohwigha híl daanjogo dábik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, nch'ó'í nliihíí yits'á'dí' nliigo bik'isn náizesdii. Nt'é bighá yizes-híí? Dabíí bí'at'e' nch'ó'dá' bik'isn dábik'ehyú át'éehíí bighá. ¹³ Shik'ííyú, ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, doo nohwíl díyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwíl daanzh'óhíí bighá da'itsaah bits'á'dí' ihí'naazhí' daasiikaihíí bídaagonlzi. Dahadíí doo bik'isn bíl nzhqo dahíí, da'itsaahíí yiyi' golíí. ¹⁵ Dahadíí bik'isn yik'enniihíí ík'idá' nnee yizes-hííhíí k'ehgo at'éhi at'éé: dahadíí nnee yizes-hííhíí 'ihí'naa doo ngonel'áá dahíí doo yee hínaa dago bídaagonlší. ¹⁶ Jesus bí'ihí'na' nohwá nyinné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bí'ijóóníí bídaagonlzi: ák'ehgo nées áldó' nohwí'ihí'na' nohwik'isyú bá ndaan'né' dábik'eh. ¹⁷ Dahadíí ni'gosdzán biká' be'ihí'naahíí dawa yigoyííídá', bik'isn tét'iyéégo yígólsí ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hago't'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ bí'ijóóníí bijíí biyi' golíí? ¹⁸ Áídá' shichagháshé, da'aníigo híl daanjogo ílch'odaahí'nií le', doo daazhógo ádaan'niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Díí bee da'aníí ágot'eehíí bits'á'dí' daandliigo bídaagonlzi doleel, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwííí biyi' nkegohen'áaníí begoz'áá doleel. ²⁰ Nohwííí yune' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandziyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwííí bitisgo at'éehíí dawa yígólsí. ²¹ Shíí daanohshóni, nohwííí yune' dábik'ehyú ádaant'eehíí bídaagonlziyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo ndaahiildzid da. ²² Ák'ehgo nt'éhéta bídaahónkeedíí nohwaa yiné', ngon'áaníí bikisk'eh ádaant'ee, lá'íí dábíí bik'ehyú ádaant'eehíí bighá. ²³ Díínko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdláá le', lá'íí híl daanohjoo le', Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'ááhíí k'ehgo. ²⁴ Hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áni yikisk'eh at'ééhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' golíí, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' golíí. Holy Spirit nohwaa daizné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíí' golíígo bídaagonlzi.

4

¹ Shil daanohshóni, spirits doo dawa daahohdlaꝯ da, áídá' spirits bídaanohtahgo bídaagonolsiꝯ, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daanliꝯ shihíí, dagohíí doo bits'á'dí' daanliꝯ da shihíí. Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádaadil'íni lágóo ni'gospdzán biká' niheskaihií bighá. ² Díí bee Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit bídaagonolsiꝯ. Spirit daantúꝯgee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, ñiihií Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nlíni at'éé: ³ Áídá' spirit daantúꝯgee, Jesus nnee k'ehgo nyáá, doo ñii dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nlíni at'éé da: díí Christ bich'í' nagonkkaadí bispirit at'éé, hígháhgo ba'ikodaanohsꝯ n'í; da'ái ilk'idá' ni'gospdzán yiká' nliꝯ. ⁴ Shichagháshé, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi daanohliꝯ, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádaadil'íni bitis daasolliꝯ: nohwiyi' golííhn ni'gospdzán biyi' golííhn bitisgo at'ééhíí bighá. ⁵ Ni'gospdzán bits'á'dí' daanliꝯ: áí bighá ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yaa yádaakti', áík'ehgo ni'gospdzán biká' nnee daabidits'ag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi daandliꝯ: dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ yígótsiníí nohwidits'ag; áídá' dahadín doo Bik'ehgo'ihí'nañ yits'á'dí'hi nliꝯ dahíí doo nohwidits'ag da. Díí bee spirit da'aníihíí nliꝯ shihíí, dagohíí spirit lé'íkchoohíí nliꝯ shihíí bídaagonlzꝯ. ⁷ Shil daanohshóni, kíl daanjoo le': i'ijóóníí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé; dahadín bi'ijóóníí Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nlíni at'éé, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yígótsiꝯ. ⁸ Dahadín doo bi'ijoo dahíí, doo Bik'ehgo'ihí'nañ yígótsiꝯ da; Bik'ehgo'ihí'nañ i'ijóni nliꝯhíí bighá. ⁹ Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bi'ijóóníí nohwil ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' dala'áhi ni'gospdzán biká'zhi' nkeyin'a, án bee daahin'naa doleelgo. ¹⁰ Díínko i'ijóóníí at'éé, doo néé Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil daanzhoqohíí bighá da, ndi bíí bil daanjooqohíí bighá biYe' nohwá yin'a', bidikíí bee nohwincho'íí bighá nohwá nahíñiíl doleelgo. ¹¹ Shil daanohshóni, Bik'ehgo'ihí'nañ dázho bil daanjooqohíí bighá, néé áldó' kíl daanjoo le'. ¹² Doo hak'i hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yo'íí da. Néé kíl daanjooqo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiyi' golíí, nohwil nzhooníí dayúweh ndzil hileehíí bighá lálzaa. ¹³ Díí bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' daagondliꝯgo, la'íí bíí nohwiyi' golíígo bídaagonlzꝯ, dabíí biSpirit nohwaa yiné'íí bighá. ¹⁴ NohwiTaa biYe' ni'gospdzán biká' nnee hasdáyniilgo yin'a'íí daahihi-iltsaꝯgo baa daagohiilni'. ¹⁵ Dahadín, Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' at'éé, ñiihií Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' golíí, bíí áldó' yiꝯ golíí. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bil daanjoóníí bídaagonlzꝯ la'íí daahohiidlaꝯ. Bik'ehgo'ihí'nañ i'ijóni nliꝯ; áík'ehgo hadín i'ijóni yiꝯ golíínií, Bik'ehgo'ihí'nañ yiꝯ golíí, la'íí bíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' golíí. ¹⁷ Áí bighá nohwil'ijóóníí ndzilgo nohwá lálzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijí doo daasiite' dago nasiidziꝯ doleelgo ni'gospdzán biká' daagondliꝯ ndi án ye'at'ééhíí néé áldó' be'ádaant'eehíí bighá. ¹⁸ Hadín bi'ijóóníí doo neildzid da; i'ijóóníí lálzaahíí bee négodzidíí nain'í: hadín neildzidíí biniigodilne'. Hadín neildzidíí bi'ijóóníí doo lálzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ dantsé bil daanjooqohíí bighá nohwil daanzhoq. ²⁰ Dahadín, Bik'ehgo'ihí'nañ shil nzhooq, ñiidá' bik'isn yik'enniíhyúgo, áí lé'ííchóhi nliꝯ: dahadín bik'isn yo'íni ndi doo bil nzhooq dadá', hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ, doo yo'íí dahíí, bil nzhooq doleel? ²¹ Díí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'áni at'éé, Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bil nzhooníí bik'isn áldó' bil nzhooq le'.

5

1 Nnee daantíígee Jesus, Christ nliigo yodlaaní, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nlii: áík'ehgo dahadín nohwíTaa bíl nzhooní, bizhaazhé áldó' bíl nzhqo. 2 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíl daanzhqqo, ngon'áání bikísk'eh ádaant'eeyúgo, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé nohwíl daanzhqqo bídaagonlzi. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áání bikísk'eh ách'ít'ééhíí, án kol nzhóni at'éé: án ngon'áání bikísk'eh ách'ít'ééhíí doo nyee da. 4 Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliiní ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis nlii: nohwí'odlq'íí bee ni'gospdzán biká' ágot'eehíí bitis daandlji. 5 Hadín ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis nlii? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliigo yodlaaní zhá. 6 Jesus Christ tú hik'e díl bílgo bee nyáá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e díl bílgo bee nyáá. Holy Spirit da'anii nliihíí bighá da'aniiigo baa nagolní'. 7 Taagi yaaká'yú da'aniiigo baa nadaagolní', nohwíTaa, hik'e Yati' nliini, la'íí Holy Spirit: áí taagihíí da'áhi at'éé. 8 Taagi ni'gospdzán biká' da'aniiigo baa nadaagolní', Holy Spirit, hik'e tú, la'íí dík: díí taagihíí dálekt'eego ádaanii. 9 Nnee nadaagolní'íí hodaayélt's'áago nkt'éé: áí nagolní'íí dabíí biYe' yaa nagolní'híí át'éé. 10 Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yodlaaní, dabíí da'anii na'goni'go yígótsj: dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ doo yodlqá dahíí, lé'íkchoogo áyítsj; biYe' yaa nagolní'íí doo yodlqá dahíí bighá. 11 Díínko yaa nagolní'íí át'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ ihí'naa doo ngonel'áq dahíí nohwaa daidez'áq, díí ihí'naahíí biYe' yiyi' golíí. 12 Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yigoyilíí ihí'naa doo ngonel'áq dahíí yee hínaa; dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' doo yigoyilíí dahíí doo áík'ehgo hínaa da. 13 Díí k'e'eshchiiníí nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' daahohdlaaní nohwich'í' k'e'eshchij; ihí'naa doo ngonel'áq dahíí bee daahinohnaa bídaagonoksj doleel'íí bighá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' bizhi' dayúweh daahohdlqá doleelgo. 14 Díínko bee bada'óndlii, nt'éhéta biká da'ohiikaqah, bíí hát'íiníí bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: 15 Nt'éhéta biká da'ohiikaqahgee nohwidits'ago bídaagonlziyúgo, biká da'ohiikaqahíí daasiit'íidgo bídaagonlzi. 16 Dahadín bik'isn nchq'íí doo bighá da'itsaah dahíí ye'at'íígo yo'íiyúgo, yighá okaqah le', áík'ehgo nchq'íí doo bighá da'itsaah dahíí ye'ádaat'íiníí Bik'ehgo'ihí'nañ ihí'naahíí bá baa daide'aah doleel. Nchq'híí bighá da'itsaahíí gólíí: áí bighá hadín okaqah le' doo dishnii da. 17 Doo bik'ehyú ánách'ot'íí dahíí dawa nchq'ihíí át'éé: áídá' nchq'íí doo bighá da'itsaah dahíí gólíí. 18 Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliiníí doo nchq'go at'íí dago bídaagonlzi; Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nkt'éégo bistij, áík'ehgo nchq'i nliihín doo bihi'náh dago ábitsj. 19 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daandljiigo bídaagonlzi, áídá' ni'gospdzán dágoz'áq nt'éégo nchq'i nliihín yebik'eh. 20 Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nyáágo nohwíl ídaagoz'igo ádaanohwizlaahíí bídaagonlzi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii nliini bídaagonlzi doleelgo; dabíí da'anii nliini biyi' daagondlji, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlji. Díí Bik'ehgo'ihí'nañ da'aníhi, la'íí ihí'naa doo ngonel'áq dahíí át'éé. 21 Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okaqahíí bits'á'zhí' ádaanoht'ee. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí, bichagháshé bílgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'aniigo shíl daanzhọ, doo shí zhá da, nnee da'anii ágot'eehíí yídaagoksiníí dawa áldó'; ² Da'anii ágot'eehíí nohwijíí biyi' golííhíí bighá k'e'eshchii, áí da'anii ágot'eehíí dahazhí' nohwíl nlií doleeł. ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwitaa biYe' nlíni, bits'á'dí' aatét'íí lá'íí ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aq le', da'anii ágot'eehíí lá'íí il'ijóóníí bílgo. ⁴ Nichagháshé lá', nohwitaa nohwá ngon'ááhíí k'ehgo da'anii ágot'eehíí yikisk'eh hikahgo baa niyááhíí bighá shíl gozhó. ⁵ Shilah, begoz'aaníí doo áníidéhií bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'aqadá' bee nohwá ngot'aq n'íí, baa nánoshkaqah, díínko, Łil daanjó le'. ⁶ Díí bee nohwil'ijóóníí bígózí, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikisk'eh hiikahyúgo. Díínko begoz'áni, Bi'ijóóníí biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'aq n'íí k'ehgo. ⁷ K'ize'idilteehíí ląágo ni'gosdzán biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo áníí dahíí k'ize'idilteehíí lá'íí Christ bich'í' ngonkkaadíí át'éé. ⁸ Ídaa daagonohdzaq, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'íí da doleełgo, áídá' áí bighá nohwich'í' nahi'ńíí doleeł. ⁹ Dahadíń, Ilch'ígonsh'aah, ńiidá', Christ áńíyú doo áńíí dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań doo bíł nlií da. Áídá' dahadíń Christ áńíyú áńííhíí nohwitaa hik'e biYe' bílgo yił nlíni at'éé. ¹⁰ Hadín nohwaa nyáágo díí ilch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yati' dayúgo, nohwigowa yune' nohwíl ha'áowáh hela', doo k'ébıldohnii da: ¹¹ Hadín k'eyihííhíí nchọ'go na'iziidíí yich'onííhi at'éé. ¹² Ląágo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' lá'íí bek'e'echíhé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daakiit'íígo ilch'í' yádaahiilti'íí zhá hásh'íí, áík'ehgo zhá dawa bee nohwíl daagozhó doleeł. ¹³ Nidee Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhó, daanil'ni. Doleełgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, Gaius shił nzhóni bich'ì' k'e'eshchii, áń da'aniiigo shił nzhòq. ² Shił nzhóni, niyi'siziiníú dá nł'ée nł'éeqo át'éeéhí k'ehgo dawa ná nzhòqgo la'íí doo níqol'ìh dago ná háshł'íí. ³ Nohwik'isyú la' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínááqgo yaa nadaagoln'i'híí bighą dązhó shił gozhóq. ⁴ Odlą' bee shichagháshé daanlíni da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'ikonsiqo dązhó shił gozhóq, bitisgo baa shił gozhóóníí she'áqìh. ⁵ Ni, shił nzhóni, nohwik'isyú la'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanniihíí da'anii nł'éeqo ánt'ini at'ée; ⁶ Hagot'éeqo bich'odaanniihíí ha'ánázéh yune' yaa nadaagoln'i': Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee bich'odaanniiigo dawa bá ładaalé'go nł'éeqo ánt'ini at'ée, Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí áí k'ehgo bá ách'ít'ííqo nzhòq. ⁷ Christ yaa nadaagoln'i'híí bighą dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokąqah dahíí doo nt'é yídaayokéedgo da. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí nł'éeqo ádaanzì le', ágádaahiit'íyúqo néé áldó' da'anii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahi'nii. ⁹ Ínashood ha'ánálséhíí bich'ì' k'eshelchíí: ndi Diótrephes, itah nlíni, ínashood binant'a' hishłeeh nzigo ádest'ini, doo nohwídaayést'sąq da ni'. ¹⁰ Áí bighą shíí níyáágo bi'at'e'i bínáshniih doleel, yati' nchò'i yee nohwich'ì' yakti', daanohwoch'íidgo: áí doo bił hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'onii hát'íí da, la'íí hadíí hádaat'iiníí, Dah, yihii, áidí' doo itah hileehi yá hát'íí da. ¹¹ Shił nzhóni, nchò'íí doo be'ì'íí da, nł'éeéhíí zhą be'ì'íí. Hadíí nł'éeqo ánat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'ée: áidá' doo bik'ehyú ánat'ííhíí dahíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yígółsì da. ¹² Demétrius nnee dawa nł'éeqo baa yakti', da'anii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'nah áyíłsì, néé áldó' nł'éeqo baa nagohiiln'i', baa nagohiiln'i'íí da'anii, bídaagonółsì. ¹³ Łááqo k'e'eshchii doleel ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'ì' k'e'eshchii da: ¹⁴ Áidá' dé't'ihégo nándestséel ndi at'ée, kihit'ííqo ilch'ì' yáhiilti' doleel. Ich'ì'gont'éeéhíí bee nich'ì' goz'ąq le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhóq, daanihii. Akú nohwit'ekéhíí dała'á daant'ííqee bizhi' daahónzhiigo, Gozhóq, shá daabihłnii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

¹ Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hadaidezlaahíí bich'í' k'e'eshchii, áí Jesus Christ ídáabolta'í la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ádaanniidi: ² Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí la'íí bíl'ijóóníí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Shíł daanohshóni, odlá' bíł dala'á da'ohiidlaahíí bee hasdá'iikdéhi dázhó hásh't'íígo baa nohwich'í' k'e'eshchíígo ní', áídá' odlá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí baa daadest'áq n'íí bá nadaagonólkaad doleełgo nohwidag yashti' doleełhíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. ⁴ Nohwitahyú nnee la' ha'ádaanihest'íí, áí doo áníídá' díí bighá ch'ídaagodeehgo bá nagoz'áq lék'e, nnee doo daagodnsj dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí k'ihzhí' ádaizlaadá' nch'ó'íí zhá dahot'éhé yaa ídaadest'áq lék'e, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dala'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń gádaabihńii, Doo án zhá da'ch'okáqah at'éé da, daanii. ⁵ Díí ílk'idá' bídaagonólj ndi bínádaaahńii nohwildishńii, nohweBik'ehń nnee Egypt golzeedi' hayínil n'íí bikédí'go, áí bitahyú doo da'odlaq dahíí da'ílíí ádaizlaa lék'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á la' yaaká'yú daagoljí n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhí' daaheskaí, áík'ehgo godíłhíł yuyaa bésh hishbizhíí bee dahazhí' dahdaahest'ó'ógo ígoziso baa yá'ti'íí bijíjzhí' Bik'ehgo'ihí'nań bishńil. ⁷ Sódom la'íí Gomórrah la'íí binaayú k'ih nagozńilíí biyi' nnee daagolíni n'íí da'ágát'éégo nant'í' na'ídaahíí yaa ídaadest'áq, la'íí ílch'í' biini' daama', áí bich'í' nahi'ńiiłgo dahazhí' ch'iidn bik'ó' dilt'í' yee biniidaagodeszaa; díńko bee nnee bíł ch'ídaagot'aahi at'éé. ⁸ Da'ágát'éégo díí nnee nch'ó'go nadaayeehíí bee bits'í dailch'óq, yedaabik'ehíí doo daidnsj da, la'íí yaaká'yú daagolíni daach'idnsini nch'ó'go yaa yádaakti'. ⁹ Mikael, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínií da'tiséyú sitinihi ndi, ch'iidn nant'án yilnagonólkaadgo Moses bits'í n'íí bighá lahadit'áhdá' biini' háhgo doo yati' ye'okáqgo yaa dahgoz'áq da, áídá' gáyihńii, NohweBik'ehń nil diteh ndi at'éé. ¹⁰ Áídá' díí nneehíí, nt'é doo yídaagólj dahíí nch'ó'go yaa yádaakti': ndi dziłká'yú gólínií doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabínik'eh yídaagolsinií ánadaat'íłhíí zhá ye'ádaat'ee, áí bee ídaadilch'óq. ¹¹ Áí nnee bá góyéé doleeł! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Balaam holzéhi bich'í' nahi'ńiiłhíí bighá nihesú n'íí k'a'at'éégo zhaali yidázhí' ádaane'go ndaahíłsiih, la'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nagonólkaadgo da'ílíí silíłhíí k'ehgo áí da'ílíí daadoleeł. ¹² Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee hł daanohj'ó'go náda'ohdijhíí dailch'óq'go ádaat'íłh, doo daaste' dago itisgo náda'idijh bíł náda'ohdijhgee: yaak'os tú da'ádijhgo bíł nagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il náhásgani binest'á' ádini, nakidn da'íké' náhásgani, bikeghad dá bíł hádodz'íj'í k'ehgo ádaat'ee; ¹³ Túnteel bighán hashkeego nadiidáhíí k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayi'peelhíí k'ehgo bí'ate' bik'e ídaayágosinií hit'íj hileeh; ts'íłsoqsé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnazńilhíí k'ehgo ádaat'ee, chagotheel dázhó d'ilhíłhíí dahazhí' bá begoz'áq. ¹⁴ Adamd' godez't'í'go gosts'id ílké' hanáolchijj'ee Énoch naghaa lék'e, án díí nneehíí yunáásyú ágoñe'íí yaa nagolní' lék'e, gánńiidgo, Isaa, nohweBik'ehń

nnee báhadaadeszaahíí goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yíl dokah,
¹⁵ Nnee dawa yándaago'aahíí bighá hígháh, áí nneehíí bitahyú hadíí
doo daagodnłsı dahíí doo daagodnłsı dago ánádaát'ııd n'ıı bıl ch'ı'nah
ádaagole'go, ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań daayokáatgo yaa yádaaktı' n'ıı áldó'
nda'ıksıihıı bıl ch'ı'nah ádaagole'go hígháh. ¹⁶ Díı nneehıı aadaanét'ıı, ła'ıı
dawahá yıda'ıltah, nchq'ı hádaat'ıınıı yıkısk'eh daahıınaa; ıdaa da'odlıgo
yati' dázhó nchaahıı yee yádaaktı', daazhógo ádaanıigo yati' baa gozhónı
bee nnee yich'ı' yádaaktı', da'ıt'ııhıı bighá. ¹⁷ Ndi shıł daanohshónı, Jesus
Christ nohweBik'ehń binadaal'a'á yunáasyú ágone'ıı dabıntsédá' yaa
nadaagolıı' n'ıı bınádaahıııı; ¹⁸ Gádaanohwııı n'ıı, Iké'yú goldohıı biyi'
aadaadlohıı doo daagodnłsı dago nchq'ıı hádaat'ıınıı yıkısk'eh ádaat'eehıı
daahıkáh doleeł. ¹⁹ Díı nneehıı da'anıı ágot'eehıı yıts'á'zhı' ádaane'ıı
daanlıı, ni'gosdzán biká' ágot'eehıı yıkısk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo
biyi' daagolıı da. ²⁰ Áıdá' nohwııı, shıł daanohshónı, nohwı'odłá'
dilzini bee ndzilgo ádaadohdle', Holy Spirit biláhyú da'ohkaąhgo,
²¹ Bik'ehgo'ihı'nań bıl'ıjóónıı biyi' daagonohııgo ádaadinolzi, Jesus Christ
nohweBik'ehń nohwaa ch'oba'go dahazhı' ihı'naahıı nohwaide'aahıı
bıká daadeh'ıı. ²² Áı nnee nchq'go ánádaat'ııhıı ła' baa daach'ohba'go łahgo
bich'ı' ádaanoht'ee: ²³ Ła'ihıı binchq'ıı baa daagonohsaągo, kq' biyi'dı'
hadaahohdzıısgo hasdádaahııı; nchq'go ánádaat'ııhıı bighá bidıyágé
bits'á' hikizhgo alzaahıı ndi nohwıł daancho' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh
doleehıı yıts'á'zhı' Bik'ehgo'ihı'nań ánohwıłsgo yınel'aa, ła'ıı doo nohwaa
dahgoz'aa dago dabıı bits'á'idındláádgee, bidáhzhı' dázhó nohwıł
gozhógo nasozııgo ádaanohwidolııgo yınel'aa, ²⁵ Áı Bik'ehgo'ihı'nań
dała'á góyáni, Hasdánohwııııı, ihégosııı, ızısgo at'éehıı, dahot'éhé
yebik'ehıı, ła'ıı nawodıı bıyée le', dák'ad, ła'ıı dahazhı'. Doleełgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

¹ Bik'ehgo'ihinañ yunaásyú hago ágonéh shihíí Jesus yil ch'í'nah ágólaa, Jesus bánada'iziidíí bich'í' ch'í'nah áiléhíí bigha; bána'iziidi, John holzéhi, yich'í' na'ágole'go yaaká'dí' binal'a'á John yich'í' oyii'á': ² John, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí, la'íí Jesus Christ hant'é nii lán shihíí, la'íí hadíí dahot'éhé yo'íí lán shihíí yaa nagosni'. ³ Hadíí yunaásyú hago ágonéhi baa na'goni'íí yozhííhíí, la'íí hadíí daidezts'aaníí biyaa daagozhóq' doleel, la'íí díí k'e'eshchiiníí daayota'íí aldó' biyaa daagozhóq' doleel: ilk'idá' biká' nagowaahíí bigha. ⁴ Shíí, John nshlíni, Asiayú ínashood ha'ánáséhií gots'idiyú nagozníli bich'í' k'e'eshchii: Nliiníí, nlií n'íí, dogáti, án bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aq' le'; la'íí Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaagee bádih nadaazi-iníí bits'á'dí'; ⁵ La'íí Jesus Christ da'aníigo aanagolni'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ni'gosdzán biká' nnee nadaant'aahíí yá nant'áhi aldó' bits'á'dí', ilgoch'oba'íí hik'e ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aq' le'. án bil daaniogoo nohwinchó'íí aq' nohwá táyizgiz bidíííí bee, ⁶ Án nant'án ádaanohwizlaa, la'íí biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, bi'okqah yebik'ehgo ádaanohwizlaa; án dážhó ba'ahégoş' le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aq' dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ⁷ Isaq, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'iltséh, hadíí bighádaach'isgeedíí aldó': ni'gosdzán biká' nnee dahot'éhé iltah at'éégo hadaazt'i'íí án yik'e natídaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'éé. ⁸ NohweBik'ehñ, nliiníí, nlií n'íí, dogáti, Dák'a'at'éhi, gáníí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'í nshlíí. ⁹ Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwil' da'a' nohwich'í' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilakt'áhgee nohwil' daanshíni, la'íí nyee ndi dayúweh bil dahikahi, ni' táyi' dahgoz'aq' Pátmos holzeegee sídáá, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshni'íí bigha. ¹⁰ Godilziníí bijíí Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, shine'dí' kozhii dážhó adíid dilwoshgo disits'áq, bésh dilwoshé ánííhíí k'ehgo, ¹¹ Gáníigo, Shíí Álpha hik'e Oméga nshlíí, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: áidí' gánádi'niigo, Hant'é hí'íiníí naltsoos biyi' bak'e'ilchíigo Asiayú ha'ánázéhé gots'idiyú nagozníííí bich'í' ánléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, díí dawa bich'í' ádaanle'. ¹² Hadííshaq' áshihíí nsígo t'aqzhí' nánishne'. Akú ik'ah kó'íí biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idiyú odaaz'aago hiltsaq; ¹³ Ik'ah kó'íí biká' dahnásilt'áhi gots'idiyú odaaz'aahíí imi'dí' la' nnee ga'ánolini sizíí, bidiyágéhií bikets'inyú nel'aq, biziis óodo be'alzaahi dážhó nteeli bitilyú nel'aqago bínást'i'. ¹⁴ Bitsits'in hik'e bitsizil ígai, dibehíí bighaa dážhó ígai lehíí k'ehgo, zas k'ehgo ígai; bináahíí kó' yaadiinahíí k'ehgo at'éé. ¹⁵ Bikeehíí bésh brass holzéhi, kó' biyi' hibeeshgo dážhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizihíííí tú dážhó íáqago dits'ag lehíí k'ehgo ailt'sag. ¹⁶ Bigan dihe'nazhinégo ts'iksqsé gots'idi dahyonik: bésh be'idiltshé dá'ilch'izhinéé deníni bizé'dí' há'áá; la'íí bini'íí ya'ái dážhó bits'á'idindláad lehíí k'ehgo at'éé. ¹⁷ Hiltsaqadá' biyahzhí' nágo' dasiitsaqahíí k'ehgo. Áidí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelñiih, gáníigo, Doo néndzid da; shíí dantseyúhi hik'e iké'yúhi

nshlji: ¹⁸ Shíi dasiitsaq n'íi naahi'naahíi nshlji; saq, dahazhi' hinshnaa, Doleelgo at'éé; ch'iidntahíi la'íi da'itsaahíi bá be'igeęése nashnil. ¹⁹ Hant'é hí'íiníi hik'e hago ágót'íi shíhíi, la'íi kodí' godezt'i'go hago ágóne' shíhíi bak'e'ílchíi; ²⁰ Ts'íksqósé gosts'idi shigan dihe'nazhinéego dahishnilgo hintsaaníi, hik'e ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi ódo be'alzaahi gosts'idýú odaaz'aahíi, doo baa nil ígózí dahíi bígosínítsíjh. Ts'íksqósé gosts'idihíi Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á ha'ánázéh gosts'idi yánazíni ádaat'ee: ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi gosts'idihíi ha'ánázéh gosts'idihíi ádaat'ee.

2

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhíi yásizíni bich'í' k'e'ílchíi gánñihgo: Ts'íksqósé gosts'idi bigan dihe'nazhinéego dahyoníhíi, ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi ódo be'alzaahi gosts'idi yitah nagmaahi gáníi, ² Anánt'íjkhíi, nyeego na'izíidíi, nyee ndi bidag ánt'ééhíi bígonsi, nyee ncho'go ádaat'eehíi nil daanchq': la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á daandlji, daanñi ndi doo áí daanlji dahíi, léda'ilchoogo ádaanñigo bídaagosínítsíjdgó bígonsi áldó': ³ Nyee ndi bínenl'áá, la'íi bidag ánt'ee, la'íi shizhi'híi bigha nyeeego na'izíid ní', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsi. ⁴ Da'ágát'éé ndi díi dala'á be'ánt'ééhíi doo shil nzhqo da, dantsédá' nil'ijóq n'íi bits'á' rnyaaahíi bigha. ⁵ Hadí' gódah ch'íiníkaad lán shí bínánlníhgo t'aazhi' nádndáhgó, dantsédá' ánt'ee n'íi k'ehgo ánánldéh; dahyúgohíi dagoshch'í' naa nsháhgó, ni'ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi naadíshtíjh, doo t'aazhi' nádndzaa dayúgo. ⁶ Áidá' díi zhá nkt'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanlíni bí'at'e' nil daanchq', shíi áldó' shil ncho'. ⁷ Hadín bijeyi' golíiníi, Spirit ha'ánázéh nagoznílii hant'é yíñihíi yíyést'saq le'; Hadín dawa yitis siliiníi Bik'ehgo'ihí'nań bídázho gózhqo goz'aa yune' ch'il be'ihí'náhi sikaadíi baa dahnaznilíi yíyaqgo baa godidish'aa. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhíi yásizíni bich'í' k'e'ílchíi gánñihgo; Dantséyúhi hik'e ik'é'yúhi nlni, daztsaq ndi naahi'na'i nlni gáníi; ⁹ Anánt'íjkhíi, nich'í' nadaagont'og, la'íi tént'yégo bígonsi, (ndi hánldzil); la', Jews daandlji, daanñi ndi doo áí daanlji da, daazhógo ádaadil'íjgo bígonsi, áí Satan yá ála'ánát'íjhi daanlji. ¹⁰ K'ad bee niniigodilne'íi doo béríldzid da: nohwíi la' ch'iidn nant'án ha'ánohwílkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskaazhi' goyé'ego nohwich'í' nagowaa doleeł: ni'odla'íi bee sínzji dasíntsaaqzhi', áik'ehgo dahazhi' ihí'ná naa dish'aa, gonñeegee ch'ah hobíjhíi k'ehgo. ¹¹ Hadín bijeyi' golíiníi, Spirit ha'ánázéh nagoznílii hant'é yíñihíi yíyést'saq le'; Hadín dawa yitis siliiníi nakidngee danáá'itsaahíi doo bee baa gowáh da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhíi yásizíni bich'í' k'e'ílchíi gánñihgo; Bibéshbe'idiltishé dá ílch'izhinéé deníni golínihíi gáníi; ¹³ Anánt'íjkhíi, hayú gonlíiníi bígonsi, Satan nant'áago dahsdaayú: shizhi'íi nkt'éégo hóntaq'go bee nannaa ni', Antipas, nkt'éégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golíiyú, zesdíjdá' ndi shondlaaníi doo yó'ogodín'aa da ni'. ¹⁴ Da'ágát'éé ndi díi zhá be'ánt'ééhíi doo shil nzhqo da, aigee la' Bálaam ílch'ígon'áni bíl daanzhóqgo daayotá', án Bálak Israel hat'i'i ncho'go ádaane'go doleeł yil ch'ígo'aahgo da'okaqahgo hidán nadn'ái yaa hasnil n'íi daayiyaa doleełgo, la'íi nant'í' nadaakaigo yil ch'ígon'áá. ¹⁵ Aigee áldó' la' Nicoláitans bíl ch'ídaagos'áni bíl daanzhóqgo daayotá', áí dážho shil ncho'i. ¹⁶ Nincho'íi bits'á'zhí' ádníne'; dahyúgohíi dagoshch'í' naa nsháhgó size'dí' béshbe'idiltishé bee bíl

nadaagonskaad. ¹⁷ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yíhíihíí yíyést's'aa le'; Hadín dawa yitis siliiníí bán, mána holzéhi, nanl'i' n'íí la' bá daadi'dishné', tséé ligai bizhi' áníidéhi biká' dahgo'áni baa dish'aa, áí dahgoz'aaníí baa hit'aáníí zhá yígótsi. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Thyatúragee ha'ánázéhií yásizíni bich'i' k'e'ílchíí gánñihgo; Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', bináá kq' yaadiñahíí k'ehgo at'éhi, bikeehíí béshe, brass holzéhi, dážhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éhi gáníí; ¹⁹ Ánánt'ííhíí bígonsi, ni'íjóníí, shána'izíidíí, ni'odla'íí, nyee ndi bidag ánt'ééhií; ntsedá' ánánt'íídíí bitisgo ánánt'íílgo nígonsi. ²⁰ Da'ágát'éé ndi díí zhá be'ánt'ééhií doo shíł nzhqo da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíí ádikd'ínhi, shánada'iziidi nant'i' nadaakaigo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é bilññii da, la'íí shánada'iziidíí da'okąąhgo hidán nadn'ái yaa hasnilií daayiyaą doleelgo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é bilññii da. ²¹ Nant'i' naghaahíí yits'ągháhgo baa godini'ąą; ndi doo yits'ąnyáá da. ²² Áí bighą án díñííhgo ashle', la'íí hadíí yił nant'i' naskaihií dážhó góyéé'go bich'i' nagowaago ashle', nant'i' nakaihií doo yits'ąkáh da lek'eyúgo. ²³ Bichągháshé nadaanne'go ashle'; la'íí ha'ánáséhií dawa shídaagołi doleel, shíí konatsekees yígótsiníí hik'e kojíí yune' go'iiníí nshłi: dała'a notíjgo hant'é ádaasolaahíí dávik'ehyú nohwich'i' nada'ishñií doleel. ²⁴ Áídá' nohwihíí hik'e Thyatúragee daagonohíiníí la'ihíí, áí ích'ígót'aahíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí, Satan bi'at'e' k'ehgo ána'ol'ííhíí dážhó nchqo'go daach'íniihíí, nohwíí la' t'ah doo hwaa bídaagono'aah dahíí, doo nt'é be'ánadaahne' nohwíłdishñii da. ²⁵ Díí zhá, hant'é bee nohwíł ch'ígót'aaníí nłdzilgo daahohtą', nánsdzaazh'i'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliiníí, la'íí nnágódzáázhi' hago ánasht'ííhíí bikísk'eh at'ééhií, nnee binant'a' dała'áhíí il'aniyú nazñilíí yebik'ehgo baa godidish'aał: ²⁷ ShiTaa shaa godin'ąąhíí k'ehgo yá nant'aa doo, béshe ihíí bee; gosht'ish idee daasits'íłgo ts'íłtaąhíí k'ehgo ts'idoltíjł. ²⁸ Ts'íłsqqsécho baa dish'aał. ²⁹ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yíhíihíí yíyést's'aa le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhií yásizíni bich'i' k'e'ílchíí gánñihgo; Bik'ehgo'ihí'nañ Spirits gots'idi la'íí ts'íłsqqsé gots'idi yegoy-íhíiníí gáníí; Ánánt'ííhíí bígonsi, hinñáągo daanilch'inii ndi dasínstáni ánt'ee. ² Ch'inándziidgo, hadíí nádaagodzihií dák'azhą nanne'íí nalwodgo ánandle': hago ánánt'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo nzhqo da ląą bígosíłsiid. ³ Áík'ehgo hant'é naa hi'ne' la'íí dasínst'aa ląą shíhíí bínánłñh, áí bikísk'eh ánt'ee, ninchq'íí bits'ą'zh'i' ánán'ne'. Doo ch'inándziid dayúgohíí, in'íjhi higháh lehií k'ehgo nsháh, hagee hokosíí biyi' nsháhíí doo bígonsi da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwiyé godziih, doo hwahá bidiyagé chih ádaile' da: áí dá ligai nt'éégo bik'enada'izlaago bił hishkah doo: áí yik'e shijeedhíí bighą. ⁵ Hadín dawahá yitis siliiníí dá ligai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihí'na naltsoosíí biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolíiníí binadzahgee bizhi'íí hodishíí. ⁶ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yíhíihíí yíyést's'aa le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhií yásizíni bich'i' k'e'ílchíí gánñihgo; Godiyhgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigéésé David bíyéé n'íí naitíjhi, ch'intąáyúgo doo hadín

dená'ditj̄hi da; dagohí de'dintá'áyúgo doo hadín ch'íná'ítj̄hi da, án gáníí, ⁸ Ánánt'j̄hí bígonsj̄: isaa, dáádítj̄h ch'í'otaa'go ná áshlaa, doo hadín da'dinótj̄hi at'éé da: doo n̄ndzil da ndi shiyatí'íí hón'ta', la'íí, Án doo bígonsj̄ da, doo hak'i shíldn̄niid da. ⁹ Satan yá íla'ánaadaat'j̄híí, Jews daandlj̄, daanii ndi doo áí daanlj̄ dago léda'ílchoogo ádaaniihíí; niyahzhí' hayaa ádaane'go, shíł nzhooníí yídaagofsj̄hgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nyeé ndi bidag ánt'ee, nildéniidíí bikísk'eh ánt'ééhíí bigha ni'godszań da-hot'éhé biká' nakída'dintaahíí begowáhíí bits'á'zhí' ánsj̄ doo, ni'godszań biká' nnee nabída'dintaahíí. ¹¹ Isaa, dák'adégo nánsghaał: nlt'éégo ánt'ééhíí ndzilgo hón'ta', yaaká'yú ch'ah hobij̄híí niba' si'aanii doo hadín nits'á' náidi'aah da doleełhíí bigha. ¹² Hadín dawahá yitis sili-iníí Bik'ehgohinshnaahíí bikij̄h biyi' da'ch'okaałhíí yune' bíyahdahn'aahíí k'ehgo ashléh, dahazhí' doo ch'ínádahgo da: án Bik'ehgohinshnaahíí bizhí'íí biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahíí kij̄h nagoznili biyéhi nt'é holzee shij̄híí áldó' biká' ágoshle', áí Jerusalem ánídéhí holzee, yaaká'dí'go bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahíí bits'á'dí'; dashíí shizhi' ánídéhí ndi biká' ágoshle' áldó'. ¹³ Hadín bijeyi' golíníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yij̄híí yíyést'saa le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Laodicéagee ha'ánázéhíí yásizini bich'í' k'e'íłchíí gánniihgo: Doleełgo at'éé nliiníí, nlt'éégo da'aniigo nagolni'íí, Bik'ehgo'ihí'nań dawahá áyílaahíí begodeyáhi gáníí; ¹⁵ Ánánt'j̄híí bígonsj̄, doo sínk'az da, doo síndog da: dážhó sínk'az le'at'éhi, dagohíí dážhó síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíí bigha hanídidishkoh. ¹⁷ Shíí hásdzil, shiyééhíí láá, doo nt'é bínshdij̄h da, ádił'níí; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, tént'iyé, nińáá ágodij̄h, dá línchíí doo ádígonzj̄ dahíí bigha. ¹⁸ Oodo kó' be'alzaahi shaa nahiln̄híh, hánldzil doleełhíí bigha; diyáge' ligaihíí ák'ihidleeh doleełgo shaa nahiln̄híh, dálinchíí'íí bik'e' ídaa yágondziníí doo hit'j̄i da doleełhíí bigha; ik'ah nińáá bínzhish, nlt'éégo go'j̄i doleełhíí bigha, nildishni. ¹⁹ Shíł daanzhooníí bíł daadishteh, la'íí biniidaagodishle', bíł ch'ígonsh'aahgo: áík'ehgo dahńldq̄hgo nincho'íí bits'á'zhí' ánne'. ²⁰ Isaa, dáádítj̄hdí' sézj̄igo nínsts'j̄: hadín shizhii yidezts'aa'go shá ch'í'íntá'áyúgo, ha'ádishaalgo bíł idishj̄j̄, bíł áldó' shíł idoyj̄j̄. ²¹ Shíí dawa bitis sílj̄igo shiTaa bíł nansht'aahíí k'ehgo hadín dawa yitis siliiníí bíł nansht'aa doleełgo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golíníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yij̄híí yíyést'saa le'.

4

¹ Díí bikédí'go dé'j̄id, yaaká'yú dáádítj̄h ch'í'otaa' láágo hilt'saa: dantsé kozhii bésh dilwoshíí k'ehgo aniigo disiits'áá n'íí shich'í' hananadzii gáshij̄niigo, Yushde' shich'í' hasiná, kodí' godezt'í'go hago ágonéh shij̄híí nich'í' ch'í'nah ashléh. ² Dagoshch'í' Holy Spirit shiká'zhí' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'aa'go hilt'saa, la' yiká' dahsdaago. ³ Án dahsdaahn tséé ílini, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'anolij̄h: nant'án biká'dahsdáhi íłtsáát'ól tséé ílini, émerald holzéhi, ga'anolij̄hgo binazt'í'. ⁴ Áí nant'án biká'dahsdáhi si'aanii binaayú nadindj̄'í' biká'dahsdáhi lédn̄t'í': áígee bádaayányú nadindj̄'í' ligaiigo bik'e nadaahe-zlaago dahnaháztaa; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'aa'go. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idi'nii la'íí kozhii daadits'ag: la'íí bidáhgee gots'idgo daadiltkí', áí Bik'ehgo'ihí'nań biSpirits gots'idhi

adaat'ee. ⁶ Nant'an biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíni, crystal ga'at'éhi, sikaq: la'íi binaayú díí'yú nt'éshí hináhi nadaazi, bitíldí' hik'e bighánt'aadí' dá binaá zháhi. ⁷ Ái daahináhi ntséhihíi ndóicho ga'anolih, nakigeehíi magashi bizhaazhé ga'anolih, taagigeehíi nnee binii'híi binii'hi, díí'igeehíi itaa na'niihíi ga'anolih. ⁸ Ái díí'i daahináhihíi dawa bit'á' gostán daagolíi: dá binaá zhá naz'áni: jiiígee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi, nlii n'íi, nliinií, dogáhi. ⁹ Dahagee daahináhihíi nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, doo ngonel'aa dayú, dahazhi' hináhi, Ízigo ánt'ee, yihniigo, daidnisiigo, yich'i' ihédaanzigo, ¹⁰ Bádaayányú nadindíi'i nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzhi' hayaa ánadaat'ii, án doo ngonel'aa dayú dahazhi' hinaahíi daayokaqahgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaqahíi yiyahzhi' hayaa ánadail'iih gadaaniigo, ¹¹ NohweBik'ehñ, Ízigo ánt'ee, daanilch'iniigo bik'e síntii, daanilch'ínisiigo, la'íi dawa nebik'eh daanilch'iniigo bik'e síntii: dawa ánlaa, hánt'iihíi bigha dawa daagolii, hánt'iihíi bigha dawa alzaa.

5

¹ Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinéhi naltsoos yisdisi dahyo'algo hiltsaq, biyi' hik'e biká'dí'go k'e'eshchini, gosts'idiyú bidá'doljéeg. ² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dázho nalwodihi hiltsaq, án ádiid dilwoshgo gánii, Hadín láá naltsoos bidá'doljeegíi ch'í'izóqsgo ilts'á' áile'go yik'e sitii? ³ Áidá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohíi ni' bit'ááhyú ndi doo hadín naltsoosíi ilts'á' áile'íi dagohíi yine'íi ndi yik'e sitii da. ⁴ Doo hadín naltsoos ilts'á' áile'go yozhíhíi, dagohíi yine'íi ndi yik'e sitii dahíi bigha yat'éégo hishchag ni'. ⁵ Bádaayányúhíi da'á'á gáshihíi, Doo nchag da: dín'ii, Juda hat'íi bits'á'dí' Ndóicho, án David Bikeghadi, dawa yitis siliihíi bigha, án zhá naltsoos bidá'doljeegíi gosts'idi ch'í'izóqsgo ilts'á' áile'íi yik'e sitii. ⁶ Akú dé'iidgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahináhi ihni'gee, bádaayányú bitahdí' dibehíi biZhaazhé nlíni zedii n'íi ga'anolini siziiigo hiltsaq, án biyeshdee gosts'idihi, binaá gosts'idihi, ái Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirits gosts'idihi ni'godzán dágoz'aa nt'éégo biká'zhi' odaas'a'i. ⁷ Án nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhiné'dí'go naltsoosíi náidnné'. ⁸ Naltsoos náidnné'dá' díí'i daahináhi la'íi bádaayányú nadindíi'i dibehíi biZhaazhé nlíni biyahzhi' hayaa ádaaszaa; daantiiígee tsibe'idot'álé dahdaayotii, la'íi its'aa óodo be'alzaahi, diltii'go kikaqolchinihi bee halk'ilgo dah daayokaal, ái nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahi bi'okaqahíi adaat'ee. ⁹ Sí'ánidéhi daido'aal gadaaniigo, Naltsoosíi náidnné'go bidá'doljeegíi ch'í'ínzóqsgíi bik'e síntii: nnee il'aniyú hadaazi'íi, itah at'éégo yadaakt'íi, nnee daanliinií, la'íi nnee binant'a' da'á'áhíi il'aniyú naznilíi biyi'dí' nidi'zediiigo nidíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ bá hanánohwihé'nil. ¹⁰ Nant'an daandliigo, la'íi okaqah yebik'ehi daandliigo Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahñ bich'i' ádaanohwínláa: áik'ehgo ni'godzán biká' nadaant'aa doo. ¹¹ Dé'iidgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahináhi la'íi bádaayányú binaayú Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á láágo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánahólaqago goneznadn, doo náhóltagyú áidí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'áá; ¹² Dibehíi biZhaazhé

nlíni bidí'zesdijí n'íí dawa yebik'ehi, há'íldzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, la'íí biyaa gozhóóníí baa hi'né'húí yik'e sitíni at'éé. ¹³ Áídí' yaaká'yú, ní'gosdzán biká'yú, ní'gosdzán biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahinaahíí, da'adzaayú dawa daagolíníí gádaaniigo disiits'áá, Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn lá'íí dibelíí biZhaazhé nlíni doo ngonel'áá dayú dahazhí' biyaa gozhóó le', dilzì le', ba'ihégosí le', lá'íí dawa yebik'eh le'. ¹⁴ Díí'i nt'éshí daahinaahíí, Doleelgo at'éé, daanii. Bádaayányú nadindíí'i hadín doo ngonel'áá dayú dahazhí' hínaahíí yiyahzhí' ádaaszaago daayokaqah.

6

¹ Dibelíí biZhaazhé nlíni naltsoos bidá'doljeegú gots'idihi dala'á ch'í'ínzózgo hiltsaq, áídá' díí'i nt'éshí daahinaahíí dala'á bizhiihíí idi'niihíí ga'áhiits'ago, Yushde' dín'íí, shilniigo disiits'áá. ² Áídí' dé'íidgo líl'gai hiltsaq: áí yiká' dahsdaahn íltíh dahyotíí; lá'íí nant'án bich'ah baa hit'aa: án gonolneelgo gonlneehgo líí bíl dahiswod. ³ Nakígee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá' nakígee nt'éshí hínáhihíí, Yushde' dín'íí, shilniigo disiits'áá. ⁴ Áídí' líí líhíí'i ch'ínánálwod: áí yiká' dahsdaahn ní'gosdzán biká' ích'ígont'éé n'íí náidiiné'go baa godet'aa, nnee nanáíltseed doleelgo: lá'íí besh be'idiltshé dázhó nchaahi baa hitaa. ⁵ Taagígee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá' taagígee nt'éshí hínáhihíí, Yushde' dín'íí, shilniigo didiits'áá. Dé'íidgo líí dílhíi hiltsaq; áí yiká' dahsdaahn bedahnádidlohé dahyo'áál. ⁶ Díí'i nt'éshí daahinaahíí ílní'dí' kozhíi disiits'áá gáníigo, T'oh naghái daláhn ha'okaqago penny ílíí, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaqago penny ílíí; áídá' ik'ah hik'e wine nadaanohníí. ⁷ Díídngee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá' díídngee nt'éshí hínáhihíí, Yushde' dín'íí, shilniigo disiits'áá. ⁸ Dé'íidgo líí déhíbhé hiltsaq: áí yiká' dahsdaahn Da'itsaahíí holzee, áídí' Ch'iidntahíí biké' begogáál. Ní'gosdzán díí'yú ík'é'nilgo dala'á biyi' besh be'idiltshé, shíná' góyéégo nagowaahíí, yóiyahgo ch'inníihíí, hik'e ní'gosdzán biká' tsétahgo daagolíni bédaagodzidíí bee nnee nadaayíltseed doleelgo binawod baa daagodest'aa. ⁹ Ashdladngee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá', be'okaqahi biká' dahnási'nihíí bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'húí hik'e yaa nadaagolní'híí bigha nadaabi'distseedíí biyi'sizini hiltsaq: ¹⁰ Adííd daadilwoshgo gádaanii, NohweBik'ehí, nidilzini, da'aníihíí nlíni, da'os'ah láá nnee ní'gosdzán biká' daagolíni nohwidíhíí bigha baa yánti'go nohwá ik'enán'ni'? ¹¹ Áídí' daantíígee íl'gai bitaadaas'niigo gádaabi'ido'niid, Dét'ihézhí' hanádaaksoł, bíl nadaal'a'íí hik'e nohwik'isyú nohwíí nanohwi'distseedhíí k'ehgo nabi'ditseed doleelíí nabi'distseedgo zhá. ¹² Gostán'gee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá', dé'íidgo ízisgo ní'godes'naa; ya'áihíí tsiigha dílhíi nanest'oolhíí k'ehgo dílhíí silíí, t'é'gona'áihíí díí ga'anolíh silíí; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'í' deyolgo doo hwahá nt'áá dahíí nanihezdeehíí k'ehgo ts'íksqosé yaadi' ní'gosdzán biká'zhí' náttáá. ¹⁴ Yáá naltsoos hisdisíí k'ehgo hisdis silíigo esdííd; lá'íí dzil hik'e ní' táyi' dahnagoznilíí dawa lahýúgo naznil daasilíí. ¹⁵ Lá'íí ní'gosdzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaaldzili, silááda itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, lá'íí daakówa, daako'desnaahíí hik'e doo daako'desnaa dahíí ndi, dzil binída'í'án yuné', tséyaa nadaach'int'íigo; ¹⁶ Dzil hik'e tséé bich'í' gádaach'íni, Nohwiká'zhí' ts'íyaa ánnéhgo nádaanohwin'ííh, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni

bihashkeehíí bits'á' nádaanohwin'ííh, ¹⁷ Bihashke'híí begodeyaahíí bigha; áík'ehgo hadín zhá shá' sizíí doleel?

7

¹ Áí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ni'gosdzánzhí' díí'yú nadaazíigo hiltsaq, ni'gosdzán biká' díí'yú nyolíí t'aaqzhí' daayota'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'í' nyol da doleelhíí bigha. ² Áídí' ya'ái hanadáhdí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bibe'ídinidlidé yoné'go naahiltsaq: án díí'í Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ni'gosdzán hik'e túnteel daayíłchóqohgo baa daagodest'aaníí ádíid yich'í' nádíidilghaazhgo, ³ Gáníí, Ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'ilhíí daołchóqoh hela', Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíí bitá'gee bídaadinihidlidgo zhá. ⁴ Da'kwíí bídaadiniidlid shíhíí disíits'áá: Israel biye'ke bits'á'dí' nnee hadaazt'í'í bitahdí' dała'á gonenadín iká'yú díí'í doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlid. ⁵ Juda hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁶ Áser hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manásses hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁷ Símeon hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁸ Zábulon hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁹ Díí bikédí'go dé'íidgo nnee doo la' díí nnee láni yóltagyúhi daahiltsaq, binant'a' dała'áhií ił'aniyú naznilíí, nnee ił'aniyú hadaazt'í'í, nnee daanliiníí, hik'e iltah at'éégo yádaakt'í'í dawa bitahdí', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazíí, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí dahdaayiníígo; ¹⁰ Adíid daadilwosh gádaaniigo, Hasdách'igháhíí Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqah, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni bilgo bits'á'dí' begoz'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e díí'í nt'éshí daahinaahíí binaayú lédn't'igo nant'an biká'dahsdáhi biyahzhí' hayaa ánadaat'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah, ¹² Gádaaniigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqah doo ngonel'aa dayú dahazhí' biyaa gozhóq le', ba'ihégoş le', góyáq le', bich'í' ihégoş le', dilzı le', dawa yebik'eh le', la'íí dák'a'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayányú dała'á shich'í' gánniid, Díí bidiyagé daahigaihíí, hadín ádaat'íí? Hadí' hikaihi? ¹⁴ Gábíldéniid, Ni la' bígonłsı. Gánashıldo'niid, Góyéégo nagoyaahíí yitis ch'ékaihi ádaat'íí: dibelíí biZhaazhé nlíni bidíhíí bee bidiyagé tadaizgizgo ligaigo ádaizlaa. ¹⁵ Áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áí daabich'okaqah goz'aa yune' dawa jíí, dawa t'é' daabokaqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bitahyú nlıí doleel. ¹⁶ Doo shiná' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabidíid da doleel, la'íí doo dant'éhéta bich'í' sidog da doleel. ¹⁷ Dibelíí biZhaazhé nlíni nant'an biká'dahsdáhi iłn'dí' dahsdaahn bá da'diné'

doleel, tú hináhi halíyú yáđih higaalgo yił onakáh doleel: la'íi bináá túhíi dawa Bik'ehgo'ihinań bá k'eda'yıldéh doleel.

8

¹ Dibelíi biZhaazhé nłini gosts'idngee idá'doljeegíi ch'iná'ńzqósdá' yaaká'yú doo nt'é hiiłts'ag dago biní'yú hak'e nehenkééz. ² Áidí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi gosts'idi Bik'ehgo'ihinań yidáhgee nadaazjigo bésh dilwoshé bitaas'niigo hiiłtsaa. ³ Áígee binal'a'á la'ihíi naanádzaa, án be'okaqahi biká' dahnási'niki goz'aqgee hizí', its'aa óodo be'alzaahi biyi' dilidgo kikałolchiníi dahyo'aalgo; kikałolchiníi ląágo baa hi'né', nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi dawa daabi'okaqahíi bił dała' alńéhgo, nant'an biká'dahsdáhi bádihgee, be'okaqahi biká' dahnási'niki yiká' diltki' doleelgo. ⁴ Áík'ehgo kikałolchiníi bits'á'dí' hidíi, hik'e nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi daabi'okaqahíi bił dała' Bik'ehgo'ihinań yich'i' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á bilatt'áhdí'. ⁵ Áidí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á kq' be'okaqahi biká' dahnási'niki yiká' dilidíi la' its'aa biyi' ha'disbiłgo ni'gosdzán yiká'zhí' yaa yinil; ái dábilgo yáhiłts'ag, idi'nii, hada'didla', la'íi ni' nagohinaa. ⁶ Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á gosts'idihi bésh dilwoshé dahdaayoniikíi k'ad ádaayiníigo nadaazjii. ⁷ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á dantséhihíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo hilóo hik'e kq', dił bił nadesgeedgo ni'yú náltáq: ni'gosdzán biká' ch'il nadaan'aahíi dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi ałł daanlíd, t'oh daadot'izhíi alđó' ałł nlıd. ⁸ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á nakigeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo nt'éhéta dzil nchaahíi ga'anolini diltki'go túnteel biyi' olgo': áík'ehgo túnteel tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi dá dił zhá siljii. ⁹ Túnteel biyi' daagolíníi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi ałł nanezna'; tsina'eehíi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi doo nt'é da siljii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á taagigeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ts'ılsqósé nchaahi yaaká'dí' naltq', kq' k'ehgo diltki'go, ái tú daanlíníi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi níká' naltq', la'íi tú hadaazliiníi alđó' biká' naltq'. ¹¹ Ts'ılsqóséhíi İłkóhi holzee: tú dawago tááyú ilk'é'daasziidgo dała'ághíi dé'ılkó siljii; áík'ehgo tú dé'ılkó siljiihíi bigha nnee ląágo nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihinań binal'a'á díi'igeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ya'ái, t'égona'ái, la'íi ts'ılsqósé tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi haghoshíi ádaasdzaago, bits'á'daadesdiiníi tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi diłhił siljii, áík'ehgo jiiigo idindláadíi tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi doo got'ii da siljii, t'égohíi alđó' ágát'éé lék'e. ¹³ Áidí' dé'ıidgo Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yáa ihni'yú na'dezniigo áđiđ dilwoshgo gánúigo hiiłtsaa, Ni'gosdzán biká' daagolíníi bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á taagihíi bibéshdilwoshé k'ad ánadaayıldı'niihíi bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á ashdla'igeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo yaaká'dí' ni'gosdzán biká'zhí' ts'ılsqósé naltq'go hiiłtsaa: o'i'án doo ni'i'ánihi dá bich'ıgót'i'gee bá be'igeęsé baa hitaa. ² O'i'án doo ni'i'án dahíi ch'i'ıntáq, áidí' lid yat'éego hago', kq' yat'éego diltki'ıi bits'á'dí' k'ehgo; áík'ehgo ha'i'ándí' hidíi bee ya'ái doo hit'ii da siljii, dahot'éhégo godihíi siljii. ³ Lidíi biyi'dí' na'ishchagi ni'gosdzán biká' hanalsáq:

ni'gosdzán biká' tsédag histasíí binawodhíí k'ehgo binawod daagolíígo baa daagodest'áa. ⁴Ni'gosdzán biká' t'ohíí hik'e dant'éhéta daadot'izhíí la'íí ch'ilta daolchogh hela', bi'ido'niid; nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bi'idimidlidé doo bitá'gee dahgoz'áa dahíí zhá. ⁵Da'ágát'éé ndi doo nadaiitseedgo baa godet'áa da, daazhógo bił nada'diniigo ádaile'go ashdladn dahitaqzhí': tsédag histas dilshish lehíí k'ehgo nñiihgo. ⁶Áí benagowaadá' nnee da'itsaahíí yiká daadéz'íí doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzídá' dats'itsaahíí doo hak'i da doo. ⁷Na'ishchagi h́́́ nagonlkaadyú nádesaqhíí k'ehgo ilch'í'daasdlaa ga'ádaanolih; nant'an bich'ah óodo be'alzaahi ga'ánolini bik'edaadez'áa, daabinií'íí nnee binii'íí ga'ádaanolih. ⁸Daabitsizilíí isdzáné bitsizilíí k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'íí ndóicho biwoo'íí ga'ádaat'ee. ⁹Bésh bitíl naztaaníí ga'at'éé; daabit'á' ádaaniihíitsinagháhi bijád nakihí yat'éégo hilwoł, h́́́ ląągo badahsnilgo nagonlkaadyú dezkił lehíí ga'áhilts'ag. ¹⁰Daabitsee'íí tsédag histas bitsee'íí ga'ádaat'eehíí yee daadilshish: ashdladn dahitaqzhí' nnee yini'da'dilni'go binawod golíí. ¹¹Binant'a' golíí, án o'i'án doo ni'i'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. ¹²Dantsé góyéégo godeyaahíí bech'ígonyáá; isáa, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'í' naagoldoh. ¹³Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostángeehíí bibéshdilwoshé áyilnñiídíí dábilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bádihgee be'okaqahi biká' dahnási'niki óodo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee díí'í its'ádaaz'aaahí bits'á'dí' kozhii disits'áá. ¹⁴Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostángeehíí béshdilwoshé dahyotííhí yich'í' gáníígo, Tú ląągo nłíníí Euphrátes golzeegee díí'í Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dahdaahist'ooníí k'eda'i'ád. ¹⁵Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díí'í k'enádaabi'dost'ah, áí nnee dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíí dawa nadaiitseedgo da'ái bik'ehenkéézgo, da'ái bijíí, da'ái bee dahitaq, da'ái légodzaa ilch'í'ilzaahi. ¹⁶Siláada h́́́ yiká'dí' nadaagonlkaadíí nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáholąągo goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: áí hilt'eego disits'áá. ¹⁷Díí k'ehgo h́́́ daahiltsáa shich'í' ch'i'nah ágolzaago; h́́́ yiká' dahnaháztaaníí bésh bitíl naztaaníí k' hik'e tséé ilíni, jácynth holzéhi, la'íí tsélik'í' ga'ánolihíí k'ehgo áanolih: h́́́ bitsits'iníí ndóicho bitsits'iníí ga'ánolih; áídá' daabizé'dí' k' hik'e lid la'íí tsélik'í' hanádinah. ¹⁸Díí taagihíí ilk'é'nilgo dała'ágohíí bee nabi'destseed, k' hik'e, lid, la'íí tsélik'í', h́́́ bizé'dí' hanádinahíí bee. ¹⁹Ĺ́́ bizé'dí' hik'e bitsee'yú binawod golíí: bitsee'íí ch'osh bik'asda' daagolíníí ga'at'éé, bitsits'in daagolíígo áí bee koniidaagodile'. ²⁰Nnee la'ihíí, díí góyéégo bich'í' godest'aanií doo bee nadaabistseed dahíí, bigan bee nch'go ádaaszaahíí doo yits'á'kai da, la'íí ch'iidn hik'e óodo, béshligai, béshlitsog, tséé, tsj bee nadn'ái ádaaszaahíí daayokaqahíí doo yits'á'kai da; áí nadn'áihíí doo daago'íí da, doo da'dits'ag da, la'íí doo nadaakai dadá': ²¹La'íí nada'iltseedíí, íngashíí, nant'í'go nakaihíí, da'in'ííhíí alđó' doo yits'á'kai da.

10

¹Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ízigo at'éhi yaaká'dí' bił nkegonyáágo naahiltsáa, yaak'os bee bik'e'izlaago: iltsáát'ól bitsits'in binazt'í'go, binii'íí ya'ái ga'at'éégo, bijádíí k' k'ehgo nazíígo: ²Án naltsoos hisdisi alts'íséhi ilts'áa at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhinéehíí túnteel yiká' dés'eez, áídá' lahzhiéégoahíí ni' yiká' dés'eezgo, ³Ndóicho aníihíí k'ehgo ádíid nádíilghaazh: nádíilghaazhíí dábilgo gosts'idn ididesni'. ⁴Gosts'idn

ididesni'dá, k'ad ágoshle' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshihniigo disiiits'áá, Gosts'idn ididesni'íí ánniidíí bidá'njah, ágóléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziigo hiltsaaní, hadag yaa delnihdá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'áá dayú dahazhí' hīnaahní, yaaká'yú la'íí biyi' daagolíní, ni'gosdzán la'íí biyi' daagolíní, túnteel la'íí biyi' daagolíní ádaayilaahíí binkááyú shit'a dahdidishniigo gádishni, Doo dá t'áazhí' at'éégo da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idngeehíí bibéshdilwoshé áyildoniíhí bengonyáágo, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go doo bigózi da n'íí, yánada'iziidíí, binkááyú nada'iziidi bich'í' ánniid n'íí begolne'. ⁸ Yaaká'dí' kozhiihíí disiiits'áá n'íí shich'í' hananádzii gáníigo, Tí'i, naltsoos hisdisi ilts'áá at'ééhíí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziiníí dah yoné'ihíí nádnné'. ⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á baa niyáágo gáldéniid, Naltsoos hisdisíí shaa nné'. Áidí' gáshihniid, Nádnne', nnáá, nibid biyi' dé'ilkó doleeł, áidá' nize' yuñe'híí shúgé gosnih k'ehgo golnii doleeł. ¹⁰ Áidí' naltsoos hisdisíí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': size' yuñe' shúgé gosnih k'ehgo golnii: olnágdí' shibid yuyaa dé'ilkó silíi. ¹¹ Áidí' gáshihniid, Nñee daanliiníí, nñee binant'a' dała'áhíí il'aniyú nazñilíí, iltah at'éégo yádaaktí'íí, la'íí nant'an daanliiníí ląágo, áđihyú ágodonííhíí bee bil nanágolñi' doo.

11

¹ Áidí' gish be'ídaanel'áahíí lók'aa ga'anolini shaa hitáágo áshikdo'niid, Nádnáh, kñh biyi' Bik'ehgo'ihinañ daach'okáahíí bínén'aa, be'okáahi biká' dahnási'niki, hik'e nñee áígee da'okáahíi alódó'. ² Áidá' kñh biyi' da'ch'okáahíí dadányú tséé lédn'aahíí bino'áá hela', áí dah nzhqo, doo Jews daanlii dahi baa hi'né'híí bigha: áí kñh godiyini goznili dizdin naki dahnáhitáazhí' yiká' nakai doleeł. ³ Naki shánagolñi'i tsiigha nanest'óól bik'edaasilaago shá nadaagolñi'go baa godish'aal, dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadínhíí iká'yú gostádin iskaazhí'. ⁴ Díí naki ch'il, olives holzéhi, la'íí naki ik'ah kq'íí biká' dahnási't'áhíí ni'gosdzán yeBik'ehñ báđihgee nadaazihíí ádaat'ee. ⁵ Hadín yiniídiñihyúgo, kq' bizé'dí' yaadináhíí bee bidilid goz'áá: hadín yiniídiñihyúgo, da'áik'ehgo bidizidego goz'áá. ⁶ Bidáhyú hago ágoné'híí yaa nadaagolñi'go goldohdá' yáá yida'detñihgo doo nanágoltñi dago baa godet'áá: la'íí tú diłgo anádaidle', la'íí dabíí hádaat'ñiígee ni'gosdzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaif'ñiigo baa godet'áá alódó'. ⁷ Aqł nadaagosni'íí bikédí'go nt'éeshí bégodzidi, o'í'án doo ni'l'ánidí' hayáhi, yił nagonlkaadgo bitis hileehgo nadaabitseed doleeł. ⁸ Bits'íhíí ízisgo kñh goznili biyi' intínyú shiteezh doleeł, áí ízisgo kñh goznilihíí Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágołzéhi, áígee nohweBik'ehñ tsj'ihna'áhi biká' zesđjini'. ⁹ Nñee daanliiníí, iltah at'éégo hadaazt'i'íí, iltah at'éégo yádaaktí'íí, la'íí nñee binant'a' dała'áhíí il'aniyú nazñilíí bitahdí', taagidí' biní'yú iskaago nñeehíí bits'íhíí daane'ñiigo, doo hadín lehdañil dago daagos'áá doleeł. ¹⁰ Nñee ni'gosdzán biká'gee daagolini áí naki shánagolñi'íí góyéégo bich'í' nadaagoz'áahíí bigha bil daagozhógo dawaha laadaayiniil doleeł. ¹¹ Taagidí' biní'yúhíí bijñi beNádidzohí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go biyi' nágosđliigo hīnaa nádaasđliigo daahizí'; áik'ehgo hadín bináál náádiit'áazhíí tsidaadesyiz lék'e. ¹² Yaaká'dí'go kozhii áđiđ gáníigo daidezts'áá, Yushdé'

hashoh'aash. Áídí' bik'edaannihíí daabinef'íídá' yaak'os biyi' yaaká'yú bíl odaagoyaa. ¹³ Díí ágodzaahíí dábilgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kíh goznili gonenányú ilk'é'nilyúgo dała'ázhiinéé nagozgo', ni' godihes'naago gosts'idn doo náhóltagyú nnee nabi'destseed: nnee la'íí yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihí'nań yaaká'yú dahsdaahn bich'í'go bíl daagodnyíí. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahíí bech'ígonyáá; isaą, taadn góyéégo goz'aaní k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gosts'idngeehíí bibeshdilwoshé áyilnñiidíí dábilgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gáníigo, Ni'gosdzán biká' nnee il'aniyú binant'a' daagolíníí, nohweBik'ehń hik'e biChrist yá nant'a' silij; doo ngonel'ąą dayú dahazhí' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindíí'i Bik'ehgo'ihí'nań bádihgee dah naháztaaníí hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nań daayoskaąđ. ¹⁷ Gádaañigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Dák'a'ánt'éhi, nliiníí, nłíí n'íí, dínalı; ilk'idá' ízigo ninawod golíigo dawa binant'a' sínłiíhíí bighą nich'í' ihédaandzi. ¹⁸ Nnee binant'a' dała'áhíí il'anigo naznilihi nich'í' hadaashkee ndi nhashkeehíí begonyáágo, nanezna'íí baa yá'iti'go, nánada'iziidíí náyádaakti'hi, nnee ná hadaaadeszaahi, la'íí nizhi' daidnksini doo ízigo ádaat'ee dahi hik'e ízigo ádaat'éhi bilgo bich'í' na'i'niilgo biká' ngonyáá; la'íí ni'gosdzán biká' na'iltseedíí naktseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áídí' yaaká'yú kíh biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaąhíí ch'í'ótąą lək'e, áígee Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaní biyi' si'áni hit'íí lək'e: áídá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'nii, ni' nagohi'naa la'íí nłóí yat'éégo náltąą.

12

¹ Nt'éshí igozigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silij; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égona'áihíí yiká' sizíigo, ts'iksqsé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'i' alzaa lək'e: ² An hiltsaą, k'azhá ilchiihíí bighą nñiihgo natúindli'. ³ Nt'éshí igozigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlíí; t'iishcho lich'i, gosts'idi bitsits'inhi, gonenáń iyeshdeehi, gosts'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'ąągo. ⁴ Yááyú ts'iksqsé tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíí ni'zhí' bitsee yee nayilkáad: t'iishchohíí isdzán k'azhá ilchiihíí binásgee hizí', mé'híí gozłijyúgo hishaą nzigo. ⁵ Isdzánhíí ishkiini yishchíí lək'e, án besh dahyotłłgo nnee binant'a' dała'áhíí il'anigo naznilihi yá nant'aa hileehi: áídá' ishkiinhíí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí dagoshch'í' bich'í' hadag bíl ogoyáá. ⁶ Isdzánhíí da'igolííyú Bik'ehgo'ihí'nań nt'éégo bá ágólaayú ot'ag lək'e, ákú dała'a doo náhóltagyú iká'yú naki gonenádn iká'yú gostádn iskaąyú bá díné' doleełgo. ⁷ Yaaká'yú hagonlkaad lək'e: Míkael hik'e binadaal'a'a t'ąązhí' t'iishcho yil nadaagonlkaad; t'iishcho hik'e binadaal'a'a t'ąązhí' nanágonlkaad, ⁸ Áídá' baa daagoneznaa lək'e; áídí' yaaká'yú doo hayú bá nágot'ąą da. ⁹ Áídí' t'iishcho gódah ch'ílt'e', doo ánídá' t'iish n'íí, Ch'iidn nant'án, da'ái Satan holzéhi, ni'gosdzán biká'zhí' nalgo', binadaal'a'a bilgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú áđid kozhiihíí disíits'ąą gáníigo, K'adíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' hasdách'igháhíí, konawod golíníí, hik'e Bik'ehgo'ihí'nań daahoiikaąhń, la'íí biChrist yenant'aagohíí bengonyáá: hadńí nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihí'nań bináál dawa jį, dawa t'é' yaa dahgoz'ąą n'íí. ¹¹ Dibeljí biZhaazhé nłini bidihí hik'e Bik'ehgo'ihí'nań yaa nadaagoln'íí bee yitis daasilij; Bik'ehgo'ihí'nań yá

datsaah ndi bi'ihina' doo yaa bil goyee da ni'. ¹² Aik'ehgo yaakayuhii hik'e biyi' yune' daagonohiinii nohwil daagozhoo le'. Ni'goszán hik'e túnteel nohwá goyee le'! Ch'iidn nant'an dážhó hashkeego nohwich'i' nkenyáá, da'anahzhi' nágodzii yígótsihii bigha. ¹³ Áídí' t'íishchohii ni'goszán biká'zhi' gódah ch'ilt'e' yígótsiidá' isdzán ishkiin yishchinií yil nádndeeh. ¹⁴ Áídá' isdzánhii itsaacho bit'a' k'ehgo bit'a' naki baa hi'níl, t'íishcho bits'a' da'igoljyú nádíníh doleełgo, akú dé't'ihézhí' áídí' yúwehyú da'anahzhi', áídí' yúwehyú da'ihni'zhi' bá di'né' doleełgo. ¹⁵ T'íishchohii bizé'dí' tú yat'éego ha'ijool isdzán bike', tú yat'éego idezjoolí k'ehgo, isdzán bil ch'ígono'éeł nzihií bigha. ¹⁶ Da'ágát'ée ndi ni'goszán isdzánhii yich'ozni'go bizé' ilts'a' ágólaago tú t'íishcho bizé'dí' ha'ijool n'íi aaloyilnág. ¹⁷ Áídí' t'íishcho n'íi isdzán bich'i' bágóchiidgo bichagháshé la'ihii yich'i' nágodilkaadyú óyáá, hadíi Bik'ehgo'ihina' yegosaaníi daayotahú hik'e Jesus yaa yadaakti'hii.

13

¹ Áídí' tábaayú sái biyi' hizí'go, nt'éshí bégodzidi túnteel biyi'dí' hagaalgo hiltsaá, bitsits'in gosts'idnhi, biyeshdeehii gonenánihi, biyeshdeehii biká'gee nant'an bich'ah bik'edaadez'aá, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihina' doo daidnłsı dahíi bizhi' dahnagoz'aá. ² Nt'éshí bégodzidi hiltsaahii gidicho biká' daats'idilhihi, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehii shash bikee ga'at'éhi, bizé'ii ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'íishchohii dabii binawod n'íi, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íi, la'ii dahot'éhé yebik'eh n'íi baa yidin'aá. ³ Dala'a bitsits'inii bin'dolnih datsaah ngolnii n'íi násdzi'go hiltsaá: ni'goszán biká' nneehii dawa nt'éshí bégodzidihii bil diyadaagot'eego yike' onalsáá. ⁴ Nnee t'íishcho daayokaah, binawod n'íi nt'éshí bégodzidi yaa din'ani: la'ii nnee nt'éshí bégodzidi daayokaah gadaaniigo, Hadínshá' nt'éshí bégodzidi ga'at'éé? Hadínshá' yil nagonlkaadgo yinel'aá? ⁵ Nt'éshí bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idilkaahii, la'ii Bik'ehgo'ihina' ncho'go yaa yahti'go baa godet'aá; la'ii dizdin naki dahitaayú nant'aago aldo' baa godet'aá. ⁶ Aik'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihina' yich'i' ncho'go hadziigo, bizhi'ii ncho'go yaa yahti'go, hik'e kih biyi' daach'okaahii la'ii yaakayú daagolínii aldo' ncho'go yaa yahti'go hadzii nkegonyaa. ⁷ Áídí' nnee Bik'ehgo'ihina' báhadaadeszaahii yich'i' nagonlkaadi bitisgo hileehgo aldo' baa godet'aá: la'ii nnee iltah at'éego hadaazt'ii, iltah at'éego yadaakti'ii, nnee binant'a' dala'ahii i'anyú naznili'ya nant'a' hileehgo baa godet'aá. ⁸ Dawa ni'goszán biká' daagolínii dala'a daantii'gee, ni'goszán nni'taadá' dibelii bizhaazhé nlini zesdiinii binaltsoos be'ihina'hi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahii daayokaah doleeł. ⁹ Dahadín bijeyi' golíinii iyéstsaá le'. ¹⁰ Dahadín yisná ayi'inií isná ábididolnii doleeł: dahadín bésh yee izilhiinii bésh bee bidizodeeł. Ái bigha nnee Bik'ehgo'ihina' báhadaadeszaahii nyee ndi dahnldoh le', la'ii da'odlaa le'. ¹¹ Áídí' ni'goszán biyi'dí' nt'éshí bégodzidi la'ihii hananádzaago hiltsaá; dibelii bizhaazhé biyeshdeehii k'ehgo biyeshdee naki golini, t'íishcho k'ehgo yahti'hi. ¹² Dantsé nt'éshí bégodzidi dá bináál yee nant'aa n'íi yee naná'idziid, la'ii ni'goszán hik'e ni'goszán biká' daagolínii nt'éshí bégodzidi bin'dolnih datsaah ngolnii n'íi nádziihií daayokaahgo ábi'dilzaa. ¹³ Ígosisgo be'ígózini ányol'jil, nnee bináál yaaká'dí' kó' gódah ch'ináltó'go áil'jil, ni'goszán biká'zhi'.

14 Dantsé nt'eshi bégodzidi binaál godiyihgo anáyol'ihíi baa godet'aa n'ii bee ni'godzán biká' daagolíníi ch'a'oyiniíi gáyihniigo, Nt'eshi bégodzidi bésh bee bini'dolnih ndi t'ah hinaahíi be'ilzaago ádaahle'. 15 Ái be'ilzaahíi náhi'naadí' yakti'go áiléhgo baa godet'aa, la'ii be'ilzaahíi doo daayokaah dahíi nabi'ditseedgo áldó' baa godet'aa. 16 Nnee dawa, doo ízigo ádaat'eehíi, hádaakdzilíi hik'e tédaat'iyéhií, doo isná daanlii dahíi hik'e isná daanliiníi, bigan dihe'nazhi'éégo dagohíi bitá'yú bídaadinidlidgo áile': 17 Doo hadín baa na'iniihgo dagohíi na'iniihgo bá goz'aa da, nnee bídaadinidlidíi zhá, dagohíi nt'eshi bégodzidi bizhi' dagohíi bizhi' behotagíi biká' dahgoz'aaníi. 18 Díinko goch'iyááyúgo zhá bígoch'iksíih. Hadín yígósiníi, nt'eshi bégodzidi behotagíi yótag le': nnee behotagi at'éé, behotagíi gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

1 Áidá' dé'iidgo dibelíi biZhaazhé nlini dził Sion holzéhi yiká' dahszíigo hilsaa, dała'á gonenadín doo náhótagyú áidí' iká'yú dizdin díi' doo náhótagyú yił nadaazíi, dibelíi biZhaazhé nlini biTaa bizhi'ii daabitá'gee dahnagoz'aaqo. 2 Yaaká'dí' kozhiihíi disiits'áá, tú nalíihíi k'ehgo, ádiid idi'niihíi k'ehgo: nnee tsíbe'idot'ále yee da'do'aaahíi áhiłts'ago disiits'áá: 3 Nant'an biká'dahsdáhi, díi' nt'eshi daahinaahíi hik'e nnee bádaayaányúhíi bádiñgee nadaazíigo sí aníidéhi daido'aał: gonenadín doo náhótagyú áidí' iká'yú dizdin díi' doo náhótagyú ni'godzán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nilíi zhá ái síhíi yígo'aah. 4 Díinko doo isdzáné nant'i'go yił naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'aa da. Ái dibelíi biZhaazhé nlini dáhayú anádaalyú yiké' anákaiihíi ádaat'ee. Ái nnee bitahdí' hanáhaz'nil, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelíi biZhaazhé nlini bá ntsé nest'aahíi k'ehgo hanáhaz'nil. 5 Doo nadaach'aago yádaakti' da: Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíi bádiñgee nadaazíigo doo hayú baa dahdaagoz'áni da. 6 La' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yá'ihni' ts'i'nan oniihgo naahiltsaa, nnee ni'godzán yiká' daagolíníi yati' baa gozhóni doo ngonel'aa dahíi yee yił nagolni'go, nnee binant'a' dała'áhíi i'panigo naznilíi, nnee iltah at'éégo hadaazt'íi, nnee iltah at'éégo yádaakti'íi, la'ii nnee daanliiníi yił nagolni'go, 7 Ádiid yich'i' gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolsigo ba'ihédaanohsi, aayakti'gee biká' ngonyaahíi bigħa: yáa hik'e ni'godzán la'ii túnteel hik'e tú hadaazliiníi dawa áyílaahn daahohkaah. 8 La' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á iké' ná'oniih gáníigo, Bábylon, ízigo kih gozníi, nágo', nágo', ái nant'i' na'idaahíi hách'it'íigo ákoléhi, nnee iltah at'éégo hadaazt'íi daayidlaago áyílaahíi bigħa. 9 Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngee iké' ná'oniihgo adíid gáníi, Dahadínta nt'eshi bégodzidi, dagohíi be'ilzaahíi yokaahíi, ái bibe'idimidlidé bitá' dagohíi biganyú bee ídimidlidíi, 10 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go koniidaagodilne'íi, doo nt'é bil nadisdziidgo bihashke'ii idee biyi' yaa hidziidíi yidodliik; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dilzini hik'e dibelíi biZhaazhé nlini binaál kq' hik'e tsélikq'i bee dázhq biniigodidolnii. 11 Biniidaagodilne'íi bits'á'dí' lidíi hadag odihinéh, doo ngonel'aa dayú dahazhi': doo hadaayoł da, jíígee, t'é'gee ndi, díi nt'eshi bégodzidi hik'e be'ilzaahi daayokaahíi, hadín ái bizhi'ii bee bidimidlidíi. 12 Díinko nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi nyee ndi dahíldhgo bígózi: ái Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'ááníi daayotq'íi, la'ii Jesus daayodlaaníi ádaat'ee.

13 Áídí' kozhii yaaká'dí' gáshilniigo disiits'áá, Díí ágóle', Kodí' godezt'i'go nohweBik'ehń daayodlaago nanezna'íí biyaa gozhóó doleel: Da'anii biyaa gozhóó doleel, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayok; ánadaat'ijl n'íí biké' bíl ogoyáá. 14 Áídí' dé'iidgo yaak'os ligai hiłtsaa, yaak'os yiká' dahsdaahí nnee ga'anolini, nant'an bich'ah, ódo be'alzaahi, bik'edn'áá, la'íí t'oh bená'iltishé deníni dahyotijlgo. 15 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a la'i da'ch'okaaah goz'aadı' ch'ínyáá, yaak'os yiká' dahsdaahn ádiid yich'i' dilwosh gáníigo, Nibená'iltishé bee ni'igéesh: ná'igeeshíí ilk'idá' biká' ngonyáá; ni'gosdzán biká' nest'a'íí ilk'idá' daanest'aq. 16 Áík'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahn bibená'iltishí yee ideshtizhgo ni'gosdzán yiká' aqł ná'igizh. 17 Áídí' la' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú da'ch'okaaah goz'aadı' ch'inánadzaa, bíí aldó' t'oh bená'iltishé deníni dahyotijl. 18 Áídí' la' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a be'okaaahi biká' dahnási'níli goz'aadı' ch'inánadzaa, án kq' yebik'ehíí; án t'oh bená'iltishé deníni dahyotijl yich'i' ádiid gánniid, Nibená'iltishé deníni bee ni'igéesh, ni'gosdzán biká' dahts'aa nanesdizíí bits'a'dí' dahts'aahíí nahilgéesh, bidahts'aa daanest'aqahíí bigha. 19 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a bibená'iltishé yee ideshtizhgo ni'gosdzán biká' dahts'aahíí nayihesh-gizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigéesh gochaa'i goz'aq yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' bengonyáágo ágodoníí. 20 Kih goznilíí da'anahyú dahts'aa hahigéesh goz'aqee dahts'aa biká' nakai, áí bits'a'dí' díł halíí, híí biza'áh nel'aanii ga'áhosahgo díł nel'aq, nanigohíí dała'a doo náhóltagyú áídí' iká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáá.

15

1 Áídá' be'igóziníí, dážhó ízigo at'éhi, koł díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahiltsaa, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gosts'idíhi, góyéego nagowaahíí gosts'idyú at'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí bee nnágódáhi dahdaayokaal. 2 Áídí' dolyiini náhenkáání kq' bíl nadisdziidi ga'anolihgo hiłtsaa: nt'éshí bégodzidi hik'e be'ilzaahíí la'íí bizhi'íí be'isdzohíí la'íí behotagíí yaa daagonesnaahíí Bik'ehgo'ihí'nań bibe'idot'áté dahdaayotijlgo dolyiini náhenkáání yiká'yú nadaazj. 3 Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi n'íí, Moses holzéhi, hik'e dibehíí biZhaazhé níni biyini daido'áál, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Dák'a'ánt'éhi, ánánt'ijl ízigo at'éé; nnee ná hadaadeszaahíí bá Nant'aáahíí, gosín'aanii da'áigee hik'e da'anii. 4 Hadínshq' doo nidńsł da, nohweBik'ehń, hadínshq' nizhi' doo ya'ihenzł da? Ni zhá dílzini nlij: nnee íłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa nich'i' níkahgo daanokaaah doleel; nnee hagog'éégo bá ngon'aq n'íí bee ínlaahíí bigha. 5 Díí bikédí'go dé'iidgo, yaaká'yú gowa golgai Bik'ehgo'ihí'nań koł nlijgo bee bígoch'ílsiníí biyi' yune' da'ch'okaaah goz'aanii ilts'a' adzaa: 6 Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gosts'idíhi góyéego nagowaahíí yil hikai, nak'a'ligai nzhoggo bik'etádnláadíí bik'enda'izlaago, la'íí bitilyú ódo bízisgo binast'i'. 7 Áídí' nt'éshí daahinaahíí díj'i dała'a Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gosts'idíhi, gosts'idn idee ódo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ideehíí Bik'ehgo'ihí'nań doo ngonel'aq dayú dahazhí' hínaahíí bihashke' halk'íhi. 8 Da'ch'okaaah goz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań bits'a'idindláadíí hik'e binawodíí bits'a'dí' lídi bee hadezbj; nnee doo la' ha'aghángo yínel'aq da, gosts'idn góyéego

benagowaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idi yil hikai n'íí aqł yeda'iláago zhá.

16

¹ Áídí' k̄ih biyi' da'ch'ok̄aḡhíí biyi'dí' kozhiihíí dilwoshgo disiits'áá, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyiñniigo, Ti'i, idee gots'idi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' halk'ihí biyi' siziidíí ni'gosdzán biká'zhí' yadaahohkaah. ² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dantséhihíí bi'idee biyi' siziidíí ni'gosdzán biká'zhí' yayiziidíí dábilgo dahadín nt'éshj bégodzidi bee bídimidlidíí hik'e be'ilzaahíí daayok̄aḡhíí lóḡd nchḡ'i dážhḡ nñiihí biká'zhí' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á nakidngeehíí bi'idee biyi' siziidíí túnteel biká'zhí' yayiziidíí dábilgo nnee daztsaḡhíí bidil ga'ánoljḡgo silj: áídí' túnteel biyi'yú daagolj n'íí dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú daanlíníí hik'e tú hádaazliiníí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo dil daasilj. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á tú yebik'ehi gánjgo disiits'áá, Da'áígee ánt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ, nílni, njj n'íí, njj doleeḡ, ái k'ehgo bá ngón'áḡhíí bigḡ. ⁶ Nnee ná hadaadeszaahíí la'íí binkááyú na'izíidi n'íí nadaaztseedgo bidil da'dezjool, ái bigḡ dil daahidlaḡgo ánadaasíndlaa; da'ái bich'j' goldoh ni'. ⁷ Áídí' la'íí, be'ok̄aḡhi biká' dahnási'nihí biyi'dí' dilwoshgo, gánjgo nádisiits'áá, Da'anii gánñii, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, kándaago'áahíí da'anii, da'áígee at'éé. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á djíndgeehíí bi'idee biyi' siziidíí ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nnee kḡ' bee daadidlidgo baa godet'aḡ. ⁹ Kḡ' dážhḡ sidogi bee nnee daanlid lék'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, díí góyéégo nagowaahíí yebik'ehíí, bizhi'íí nchḡ'go ádaayihñii: áídí' daabinchḡ'íí doo yits'á'zhí' ánadaasdzaa da, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnksj da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ashdladngeehíí bi'idee biyi' siziidíí nt'éshj bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo yebik'ehíí dawa dilhil silj; nnee dážhḡ nñiihíí bigḡ bizaa daayi'aal, ¹¹ Lóód hik'e bil nada'din'i'híí bigḡ Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú gólíníí nchḡ'go ádaayihñii: la'íí nchḡ'go ánadaat'jñíí doo yits'á'zhí' ánadaasdzaa da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostádngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú láágo nlíníí, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidíí dábilgo náhisgá, ya'ái hanadáhdí'go nant'án daanliiníí bá ilch'j'golne'go. ¹³ Áídí' t'íishcho bizé'dí', nt'éshj bégodzidi bizé'dí', la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'izíidi ádil'íni bizé'dí' taagi spirits nchḡ'i túshtóhé ga'ánolini hahikáḡgo hiltsaḡ. ¹⁴ Ái spirits-híí ch'iidn daanlij, godiyjḡgo ánýol'jñ, ái ni'gosdzán dágoz'aḡ nt'éégo ízigo nant'án daanliníí yich'j' okaigo dawa ila'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihí'nañ Dák'a'at'éhihíí ízigo na'diziidíí bijj nadaagondilkaadgo. ¹⁵ In'jñhíí k'ehgo nánsháh. Hadín déz'iiníí, bidiyágé góljgo, doo dálichigo hidoḡtseel dahíí bigḡ, án biyaa gozhḡḡ doleeḡ. ¹⁶ Hebrew biyati'íí k'ehgo Armagéddon golzeegee ila'áyíílaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ts'ídag náidezñilíí dábilgo yaaká'yú k̄ih biyi' da'ch'ok̄aḡhdí' nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii ádjidgo gánñiid, Aqł begolzaa. ¹⁸ Ái dábilgo kozhii adjid áilts'ag, idi'nii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, nnee ni'gosdzán biká'gee daagoljgo godeyaadí' yushdí' godezt'i'go ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaá ágone'i da. ¹⁹ Ízigo k̄ih goznííí taagiyú ilk'é'nil, áídí' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí bik̄ih nagozñilíí nadaagozgo': ízigo k̄ih goznííí Bábylon

holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yínálniiigo idee yat'éégo bihashke'íi halk'ihí biyi'dí' aqł yidląągo áyílaa. ²⁰ Ni' táyi' dahnagozníli dawa hayúshí ch'adaagoyáá, la'íi dzihí doo la' hit'ji da silji. ²¹ Áidi' hilóí dážhó nchaahi, dała'á gonenadín dahdidleegohíi, yaaká'dí nnee biká' náttáá: hilóí náttáá nagont'og dážhó bégodzidihí bighą nnee Bik'ehgo'ihinañ nchq'go ádaayihni lėk'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gots'idi, idee gots'idi dahdaayonihií dała'á shich'í' nyáágo gáshihniid, Yushde' kú nñah; bizhaan ízisgo nant'í' nagháhi, tú ląągo iltah at'éeyú nazkaanú yiká' dahsdaahíi, baa yá'iti'íi nił ch'í'nah ashle'; ² Án ni'gospzán biká' nnee bánadaant'aahíi yił nant'í' nadaaskaihi, nant'í' na'idaahíi hách'it'iiníi bich'í' ch'idląąhíi bee bił nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'áhíi, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'igoljyú oshihjí; áígee isdzán hiltsaą, nt'éshj bégodzidi dážhó lich'íi yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihinañ ádaadil'iiníi dahot'éhé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gots'idihidá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhíi lichii dot'izhi hik'e dážhó lichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi la'íi dilkqohé baa dahnaznil, la'íi óodo ideehíi, nchq'i hik'e nant'í' na'idaahi nchq'i dawa yee halk'ilgo, dahyokaak: ⁵ Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'ąą, NT'ÉSHJ DOO BÍGÓZINÍI, BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'Í' NAKAIHÍI HIK'E NI'GOSDZÁN BIKÁ' NCHQ'GO ÁGOT'EEHÍI BĀĀ NLĪNI. ⁶ Nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi daabidihíi, hik'e inashood Jesus bighą nabi'distseedi daabidihíi bee isdzán bił nágodizyisgo hiltsaą: hiltsaądá' dážhó shil díyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáshihniid, Hant'é bighą nił díyagodzaa? Díi doo bigózi dahíi isdzán, la'íi nt'éshj bégodzidi dahbogheehí bitsits'in gots'idi la'íi biyeshdee gonenanhi, baa nił nagoshni'. ⁸ Ái nt'éshj bégodzidi hinłtsaą n'íi, nłji n'íi, k'adíi da'ádji: o'i'án doo ni'ráníhi dadí' hagháhi, da'ilíi hileehzhí: ni'gospzán biká' daagolíníi, ni'gospzán nni'taadá' naltsoos be'ihinahi biká' daabizhi' doo hak'i dahnagoz'ąą dahíi, nt'éshj bégodzidi daayiltsaągo yaa bił díyadaagot'ee doo, ái nłji n'íi, k'adíi da'ádji, ndi nanádáhi. ⁹ Goyááníi bee natsekeesíi díi bił ígozjih. Bitsits'in gots'idihíi dzilgots'idi ádaat'ee, ái isdzán yiká' dahsdáhi. ¹⁰ La'íi ízisgo nadaant'aahíi gots'idi ádaat'ee: ashdlá'ihíi nandee, dała'á t'ah nant'aa, la'íi doo hwaa higháh da; án nyáágo dé'tihézhí' nant'aa doo. ¹¹ Nt'éshj bégodzidi nłji n'íi, k'adíi da'ádji, tsebídngge nant'aahíi át'éé, ndihíi gots'idi itah nłni. da'ilíi hileeh yune' diyaa. ¹² La'íi biyeshdee gonenáni hinłtsaaníi, ízisgo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áidá' dała'á ledihikeezhí' nt'éshj bégodzidi yił nant'aago baa daagodest'ąą. ¹³ Daabiini'íi dała'á nádleehgo daabinawodíi hik'e yedaabik'ehíi nt'éshj bégodzidi yaa daayiné' doleel. ¹⁴ Ái dibelji biZhaazhé nłni yił nadaagodíikaad, ndihíi dibelji biZhaazhé nłnihíi bitis hileeh: án nant'an daanliiníi yeBik'ehn, ízisgo nant'an daanliiníi biNant'a': án yił nakaihií daabi'dokéed, habi'do'nil, nłt'éégo yiké' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gánáshildo'niid, Tú iltah at'éégo nazkaąhi hinłtsaąhíi, bizhaan biká' dahsdaahíi, ái túhíi nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi, nnee láni, nnee binant'a' dała'áhíi i'aniyú naznilií, la'íi nnee iltah at'éégo yadaakt'i'íi ádaat'ee. ¹⁶ Nt'éshj bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinłtsaąhíi, ái bizhaanú yik'edaannih doo,

yó'odaayilt'e'go dáhichiigo ádaile', bitsi'íi daayiyaa la'íi kq' bee daayidilid doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ hát'íinií da'ádaane'go bijíi yuñe' hádaat'íigo áyíílaa, daabiini'íi da'á'á ánádaidle'go, yedaabik'ehúí nt'éshí bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi dá begolzaazhí'. ¹⁸ Isdzán hintsaaníí ízigo kq' gozníli at'éé, áí ní'godszañ biká' ízigo nadaant'aahíí yá nant'áhi at'éé.

18

¹ Díí bikédí'go Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á la'i yaaká'dí'hayaa higaalgo hiłtsaa, dázhq' binawod golínihi; bits'á'idindláadíí bee ní'godszañ biká' got'íi silíi. ² Ádíid dilwoshgo gáníí, Bábylon, dázhq' ízigo at'éé n'íi nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolíi silíi, spirits daanchq'í dawa áígee ndaagozle', dló' daanchq'í hik'e dló' bik'e daach'isch'íi'íi áígee ndaagozle' áldó'. ³ Bizhaan biwine bich'í' nant'í' na'idah hát'íi'íi'íi bee nnee íltah at'éégo hadaazt'íi'íi bíl nádaagodizyis, nnee ízigo nadaant'aahíí bizhaanúí yíł nant'í' nadaaskai, la'íi ní'godszañ biká' nnee dawahá baa nada'iníihíí bizhaan dázhq' háłdzilíí bits'á'dí' hádaaldzil daasilíi. ⁴ Ádí' la' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'á' gáníigo, Shik'íiyú, bizhaan bits'á' nohkáh, dahyúgohíí nohwíí áldó' binchq'í' be'ádaanoht'ee, la'íi bich'í' góyéégo nagowaahíí nohwíí áldó' itah doo. ⁵ Binchq'í' yaaká'yú nel'aago yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihinañ án binchq'í' yénálnii. ⁶ Hago ánát'íidíí k'ehgo bíí áldó' ágánádaahdle', hago ánát'íidíí da'ágánáhołaaago nakidn bich'í' nanáda'olnii: idee biyi' ha'desb'íhíí da'ágánáhołaaago nakidn bá hanáda'dolb'íh. ⁷ Ída'odlíigo dawahá yee bíł gonedlíhíí k'ehgo da'ágánáhołaaago koniigodilne' hik'e chaal na'idaahíí baa daadohné': bijíi yuñe' gádíldi'nii, Shíí ízigo isdzán nant'áhi dahsdaahíí nshlíi, doo itsaa nshlíi da, chaal na'idaahíí áshq'od bee shaa godogaalgo. ⁸ Áí bigha dála' j'igo íltah at'éégo góyéégo nagowaahíí bee baa godogaal, da'itsaahíí, chaal na'idaahíí, la'íi shiná' góyéhi; kq' bee bidi'dodlii: Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ baa yałti'íi ízigo at'ééhií bigha. ⁹ Ní'godszañ biká' ízigo nadaant'aahíí yíł nant'í' naskai n'íi, hik'e yíł bíł daagonedlíi n'íi, dilidíí bits'á'dí' hidíi daayo'íidá' baa daachag doo, la'íi natídaadindlí'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolne'íi yédaaldzidgo anahdí' nadaazíi doo, gádaaniigo, Doo gozhq' da, doo gozhq' da, ízigo kq' gozníli n'íi, Bábylon, dák'a'at'éé n'íi! Da'á'á ledihikeezíí biyi' naa yá'iti'íi íłk'idá' bengonyáá. ¹¹ Ní'godszañ biká' nnee dawahá baa nada'iníihíí baa daachag doo, la'íi chaal nakai doo; nnee doo la' baa naná'íhíií dahíi bigha: ¹² Óodo, béshłigai, tséé ílíni, dilkq'ohé, nak'á'łigai nł'éhi, lichii dot'izhi, masgágo, dázhq' lichii'íi, tsj' íltah at'éhi íłk' daagolchinií, bich'íh yee da'dilo'íi biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahíí, tsj' lán ílíni be'ádaaszaahíí, bésh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, la'íi tséé marble holzéhi be'ádaaszaahíí, ¹³ Cinnamon holzéhi, k'agolchini, ch'il bik'ah lán ílíni, jeeh didlidgo k'agolchini, wine, ik'ah, ik'áán nł'éhi, t'oh naghái, magashi, dibel'íi, h'íi, tsinagháhi bijád nakihí, daabi'des'náhi, la'íi nnee daanliiníí. ¹⁴ La'íi nest'á' dázhq' hánt'íi n'íi nits'á'zhí' bengonyáá, la'íi dázhq' itisgo nł'ééhií hik'e bee ízigo ánt'ééhií nits'á' da'ilíi silíi, dahazhí' doo nahíłtsého doo. ¹⁵ Nnee áí baa nada'iníihíí isdzánhíí bits'á'dí' hádaaldzil daasilínií, isdzánhíí biniigodilne'íi yédaaldzidgo, daachago natídaadindlí'go da'anahyú nadaazíi doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhq' da, doo gozhq' da, ízigo kq' gozníli

n'íí, nak'a'ligai dážhó nkt'éhi, hik'e dot'izhgo lichii'íí, la'íí dážhó lichii'íí bee bik'e'izlaa ni', óodo, la'íí tséé líínií, la'íí dilkóohé bee bik'esinií ni'.
 17 Dawahá bee há'ildzil n'íí dała'á ledihikeezhí' doo nt'é da silíí laa. Tsina'eelíí yiká' nadaant'aahíí, dawa bíl nada'i'eelíí, nada'il'eelíí, la'íí dahayú nada'il'eelýú baa nada'iníih la'íí nada'ihniíhíí da'anahýú nadaazíí.
 18 Dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'íigo nádaadidilghaazhgo gádaanií, Díí ízisgo kįh gozníí doo la' ga'at'éé da ni'! 19 Daachago natidaadindli'go bitsits'in biká'zhí' leezh daiłke' gádaaniigo, Doo gozhóó da, doo gozhóó da, ízisgo kįh gozníí n'íí, yee hádaakdzili bitsina'eelíí daagolínií yee hádaakdzil n'íí! Dała'á ledihikeezhí' doo nt'é da silíí. 20 Yaaká'yú daagonohłni, nadaal'a'á dilzini daanohłni, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nada'iziidi, nohwil daagozhóó le'; Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo kįh gozníí n'íí nohwíí nohwiğhą t'áázhí' bich'i' nanáhesnil. 21 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ízisgo at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'aago túnteel yiýi' oyilné' gáníigo, Da'ágát'éégo ízisgo kįh gozníí, Bábylon holzéhi, ts'iltąago doo hagee nát'íí da doleeł. 22 Tsıbe'idot'áté yee da'do'aakíí, bee dot'áté yídaagołsiníí, tsısol yee da'do'aakíí, hik'e béshdilwoshé yee da'do'aakíí dawa niy'yú doo hagee naadiits'ih da doleeł; nnee dawahá áiléhi, hagoť'éégo áiléhi daanliinií, nitahýú doo hagee nát'íí da doleeł; nitahýú tséé ik'aago áhiłts'agíí doo hagee naadits'ag da doleeł; 23 Nitahýú ik'ah kọ'íí bits'á'idindínií da'ádih doleeł; nnee niinéhíí hik'e isdzán niinéhíí bizhii doo hagee naadiits'ih da doleeł; nnee nitahýú baa na'iníihíí ízisgo nandee ni', ni'gosdzán biká'; nitahýú iyónziníí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ch'a'ónil ni'. 24 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí bidil, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaa n'íí bidil, la'íí nnee ni'gosdzán biká' nadaastseedíí dawa bidil ízisgo kįh goznííí bitahýú hit'íí.

19

1 Díí bikédí'go nnee dážhó láni yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'áá, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń ba'ihégoł le'; Hasdách'igháhíí, ba'ihégondzinií, goch'idnłsiníí, la'íí dawa yebik'ehíí bíyéhi at'éé.
 2 Da'aniigo la'íí dážhó nkt'éégo aayakti'; bizhaan, ízisgo nant'í' nagháhi yee ni'gosdzán yilchóódi, yaa yałti', la'íí bánada'iziidi naistseedhíí bighą yá t'aqzhí' nanáhesnil. 3 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le', ánádaado'niid. Áidí' łd kįh goznííí bits'á'dí'hi doo ngonel'aą dayú hahitíí doleeł. 4 Nt'éégo bádaayányú nadindí'í la'íí nt'éshí daahinaahíí dí'í biyahzhí' hayaa ádaasdaago Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaayú daayokaąh, gádaaniigo, Doleełgo at'éé; Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le'. 5 Áidí' nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii dits'ag gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaąhń ba'ihédaanohł le', daanohwiğha bánada'ohsiidíí, daanohwiğha daabinoksiníí, doo ízisgo ádaanoht'ee dahíí la'íí ízisgo ádaanoht'eelíí. 6 Nnee dážhó láni ádaanií ga'áhiłts'ago, tú dážhó yat'éégo yaahilíni ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'niíhí k'ehgo áhiłts'ago disiits'áá, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le': Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń dawa yebik'ehń yee nant'aa. 7 Halaą nohwil daagozhóó le', nohwil daagonedlií le', án daadinłzi le': dibelíí biZhaazhé nłni niinéhíí biká' ngonyáago bí'aa hileehíí ilch'i'ádedlaa. 8 Ái nak'a'ligai dážhó nkt'éhi, doo chį dahi, dážhó ligaii bik'esilaa doleełgo baa godet'aą: díí nak'a'ligaihíí nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bí'at'e' nzhóni at'éé. 9 Nt'éégo ágashihni, Díí bee ágóle', Hadín dibelíí biZhaazhé nłni nináágo

bá da'idaqayú daabidokéedíí biyaa daagozhóq doleel. Ágánáshildo'niid, Díí Bik'ehgo'ihí'nań da'aníi aníhi. ¹⁰ Áík'ehgo biyahzhí' hayaa asdzaago hosikáádí' gáshilnńiid, Doo ágánt'jii da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolnigo dała' nada'izdiidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihí'nań zhá honkaqah: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íi Jesus baa nagoln'i hi dážhó itisyú yaa nagoln'i' n'íi át'éé. ¹¹ Yáá ilts'á' ádzaago hǵǵgai hiłtsaa; áí yiká' dahsdaahn Badach'ol'hi hik'e Da'aníhi holzee, án da'áige náyátti' la'íi nlt'éégo ágot'eehíi bigha nagonkaad. ¹² Binaahíi kq' yadiinahíi ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'an bich'ah láqágo dahnaznil; bizhi' dahgoz'aa, áí nnee doo la' yígólsi da, bíi zhá yígólsi. ¹³ Íhíi dił biyi' nastsoozi bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihí'nań biYati' holzee. ¹⁴ Áík'ehgo yaaká'yú nadaagonkaadíi hǵǵgai bił hilwohíi biké' náłseeł, nak'a'łigai dážhó nlt'éhi, dážhó ligaihi, doo chih dahi bik'enazlaa. ¹⁵ Bizé'dí' besh be'idilthíshé denini há'áa, áí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi yee yihikłhiish doo; besh dahyotijigo nant'aa doo: la'íi dahts'aa bitoo yiká' naghaago hayigeesíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nnee yich'í' gode'aah. ¹⁶ Bi'íi la'íi bik'aizhí' bizhi' bek'e'eshchij, áí díi k'ehgo dahgoz'aa, ÍZISGO NANT'ÁN DAANLIINÍI BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINÍI YEBIK'EHN. ¹⁷ Nt'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ya'ái yiyi' sizijigo hiłtsaa; án dló' yáa ihni'yú nada'iníihíi dawa yich'í' nadidilghaazh gáníigo, Yushdé', Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'éhi bá da'idaqahíi baa íla'adaahne'; ¹⁸ Ízigo nant'an daabitsi', siláada binant'a' daanlíni daabitsi', nnee ndaalwodi daabitsi', hǵǵ daabitsi', yiká' dahnaháztaaníi daabitsi', la'íi nnee dawa doo isná daanlij dahíi hik'e isná daanliiníi, doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehíi daabitsi' daahsaa doleehíi bigha. ¹⁹ Áídí' nt'éshj bégodzidi hiłtsaa, la'íi ni'godszań biká' ízigo nant'an daanliiníi bisiláada biłgo íla'adaasdzaa, hǵǵ yiká' dahsdaahn bisiláada biłgo yil nagonkaad doleelgo. ²⁰ Nt'éshj bégodzidi yisnáh silij, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ádil'ini aldó' yisnáh silij, nt'éshj bégodzidi bináál godiyihgo áná'ol'ijgo nnee nt'éshj bégodzidi be'idimidlidé bee bídi'nidlidihíi, la'íi bíi át'éégo be'ilzaahíi daayokaqahíi yich'í' nazch'a'i. Díi da'ála dá daahinaago tséłkq'i bił dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihíi hǵǵ yiká' dahsdaahn besh be'idilthíshé bizé'dí' há'áahíi yee nadaistseed: áík'ehgo dló' iltah at'éehíi áí daabitsi'íi yee náda'isdijid.

20

¹ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaalgo, o'í'án doo ni'í'áníhi bá be'igeesé hik'e besh hishbizhíi nchaahi dahyonilgo hiłtsaa. ² Áń t'íiishcho, doo aníi da t'íiishíi, ch'iidn nant'anhi, Satan holzéhi, yil ndéelgo dała'á doo náhóltagyú legodzaazhí' hyst'p'oggo, ³ O'í'án yune' yó'olt'e' da'dentáádí' o'íigeez, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi yúwehyú doo ch'a'onayinił dahíi bigha, dała'á doo náhóltagyú legodzaazhí': áí bikédí'go dé't'ihézhí' nanánt'ih doleel. ⁴ Áídí' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaaníi hiłtsaaqgo yiká' dahnaháztaaníi aayádaakti'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagoln'i'íi hik'e Bik'ehgo'ihí'nań biyati'híi bigha bik'os nadaahisk'i n'íi biyi' nazij n'íi hiłtsaa, áí nt'éshj bégodzidi dagohíi be'ilzaahíi doo daayoskaqd dahíi, daabitá' dagohíi daabigan bebídaanlidé doo bee bídaanlidé dahíi; áí daahinaa násdlijgo, dała'á doo náhóltagyú legodzaazhí' Christ yil nádaant'aah. ⁵ Łahzhí' nanezna'íi doo daahinaa násdlij da,

dała'á doo náhóltagyú legodzaahíi ąąłgo zhą. Díńko dantsé nanezna'íi naadikáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'íi naadikáhgee hadín yitah naadiidzaahíi biyaa gozhóq hik'e bił godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahíi doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Christ bi'okąąh yebik'ehíi daanlii doleel, dała'á doo náhóltagyú legodzaazhi' yil nadaant'aah doo. ⁷ Dała'á doo náhóltagyú legodzaahíi ąąłgo Satan ha'ásitjidi' ch'ínálteeh. ⁸ Áidi' dii'yú ni'gospdzán biká' goz'ąayú itah at'éégo hadaaszt'íi, Gog hik'e Magog daagolzeehíi, ch'ayiniliyú nagonłkaad doleelhi bighą ía'ánálne'yú hágháh: ái túnteel tábaą sáhií k'ehgo da'áholąą doo. ⁹ Ni'gospdzán nteelii biká' dahnádnısaą, nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi daagolııgee biıaa, hik'e kış goznili koł daanzhóni biıaa łednt'i silii: áidá' yaaká'di' kq' nkednńągo ąął daabi'nłid. ¹⁰ Áidi' ch'iidn nant'án bich'i' nazhch'a'íi kq' hik'e tsélikq'i bił dilti'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'eshi bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi ádil'inihií naháztaayú, áıgee jii hik'e t'égo goyéé bich'i' nagowaa doo, doo ngonel'ąą dayú dahazhi'. ¹¹ Áidi' nant'án biká'dahsdáhi ligaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hiłtsąą, án bits'ą'di' ni'gospdzán hik'e yáá bił ogoyáá; áidi' doo hayú goz'ąą da lék'e. ¹² Nanezna'íi doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehií Bik'ehgo'ihí'nań bidáhdí' nadaazi'go hiłtsąą; áidi' naltsoos iłts'ą' ádaadzaa: ła'i naltsoos iłts'ą' nanádzaa, ái naltsoos be'ihí'náhi: nanezna' n'íi hant'é ádaaszaahíi naltsoos biyi' k'e'eshchiinú bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'íi naadiikaigo ayılıaa: da'itsaahdi' hik'e Ch'iidntahdi' nanezna' n'íi nanaadiikai: áidi' dawa hant'é ádaaszaa shılıi bighą baa yáda'iti'. ¹⁴ Áidi' da'itsaahíi hik'e Ch'iidntahíi kq' dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díńko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áidá' dahadiń naltsoos be'ihí'náhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'ąą dayúgo kq' dilti'go sikaaní biyi' yuyaa olt'e'.

21

¹ Áidi' yaaká' ániidéhi hik'e ni'gospdzán ániidéhi hiłtsąą: dantsé yaaká'híi hik'e dantsé ni'gospdzánihi bech'igonyáá; áidi' túnteel ésdjii. ² Shii, John, Jerúsalem ániidéhi, kış godiyini goznili, yaaká'di' Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'di' hayaa goldohgo hiłtsąą, na'ilihn k'ad nnińehgo biká' hileehii yiba' ilch'i'ádodlaahii ga'at'éégo. ³ Yaaká'di' kozhii ádjii áilts'ago disiits'ąą gániigo, Isąą, da'ch'okąąh goz'aaní Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' golími nnee bitahyú goz'ąą, án bił daagolııgo nneehii bichągháshé daanlii doleel, Bik'ehgo'ihí'nań dabii yil daagolııgo, bíi Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąh doleel. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań bińáá tú bá k'eda'ıdéh doleel; da'itsaahíi da'ádih doleel, doo koł gozhóq dahíi, daach'ichagii, daach'innihií ndi da'ádih doleel: dantsé ái begoz'ąą n'íi bech'igoyáahíi bighą. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánniid, Isąą, dawahá ániidégo ánáshdléh. Áidá' shii gáshilnńiid, K'e'ılchii: dii yati'íi da'anii ła'íi ba'olnii at'éé. ⁶ Gánashıldo'niid, Aął łalzaa. Shii Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i nshii. Hadín dibá' nliinú tú hińáhi halııhi bá ná'isjii, doo bighą nahi'nił dago. ⁷ Hadín dawahá yitis siliinú dawa biyéé doleel; Bik'ehgo'ihí'nań yokąąh nshii doleel, shiye' nlii doleel. ⁸ Áidá' dawa yee nádaaldzidi, doo da'odłą dahíi, nchq'go ádaat'eehií, nnee nadaitseedii, nant'i' nakaihií, iyodaanzhií, nadn'ái daayokąąhíi, ła'íi léda'ılchoohii dawa tsélikq'i bił dilti'go sikáni biyi' yuyaa

bá goz'aq: áí nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á gots'idihíí dała'á, its'aa gots'idi gots'idn góyéego banagowaahíí bee halk'ihíí, yee dahikáli shaa nyaágo, shich'í' hadzii gáníígo, Yushdé', isdzán áníi nñahi, dibeljí bíZhaazhé nłíni bí'aahíí níl ch'í'nah ashłé'. ¹⁰ Áídí' Holy Spirit shiká'zhí' adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhíí dzıl dážhó nchaahi yúdahyúhi biká' oshiktíí, áígee ízigo kįh goznılıí, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bíł nkegonyáágo shıl ch'í'nah áyíłaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádíí bee bits'á'idindláád: bits'á'idindláádíí tséé dážhó lán íłni, jasper holzéhi, déntónégo binkááyú got'įhíí ga'at'éé; ¹² Áí kįh goznılıí binaayú lé'dit'įhíí dážhó nteel áídí' dážhó yúdahgo alzaa lék'e, nakits'adahgo dáádítįh, áí da wago Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á nadaazį, Israel nakits'adahyú hat'í'í daabizhi' dahnagoz'aq, dáádítįhíí biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádítįh; nahokqsé dahstađdí'go taadí' dáádítįh; na'idí'ahdí'go taadí' dáádítįh; ya'ái onadáhdí'go alđó' taadí' dáádítįh. ¹⁴ Kįh goznılıí binaayú lé'dit'įhíí bit'įđđhgo nakits'adahgo ist'įhgo légodnt'í, dibeljí bíZhaazhé nłíni binal'a'á nakits'adah daabizhi' áí biká' dahgoz'aq. ¹⁵ Shich'í' yałt'í' be'ída'nel'aqahé óodo be'alzaahi naitiıh, áí kįh goznılıí hik'e bidáádítįhíí, la'íí binaayú lé'dit'įhíí yee yí'da'nel'aqahgo. ¹⁶ Kįh goznılıí dįįzhí' hágodn'áa, naniigo dáne'niıyú dáłekt'ee: kįh goznılıí be'ída'nel'aqahé yee yída'nel'aqđgo nakits'adahñ doo náhółtagyú furlongs ga'áhosah. Naniıgohíí, dáne'niıyúhíí, hik'e ts'ıdagıı bíłgo dáłekt'ee. ¹⁷ Áídí' binaayú lé'dit'įhíí alđó' yí'nes'aqđgo dała'á gonenadın iká'yú dizdin dįđ'ı nñee bigan íłhadit'aqadı' biganlataházhí' ngont'ıgo, áí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú gólíınıí k'ehgo at'éé. ¹⁸ Binaayú lé'dit'įhíí tséé lán íłni, jasper holzéhi, be'ágołzaa: kįh goznılıí dá óodo zhá, dolyiini binkááyú got'įhíí ga'at'éhi, be'ágołzaa. ¹⁹ Binaayú lé'dit'įhíí bit'ıááh ist'ıınıí tséé íłtah at'éhi lán da'ılıınıí bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee it'ıááh ist'ıınıí jasper holzéhi be'ágołzaa; nakıgeehíí sápphire holzéhi; taadngeehíí chálcedony holzéhi; dįđ'ıgeehíí émerald holzéhi; ²⁰ Ashđladngeehíí sárdonyx holzéhi; gostángeehíí sárdius holzéhi; gots'idıgeehíí chrýsolite holzéhi; tsebıgeehíí béryl holzéhi; ngost'áıgeehíí tópał holzéhi; gonenangeehíí chrýsoprasus holzéhi; łats'adahgeehíí jácınth holzéhi; la'íí nakits'adahgeehíí ámethyst holzéhi be'ágołzaa. ²¹ Dáádítįhíí nakits'adahíí díłkđphé lán íłni, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: dała'á ntáągo pearl dała'á bíł ádaaszaa: kįh goznılıí biyi' intınhíí dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'įhíí k'ehgo alzaa. ²² Áígee da'ch'okqah goz'aanıı doo hish'ıı da: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi hik'e dibeljí bíZhaazhé nłíni bíłgo dabıı da'ch'okqah goz'aanıı daanłı. ²³ Kįh goznıłgee ya'ái la'íí t'égona'ái da'adıñ ndı doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádíí bee got'į, la'íí dibeljí bíZhaazhé nłíni bee got'įhíí nłı. ²⁴ Nñee íłtah at'éégo hadaazt'ı'ıı hadıı hasdákaıhıı, áí kįh goznılıí bits'á'idindláádíí yee nakai doo: la'íí ni'gosdzán biká' ízigo nadaant'aahıı ízigo ye'adaat'eehıı hik'e daagodnłsinıı yıł nihikáh doleeł. ²⁵ Bidáádítįhíí jııgo doo daná'detįh da: akú t'pé' ánágodįh. ²⁶ Nñee íłtah at'éégo hadaazt'ı'ı ízigo ye'adaat'eehıı hik'e daagodnłsinıı yıł nihikáh doleeł. ²⁷ Hadıı daanč'ı'ı doo hagot'éégo ha'akáh da, nch'og'og' at'éégo ánát'ııhıı, la'íí hadıı lé'ılchóohıı alđó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadıı dibeljí bíZhaazhé nłíni binaltsoos be'ihı'náhi bizhi' dahgoz'aanıı zhá ha'akáh doleeł.

22

¹ Áídí' tú be'ihí'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'íigo, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskeedí' hálíígo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shíł ch'í'nah áyíílaa. ² Kíh goznííí ch'í'ítinyú ihní'yú, la'íí tú nílíníí da'alch'izhinéé nel'aago tsj'nt'áni be'ihí'náhi nádhikáaad, áí nakits'adáhyú át'éégo nánt'íh, dádaanánt'íhgee nest'a' dała'áyú át'éhi dahnándah: bit'aqahíí nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí yee nádaadziihi. ³ Áígee déncq'ogo ágot'eehíí ánádíh doo: áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokaqah doleel: ⁴ Binii daayo'íí doo; bizhi'íí bitá'gee dahnagoz'aq doo. ⁵ T'É' ánádíh doleel; ik'ah qo'íí la'íí ya'ái be'ideindláádíí doo hagot'íí da; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehú dabíí bá idindládí nlij doleel: la'íí doo ngonel'aq dayú dahazhí' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánáshíldo'niid, Díí yati'íí ba'olníhi hik'e da'aníhi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehú binkááyú nada'iziidi n'íí daadilzini daayokaqah, k'ad ágonéhíí bánada'iziidíí yíł ch'í'nah ágole'híí bigha binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' daades'a'. ⁷ Isaq, dák'adégo nánshdaak: díí naltsoos hagot'éégo ágolnéhgo benet'aaníí hadín yikísk'eh at'ééhíí biyaa gozhóq doleel. ⁸ Shíí, John, díí ágot'eehíí disiits'aq la'íí hiltsaq. Áík'ehgo disiits'aqadí' hiltsaqgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á áí shíł ch'í'nah áyíílaahi biyahzhí' hayaa asdzaago hoshkaqah nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo gáshílníid, Doo ágánt'íí da: shíí, ni, nik'isyú, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, hik'e díí naltsoos biyi'dí' yati'íí yikísk'eh ádaat'eehíí bíłgo dała' nada'idziid. Bik'ehgo'ihí'nañ zhá onkáqah. ¹⁰ Gánáshíldo'niid, Díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí bida'denljéeh hela', biká' ngonyááhíí bigha. ¹¹ Hadín doo dávik'ehyú át'íí dahíí, án dayúweh ye'at'íí le': hadín déncq'ogo at'ííhíí, án dayúweh ye'at'íí le': hadín nlt'éégo at'ééhíí, án dayúweh nlt'éégo at'éé le': la'íí hadín dílzíníí, dayúweh dílzí le'. ¹² Isaq, dák'adégo nánshdaak; koch'í' nada'ishnííhí bíł nánshdáh, nnee dała'a ntíigo hagot'éégo ánánt'íídhíí bigha bich'í' na'ishnííłgo. ¹³ Shíí Álpha hik'e Oméga nshlíí, begodeyáhi hik'e bengont'íí, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí biyaa daagozhóq doleel, áí tsj'nt'áni be'ihí'náhi yaa dokaahgo bá goz'aq, la'íí kíh goznííí ch'íná'ítíhyú ch'ídokaahgo áldó' bá goz'aq. ¹⁵ Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'í' nakaihi, nnee nadaitseedi, nnee nadn'ái daayokaqahi, la'íí dahadín lé'ichoohíí bíł nzhóqgo dayúweh lé'íłchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díí bee nohwíł nagolní'go del'a'. David bikeghad nshlíí, hik'e David bits'a'dí'hi nshlíí, ts'íksoosécho bits'a'idindíni nshlíí. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daanii. Hadín idits'agi áldó', Yushdé', nii le'. Hadín dibá' nlijhíí hígháh le'. Hadín hát'íníí tú be'ihí'náhi yodłaa, doo bigha nahi'niíł dago. ¹⁸ Nnee dała'a ntíigo díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí daidits'agíí gádaabíldishníí, Dahadín díí ínágodn'aqahíí, góyéégo ágot'eehíí díí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí, Bik'ehgo'ihí'nañ góyéégo godigháhíí bich'í' ínágodoo'aał: ¹⁹ Dahadín díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí la' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ áldó' naltsoos be'ihí'náhi biyi'dí', kíh godiyini goznííí biyi'dí', la'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' biyéé zhinééhíí bits'a' hayiné' doleel. ²⁰ Díí yaa nagosní'íí gáníí, Da'aníí shíí dák'adégo nánshdaak: Doleelgo at'éé.

Da'aṇii Jesus, nohweBik'ehń, de'nnáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehń
biłgoch'oba'íi daanohwigha nohwich'ı' begoz'aq le'. Doleełgo at'ée.